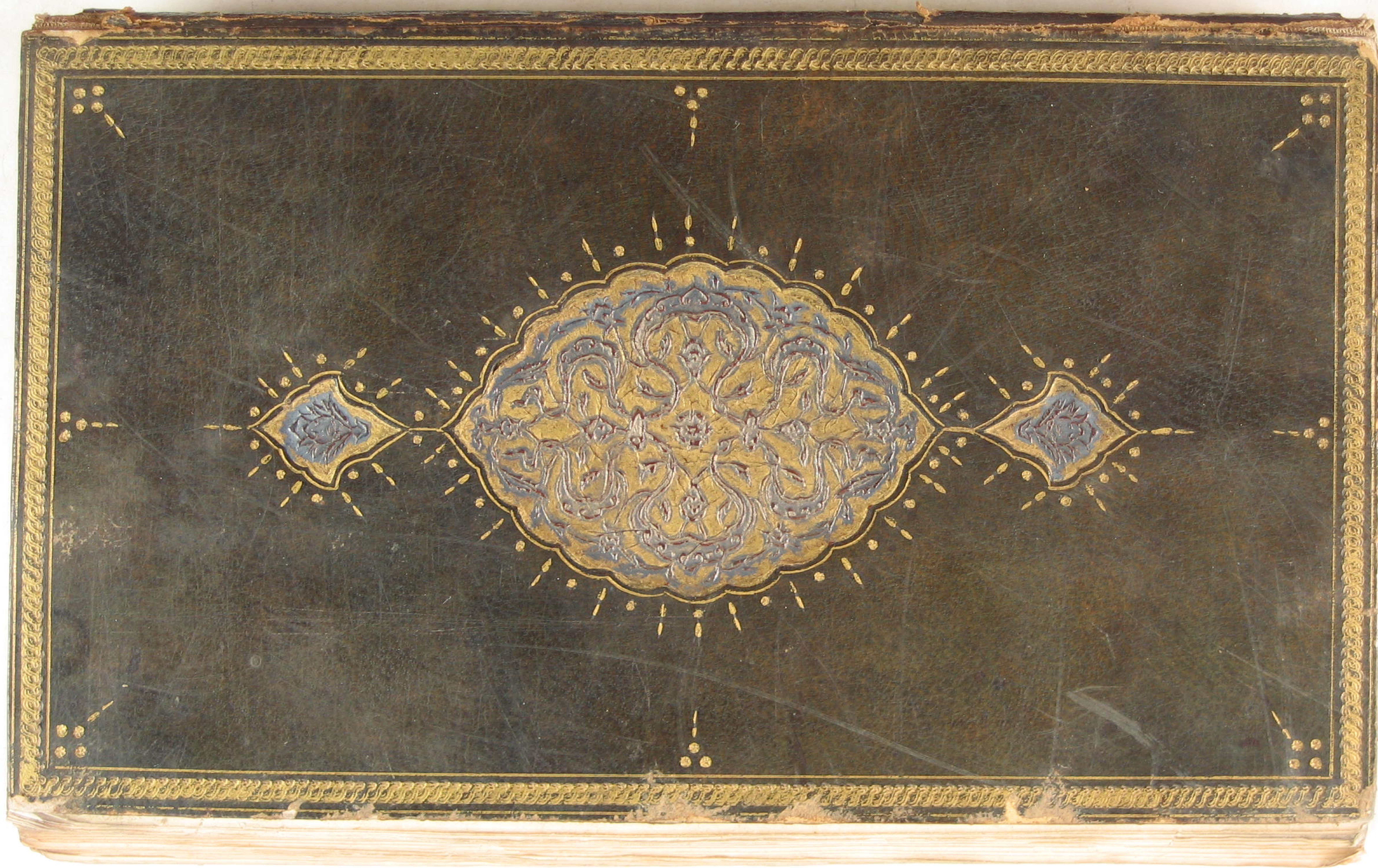

كتاب مظهر الاشكال لشعبان زاده

۲۵ سطر

شعبان زاده محتشم محمد افندی
كتاب مثنوینك نادر اولان
لغاتمرینی انتخاب ایدوب
حروف هجا اوزره
تألیف ایدوكی
مظهر الاشكال
اسمیله مسمی
اولان
كتابدر

الحقیر ... زاده ...

[illegible] ۱۲۴۶ [illegible]

اوراقه
۲۶۶

اشتريت هذا الكتاب بعد صدور [illegible]
انا الفقير كتبه عرب شيخ محمد المولوي
[illegible]
الحمد لله على كل حال
والصلوة على محمد وآله

[illegible]
تاريخ [illegible]

وقف [illegible]
مصطفى [illegible]

[illegible]
الدولة [illegible]
دار السعادة اغاسي [illegible]
اغاسي باب عالي [illegible]
كتبخانه سي وقفي اولدقي مطبوع
دفترنده كتب لغت زمره
١٤٦ [illegible]

٦٤٦

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذی جعل المثنوی المعنوی الربانی مثل السموات السبع
سبع طبقات • وصیر ابیاته المنیرة المضیئة کالکواکب
الدراری والنجوم الثاقبات • والصلوة والسلام علی خیر خلق الله
محمد الذی انزل علیه القران علی سبع قراءات وعلی اله واصحابه الذین
کملوا نفوسهم بالفضایل والکمالات • وبلغوا بحسن المتابعة اياه
ارفع الدرجات • اما بعد بو حقیر الکبیر التقصیر محمد شعبان زاده
فقیر دائما مطالعهٔ مصنفات ارباب معارفه مواظبت و تتبع
مؤلفات مشایخ کرام ذوی الاحترامه روز و شب اشتغال و ممارست
اوزره اولوب لا سیما مولانا قدسنا الله بسره الاسنا حضرتلرینک
مثنوی شریفلری که نظم بیت من بیت نیست اقلیمست هزل من
هزل نیست تعلیمست • بو وردقلری اوزره اشعهٔ بارقهٔ معانیسندن
دل پر ظلامه ضیا • و انوار اسرار ساطعه سندن غمام غموم جانه
دوا • هر نقطهٔ مرسومی غالب قطعهٔ الماس • و هر سطور بدیع
الانتظامی سلک جواهر بیقیاسدر • تراکیب و الفاظندن
مندرج اولان معانی دل و جانه زلال حیات جاودانی و سلسال
دوام زندگانیدر • نظم هر نکته سی در گل معانی هر حرفی شکوفهٔ امانی
لفظی جو طراوت جوانی معنیسی در آب زندگانی • الفاظ رنگینی
شوق انگیز و مدام معانیسی شور انگیزدر • کحل الجواهر اخباری
دین مخلصانه توتیا و اکسیر اعظم اسراری عین کیمیادر • مع هذا
هر تالیف منیفک گوهر رشته سی و غنچهٔ نو ممدوح عظیم
الشانک دندانه سینی اسمیله انحلال بولمیه اختتام کار عقده

عقده

عقدهٔ تعذردن خالی اولمز و هر تقدیم عمل که مسبوق فال عزیمت
اوله اگر سکهٔ شورای ارایله مسکوک اولمسه نظر ناقدان
اولوا الاعتبارده رواج نفوذ بولماز • بناء علیه عقده گشای
فرهنگ و دانش • رفعت بخش هنروران بینش • مردمک چشم
جود و افضال • خال رخسار ابهت و اقبال • مونس اساس
صلح و صلاح • مؤید مبانی فوز و فلاح • ممهد بنیان الدولة العلیة
مشید ارکان السلطنة السنیة قدردان جوهر خردمندان مرهم
بند یاسور دلسوختگان • روح مصور و عقل مجسم عالم جان و
عالم نظم آن بود روح مجسم شده از فیض الهی • یا روح مصور
که بشکل بشر آمد • آصف الزمان صاحب السیف والقلم و
البرهان الوزیر الاعظم الاکرم والمشیر المعظم المفخم حضرت
حسین پاشا یسر الله ما یشاء لا زال نیر سیفه شارقا فی
سمت راس اصحاب الشمال • وما برح نصله بارقا فوق فرق
فرق الضلال • لما ساقنی الدهر باسیاف انواع الشدائد
والبلایا وکنت کسیف الخطیب نسیا منسیا رفعنی الی
ذروة العز من حضیض الزوایا • یعنی بو عبدلرینی خاکدن
رفع ایدوب جود و کرملریله احیا و بین الاقران مستغنی بیوردیلر •
نظم گوز خشن روی تخت روشن باد وز بهارش زمانه گلشن باد
کذلک والد ماجدلری دخی اولیای عظام زمره سندن صلحای
امتدن بر وجود مکرم و دولت علیه ده معزز و محترم ایکن
دنیای دنی یه عدم التفات ایدن ممتاز کتب مشایخ کرام
مطالعه سیله اوقات گذار لا سیما مثنوی شریفه مجلدلر
حددن بیشمار ایدی • الحق بو وراثت مفهوم مصحح مشار الیه حضرتلرینک
ذو مجتبدری اولدوغندن ناشی بو قلیل البضاعه اول کتاب
مشکلین لغاتک لغات نادره سنی انتخاب و حروف هجا

اوزره مخصوص بر کتاب ایتمکه شروع ومباشرت ونیجه کتب
لغاتی تتبع ومراجعه ایتدکدن صکره بعد تبیین الحقیقه والمجاز بعض
شروحدن انتخاب وافراز اولنوب تیمناً وتبرکاً متوکلاً علی
الحی القدیم ومستعیناً بالله الکریم ثبت وتمیقه شروع اولندی
ومستغیثا بالله القدیم اسمی مسماسنه مطابق اولمغیچون مظهر
الاشکال اسمیله تسمیه قیلندی والله ولی التوفیق وهو نعم الرفیق
باب الالف مع الالف ارا ایدن وارایده وارایش وبمعنی
ثانی استعمالس مرکب آید چون سخن ارا وعروس ارا ای سخن
ارایده وعروس ارایده اشنا باشین موقوف شنا کردن
در اب وضد بیگانه یعنی خط استوا شازی بیت
چه بیگانه مردم چه شهر اشنا اوا مختصر آوا زیرا زبرا وابرا
مترادف است اشتا کوهر کرانبها الف استوا یعنی خط استوا
تعادل محور خوانند وان در نزد حکما رصد خطیست موهوم در
وسط السما که یکسر او بقطب شمالی وسر دوم بقطب جنوبی
پیوسته است ودر اقلیمی خط استواء دیگر است وارتفاع
افتاب واستواء روز ان کشور باان خط استواست چون
افتاب بران خط رسد روز برابر کردد وازپس ان سیر
افتاب را ارتفاع نگویند بلکه زوال خوانند اگرچه حرارت افتاب
وروشنی ان زمان زیادت کردد وقوای بشری نیز بتدریج
در تکامل دنبوی نقصان پذیرد کذا فی المواقف اندا بالفتح
کاه گل کننده بمعنی انداینده وکاهگل کردن وکاهگل کردنه
وکاه گل کن بمعنی ام اندروا بالفتح نگون وآویخته واویخته وبازگونه
کوهم ودر فرهنگ زمان بمعنی حاجت نیز اوردم بیت ای که
از هر سر مویی تو ولی اندرواست یکسر موی تراهر دو جهان نیم بهاست
انگشت نما تا موقوف در غایت شهرت ونماینده انگشت انما

آرا

حافظ بیت ای که انگشت نمایی بکرم در همه شهر وه که در کار غریبان
عجبت اهمالیست ایرسا بکسر همزه وسکون یا حطی وراء مهمله
سوسن اسمانکون باشد ودر اصل نام قوس قزح است ونسبت
اختلاف انواع رنگها که درین سوسنست از سفید وزرد وبنفش
اورا بنام قوس قزح باز خوانند وچون لونی الوان ثلثه مرقوم امتفاوتست
اسمانکون گویند ایلیا بکسر یکم وسیوم قبله پیشینیان که از بیت
المقدس نیز گویند ونام مسجدی در شام وایلیا پیغمبری بود که این
شهر را بدو خوانند وازجمله فتحهای حضرت عمر رضی الله عنه یکی ایلیاست
ونام نامی حضرت علی ابن ابی طالب کرم الله وجهه وایلیا بن ملکان
نام حضرت خضر است علیه السلام آسا اداة تشبیه در شبه بکف
اخرینه لاحق اولور بیت بطهمورس اساست کردار او نکو رای وپاکیزه وخوبرو
ادج معناسی دخی وار در اولا اسوده دخی فعل امر ووصف ترکیبیدر نظم
بکش از راه جستجو تنش باج از رنگ وبید تکرمان آسای ثانیا گفت
خرساننده وقار وتمکین معناسنه در نظم سرو اگر با قد رعنای تو بیبالا نشینی
کی چنان مطبوع وخوش اندام وبا آسا ستی ثالث اسمک معناسنه در
عو بین تو باکی نظم چنان بمود دمن دوش ماه نو دیدار چو ماه نو که کند
کاه خواب خوش آسا ایا بالفتح حرف ندا است وحرف تنبیه
وبالمد شاید و باشد که بمعنی تمناست همچنین شود وبطریق کمان
ایا ایا هر دو الف مفتوح هی هی کلمه تعجب است ابرا بمعنی زیرا
ابا نام مبارز افراسیاب افزا بوزن عمدا افزاینده وبیفزای استا
بالکسر ستایش وستاینده وبمعنی مرستان وبفتح الف کتاب مغان
که انرا زند گویند چنانچه استا زند وزند استا گویند که اختراع
زردشت است بلطا تکرین اسما نام زن امیر المومنین حسن رضی الله
عنه که حضرت حسن را زهر داد وکشت ونام بنت ابی بکر رضی الله عنه
که راویه احادیث است ونام بنت عمیس راویه حدیث طلوع الشمس من المغرب

دنام معشوقه سعد که اورا اسما بنت اسما کویند الا بالفتح عربیده اداة و آگاه
باش اجا فتح همزه ایله رجا ایتمك جمعیدر ابا فتح همزه ایله شوربایه دیرلر اشبا
زبانده حبت و جایك احیا فتح همزه ایله حیك جمعیدر که قبیله معناسنه در
اولیا ولینك جمعیدر ولی بروزن فعیل در واکر بمعنی فاعل وکر بمعنی
مفعول عبد کامله ولی دیرلر یا نصرت دین حق قیلدوغیچون یا خود
منصور و مؤید عند الله اولدوغیچون و یا محبوب ربانی و یا محب
الهی اولدوغیچون مثنوی اولیا اطفال حقند ای پسر نتکه طفل صغیر
پدرینك حکم و تصرفنده اولدوغی کبی و پدری انك جمیع امورنده تصرف
و تولی قیلدوغی کبی ولی دخی حضرت حقه نسبتله طفل صغیر کبی اولوب
و حضرت حق والی مطلق هو وجه الله انك جمیع امورنده تصرف و تولی
قیلدوغیچون ولی دیدیلر امضی حقبا ای اسیر زمانا طویلا
والحقب الدهر و قیل ثمانون سنة و قیل سبعون ای امضی و
اسری زمانا کثیرا احصا مسلم و بخاری ابو هریره دن روایت ایدرلر
قال النبی صلی الله علیه وسلم ان لله تسعة وتسعین اسما من احصاها
دخل الجنة بو اسمادن مراد اخلاق الهیه و اوصاف ربانیه در احصادن
مراد عند علما الظاهر الفاظ اسمایی واحدا بعد واحد عد ایلمکدر
و یا خود الفاظنه عارف و معانی و حقایقنه عالم و واقف اولمقدر
واما عند اهل الله احصادن مراد بو اسما الهیه ایله متصف و متخلق
و حقایقیله متحقق اولمقدر شول مرتبه ده که اعیان و اوصاف الهیه نك
بونلر اوزرینه اطلاقی صادق و صحیح اوله نتکه شیخ صدر الدین قونوی
اسما حسنی شرحنك ابتداسنده بو حدیث شریفی روایت
ایدوب دیرکه الاحصا عند علما الظاهر بمعنی العلم و هو معرفة
الفاظها و معانیها والعثور علی حقایق نتایجها و آثارها و عند اهل الله
الاتصاف بها والظهور بحقایقها بحیث یصدق علیهم اطلاق
اعیانها کما انه تعالی وصف به نفسه بانه خیر الحاکمین و خیر الحافظین

وخیر

وخیر الوارثین واحسن الخالقین وخیر الناصرین واصحاب القلوب
یتصفون بحقایقها ویتصبغون بصبغ آثارها فی سلوکهم علی
مدارج مرتبة اهل الولایة والتخلق باخلاق الالهیة اجتبا بالکسر
م الافتعال بمعنی الاصطفا یعنی برکزیده … من اصطلاحات العجم
آب جرا بالمد وجیم الفارسی خوردنی آدمی و بریان و وحوش و طیور
و جران ابنی هفت بنا اشارت بهفت آسمانست ابنی
زال زعفن اشارت بدنیاست آب آذر آسا می انکوری انش سودا
کرمی طبع و فیاضی آن اتشین هفت اژدرها کواکب سبعه امی کویا
حضرت سلطان الانبیا صلی الله علیه وسلم اصل حیا حضرت عثمان رضی الله عنه
ابو الهیجا حضرت علی المرتضی کرم الله وجهه ابن الماء مرغ آبی و هر جانوری
که بغیر آب زنده نماند و خانه در آب کند مع الما اتشباب
کلخن و کلخنی اواسی آب سوارکان آبی بتازیش حباب کویند
بفتح حاء و اسبان دریایی آب معروف که صودر و استعاره
طریقیله رونق و لطافته و قدر و منزلته و عرض و وقاره اطلاق اولنور
عبیده دخی بو تجوز ایدر قال الثعالبی العرب تستعیر الماء لکل
ما یحسن منظره و موقعه و یعظم قدره و محله لابستن قدر و منزلت
معناسنه در نظم ورا هر زمان نزد افراسیاب فزونتر بدی حشمت وجاه و آب
اندراب فتح همزه ایله مصدرفندن غزنین قرینده بر شهر در بیت
زغزنین همی اندراب آمدم زآسایش اندر شتاب آمدم آشوب
هرج و مرج معناسنه اسم مصدر در آشوفتن دن اسم فاعل دخی کلور
شهر آشوب کبی بیت بغرسم ز آشوب بدگوهران بویژه ز کردان
مازندران آسوب الف و لام هر دو مضموم نام حکیمی است و از اطعمه
چیزی نیز آشکوب بمد الف و سکون شین معجمه و ضم کاف فارسی
سقف سما و بمعنی آسمان نیز آید نظم باد اندرو و زین زبهار آشکوب
ابر اندرو کذشته ز بالای قیروان اصطرلاب بفتح همزه … فتحی

وصادکی سکوسیله ضبط ایتمشلر لکن منجمین بالاتفاق فتح میمله و
سینله اسطرلاب ضبط ایتمشلر ووجه تسمیه‌سنده اختلاف اولنوب
بعضیلر اسم مرکبدر دیمشلر زیرا لفظ لاب اسما افتادر ادریس
شمسک ونجومک ارتفاع وانحطاطی معلوم اولمغیچون سطور وخطوطله
مؤلف بر آلت تصنیف ایتمکله اسطرلاب تسمیه اولندی سطور لاب
معناسنه در دیمشلر بعضیلر دخی احوال نجوم انی منکشفه اولدوغیچون
ستاره یابدن مؤیدر دیمشلر بعضیلر دخی لاب ادریس نبی
علیه السلامک اوغلنک اسمیدر الت مذکوره‌یی اول تألیف ایتمکله
ادریس علیه السلام کوروب من وضع هذا الاسطر دیو سؤال
بیوردقده قالوا صنعه ولدک اللاب جوابی ویردیلر اکا بنا
لفظ اسطر اسم لابه مضاف اولوب کثرت استعمالله علم قیلنوب
کسره اضافه اسقاط اولندی دیمشلر حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی
مثنی اسطرلابه ورود افتابه وطالب اسرار وعلوم وروح الهیه
حیثیتی تعبیر اولنمش ورصد قادر اولمیان منجمه تشبیه بیورمشلردر نتکه
بیورلر بوندن حتیت واعتداد جهتندن فی المثل کونش علمی
بیلمک ایچون دوزلمش اسطرلاب کبیدر افتاب کبی اولان روح الهیه
برزخ تنی ویر علامتدر یعنی بر منجم رصده قادر اولمسه ملا اسطرلابن
احوال افتابی بیلمسه اکا بو اسطرلاب دیدیکی ادم لازم اولور تا کیم او
منجم خورشیدک خاصیتندن واوضاعندن اول واسطه‌یله رایحه اله
وانک اسرارینی بیله کذلک حق افتاب روحک اسرارینی واحوالنی
وطالب بیلمسه وچشم تعبیر صاحبی اولمسه اکا بو مرد لازم اولور که بو
اسطرلاب کبی اولان بدننده افتاب روحک اثارینی واسرارینی کوسته
وبو بدنک روحه اسطرلاب کبی اولدوغنی بیلدره وبو بدنده اولان
افعال واقوال وخیال وکمال روح بیلنمکله ذاتنی وصفاتنی بیلمدن
اولوردر اولدوغنی اکا فهم قیلدره تا که اول طالب روح الهی خورشیدک

احوال واسرارندن رایحه اله وانک اوصافنه مطلع اوله استغشا
ثیاب معنای شریفی عشاق وغطا قیلوب ثیابلرینی بورینلر
استغشاء ثیاب ایلدیلر دیمکدر پس حضرت مولانا قدس سره الاعلی
بیورلر که ای هوای هوا وحرص شهوتله محتجب وای عشاق علایق
وعوایدله مستغشی سن ذات وصفات حقی نیجه مشاهده ایدرسن
دیده سریرتک حجاب غفلتدن کشاده وبصر بصیرتک عماء شهوتدن
ازاده اولمیه پس چشم جان کور وکوش جان مستور اولدوغندن شهود
جمال حقدن دور اولدیلر ادیب اسمای معناسنه در آسیب الم
ورحمت وایکی کیشی بر برینه اوموزا وموزه یا خود یان یانه طوقنمغه
دیرلر صدمه معناسنه ومقارنت واتصالدن عبارت اولور
الب بالفتح بهادر اعراب بونه‌ده ساکنی وبوادیده همکن قیلنن
عربلره دیرلر اکتیاب کئیب دندر کئیب علم یابیدن حزن وغمه
وانکساره دیرلر اذناب ذنبک جمعیدر ذنب قویرغه دیرلر
واذناب توابع معناسنه دخی کلور اعقاب عقبک جمعیدر عقب
اوکجه دیرلر ادب نتکه حضرت مولانا قدس سره الاعلی سورر
مثنوی از خدا جوییم توفیق ادب بی ادب محروم کشت از لطف رب
خداذن ادب توفیقی طلب ایدرلم تاکیم توفیق الهی ایله ادب دائره‌سندن
خارج بوده بی ادبانه وکستاخانه کار صادر اولمیه ادب جمیع اخلاق
حمیده‌نک حصولندن عبارتدر زیرا تحصیل شریعت وتکمیل طریقت
ادبله ممکندر نظم عربی ادبوا النفس ایها الاصحاب طرق العشق کلها
اداب ادب سرمایه سعادت دارین ایدوکنی اشعار وتنبیه ایچون
سرور کاینات علیه اتم التحیات حضرتلری بیورمشلردر که ادبنی
ربی فاحسن ادبی معنای شریفی ربم بنی تادیب ایلدی وادبی
کوزل ایلدی دیمکدر اولور بیت مایه دولت ابد ادبست پایه عزت خرد
ادبست ابوتراب حضرت علی کرم الله وجهه‌نک کنیت شریفلریدر

تسمیه کنیه باعث اولدر که بر کون حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
حضرت فاطمه رضی الله عنهانک خانه سعادتلرینه کلوب سؤال بیوردیلر
که این ابن عمك حضرت فاطمه رضی الله عنها جواب ویروب بیوردیلر
که بنمله انك مابیننده بر مقدار شکراب واقع اولوب کیتدی پس
حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم درحال بر کمسنه یه انك جستجوینه
حواله قیلدی اول کمسنه علی الفور کلوب مسجدده یاتور دیو خبر ویردی
حضرت علیه السلام کلوب کوردیلر که حضرت علی یاتمش و اعضا
وودوشی ترابه باتمش بیوردیلر که قم یا ابا تراب قم یا ابا تراب
اولزماندن برو اول حضرته کنیت اولمشدر حضرت مولانا بو بیتده
الکسنا بیوررلر مصرع غرق نورم کرچه سقفم شد خراب
روضه کشتم کرچه هستم بوتراب لوزن غرقم اکرچه بنم سقفم
خراب اولدی روضه اولدم اکرچه ابوترابم ولکن حقایق ومعارف
واسرار ولطایف ازهارینك روضه سی اولدم اکرچه ظاهرم فانی
وخراب اولدیسه بحار انوار حقه مستغرق اولدم دیو بیوردیلر
اجلب جلبه دیدر صیاحه دیرلر یعنی صیحه ایلکلدر من الاصطلاحات
اطرب شراب آتشی برآب تیغ ابدار وامثال ان و هرچه آلت
جنک بود آتش واب تیغ ابدار وامثال ان وجاه وحشمت
و پیاله شراب آتشی آب ای سرخ واشک خونین و اشک
کرم که ازغم بود آتشین صلیب القاب ابن السحاب باران
ابن العنب می انکوری ازین خراس خراب اسیاست بسوی فلکست
ربع القا اخر دیست صفت نعال وعاقبت کار وداو اخر قمار و نرد
الکفت بکسر کاف رنج وبلا و شدت ناکهان ات بالفتح
تو انیفت بوزن هرفت حاجت باشد که ازکسی خواهند
اسطقسات بفتح یکم وسیوم وچهارم وچهارم باسین مهمله
طبایع اربعه راکویند اسطقس نامند بتازیش عنصر وعناصر

خوانند

خوانند و سطقسات بضمتین باسین مخففه نیز لغتست الفست
بوزن درست بفتح یکم وسیوم پرده عنکبوت و تنین آن انکشت
بالفتح و باکاف فارسی مکسور زکال مرده وسیاه شده اوت یعنی
او و تو و ترا و بتو نیز ابن یمه نیست روز جزء لوینه هیچ نسنه دکلدر دیمکدر
الجخت بسکون لام و فتح جیم فارسی و سکون خا ایله طمع معناسنه در نظم
بالجخت خود را مفکن بدام میان دلیران شود نیک نام اوست ضم
همزه ایله کتاب زندک شرح و تفسیریدر استاذی لغتدر و
ابستا دخی قصر و مد همزه و قصر با و عربیله ده لغتدر نظم برادر ان روش
سر و تن بشست همچنانکه اندر نهان زند واست انجوست علی
وزن اندست واورسی ایله دریاده بوجزیره در نظم نیز دسرای تو
مادم بشست چو کشتی ز دریا بر انجوست آهنجت مد همزه و کسر
ها ایله سلاح غلافندن چقاروب حواله ایتدی دیمکدر آهختن فعل
ماضیدر ومطلقا چقرمق و صیرمق معناسنه ده کلور نظم کشاد ان
میان بسته پهلوان بر آهخت از و جامه خسروان اخسنت بارسیان
بمعنی ساتش و ثنا باش استعمال کرده اند انات بمعنی ثانی ابست
طوردی معناسنه ماضی اولور و دخی امر اولور الاسطارة والاسطورة بالضم
کذب و باطل سوز جمعی اساطیر کلور یقال اساطیر الاولین ای اکاذیبهم
واباطیلهم قال الله تعالی فی سورة الانعام ان هذا الا اساطیر
الاولین یعنی بو قران دکلدر الا اولکی زمان قومنک اسکی
حکایه لری و بیمعنی سوزلریدر وفی سورة المطففین واذا تتلی علیهم
علیه ایاتنا قال اساطیر الاولین ازپیش دست
برالذیردیه جنک برده استعمال ایدرلر من الاصطلاحات
آبده دست ای محمد علیه الصلوة والسلام اراستکی بتیکده ابنعا
بدوست ورونق سخنست اب درجوی اوست ای دولت و
بخت و فرمان دهی وحل و عقد امور بر مراد اوست و جوانی وقوت

قوت او دارد آب اورنجت ای اوراشرمین کود وقوت او دور کود
این سبز طشت است رنفلکست آسمان صفت ای قادر وقوی آب زیر
کاهست رونق حسن تو خس توشیست اوزری کوید نظم بساحرمن کز آتش
درنبی باش همنورت اب خوبی زیرکاهاست مع الجیم آبج و آبنج
استخوانهای بلند در بندگاه بازو وساعد که انواران نیز کویند تبارنیش
مرفق خوانند ابج قدر وقیمت معناسنه در ارجمند بوندندر کبدر
اخشیج مدهمزه وسکون خا معجمه ایله عنصر معناسنه در اصلی ضد و
مخالفت معناسنه اولدوغیچون عناصر دخی بری برینه ضد اولدوغیدن
اونلره اطلاق اولنور جمعی اخشیجاندر انموذج بالفتح نموداروماننده
وچاشنی ابج باجیم پارسی همان ایسیج آهنیج آهنگ وزنی اوزره
بوزمق وبوزمک وجانه الم وزحمت ویرمک معناسنه وچاشنی
چکشمک معنالرینه مستعملدر وجلاهلرک بزلری اوزره وضع ایلدکلری
چنبره دخی دیرلر بعضی محلده کرمک معناسنه دخی استعمال ایدرلر آرج
بوزن فوج کرکدان بریست که شکار کنند اجاج شول طوزلو
سنه که شدید الملوحت اوله یاخود انک طوزلولغی درونی اجاق
این ابلوج کله نبات مع الحا اریاج بالفتح رنکه چکیدر
فاین معناسنه اقتراح بالکسر دیلمکه وسؤال ایلمکه دیرلر الجاج
بالفتح حاجت بتورمک اسیج سرج دیمکدر سرج کلا معناسنه
اسیاج ابدان من الاصطلاحات ابن الصبح افتاب وروزرو
مردم صبح خیز اندرین سیراح ای اندرین دنیا مع الخا آرنج ترآء فارسی
بوزن تاریخ ابی که در کنج چشم خشک شود و آن را نیز میکویند بعربی
رمص کویند بالفتح بوزن امرود کرفته ردن وشکنج اندام از پیری
یا از سبب دیکر ورد واندام باهم چین کرفته وترنجیده و آلجوغ مرادف
انست ودر تحفه بمعنی پژمرده شدن میوه نیز امده واب دهن ملعب
بعضی از ولایات خوانند ام درا ناخه در اناخه دوه چوکردکلری وقت

دوه جبلرک

دوه چوکرک دوه یه نخ نخ دیدکلری صوته دیرلر اساخ بالضم کسناخ
اسود سالی قهرسلان اخنوخ حضرت ادریس علیه السلامک اسمیدر
کثرت درسی اجلیچون اکا ادریس دیدیلر حضرت ادریس علیه السلامک وطنی
شهر تقریر نجوم جهتندن جنتیت وار ایدی سکز سنه ادریس علیه التحیه
فلک سابعده اولان زحل یلدزیله بیله مشرق ومغربی انک یاری
اولدی وادریس علیه السلام زحل نه در بونه واقف اولدی وانک جمله
آثارینه عالم اولدی حضرت ادریس علیه السلام کندی جسمندن منسلخ
اولوب روحله افلاکه صعود وبوجوبله اشتغال کسب ایدی بعد الغیبه
چونکه بشریته مقامنه قدم قودی وجه ارضده طالب علم نجوم اولنلره
نجوم درسنی تعلیمه مشغول اولدی غیبتندن مراد مقام بشریتدن منسلخ
اولمق وکندی جسمندن غیبت قلمقدر پس ادریس علیه السلامک اوکنه
سنان لوصف اولمشلر ایدی شویله که درس اوقیان خلق نجومک
اوارینی عمومدن خصوصده استماع ایدرلر ایدی ادریس علیه السلامک
انلرک میانده اولان جنتیت جذبی انلری آسمان طرفنده زمینه دک
چکدی اخرلری اول جنتیت ظاهر ومبین ایلدی ومجلس شریفلرینده حاضر
اولنلر علم نجومده تدوین کتب قیلدیلر ورصد علمنی اوکرندیلر ویلدزلرک
خاصیتلرینه عالم اولدیلر من الاصطلاحات العجم آب نیخ کنایت
از شربت نخ واب سرد ابوقراخ خوش وخندان رو اطلس چرخ
فلک البروج وعرش ابلق چرخ روزکار ازرق چرخ فلک
اینه چرخ افتاب اجرام چرخ سیارات سبعه وقیل فلک سبعه
این خشت از منیخ اشارتدر بفلک وقیل اشارتست
بجبه درویشان بجنبه زدن اشک تلخ اشک که از چشم غمزدکان
زاید وچکد مع الدال افند مدهمزه وفتح فا وسکون واو ایله
خصومت وجنک معناسنه در چنین کفت با پهلوان زال زر
جواوند خواهم بیتیغ نکرد آمورد مدهمزه وفتح واو ایله جنک وجمله معناسنه

اوردندن ماخوذدر ارَوَند فتح همزه وسکون را وفتح واو ایله اوچ معناسی
واردر اولا آمک ورنج وکدیمک معناسنه ثانیا بغداد ارماغیدر که
آکا دجله تعبیر اولنور ثالثا لهراسب شاهک پدری نک اسمیدر نظم
که لهراسب بد پور اروندشاه که اورا بدی از زمان تاج وگاه اَوَرند
ابهت وشکوه معناسنه در خدعه وفریب معناسنه دخی کلور ارایش
خورشید نام نوایست ولحنی ونقش وروشنی خورشید
ابرود بوزنده افرود سنبل افقد الف مفتوح فا موقوف
مهتری وفرو بها وشکفت که عربی عجب خوانند وباشد و
صادر شود انار فرهاد یعنی درخت اناری که درکوه بیستون است
وکیفیت ان چنان بود که چون فرهاد خبر وفات شیرین بدروغ
رسانیدند تیشه که در دست داشت بر سر خود زد ودسته آن
که از چوب انار بود چون الوده گشته وبقدرت خدا ازان دسته
درخت اناری رسته کویند ان درخت هنوز هست وبار میکیرد
میوه ان سرخ میباشد ودرون ان هیچ دانه نبود بلکه معاینه آن
مانند دل عاشقان سوخته باشد وپر خاکستر انبُد شرار اتش
باشد اند فتح همزه وسکون نون ایله عدد مجهولدر اوچدن اونه وارنجه
عربی بضع تعبیر بیت بدیدآمدان چهره نورمند نکوتر زخورشید وصد بار
اند اورمزد سماء سادسه اولان مشتری یلدیزیدر که سعد در نظم
کنون این همانجوی نوذمنیت که فرخنده از اورمزد منت قاضی
فلک وخانه در بروج قوس وحوت دارد واقلیم دوم که از بلاد چین
است بدو منسوبست ومنجمان سعد اکبرش خوانند واورا هرمزد
وهورمزد نیز کویند بتازیش برجیس ومشتری نامند ونیز اول
روز از ایام هر ماه است از ماه وان روز را اورمزد وهرمزد وهورمزد
نیز کویند ارد کسر همزه وسکون را مهمله ایله آیک یکرمی بشنجی
کونیدر بیت همی رفت سوی سیاوش کرد بماه سپندار در روز ارد

اسعد

اسعد بوزنده امرد هیزم نیم سوخته ابجد فصول مفصلدن وبعض کتب لغت
مسطوردر که بو ابجدک هر بر کلمه سی لسان عرب اوزره بر معنایه دلالت
ایدر مثلا اَب ای ابا آدم عن الطاعة جد ای جد فی التقرب الی الشجرة واکل
الحنطة هوّز ای تحرک الی التوبة حطی ای حط عنه وسقط عنه الذنب
کلمن ای تلقی الکلام من ربه سعفص ای سعی فصار مقبولا قرشت ای کسبت
نفس آدم درجة عالیة وصفا بلا اساءته ثخذ ای انعم الله علیه ضظغ
ای خلص من الغل والغش . پس بو ابجدک کلملرینک الفاظی اطفاله
نیجه اسان ایسه اطفال طریقت دخی اصطلاحات مشایخ بو کونه اسان
ومحفوظ ومعلومدر ولکن ع اصطلاحات علوم ملیه سلمان اهل عرفانی
اودروم الفاظ وعبارات ارباب ولایاتی ازبر ایتمکله وخلقه القا ایتمکله
انلرک مرتبه سنه ایرلمز بلکه بو مرتبه لر متحقق ومتخلق اولمغه وتقلیدی قیل و
قالدن کذر قیلمغه سعی وکوشش ایتمکه محتاجدر عصمنا الله وایاکم عن التقلید و
وهب لنا مرتبة التحقیق . اسعاد بالکسر اعانت معناسنه در مثنوی
انکه او بر فروغ چرخ کبود میدمید از بسیار بال وصعود حضرت ادریس
علیه السلامک قصه سی بودر که ورفعناه مکانا علیا آیة کریمه سی
موجبنجه الله تعالی حضرتلری انی مکان عالی یه رفع ایلدی یعنی چارم آسمانه
چیقردی وانده ساکن ایتدی وحضرت عیسی علیه السلامی دخی
چرخ چارمده ساکن ایتدی نیتکه حضرت نبی اکرم صلی الله علیه وسلم
انلری لیله معراجده سماء رابعده کوردی رأیت ادریس وعیسی
فی السماء الرابعة دیو بیوردیلر وحضرت ادریس علیه السلامک
قصه سی ارباب سیر بو کونه نقل ایدرلر اشهر اولان بودر که ابن
عباس حضرتلرندن منقولدر بر کون ادریس نبی علیه السلام حرارت
افتابدن بغایه متاذی اولوب دیدیکه الهی افتاب ایله بنم ما بینمده
بو قدر بعد مسافه وار ایکن بکا بو قدر اذی قیلدی اول فرشته
که انک اوزرینه موکلدر عجبا انک حالی بو حرارتدن نیجه در الهی سن

دقیا حقنده عالم ایمش سویمشکلر بدبختلر اولاد رسوله واصحاب قبولی
قتل ایلکلن اجتناب واحتراز ایتمدیلر اول خصوصده استغنا ایلمدیکز
شمدی تعظیما للحرم قتل بعوضه دن اتقا وپرهیزکارلک ایدرسز بونه جهالت
وملعنتدر. اول واخر نشانش کسی نداد کفت لو کان البحر مدادا
سوره کهفک اخرنه اشارتدر قال الله تعالی قل لو کان البحر مدادا
دریا محمد اگر بحر محیط مرکب اولسه لکلمات ربی یعنی ربمک کلمات
ومعانیسنک تحریر وکتابتی ایچون لنفد البحر قبل ان تنفد کلمات
ربی. تحقیقا بحر محو وفانی اولوردی زیرا بحر جسمدر وهر جسم متناهیدر
ربمک کلماتی متناهی اولمزدر اول. زیرا الکلمات الالهیة غیر متناهیة
پس مداد متناهی ایله علوم نامتناهیه نک کتابتی ممکن اولماز. ولو
جئنا بمثله مددا. ای ولو جئنا بقدرتنا الباهرة عونا وزیادة
یعنی اگرچه بز کتورسک اول دریای محیط مثللو مدد وزیادة
ومعاونت کتورسک دخی بنه کلمات الله متناهی اولماز. زیرا
مجموع متناهیین دخی متناهیدر بلکه تحت وجوده داخل اولان
اجسام مقوله سی هر نه ایسه متناهیدر. پس بو آیت کریمه نک
سبب نزولی بو اولدیکه یهودا دیدیلرکه تعالی کلامده بو محلده وما
اوتیتم من العلم الا قلیلا بیورر. وبر محلده دخی ومن یؤت
الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا بیورر. پس تناقضدر بو سوقی
نتیجه اولور دیدیلر بو آیت کریمه نازله اولدی که علم الله نسبت
علم انسان قلیلدر دیمک اولور. معنی نبی اولوالعزم مرتبه
حقیقته واصل اولان ولیلرک نشانی واحوالنی بیانی
بو کلمه شرح ویرمزدر. زیرا بونلر صفت حقله متصف وبه متخلقدر
واوصاف حق ایسه غیر متناهیدر وانبیا واولیا کلمات اللهدر
اول جهتدنکه کیمی مرتبه ظاهر اولمشدر. اگرچه جمیع موجودات حق
بولمردن داخل جمله سی بو حیثیتدن کلمات اللهدر لکن انبیا واولیا
على غايته

على غايته موجودات ومكوناتدر پس بونلرك باطنلرى صفت حقله
متصف ومتخلق اولديغى بونلرك درونى اولان معلوماتك واسرار
واوصاف وحكمتك كلماتنى اغصان اشجار اقلام وبحار زخار مداد
اوله الى يوم القيامه تحرير اولنسه نهايت وانجام بولميه ابدى
يعنى هفت دريا جميعا مداد اولسه انبيا واوليانك قلبنده اولان
علمك پايانينه ايرمكه امكان يوقدر كذلك باغلر وبيشه لر قلم اولسه
باطنلرنده اولان سخن حقنده هرگز بيشمركيم اولماز اول دكلى مركب وقلم
فانى اولوركه متناهيدر انبيا واوليانك باطنلرنده اولان حديث
بيشمارينه باقى اولوركه غير متناهيدر كما قال الله تعالى فى سورة لقمان
ولو ان ما فى الارض من شجرة اقلام والبحر يمده سبعة ابحر
من بعده سبعة ابحر ما نفدت كلمات الله. حضرت على
رضى الله عنه دن بوكونه روايت اولنوركه بيورديلر بر كون رسول
اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرينك حضور شريفلرينه ايدم نمازه
متوجه اولديلر اول حينده پدرم ابو طالب گلدى وحضرت رسول
عليه السلام انى نمازه ترغيب ايدوب بيورديلركه يا عمى
بكا اويدك ونماز قيلدك ابو طالب ديديكه يا ابن اخى
علمت انك على حق ولكن استحيى من العرب پس جعفر طيار
حضرتلرينه متوجه اولوب بيورديلركه يا جعفر سن ابن عمك
جناحى قتنده نماز قيل پس جعفر حضرتلرى حضرت رسولك
صلى الله عليه وسلم يانينده نماز قيلوب تمام ايلدكدنصكره حضرت
نبى مكرم صلى الله عليه وسلم اكا التفات ايدوب بيورديلركه
ابشر يا جعفر ان الله تعالى اعطى لك جناحين من نور
لتطير بهما فى الجنة. جعفر طيار حضرت على رضى الله عنه نك
برادر بزرگوارلريدر اندن اون ياش زياده واسلام حضرت على
كرم الله وجهه دن اول آماده ومشرلدر ولهذا اول حضرته

ذو الجناحين ديرلر ومنقولدر كه احيانا هواده طيور كبي طيران ايدردي
وبعض قوللر اوله وجود شريف روم ديارنده شهيد اولدقده آم
الهى ايله آكى ايل قناد ظاهر اولوب عالم علوى جانبنه پرواز ايلمشلر
اول اجلدن جعفر طيار تسميه اولنمشدر عن ابن عباس رضى الله عنهما
قال النبى صلى الله عليه وسلم دخلت الجنة البارحة فنظرت فيها
فاذا الجعفر يطير مع الملائكة طيار ديلمسنه وجه تسميه بودر ديمشلر
احقاد حقدك جمعيدر كه كينه معناسنه در ختم الاصطلاحات
آيين جمشيد نام نوايى دلحنى وجشن جمشيد اهوى اوشد مقيد و
فرمانبردار ومطيع اوشد اب بدل ميشود يعنى سردى در دل
مى افتد ابو زد اشارت كرد و رضا داد آستين برزد
مستعد وساخته شد وبرماليد ايمن اباد محل امن وبهشت
وكعبه الله بوحكم ومن دخله كان آمنا آستين افشاند منصف
شد ونپسنديده وترك كرد وباز آمد اب منجمد تيغ آبدار
وامثال از اسلحه وپياله بللور اب درجگر ندارد اى مفلس است
وخوشى درون ندارد وصحت ندارد آخته قد بالمد بلند قد
وكشيده بالا آتش تهد سرخى لب معشوق آتش زد ترك كرد
وسوخت وسخت كرد اميد رايى كويد اى يكلى نوميد ومايوس
كشت از خر فتاد مردلى وقار شد از دست شد اى از دست
رفت يعنى بيهوش وغمكين شد ومتغير گشت اشتره رنجيد
يعنى دليرى وجانبازى كرد الف شد مفلس شد ومجرد گشت
وبرهنه مادرزاد شد اسب وفرزين نهد يعنى بطرح است
فرزين شطرنج بيازند وبازى ببرد شيخ سعدى فرمايد بيت
كدليكه بوشير بزين نهد ابو زيدرا اسب وفرزين نهد
از فلان فقاع ميكشايد يعنى بورى مى نازد وتفاخر ميكند و
لاف ميزند خاقانى انجا كه فقاع كشايم مدبت فضل الا ازدرد

دل

زدرد دل چوبخ افسرده تن نيند مع الالاء آذر بالمد آتش وافتاب
درقوس كه انرا اذر ماه خوانند هند وليس قوس است ونام ماه رمضان
ونام جشن مغان وان اخر ماه خزانست الاطمار كسر طاء ايله طمرك
جمعيدر اسكى لباسه ديرلر اشير يعنى كلك اكبت مثنوى
اكر كفته هميجو كربه موش سير كو ازان مى شير كيرى شير كير مراينك
كربه مشابهتى وصيد ايتلدوككى موش نيره مماثلتى وار در وجه
شبه اولدركه كربه صيد حقير ايچون كوشه نشين وسرين
سينه چكوب وبر بوجاغه لچوب زانو تعيد اوزره اوتوروب
مراقبه قيلور ونيهوده البن بوزين بور وبوكونه مكر وحيله ايله موش
بير كير اولان خط نفسى ومقتضاى حرص وهوسى شكار قيلور
نتى حضرت مولانا قدس سره الاعلى بوكونه غدار ومكارلر كربه
حقيره وصيد وشكارلرن موش بيره تشبيه بيوروب ديركه
اكر كربه كبى قوجه فان طونمش وصيد حقير ايتمش مرائى وكذاب
اكر اول مى الهيه دن وخم لدنيه دن لبن طويه سن يعنى طفل
كبى آب پستان لسان عارفاندن ودهان عاشقاندن امه سن
وغدا اين مسن ارسلان طوت يعنى قورو شريف صيد كبى
شكار ايله كه سن اول ميدان شير كير اولك وغدا طوتمك
بو مرتبه قوت القلب ايلركه شير سعادتى طوته وموش بير كبى
حقير اولان لذت نفسى وشهوت حسيه بيانه آتو سن
مثنوى انكه دل بيدار دارد چشم سر كو بخسبد بر كشايد صد بصر
اما اول كمسه كه دل بيدار طوته اكر انك چشم سرى اويوبه
صد بصر معنويه كشاده ايدر وعالم مثالك عجايبنى ومراتب ملكوت
وجبروتك غرايبنى سير قيلور وبوكونه كمسه اركت نومى غفلت
نفسانى ورحس شيطانيدن حاصل اولماز شيطان بونلردن
بيدارلق وقتنده نتيجه قرار ايدرسه نومى حالنده دخى اوله قرار ايلر

حکایت بایزید بسطامی حضرتلری بر کون مسجد قیوسنده شیطانی
کوردی دیدیکه نوره ایدرسن دیدیکه شو مسجده اکچین نماز قیلمق
ایچون بونی اضلال ایتمک ایسترم ولکن قورقارم دیدیکه کیمدن قورقرسن
دیدیکه اول نماز قیلن کمسه یک یانینده برخفته بیدار دل وار در انک
باطنندن خوف ایدرم بایزید حضرتلری سبحان الله اکثر ناس بونی
بر عکس قیاس ایدرلر نوم العالم خیر من عبادة الجاهل حدیثینک
سرندن غافل اولوب بیدار القدن مراد همان چشم بیدارلک
اولمسنی زعم ایدرلر دیدی بیت عجبا للمحب کیف ینام کل نوم علی
المحب حرام وخوابه وارمق لازم کلدکده حین نومده مستلقیا
علی قفاه یاتمق ادب انبیا در کما قال الشیخ قدس سره فی الفتوحات
ما من نبی اذا اراد ان ینام الا ینام مستلقیا الی القبلة علی شقه
الایمن انوار بفتح النون جمع نور در بمعنی شکوفه انزجار اجتناب
اعتفر امر حاضر در افتعالدن عین مهمله ایله باشکه طیراق صاچ دیمکدر
بوسه فصلی معاکسنه آذار مدت بادن آفتاب در برج حوت که
رومیان بکماه شمرند و اذار ماه کویند و هندش حیت نامند
آزور بوزن دیجور بمعنی حریص آغار زمینی که در واب رفته وتنک
سرشته بود وحرکت کویند بد آغار یعنی بدحرکت وفرو شدن
نم باشد بو بیتده آوار بالفتح آلتی که اهل هر صنعت بدان کار کنند
وبی همزه نیز آمده آمار ترجمه حساب و آوار و آماره و اواره و اماره
مترادف اینند و در تحفه و رساله وفائی بمعنی استقصا و تتبع
وحساب باشد آمار کیر با راء موقوف و کاف فارسی و آماره کیر
محاسب و نویسنده و هر دو لغت مقصور نیز آمده اند آموزکار شاکرد
پندپذیر و معلم و آموزنده اختر فال نیک و نیز بمعنی مطلق فال آست
و ستاره و منزلی از منازل ماه ای منزل نهم و بمعنی علم و درایت
و طالع هم آید و نیز نام فرشته ایست آمین کردار بالفتح اکر و بمعنی

باکه

باکه برای عطف نیز آید و کو نیز برای عطف آمده اند و نیز مختصر اکه
بدانه درخت وچوب باره کنند اوار بالمد ستم باشد اور بوزن
مادر یقین باشد و مرد دلیر و مردانه باشد و بمعنی آسمان هفتم
نیز آید و نیز بمعنی سخت رشت آمده استوار محکم و نیز امین را
کویند و استوار داشتن بمعنی باور داشتن افدر بوزن
صفدر بالفتح خواهرزاده و برادرزاده افشار بالفتح ثبو و ربوده
بمعنی ریختن افکار بفتح الکاف الفارسی ریش که در پشت
جاربا از کثرت بار کشیدن افتد و در کلام اکابر بمعنی مطلق
جراحت آمده و فکار بحذف همزه نیز آید فطم هم نجم خسته هم بتن
رنجور هم بخون غرقه هم زغم افکار الله اکبر کوهیست در شیراز
که بر او اطلاق کنند و از او چشمه لطیف بیرون آید در کنار
رکناباد جاریست انبیر بوزن زنجیر پر کردن وکل تر و خشک و آفتابی
و کویند چیزی که در بام اندازند و میان دیوار بدارند اهرم جانوری
مانند سنگ که در عهد نوشروان پیدا شده بود و کویند که
او اشتغال خوانند اختیار انسانک وجودنده شول استطاعتدر
که کندی نفسندن و توری ایکی شیدن برینی انکله اصطفا وقبول ایلر
مثلا طاعت ومعصیت وظلم وعدالت کبی شیلر اوله انسانک
نفسنده طاعت وعدالتی اختیار ایلمکه استطاعت وار در انسان
هر قنغیسنی اختیار ایلرسه انکا کوره جزاسنی کورر اضطرار صبر
ایتمکه دیرلر اهل قدر شول قدریه دیدکلری طائفه در که القدریة مجوس
هذه الامة حدیث شریفنک موجبنجه بونلره قدریه دینلمکلکه وجه
اولدر که بونلر شر و قبائحی عبدک کندی نفسنی تقدیر ایدر دیرلر وحق
تعالینک قدرتنی بو اعتبار ایله مغلوب قدرت حق بیلورلر ولهذا
بونلره قدریه دینلدی معتزله دخی شر و قبائحی عبدک نفسی خلق ایلر
دیمکده بونلر اعتقادنده در اما بعضی مسائلده بونلره مخالفدر وجبریه

مطلب قدریه

مطلب جبریه

شول طائفه در که عهدک وجودینی اصلا اعتبار ایتمزلر وعهد بوجاد
منزله سنی در دیرلر وبو ایکیسی ما بینینی بحث وجدال جاریدر
عرق تنازع منقطع اولماز وجانبینک دعواسی فیصل بولماز اخضر
زیاده یشل معناسنه در تازه لک معناسنی دخی استعمال ایدرلر
امعان نظر دقت نظر وابعاد نظر واجرای نظر ایلمک معنالرینه در
که امعانی بعضیلر ابعاددن طوتمشلر درنتکه امعن الفرس
دیرلر تباعد فی عدوه معناسنه ویررلر وامعن فلان دیرلر
ابعد فلان معناسنه ویررلر وبعضیلر دخی امعانی معن
دن طوتمشلر معن جری معناسنه در نتکه معن الماء دیرلر
جری الماء معناسنه ویررلر ماء معین دخی ماء جاری معناسنه اولور
اقطار قطرک جمعیدر قطر اطراف وجانبه دیرلر اشغر بر حیواندر
که تورکیجه اکا یورصوق دیرلر اول یورصوق دیدکلری جانوری
نه قدر چوب ایله اورسک اتک نیچه آرتر وبیوک اولور
اول چوب ذلت رنجندن مجسم وفربه اولور مؤمنک نفسی
دخی اشغر گبیدر زخم ورنجدن مجسم وسمین اولور بیت بنی
همان به که بلاکش بود عود همان به که برآتش بود نیست نفس
انسانی جلد حیوانه وریاضتی دباغته تمثیل ایدرلر تا که ریاضا
ت شاقه ومجاهده وفقر وفاقه ایله دباغت اولنمیه نفس
شوم پاک ونظیف وطاهر ولطیف اولور اگر ریاضتله نفسی
پاک وطاهر ایلمزسه جلد نا مدبوغ مرتبه سنده قالور وخبیث و
مردار اولور انبیای عظام علی الخصوص مفخر انام علیه السلام
حضرتی نه مرتبه زحمت چکمش وایذا گورمشلردر ایکیچون
روح شریفنه روح اعظم دینور اعذار کسر همزه ایله مصدر
در ختانه وطعام ختانه دیرلر کما قال ابن الاثیر الاعذار
مختان ثم قیل للطعام الذی یطعم فی الختان آیدر بفتح الالف

ودال المفتوحه اینجاو ایتک واکنون معناسنه در آثار جمع اثردر
اثر معناسنه گلور آژیر مد همزه وکسر زاء فارسیله متیقظ وهوشمند
معناسنه در وامام کردن لشکر وغلبه وبانک زدن وزیرک
وپرهنرکار واژیر بندندن امر دخی گلور هشیار کردن معناسنه در
اصطخر پارسده شیراز ولایتنده بر شهردر که اون ایکی فرسخ
طول واون فرسخ عرضی واردر بناسنه کیومرث شروع ایدوب
جمشید تمام ایلدی ملوک پیشدادیان وکیانیان تختگاهی ایدی
آثار غریبه لری واموال خزاینلری انده ایدی وحضرت سلیمان علیه
السلام دخی تختگاه ایدنمشلر ایدی حالا خرابدر وچهل منار ایله
موصوفدر بیت سکندر بیامد باصطخر فارس بدیدیم شاهان
شد وفخر پارس آذر علی وزن حیدر لایق وسزاوار معناسنه در
مع الاصطلاحات آفتاب سوار مردم صبح خیز وتهجدگذار آهنین
جگر مبارز وچالاک وسخت دل ونامهربان ومنافق انگشت بکر
انگشت شهادت وسبابه اندشهر نام رودی وشهریست
این بدر زحلی دنیا این ششدر اشارتست بدنیا این دو کلهدار
اشارتست بماه وآفتاب آتش خاطر روشنی خاطر وطبع تیز و
سخنهای سوزناک وحرارت آمیز آتش تری انگور وسخن دلسوز
آتشین بار گرم وشعله آتش دود آمیز آب خضر علم لدنی که خضر
داشت وآبحیات آب نار شراب آتش شجر شراب انگوری آتش بهار
رونق بهار آب شناسان کار یعنی قواعد وقانون دانان
مع الزاء آز خواهش سخت که بتازیش حرص خوانند وقیل
خواهش سخت در افعال ناهموار وامور دنیوی وام ابتدا کردن نیز
آمده ونیز نام شهریست ارز بوزن فرض بالفتح قدر وعظمت
وبها که بتازیش قیمت خوانند افراز بالفتح بلندی وبلندکن و
بلندکننده وفراز بحذف همزه نیز آید انداز امر از انداختن واندازنده

اندوز بوزن افروز یعنی که جمع کن ای حاصل کننده و کردم و چیزی
دور کننده چنانکه غم اندوز ای غم کننده اندرز بالفتح وصیت و پند
و تنبیه دال مفتوح و راء ساکنست اهواز بالفتح نام ولایتیست که
هواء آن مخالفت عقل اکم کند و سودا بیفزاید و آنجا کژدم و مار بسیار
بود انجاز بوزن افکار وعده راست کردن و نام شهریست ازیق قنیا مغه
دیرلو اهتزاز بالکسر حرکت و اضطراب معناسنه در رمز الاصطلاحات
اخترسبز ستاره سعد و فال سعد اتش روز روشنایی روز
و رونق روز و اعتدال آن اب بریز بیرونق و بی نور و شرمنم
مع الیاء افسوس حذف همزه ایله تعتدر کلمه تحسّر و ندامتدر
طنز و استهزاء و عبث و بیهوده و مکر و حیله معنالرینه دخی کلور ابرش
اسبی که آنرا سمند گویند و بضم الف نیز ارس بالضم چنار آغاجی
نظم تو بی شهسوار جوانان فرس خود و قد تو ماه رسته بر ارس
اسرس و اسیرس هر دو بمعنی میدان باشد شمس فخری گوید بیت
زهی باکش شاهی که سطح فلک بود بندگان ترا اسیرس آس
امروز و اسیا باشد نظم دائم بخت تو باک از گرد آس اسمان
و زجفای اسمان خصم تو سرگردان چو آس و دیگر بمعنی خرد شده دانه
در زیر سنگ آسیا و در عجایب البلدان مرقوم است که آس نباتیست
بغایت خوشبو و گویند عصای حضرت موسی علیه السلام از درخت
آس بود و در روم درختیست آس که بغایت بزرگ بود که در عالم ازان
درخت بزرگتر نباشد و هر بهار شکوفه آرد و هر که آنرا ببوید چون
بخسبد محتلم شود این از شرفنامه منقولست ایاس و ایاسه ناامید اولمق
اخرس بی زبان الاذنان من الرأس سور دیلر اکیجون باشه مسح اولنان
صو ایله قولاقلره دخی مسح اولنور بولنز صو ایله مسح اولنماز دخی قولاقلرک
باشدن اولدوغنی اشعار ایدر حکمانک قولی بودر که انسانک گوشنک
سوراخنه مغزه قریب جلد طبل گبی بر رقیق درسی وار در اول سوراخ انجه

بر مقدار باد وار در تحت خارجدن بر صوت شدید ظاهر اولسه هوا
انی کتوروب سوراخ گوشه یتورر و سوراخ گوشده اولان باد
انکله متکیف اولوب اول جلد رقیقه دوقندقده انی ادراک ایلر
دیمشلردر بونک تفصیلی شرح هیاکلده مسطوردر اکارس بفتح همزه
و کسر راء مهمله ایله کیاهیست که بتازیش کمات خوانند یعنی مانتر
ابلیس بوزن تلبیس خرمن گندم پاک کرده را گویند [illegible]
اخترشناس منجم ابن سیرطاس اشارات فلکیست مع الشین المعجمه
اتش معروف و قوت هاضمه و رونق و رواج کار و گرانی نرخها
اذرخش بالمد آن آتش که از آسمان افتد عرب آنرا صاعقه خوانند
آتش بالمد اشام از هر چه بسیار ند نسبت بان کنند والمشهورست
و در روضه اشک و باران مسطورست آذنیش بالمد اتش ارقش بفتح
یکم و کسر سوم کاروان تورکیت اورش بالفتح جنگ تورکیت
اغالش بتمد همزه و کسر لام مردم انگیختن اندختن باشد و بتازی
انرا اغوا گویند نظم خویشتن پاک دار و بی پرخاش و رو باغالش
اندرون مخراش اسکالش بکسر همزه و لام بمعنی اندیشه و فکر کما قال مولانا
بیت او همی خندد در توقع لشت ۰ او همی خندد برای اشکالشت ۰
الاش عیب و خیانت و آلودگی الکیش بکسر کاف فارسی اویخته و
دراز کرده باشد اذرکیش اتش پرست اریش زیرک و
هوشیار اش بالفتح اوو اورا و در تراکیب بفتح همزه تو سنه میشود
اوباش مردمان از هر جنس امیخته و ناکس و دنی و عوام الناس ازین
مراد لوندانست ایش اصلنده ای شیء در تخفیفا علی الالسن
ایش دنیلدی انتعاش دوشدکدن صکره قالقمغه در رمز الاصطلاحات
ابر و اتش غضب و خشم و رواج و اسب بزرگ هیکل و ابر
ازین گونش ازکمال فرمان برداری و خدمتگذاری ابصعت باش کثیر
النفع باش اختر دانش مشتری و عطارد و هم دانش باصناف بیانی

آیینه یوسفان مثش افتاب انجم رو مفروش تلخی روی و ترشی رو دیمنها
ماوراء اکشهرده لغتیدر مع الفاء اسد الارض تخم زیتون دشتی مع الطاء
انبساط دوشمک و آچق یوزلو اولمق مسرور و شادمان اولمق
و کشاده خلق و ترک احتشام دیرلر و اصطلاح مشایخده سختی
ارسال ایلمکه یعنی رعایت ادبی بلا تکلف خلقت اصلیه سنی
و خلق جبلیه سنی اوزره اهمال و ارخا ایلمکدر و دخی احتشام و استبعاددن
اجتناب قلیمغه دیرلر مع العین اشلغ کل اولمق و لایه سی موی
اولمغه دیرلر چیزی یکباره بکسی دادن انتجاع کیاه
طلب ایتمک معناسنه در منتجع مصدر میمی اولور بینه کیاه
طلب ایلمک معناسنه اولور اشیاع اعوان و انصار معناسنه
من الاصطلاحات ازو کشاید فقاع یعنی از تو مفاخرت کنید
مع الغین آزیغ سردی که از کسی در دل افتد یعنی نفرتی باشد
که از قول و یا فعل کسی در دل نشیند آمیغ آمیزش و آمیخته و سرشته
آشوغ بوزن آروغ کسی کسی مجهول غیر معروف باشد الغ
بزرک معناسنه در تورکمان لسانی اوزره اماّن فارسیده
کثرت استعمالی اولمغله لغت فارسیه منزله سنده اولمشدر آروغ
بالمد بادی که از گلوی مردم باواز برآید از خوردن فقاع یا چیزی کور را
و بالمد بغیر واو نیز و گکرمک آمرغ بمد الف و فتح میم اندکی از چیزی
باشد و بضم میم نیز آمده بیت بیکی دانه سیر گردد مرغ صیند
درم مرم راشود آمرغ وازین بیت بمعنی ذخیره و مایه معلوم میشود اما
میرزا ابراهیم بمعنای قدر و قیمت آورده و خلاف همه را اختیار کرده
آیرغ فتح همزه و سکون راء عربی ایله شاخ درخت معناسنه در
من الاصطلاحات این باغ اشارت بدنیاست اشتروغ
جانوریست که پایش چون پای شتر و انشحوار باشد بتازی نعامه گویند
انه مطبخی باغ اشارت بافتابست اطفال باغ سبزه و نباتات

یوروسنه و درختهاو شاخهای نوخیز مع الفاء الف بالکسر
الفت معناسنه در استنکاف عار ایلمکه دیرلر مثنوی
چون الف لام و حم این حروف چون عصای موسی آمد در وقوف
مفسرلر اوایل سور قرآنده واقعه اولان حروف مقطعه حقنده
معنالر ویرمشلر خلاصه کلاملری بودر که فهی سرهم اسرار الله
استأثر الله بعلمه وهی سر القرآن محققینک بعضیلری سورلر
هر بر حرف بر وجوده اشارتدر حرف الف ذات حقه اشارتدر
ولام عقل فعاله اشارتدر که لسان شرعده جبرئیل دیرلر و واسطه
وجود در که وجود اولدن استفاضه ایدوب وجود آخره افاضه ایدر
و میم وجود محمد علیه السلامه اشارتدر که انده وجود دوره دایره
وجود انکله تمام اولمشدر و حم ده دخی اهل تفاسیر چوق
معنالر یازمشلر و چوق اسرار درلونی سلک تحریره دیزمشلر
در بعضیلر هر بر حرف بر اسمک مفتاحیدر دیمشلر
یعنی ح حکیم و حلیم و حمید و حفیظ اسملرینک مفتاحیدر
و میم مالک و ماجد و مجید و مانع و معطی اسملرینک مفتاحیدر
و ابن عباس حضرتلری بیورمشلر که ان لکل شیء بابا و باب القرآن
الحوامیم وهی الاسم الاعظم وقال الشیخ الاکبر فی الفتوحات
طلم جاء الحوامیم سرا بیتی السود اخفی حقیقته عن رؤیة البشر
و بعضیلر حم دیمک حم الامر یعنی قضی الامر دیمکدر دیمشلر و بعضیلر
سوره لرک اسمیدر دیمشلر حتی روایت اولنور که حضرت جبرئیل
علیه التحیه سوره حم فخر عالمه کتوردکده فخر عالم صلی الله علیه و سلم
سؤال ایلدیلر که یا جبرائیل لم جئت دیدیکه جئت بسوره
یس حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و سلم بیوردیلرکه اقرا جبرئیل
علیه التحیه حم دیدی حضرت رسول علیه السلام علمت بیوردی
جبرائیل متحیر اولوب دیدیکه یا رسول الله علمت ما لم اعلم حضرت رسول

صلی الله علیه وسلم بیوردیلرکه نعم یا جبرائیل ومن هو سیر بینی وبین
الرحمن ظاهر لفظنده دخی محمد ایله رحمانک بیننده اخ م وار در
فافهم واکتم **اُف** نفخ ستوری کلمه در **اکتناف** کنف دندر که
حفظ ایتمکه وستر ایتمکه دیرلر اکتناف هم استعمار واحتفاظ
معناسنه در **الاسف** بالتحریک غصه وحزن وغضب **اُسقف**
الف وقاف مضمومله زاهد ترسایان وبغیر الف نیز وانجیل خوان
وراهب زنجیر پوش وپیشوای ترسایان **اشکف** بمعنی نیکو
وخوش آیند باشد **منوف** قصه ابکرتند ای عنود که در اساسه
ماهی شرف بود وبمعنی فهد وحشمت نیز آید **من الاصطلاحات**
اب لطیف فیض وعطا **ابگون صدف** آفتاب **اتش دوزخ**
علف تیغ وآه مظلوم ودم عاشق **اولین حرف** الف وحکم ازل
اخرین حرف تقدیر وعاقبت کار **مع القاف** **اتساق**
بضم متمرن غلام بچه وتساق نیز گویند **بیت** بفرمود اشاقان درگاه را
زدند برلب جوی خرگاه را **الاجق** ترکمانک کلیم خرگهسی **ایلاق**
درولیشی وفقیری ونام ولایتی از عرب وترکمان **اسبوشق** میدان
گوی باختن **اولق** یوزنه ازرق پوشان وابلهنه ومجنون **احراق**
شمسله خمسه متحیره نک بر برج واحده درجه واحده
جمع اولمسنه دیرلر کما قال الطوسی اکان الاجتماع بین الشمس
وبین احدی الخمسة المتحیرة یسمی احراقا لذلک الکوکب **التون**
تیاق سلطان علاء الدین یوزیرینک اسمیدرکه اکا
التون تیاق دیرلر ایدی **اتساق** جمع اولمق وتمام اولمق دخی دیرلر
ازلاق طیرندرمعنه دیرلر **آفاق** جمع افقدرکه گوک کنارینه معناسنه در
استعمال اولنور **من الاصطلاحات** **امیر صالح دلق** حضرت
عمر رضی الله عنه **ابن هفت اوراق** افلاک سبعه **انجر سرای**
خندق عالم ملکوت وعالم جبروت مراد است **ابن کهن طاق**

اشارتست بفلک اکبر **مع الکاف** **املاک** جمع ملایکه
آژنگ مد همزه وفتح زاء فارسیله بوروشق که یوزده والنده
اولور قوجه لقدن یاعضبدن **اورنگ** تخت پادشاهی وحشمت
وابهت معناسنه در افرنگ دخی لغتدر **آموزگار** بالمد خداوند
عز وجل ومعلم علوم وآداب **ارژنگ وارتنگ وارژنگ**
وارتنگ هر چهاری بوزن فرهنگ بالکاف الفارسی کتاب مانی
نقاش که در وی همه نقوش واشکال بود **استرنگ** بالفتح وکاف
فارسی مردم گیاهی است بصورت مردم گیاه است بر صورت
مردم تمام در زمین چین روید هرکه از ایکنده بمیرد او را واسطة
الجیوع خوانند چون او را خواهند که در کار برند گوشت
با او استوار بندند وسگ گرسنه را آنجا برند سگ چون گوشت
گوشت را بگیرد وبکشد خود کنده شود بخشش تعابیه نازک وبوم آنست
شکسته شود وسگ بمیرد بهمانجا جان دهد استرنگ را بو
دارند ودر کار برند کذا فی الضمیر **اُتُرنگ** بضم الف وتاء مفتوح آن
جامه که در وی طفل پیچند بتازی قماط گویند بفتح الف نیز
ارکاک بالفتح انگشت **آزفنداک** بمد الف وسکون زاء وفتح
فاء قوس قزح **بیت** کمان آزفنداک شد تیر ژاله گل غنچه
پیکان زره ابگیر را **اشنگ** کرمک خرد که بشب چون چراغ
تابد وشبچراغ وچراغک وشبتاب نیز گویند **بیت** مگر دیده
باشی که در باغ وراغ بتابد بشب کرمک شبچراغ **آفشنگ**
شبنم کذا فی المؤید **اشک** بوزن مرک قاصد وولاغ
آرنگ رنگ معناسنه ودر لوگونه کی **اکک** بوزن آب آفت
آتک مصغر آنکه اشارتست بسوی بعید ضد اینک **اتابک**
ادب آموز کودکان وپادشاهان شیراز را اتابک بسبب
آن گویند که سعد زنگی اتابک سلطان سنجر بود شبی در حالت مستی

سعد زنگی و سه نفر دیگر را پادشاهی داده بعد وفات سنجر
ایشان بر خویش خطاب اتابکی مستقیم داشته و برادرزادگان
سنجر را پادشاه میگفتند اصطکاک بوری بورینه طوقنمغه دیرلر
آذرنگ اندوه و محنت بیت زفر زند جان و تنت آذرنگ
تواز مهر او روز و شب چو نهنگ ارگن ام در برگ دیبرگ
البعه دیرلرجی دوه برینه چوکسه ارنجك برق اندیك
بالفتح بو وزنده نزدیک بود که باشد که و بوک و بلکه مترادف
اینست و در ادات الفضلا بمعنی باید که اید و از کلام استادان
نیز این معنی مستنبط میشود بیت کو حله خیاط مطرا نکردست
اندنک در نمانی در کسوت بهار آدرنگ و آذرنگ کلاهما با سیوم
موقوف هلاکی و رنج بتازیش دمار گویند آذرنگ با ذال معجمه
بمعنی روشن نیز امده از شهنامه فروغی بدید آمد از هر دو
سنگ دل سنگ گشت از فروغ آذرنگ و شکنج روی واندام
در نسخه میرزا ادرنگ بدال مهمله دمار و هلاک و بذال معجمه
روشن باشد و بمعنی آتش نیز در کلام اکابر نیز ثابت میشود
سلمها بیت چو کو کرد زد محتشم آذرنگ که در عالم افکند چند
بادرنگ نه الاصطلاحات این تنگ نشیمن نهنگ
هر دو کاف فارسی دنیا این کهن گرگ اشارت بفلک است
و آدمی عاقل و چالاک این دو رنگ اشارت بزمانه ای شب و روز
و غم و شادی و نیکی و بدی و شاهی و فقیری و حسن و قبح و امثالهم
ارام خاک ثبات و قرار زمین و حلم بشر سبز ان خاک تن
پوورانه و مردگان ابلق رخ فلک زمستان و افتاب و ماه معراج
ازچرخ زدن بفند افلاك ای افلاک ازسیر بازماند و قیامت
قایم گردد مع اللام ابل انال شیل ذهام در اتعیال ایله معناسنه در
بارسال گچمش ییله دیرلر اشکال بوقاغو معناسنه در

انکشال

انکشال بفتح همزه بیمار پاک بیت زخانمان مراتب بغربت افتادم
بماندم اینجا بی برگ و ساز انکشال ابتهال تضرع ایلمک اجتیال
حیله ایلمک و حواله قبول ایلمک و دوز اغله کبک طوتمق انزال
بالفتح نزلک جمعیدر نزل ماحضر اولان طعامه دیرلر اشتردل
صورتا جسیم و باطنا قورقاق ولئیم اولان کمسنه دیرلر اجبال
بالفتح جبلک جمعیدر جبل بو کدر حمل گبی یقال حبلت المرأة اذا حبلت
فهو حبلی احبال عهد معناسنه اولان حبلک جمعی ایلمز جانوردر که
حبل عهد دخی دیرلر اطلال طللک جمعیدر طلل اثر بنایه دیرلر
ازل و ابد ازل اکا دیرلر که اولی اولمیه اخری اوله ابد اکا دیرلر که اولی
اوله اخری اولمیه ازلک اخری و ابدک اولی دنیانک ختم اولمیدر
استیصال بو تسندیی کوکندن و اصلندن چقارمق و هلاک
ایتمکه دیرلر انفعال شیئین متغایرینک بوری بورینه اولاشمه سنه
دیرلر یعنی ایکی شیئی صکره بری برینه کلوب متحد اولسه اکا
انفعال تعبیر ایدرلر انحلال چوزلمک و اچلمق یقال انحل عقده
ای انکشف امل غارب و زایل معناسنه در آغال اغالیدیدن
فعل امر در مدینه ایله اوشدرمک و کشکورمک کبی عربیده
اغرا و تحریض دینور اوژول بالفتح شتابی و بر انگیختن
هر کاری و بضم الف نیز اکلیل الف مکسور ایله تاج مرصع
و منزل قمر اعزل بو وزنده افضل ای سلاح و یکی از دو سماك
ای سماک اعزل و سماک رامح است و کژدم و ابر بی باران
و بی نقاط اغیل بالمد التفات یعنی بگوشه چشم نگرستن
ایل نام خدا تعالی و بیت مقدس انگال بالفتح رنج ماهام من
الاصطلاحات انگشت نیل نشان فقر سعدی بیت
یام و بابا از رق سم و هین بالکش برخانمان انکشت نیل ممّا
افضل الاشکال شکل مدور انش ستیال شراب

اتش قندیل رونق و رواج آب لعل می انکوری وارغوانی اموجیکان
ازل انبیا علیهم السلام امیر النحل حضرت علی کرم الله وجهه و ش
زنبوران بیش امیر المؤمنین رضی الله عنه اسلام آوردم بود ازان سبب
احضرترا امیر النحل کویند ازخط کل عرش این دو منزل دنیا و
عقبا ان لعاب لعل اشارتمی انکوریست نبع الملبم ازرم
فتح زاء معجمه وسکون راء مهمله ایله حیا وحرمت معناسنه در
اشام اشامیدن دن الجی دیمکدر اخشام بالفتح طائفه اند
صحرانشین جمعه حشم وانفتامات استعصام حبل معنابه
تمسک ایلمک وطالب عصمت اولمغه دیرلر وتعفف وپرهیزکار
اولمق وعفت وصلاحله اتصاف قیلمغه دیرلر اشتلم الف
وتا ولام هر سه مضموم ستم وتحکم وجزع وفزع وعربده وغلبه
وجبر زور ستدن وفریفتن وسالهنک وبانک بروی بیم
شتلم سر کویند اخشیم دماغی فاسد اولان ورایحه آلمیان کمسنه
دیرلر فیجن قوت شامه سنن استعدادی اولمیوب خلل اولان دماغی
رایحه المیان یکه کلستان معنویک صحیفته داخل اولسه انک
باغ قلبنه اولان ریحان روحانیدن حظ آلماز ومحروم اولور مثنوی
ادمیرا اندک اندک ازبهام تا چهل سالش کند مرد تمام حق تعالی
ادمی اهسته اهسته ایله قرق کونده تکمیل ایلدی نته که
ابن مسعود رضی الله عنه دن شیخینک اتفاقی اوزره روایت اولنور که
قال علیه الصلوة والسلام ان خلق احدکم یجمع فی بطن امه اربعین
یوما ثم یرسل الله الیه الملک فینفخ فیه الروح پس طوری
قرق کونده تکمیل ایدوب دنیایه کلدکدن صکره تا قرق یاشنه
وارنجیه دک اول حکیم مطلق انی مرد تمام ایدر پس اربعینده
انک عقل وادراکی درجه کماله یتشور نته که حضرت ادمی بی توقف
ایجاد ایلدی بلکه مجرد بر فحوای حدیث قدسی خمرت طینة ادم بیدی

اربعین صباحا

اربعین صباحا بعدی قرق کونده انک طینتنی تخمیر ایلیوب فاذا
سویته ونفخت فیه من روحی ایۀ کریمه سنک
فحواسی اوزره بعد تخمیر الطینة والتسویة اکا روح نفخ ایلدی
اسلوب حکیم اولدر که بر علیم کمسه برنجه لئیمه ارشاد ونصیحت
قیلدقده امحاض نصح ایچون انلرمابیننده کندوبی ادخال ایلیوب نصیحتی
اولا کندی نفسنه سویلیوب انلره تعریض ایلیه واول قومه بو اسلوب
اوزره کلام حکمت آمیز سویلیه کما ورد فی القران هذا الاسلوب
قال تعالی حاکیا عن حبیب النجار ومالی لا اعبد الذی فطرنی
والیه ترجعون واو زمانده که حبیب نجار قوم انطاکیه یه حضرت
عیسی علیه السلامک کوندردوکی رسللردن خبر ویردی مغارده
چقوب بونلره کلوب ارشادده کمال تلطفدن ادا ایتمکله اولا نفسنی
معرض نصیحته ادخال ایدوب انلره علی وجه التعریض والتقریع دیدیکه انا
بنم ایچون نه وار درکه بنی یوقدن وار ایلین الهه عبادت ایتمیم
حال بوکه سز کرک جمله کز اول حضرته راجعدر پس بونلره امحاض نصح
وکمال تعریض ایچون بو قاعده اختیار اولندی مثنوی انبیارا قوم
کفتند راه کم ازسفه انا تطیرنا بکم ضلالت طریقنک قومی
که مراد کافرلردر سفاهت وجهالتلرندن انبیای عظام علیهم
السلام دیمشلردر که انا تطیرنا بکم سورة یسینده اولان بو ایۀ
کریمه یه اشارتدر قالوا انا تطیرنا بکم ای تشأمنا لحبس المطر
عنا بسببکم یعنی کفار انطاکیه انبیای عظام علیهم السلام
دیدیلرکه تحقیقا بو سیزی تطیر ایلدک یعنی طیره وشئامت
اخذ ایلدک سیزک سببکزله بو دیارده امطار وبرکات وبار
اشجار منقطع اولوب قحط وغلا اشکار اولدی دیدیلر لئن
لم تنتهوا لنرجمنکم ای لان لم ترجعوا عن مقالاتکم هذه لنقتلنکم
بالحجارة یعنی اکر مقاللرکزدن رجوع ایتمزسکز سزی سنکسار ایدرز دیدیلر

وليمسنكم منا عذاب اليم دخی سزه البته عذاب اليم وبلای
عظيم سرايت ايدر ديديلر قالوا طائركم معكم انبياء عظام
عليهم السلام دخی انلره ديديلركه ای قوم بو نكبت طيرت ونشأمت
سزكله دركه اول انبيايه اذالكزدر ودخی اسوء حال واقبح اعمالكزدر
أئن ذكرتم همزه استفهام وان حرف شرط وجواب شرط
محذوفدر ما قبلنك دلالتی سببيله تقدير كلام ائن وعظتم بما فيه
سعادتكم تطيرتم وتشأمتم وتوعدتم بالرجم والتعذيب يعنی
اكر سزه تذكير وتوعيظ اولنديكز شول كلام ايله كه سعادتكز انده در
بونی تطير وتشأمی ايدر دكز ورجم وتعذيبله وعيد قلور دكز
بل انتم قوم مسرفون ای بل انتم قوم عادتكم الاسراف فی
العصيان بلكه سزلر بر قوم سز كه عادتكز خطا وعصيانده تجاوز
واسرافدر ولهذا تعظيم وتكريمی واجب ولازم اولان كمسه لری
تحقير ايدوب تشأم ايدر سز نته كه الآن بعضی متكبر ومغرور اولنلر
فقرا وعرفانك صحبتلرندن دور ومهجور قيلورلر بو سفهای زماندن
انبيايه امان يوقدر فنعم قالديكه اوليايه نيجه نيجه انبيايی
قتل ايلديلر ونيجه سنه دخی بونلره قارشو بونلرنی تطير وتشأم
ايلدكلری معلومدر كه بونلر حضرت عيسی عليه السلامك الطافنه
كوندردكلری نبيلر درحتی اول روح الله الاعظم عيسی بن مريم حضرتلری
دخی يهود طائفه سندن خوف ودهشت الفرار مما لا يطاق من سنن المرسلين
مصداقنجه انلردن فرار ايدوب نتيجه كلام اخر الامر براوه قاچوب تحصن
ايلدكده احبار يهوددن طيطانوش نام ملعون اول حضرتی طوتمغه كيروب
انی متوفيك ورافعك الی آيۀ كريمه سی مصداقنجه اول حضرتی
حق تعالی سمايه رفع ايدوب طيطانوشی انك شكلنه بكزه دوب
يهود طائفه سی انی عيسيدر ديو اخذ وصلب ايتديلر وما قتلوه
وما صلبوه ولكن شبه لهم آيۀ كريمه سی بو معنايه دلالت ايدر

ولكن

ولكن طائفه يهود على الخصوص ترسايان اول حضرتی مصلوب اولدی
زعم ايلديلر ألم ألم بضمتين زود زود وكروه فوج فوج وپيايی أجم
بفتحتين بيشه شير آهم جمع بهرم نوعی از خيام اجرام ستارگان
ابن سلام شوهر بلقيس آرام قرار وسكون وجمع ارمه يعنی نركوهی و
آهو اقليم كشور وهفتم حصه ربع مسكونست جمع اقاليم كه كشور وان
بهفت كواكب متعلقند هر كشوری بكوكبی منسوبست چنانكه بلاد
هند كشور زحل برج جدی ودلو خانۀ اوست وبلاد چين كشور مشتری
قوس وحوت خانۀ اوست وبلاد تركستان كشور مريخ حمل وعقرب خانه
اوست وبلاد خراسان كشور آفتابست اسد خانۀ اوست وبلاد
ماوراء النهر كشور زهره است ثور وميزان خانۀ اوست وبلاد روم كشور
عطارد وجوزا وسنبله خانۀ اوست وبلاد بلخ كشور ماه وسرطان
خانۀ اوست اوسنام معتمد باشد وبمعنی لگام آمده أكم بجای محكم
وكاف تازی چيز غربال وغيره باشد انجير ادم ميوه ايست كه در
هند باشد مانند حنظل كرد وسرخ رنگ ودر ميان آن نقطۀ
سفيد باشد اديم پوستی خوشبوی كه هنگام طلوع سهيل آنرا
رنگ وبوی حاصل آيد واين بر دو نوعست اديم بلغاری واديم طائفی
وبتازی زبان پوست ظاهر هر چيزيرا اديم كويند اسنيم بوزن
تسليم استين ودر نسخۀ ابو حفص سغدی بمعنی دهن ظرف آمده
وثمس جراحتست مندمل شده كويند وحرك درميان آن مانده
ودر بعض نسخ اشنيم بشين معجمه بمعنی ريم است كه در جراحت باشد
أقنوم بالضم اصل هر چيزی وكتابست سوداني جمعه اقانيم أم بالفتح
هستم ومن و ما را انگام بالفتح بمعنی هنگام من الاصطلاحات
آبگينه كون طارم آسمان آب غمام باد ازور ونق ولطافت ابر
آب مريم شيره انكور آتشين زمزم افتاب آب ازجگر بخشم ای
غنا دهم آتش مجسم تيغ وخنجر ومثله ابن زال عقيم اشارت بدنيات

اهو ان بوم ساقیان و شاهدان مجلس افعی زرفام کلک و قلم
اختر پنجم مریخ اختر هفتم زحل آتشکده بهرام برج حمل اسطرلاب چهارم
آفتاب ربع الفون آدکن دکن و ندر دکن تباب و قماش شده
رنگی سیاهه مائل اولان شیلر مثلا اسکی و سنجاب رنکلری کبی آبان
ملاقات مانند آفتاب در برج عقرب که فارسیان آبانماه گویند
هندا ابواکانک گویند و یازدهم روز از ماه و رقه گوسفند آن بفتح مد
فتح آب بین کناره رود که زیرش مجوف بود و هردم پاره آب
از آن بیرون افتد انجوشخوزدن چون بالکسر بود خوش صفت باشد
و چون موقوف باشد آنرا ابو الغث و رفاهیت خوردن بود یعنی
آسودن و راحت گرفتن و برخورداری یافتن ابزن با موقوف
آرام و قرار داده دهنده آخرسنگین یعنی آن اخور که در درگاه نبود
و مقامی نیجا حاصل بیت رخش ترا آخور سنگین روزگار
برگ کیانه وخرسنگین تو عنبرین چراب طبرستان
چشمه ایست بر کوهی روان اگر بانگ برو زنی باز ایستد چون
مرد نیهان شود دگربار روان گردد اگر صد بار چنین کنی وی
چنان کند آبشتن بمد الف و کسر با و سکون شین معجمه
نهفتن و جای چیزی نهفته و آبشتنگاه بمعنی متوضا است
انش دهقان یعنی آتشی که دهاقین تابستان در مرغزارها
خشک زنند تا چون باران ببارد سبزه گیاه نو برآید اخشیجان
با جیم موقوف طبایع اربعه که تبازیش عناصر اربعه گویند
اژکن دری باشد مشبک که از پس آن نگاه کنند استینی
اف اندن یعنی ترک گفتن و نپسندیدن و انکار کردن و
رقص کردن استین پوستین عیب و نپسندیدن اشفتن
و اشوفتن کلاهما قاموقوف شوریدن و شوریده شدن و جنبانیدن
و جنبانیده شدن آغالیدن تیز کردن و شدن و بخت بر شورانیدن

کذا فی عجائب البلدان

و شوریدن

و شوریدن و جنبانیدن و جنبانیده شدن و بالقصر نیز لغت است
اغشتن تر کردن و امیختن و الوده شدن افرین مدح
و ستایش و دعای نیک و تحسین کردن و نیز اگه کار نیک
کرده باشد و امر از آفریدن و آفرینش و مرکب مستعملست
چون جان آفرین و سخن آفرین آبستن بالمد و بغیر مد نهفته
کار و حامله شدن و چیزی پوشیده و پوشیده شدن ایوان
کسر همزه ایله عربیدر درگاه و صفه بزرگ معناسنه در جمعی
اوانات و اواوین در زیرا ایوان اصلنده اوان در وایوان
بالفتح فارسیدر سایبان معناسنه که عوام تحریف ایدوب
صیوان دیرلر انبان ظرف حق افراختن بپای کردن و برکشیدن
و بلند کردن افشابش از زمان کرد و معین لوینیشنر تقدن
مراد قمر تیر و عطارد و زهره شمس و مریخ و مشتری زحل
یدی اختر که بوسیتم سبعه سیاره در صاحب تجربه اولان منجملر
بو یله تحقیق ایلمشلردر که نطفه که رحم مادرده دوشه سبعه سیاره دن
هر بری علی طریق المناوبه اول نطفه یی تربیه ایدرلر اوکلی ای زحل
تربیه ایدر ایکنجی ای مشتری تربیه ایدر اوچنجی ای مریخ تربیه ایدر دوردنجی
آی اوله و جنین روح بولمق وقتی که آفتاب انکا معین اولور
و تربیه قیلور پس جنین دوردنجی آیده روح بولوب جنبش و حرکت قیلور
بشنجی آیده زهره التنجی آیده عطارد یدنجی آیده قمر تربیه ایدر
بعده نوبت ینه زحله دکوبنه برای کامل تربیه قیلور بعده
نوبت مشتری یه دکوب طقوزنجی ایده متولد اولور اعیان
ذوات معناسنه در ابن لبون شول دوه کوچکنه دیرلر که ایکی
یاشنی تمام ایدوب اوچنجی یاشنه کیره افغان امتحان و ابتلا در
امتهان مهان دندن اهانت و احتقار معناسنه مثنوی
آن حکیمی را که جان از بند تن باز رست و شد روانه اندر چمن

مطلب احوال روح حیات و روح تمییز

حکیمدن مراد اصل ایسه جانی وجان روانی فرق ایلیوب بیلمکلر اولور
که انسانک ایکی روحی واردر بریسنه روح حیات و برینه دخی
روح تمییز تعبیر ایدرلر و روح حیاته روح حیوانی دخی دیرلر و اکا
مطلقا جان تعبیر ایدرلر و روح تمییزه روح روان و روح اضافی
و روح الهی هم تعبیر ایدرلر و بو ایکیسنک میاننده فرق واردر که
اهل تفسیر الله یتوفی الانفس حین موتها والتی لم تمت
فی منامها آیت کریمه‌سنی تحقیق و بیان ایلمشلردر مغنیات
بیت شول بو حکیمک که جانی قید تندن و بند بدندن یاریا
واسطه سیله و یاخود نوم سببیله منسلخ اولوب گیر و قورتلدی و
چمن روحانیتده و روضه معنویده روان اولدی و سیران قیلدی
پس اول حکیم بو ایکیسنی بر بریندن فرق ایلمکیچون اولکه مطلقا بدنه
حیات ویریجیدر اکا جان دیدی و بدنکه انکله قائم اولوب زنده
اولیجیدر اکا جان تعبیر ایتدیلر که عربجه اکا روح حیوانی دیرلر انسان
نائم اولدیغی زمانده بو روح بدندن چقوب گیتمز بدنده بولنکله اجل
مسمی‌یه دک زنده و قائم اولور و موت بدنه گلدکده بو روح
دخی بدندن چقوب گیدر اما اول بو روح که چمن روحانیته گیدیجی
و حقی باطلدن فرق و تمییز ایدیجیدر انسان خوابه واردقده
بو روح چمن روحانیت جانبنه آقوب گیدیجی و انده سیر
ایدیجیدر اکا روح روان دیو تسمیه اولندی که عربجه روح تمییز
و روح اضافی و روح الهی دخی دینور که بو ایکی روحک بیننده
فرق بیدارلق حالنده بو روح بدنه گلور و انده تدبیر و تصرف
قیلور و نائم اولدقده بدنده انجق جان قالور ولکن بو روح
تمییز حضیره باطنه روان اولوب انده سیران قیلور بو اعتبار ایله
بو روحه روان دینور اکسون بالکسر جامه ایست ابریشمی که
بجهت تفاخر پوشند ظهیر گوید بیت بر سیم خدمتی اندر بی جنیبت
تو فگنده دهر زروز اطلس و زرنگ اکسون و در معیار خالی جامه الیت

ازدیا

ازدیا امعان اجری معناسنه اولور حضرت مولانا بو مجلده امعانک
اشتقاقنی جریان معناسنه اولان معن دن طوتمشلر کما قال فی المثنوی
چیست امعان چشمه را کردن روان چون ز تن جان رفت گویندش روان
معناسی ظاهردر الکن پلتک معناسنه در یعنی لکنتلو معناسنه که لکنت
لسانده اولان ثقلتدر نته که مجنونک لکنتنه شاعر نه خوب دیمشدر
بیت لکنتی وار دیمه صفتین بو وقف آیو ایلم طیلی ولدندن حروف
اگر تراکا و اور دکره محکم کن قدیمده اسکی مثلدر که فلان کس
تراکا و آردگره محکم کن یا زنه دزد دیرلر و اول کسک حرسز لقن
تعانه حسته جانک اولدوغندن کنایه ایدرلر بو مثلک موردی بودر
که ایکی حرسز بوری بریله بحث ایلدیلر که سرقه ده سنمی استادسن بنمی استادم
دیلر بو استادلی حرسزی کنه و ذکاوت تمییز ایچون حکم نصب ایدرلر اول
استادلی بونلره دیمشکه بنی الستار یفیق استادا ول کیمسه در که
برا و گوزی بو کیسه فروخت این یه اولکون و غور لیه پس بو کافننکر
قادر در دیمش بوری دیمشکه بن قادرم پس اول دادرم دیبن شارنک
بر او گوزی وار ایدی در حال انی بو حفتجی یه بیع ایلدی پس اول حفتجی بر
آخر اوگوز ایله آنی جفت ایدوب تجربه ایچون جفت سورمکه گیتدی
پس اول بایع بر اولان سارق اول بو رفیقنی الوب حفتجینک
تولاسنه قریب اولدقده بن بو کمیشده گیزلنیم سن وار حفتجی نک
مقابله سنده بر ایراق یرده نه عجب دیو چاغر بوناکله عجبا بز سوز
سویلمه‌دی پس اول حرسز بو محلده واروب نه عجب نه عجب دیو چاغرمغه
باشلدی پس اول حفتجی استماع ایدوب سکندرگیدوب ویدیکه
البته بونده بر سر و حکمت واردر که بو کیشی دائما نه عجب دیو چاغرر
بو عجایبده واروب خبر الایم دیو حفتی قویوب اکا متوجه اولدی
گیدرکن بکیسنده اولان سارق چقوب گاوی چالوب درحال اغاجلق
ایچنه قاچدی پس حفتجی اول نه عجب دینه گلوب دیدی که ای آدم صباحدن بری

نه عجب دیرسن محل تعجب ندر اول کمسنه دیدیکه بونده عجب نه اولور که
سن ایکی پراوکوز ایله جفت سورسن جفتجی اردینه باقوب کوردی
فی الواقع اوکوز بر قالمش بو دفعه جفتجی دردمندنه عجب دیمکه باشلدی
سارق اکا دیدیکه ایشته بنده تعجب ایلدوکم بودر دیدی پس
اولماندن بو ضرب مثل اولمشدر • مثنوی اتنانی وار دنیانا حسن
اتنانی وار عقبانا حسن بزه دار دنیاده حسنه ویر دار عقباده
دخی حسنه ویر بو بیتده بو حدیث شریفه اشارت واردرکه امام
مسلم انس حضرتلرندن روایت ایدرلرکه حضرت رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم اصحابندن برکیمسه‌یی عیادت ایلدیلر • فراه قد صار مثل الفرخ •
یعنی ضعفدن قوش یاوریسی کبی اولمش کوردی • فقال علیه السلام
له هل کنت تدعوا الله او تسأله ایاه یعنی اللهم بو شیئه متعلق
دعا ایدر اولدکمی یاخود بر شیء ایستر اولدکمی قال نعم یا رسول الله
کنت اقول اللهم ما کنت معاقبی به فی الاخرة فعجله لی فی الدنیا . بن
دیر اولدم ای بنم اللهم اول شیء ایله که اخرتده بنی معاقب ایدرسن
انی بکا دنیاده تعجیل ایله دیردم پس حضرت رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم علی طریق التعجب والارشاد بیوردیلر سبحان الله
لا طاقة لک بعذاب الله ولا تطیقه ولا تستطیعه دخی روایت
اولنمشدر افلا قلت افلا قلت اللهم اتنا فی الدنیا حسنة وفی الاخرة
حسنة وقنا عذاب النار • یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
تعجب طریقیله سبحان الله دیوب بیوردیلرکه اللهک عذابنه
سنک ایچون طاقت یوقدر نیچون دیمدک که الهی دار دنیاده بزه حسنه
ویر و دار عقباده دخی بزه حسنه ویر و بزی عذاب ناردن حفظ
ایله دنیاده حسنه صحت و عافیت اخرتده حسنه مغفرت و جنت در
دنمشدر • مثنوی آن یکی میرفت در مسجد درون مردم از مسجد
همی آمد برون بریکه نماز قیلمغه مسجد ایچنه کیردی خلق مسجددن طشره

چقرلر ایدی

چقرلر ایدی اول کمسنه سؤال ایتدیکه جماعته نه اولدیکه مسجددن طشره چقرسز
جماعت دیدیلرکه حضرت علیه السلام نماز جماعتله ادا ایلدی و نمازدن
فارغ اولدی ای مرد خام سن قنده کیدرسن اول کمسنه چونکه بو سوزی ایشتدی
دردله اه ایتدی دود اهی سمایه پیوسته اولدی جماعتدن بر کمسنه اکا
دیدیکه بو اهی سن بکا ویر و بنم خلف رسول اللهده جماعتله ادا ایتدوکم
نمازم سنک اولسون دیدی اه ایلین کمسنه راضی اولوب اهمی بکا ویردم
دیدی سنک نمازیکی دخی قبول ایلدم دیدی اول کمسنه اول اهی یوز نیاز و
نقد علیه الدی • و نیجه شکر و حمد ایله قبول قیلدی اول کیجه واقعه سنده بو هاتف
اکا دیدیکه ای نمازی ویروب • مقابله سنده اه درون الان بکه فی الحقیقه
ابحیات معنوی بی الدک و امراض روحه و قلبیه شفا اولان اعمالی
اختیار ایلدک بو اختیارک حرمتنه خلقک جمیعسنک نمازی قبول
اولدی • حکایه روایت اولنورکه بنی عمرو بن عوف مسجد قبایی
بنا ایلیوب تمام اولدقده حضرت رسول اللهه کلوب اول مسجدده
نماز قیلمغه تشریف ایتمکیچون دعوت ایلدیلر حضرت رسالتپناه
صلی الله علیه وسلم اصحابیله کلوب انده نماز قیلدیلر انده بونلرک اخوانی
بنی غنم بن عوف بونلره حسد ایدوب • بر اخر مسجد بنا ایلدیلر اول
نیت اوزره که شامده اولان ابو عامر نام راهبی کتوروب انی
امام ایدهلر و انک دیدوکی سمعنه کیده لر بعد الاتمام حضرت نبی الانام
علیه السلام کلوب دیدیلرکه یا رسول الله بنینا مسجدا لذی العلة
والحاجة واللیلة المطیرة ونحن ان تصلی مع اصحابک فیه فاخذ
النبی ثوبه لیقوم معهم فنزلت هذه الایة • والذین اتخذوا
مسجدا ضرارا وکفرا وتفریقا بین المؤمنین وارصادا
لمن حارب الله ورسوله من قبل ولیحلفن ان اردنا الا الحسنی
والله یشهد انهم لکاذبون لا تقم فیه ابدا • پس حضرت
حق بونلرک حالنی حبیبنه اعلام ایلیوب • بیوردیکه و بو منافقلردن

بعضیلر شول کسه لرکه بنای مسجد اتخاذ ایلدیلر مؤمنلره مضار ایچون
و دخی قلبلرنده اضمار ایلدکلری کفری تقویت ایچون و دخی مسجد قباده
مجتمع اولان مؤمنلرک ما بیننی تفریق ایچون و دخی الله و اللهک رسولیله
محاربه ایلین کمسه‌نک انتظاری ایچون و اکا اعداد و احضار ایچون
مراد ابو عامر راهبدرکه قبل بناء مسجد حضرت رسول علیه السلام ایله
محاربه و مقاتله ایلدی یوم احدده و حضرت رسوله دیر ایدی که هر قنغی
قوم که سزکله مقاتله ایدرلرسه بن انلر ایله معا سزکله محاربه ایلرم دیو
یوم حنینه دک حضرت رسوله محاربه ایتدی و آخر الامر منهزم اولوب
شامه قاچوب انده کندویه رسولک محاربه‌سیچون جیوش تدارکن ایدردی
پس رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرتلری منافقلره جواب ویروب
بیوردیلرکه الآن تبوک غزاسنه متوجه اولدق انده کلدکده نصیب
اولورسه مسجدکزه وارورز پس حضرت رسالتپناه صلی الله علیه و سلم تبوک
غزاسندن مدینه منوره‌یه رجوع بیوردقلرنده تکرار اول منافقلر بنه کلوب
یا رسول الله وعده کریمه‌یه وفا ایدک دیدکلرنده حضرت سید الانام
علیه التحیة و السلام بونلرک نفاقنی یوزلرینه اوروب بیوردیلرکه
سزک بو مسجدکزدن مرادیکز ضرار امت و تفریق جماعتدر الله تعالی بکا
بویله خبر ویردی دیدکلرنده بونلر قسم ایلدیلر ان اردنا الا الحسنی
یعنی بنای مسجددن بزم مرادمز ایلدک الا خصلت حسنی‌یی مراد
ایلدک که اول صلوة و ذکر الله ایچون و مصلی اولنلره توسعه ایچون
اولمقدر و الله تعالی شهادت ایدرکه بونلر یمینلرنده کاذبلر
در اول مسجدده نماز قیلمغه یا محمد ابدی تا قیامته دیو بیوردی ابناخون
حصار و قلعه بیت زسوی هند کشادی ز ارمنستان زسوی سند کرفتی
هزار ابناخون ابان رمه کوسپندان ابنای جهان یعنی کل مخلوقات
از حیوانی و نباتی و کانی ابوقلمون مرغیست بوکون الوان هر لونی که در
عالم هست در پرهای وی باشد بامداد بلونی نماید چنانکه در آید مانند

اکی بر

آتش نماید و آواز سخت نکو دارد کذا فی عجائب البلدان و نیز جامه ایست
بغایت لطیف بوقلمون بافند و بتازی کنیف حرباست که انرا
بپارسی افتاب پرست کویند و افتاب کودک نیز کویند اردجان
بوزن نیدکان نوعی از اشکال فی اسرار علوم نجوم ارمنین بوزن انکبین
انار دبویست اردین بوزن پروین تجربه ارطبون زیرک و دانا
و نیز نام مردیکه داناتر حکمای روم بود اذین فندان اطاعت و رغبت
و هرچه تمامتر و قبول دخیره کردن افریدن شگفتی کردن و تعجب نمودن
افرندیدن زیب دادن و آراستن انبران سیوم روز از ماه ملکه
انجیرون بالفتح را موقوف سوراخ کردن اندیدن سخن زشت کفتن
انطلیون قوس قزح انیسان بوزن امیسان مخالفت اما در تحفه
سخن بیهوده و دروغ باشد بیت نه در وجودش بود هرکز توقف
نه در قولش بود هرکز انیسان آورندیدن بالفتح فریب دادن
ایلخان لام موقوف نام ملوک مغول هرکه باشد اشتن در ترک
معناسنه در استون ذو مخففدر اب دندان موافق ملائم و لطیف دنه
کنایه‌در بیت اکر آب دندانی بود میزبان بدان شهر خرم دو هفته بمان
ارمان بالفتح امل و سعی و هوا اکثرها لفظیدر و پشیمان و رنج بردن
بیت بارمان و ارو نبدم دهنر فراز اورد کونه کونه سیم و زر و بالکسر
دریغ و افسوس و غصه مرادف انتسابدار حسرت خوانند و نیز چیزی
عاریت و نیز نام شهری از ایران زمین اهیختن مد و کسر ها ایله
سلاحی غلافدن چقوب حواله و قصد ایتمک و مطلق چقرمق
و چکمک معناسنده کلور ایدون کسر میمها ایله همچنین و بو کلمه معناسنده در
آذین شهری دونماسی و تزیین و آرایش و جمعه کوننه آذینه دیدکلری
یوم زینت اولدوغیچوندر بیت سراسر همه شهر آذین ببست بیاراست
میدان و خود برنشست و قبها که بدان شهر را بیارایند و نیز آیین
و شهر ارا کویند آب چین سکون با ایله کعفن الشن کی بیبرهمندر

بیت به بیماق که چیزی نخواهی زمن ندارم بمرگ آب چین در کفن ابان
بالمد شب دراز استرون بالفتح زنی نازاینده که انرا عقیم خوانند
بکسر الفین انکشتان کنبرکان کونه انکورهای کوهیست که عرب انرا
اصابع الجواری کویند اندخسیدن پناه کرفتن انوئیدن بالفتح
بزاری بانگ کردن افندیدن بالفتح خصومت کردن وجنگ اودن
بوزن روزن هیزم آشوردن بوزن اموختن یعنی خمیر کردن آلین بالبنی
بصدق ایچی حالی بیت خود بکبوتران میبوقت کاکین جهار بالش
اوست الوشیدن مثل اغوشیدن دوغورمق واصیرلمق امادن
ساختن وساخته شدن وکودن وپرکردن وشدن وساخته کردانیدن
آمودن اراستن وارایش کردن واراسته شدن وپرکردن شدن
وامیختن وامیخته شدن ان اشارتست بعید ضد این ومعنی ازان مثل ان
نیست ونمک نیز آید یعنی ملاحت خوانند بیت نمکرا صوفیان ان
نام کردند بحمد الله که ام وزانه داری وازشیخ واحدی محققست که آن اشارت
بسوی حسنی است که در کفت نیاید وازتعریر وبیان متجاوز ومما زبوده
اوریدن حمله کردن آهنجیدن انداختن وکشیدن وپاره پاره کردن
وزمیزاب دادن اهون بروزن هامون نقب که در زمین و دیوار
درزنند ورخنه ومغاره ودیوار دلین ولهذا اهون بر نقاب را
کویند کذا فی المحمودیه وجامع الفرس آونکن بمد الف وکسر کاف فارسی
انکسر اکویند که هر کرا ببند از دور او برد واز وی چیزی خواهند
انکیختن کاف فارسی ساختن وپیدا کردن وانشا کردن وکشیدن
ودور کردن وبرشورانیدن وجنبانیدن من الاصطلاحات
اهورخفتن ماه وقیل افتاب اب کاربردن بیوقار وبیحرمت کردن
اب مرغان بالمد تفرجگاهیست در شیراز مزار شیخ سعدی انجاست
صحرای خوب ومرغزاری مرغوبست وبیشتر مشایخ انجا مدفونند
ودر شهر شیراز رسمی است که ذکور واناث در شنبه انجا حاضر شوند

همانجا

همانجا عشقبازی اغاز کنند افتاب سواران مردان شبخیز ومتهجد اب رود
می انکوری واشک خونالود وخون اب مین ای جاه وجلال وجمال من
اتش تیغ رونق بهار اتش شیاب شان افتاب آتش پاشیدن شتاب کردن
وبیقرار شدن اب یوسف زرین رسن افتاب افعی قربان کمان که قوس
خوانند ارغوان تن مریخ استاد سرای هفت رخشان مشتری
آبستن زادکان احرار وحلال زادکان واولیا وانانکه معصوم بوند اشک
شکرین اب چشم که از کریه شادی بود اهوی زرین افتاب آیینه اسمان
افتاب آیینه کردان افتاب آبستن فریاد خوان یعنی بربط مع الواو
آمیزه مو مردریش دومویی که بتازی کهل کویند وآمیزه موی نیز کویند
آنبو بالفتح بوینده چیزی اوسه بالفتح ونیز بالضم ربودن وربایش
آهو معروف وعیب ونقصان معکسیده کلو بیت هنرها ببست
وآهویکی که کرد دهنر بپوش او اندکی ارغاو جواب امزر اندرو
کلاهها بابزهر او ابرا کویند بیت کی تواند که همچو ماه چکاو بزند غوطه
درمیانه او منثور اسم خواندی ومسماه ایجو اب ریم جو مجوه بالا
دان نه انداب جو ای ذاکر اسم الهی چونکه حروفدن مرکب اولان
اسمی اوقودک وذکر قیلدک بوری انک مسماسن طلب ایله که الفاظ
وحروف اب جوکبی ومسمااندن منعکس اولان ماه نوکبیدر بس ماه کبی
اولان ذات الهی یی لفظ واسمده طلب ایلمه بلکه بالاده ومرتبه
اعلاده بیل وعند اهل التحقیق بو الفاظ ملفوظه اصل اسما الهیه نک
اسماسیدر یعنی اصل اسما الهی مسمی اولان ذاتک اوصاف معینه سیدر
مثلا ذات رحمن من له الرحمة وقهار ذات من له القهر وقادر ذات
من له القدرة بو صفتلر حقک اسمیدر وبو رحمن وقادر وقهار اسملر
که حروفدن مرکبه در اول اسم الهینک اسمیدر اکر اسمدن مراد بو
حروفدن مرکبه اولان اسم اولورسه مسماسنک غیریدر زیرا اصوات
وحروفدن متالف واختلاف امم واعصار ایله مختلفدر والمسمی

لایکون کذلک واکر اسمدن مراد صفت الهیه اولورسه کما هو رأی
الشیخ ابی الحسن الاشعری من وجه مسمانک اسمی ومن وجه غیریدر بو محلده
بحث چوقدر محصل کلام اسمدن مراد حروفدن مرکب اولان اسم دکلدر
اکر حروفدن مرکب اولان اسم مراد اولیدی فاعبد الله مخلصاً
آیتنده دخی وما امروا الا لیعبدوا الله آیتنده اولان لفظة الله
عبادت اولنمق لازم اولوردی پس مراد حروفدن مرکب اولان اسم
اولمدیغی بوندن معلوم اولور اما حروفدن مرکب اولان اسم عین مسمادر
ومحضا مسمایه دالدر دینلرک ادله ضعیفه سی بودرکه
لفظله وحروفله اولان اسمدن مراد عین مسمادر مثلا بر کمسنه خاتوننک
اسمی زینب اولسه وقولنک اسمی بهرام اولسه زینب طالق وبهرام آزاد
دیسه طلاق وعتاق مسمایه واقع اولور اکر اسم مسمانک غیری اولسدی
طلاق وعتاق مسمایه واقع اولمز بلکه حروفه واقع اولمق لازم کلوردی
معصوم اولدی کلدر جواب بودرکه شو زینب وبهرام لفظیله تعبیر
اولنان ذات مطلقه ومعتقدر دیمک اولور اکر بویله دیمک اولمسه
بلکه اسم عین مسما اولسه لسانمز اوزره نارک اسمی لسانمزی
یاقر وخار اسمی دماغمزه باتر ایدی حال بوکه بویله دکلدر پس اصوات
مقطعه وحروف مؤلفه دن اولان اسم نیجه عین مسما اولور هیهات
من الاصطلاحات ارتذرو اشارتدر بساقی اوینه خوبرو وخوش رفتار
الکلس تو دندان این زال ابرو اشارتدر دنیا وبا آسمان وبماه نو
آفتاب زرد رو خرزه مهر مع الهث ارلحه دیکلیدرکه دیرلر
حضرت سلطان انبیا علیه اتم التحایا حضرت عائشه رضی الله عنها ایله
مصاحبت ومکالمه بیورورلر ایدیکه تا انک مکالمه ومصاحبتی واسطه سیله
بشریته ودنیایه نزول ایدوب تبلیغ احکام ورسالته بو وجهله
قادر اولالر زیرا دنیادندر انلر ایله صحبت بشریت وجسمانیتی
اقتضا ایدر وهر بارکه بشریت ومقتضای عالم بشریت طبیعت

غلبه ایتدیکی

غلبه ایتدیکی ارحنا یا بلال دیو بیورورلر ایدی زیرا آواز خوب
روحانیدر عالم ارواحه جذب ایدر پس حضرت علیه الصلوة والسلامک
مشرب لطیفلری نهایت اعتدال اوزره اولدوغندن شرع شریفلری
دخی کمالیله عدالت اوزره در کما قال الجوهری یقال راح الرجل اذا رجعت
نفسه الیه بعد الاعیاء یعنی یورغونلقدن صکره روح اکا رجوع ایلدی
وراحت اولدی دیمکدر آتش زنه چاقمق اشتق منه بر شیدر آزوی
اشعاره و آشغور و آشغر هر سه جانوریست حیوانیکه بترکی یورصق
میکویند ارقده بخواب آورش اسکره بضم همزه وفتح کاف
وراء مهمله مشدده کاسه باشد حضرت مولانا فرماید مثنوی
بحر را پیمود هیچ اسکره شیر را بود است هم کربره ایکه
میشه دیولر مثنوی ای ایاز ازین انکیخته بوستین وچارقش
آویخته ایاز اول بر فقیر تورکک اوغلی ایدی انک سلطان محموده
تقرب ایلمسنه باعث او اولدیکه سلطان محمود انلرک ساکن
اولدوغی قریه یه قریب بر صحرایه شکار ایلمکه چیقمش ایدی حکمت
الهیه بر آهو پیه قووب سمندبادپای ایله انک اردنجه بر قاچ فرسخ
یر وار ایلدکده خدم وحشمدن جدا اولوب بر قاچ تورکمان اوینه
کلدی وکندولرینه حرارت وتشنه لک مستولی اولدوغندن
اول اولک بوندن صو ایستدی حکمت خدا اول اولده اول حین
رجال حشمتدن کمسه بولنمیوب ایاز انی ایمش سلطان محمودی
کوروب فراستله پادشاه ایدوکن بلوب اکا تعظیم وتوقیر
قیلوب کل بو پادشاهم بو مقدار زحمت بیورک بورادن
بو لطیف بخار واردر شمدی اندن بیدرم نان وآب کتورسه کرکدر
دیمش سلطان محمود دخی اسبندن نزول ایدوب پس ایاز
پادشاهی بو عشق مقداری مصاحبته طوتوب اول اطرافک
وادیلرینی مدحه باشلمش وکندولرک دخی بو مقدار حالندن خوش ایعده

سوزلر سویلمش پادشاه انک مصاحبتندن حظ ایلمش بو عدد ساغر
واروب خزانه سنک ایچندن بر لطیف کاسه ایله بر صووق صو چیقاروب
نوش ایلک دیو النه صونمش پادشاه انی نوش ایلدکن عظیم حظ
ایدوب دیمشکه سن بوکا بورادن بر لطیف چشمه وار در بدرم صو
کتورمکه گیتدی اوده صو بو قدر دیدک وینه صویی اودن چیقاردک
بونک سببی ندر دیمش ایاز بوکونه جواب ویرمشکه پادشاهم
سعادتله بورایه گلوب اب طلبنده اولدوغکزده گوردمکه درغمشسز
وزبانه حرارتکز وار ایدی اکر اول حینده بو مایاردی سزه ویرسیم تحمل
وتوقف ایتمیوب انی نوش ایلر ایدیکز وجود شریفکزه اندن ضرر
اصابت ایدر ایدی بو توهم ایچون سلطانمی مصاحبته طوتدم
وتاخیره براقدم تا کیم حرارت عزیزکز دفع اولوب بر مقدار بدن
شریفکز برینه گلدکدنصکره بو مایاردی پادشاهمه کتوردم دیدی
پادشاه بونک بو قدر حسن وسالم اینک عقل وذکاسنی بغایت
پسند ایلیوب خدم وحشمی دخی کلوب پادشاهی ابن بولدقدنصکره
انی والیلرنک رضاسیله الوب حرم خاصنه کتوردی وانک
اباغندکی چارق وبدنندکی پوستینی چیقاروب اکا دیعالو
کیدردی ایاز دخی پوست وچارقنی الوب بر مخصوص حجرهده
صاقلادی کتدکجه پادشاهک مقبول ومقربی اولوب ندیم خاصی
ویار غاری اولدی ای سلیمان همم رسول وپادشاه خواسته از
فضل خداوند آنکه لعین ابلیس پر تلبیس را اوکند بکروز در حبس قفس
حضرت سلیمان علیه السلام بوکون حضرت باری تعالینک کرم و
فضلندن نیاز ایلدیلرکه پر تلبیس ولان ابلیسی بوکون حبس
ایلیوب زندانه ایچره قید وبند قولوب انک نطقنی وزبانینی
کنف وکوزینی بغلیوب انک وساوس ومضراتنی قلوب ناسدن
دفع ایلیه وعمللرینی مسجون ومقید قیله جناب عزت حضرت سلیمانک

دعاو نیازینی

دعاو نیازینی مقبول عزت قیلوب محبوس ومقید قیلمغه اجازت علیه
اولدیلریس فرمان خدا ایله ابلیس لعینی سلیمان علیه السلام محبوس و
مقید قیلدی شیطان لعین هر فردک قلبنه وطبیعته تشویش وظلمات
ووسوسه القاسنه قادر اولمدی قلوب ناس وساوس شیطانیه دن
امین اولدیلر وهیچ بر کمسه نک اولکون دنیا متاعنه طمع جهتندن
میللری قالمیوب خلق عالم بر مرتبه متیقظ اولدیلر ودیدیلرکه چونکه جهان
فانیدن کوچمک مقرردر بو نیچون کار عقبیدن غافل وعاطل اولورز
عمرمیز ضایع اولوب کادو بار دنیایی نیلرز دیوب جملهسی دنیانک
شغلندن وبیهوده تکاپوسندن فارغ اولدیلر اولکون صوم و
صلوة وعبادتدن غیری بر اشه مشغول اولمادیلر کار عالم اختشامه دک
معطل اولدی حتی حضرت سلیمان علیه السلام پادشاه وقت ایکن
هر کون بر زنبیل دوقیوب انی بازارده صاتدروب بهاسی ایله
غدا الوب کسب یدیله تعیش ایدر ایدی اولکون بازارده زنبیلنی کمسه
المیوب حضرت سلیمان دخی اول کون بی غدا قالمشلر حق سبحانه وتعالی
حضرت سلیمان علیه السلامه وحی ایلدیکه یا سلیمان بونده هر اشیاده
حکمت خفیه حزوار درکه بونم حکمتمزی کما ینبغی فهم وادراک
ایندن بز بونتول علیم وحکیم پادشاهزکه ددکلی کاری حکمت اوزره
خلق ایلمشزدر وما خلقنا السماء والارض وما بینهما باطلا
مصداقنجه اسمان وزمینی وبو ایکیسنک مابیننده اولان اشیایی
هیچ باطل وعبث وبیهوده خلق ایتمدم بلکه هر نیک وبدی لحکمة
ولمصلحة خلق ایتدم هر شیئک وجودنده نیچه حکمت مندرجه در
پس لاجرم عقول ناس حکمت حقی احاطه قیله مز و خدانک حکمتنک
کنهنه واصل اوله مز همان بزم یه واجب ولازم اولان اولدرکه
فاستقم کما امرت مفهومی اوزره استقامت ایله بزم لکه سعی
ایلیوب اموری خدای بیز واله تفویض ایلمکدر اول فتاح مطلقک

حکم خفیه سنی کمسه نیجه بیلور وانی مجرد نیجه عقلله ادراکه قادر اولور
کندی حکم خفیه سنی انجق بنده خدا بیلور ابسته چابکوس وجاسوس کردار
وانوا ابسته وآبشه نیز کویند اب طبریه چشمه ایست که هفت
سال روان باشد وهفت سال خشک بود وعلت آن خدا تعالی
داند کذا فی عجایب البلدان آبگینه بای موقوف وکاف فارسی الماس
وشیشه را نیز کویند آزده بوزن امده رنگ کرده ونیز خلیده نوزرک
وغیر وبقصر امده انوا آجده وآجیده وآزده نیز کویند آستینه
باسین موقوفه بیضه مرغ وقیل باشین معجمه وانوا تخم مرغ نیز کویند
آسغنده بوزن نابرده هیزم نیمسوخته اسغنده بقصر نیز لغتست
آسمانذره باسین موقوف کهکشان که بتازیش مجره نیز کویند
آشبهه آواز است که انوا اشته وشبهه وغوشت نیز کویند
بتازیش صهیل خوانند افکانه فای موقوف وکاف فارسی بچه
ناقص مدت که از شکم با در افتد چه ادمی وچه از چارپا وفکانه
نیز لغتست آله بالضم پرنده درنده بدان شکار کنند بتازیش عقاب
خوانند آهنیابه خمیازه باشد آموده بالمد اراسته وتمام امیخته
شده ویوم انبارم بالفتح باراء موقوف پرکرده بانعمت
انباشته باشین معجمه موقوف پرکرده انبوته بالضم نابژه افتاده
ومطهره وامثال آن انجیره بوزن زنجیره حلقه در انذمه باداوردن
غم کذشته باشد انگامه هنگامه انیشه بوزن همیشه جاسوس
انگاره بوزن همواره دو معنی دارد اول جریده محاسبات دوم بازگفتن
سرکذشتها کویند که انگاره میکند یعنی قصه میخواند اونشه
بالفتح بمعنی آفرین وبارک الله نو وجوان وبمعنی خوش یعنی طوتی کک
وفرح وخوشحال بیت فروغست چشم وروان را خرد اونشه کسی کو خرد
پرورد بیت اونشه که کردید کوید بدبد درود از شما خود بد بنیاسر بد
ازمانخانه راء موقوف خانه عاریتی واین جهان اواره سه معنی دارد

اول

اول دیوانخانه دوم دفتر دیوان که حسابهای یولاکس بران نویسند
ودر بعض نسخ این قسم را بالف ممدوده نویسند اعنی آواره سیوم
خرده آهن که در وقت سوراخ کردن از نعل بیفتد آرغنده راء مهمله وغین
معجمه ایله علی وزن برکین خشم ایله حرکته کلن یوتیجی حیوانه بیت سوی
رزم امد چو ارغنده شیر کمندی بباز و سمندی بزیر آرغده مثله
آخته مد همزه ایله یوجلتمش افراخته معناسنه آموختن وافراختن مترادفدر
آسوده ضم همزه ایله خدفینه جاتو در فرومانده معناسنه انبوه
کثرت ووفرت اوردگاه معرکه ومحل جنک استاره بالکسر ستاره
نیز از ارباب که در وسه تار است اخمشه واخمه شرابی که
از جو سازند واز ارزن وشالی هندوس بکنی کویند بامد نیز
بالمد کشت وزراعت آخته بالمد بوزن تابنده وبضم کاف
نیز امده واصطبل یعنی طویله وانباشته وبنیه آکنده اربابنه بوکوز
من الاصطلاحات اب حابه بالمد پیاله شراب اب فتنه رونق
وجاه وفتنه اب فسرده تیغ وسنان وپیاله بللور این هفت خزینه
اشارتست بهفت کشورست این خاک تیره از ذات بشر این پرچم
اشارت بفلک است این کوی مغنا که اشارتست بآفتاب آرزن
ریزه قطرات باران وجرعهای می آتش تابنده آفتاب آتش بی زبانه
می انکور واه عاشق واه مظلوم آهو بره بچه آهو وآفتاب وانشاد
محبوب ومعشوق نیز مما مع الف آسی نفس متکلم در آسی
یاسی دنه دور رنجی باید انا آسی علی فلان على مصیبته دیرلر حزن کمه
بر مصیبت ایله محزون اوله احی همزه وجیم فارسیک کسریله وزیره
وبایشه دیرلر اغذلی اعاذلیغیذ دنه امر در بنی صیغندر دیمکدر
اوزعنی الهمنی واولعنی معناسنه نتکه اوزعت فلانا بکذا دیرلر
الهمت واولعت دیمکدر اوزع امر حاضر در افعال بابندن
امانی امنیه نک جمعیدر امنیه ضم همزه وسکون میم وتشدید یا ایله

آرزو مقصودم دیرلر. مه ای فلان در مشق ار سر ربوه نظر کن تا بدانی
بو ضرب مثلدر شول محلده ضرب اولنور که بر کمسنه بر کارک حقیقتنه
عارف اولمیوب انکا کندی مرتبه سندن دون نظر ایلیوب خوار و حقیر
عد ایلیه و اول نفسنده عظیم و شریف اوله بو محلده ضرب ایدرلر
یعنی سن بو کاره مرتبهٔ عالیه دن نظر ایله تا حقیقتنه عارف اولاسن و نغمه دن
کنایتدر. ربوه شام شریفده بر طاغک اسمیدر که انک اوزرندن
شام شریف زیاده لطیف کورینور. ان یکی الله میکفتی شبی
تا که شیرین میشد از ذکرش لبی بر کمسنه وار ایدی که هر کیجه الله ذکرینه
مشغول ایدی شیطان انکا دیدیکه نه چوق کیجه وکندز ذکر ایدوب
الله الله دیرسن طرف حقدن لبیک دینمی بو قدر ذکر ایلیوب فریاد
ایدرسن سکا بر جواب کلمز نیچه بو ذکر ایدرسن دیو وسوسه ویردی
اول ذاکر بو سوزدن شکسته دل و پریشان خاطر اولدی و خوابه واردی
واقعه سنده حضرت خضر علیه السلامی کوردی سبزلر کیمش و نبیل
جامه لره مستغرق اولمش مشاهده ایتدی حضرت خضر علیه السلام
اول درویشه دیدیکه ذکر حقدن نیچون فارغ اولدک و الله دیمکدن
نیچون فارغسن اول درویش دیدیکه بن بو قدر زمان ذکر اللهده اولدم
جانب حقدن بکا بر لبیک جوابی کلمدی اندن خوف ایدرم که بن
درکاه حقدن مردود اولمش اولام حضرت مولانا رحمانیت
طریقیله بیورلر که ای درویش اول سنک الله دیمکلک حقک
سکا لبیک دیمه سیدر اول سنک نیاز و درد و سوزک سنی
طرف حقدن مرده در و سنک چاره جو اولوب درمان طلب ایتمک
و سنک خوف و عشقک اللهک لطفی کمندیدر سنک یاربی دیمکلک
تحتنده نیچه لبیکلر واردر. عبد حق تعالی یه یاربی دیدیکده حق تعالی
اول عبده لبیک عبدی بیورمسی حدیث شریف ایله ثابتدر ایمدی
مؤمن پاک قولک اعتقاد اول پادشاه بی زواله توسل و تقرب

قصدیله

قصدیله اعوذ بالله دیمه سی اذون وصول حرم غیبی و مجاز قرأت
کتاب لاریبی اولوب حرف طلب یاربیسی لب مظهر فیض قدوم الصدق
و مهبط انوار تجلیات حق اولور. قطعه بی منت و زبو و ندیم اول کریم
خواهش پذیرش فزاید چون اولور. بو واسطه ویرر او قدر فیض وجود کریم
یارب دینجه بلکه او لبیک کوی اولور. حضرت مولانا لسان قدسیدن
بویورمایی لازم الاستماعی انشاد ایتمشلر. رباعی بازآ بازآ هر آنچه هستی بازآ
گر کافر و گبر و بت پرستی بازآ این درگه ما درگه نومیدی نیست صد بار
اگر توبه شکستی بازآ. لبیک دیمکلک معناسی عبدلر بیننده
درونه اقمت للطاعتک و خدمتک اطاعة بعد الطاعة
دیمک اولور. دیکن عین تلبیه سی اجبت لک اجابة بعد
اجابة دیمک اولور. و جناب حقک عین لبیک دیمسی حرف و
صوتله اولان لبیک دکلدر که عبد انی قوت سامعه سیله استماع
ایلیه بو بر لبیکدر که سن بونی کوش ظاهر ایله استماعه قادر اوله مزکن
کن سرتاپای جمیع قوا و اعضا و جوارحله تلذذ ایتمکله و حظ المغه
قادر اولورسن زیرا کلام خدا حرف و صوتله اولمز و کلام مخلوق کبی
الحق بر جهتدن کلمز. بلکه متکلم ایتمسک بر تجلیسیدر که جمیع قوا و اعضا
و جوارحله حس اولنور. جمیع جهاتدن کلور. و عبد عارف انی جمله اعضا
و قوا و جوارحیله فهم قیلور. والله اعلم. ابکینه شیشه در شیشه الست در غایت
صفا. اختر کوی منجم است بغیر مد و سکون سین معنی مستی.
افسای افسونخوان. آموی آموزنده دخی مروید جیحون ایرماغیدر که خوارزمه
کیدر. بیت به آموی لشکر کهی ساختن شدی و زنا سود از تاختن
اسپری کسر همزه و فتح باء فارسیله تمام و کامل معناسنده در سپری
حذف همزه و ضم سین ایله لغتدر. بیت زبان اندرارم لبشو دری
چو کشت این کزین داستان سپری. آبی بالمد هر جانوردر که در آب
و معیشت او در آب باشد. و نام میوه ایست که در عربی سفرجل خوانند

مطلب منافع به بغیر الوا

وان غایة لطیفست که دلرا صاف کند وروشن گرداند از گرانی
وپاکیزه کند وبد دلرا شجاع گرداند واگر زن آبستن خورد فرزند خوشخوی
زاید ودر احیای علوم مذکورست که چون عورت حمل دو ماه بود سفرجل
غذا سازد فرزند صاحب جمال وخوشخوی ونیک طبع زاید واین
معنی در حدیث نبوی صلی الله علیه وسلم محقق است آمای بالمد
پرساخته وپرکننده وسازنده وآراینده وامر فاعل بمعنی پرکن
وبیارای وساخته کن ارجی سخنی که پشیمان شوند از سخا وزوجه وجوانمردی
بازنه ایستند ابرو فراخی یعنی خوش دلی وخوش منشی ومکرمی و
خوشخویی وخوشحالی شیخ نظامی فرماید بیت دل شه وزان خلوت
تنگبار برابرو فراخی برآمد بکار ومن الاصطلاحات ازکعبه جو بکذری
از ورای کعبه تصور کن آن دو طوطی است زبد دولب معشوق و دو لب
مطرب انگور شقالی انگوریست مخصوص که در شیراز میشود انرا التشبیه
بعقد ثریا کرده اند انجم گردون بیمای کواکب سبعه سیاره انجم گشای
منجم آبای علوی کواکب سبعه ابو یحیی کنیت ملک الموت امهات
سفلی عناصر اربعه اغانی ساز مطرب اب النتی ی سیم و
سنگ عمر در کان آب درجوی دولت وعظمت وفرماندهی وسخی
در ذات باب الباء مع الالف بادیا دال موقوف ویاء دوم
فارسی سخت سریع السیر بسا ای بس وبسیار ومشهور لیست از فارسی
کلان اف انرا گویند بیا بالفتح بر ضد بهی بالا با عربیه اهم و
اوج معنا سی دخو دارد اولا قد وقامت ثانیا بدک آن جنبنت
معکسنه ثالث طاغ کوه معکسنه در مثلا بیت فرو دامد از کوه
وبالا خواست یعنی بدک فنا ثالث فسونگر جو بر تیغ بالا رسید
تن واسپ را سوی بالا کشید پذیرا مقبول ودرخور بادیوا روزنی
که در عمارت بر طرف باد نهند بادیمای فایه وبیحاصل بیت
یکی بادیمای کم زنه بود که درکینه با خویش در خشم بود بیوا توجه والتفات

در طبع واخر

وبمعنی فراغت ونابو والعنی برابر سیمه وبی فراغت بیت
بوم نقاش قضا در شجرت متوازی گشته فراش صبا در جمعیت نابوا
بغا بالفتح بوزن دعا جنو و محنت برج ثریا دهان شاهدانه
وخوبان ونیز برج ثور را بیت اخر توآسمان شکنی با گهر شکنی
از درج قدو برج ثریا چه خواستی بها بوزن فروالغی بجهت وبرای
چیزی ومن الاصطلاحات بوخفا کنیت یحیی علیه السلام بنازم چشم
مستترا یعنی مفارقت بحیثیم مست توکنم بادهوا وعیش درد
وهیچ وجود ندارد بسته گهواره فنا ای اسیر وگرفتار دنیا برگشته
غوغا حضرت عثمان رضی الله عنه پنج دعا صلوات خمسه بی ابی است
عالم را ای بابا کیست عالم را بادیما باد دوم فارسی شرانجوار حافظ بیت
چو باحبیب نشینی وباده پیمایی بیاد دار محبان بادپیما را بادیسجا معجزه عیسی
علیه السلام مع الباء بازی شب یعنی خم نوشیدن وآتشبازی
کردن وبیرون آوردن صورتها وانرا هفت بازی گویند بوالهوب زیاده
هارب ابوالیحی وار قیلیجی دیکلدر باب زبان پهلوی بابا به دیرلر بعض
لر فرنسده استعمالی کثیر اولدر بوب ضم با ایله نقیض اوج وتثمیه سی
قالیچه وگلیچه گبر یا باب طاقت وجلادت بیت اگر خود ندارند یا باب جنگ
بپوشانم روز تاریک وتنگ وقعر وبن معکسنه کلور بتاب بالفتح
بروزن سحاب نام طعامی است که از برنج ودوغ وپیخ پزند بی آب شرمنده
وخجل وبی رونق وبیجاه باراب اسم ناحیه بزرگ ودو مبعث در وراء
نهر جیحون وآن فاراب نیز گویند برغاب بوراء مهمله وغین معجمه بوزن
مهتاب بندآب باشد یعنی کور بزرگ که در آن اب جمع شود بناب
بالکسر او حاضر ربوک معکسنه لکن نحله معکسنه محکم طوت معکسنه در
باب الباب عجم معانی شروان دیار نه دیرلر بوقندلب قصه خوانه
دیرلر شیرین زبان واطلی دهان اولوب مستعمل اکثر کلامندن
لذت وحلاوت تولدقلری اعتباریله ومن الاصطلاحات بادام نیم خواب

چشم شاهد بغداد خراب ایشکلم حالکو ساغر تهی زشراب بوخشی خراب
می انگوری و شراب لعل بدمهاسنجاب باسین مکسور آهها ی دردناک
پیر سراندیب حضرت آدم علیه السلام بیفنه درلب
یعنی بچه نشده مع الثا بضاعت سرمایه بصیرت وبصارت
دین عقلله کورمکه و ادراک ایتمکله درلر بابات بیت معروف
ومختصر بابیت یعنی توقف کن برد ومات لعب شطرنجده غالب و
مغلوب معناسنه در بادبروت کبر و سرکشلکدن کنایه‌در بابت
لایق وهمجنس بای ادمی سوخت زیاده کرمیت و حرارتله تعجیل ایدوب
بوروم دن عبارت اولور بیغانات بینه‌نک برهانه وحجته دیرلر
بجردست کثرت سخا و وفرت عطا بدخت بالفتح والکسر نام ستاره
است در آسمان سوم که عرب زهره کویند که منجمان سعد اصغر خوانند بسیغت
بالفتح بوزن خست از منجمد و ضدکشی و کوه و حریر منقش که در خروشک
بیچند بابرغست بوزن برلست تره ایست بهاری که از آن جا بابان خورند
و فربه شوند بنجخت بادوال مضموم جاه بطن الحوت رشاکه منزلیست
از منازل قمر ونم الاصطلاحات بادوست و بادبدست کلاهما
تهی دست و بیغان و بهره بارکاب توخاکست از منقاد
رکاب بوشت و حاضر رکاب تو و ملازم رکاب تو بنی الحیات آن
برج که در وقت ولادت طالع شود کوهشت بای بست مقید و
وابسته و منتظر بیروزه طشت بادفارسی آسمان بادام
مست چشم شاهدن بنج نوش سلامت حواس خمسه ظاهره
و باطنه بختکان حقیقت واصلان حق و سالکان راه دین
بلند و نیست آسمان و زمین بربست رخت از سفر کرد و عزم
مع الثا بعث لغتده برنسنه‌یی بریردن قوپرمغه دیرلر قیامته
انکچون بعث دیدیلر که هر کس مقبره‌سندن قوپاریلوب حیات بولور
و قایم اولور اما بعثه موت شرطدر زیرا اولمینجه و مقبره‌ده نیجه زمان

مدفون اولمینجه

مدفون اولمینجه بعث اولمق و حیات بولمق احتمالی یوقدر لیس بعث
فی عند المحققین ایکی قسمدر بری بعث صوریدرکه اول موت
اضطراری ایله بوجسدن جدا اولوب و قبره داخل اولدقدنصکره الله
تبارک و تعالی قبردن بعث ایلیوب حشر اجساد اولور قیامت کبری‌نک
سرّی و حقیقتی اولکون ظهوره کلور و حقایق هرکسه اولکون عیان و آشکار
اولور و بری دخی بعث معنویدرکه سالکک موت اختیاری ایله اولکون
فانی اولدقدن و مجازی اولان وجود قیدندن نجات بولوب انوار ذاتیه
ایله نیجه مدت مدفون اولدقدنصکره الله تبارک و تعالی حضرتلری انی
اخرج بصفاتی فمن رآک رآنی قوللک مفهومی اوزره و مرتبه فنادن
مرتبه بقا بالله ایله صفات الهیه ایله متصف اولدیغی حالده بعث و اخراج
ایلر پس اول سالک بومرتبه‌ده بقاء الهیه ایله باقی و حیات ربانیه
ایله حی اولور مع الجیم بسیج بسیجیدن اسم مصدر در جهت
ایلمک و برانیه عزم ایلمک و شروع معناسنه در و فعل امر دخی
کلور با اصلی و زاید درینکه بمعنی حصر و کفت بابیت مبدا و جود
نظم نامه را بسیج تا نکذاشت نامه را بسیج و دخی قصد و آهنک
و قرین معنالرینه کلور بیچ بیچ زیاده دخی معناسنه در با وجود کوکلری
اوهام و خیال و کثرت اشتغال ایله طولمش و قات قات اولمش معناسنه در
بوغنج با مضموم و غین معجمه مفتوح سیاه دانه پوبوج بامفتوح و زاء
فارسی مضموم بید اکوردن بوخنج با و خا مفتوح دیو ستنبه وکرانی که
مردم را در خواب بکیرد که تعابیرانرا کابوس خوانند هندوراجاوا کویند
بغنج بسکون با و فتح کاف و فتح نون بوزن نوشنج ماری که در بلغها باشد
و کوبند نرساند بوچج با و را هر دو مفتوح و جیم اخر فارسی زشت و پلید
بیج بفتح با اندرون دهان باشد بی مدحت توهم که دهان ابکشاید
و دندانش کند چرخ برین بیک بیک از بیج و بعضی کفته‌اند در باشد
نزدیک کناره لب و بالای آب و دهان نیز آمده تنبح با مکسور

تا مفتوح افشرده باد سنج خام طمع وکسی که اندیشه‌های خام کند ومتکبر را
نیز گویند بلنج بفتح با و سکون نون اندازه وقدر چیزی باشد بادبیج
بسکون دال ریسمانی که در ایام نوروز از بام آویزند وکودکان وزنان بر آن
نشینند وبزبان هروی کاز گویند بازبیج بسکون زاء فارسی وکسر باء فارسی
مهمله چند است که بر ریسمانی بندند واز بالا گهواره آویزند که هر وقت کودکان
باو بازی کنند بلوج قومی اند بغایت بی‌عقل از مردمان بیابانی که قافله‌ها
زنند واکثر شجاع وتیرانداز باشند وایشانرا لوج بلوج خوانند ودر نسخه
میرزا علی آنست که بر سر تیری طاق ایوانی نصب کنند ونیز پاره گوشتی
که از سر خروس رسته باشد من الاصطلاحات بیمان مزاج کلام معنجاء
مشغول پس زمام السفن فی ایدی الریاح صبح مزدیک ومن الله الصباح
زمام السفن فی ایدی الریاح قولی ضرب مثللردر شول محلده ضرب اولنور که
بوکمسه بیک کندی تدبیر وتدارکی وار ایکن نرشیک وصولنه قصد وتوجه
ایلیه لکن بالکلیه لغیری وقدرت اکا التزام اولمیه واول توجه وقصدکی
نتیجه‌سی نه منجر اولور بیلمیه ولکن توکلت علی الله دیوب زمام اختیارینی
دست تقدیره تفویض وتسلیم ایلیه واول کارک نتیجه‌سنه عارف اولمقسزین
قصد وعزیمت قیله اولوقتده انک حقنده زمام السفن فی ایدی الریاح دیو
ضرب اولنور بج باج بیرج برگا امر حاضر باج الشئ دیرلر یعنی بر شیئی
ظاهر وشایع اوله من الاصطلاحات بادسیج دعاء عیسی علیه السلام
که بدو مردم را زنده میکرد برهان سیج زنده کردن مرده وبه کردن مریض
واجابت دعوات بادمسیح اسمان چهارم بیضه صبح افتاب ومهمان صبح
که مثل بیضه اسپید است مع الخاء بوخ بوزن چرخ حصه وبهره وبورد
معناسنه در وماهی را نیز گویند وبالضم شبنم را گویند واشک
پاسخ بضم سینه جواب معناسنه در بیامد شنیدم تو پاسخ شنو
بنج کوک واصله دیرلر بلخ اوانی شراب چینی طرفی وقرابه ونیز شهری
که براکمه از انجا بودند مفتوح الخند فشت وچیحون بود دوازده فرسنکی او گذرد واو را

قبلة الاسلام

قبلة الاسلام گویند بنج بالفتح آمین وستایش بخ بخ آفرین آفرین
بنج بلغارسی ایله غلیظ باشد که برقه چشم بدید آید ومرهم خشک شوخ
سجاله نیز گویند وعرب رمض خوانند من الاصطلاحات یکران چرخ
حوران وستارگان پیر ششم چرخ مشتری پاکباز چرخ ماهتاب پیر کار چرخ
دور فلک پیر هفتم چرخ زحل بنیاد عمر بوخ یعنی بنیاد عمر استواری
ندارد وناپایدار است مع الدال پیکان زنند یعنی ماه دوتلسه
فلق طاس ونتیجه لادلو فاش وظاهر ایلکیجون پای مرد آنکه در کار کسی
مردانه قدم زند وشفاعت کند وبوقونک اولوسنه وشهر کتخداسنه
دیرلر باید لازم اولور معناسنه در بَرَد فتح باء ایله امر در صال واوراق
اول معناسنه دار وبُرد گوفو وهار ومهوره کنایه در پوزبند شول
اغز بلغنه دیرلر که بوزاغونک اغزینه تعلیق ایدرلر تا آنسنی امممسون دیو بیرس
بو سبیل استعاره تخییلیه شیطانی بوزاغویه تشبیه ایتمشلر پوزبندندن
مراد فلاسفه‌نک قیاسات عقلیه‌سی اولور بُد بوددن مخففدر بود وجود
معناسنه در بوکند بودن فوزندر رشوت معناسنه در وبدکند نیز بیت
مرغ دل بوکندم وبوسینه بو بیان سختم تا کشیم بیتش سکف هر لحظه
بوکند دگو مثنوی باز دریانه عوضها میکشد از کجا وانند اصحاب رشد
کم بود دریا خرج وصرف ایلدوکی میاهلک عوضلرینی کند ونه جذب ایلدوکی
حکما اصحاب رشد وارباب فهم وخرد بیلورلرکه نه یردن جلب حق
سبحانه وتعالی تحرک وجودنده بو قوت جاذبه وضع ایلمشدرکه
ارضک عروق ومجاریسنده اولان اب وانهاری کند ونه جذب ایلر
وارضه دخی سحابه مطره امداد ایلر وسحاب ارضه صرف وبخش ایلدوکینی
ینه دریادن اخذ وکشف ایلر بوقول حکما در اما قول عرفا اولدرکه حق تعالی
هر شیئک ذاتنه مناسب غداسنی خلق وایجاد ایدر وانک وجودینک قیامی
مقدار اکا اعطا وامداد ایلر پس هر بارکه دریادن بر مقدار ما خرج وصرف
اوله بدل ما یتحلل اکا انها وصدا اولی عوض ویورحتی تحرک وجودی بینه طور

پس بحر خزخ وصف ایلدوکی اکٹ عوض و بدلی من حیث الحقیقه خفر
خفتدن کلمش اولور که اصحاب رشد اولان بونی بویله بیلور پس معقولی
محسوسه قیاس ایله نجی ذریای باطنکدن اب فهم و کیاستکی
قوای حیوانیه و سحاب حواس جسمانیه اخذ و نشف ایتکله اکا نقصان و
خلل ویرسه لو بدل ما یتحلل اولانه فهوم صدیم و ذکا ایسندین بی
حضرت وهاب مطلقدن طلب قیل تا که فهمکه نقصان کلمیه
و فطنت و ذکاوتک بعوض و بی بدل قالمیه **باپادشه دیستن**
بعدل در عمارت ممالک کوشید و قبل کبر کرد و باپادشه برابری
کرد و شفقت کرد و باپادشه ملاقات کرد **باد** موقوف و معنی
تکبر هم اید واو غایبدر بو دندن یعنی اولسون دیمکدر **ع** رویت
ممه سال اللّه کوبهای **باد سر سبز د** به نومیدی بود **بچه خورشید**
لعل و یاقوت و امثال ان هر چه کانی باشد و مجربات بوده **بچه نو**
براورد یعنی نتیجه نو پیدا کرد **بدرود** وداع و ترک و علی ص شده
برازد بالفتح زیبد وقیل بازاء فارسی و بکسر ها نیز و معنی روشن شود
باد و بید بیهوده و هرزه و ناسود مند **بیت** که بهرام وادش
بایران نوید سخن گفتن او بوده باد و بید **بازخمیه** یعنی شخصی
کسیر البطعنه باز نمود و بطعنه حکایت او کرد **براوفزود** فراز و نشیب
بیت چنین بود درست کار و بارت بندیش بو و فزود کارت **بر نتابد**
یعنی طاقت نیاورد و تحمل نتواند **بکباد** بوزنه بغداد جامه ساده
بود و نابود فقر و غنا و وجود و عدم **بوده شو کرد** بحسب اللفظ طشره
اولمق ایتدی دیمکدر اما قورتلمق و خلاص اولمق معنالرنده استعمال اولنور
بسند سینی مهمله ایله قانع و خشنود معناسنه در و برابر و کافی معناسنه در
کلور **باد تنه** ضم تا ایله نغره و غضب ایله هیقرمق در **بالاد** بدکث
آت در که عربی جنیبت دینور اخرنده دال حذف اولنوب بالا
دخی دینور **بید** دورت معناسی وار در اول اوقاق اغاجیدر

ثانیا جماعت مسند فعل امر در باشید معناسنه یعنی اولکز **ثالث**
بود بو ما زندرانی اسمیدر **بیت** نه از رنگ ماند نه دیو سفید نه سنجه
نه اکواد و غندی نه بید بونلر جمله دیو اسملریدر **رابعا** بیهوده و بیمعنی
معناسنه در **بیجاد** جیم عربیله بر نوع یاقوت سرخدر و کهربا
معناسنه کلور **بیاد** کسر با ایله بیداری یعنی نقیظه **بسند** ضم با و کسر ید
سینیله تخفیفی وجه جائزدر مرجان معناسنه در **بغداد** نام شهریست
که اباد انه کرده امیر المؤمنین علی بن عبد اللّه بن عباس رضی اللّه عنهم است
و بیش از آبادانی باغ داد گفتندی از انکه هر هفته نوشیروان دران
حاکم نشستی و داد خلق میداد چون شهر بنا شد الف را حذف کردند
بغداد گفتند و نیز بغداد خطی ارنه خطوط **بند** بوزنه چند علم بزرگ
و مکر و نام و لا یتبت و طمع و طلب و محبت و محنت و جنس و خیال و غلیواز
و توقع و پل که در اب بندند و ده دسته را بند کویند **پوند** با باء فارسی
مفتوح حریر نا منقش و کوهر شمشیر **باربد** با فارسی نام مطرب
خسرو پرویز که سرود مستجع کفتی که از اد سرود خسروانی کویند **بیت**
بشاخهای نشیمن مرغکان باغ پرست بلحن باربدی بر کشیده اند اهنک
پژمرید زاء فارسی ایله صولدی و اب و تابی کتدی پژمریدن مصدریدر
اکثر پژمردن حذف با ایله دینور **بیت** ندانم چه حشم بد امد بروی
چرا پژمریدانه جو کلبرک روی **بوید** بالضم اول اکی نسل بودر که دورت
ترسنخدر و بالفتح قولاغوز و قاصد و رسوله دیرلر **فی الاصطلاحات**
پیس هند یعنی معاویه چنانکه صاحب صحایف سید شمس الدین سره قدس کوید
بیت دوستدار پیس هند مکر نشنیده است که از دو سوکس او پیامبر
چه رسید او بنا حق حق داماد پیغمبر بکرفت مادر او جگر عم پیامبر بگزید
پدر او لب و دندان پیامبر بشکست پسر او سر فرزند پیامبر ببرید
در نوا ور انکی لعنت و غم میکویم لعنة اللّه یزیدا و علی ال یزید
برومند در غصه شد و سبزه را دمیدن و خط و صبحرا دمیدن

ار بر آمده نیز کویند بی عملی کرد بی وضعی کرد و بیوفایی نمود و بیمزه‌لکی کرد
پشت بر جان کرد ترک جان کرد و جان باخت نبرد دور کرد
و هلاک کرد باد سرد ای آه سرد و دم سرد پس افتاد از ذخیره شد
پای مرد شفیع و اهل همت باد بود هیچ بود و ناچیز بود پشه
که نمرودرا کرد ای پشه که بو نمرودی دیشش زد و هلاکش کرد بکف او زرد
از قابض و ضابط نشد پیراهن کاغذ کنایت از شعاع آفتاب و صبح
بیخ شد شتاب کرد و زود رفت شرمنده شد و بی آبرو
بی‌حرمت کرد پای آن ندارد قوت و طاقت آنی ندارد بیخ و بیک بو کرفته
باد شش از میانه برخاسته پای و رستخیز و قیامت آمده باکی
نجم در شد در مراقبه شد و دوتا کشت برج در اندازد . بیحجاب
ملاقات کند و در آید مع الواء بطر سوینمک مزید فرح و تکبر ایتمک
و بولسمه‌یی صنایع ایتمک بقر فتح با و سکون قاف قافله و سفر معناسنه در
کاهی وقت معناسنه استعاره اولنور بر بالکسر احر و بالفتح نصیب
پذیر با فارسی قبول کننده و باستقبال رونده پشه کبیر شتی خفیر
صید ایدیکی ودنی و ناچیز شیئه راضی اولیجی بسر خرمانک چکردکی
بارکچی سنه سر بارکچی سنه تک اوچی دمکدر بار باری که بر پشت
و غیره بر دارند و بمعنی نوبت نیز آمده و دیکر بزرک و بار فقت
و بمعنی وقت و ملاقات و در آمده نیش کسبی و بمعنی میوه درخت
و بار تن و بارسته‌های تماشی و در نسخه نیاز حجاز بمعنی کناه و بر
کودن نیز آمده و بمعنی کنار مثنوی بهر بارش بسته او دو چشم سر
عرش و فرشش جمله در زیر نظر ناز و استراحت ایچون تعلیمش اول باشیک
ایکی کوزینی عرش و فرش و ما فیها جمله انک نظری التنده ایدی انبیا عظامک
کذلک وارث انبیا اولان اولیاء کرامک نوعلری بو قبیلدندر اکرچه ظاهر
دین سرلری بسته در ولکن دین سرلری حق جانبنه کشاده در پس حقله
بیدار اوله چشم باطنه ظاهر ضرر ویرمز نته که حقله بیدار اولمیان

قلبه

قلبه ظاهر بیدار اولمق منفعت ویرمز شول کمسه که بیدار دل اوله
اکر انک چشم سری خوابه وار عالم مثالک عجایبنی و مراتب ملکوت و
جبروتک غرایبنی سیر و تماشا قیلور و بو کونه کمسه ارکک نومی
غفلت نفسانی و رنجش شیطانیدن حاصل اولمز شیطان نوملرک
بیدارلکی وقتنده نتیجه قرار ایدرسه نومی وقتنده دخی اوله قرار ایدر کما
قال حضرت المولوی فی کتابه المثنوی دولت بیدار شد بی خسب خوش
نیست غایب حاضرت از بیخ و شش اما اکر قلبک بیدار اولمیه
خوش اوله مسیح ضرر بو قدر بیخ و ششندن غافل اولماز یعنی قلبک که
بیدار اوله حواس خمسه و جهات ستهدن غایب اولماز و انلرک مشاهده‌سنی
بو شی منع قیلمز رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرتلری بیورر لرکه
عیناء تنامان ولا ینام قلبی عنی ربی مثنوی کفت پیغمبر که خسبد
چشم من لیک کی خسبد دلم اندر وسن یعنی بنم کوزم اویور لکن
بنم قلبم اویوماز و اویخو ایچجی اولور وصف بیداری دل ای معنوی
در نکنجد در هزاران مثنوی محصل مرام قلب آکاهلغنک وصفی ای معنوی
اولان کمسه هزاران مثنویده صغماز القلیل یدل علی الکثیر بو مقدار اشارت
کفایت ایدر العاقل یکفیه الاشارة باردار زن حامل و درخت میوه دار
بتیمار بوزن اعمار رنج و مشقت بداختر بدبخت و بی طالع و شوم
بد آغاز یعنی بد سرشت بر خط میدار ای اسیر و مطیع باش برخور
بوزن فغفور بهره‌ور یعنی شریک و انباز ع که از شهانه جهان نیست نرا
برخور بستر بالفتح نام میکائیل است علیه السلام و نیز فرشته باران
و نبات بیکار بکسر الباء مستولی کی مبت بر دل از تهور لشکر بیکار
بن که بیر برج جوزا و سنبله که خانه عطارد است بند امیر بند
آبست در شیراز که از کوهستان می آید و در وقت سلطان عضد
مسافر رسید که امیر نام داشت سلطان عضد را کفت اکر تو
زر خرج کنی من این آب را ببندم مجان کو دیدان بند را بند امیر کویند و این

ضرب مثل شده بند بستن از امیر و رز خروج کردن از عقد بوتیمار غمخوار
و مرغی که در زبان ترکی اورا ابلقچین گویند وانرا ماهی خوارک نیز گویند
جانوری سپیدست بهار مدت ماندن آفتاب در برج حمل و ثور و جوزا که در
تازی ربیع خوانند در تحفه گوید که خانه که منقش و پرنگار باشد انرا
نیز گویند ونام خطه ایست در هندوستان و بمعنی شکوفه نیز آید و گیاهی
که انرا گاوچشم نیز گویند وگل را گویند بوی افزار حوایج دیگ که بجهت
خوشبویی بیندازند بوی زار نیز گویند ومجمر عود سوز بیگبار بر گزیدن
بیر بوزن تیر جامه خواب یعنی فراش ع خوابگاه بیر بیر نرم به و صاحب
تحفه میگوید که تیر بتاء دو نقطه صاعقه باشد بوسر بوک اوربانسنه
تود قلی نسنه درکه عوام تحریف ایدوب سربر دیرلر بیگار فایده سز
ایش بیتیار فادون مریض پرند اور کسرتین ایله شمشیر جوهردار
پایکار خدمتکار پای ویر قدرت وطاقت بیکارگر محارب و مخاصم
پرخاشخر جنگ وحربه مشتری و طالب پیشکار فرشو خدمت ایدنه خدمتکار
بیور کسر با ایله زبان پهلوی ده اون بیگ عدد در بیت کجا بیور از پهلوانی
شمار بود در زبان دری ده هزار و ضحاک دخی اسمیدر حتی ضحاک اون بیگ
اته مالک اولمغله بو اسمله مسما اولدی اکثر بیور است دنیور بیت
دوش محمد از در مهر نبوت است ان دوش بیوراست بود جای اژدها
بادگر متکبر و سرکش بر بالفتح بنجه معناسیدر و در بر او است که فوق در
و سینه نک طرف یمین و شمالیدرکه ایکی پستان طرفیدر مجازا سینه
دخی بر دینور و وطن و قرارگاه معناسنه دخی گلور و میوه معناسنه گلور
ماکول و غیر ماکول و مجازا نتیجه و فایده معناسنه دخی گلور بیت
بدو گفت کای شاه پیروزگر همی بر خوری از اختر نیک بر بار یوک حمل کبی
و دیوان پادشاهی و اذن و دستور و بویون یعنی گردن که عربی جید و
رقبه دینور بیت بخواهشگری رفتم از شهر بار وگرنه بسر افکندی ز بار
بسر بضم با و سین ساکن خرما که عرب رطب گوید بار فر راء اول موقوف

انکه

انکه بزرگ که بولیسماق بربندند و بسقف آویزند و بجنبانند تا
همه را باد رسد فی الاصطلاحات برهنه سر محرم باد سار
سبک و بیوقار و بیقرار بی گدار بی نشان که چنان رود و معلوم نشود
که کجا رفت و مردم که گور ندارد بیاض خور روز و شعاع آفتاب
بساط سبز از رخسار سجده گه و در مراقبه باشی بانوی مصر زلیخا
بیت بتی داشت بانوی مصر از رخام به پیشش کمربسته بودی مدام بنگه تیر
با مضموم و کاف فارسی برج جوزا و سنبله که خانه عطارد است بیضه
آتشین پر آفتاب بحر نهنگ آثار تیغ بر خط میدار سر اسیر و مطیع
پای ستور سازیست مخصوص بشبانان و کمترین سازهاست که
بچار گد و سم ستور سخت کنند و تارها از موی دم اسب است بیت
زمطرب که آواز پای ستور سماعست گر عشق داری و گور و آواز کز پای
ستور وقت روانه شدن او آید بادبان اخضر اشارت بآسمان پرده
شناسان کار عارفان و اصحاب فراست پوپانه پو باء فارسی سب
مصغره کافور کنایت از برف است مع الزاء پوز باء فارسی مضموم
کوزلب و زنخ و میان پینی پاز و پاییز هر دو باء فارسی فصل خزان
پو بالضم گچی پالیاز بو قوملک اصطلاحنده هر شیئدن مجرد اولمه دن
عبارتدر باد بیز مروحه بیروز ظفر و سعادت پالیز بوستان
و بوزمک و مصفا ایلمک معناسنه دخی گلور پاره دوز اسکیجی پشیز
فتح باء فارسی ایله کمقدر و غایة محقر اقچه درکه باقردن اولور که پول دیدیلر
بالق پولنه دخی دینور بو بعضده علی طریق المجاز گونشه اطلاق اولنمشدر بیت
که ای فوق گیتی یکی لخت تیز نهانی بدار این بدخشان پشیز و بو
بعضده دخی ساتولدقلرنه اطلاق اولنمشدر بیت چو گوشید سیف عاج
گیتی به پشیز بر اکند بر سر مینا پشیز حقیر اولدیغی اعتبار ایله
تعمیم محلنده نقیر و قطمیر قومادی دیه جک یرده بیک پشیز نگذاشت دینور
باز طوغاندر که انکله شکار اولنور و قولاجدر که عربی باع دینور

دقول و باز و معناسنه در که عرس صع صند و بنور بوز ضم با و کوبرا ایله
یوجه و بلند معناسنه در و زیبا و حسن و لطافت معناسنه در کلور باژ کرک
و عشر و خراج معناسنه در باج معربیدر بیت به بیجان کی باژ و ساو کران
پذیرفت باید تو ابنکران و باژخواه لمرکجی و باژکاه کمرک الدقلری مکاندر
براز بفتح با و بمعنی نیکوکن مع خانه رامش براز و فرش کولت گستران
کار مرا براز کویند یعنی نیکوکن و نیز چوبی باشد که کفشگران در پس قالب
نهند از جهت اندام کفش و نجاران نیز در میان چوب شکن نهند
وقت شکافتن پرواز بوزن انباز جای آرام و نشیمن و قرار و در تحفه
بدو از بدال آورده بمعنی آرامگاه مطلقا بندرز بالفتح وقیل بالضم
جوالدوز بیمارخیز صبر و لقدنه طورمش بی روز طالعسز بیدرمان
نیساز درمانسز تحو دیمکدر من الاصطلاحات بوستان افروز گل
تاج خروس و افروزنده بوستان و گل عبهر و بمعنی مربی بوستان
بیع و ز پرآید فقیر باء فارسی عمر بسر رسید پرورش آموز احکام
ادب و علم و حکمت و ارباب مجاهده بیدارمغز رای موقوف حکیم و
زیرک و عاقل و هوشیار مع الشین پاس باباء فارسی حفظ معناسنه
باباء عربی قوت درجرب باریک ریس وصف ترکیبیدر اینجه
اکویجی دیمکدر که دقیق فکر ایدیجی دیمه دن استعاره اولنور بیش
ابوض مرضنه دیرلر جذام زحمتنه دخی اطلاق اولنور برجیس
ضم با ایله سماء دسته نجم مشتریدر نجوم سبعه سیاره دن بو بیتده موجود در
بیت کواکبه و تیر و ناهید دان چو خورشید و بهرام و برجیس و کیوان
بیوس فتح با و ضم یا ایله امید معناسنه در و کندی حقنده
نه سویلنور دیو قولاق اوروب دیکلمک معناسنه کلور پامس بضم میم
پای بسته و بیجان بود که آمد شد نتواند کرد یعنی شخصی که در وطن
خود نتواند رفت بیت خدایگانا پامس شهر بیچاره بخس بالفتح نور
فروش پژمرده شده چیزی در غم و حرت انکور و تسنه و کاهلی و رنج

و پیوستی که

التحفه

و پیوستنی که پیش ایشان رسد و چنین چنین شود و کویند بخشید کواهی
و زمین که بود بدی آب دادن و چیزی ناقص و بکاستن و بیداد کردن
برکاس بالضم نشانه تیر که بلند بدارند بوزن بیره یا بر چوبی بس بالفتح بمعنی فقط
و حسب و بمعنی بسیار هم آمده بلوس بوزن تیموس فریب یعنی شخصی که بچرب
سخنی مردم را از راه برد من الاصطلاحات بخشایش مرحمت و شفقت
معناسنه بخشودن اسمدر که بخشودن اسم مصدر و مهربان بیدر بحر اندلس
دریاییست که در انتها بود هر روز شنبه وقت غروب آفتاب
ساکن کرده بحر الملس نام دریا است عظیم که در جزیره الملس بید انکور
کذا فی الزفان مع الشین بخش بخشیدن امر و حصه معناسنه کلور
و بلدز برجنه دخی بخش دینور پاداش جزا و مکافات پاداشت دخی دیرلر
بخشش ضم با فارسی ایله باصلمش و بعضی لیمش معناسنه در و جفنا نمش
معناسنه بخشیدن دن ماخوذ در ع همه بخشش کوزند در زیر نعل بژوهش
ضم با و زاء فارسی ایله تفحص و تفتیش معناسنه اسم مصدر در بیلکوش
با و یا و کاف هرسنه فارسی نیلوفر و نام کلی است و داروییست که
و آنکه عورت او را در اندازد و عطاران در اخلاط خوشبوها اندازند
بهندو یکه کویند و کویند که ناخن جانوریست بوفروش عطار
نظم در چین سر زلف تو در بوفروشی دم مزن که خطایی نزند نافه آهو
بوش باء عربیک فتحه سیله کثرت و عظمت معناسنه در و بوش نیز
کر و فر و خودنمایی را کویند میرخسرو نظم حشر و امر و رشان میدار در
بوش غرور خانه هاشان بسکه پر شدم و دم اجانماند پرتش ضم با
و کسر را ایله بوبیدن دن اسم مصدر در کسمکلک معناسنه در پاشش همان
و بکذار و بمعنی باد و باد و هم آمده بیت بپای باشش ای البشاده
باش و همان بسر خوش باستقلال خود من الاصطلاحات
بجنه جوش باء فارسی ابست تره بدست باشن ناموقوف
تقصیر مکن و کاهل مباش بی کوش اطاعت و انقیاد و ادب

وهر چه تماشاگرانست وبنده کی وخدمتکاری بطوع ورغبت بیت
اندر طلبش بجان بکردم وانکاه ضرورت از بن کوش بدکنش
بضم کاف وکسر نون بدکار مع الطاء بربط جعفر زنی اورن
قوپوز، بو اوله بطذه مرکبدر فاز کوکسنه مشابه اولمغله بو اسمله مسمی
بساط بالکسر شادروان ای جامه خانه وچیزی کسترده در زمین
فراخ مع العین بدیع نوباوه بدیع بروع نام شهریست که
نوشابه امیران بود سیواس وتوقات واماسیه اطرافنه دیرلر بالغ
بالفتح ولام ساکن فرو بودن چیزی بعنبع بالکسر اوچده اوچده طقوزده
وارنجه مبهم اولان عدد دیرلر و بلوم الاصطلاحات بونوع شراب بهره سه نوع
موالید ثلاثه یعنی کان ونبات وحیوان باغ رفیع بهشت مع العین
بالغ ضم لام ایله اکوز بوینوزندن ایتدکلری قدحدر که انکله شراب ایچرلر
ع بیالغ خوردمی خوش مستی کند، ودر نسخه میرزا ابراهیم فتح لام ایله
شمالی بو ولایت اسمیدر بریغ براء مهمله بو وزنده دریغ خوشه انکور
بزغ بفتح با وزاء معجمه بندات ووزغ که غوک بنز کویند وبسکون
زا ستحی باشد که نشان نباشند وهنوز سبز نشده یا دانه که
کشته باشند وهنوز نادمیده باشد براغ بو وزنده فصاد باغ انکاکه
درختان کوناکون ومیوه دار باشد وجمع اشجار وانهار ومرغزار
وبهشت بلاغ مطلوبه موصل اولان دلالته دینور بوغ اسم مفعول از
دبغ نامد بوغ ای دباغت ناکرده بووغ بضمتین طلوعه دیرلر بازغ
طالع معناسنه در م الاصطلاحات تخم مرغ بیضه مرغ بیت فراغ
قدمجای مع الفاء پای باف باء اول فارسی جولاهه دیرلر م الاصطلا
بهتق بالفتح نام شهری باد درکف ای خالی کف ومفلس تهی دست
بانسیتق رک پشت دست بواسحاق طایفه اند وکویند در نیشابور
چندکان بر وزن استکی راکان بواسحاقی کویند وبر وزن بواسحاقی
سخنت مشهور است که بانی منسوبست
راستی خاتم فیروزه بواسحاقی

خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود بغلتاق بر نوع جامه در بریق
بلور ایچی ویوق اوریکی سنیه دیرلر م الاصطلاحات بدشت استبرق
ای سبزه در صحرا با نور مشرف افتاب پل صفت طاق افتاب پل
معلق ابو مع الکاف بیک کسر باء عجمی ایله در حیلدر حلبی ودخی
نعلبند لو حلیجی پشک بضم باء فارسی سرکین بز کوهی وکوسپند وشتر
وغیره سبنی درنک بلاتوقف برجسته رک کماللیه امر حوی
اولمغه حاضر ومهیا اولمغه کنایه در پیش اهنک مقدم وپیشوا معناسنه
در که ایلرو قصد ایلین کمسنه پیش اهنک دیرلر بوک اتق وغدا
معناسنه پالاهنک دوال در که بو کوشه لکام بسته بود
وراه کهکشان که تا زمجره خوانند وطناب کمند الفی حذف ایدوب
پالهنک دخی دیرلر باد رنک تونج ونار بجذریت یکی جامه فرود
ترخشم وجنک زبان تیز ورخ اچ چیزی باد رنک بارک
فتح را ایله اسب معناسنه در که اکثر با ایله بارکی دیرلر بسک
قاموس ده حسبک معناسنه در والحاصل ترکیب وعربی وعجمیی
بس کفایت معناسنه در بوک براق ومیل وموس وبراق لوازم
ومهمانه در که عربی جهاز دینور نبشک بو وزنده رشک شبنم وبرف
ونمی که بر زمین افتد، وزمین اسپید کرداند وبضم با موحده باشد
یعنی بیخ ودر بیم بومک بو وزنده مردک نام مقامی ونام ولایتی
ودر نسخه میرزا نام مردی که در دبیری وشاعری وفضل وسخاوت
ودلداری وهمت وکامت ضرب مثل بود وبیان همتا زحیز تحریر برونست
واولاد واو همه اسخیا اند ودر عهد الملک بن مروان بود پسری خالد
نام داشت ویحیی پسر او بود وزیر جعفر ودر تواریخ مسطور است که
وجه تسمیه جعفر برمک انست که اوچنین شام که دران حین دار السلطنه
حکام بنی امیه بود امد وخواست که سلیمان بن عبد الملک را به ببیند
چون در مجلس او بار یافت سلیمان دید که او را بیرون کردند بعد از ان

مطلب برمک منه الکبر مجد

حقفا روسیدند که وحله خراج او چه بود سلیمان گفت این مرد زهر همراه
داشت سؤال کفتند چه دانستی گفت در بازوی من دو مهره بسته است
که هر گاه با طعام مسموم در مجلس من حاضر میشود این مهرها حرکت
میکنند چون این مرد داخل مجلس شد این مهرها در بازویم حرکت
عنیف کردند بعد از آن جهت ایضاح این امر از جعفر استفسار
کردند گفت اندکی زهر در زیر انگشتری من هست تا در هنگام شداید
برمکم ولهذا او و اولادش ملقب به برمک بودند بویک بفتح با
دختر دوشیزه و باهم دو باء فارسی هدهد بجشک با مفتوح
و جیم فارسی مضموم طبیب و کعا فروش و بیاء فارسی مضموم نیز
بیرنگ بوزن نیرنگ هیولایی را گویند که نقاشان پیش
از کشیدن صورت کشند و آنرا رنگی نباشد بازیچهٔ روم و
زنگ یعنی مسخره روز و شب بیدبرگ قسمی از اقسام پیکان
تیر باشد که برگ بید را ماند مع الاصطلاحات پیل برگ تیر که
پیکان او بخرطوم ماند و آنکه برگ بید را ماند بیدبرگ گویند
بروز فلک خورشید پیک فلک ماهتاب برجدار فلک
ماهتاب و همان فلک اضافة الشی الی نفسه پاسبان فلک
زحل بوید فلک بالفتح مهتاب پیر فلک زحل و همان فلک که پیر است
پای بسنگ بر جای ماندن و از پای افتادن و از پای لغزیدن
باز از خاک قالب آدمی و عظمت او و زمین مع اللام بابل
عراقده شول موضعک اسمیدر که هاروت و ماروت انده
اولانه قویو ایچنده حبس اولنمشلردر بابل میان عراقست و عراق میان
عالمست پس بابل بمنزله مرکز باشد دایرهٔ عالم را و یونانیان
مشتری را بابل گویند کذا فی عجایب البلدان و در نزهة مسطور است که
بابل از اقلیم چهارمست و از مداین سبعهٔ عراقست و بر کنار فرات
بجانب شرقی افتادست اکنون خرابست و از توابع شهر حله است

وبو

وبو سوزلی که قلعهٔ این شهر بوده است چاه عمیقیست که گویند هاروت
و ماروت در آن چاه محبوس اند خواجه حافظ فرماید بیت گر بیاید در شدن
سوی هاروت بابلی صد گونه ساحری بکنم تا بیارمت بذدل
قورقاق و قورکنجی پرویز کسل حضرت مولانا قدس سره الاعلی بیورر
اینت لطف دل که از یک مشت گل ماه او چون میشود پرویز کسل
بو بیت شریف مثنوی شریفک اغمض ابیاتندندر امتحان اذهان اولمق
بو بیتدر اول اشعار عرب و عجمک کمال انتظام و جمعیتی ثریایه تشبیه ایدرلر
مشهوردر و تفرقه و پریشانلغی ثریانک انتشارینه و پراکنده
اولمسنه تشبیه ایدرلر نتکیم ع رشتهٔ پروین او گسسته شد
دیرلر و بوکلمه نک سبب جمعیت بالکلیه و انتظام حالیک منقطع
اولمسندن کنایه ایدرلر بو بیتده پرویز کسل پریشان و پراکنده لکدن
کنایه‌در و ماه دلک ادراکندن استعاره در این قسم اشعار رندر
یا حرف خطابدر یعنی هذا لک و بوکا اشارتکاه اولور که تحقیر
معناسنی متضمن اولور نتکه اهذا الذی یذکر آلهتکم ده اولان هذا
کبی پس بو بیتده دخی اینت تصغیر تحقیر معناسنی متضمندر و کور
دیمک معناسنی دخی متضمن اولور زیرا بو شیئی مخاطبه اشارت ایلمک
اینته باق دیمک کور دیمکی مستلزم اولور معنای بیت بودر که
اینته باق گل لطافتی که براوج بالجقدر یعنی بر پاره لقمه‌دن
انک ادراکی ماهی نیجه پرویز کسل اولور یعنی نه مرتبه ضعیف و
حقیر الفطانه‌در که انک ادراکی بو مقدار لقمه‌دن پریشان و
پراکنده اولور بعل ار زوج معناسنه بعله عورته دیرلر البعال
بالکسر جماع ایتمک و قیل البعال ملاعبة الرجل باهله بقل سبزوات
دیرلر کاهی مطلق گیاه معناسنه مراد اولور بتول اشق اونیاد
اوغلان بهل فتح با و ها و سکون لام ایله خشم و توابع و حاصل
معناسنه در بلکل بکاف فارسی بوزن فلفل بمعنی ابر کم باشد

بوطایل بفتح با و سکون را مهمله و کسر یا حطی نام جزیره ایست در هندوستان
که آنجا از درختی بانگ عظیم آید اسید و برآید بیت جزیره همه جای شادی و کام
که خوانند بوطایل او را بنام ، و در یکی از نسخه معتبره مسطورست که کوهست
در آن جزیره و از آن کوه شبها بانگ طبل و دف و زنج می آید ، بل بکسر با
بهل و بگذار بشول بوزن رسول بمعنی که از ین کار باشد و در نسخه میرزا
بمعنی بینش و دانش نیز آمده بیت کار بشولی که خرد بینش شد
از سر تدبیر و خرد بیش شد و بمعنی بگذاردن کار و دیدن نیز آمده بیت
نو بیمان بند شاد و گفت معمول معنی کارهای دگر و بشول معمول یعنی
درنگ مکن و از ین بیت این معنی بو منفرده کی و پریشانی مستنبط
میشود که بیت بیان طره تو کردمی و لیک دلم ز لبش بشول که دارد
بگفته آن نو سید و بمعنی امر بر هم زدن نیز آمده نام الاصطلاحات
بحر جکل دریای عظیم بنت بجیل صدای کوه باکا خط اول حمله عرش
و کوه بیان ملک مقرب بودل دلاور و جوانمرد بحر دمان زیبق عمل
آن ابو که او نقاط کند بیورش اموختگان ازل انبیا علیهم السلام و اولیا
و شعرا مسلم و معلم و موجد برج هلال سرطان مع المیم بسیرم
کسر با ایله میرم معناسنه در که اباغله باصوب کیمکه دیرلر سیر بدنی
لفظنده مستعمل یشم لوک بیردم تابع اولورم دیمکدر بوم سنون
و سرحد دیولو و بایقوش بدرام خرم و مسرور معناسنه در بیت
نمانم که گنجی و از بخت خویش ، شود شاد و بدرام بر بخت خویش ،
بجگم فتح با و سکون جیم فارسی و فتح کاف عربیه صفه و خانه تابستانی
باد و دم غرور و تکبر ذهن کن ابتدر باد ایله دم در مرکبدر بجم کسر با
و فتح جیم فارسی کاری آراسته بنظام باشد بیت چرا نه شکر کنم نعمت
ترا شد روز که باز اخترم سعد گشت و کار بجم زیرا که جیم بمعنی نظام
و درو نقست بجم بعنی برونق و انتظام ، و نیز امر از جمیدن بجم بجرام
بام بامداد و بمعنی قرض نیز آمده که وام هم گویند بغم بکسر با و فتح قاف

دلتنگ

دلتنگ و فرومایه باشد بلخم بوزن مرهم فلاخن بنجه مریم
با فارسی مفتوح گیاهی که مریم رضی الله عنها وقت وضع حمل دست در آن
گیاه زده بود مانند پنجه دست گشت و خوشبوئی که او را بخور مریم نیز گویند ،
نام الاصطلاحات بحر الغمام بحر الغمام دریاییست آنرا کنارکسی ز هر جهت
ندارد که در وسعتی اندازد ابری عظیم برآید و رعدهای صعب درفشد خلقرا
هلاک گرداند بحر خضم دریای بیکران بحکای خشم و دمک چشم
قطرات اشک بساط جم باد که حامل تخت سلیمان علیه السلام بود
بام نهم عرش بنفشه گون طارم آسمان بخط بلاکسر دراو ردم ارضی
به بلا شدم بستر تازیانه بشانم ای الحال بغیر تیر و تیغ و خنجر جای بستانم
مع النون بابا جان دیار عجمده مکتبده اولان اطفال سبقنی بیلمزه و دوزسنگ
باشی اودونه اکی بازارده باجه المغه کوندررلر اول باجه به بابا جان
دکله دفع الدررلر اکا کله بابا جان دیرلر بعض عجمده اولان پیران طریقت
بو اصطلاحی بابندرین استعمال ایدوب ارباب طریقتدن بونیه
خلاف طریقت بو زله صادر اوله اکا طریقت چکید بوروب فی فرغا
قیناد وب و یا خود بیاج کعبیه وارمق امر ایدوب ذلکه سنه کوره
خرا چکد یروب بعض اولی رویشی طریقتنه قبول ایدوب اولد حرال
باغلیوب و اینشک طوروب عذر دیلمکه بابا جان تعبیر ایدرلر
اما بابا جان اصلنده اباق طوتمشدر یعنی و آیول ایول کتمک معناسنه در
منکر مشایخ عجم ای بابوجه و بشمق چاجق بره اطلاق ایدرلر اول
مناسبتله که اکثر اول بیرده ایاق و اشیجی و یا بوجی کیان آدم بو مقدار
آیولن آیول یوروبجی ولدو غیچون مثنوی شریفده بیرنه بیرده که بابا جان
ذکر اولنمه ایدن صنف النعال مراد اولور و طریق مولویه و مشایخ
صوفیه نک الآن دایلرندر که بر کمسه برجرم ایلیسه ای بابا جانه
بکوررلر باجرمنه اعتذار ایلیه و مرشد و مقتداسندن کناهنک
عفوینی دیلیه مشایخ عظام بود ای حق سبحانه و تعالی حضرتلری حضرت آدمی

فصل بای جیم

عالم اعلادن مرتبهٔ اسفله خطاسنک عذابنی دیلمک الحق تنزل
ایلدوکندن اخذ ایتمشلردر فافهم **مثنوی بر سر امرود بن تنی چنان**
امرود اغاجنک باشنی اوزرندن انجلین کوررسن دیمکدر بو بیتک وضوحی
بو حکایه‌یی بیلمکه موقوفدر اول حکایه بودرکه **حکایت** بر ارک عورتنک
بر بیگانه عاشقی وار ایمش اول عورت کندی اریله بر باغچه‌ده اوطورر کن
اول عاشقی کلوب عورتیله مصاحبت ایتمک استر ایمش اول نشیمنک
اطرافی اشجار و کیاه ایله پر ایمش عورت عاشقنه اول اولوغه کیروب
اختفا ایله دیو اشارتیله تفهیم ایلمش بعده بر حیله ایله ارینه
دیمشکه بن شو امرود اغاجنه چیقمق استرم اجازت ویر دیمش اری
دخی اذن ویروب امرود اغاجنه عورت چیقدقده یوقارودن اشاغه
ارینه خطاب ایدوب دیمشکه ای مرد سنک یانکده اول بیگانه عورت
نه ایشلر و نیچون انی اویوب قوجرسن دیو فریاد ایتدکده اری دخی
اشاغیدن یوقارویه دیمشکه ای عورت مجنونمی اولدک بنم یانمده هیچ
کمسه یوقدر کوزیکه خیالمی کورنور دیدکده مکاره یوقارودن فریاد
ایدوب خیر البته سنک یانکده بیگانه عورت وار و سن انکله بنم کوزم
اوکونده معامله و معاشقه ایدیورسن دیدکده اری انکا ای عورت
کل ایمدی اشغی این حقیقت حالی کور دیمش عورت مکاره اشغی ایندکده عجبدر
که شمدی کمسه یوق اما بن امرود اغاجنده ایکن تحقیق سنک یانکده
بر بیگانه عورت کوردم شمدی غایب اولدی کل سن ده چیق کور نه کم
نه ظهور ایدر عجبا خصوصا امرود اغاجنه میدر دیدی پس اری دخی
امرود اغاجنه چیقدقده اولوق ایچنده مخفی اولان بیگانه عاشقی یانینه
چکوب انکله معانقه و ملاعبه‌یه باشلمش مرد احمق اغاج اوزرندن دیمشکه
ای عورت سنک یانکده کی نامحرم ارکیمدر دیدکده عورت دیمشکه بنم یانمده
نامحرم یوق بن انکارم کل امرود اغاجندن اشغی این تا شبهه و حماقتک دفع اوله
دیمش پس اول ابله اشغی اینجه‌دک عاشقی ینه اولوق ایچنده قاچوب کیزلنمش

اری انوب

اری انوب خاتونک یانینه دیکه کوردم کن خاتونک ده دیمشکه بو رؤیت
باصالحی امرود اغاجنک خاصیتیدر دیمش پس بو کلام ضرب مثل اولمشی
یعنی بو کمسه بر شیئی حقیقتیله کورمیوب غلط ایلیه انکا حقیقت بینی
اولان کمسه‌لر بو قولی ضرب مثل ایدوب ای فلان از سر امرود بن فرود آی
تا کمانت نماند دیرلر پس اول مرد ابلهک کندی مکاره خاتوننه بر سر
امرود بن تنی چنان دیمه‌سی سنی بن کندی غلط بین اولان نظر کلامنک
انجلین کوررسن کل مرتبکدن تنزل ایله بنم مرتبمه قریب اول تا حقیقت
حاله واقف اولوب بدکمان قالمیه‌سن دیمک اولور **بحران** ضم با و سکون
حا ایله خسته‌یه حادث اولان تغیره دیرلر **پژولیدن** بفتح با و ضم زاء فارسی
و سکون لام پژمرده شدن و کودن و در مؤید الفضلا بمعنی نرم شدن
نیز امده و اوالمق و چکیلمک و بیحضور ایتمک معنالرینه دخی کلور **بالان**
بالیدن لفظندن صیغهٔ مشبهه‌در اوزانیجی و نشو و نما بولیجی معناسنه‌در
کسوت کرد هفت و بهر هفت و هم زمین حق سبحانه و تعالی بو زمینده یدی بحر
خلق ایتمشدر اول بحر محیطدر جمیع اراضینی احاطه ایتمشدر ثانیا
چین دریاسیدر بحر محیطه متصلدر انده عظیم دریا بودر و الواح دریانک
عجایب و غرایبی دخی غایة چوقدر عجایب المخلوقاتده تفصیل اولنمشدر
ثالثا بحر عماندر بحر هندن ایکی دکز قاوشیور برینه فارس دکزی
برینه زنج دکزی دیرلر اول دکزده بکرمی بیک آدم واردر دیرلر رابعا
بحر فارسدر که مبارک دکزدر التی آی مشرقدن مغربه اقار التی آی
مغربدن مشرقه اقار دیمشلر و ادالرنده عقیق و انواع یواقیت
بولنور دیو تعبیر ایتمشلردر خامسا بحر قلزمدر بحر قلزم سویسدن
ینبوع عدن یمنه و حبش نفقه‌لرینه وارنجه دکدر که اوته‌سی بحر محیطه
اولاشور سادسا بحر رومدرکه اق دکز له قاره دکزی دیدکلریدر
بعضیلر بونک ایکیسنی بر دریادر دیمشلر یدنجی زنج دریاسیدر
بعضیلر بونکا اعتبار ایتمیوب اق دکزی التنجی قره دکزی یدنجی طوتمشلر

بو جمله سی یدی بحر اولور حق سبحانه وتعالی بر یوزینده چوق انهار خلق ایلمشدر
اما بو جمله انهارک دخی اعظمی یدیدر اول نهرلردر که دنیاده آنک کبی
اوزون صو و باشی نامعلوم نهر یوقدر جبل قمر دیرلر بر طاغدن اقر دیدن
یوری آقدیغی حقیقتنی الله تعالی اعلمدر ثانیا نهر فرات ارمیودن
چقار عاقبت دجله‌یه قاریشوب بحر فارسه دوکیلور ثالثا نهر دجله
در که بغداد اوکندن آقار اکا شط دخی دیرلر باشی ارض رومده طاغلردن
ظهور ایدر دیمشلر رابعا جیحوندر که بوکا نهر بلخ دخی دیرلر بدخشاندن
چقر هرمزه اوغرر سلطان کونین صلی الله علیه وسلم نیل ایله فرات ایله مؤمنان
و دجله ایله جیحونه کافران دیو دیمشلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم
نهران مؤمنان ونهران کافران اما المؤمنان فالنیل
والفرات واما الکافران فدجلة ونهر بلخ قال ابن الاثیر فی
شرح هذا الحدیث جعلها علیه الصلوة والسلام مؤمنین علی التشبیه
لانهما یفیضان علی الارض فیسقیان الحرث بلا مؤنة وجعل
علیه الصلوة والسلام الاخرین کافرین لانهما لا یسقیان ولا
ینتفع بهما الا بمؤنة وکلفة فهذان فی النفع والخیر کالمؤمنین
وهذان فی قلة النفع کالکافرین خامسا نهر هنددر نهایت
اولو صودر سیستاندن چقر اول ارماغه بیک ایرماق کلوب قاریشور
دیمشلر سادسا نهر نیلدر دخی شمس طوغدیغی مشرقدن
مغربه آقر و دخی طولنه مغربدن مشرقه آقر سابعا نهر رومدر که
طونه دیدکلری مشهور صودر کذا فی عجایب المخلوقات وحق سبحانه وتعالی
حضرتلری زمینی دخی یدی طبقه اوزره خلق ایلدی نتکه سمانی یدی طبقه
اوزره خلق ایلمشدر کما اخبر الله تعالی فی سورة الطلاق قال الله تعالی
الذی خلق سبع سموات ومن الارض مثلهن یتنزل الامر
بینهن لتعلموا ان الله علی کل شیء قدیر الله تبارک وتعالی
شول قادر مطلقدر که سمواتی یدی طبقه خلق ایلدی هر طبقه‌نک مابینی

بیشوز یللق

بشیوز یللق یولدر دیمشلر و بعض مفسرلر دیمشلر که ارضک هر
طبقه‌سنک مابینی طبقات سماویه کبی منفصلدر وهر بر طبقه‌ده حق
تعالینک نیجه مخلوقی خلق ایلمشدر نتکه امین الدین طبرسی مجمع البیانده
یازر وقال قوم انها سبع ارضین طباقا بعضها فوق بعض کالسموات
السبع لانها لو کانت منفضمة لکانت ارضا واحدة وفی کل ارض
خلق خلقهم الله تعالی کما شاء اما اصح اقوال اولدر که حضرت ابن
عباسدن رضی الله عنهما روایت اولنور که یازیجی اوغلی رحمه الله محمدیه
کتابنده بو معنایه نظمله اشارت بیورمشدر ابن عباس
دیدیکیم بر لو یدی اطباقدر بر برینک اوزرنده ایلیوبدر ارتشاخ
بس ایکنجی یرک آدی خلده در انی هم بیل اچ کوزیکی مستمع اول
بو مقاله طوت صماخ بس اوچنجی یرک آدی عرقه در بیل شبهه سز
انده طولودر عقارب انده اولمز انسلاخ انلرک قویروغی
واردر کیم سکولر کبیدر کیمه کیم ضرب ایره شسه کمه بولمز انسلاخ
انده کی قومک قیسبدر ادلری شویله بیل بو یرک اولدر مقامی
کمسه قیلمز انسلاخ دیکله دردنجی یری کیم آدیدر حجر یا انک
انده واردر اژدهالر باشلرینک ایکی شاخ هر بوینک قویروغی
خرما اغاجی کبیدر ضرب ایدیدی طاغلره کو ایدر ایدی ایکی شاخ
انده‌کی خلقک آدینی دیدیلر جلهام در بیراوکچه اولمز انلر کیدر یدی
ایکی شاخ بس بشنجی یرک آدی دیدیلر ملثا در قومنک نیم
ادی تحطاط ایشلرندر انتفاخ بعضیسی بر بعضیسین اولدر
انلرک شویله در عادتلری بر برینه باقین اراخ یرک التنجیسنک
آدی نه در سجین قدر قومنک ادی قطاط وصورتی قوش زنکی تاخ
انده در دفتر لو جمله جهنم اهلنک تا قیامت کوننه دک طورر اولمز
انفساخ یدنجی یرک آدی عجبا در در اوبرده عزازیل ملعون طورر
انک قومنک ادلریدر جثوم قرا لودر جمله زنکی رسوم بس بعض قوم

زمين طبقه در لكن طبقاتي بر برينه متصلدر وهر طبقه نك ما بيني
بخار ارض فرق ايلمشدر ديمشلر لكن قول اول اولي وارجحدر وحق
سبحانه وتعالى حضرتلري انسانك جارحه لريني دخي يدي خلق ايلمشدر
ايكي ساق ركبتينه وارنجه وايكي فخذ مقعده وارنجه دك والكيسي دخي
يمين ويسارده اولان ايكي اللردر بازولره چقنجه دك بوينسي دخي بيكشدر
بهلودن مقعده اينجه دك بونلره هفت اندام ديرلر حق تعالى ان
بو هفت اندام اوزره خلق ايلمشدر يا اين بونلرم اياغه متصل
بيرديمكدر ولكن بيت معناسي وبرلور بنان جمع بنانه در برمق دخي
ديرلركه كوته بنان اولمق عجزدن وعدم قدرتدن كنايه در مثنوي
بشنو اكنون قصه ان رهروان كه ندارند اعتراضي در جهان
سالكلردن بويله مكركه احيانا كار خدايه عدم عرفانندن
قلبنه كلور ايمشكه نوليدي بو كار عسير يسير اولسيدي وهر ان
مقصودين برودة اسان بوليدي وانك دعوتين بوت دل
ابله بي عمل وار ايمش وبونكه انك حقنده دير ايمشكه وار اول
اهل جهنم بو مرد بيكاردر وبر عابد عمل كننده ونفقت دهنده دخي
وار ايمشكه اول سالك اكا خيلي اعتقادي اولوب انك حقنده
وار اير في زمانها اهل جنت ومقبول حضرت بو عابددر دير ايمش حكمت
الهيه بو ايكي كمسه بر كونده وفات ايلمشلر اول سالك بو ايكي كمسه
اول كيجه واقعه ده كورر اول ابله بيكاري جنت اعلاده وعابد طاعت شعاري
نار دوارده مشاهده قيلمش پس اول واقعه سني الجه حضرت حقدن بو سرك
كشفني رجا وسؤال ايدوب ديمشكه الهي بو كار معكوسك حقيقتني
بيان وبكا اظهار ايله كه نيچون اول ابله بيكار جنته كيردي ونه عمل ايله
اول عابد عبادت شعار جهنمه داخل اولدي كوش هوشنه حضرت
حقدن بو ندا كلمش كه اي سالك بيل كه بو ابله ساده دل اگرچه عابد و
عامل دكل ايدي لكن اصلا بنم كاريمه اعتراض ايلمز وبو كار نيچون بويله اولدي

اوني عجب

ديو ايلمش عجبا نه ايچون بوكونه ظهوره كلدي وبو كوزلمز ايدي بو خصلت بنم
قتمده غايت مقبول اولدي ونيچون اني جنتمه قودم واول عابد اگرچه مجاهد ايدي
ولكن بنم كاريمه احيانا كنجدالق ايدر ايدي وعدم عرفانندن نفسنه خوش
كلمينه بد دعا ونفسنه خوش كلنه خير دعا ايدر ايدي پس بو خوي بكا مبغوض
اولدي ونيچون ونفسنده ظهوره كلدي وكيچون اني جهنمه ادخال ايلدم پس
اي سالك اويانوب قلبنده اولان اعتراض بالكليه زايل اولوب بعد ذا
جانب حقدن افاق وانفسده هر نه كلديسه وهر نه ظهور قيلديسه
ضرب الحبيب كالزبيب وكل شيء من الحبيب حبيب ديوب هر حالده
شاكر والحمد لله على كل حال ديمكله جناب حقي ذاكر اولدي بهمن بشي
معناسي وار در بريسي كونش قديمده اون بوجنجي اي در وتاريخ مشهور
جلاليه دن ايكنجي قيش ايدر بيت دي وبهمن واذر وفروردين هميشه
پر لاله سي زمين بوني حدود اردبيلده بر قلعه نك اسميدر وبر غشيه
اسميدر جن وجودي بيم در وركاحي دفع ايدوب باهي زياده ايدر ايكي
قسمدر بري بهمن سفيد وبري بهمن سرخدر بو معناسي دخي سادس
ملوك كيانيان بهمن اسفنديار بن كشتاسبدر بهرمان ياقوت
سرخ وحرير رنكارنك ومنقش ببر بيان بر كيمدر كه رستم جنكده كيردي
نظم تهمتن بپوشيد ببر بيان نشست از بر اژدهاي دمان پرزن
مهمله صوتا غيدر ياب زن نه سكون با ايله كعاب شيشدر نظم كه اورا بيزه
پراق خي چو پر باب زن مرغ بوستان خي باستان سكون سينله
اسكي قديم معناسنه در پوسيدن با فارسي معروف ايله كورمك كهنه
شدن ورنوين كشتن ونزديك پرتخته شدن وسودن ونزديك شدن ونيوه
پشوليدن شين معجمه بوزنده پوپيدن معنى ديدن ودانستن ومعنى
بوبيمردن وپريشاني كودن بتوان بوزنده عنوان نكاهبان خرمن بوخان
راء مهمله وخاء معجمه بوزنده مرداء بمعنى صدا بادبرين بادصبا نظم بونبو
چرخ برين همتاي فرمانش بود خاك نعل اردو رنديا دبرين بن دندان

اطاعت وانقیاد ورغبت تمام عیبت فتح بدندانه وپیش جاذب کنان ازین
فرانه شده دندانه کنان بوی‌انداز ظرفی که دران از عطریات چیزی کرده باشد
من الاصطلاحات باغیثیرن نام لحنی ونوایی بر زبان سنجکلو ناخن ایستادن
اطاعت تمام کردن وفرمان برداری نمودن وایستاده بادب وپیش کسی پای
پیچیدن کوبختن پنبه شدن کوبختن ونرم شدن وصاف وسپید شدن
پوشیش بافارسی عیب کردن پوشیتین کوهش نام دریایی که در زیر عرش چون
دوستکان کل آدم لبریز شدند بدان آب خمیر کردند بحر الاحزان
کاف فارسی مکسور چیزی که در غایت شهرت باشد خس پوش کردن
وپنهان داشتن پادشاه چین آفتاب وروز بتر ویان خوبرویان وصاحب
جمال وشاهدان پرده برگرفتن بیرونی وبیشرمی کردن واشکارا
کردن پردلان دلاوران وجوانمردان واهل همت پشت دادن روی بفرار کردن
ومنهزم شدن بن دندانه شبستان کن ای مراقبه کن ودر زمان خواب کن
پیروزه پیکان آسمان بیضه زرین ستاره کان پهلو تهی مکن ای از خود
دور مکن پابدامن کردن گوشه گرفتن وصبر کردن وقانع شدن بادام
شکوفه فشان چشم گریان واشک ریزان شدن طرب فلان ای مانند فلان
وجاه ودولت فلانه وعظمت فلان پهلو تهی کردن روی گردانیدن پیل
افکندن مات کردن در شطرنج بکرشاه خوان می انگوری بی سران
آنانکه از مادر وپدر تربیت نیافته باشند بسر بردن وفا کردن وبا تمام
رسانیدن پولاد سنجان مبارزان ودلاوران وتیراندازان برنج
زدن ناپدید کردن ومعدوم گردانیدن وهیچ انگاشتن پای برآگندن
باکاف فارسی کنایه از عجز باشد برای جلب کسی بیت مرا در کویت ای
شمع نکویی فلک پای برآگنده است گویی پنبه کردن خاموش کردن وعاجز
گردانیدن ومتفرق کردن ودفع کردن بیت پنبه کنم لشکر شان زاحیان (?)
کز تنشان پنبه شود استخوان پنبه کن منکر شو ومحو کن بیت پنبه کن ای
جان دشمنان زانتیغ کو زنر کشیدو کدانه خواهد نمود پهلو کردن احتراز کردن

بنگل آفتاب اندودن

[illegible]

مع گوا

بکو یکی معنی آمده است استعمال اولنور بلغار وقتو ایکی دیارک اسملریدر
که مابینلرینده مسافه بعیده وفراسخ کثیره واردر بودیشو وصف
ترکیبیدر طشره والمق معناسنه در بعضی محلده خلاص ونجات معنالری
ویرلور بوّو بفتح با وسکون را ایله کونش آفتاب معناسنه در بیت ببالای
تو در چمن سرو نیست چو رخسار تو تابش پرو نیست باهو دکنک
که چوبان ودوه جیلر اللرنده طوتارلر ومطلق اغاج وکراسته معناسنه
کلور که عرس خشب دینور بخقو بوزن بگفو بدخو رصد ودر نسخه
حسینی وفائی بخو مشهور ما دریا باشد برمو بوزن بدخو بمعنی انتظار
بویو نام هدهد که این اسم او را از آواز او مشتق است بر شاخ آهو
ای معدوم را موجود نمودن ووعده را دروغ کردن وناپود نمودن
من الاصطلاحات بادکیسو عظمت کیسو پاره افیون درو
نقطه سیاه درو بهشتی رو خوبرو وبی ریش وامرد مع الها
بازنامه اجازت نامه بافته مخلوق ومستغرق المعنی سنه کلور بیه
لحم وشحم باه باه ع سبیلی جماع معناسنه در باه باه جمیله آتش در
بزه گناه ووبال کلمه ضرر معناسنه استعمال اولنور بعوضه سوری
سینکک پایگاه وپایکه باو کاف فارسی هر دو لغت مرتبه صف
نعال وجای بستن اسبها واخانه پیغام بوزن پیچان طعنه
وسرزنش بیت نه بیغاره باید کشیدن مرا نه زهر سخنها چشیدن مرا
ودهقان وسفلی ودنی باره حصار واسب وحق وشان چیزی
مصراع در بارئ او می یاد کرد وبمعنی نوبت ومرتبه پنبه ضم با ایله
ایکی معنا سی واردر بری کوک ودیب معناسنه در بیت بهمه تخمشیانی (?)
از پنبه برکنم بسوزم وبر آتش اندر زنم ودیری مساوی اسبابی
واغرلغی معناسنه در بیت وزان پس بد وگفت بر میمنه سپاه مهنت
بسیار وپیل پنبه بنوه طول عرض ته ذرلر بالیدن درخت با
مردی باشد که به بالا بلند بود وبمعنی گردیده وافزوده باشد بیت

رخسار وقدت کوکل مسروش عارست بالین نهالست که همیشه
بار بست **بادیه** آشکارا **بادشرطه** روزکار موافق یعنی محلنی
باد مخالف معناسنه در کلور **باکیه** اغلبیجی دیمکدر بونی اولانه باه باء
سکینه دیرلر مجرد وقف ایچون وباه قافیه ایچون کتورمشلر در کتابیه
وحسابیه وسلطانیه کبی اولانه باکرتخین بجای معجمه و
سینی مهمله بوزنه برحین یعنی کداخته وتابش ویژمرده وفرواهم
آورده حضرت مولانا فرماید **مشغو** همچو کوما به که تفسیش بود تنک
آبی جانش تخیین بود وبیای فارسی تبزاین **باتابه** شول صارغیدر که
ایاقدن ویزه دک صارلر یعنی دولاق **بیله** بابانک باباسنه ودده نک
دده سنه واجداد ومتقدمینه دیرلر نتکه بیورلر **مشغو** بیله بابا بابا تو
ازمان دادم ازطوفان جهان زموج اماني یعنی سنک باباک توکیک دده لرینی
اولزمان کشتی نوح حفظ ایلدم طوفاندن وانک موجندن امین ایدوب
وبردم کما قال الله تعالی **وایة لهم انا حملنا ذریتهم فی الفلك**
المشحون وخلقنا لهم من مثله ما یرکبون وان نشأ نغرقهم فلا
صریخ لهم ولاهم ینقذون اکثر اهل تفسیر فلك مشحوندن مراد
سفینه نوح علیه السلام وذریتهدن مراد اباواجداددر دیمشلر
وذریات اضداددندرکاه اولاد معناسنه کاهی اباواجداد معناسنه
استعمال اولنور کما قال صاحب المدارك فی تفسیره من الایة
المراد بالذریة الاولاد والاباء لانها من الاضداد والفلك علی هذا
سفینة نوح علیه السلام یعنی خباب حق جل شانه بیورر که
بونی دخی آیت عظما ونعمت کبری واردرکه تحقیقا بز
بونلرک اباواجدادینی حمل اولان سفینه نوحه توکلدک وطوفاندن
وبلادن حفظ ایلدک ودخی بونلر ایچون اول فلك مشحون کبی شول
نسنه لری خلق ایلدک که انکا بنرکو که اول بیرده یورودن دوه لودر که
انلره سفاین ارض دیرلر یاخود مراد بونه سفن وزوارق اوله که بونلره ابدك

نوبلوی غرق ایلردک یعنی بونلر ایچون بو معیشت ومعیش بو نعمدرکه
اول غرقدن بونلری قورتره یس وجود محضا نعمتدر واسباب نعمت
وجود اولان اباواجدادی هلاکدن حفظ ایلمك دخی هرکسك
وجودنه براخی نعمتدر ولهذا حق تعالی اباواجدادك وذریاتك
حفظیله عبادنه امتنان بیورمشلر **بجاده** جیم عربیله یاقوت حمردر
بجادی دخی دینور کهربا معناسنه در کلور **بتبت** اقلیم کشانی که زجاسوسی
عقلش بجاده نیاردکه کند کاهربای **بجنبه** الیمش وعاجزو
کوفتار وودرمانده معناسنه در کلور مقصد بیخنیدر **باشکونه**
ترس ومعکوس ومغلوب بازکونه ووازکونه دخی دینور **نیستوه** عاجز
ودرمانده باایله ستوه دنمرکبدر که ستوه عجز معناسنه در **بارکاه**
ایکی معناسی کلور بری بیوك قویجق مکان که اوزرینه خیمه قوررلر
بار بونی یوك معناسنه اولورکه غربین حملدر وبری دیوانخانه
معناسنه درکه بار بونی اذن ودستور معناسنه اولور ودیوانه وملاقات
معناسنه کلور کاه ایله ترکیب اولنوب محل دیوانه اولدی **بُراه**
ضم با وراء مهمله ایله زیب وزینت وزیبا ونغز معناسنه کلور
بسنده برابر وکافی معناسنه در بسند دخی دینور **بویه** آرزو و
اشتیاق **پذیره** ایلرو وارمق استقبال معناسنه اسمدر پذیرو
شدن مصدریدر اکرشکر با پذیره شوند کوارا نه بد خواهی چه شوند
پذیرفتن دن اسم دخی کلور قبول معناسنه **بُزه** ضم با وفتح زاء معجمه ایله
زیبق پشته دار ومیوه خوشبو **بُدره** ضم باء فارسیله میوه دار اولمیان
درخت ودراق وحاد معناسنه در کلور نته **یاره** حوتص معناسنه در
شکر پاره شکره حریص اولانه دیمکدر **ومن الاصطلاحات**
بجام عدل بده یعنی کم واندك مده وساغر رایو ومالامال ایتمه
برمایه صند فرومایه وکاورکه فریدون ولیسرا بوور پرشده بودند
بخور شیشه چند عطریات در شیشه کنند در بزم عیش در آتش انداز نهند

دو دیر ایدی تمام اهل مجلس را معطر کنند انوا در اصطلاحات حجور شیشه کویند باد افراه
و باد افره کلاهها پاداش احسن و عقوبت بهار خانه بنای بلندرا
کویند و خانه منقش بانواع نقوش و تصویر و برج حمل برج شماله
بشین مفتوح برجی مخصوص در شیراز طباخی بوجود سوراه برج شماله
تخته در شب مشعلها افروخته بود دست کوم فریاد میکرد که برج شماله
و این بیت بآواز بلند میخواند بیت ای شمعها که در دل اسحاق بر فروخت
از رهگذار تو ز برجی شماله بود پشت خم کرفته ای کوژ و راکع و خاضع
و فروتن و دوتا پوست باز کردم ظاهر کردم و بی تکلف کردم برین سفره
اشارت بفلکست و زمین پنج شعبه حواس خمسه و پنج انکشتان
بهم و حقه ای زمین و آسمان بربن حصن فیروزه اشارت بفلکست
پیر چهل ساله ملایکه و عقل و آدم علیه التحیه بر کمر کوه میانه کوه و بلندی کوه
و بر آسمان چهارم بدولاله ای بد و لب برین دایره اشارت بکره
خاکی و دایره پرکار عالم مع الیاء بهی بکسر البا ایو معناسنه در
و فتح با ابله عربی حسن و بها معناسنه در بجبی بسر ک فکزین دوده در
پی سکره دیرلر بارکی اسب نیکو و مطلق اسب معناسنه چکلور
بیت چو بر تیز رو بارکی بر نشست برفت آهن منزا با فسون نه بیست
پوی پوی سرعت و عجله معناسنه در پوییدندن مأخوذ در بالای
اسب جنیبت که آنا کوتل نیز کویند بیت ببالای جنگ اندر
آورد پای حروشان و جوشان در آمد ز جای بی بی زن نیکو
بکی بوزن عربی با کاف فارسی کلاه دراز باشد که زنها در سر
کیرند تعاذبرنس کویند سعدی بیت حاجت بکلاه برکی داشتنت
نیست بکنی بفتح با و سکون کاف فارسی نوعی از شراب که او را انبید
کویند بیت مست کشتم ز جرعه بکنی شد فراهم ز نیک مستغنی
پیشانی باء فارسی معروف و قوت و صلابت و شوخی من
الاصطلاحات بسر باری مترصد و منتظر بار بک و بو با داب و ادات

دکوفو

وکوفو پوست سر برو ای بیشرمی باران آزاری بارانی بهار بخت
دندان خوار ای بخت ناموافق و بدطالع بر ماه مشک داری ای بوره عارض
خط داری بیک رایکانی ماه و باد صبا پای مردی شفاعت و
قوت و همت و دستکیری و دویدن و مروت برهنه سری
مجرمی برج آذری برج حمل و اسد و قوس برج آبی عقرب و حوت و
سرطان برج خاکی ثور و جدی و سنبله برج بادی جوزا و دلو و میزان
بپای پیلی باء دوم و سوم فارسی قرایه پیکی پرنیان خوی بای فارسی
نرم و خوشخوی و صاحبدل با بر و فراخی با خوشی و تازه رویی درخت
پای خاکی سفر و طلب و جویایی و تواضع و مکر بر آب بکوی خالی
بکوی و زود جواب باب التاء مع الالف تا فت معناسنه در
که عربی طاق و تنور و صفه جفت و نیمه خروار را نیز کویند و بمعنی
باد و روی سار هانیز آید و بمعنی زینهار که در مقام تحذیر استعمال
کنند و دیکر ادات شرط باشد کما قیل بیت تا پریشان نشود کار
بسامان نشود شرط عقلست که با این نشود آن نشود تیبا عشق و محبته
دیرلر تعالوا اصل لغتی تعالوا دیمک بو دار و کلمک دیمکدر طایفه
عرب اسبی حاجتی آنی کنده ولره تعالوا دیو دعوت ایلدکلری
و بو لفظله اسبلرینه خطاب قیلدقلری حق اولدی و چون عرب آتی
کنده و ما بینلرینده تعال دیمک مشهور اولدی اکا علم اولمق مرتبه سن بولدی
کمالی اکتشو اسب تازی را عرب کوید تعال تخواندت اسب خواندت
ذو الجلال تولا محبت من الاصطلاحات توکنم زبان را ای تکلم
و لغمه در دهان کنم ترانزا بالفتح ای ملوثان دنیا و عاشقان آنا قنک است
میدان صبح را ای صبح کم لعابست مع الثاء تیزاب اقچی
صو دیکلری بوندن مراد آرادت الهی و تقدیر ربانی اولور تاب
دورت معناسی وار در بری طاقت بری تاب و افتابک ضیاسی
و لمعانی فروغ معناسنه بری پیچ و بور لیشق معناسنه که اییق

وصاحبی اولور بری دخی حرارت معناسنده که تابیدندن ماخوذدر تابیدن
مجازاً یوز چویرمک واعراض معناسنده دخی کلور بو دورت معنای عنصری
ایکی بیتده درج ایتمشدر **بیت** کفتم متاب روی ومرا ای پسر متاب
کفتا که مهر تاب تو دارم چنین بتاب **بیت** کفتم نهی ببوی دلم از تابدار زلف
کفتا که مشک تاب ندارد قرار تاب **توب** بوزنه حرب حیله ومکر
دروغ وزرق ومهر دخی **تیب** بوزن زیب سرکشته ومدهوش
وتشیب **تنکیاب** کاف فارسی موقوف هاء چه بدشوار تمام دست
دهد وفراخ نبود ونادر ونایاب **ترحیب** مرحبا دیمکلک
ومرحبا رحب دندر رحب وسعته وتعظیم ایلمکه دیرلر **مع التا**
تربیعات تربیعک جمعیدر تربیع عند اهل النجوم اکا دیرلر که هجی
ایکی کوکب بر برجده بر دقیقه ده وبر درجه ده مجتمع اوله لر اکا قران
تسمیه اولنور اکر قران شمس ایله قمر مابینینده واقع اولورسه اکا اجتماع
تسمیه اولنور واکر قران خمسهٔ متحیره ایله دخی مریخک مابینینده واقع
اولورسه اکا احتراق دینور که اول کوکب محترق اولمش اولور خمسهٔ متحیره
زهره وعطارد ومریخ ومشتری وزحله دیرلر هجی ایکی کوکبک درجه لری
ودقیقه لری ایکی برجده متساویه اولسه انک بریسی اخرک اوجنجیسی
اولور بوکا تسدیس تسمیه اولنور زیرا بو ایکی کوکبک مابینینده بعد
سدس فلک قالور اکر اول ایکی کوکبک بریسی رابع اخر اولورسه
اکا تربیع تسمیه اولنور نتکه ابو نصر طوسی تقویم رساله سنک
اون ایکنجی فصلنده بیان ایتمشدر وتربیع واقع اولسه زیاده نحوست
ونکبته دلالت ایدر خونریزلک وقتال لک ظهور ایدر دیرلر العلم عند الله
تره توت خیار شنبه کبی بر نوع اوتدرکه عجم دیارنده اولور **توهمات**
توهمک جمعیدر توهم وهم ایلمکه دیرلر وهم دخی حواس خمسهٔ باطنه دن
بر قوت مدرکه درکه جزئیاتی ادراک ایلر کودن نافع وملغه واهل
اولمغه منقسم اولور نافع اولانه توهم دینه واخرته متعلق اولانه توهمکی

مطلب في التربيع

اولورکه

اولورکه وساوس نفسانیه ونمزات شیطانیه دخی ظهوره کلور **و** انسانک
قلبنه تشویش ودغدغه ویرر حتی علم وعرفانی اولمین عقول جزئیه
صاحبی بو خیالات فاسده وتوهمات مهمله نک مغلوب ومحکومی
اولوب **اهل** دینک بولدقلری راحتدن واصحاب یقینک واصل
اولدقلری صفای درونیدن محروم اولمشلر وبی نصیب قالمشلردر
اما حکیم مطلق ما انزل الله داء الا وانزله دواء حدیث شریفنک
مصداقنجه هر نه کونه مرض وبلای عباده انزال ایلدیسه البته انی
ازاله قیله جق بر دوا وبر شفا دخی خلق ایلمشی وایجاد قیلمشدر
وبو خیالات فاسده وتوهمات باطله مرضلرینه مبتلا اولان
کمسه لر ایچون حق سبحانه وتعالی حکیم الهی اولان انبیا واولیانک
کلمات قدسیه لرینی دوا وشفا کوندرمشدر وانلرک دوا ایچون
بونلرک کلامی سبب وآلت قیلمشدر **تحیات** تحیه نک جمعیدر حیاتدن
تفعله وزننده در تحیه بعضیلر ملک معناسنده در دیمشلر
وبعضیلر بقا وبعضیلر عطیه وبعضیلر سلام وبعضیلر
حیات معناسنده در دیدیلر **پس** التحیات لله دیمک لفظ تحیاتی
ایله مراد اولان معانینک جمیعیسی الله ایچوندر که مستحق اولدر
دیمک اولور **مثنوی** در تحیات وسلام صالحین **مدح** جمله انبیا
امد مجین **معنی** معجون یعنی سرشته وامیخته اولمش معناسنده در
معنای بیت **التحیات لله والصلوات والسلام علی عباد
الله الصالحین** ده جمیع انبیانک مدح وثناسی امیخته وسرشته کلدی
پس التحیات لله قولنده والسلام علی عباد الله الصالحین
دیمه ده مدح وثنای جمیع انبیا بیله داخل اولدی زیرا جمیع انبیا
صلحای عباد اللهدر **و** حق تعالی انبیا علیهم السلامی عباد
صالحین دیو توصیف بیورمشلردر **کذلک** اولیا وصلحای مؤمنین
دخی داخلدر اکر چشم حقیقت بینله نظر ایدرسک التحیات لله

قولنجه جمله انبیاء عظام واولیای کرامک مدحی آمیخته در زیرا اولیا
انبیانک خلفاسیدر پس عند اهل التحقیق مستخلف الیجنه اولان حمد و
مدح خلیفه سی ایچنه دخی صحیح وداخل اولور بو تقدیرجه انبیاء عظام
علیهم السلامک مدحنده اولیانک دخی مدحی داخل اولور وجمیع کمالات
حمد وثنایه مستحق اولان افعال وحالات جمعاً وتفصیلاً حضرت
حقدندر وهم ممدوح ومحمود اولان شیء انک جمال وکمالنک
مظهریدر پس علی الاطلاق ممدوح ومحمود حقیقی اولدر وهم بو مدح
حضرت حقک نورینه کیدر زیرا مظاهر کونیه ده هر جمال وکمالی
که کورسن انک جمال وکمالنک پرتویدر پس اول نور حق وکمال
وجود مطلق صور اشخاص خلق اوزره عاریت اولور کما قال ابن
الفارض شعر وکل ملیح حسنه وجماله معار له بل حسن کل ملیحة
وحضرت مولانا قدس سره الاعلی بو محله مناسب بیورر مثنوی
همچو نوری تافته بر حایطی حایطان انوار را چون رایطی بو بیت
شریف نور حقدن صور اشخاص اوزره عاریتی پرتو صالمه سنه
موقع مثلده واقع اولمشدر که بیوررلر اول صور اشخاص کونیه
اوزره تجلی قیلان نور الهی بر حایط اوزره طوقنمش و پرتو صالمش
کبیدر حایط اول انواری رایط کبیدر رایط صاحب ریطه
اولان کمسنه دیرلر رایط فتح را و کسر یا ایکی نقطه سی اولان
یانک سکونیله اینجه و یومشق بزه دیرلر اکثر عرب قادینلری آنی
بورینورلر پس تقدیر کلام بو اشخاص صور کونیه اوزره اولان
انوار الهیه دیوار اوزره طوقنمش بو نور کبیدر و دیوار اشخاص کونیه
ایله کویا انوار حقی صاحب ریطه کبی کورنمش و اوصاف الهیه ایله
مزین و ملبس اولمشدر هر بار که حضرت حسان بن ثابت رسول
اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینی مدح ایلسه لر ایدی کاه ایدک الله
بروح القدس و کاه ایده بروح القدس دیو روح القدس ایله انک مؤید

اولمه لرینی

اولمه لرینی حضرت حقدن رجا و دعا ایدرلر ایدی بو دخی اول حضرته
وارث اتم اولدقلری و حضرت حقه اشتغال قیلدقلری و دخی
نفسلریندن نجات بولدقلری مدح وثنا اولنمه سنه وانلرک مدحی
همان حضرت حقک مدح اولنمه سنه دلالت ایدر مثنوی تا خیال
عجل از جانشان برفت بد بر ایشان تیه چون گرداب رفت تا اول
قوم موسانک جانلریندن خیال عجل کیتمدی انلرک اوزرلرینه صحرای
تیه عظیم کرداب اولدی بنی اسرائیلک تیه صحراسنده محبوس
اولمالرینه سبب وعلت ایکی وجه ذکر ایتمشلر اکثرک قولی بودر که
بلعم ابن باعور بد دعا ایلدی انک دعاسی سببیله قوم موسی صحرای تیه ده
قرق ییل محبوس و سرگردان اولدیلر و بعضیلرک قولی دخی بودر که
بنی اسرائیل سامرینک آله اتخاذ ایلدوکی عجله چونکه پرستش ایتدیلر
معبود اتخاذ ایلدیلر پس انلرک اول کار قبیحدن توبه ایتملرینک دیو
فتوبوا الی بارئکم فاقتلوا انفسکم ایت کریمه سنک حسبنجه
بر برلرینی تیغله قتل ایتمک اولدی چونکه بونلر امر حقه امتثال ایدوب صباحدن
اخشامه دک کوساله پرستلردن الیمش بیک کمسنه بو بر برلرینی قتل
قتل ایلدیلر حضرت موسی علیه السلام دعا وشفاعت ایدوب
حق تعالی انلردن سیفی رفع ایدوب اما بقیه سیوف اولنلرک
اکثرینک قلوبنده واشربوا فی قلوبهم العجل ایه کریمه سنک
مفهومی هنوز دخی زائل اولمیوب قالمش ایدی چونکه انلر حضرت
موسی علیه السلام ایله غزا ایتمکه قصد وتوجه ایتدیلر صحرای تیهه
کلدکلرنده حق تعالی انلری اول صحراده قلبلرنده اکثرینک محبت عجل
ثابت وموجود اولدوغیچون قرق سنه حبس اولندیلر تا انلرک قلبلرندن
محبت عجل کیتمینجه انلر اول صحرادن خلاص اولمادیلر و قدس شریفه
کلدیلر تحقیق پس بو عالم طبیعت صحرای تیه کبی و روح حیوانی
سامرینک معبود اولمق اوزره اتخاذ ایلدوکی کوساله کبیدر و اسیر روح

روح حیوانی اولانلر همیشه اکا میل و محبت قیلان کوساله پرست
اولان قوم موسی کبی در چونکه بر کمسنه‌نک جاننی کندونک روح
حیوانیه‌سنه زیاده میل و محبتی اوله اول بوتیه طبیعتدن خلاص
اولمز و جهل و غفلت صحراسندن نجات بولمز و مسجد اقصای
طاعت حقه کلمز و اهل طاعت و اصحاب هدایت زمره‌سنه
واصل اولمز تفتا ایسی و قزمش معناسنه در اصل تافتن در
و زود و تیز معناسنه کلور تیغاتش فتح تا و سکون یا ایله معرب
اوی فرسنک مقداری بر کوه در توخت توختن دن فعل ماضیدر
آراز جمع ایلمک و قزنمق و اودمک و المق معناسنه کلور تیرمت
علی وزن یغرست عدد در اوجیوز معناسنه در من الاصطلاحات
تسعه آیات نه معجزه موسی علیه السلام تار سپهر بود دست او سپهر
قایمست تنگنای ظلمت کاف فارسی موقوف دنیا تازه توتخی ز
سرای بهشت روح سلطان انبیا علیه ایم التحایا مع الجیم تهییج تحریک
و تشویق تفریج غم و غصه‌یی ازاله ایلمکه دیرلر تشنج بورو شمقلغه دیرلر
تخریج چهار معنه دیرلر و قصر و بنالرده شول کوشه‌لره دیرلر و خوش
نشیمنلره دیرلر که استادلر بو دیواردن و یا خود بر خانه‌دن
المنه دیوکلر اوروب اخراج ایلمش اوله مثلا بو دیارلرده شنشین
دیدکلریدر توفنج علی وزن در سبخ اینجه و طار و صربه بولدر مع
تلاج بالفتح بانک و مشغله و شور و غلبه معناسنه در من الاصطلاحات
تخت عاج روز و افتاب و تختی که از دندان فیل راست کنند
تخت سراج مدرسه‌ایست که حضرت شیخ ابو اسحق کازرونی در کازرون
بنا کرده و چراغی در ان مدرسه بدست مبارک خود افروخته مدت
چهارصد و نه سال کذشته که ان چراغ نه مرده است بیت اکو کیتی سراسر
باد کیرد چراغ مقبلان هرکز نمیرد مع الحا توشح صیرمق کاه عطای قلیل
معناسنه کلور استعاره وجهیله من الاصطلاحات تباشیر صبح روشنای صبح

دروشنی اول

دروشنی اول بامداد مع الخا تخ بالفتح صعف شکر تشیخ و تبلیخ
و تشکیخ این هرسه لغت بو وزن لوقعق سجاده و مصلا بیت
زبیم محتسب و قهر او نهند زهره بجای چنک و دف و نای مصحف و تسلیخ
من الاصطلاحات تیر چرخ عطارد و تیری که از کمان چرخ اندازند
و این خاصه جنک حصار است ترکان چرخ کواکب سبعه مع الدال
تن زد خاموش اولدر دیمکدر تجرید اکا دیرلر که بر کمسه کندوینی بر اجر
شخص منزله‌سنه تجرید و تنزیل ایدوب انکا خطاب ایلیه تقوی و
زهد صغائر و کبائردن پرهیز و نفسنی معاصیدن صیانت
قیلمقدر بو دخی زهدک بر شعبه‌سیدر زیرا زهد نفسک حظنی
و مشتهاسنی ترک ایلمکدر که انده تقوی دخی بولنور تغرد آواز کردد
تربد ادویه دن بر مسهل دارو در ترفند بو وزنده قوزندم و حیله معناسنه در
تند ضم تا ایله معروف و طاعک بوری باشی حرف الجمل معناسنه کلور
تند و خند هر دو اتباعند حیله رخت و بخت و معنی انی تار و مار
باشد بیت از صرفها همه کشتند تار و مار و زبند باد قهر و اجل
جمله تند و خند تن در دهد یعنی راضی باشد بیت بایه قدر
تو از مه نه اع منجو استم کفت آنکی در دهد تن رابدین طقاع
ختام تند اصلنده طوقور معناسنه در بونده تاثیر ایلر معناسنه
استعمال اولنور تقلید بر اخرینک قولنی و فعلنی بوینینه
قلاده کبی لازم ایدوب انک قولنه و فعلنه من غیر نظر و تامل
اعتقاد ایدوب تابع اولمغه دیرلر کما قال صاحب التعریفات
التقلید عبارة عن اتباع الانسان غیره فیما یقول و یفعل
معتقدا للحقیقه من غیر نظر و تامل فی الدلیل کان المقلد جعل
قول الغیر و فعله قلاده فی عنقه من الاصطلاحات
تخم جهود پر اکنی تخت محاسبان شود کودوا آوره و خاک
بو کسر افکنده شود تاجه سر دارد تا چه اندیشه و فکر دارد

تن در داد زاهی شد تاخط بغداد ای بروما لامال خطی از خطوط
جام جمشید نکان چرخ کوج کنند از سیارات از برجی برجه انتقال کنند
مع الراء تنجیر صالتمغه دیرلر بونم زیاده سرور و غرور ایله چوقلقدن
کنایه‌در تخشیر آجلقدن دوکنمکه دیرلر تخنشیر ضم خا و جیمله اولان
خشان دندر خشان دون و حقیر اولانه شبیه دیرلر تقال
فلان تحشان اذا کان دونا والخشان من الشعیر مالا لب له
بونم قلت و حقارت و بتحقیق معنالری مراد اولور پس تخشیرک
تفعیلدن و المسی مبالغه افادم ایلر توانو الی والنمش صادق
کلمه لرک بو بری آردنجه بو خصوصده خبر ویرملریدر تیر عطارد
دیرلردرکه منجمین اکا تیر فلک دیرلر کاتب دیوان فلک دخی دیرلر
دیوان اصلنده اسامی عساکرین ضبط ایچون جمع اولنان اوراقه
دیرلر بونم جمیع اطباق آسمان مراد اولور یعنی تیر فلک اولان
عطارد اون ایکی بروجدن هر برجده اون بش کون مقام طوتوب
پس ایکی ای بن ذات البروج اولان فلکی قطع ایلر فلک اوزره
عطاردک سیری بوقدردر پس زهره‌نک هر برجده سکونی
یکرمی بش کوندر اما اون آیه دک تمام کوردوکی سیر و جمله بروجی
قطع ایلر و اعتدال ایله رجعت ایدوب ثور برجنه عودت ایلر
زهره‌نک ایکی برجی واردر بری میزان بری ثور در یعنی ثور برجندن
تجاوز ایلسه اون ای دنصکره ینه ثور برجنه کلوب قرار ایدر افتابک
هر برجده برآی مقامی واردر بر سنه تمامنه دک افلاکی تمام سیر ایدر
بساط خاکی نور ایله روشن ایلر افتاب ایله ماهک هر ایکیسی انجق بور
برج طوتارلر ماهک برجی سرطان افتابک برجی اسددر
و مریخ تیغزن فلکدر هر برجده الکی کون اقامت ایدر جمله الکسوز
کون که یکرمی ای اولور فلکی تمام قطع ایلر مریخک دخی ایکی برجی واردر
بری حمل و بری عقرب در مثلا حمل برجندن تجاوز ایلسه یکرمی آی بن سنه

حمل برجنه

حمل برجنه عودت ایدر و مشتری اون ایکی اوج ایدر زیاده جه زمانم
بر برج قطع ایدوب اون ایکی سنه ده تقریبا اون ایکی برجی دور
ایدر زحل که کیوان‌در هر برجده اوتوز آی قرار ایدر اون ایکی برجی
اوتوز سنه ده قطع ایدوب دوری تمام ایدر تیرک برقاچ
معناسی واردر اول عطارد و مطلق واقعه دیرلر و حصه و نصیب
معناسنه کلور و کمی در ککه دیرلر و دلیل و قولاغوز معناسنه استعمال
اولنور و تیره بولانق معناسنه کلور مظلم معناسنه اولمق مجازدر و کون
قدیمن سابع شهور سنه در و تاریخ جلالیده اول شهور صیفدر
فخرانی و حریف معناسنه کلور و هر آیک اون ایکی اوجنجی کوننه دیدر
و تیر ماهده واقع اولدقده مجوسیلر یانینده بیرام اولنور و بو بیرامه تیرکان
دخی دیرلر منوچهر ایله افراسیاب بیننده ایالت ماوراء النهر سمتنده
بر اوق آتیمنه دق سرحد و سنور ایتمکه صلح ایتدکلری کونه منسوبدر
و هم اوزون و یوغون درکه دیرلر کوکک سقفی اولسا
کوک معبر در اتشفه تار میان سر و تاریک و بمعنی تار ابریشم
و ریسمان و معد و امثال ان بمعنی تاریک نیز اید و بمعنی ضد بود
که بتر کی ارایش که نان نیز کویند تشویر خجالت و شرم تبار منوی
و اصل معناسنده در تو بالفتح مرغ است خوش اواز که درباغها
نشیند و آواز کند و ضد خشک و ملوث و مرکب نیز اید
چنانکه بهتر و خوشتر و برتر و مثلهم من الاصطلاحات
تیغ سحر روشنائی صبح کاذب و آه که وقت سحر زنند
و دعای بد که در ان وقت کنند تابه زر افتاب تنگ در برگیر
هر دو با کاف فارسی ای سخت درکنار گیر تنگنای دهر دنیا
تیر باران سحر آههای سحر تنزو رزین پر افتاب والنش مع الراء
تغرز لغتده کندوی چکمکه دیرلر توز یعنی کشش و اندورین
و بمعنی کذارش واداکردن و بمعنی آمیختن و بمعنی کذاردن نیز اید

مطلب تعريس

ويوست ورختي رانيز كويند كه بركمان بيچيده ز الاصطلاحات تركتاز
دوبدنه و تاختن مع جستجوي وتاخت تركتاز مع السين
تعريس اكا ديرلركه مسافر اول ليلده كيجه واخر ليلده برمقدار صنعه
نوم واستراحت ايچون نزول ايليه كما قال ابن الاثير في النهايه
التعريس نزول المسافر اخر الليل نزلة للنوم والاستراحه
ابو قتاده وبعض صحابه دن مرويدركه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم ايله
غزوادن بعضيسنده تعريس ايلدكده لقد استراحت ايدوب
خوابه وارمشلركه صباح نمازي فوت اولمش و افتاب ضحوه كبري محلنه
كلمش حتى حرارتي بونلره تاثير ايلمش پس بيدار اولدقده حضرت رسالت
پناه صلى الله عليه وسلم حضرت بلاله اذان اوقي ديو بيورديلر حضرت
بلال رضي الله عنه اذان اوقيوب اول فوت اولان صباح نمازيني معكه
قضا ايلديلر بو ليلده تعريس بو نيجه كره واقع اولمشدر حتى بودفعه
سلطان انبيا عليه اتم التحايا راحله لرنده نوم غلبه ايدوب اكلمشلر
ابو قتاده حضرتلري اول سلطانه واروب طاينوب سقوطدن قورتارمش بعد زمان
ينه اكلمشلر واروب ينه طاينوب سقوطدن قورتارمشلر اوچنجي دفعه ده صحيحه
قريب مبارك باشلرين قالدروب من هذا ديو بيورمشلر ابو قتاده
رضي انا يا رسول الله ديمش اولوقتده ابو قتاده حفظك الله تعالى
بما حفظت نبيه ديو خير دعا بيورمشلر حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم
حضرت بلاله ارحنا يا بلال بيوردقلرنده حضرت بلال رضي الله عنه
امتثالا للامر الرسول خوب اوازي ايله تهليل و تمجيده باشلدي حضرت سلطان انبيا
عليه اتم التحايا بيجود اولوب اول خوب اوازي ذهن راحت بولوب او مرتبه استراحت
بيوروبلركه اول حضرتك نمازي ليله تعريسده فوت اولدي بو تقديرجه فوت نماز
كمافي تدينيه ذهن حاصل اولماز بلكه كمال ذوق استغراقدن حاصل اولور وهو الاليق
بالرسول واصحابه تماس بيشه باشد كه بوي احمق كويند و كوتين ودوز توش
ترس بضم تا و راء مهمله زمين سخت كه كلفك برانه ثاير كند مع الثين توش

زور و قوت تش بوزغش بيشه بزرك كه آبان ورحش كند
تجميش تفعل وزننده جميش وندرجميش قيل قازيمغه ديرلر نتكه جميشت شعره
ديرلر يعني هر كسه نك قيللري قازيوب يولسه پس بونلرده تجميش
يوزدن اولان قيللري ازاله قيلمق معناسنده اولور نتكه محبوبلر مشاطه لره
يوزلرينك قيللريني يولدررلر اما اكثر شعرا بوني ناز وشيوه ودلربالق
معناسنده استعمال ايدرلر كه تزيين وجه وحسن وناز معنالريني مستلزم
اولدوغي ايچون پس تجميش اظهار ناز وعرض جمال ايلمكدن كنايه اولور تجميش
تلعب معناسنده در كلورنتكه نسا ايله ملاعبه ايلين كمسنه جماش ديرلر
توك جوش تانك ضميله ترك تاتار معناسنده در ترك جوش تاتاري
تحميس يعني نيم پخته تاش عجمياي لتنجه شهرك اطرافنه ديرلر
وخارجين ايكي شيئي بر شيئه منسوب اولسه اكا ديرلر مثلا خواجه تاش
وشهرتاش كبي يعني ايكيسي برافندي قولي وايكيسي بر شهرلي ديمكدر
ز الاصطلاحات تنك عيش فقير وانكه اكثر اوقاتي احتياج
ودرمانده كي و دراندوه كذرد مع العين تعتع اوازينه هردو
تا مفتوح مع الغين تيغ اوچ معناسي واردر بري شمشير كوك
بلوزلو اولمه كوك ايكي يوزلو اوله بوري طاغ دپه سيدر و بري روشنالق
و شعاع ز الاصطلاحات تخم مرغ بيضه مرغ مع الف
تكلف طبعنده اولميان بر شيئي كندوده اظهار ايدوب اول
شيئي ايچون زحمت چكمكدر تصلف لاف وكزاف توف ضم
تا ايله بيتغو دركه طاغده وحمامده اولور صدا معناسنده توفيدن
مصدر يدر بيت ز زخم تبرزين ور زخم پلان زكه توف بازامدي
در زمان مشنو تابسوزن بركنم اين كوه قاف ديمكلن
تنبيه بودركه نفس امارهي جميع صفات ذميمه سيله بريدن
قوپرمق كوه قافي سوزن ايله بريدن قوپرمق قدر اصعب واشددر
ونفسك بر صفتيني قلع ايتمك اكنه ايله طاغلري بريدن قوپرمقدن

اعسر و طاغلری بوندن قورتمق امکانسبت ایسر در ولهذا قال ابو هاشم
قلع الجبال بالابر ایسر من قلع صنقة الکبر مع القاف تفاریق
تفریقک جمعیدر تفرق ایرمغه دیرلر توفیق حق سبحانه و تعالی اعانتیله
عبدینک کندونک رضا و محبتی اولان طرفه سوق ایلمکدر صلاح
و عبادت و عشق و محبت کبی تایق توقدن اسم فاعلدر توق آرزو
دیرلر کما یقال تاقت نفسه الی شیء ای اشتاقت تتق پرده
دیرلر و عروسک یوزینه اورتدکلری طوالغه اوک ارزینه پرده ایتدکلری
شیئه دیرلر که اکا دواق دیرلر توغاق بضم تا و سکون را مهمله ایله
یکس که در شب وارند تا خصم و دزد دست نیابد من الاصطلاحات
تکاور ابلق روزگار تا خط ازرق نیم پیاله و قیل جام مالامال وانی
خطی که از خطوط جام جهان نمای مع الکاف ترک فتح تا ایله
تو ولغه درکه خود و مغفر دخی دینور اما کاف عربیله مشهور در تنک
اسم مصدر در سکرتمک و دویدن معناسنه تکیدن مصدر در بو دخی
کاف عربیله مشهور در بیت همی رفت پیش اندر و چار سک تا سحانی
که کس زند اهو تنک و قوودیب معناسنه در کلور تو تکا تو تنک
پی اندر پی و پای گیر تشنک و امثالنک صدا و آوازیدر تو تنک
علی وزن فدنک اوتمک و چکرمک معناسنه اسم صوتدر تنک
لیش معناسی وار در اولا طار ضیق معناسنه ثانیا یوکک برطرفی
که تو رکیده دنک دینور ثالث اتک و دامنک قولانی رابعا
توران زمینده بر شهر در که گوزللری نهایت حسنده در ترکان تنکی
اکا منسوبدر خامسا طاغ دره سی معناسنه درکه بو بیتده معنی
اخیر مراد در نظم فسیله حوا مد بتنکی فراز تا کور دند و میراب کشتند باز
تاپاک بیا فارسی بیقرار و اضطراب تهتک پرده بوتلمغه
دیرلر بونده انفضاح و رسوای اولمق معناسنه در من الاصطلاحات
تنک و خشک اندک و تنبا دو تنک و بد تخته نشینان خاک

پادشاهان

پادشاهان روی زمین و درویشان و مردکان ترازوی فلک
برج میزان تودهای خاک طبقات زمین و قبور و تلها تنکنای
خاک دنیا مع اللام تال و مال یا دو مار معناسنه بعض متفرق و
پوسته ام راده بدل و مال اتباعدر تال درختیست که از درختهای جبل
نیز گویند و از پوست آن رسن سازند تول کج دهانرا گویند تکل بوزن
تجل نوخط و در شرفنامه امرد بوده تنبل بوزن چنکل مکر و حیله و دوکی
و مردم هیچکاره و معطل و خاموش و مسخره و هرزه گرد توپل بوزن
طویل اصلح یعنی کسی که بر بالای پیشانی موی نداشته باشد
تمتال چوب دستکدن یا تمیش صور بکره دیرلر من الاصطلاحات
تیره کل ماه و می دردآمیز تنکدل فقیر و بخیل و اندوهکین تخته اول
لوح محفوظ و تخته الف با و لوح ابجد مع المیم تجشم بمعنی تکلف
تهم فتح تا و سکون ها ایله کوه دار و بوتلی بو صلی و بفتح ها دخی المصدر
تیز دم اژدها معناسنه درکه عربده تنفس الصعدا دیرلر تیم بوزن میم
سرای خانه و کاروانسرای و دکان و بمعنی اندوه و گرفتگی دل تارم
بفتح راء مهمله پایلشتهر بیت عشق خیز تم بفتح تا آفتیست در چشم
که پرده بر آن کشیند و به عربی غشاوه گویند ابن یمین بیت
نرگس فتان مسرور اندر چمن تو بیند و کوچه در بصرش افتد تمیست
من الاصطلاحات ترازوی انجم اصطرلاب و برج میزان تخت
بوم عام از برج اسد تیره شد آب ستم ظلم زایل گشت
مع النون تمکین صوفیون اصطلاحنده مقام یقین و مرتبه
استقامته مستقر اولمغه دیرلر تنجیدن منجمد و منقبض اولمق
و قوشانی و قولانی محکم چکمکه دیرلر بونده عیب کوتلک اوزره
بل باغلمق و عزیمت قیلمقدر کنایه در که فلان کس بوکاره فلان میان
بر بست و کمر خود محکم کرد دیرلر آنک او کار اوزره کمال عزیمتی مراد
ایدرلر تون بالضم گلخن و قرارگاه نطفه باشد که زهدانش نیز گویند

سوب چرم کوید ونیز رودم کوسپند که درانه سرکین بود وبام موضعی
درجانب شرق تولیدن آکثق وغضبه کلمک معناسنه در لمن
الاصطلاحات تن زدن خاموش بودن وتن خودرا باچیزی زدن وبجا ماندن
تیرنج مهرکان آفتاب تن دردادن راضی ومنقاد وفرمان
بودار شدن تردامن کنهکار وبدنام ترمیفکن دعای بدیکی
وطعنه فرن تیر کردون عطارد وآفت اسمانی وحوادث روزکار
تاج کردون زحل که بر فلک هفتمین است تیغزن اسمان صبح و
مریخ وآفتاب وهمان اسمان که تیغ زن است تعویذ اسمان ستارکان
ترازوی یولکد سنجان یعنی نیزه مبارزان مع الواو تسو بفتح تا و
سین مهمله مقدار جو که ایکی حبه دربکم دوردی بودینار درکه
سدسنک ربعی اولور یعنی یکرمی دورت تسندن بر تخشی اولور
موبی طسوج دربیت کو چه تواهت بجو وار فضل نیست ز
وانکاه چرا یک تسو مثنوی تا نزاید بخت تو فرزند نو خون
نکردد شیر شیرین خوش شنو ای طالب لبن مثنوی تا که سنک
مادر بچک پدیکی ولد معنوی طوغمیه عروق جانبه خون کبی مبطون
اولان علم لدنی شیر شیرین کبی اولماز وبیستان لسانه کلوب
صورت کلمات موزونه ده ظهور قیلمز خوش دیکله والواکلمه
لبن صوریتک حصولنده اصح قول اولدرکه اشیاء ماکوله منهضمه نک
اجزاء لطیفه سندن متولده اولان دمک بعض اجزاسندن
حاصل اولور خلافا للکلبی کما ورد باسناد ابی صالح عن ابن عباس
قال ان الحیوان اذا اعتلفت وانطبخ العلف فی کرشها کان
اسفله فرثا واوسطه لبنا واعلاه دما بو کلام اکر صحیح ابن
عباس حضرتلرینک اولورسه تاویل اولنور یعنی اوسطی ماده لبن
واعلاسی ماده دم بدن اولور دیمک اولور زیرا کرش حیواننده دم ولبن
اولمز پس قول اصح حضرت مولانانک ومحقق علمانک قولیدرکه لبن

بعض اجزاء دمدن حاصل اولور واصل ابتدای دم ولبن اولدرکه
بچه حیوان غذاسنی تناول ایلیه واول غذا انک کرشنده منهضم
ومنطبخ اولسه منهضم اولان کلیکی قسمم اولور نهایت اعلا ولطیفی جکره
کیدر واسفل وکثیفی امعایه نزول ایدر بعده اول کبدده اولان
منطبخ اولوب هضم ثانی مرتبه سن بولوب دم اولور مخلوطا مع الصفرا
والسوداء وفضلة الماء اما صفرا مرارهیه کیدر یعنی اوده وسودا
طحاله کیدر یعنی طلاغه وزیاده مائیه بوره که کیدوب اندن
مثانه یه نزول ایدر ودم صرف کبدده مجاری عروقه جریان ایدر
وهضم ثالث ظهور ایدر حاصل اولور پس کبدده ضرعه متصل اولان
عروقدن منصب اولور پس ولد ظهورنه کلدکده ضرعدن اولان
دم محل لبن اولان لحم ابیض رخوده داخل اولدقده هضم رابع بولدقده
در حال باذن الله تعالی صورت دمدن صورت لبنه منقلب
اولوب خون شیر اولور لبن صوریتک ظهوری بوکونه اولور
اما غذای روح اولان لبن معنوی که علوم ومعارف الهیه‌در
عروق جان وجناندن مرتبه ده دم کبی منهضم ومستوردر بونک دخی
ظهوری بوزی تولد ولد قلبیه یه متوقفدر وولد قلبی دیدکلری
شول وجود روحانی وقوت علمیه‌در که مشتهی علم لدن وجاذب
کلمات وسخندر بچه طالبک کوکلنده بو قوت روحانی تولد
ایلسه مرتبه‌ده اشتهاسی مقداری طلب لطایف فهوم و
جذب معارف وعلوم ایلر ومربی اولوب مکمل اولدقده ملکوت
سماویه وحقایق بواطن اشیایه داخل اولور اما بو ولادت
ثانیه حاصل اولمسه بوذکر اولنان نعمتدن محروم قالور کما قال
عیسی علیه السلام لن یلج ملکوت السموات من لم یولد مرتین تاو
طاقت اصلی تابدر تنندو عنکبوت لورو مجک معناسنه تنیدن
ماخوذدر تنیدن اورمک معناسنه دربیت شکافی وپنهانی در وکشته مار

تننده وشده بود رش بود داز تبنکو فتح تا وضم کاف فارسیله صندوق
نظم تبنکوی بوزر بر اشتر نهاد بسی چیز دیگر بشهر اندر داد چنیق
وسبت وزنبیل حجام وطبله عطار معناسنه در کلور تو بالفتح تا جای
اب که در دشت باشد تکاو بفتح تا زمینی که در ان اب کم شود یعنی
محلها نماند تنذو بوزن بدخو عنکبوترا کویند تیو بوزن دیو طاقت
وتوانایی تکو بوزن عدو موی تتربو بفتح تا وراء مهمله وسکون تا دوم و
ضم با تمسیح ولاغ تنو بفتح تا وضم نون توانایی تو بوزن بو بمعنی
اندرون مع الهاء تله دام یعنی فاق از هر نوع که بود بیت تفش نفس
اوشود خاضع فلک سیمرغ اکسی نفکند دست در تله تبیره طبل
وکوس ونقاره بیت تبیره بر آمد ز هر دو سرای جهان پوشد از ناله کرنای
وناي تروند فتح تا وضم را ابله ضرب اولدرکه اینیشی و یوقیشی و طاشی
چوق اوله تالواسه تواسه هر دو بمعنی اندوه واضطراب بیت جامی
ان بکیر اکو فتد تلواسه که خورد بیشتر ز نیمکاسه تخلخ فتح تا ولام
وسکون خاء معجمه ایله عصا وتعلیق دیمکدر ترده بوزن کرده راهی پشته
پشته وناهموار تله بکسر تا وفتح لام مشدد پایه نردبان که پله نیز کویند
تفشه بفتح تا وفتح شین معجمه طعنه زدن تفته بفتح تا وسکون
فا بوده عنکبوت بیت بجی کودکاری کو تنگه داشت ز دشمنی احمد مرسل
بتفته تعبیه وتعبسو نشد رمق وسکمک تربیه کیج وبار قلمق
یقال عبیت الجیش تعبیة وعبابة اذا هیأته توخته توختن دن
اسم مفعولدر توختن ارکمک دیرلر و ازآز جمع اتمکه دیرلر تخین
بفتح تا تخت تنک و درهم این ودر موید بضم تا ورا این بمعنی
شکنج کوفته ودر نث صنقلمش وقیلمش مقیدری تنجید بدن
تلوسه بوزن سبوسه غلاف کارد و تیغ وقیل بالضم تنیم بوزن رسیم
از چوبی را کویند که جولاهان سر ریسمان در میان ان افکنند وکرد اننده
تا از ریسمان که در میان ان هست تتند ونیز عنکبوترا کویند تننه

بوزن تن عنکبوت تیرانه بوزن شیرانه با زاء فارسی قوس قزح
تو بالفتح دیب یعنی قعر وتهی معناسنه در وبالکسر انو واتو معناسنه در
من الاصطلاحات تفحیفوسه ای توشه که عرب زاد خواند
تیغ کوه بلندی کوه وتیغ وبلندی هر چیزی تنک حوصله کافر
فادر موقوف انکه اسرار واحوال وافعال مخفی نتواند داشت چه از ان
خوه چه از ان غیر تاج فیروزه تاج کیخسرو مع الیا توی بالفتح
مال هلاک وضایع اولمغه دیرلر توفی کلخن دیرلر توبی ضم تا ایله
تولیدن لفظندن مشتقدر تولیدن غضب الملکه و اینجنمکه دیرلر
سنی تهی معناسنه در تیغ هندی هند منسوب تیغ تنغلرک
زیاده ایوسی ومقبولی هند در که عرب اکا سیف مهند دیرلر نتکه
کعب بن زهیر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مدح ایلدکده دیدی
بیت عربی ان الرسول لسیف یستضاء به مهند من سیوف الهند
مسلول لعده سلطان کونین صلی الله علیه وسلم سیوف الله
مسلول دیو بیوردیلر تیسی فتح تا وسکون سینله کوبیدر
شین معجمه ایله لعتدر من الاصطلاحات تن اسانی اسانش
وکاهلی تهی روی بیراهی وسفر بی منفعت تیر هندی عطارد
باب التاء مع الالف ثریا پروین یعنی اولکر یلدزی اصله
ثرویی قلبت الیاء واوا فادغمت مشتق من الثروة بمعنی الکثرة
لانها نجوم مجتمعة مع الباء ثاقب ستاره درخشنده وستر
بسیار شیر مع التاء ثابت استوار ومن اسماء الرجال
ثبات استادن واستوار شدن واستواری ثابتات
فلک البروج ثابت اولوب سیر وحرکت قیلمیان نجومه دیرلر
مع الجیم ثلوج جماعت وبفتحتین خشک شدن دل وامید
از کسی مع الدال ثرید بالفتح ترید قال النبی صلی الله علیه وسلم
فضل عائشة علی النساء کفضل الثرید علی الطعام مع الراء ثغر

جایی که در آنجا ایمنی باشد و دربند کفر و اسلام یعنی سرحد و سنور
ثبور بالضم هلاک . و اثبورا دیمک هلاکی کندویه دعوت ایتمکدر
یعنی ای موت و هلاک گل سن بنی اولدر که بو حالت قبیحه یی کورمیم
دیمک اولور نتکه کفار جهنمده بر ضیق و تاریک مکانه القا اولندقلرنده لکن
اللری بوینلرینه بغلندقده اول مکان ضیقده و اثبورا دیو فریاد ایدرلر
و حق تعالی دخی انلره بوکون یالکز بر ثبوری کندوکزه دعوت ایلمک بلکه
ثبور کثیری دعوت ایلک دینیله کما قال الله سبحانه و تعالی فی حق الکفار
واذا القوا منها مکانا ضیقا مقرنین دعوا هنالک ثبورا
لا تدعوا الیوم ثبورا واحدا وادعوا ثبورا کثیرا   مع اللام
ثاکل اوغلی وفات ایدن کشی اغلیجی کسنه دیرلر مؤنثی ثکلی کلور که اوغلی
اولوب اغلیجی عورت دیمکدر   مع النون   ثمین بالفتح جامه گرانبها
و هر چه گرانبها بود   ثهلان نام کوهی است بشین معجمه شهلان نیز
گویند   مع الیاء   ثری بالفتح قوری و صفتم زمین و خاک نمناک
باب الجیم مع الالف   جا جیم عربیله وظیفه و نفقه عربیدر
جابلسا بای مفتوحه نام شهری در سرحد مغربده بیک قپوسی وار در هر
هر قپوده بیک پاسبان اولور اوزره منقولدر   جابلقا بای مفتوحه ایله بودخی
سرحد مشرقده بر شهرک اسمیدر که اول خطه ده اندن معمور یر یوقدر
جفا بالضم سیل و دریا کنارنده کوز و یکی کوپک و چوپ چاپ و دخی
ضایع و باطل اولمق و منه قوله تعالی فیذهب جفاء از باطلا   سوی
جئتمونا فرادی بی نوا هم بدان که خلقناکم کذا حق تعالی
اولکیه بیورر که ای ناکسلر بزه کلدیکز یالکز و بی نوا اولدوغکز حالده
هم اول اسلوبله که بز سزی خلق ایلدکده ایتدک یعنی حفاة عراة
اول مرهده نیجه عاری اولدیکز ایسه اویله کلدیکز سورۀ انعامده اولان بو
آیه کریمه یه اشارت بیوررلر   قال الله تعالی ولقد جئتمونا فرادی
قول مضمردر یعنی جناب عزت آخرتده جمیله خطابا بیورر که قوللرم بزه

کلدیکز

کلدیکز منفرد اولدوغکز حالده ارزاق و اولاد و سیم و دینارلرکز
و دنیاده اختیار ایلدوککز اعوان و انصاردن زعم ایلر ایدیکز که
بونلر سزکله برقرار اولوب پایدار اولالر فرادی فردک جمعیدر
والف تأنیث ایچوندر کسالی نک الفی کبی   کما خلقناکم اول مره
نتکه بر سزی اول مرهده خلق ایلدک ابدی کما خلقناکم
فرادی دن بدلدر یاخود فرادادن حالدر تقدیر کلام و لقد
جئتمونا منفردین مشتبهین ابتداء خلقکم و یاخود مصدر
محذوفک صفتی اوله تقدیر ولقد جئتمونا مجیئا کخلقنا
کم   وترکتم ما خولناکم ای ما فضلناکم به علیکم فی الدنیا و
شغلتم به عن الآخرة   وراء ظهورکم یعنی بزم سزه انعام و تفضیل
ایلدوککز شیئی وراء ظهرکزده ترک ایدوب اندن بریسی کتورمدیکز
متاع جهان چه آورده بی دست و بی نوا ارمغان روز رستاخیز را
آگاه اولیکز دست آوریکز نه کتوردیکز قیامت کونی ایچون
بو ارمغانه   ورنه مکن چنین دست تهی   بو دران دوست چون
آیی تهی   و اکر حضرت خدانک ضیافتنده مهمانلغنه ممکن
دکل ایسه کز بونجلین بوش ال ایله اول دوستک قپوسی اوزره
نیجه آیاق قورسز حاصل معنی اکر انک قونقلغنه منکر دکل ایسک
اعمال و طاعاتدن هدیه تدارک ایله دیمکدر   تم الاصطلاحات
جنبش آبا سیر سیارات سبعه   چرخ خضرا جیم فارسی مفتوحه آسمان
اولدر   چرخ مینا آسمان اولدر   چار ازها عناصر اربعه   مع الیاء جرب
غالب   خواب جابه بیک جمعیدر که حوضه دیرلر   جاماسب
با فارسی ایله مضبوطدر علم حکمتده و نجومده مشهور حکیمدر
که گشتاسب بن لهراسبک وزیریدر و جاماسب نامه انک تألیفیدر
جلب بفتحتین لفظ عربیدر غوغا شماتت معناسنه و هر نسنه
آوازینه اطلاق اولنور   چپ همی لشکر آمد سه روز و سه شب جهانی

جهاني پر آشوب وجنگ وجلب وفارسي روسپي عورت معناسنه كلور

جلاب بالضم شكراب بالتشديد فى الاصطلاحات

جاذ اسباب اى جاذبه وماسكه وهاضمه ودافعه جشمه شتاب

افتاب وروز چراغ شب ماهتاب مع التاء جنت انواع

اشجار واثمارى جامع اولان بستانه ديرلر كه اكنده درختلرى زمينى

اورتمش اوله جنت ايكى قسمه منقسمدر برينه جنت آجله وبرينه دخى

جنت عاجله ديرلر كه اول بو دنيادن الله تعالىنك عارف قوللرينه

ميسر اولمشدر وعارف وعالملر اول جنت عاجليه روحانيتلرى

ايله دخول قيلمشلر واندن نيجه ذوق وصفالر بولمشدر كما قال

بعض العرفا ان فى الدنيا لجنة عاجلة من دخلها لا يشتاق

الى الجنة الاجلة قيل وما هى قال معرفة الله تعالى كذا فى شرح الحكم

مثنوى جوشش وافزونى زر در زكاة عصمت از فحشا ومنكر

در صلات ان زكاتت كيسه ات را پاسبان وان صلات

همو زكر كانت شبان دوم على الطهارة فانه يوسع الرزق

حديثنك مفهومدر اوزنه زرك افزونلغى وچوششى يعنى وسعت

رزق زكوتيدر فحشا ومنكردن نجات صلوتيدر يعنى زكوة

درهم ودينارك حقوق لازمه وچوشش قيلمسنه سببدر كه زكات

هم مطهر اموال وهم ازدياده سبب اولور زكاته زكات ديدكلرى

مالى پاك ودخى زياده قيلدوغى ايچوندر نته كه زكى الزرع ديرلر

اذا نمى وازداد وبوكه فحشا ومنكردن نجات بولمق ايسه

نماز قيلسون كه لابد صلوة مؤمنى فحشا ومنكردن نهى ايديجيدر

كما قال الله تعالى ان الصلوة تنهى عن الفحشاء والمنكر ولكن بعضى

مفسرين ديمشلردركه بوكه صلوات جميعه مداوم اولسه لكن

فحشا ومنكردن برى اولمسه تحقيقا انك صلوتى صلوة دكلدر

اكر اول صلوتى زمانى اوزره ادا قيليدى لابد صلوة ثانى جمله فحشا ومنكردن

نهى ايدردى

مطلب فى حق الزكوة والصلوة

نهى ايدر ايدى زيرا صلوتك شاننددركه مصلى اولان مؤمنى لابد

فحشا ومنكردن منع ونهى ايلر وجميع خطا وذنوب چركلرندن

دخى پاك وطاهر ايدر كما قال النبى صلى الله عليه وسلم مثل الصلوات الخمس

كمثل نهر جار عذب على باب احدكم يغتسل فيه كل يوم خمس مرات

فما يبقى ذلك من الدنس شيئا رواه احمد عن جابر رضى الله عنه ومعناى

بيت ثانى شيخ اول زكاتك سنك كيسه كه پاسباندر يعنى اول مالكك

زكاتنى ويرمك كيسه كى ومالكك حافظيدر كه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم

حصنوا اموالكم بالزكوة بيوررمشدر وسنك صلاتك سكا قورد اولوردن

دفع ايچون چوبانددر يعنى شيطاندن حافظدر بلكه طاهرى اولان

دشمنلردن دخى سنى حفظ قيلمغه سبب اولور بلاشك ولا شبهة

جنيبت يدك ولالانه ديرلر جمبست بفتحتين چوبى بست فرو نهند

كه رنگ او كبود دهام واندكى بسر فرو زنند ودر عجايب البلدان جمبست

شراب خورند مستى نيارد وكوزيره بالين نهند خوابهاى نيكو بينند واز

احتلام ايمن باشند جفت بالفتح نوعى از انگور جپست بضم جيم فارسى الله

نيك دركوفته وچالاك ونيك استوار وزود وجنبان جفت

بوزن رفت خميده باشد وبمعنى سقف وچوب نيز كه تاك برانه

اندازند اورده فى الاصطلاحات جنيبت كش فرمانت اى مطيع فرمانتو

چار منج حيات عناصر اربعه كه اصل حيات اند چار جهد فطرت عناصر اربعه

جزعهاى سبز طشت ستاركان جوش صورت بالفتح بدخو وبدخوى

جامه هوش از دست رفت اى مست شد ومدهوش كشت مع الجيم

جوج بالضم ايوان كاشت سوخ كه بر سر خوش بسند بود واچه بر سر طاق

وايوانه وما نند آنه وصل كنند تا زيبا نمايد مع الجاء جموح اسب سركش

كنايه عن اجتناب المعاصى جناح بالضم كناه ووزر مع الخاء جخاخ بفتح

جيمين اواز زخم تيغ كه در وقت زدن از كسى برايد من الاصطلاحات

جنبر چرخ دور فلك مع الدال جخذ وجخيذ بفتح جيم وفا معجمه ستيزه كند

سدر حسن كه بن سرو سيسد جم بسنت آخر نعم

وكوشت ودوم زند وبوكلمك وقالقمق معنالرينه دخى مراد اولور جرغند
براء مهمله وغين معجمه بوزن فرزند امعاى كوسفند كه بكوشت وپيه بركنند
وانرا جگراكند نيز كويند وبمعنى چراغ وچراغدان نيز كويند وبجيم فارسى نيز آمده
مثال معنى اول ومحتمل معناى دوم نيز هست بيت اور دبياجى كه از نور روز
كه رفتى درخانه مابيش نه دودست ونه چرغند چغود بضم جيم وفتح غين معجمه
وسكون راء مهمله سبزه ومرغزارى كه دامن كوه افتد جلوند بوزن بركند اى چراغ جليد
بوزن رسيد اى شبنم وبرف وپرده از پرده هاى چشم چكاو باجيم فارسى مكسور
ميان تارك سر وپيشانى وسكون بالفتح اصح جياد بكسر جيم عربيه ايلوكه ديرلر
جراد جرادك جمعيدر اجرداصلا قيلله اولميانه ديرلر من الاصطلاحات
جكربند جيم مكسور وكاف فارسيله دل وجكر وتلخه وشش وانچه در اشكم
يكجا آويخته مى باشد انرا در اصطلاح جكربند كويند بيت كسى نيايد بخانه
درويش كه خراج زمين وباغ بده يا بتشويش غصه راضى شو يا جكربند پيش زاغ
بنه تنكبار شد كاف فارسى موقوف اى خلوت شد وغير حاصل شد چشمه
بماهى شد آفتاب در برج حوت آمد چشمه قند لب معشوق چارحد
از شرق وغرب وشمال وجنوب چه كشايد چه كار آيد وچه فتح شود
وچه غرض حاصل كردد چونه صدف كشاد از حوف وهن بحونه صدف بكشاد
چنبر كبود آسمان چرخ كبود مثله چادر كبود چادر ماتم واستر ابرهمه نيز
جامه خورشيد زرينى وبرك درخت چارميخ كند ايهى لواطه كند مع الراء
جحر بضم جيمله حيات وعقاربك وسائر موذى لرك آغلرك سوراخلريدر
جير دلاور وغالب چيره نيز كويند برناء الكفير جبار ضم جيمله هيدر وبعضو
جوهر مخصصه محتاج اولميوب قائم بالذات اولنه ديرلر وعرض محل ومعو
محتاج اولنه ديرلر جبار زين العرب تركه جبار اسمنه مبالغه ديندر معناسى
عبادينى امر ونهيده دلدوكى شيئك اوزرينه قهر ايدجيدر وقال بعض
الشراح هو الذى يجبر الخلق على ما اراد صدوره عنهم على سبيل الاجبار بيننه زنن
العرب لفظى شرح ايدنه نافلدر كه انلر ديديلر جبار اولدر كه خلقى على سبيل الاجبار

حمل

حمل ايلر اخلاقه وارزاقدن واعمال وآجالدن وبونلر امثالى احوالده ديلدوكى
شيئلرك اوزرينه كه انلر دنه صدورى مراد ايلدرى نتكه حضرت مولانا
قدس سره الاعلى بيورر مثنوى اين نه جبر اين معنى جبارليست ذكر جبارى
براى زاريست يعنى بو ذكر اولنان اسرار وتكاليف شرعيه نك
اسقاطيچون اولنه جبر مذموم دكلدر بلكه بو حقك جبار اسمنك مظهريدر
ومعناسيدر كه تكاليف شرعيه نك منباسى اولنه اختيار جزؤيه يى بو سلب
ايتمز بلكه عين اختياردر اول جبارك فاعل مختار ومقلب القلوب
والابصار اولمسنه اشعار ايدر اول اللهك جبارلغنك اكا تضرع و
زاريلق ايچوندر كه همیشه انى فاعل مختار بيلوب اللهم يا مقلب القلوب
والابصار ثبت قلوبنا على طاعتك وعلى دينك يا الله ديه سن
جبر ايكى قسمدر بريسى جبر مذموم در كه سلب اختيار ايدوب عبد جماد
منزله سنه در جبريه اندن ظهور ايدرسه خذلهم الله دين طائفه
مجبره نك جبريدر وبر قسمى دخى جبر ممدوحدر كه سلب اختيار عبد ايتمز
وعبده جماد منزله سنده در ديمز بلكه جباريت حقى مشعر اولور
واسرار قضا وقدره جبر ويرر وجميع انبيا واوليا وعلمانك مذهبى
اولنه جبر اوسطدر كه بو جبر ايله متقصفا وملميان مجوسى وثنويه در
كه حضرت مولانا بيورر نظم هر انكس كه مذهب غير جبرست
نبى فرمود كو مانند كبرست ديدكلرى بو جبر ممدوحه اشارتدر كه
سر جباريت حقدر جبر لغتده شكسته ومكسور اولانى باغلمق و
مصلح اولمق وياخود اوزولمش طمرلرى بربرينه متصل قيلمغه ديرلر
يعنى منقطع اولان عروق وحبالى بربرينه متصل قيلمغه ديرلر
انكچون جنابه حقه عرب عربا يا جابر المكسور ديو نياز ايدرلر
واعتقادينه جبردن مراد حول وقوتى سمان اللهه اسناد
قيلمق وهر شيئه استطاعت وقوتى سمان اللهده بيلوب وبو
شيئك وجودينه ارادت الله تعلق ايلمينجه اول شيئى اولمدوغنه عالم اولمقدر

وان كندي ارادت جزئيه سني دخي اگر خيره واگر شره صرف ايلمسني همان
الله تعالينك ارادتندن واختيارندن بيلمكدر پس بو صبر دينن كامل
اولان موحد عارفلر ايچون بر وبال اولور وانلر طاعت وعبادت
حقه جبت وجابك قيلور وجبر نفسندن كاهل اولمزلر وشهوات
نفسانيه يه ميل ومحبت ايدوب اوزرلرندن اسقاط تكليف قيلمزلر
بند وزنداني اولور وكامللره جبرك بر وبال وحبسي وانلر طاعت
حقه جابك قيلمسي شول اعتبار ايله اولور كه انلر كورورلر كه حول وقوت
جميعا اللهكدر والله تعالى ديله ديكي اولور وديلمديكي اولمز پس اول
حاكم مطلقك طاعتنه جبت وجابك اولورلر وهميشه اكا توجه
قيلورلر وانك امرني طوتارلر اما جاهللره جبرك بند وزنداني ومحبسي
وانلري سجن بطالتده حبس قيلمسي شول جهله اولور كه جاهللر هم كورورلر كه
حول وقوت همان اللهكدر حتى كندولرك اختيار جزئيه لريني دخي
مغلوب اختيار كليه الهي كورورلر وكندو اختيار جزئيه لريني ارادت
الهيه ومشيئه خيره ويا شره صرف ايلمكه قادر اولمدقلريني هم مشاهده
قيلورلر پس شريلري كاهل اولدوغندن ونفسلري دخي بطالته ميل
قيلدوغندن درونلرنده اولان بو معرفت جبريه انلرك اسقاط تكليفات
ايلمسنه سبب اولوب بطالت زنداني ايچره محبوس ومقيد ايلر مثنوي چونكه
بود كشت خلق رزق خوار يرزقون فرحين شد كوار سوره
آل عمرانده بو اشارت واردر قال الله تعالى ولا تحسبن الذين قتلوا
في سبيل الله امواتا بل احياء عند ربهم الى آخره بو آيت كريمه
مطلق شهداء احد حقنده نازل اولمشدر ياخود شهداء بدر حقنده در اول
خطاب يا حضرت رسوله ياخود جمله ظن ايدنلره در پس تقدير شريفي
يا محمد ياخود اي ظن ايديجي سن ظن ايلمه شول كمسه لر كه قتل اولنديلر
في سبيل الله اموات ظن ايلمه بل احياء بلكه بونلر ديريلردر عند ربهم
يرزقون ربلري قتنده بونلر رزقلنورلر سائر احيا رزقلنديغي كبي

وهو

وهو تأكيد لكونهم او وصف لحالهم التي عليها من التنعم
فرحين بما آتيهم الله من فضله بونلر فرحين وشاد اولورلر حالا كه
الله تعالينك بونلره فضل وعنايتندن ايلتديكي شيئه كه اول شرف
شهادت ونعيم جنتدر ويستبشرون اي يسرون بالبشارة بالذين
لم يلحقوا بهم يعني بو شهدا بشارتله مسرور اولورلر شول كمسه لره كه
شهادتله بونلرك مرتبه سنه لاحق اولمديلر ابدي من خلفهم بونلرك خلفندن
يا زمانا يا رتبة ان لا خوف عليهم ولا هم يحزنون بالذين بدلدر تقديري
استبشار ايدرلر ومرتبه لرينه لاحق اولميلره بونلرك اوزرينه خوف
يوقدر دخي بونلر محزون اولمزلر وبو آيت كريمه ده دلالت واردر كه انسان
بو هيكل محسوسه دكلدر بلكه بذاته مدرك بر جوهردر كه فناء بدندن
اكا فنا گلمز والمي وتنعمي بدنه متوقف ومنوط دكلدر معني بيت
چونكه رزق بيحي بوغاز كسلمش اولدي يعني يرزقون فرحين قوليله
مشار اليه اولان نعمت مرزوقه اول كسلمش بوغازدن خوشگوار اولدي
وهضم وسائغ اولدي مثنوي چونكه صانع خواست ايجاد بشر
از براي ابتلاي خير وشر چونكه صانع عالم بشرك ايجادني
مراد ايليه سي اولدي خير وشرك ويا نيك وبدك ابتلا وامتحاني ايچون
يعني اهل خير واهل شري امتحان قيلمق ايچون وعمل بوندن قنغيسي
احسن وقنغيسي اقبحدر مختبر اولمغيچون بشرك خلق ايلمك ابتدي
پس صدقله موصوف اولان حضرت جبرائيل عليه السلام بيوردي كه
بوري زميندن كو وطرف تقيله بر آوج خاك ال كو وبوره لر بنه
اصلنه رجوع اولمق شرطيله ديمك معناسنه اشعار ايدر يعني رهن طرف تقيله
بر آوج طپراق آل تا بنه اول موضعه بعد انقضاء الاجل الى الاتصال
ايلارز ديمك اولور حضرت جبرائيل عليه السلام بو خدمته مبادرت بغلوب
زمينه دك كلدي تا رب العالمينك امر شريفني يرينه كتوره حضرت
جبرائيل عليه السلام الني خاك طرفنه ايلندكده خاك كندوسني چكدي

وحذر ایتدی پس خاکک جبرائیل علیه السلامه تغیر علله دیدیکه فردو
بی نظیر اولان خلاقک حرمتیچون بنی نورک ایله یوری بندن فرسنگک
غنانی چویر یعنی اکب اولدوغک فرس الحیاتک زمامنی عالم
ملکوت جانبنه دوندروب بندن رجوع ایله دیو تضرع ایلدی تکلیف
دخط کشاکشلرینه ابتداکجنه بنی ایلتمه یعنی بندن مخلوق اوله حق
انشا عظیم تکلیف اولنه گرک واکا دراهش بنجه خطرلر
ظهوره گلمسه گرکدر وبنی ابتداکجنه اول خطرلره ایلتمه اول لطف
کرم ایچونکه حق تعالی سنی گزین ایلدی سنک اوزرکه لوح کل علمنی بدید
وظاهر ایلدی یعنی لوح محفوظک علمنی سکا آشکار قیلدی حتی
ملائکه یه معلم سن ودائما حضرت حق ایله تکلم ایدیجیسن که انبیا عظامک
سفیری اولسنک گرکدر سن وجبه منسوب اولان روحک حیاتی عرش
بدنک حیاتنه سبب اولانیدر اسرافیل علیه السلامدر بدنک حیاتنه
سبب اولاندن روحک حیاتنه سبب اولان افضلدر حضرت اسرافیل
اوزرینه سکا اول جهتدن فضیلت اولکرکه اول جسمک حیاتیدر سن
جانک حیاتیسن زیرا انک صورینک صداسی تنلرک لیشنه سببدر
اما سنک نفخک دل بحیانک نشو ونماسیدر پس سندن حاصل
اولان فیض الهی اسرافیلک وجودندن حاصل اولان فیض آلهیدن افضلدر
زیرا سنک فیضک جانه حیات ویرجی نفخه علمیدر پس انک داد و
عطاسندن سنک داد وعطاک اشرفدر زیرا انک فیضی تنک
جانیدر سنک فیضک جانک جانیدر میکائیل علیه السلام کیل ایله
ویرمکه دامننی پر ایلمشدر یعنی خلقه ویردوکی ارزاق جسمانی
مقسوم اولان رزقلردرکه ازل کیلهٔ معنویه ایله اولچلمشدر وحضرت
میکائیلک نورانی اولان دامننه قونمش وطولمشدر اول مقسوم اولان
ارزاقی هرکسه باذن الله تعالی ایصال ایدیجیدر اما سنک رزقک وداد
وعطاسی کیل ایله صیغمز زیرا علوم ومعانی مقدار ومکیال ایله گلمز نهم قهر و غضب

وهلاکه

هلاکه موصوف اولان عزرائیل علیه السلام دخی سن افضلسن رحمتک
غضب اوزرینه سبقتی کبی یعنی سبقت رحمتی حدیث شریفینک
مفهومنجه چونکه صفت رحمت صفت غضب اوزرینه سبقت ایلدی
مظهر رحمت اولان سن مظهر غضب اوزرینه سبقت ایتمک مقرردر
پس عزرائیل علیه السلام اوزرینه سنک سبقتک وفضیلتک ثابت اولور
عرشک حاملی بو دورت ملکدر ای روح الامین بو دوردک معاینی
شناسن بصیرت واشتباه جهتندن بو چهارک بهتر ومهتری سن
حالا بو دنیاده حمله عرش دورت ملکدر جبرائیل ومیکائیل وعزرائیل
واسرافیلدر علیهم السلام اما یوم قیامتده عرش اعظمک حامللری
سکز ملکدر کما قال الله تعالی ویحمل عرش ربک فوقهم یومئذ ثمانیة
اول زمان اول سکزک افضلی دخی سنسین نیتکه اهل تفسیر روایت
کریمه نک تفسیرنده دیمشلردر وحملة العرش الیوم اربعة ویوم القیمة
یضم الیهم اربعة اخری فیصیرون ثمانیة وهم الملائکة الذین ما بین
کعب احدهم الی اسفل قدمیه مسیرة خمسمائة عام زمین بونک کبی
جبرائیل علیه السلامک اوصاف حمیده سنی تعداد ایلدی وگریه و
زاری ایلدی یعنی زمین انکچون تضرع وگریه ایلدیکه کندودن تراب
آلمه دن مقصودنه ایدوکنه رایحه ایلتدی ومرادی فهم ایتدی حضرت
جبرائیل علیه السلام تحیل شرم وحیا معدنی ایدی لاجرم اول یمینلر اکا اوزرینه
یول بغلدی یعنی زمینک یمینلری اکا مانع اولدی بدو باخذ تراب
ایلمکه مانع اولدی زمین چوق آند ویردی جبرائیل علیه السلام استحیا
ایدوب گری دوندی وجناب حقه مناجات ایدوب دیدیکه یا
رب العباد بن سنک امرکی سرسری ایلمادم لکن اول معامله دخی
که زمینله بنم ماییننده واقع اولدی وظهوره گلدی اکا عالمسن زمین
سنک اسمکارکدن بر اسم پاک وقسم ایلدیکه انک هول وعظمتندن
هیبت کودونه سیر وحرکتدن قالوردی اکا شرم وحیا گلدی سنک

هم شریفلرندن خجل اولدم بو خسته بر آوج خاکک نقلی آساندر زیرا
سن بلکه بر زور وقوت ویرمشسن که بو فلکلری انلر بر تورلر
و بونک کبی اجرام عالیه امکن انی پایان پایان ایتمکه قادر اولورلر لیس زمیندن
بر آوج خاکی نقل ایتمک انلره قتی سهلدر لکن سنک اسم شریفلکه حرمت
و رعایت ایلمک انلرک اوزرلرینه لازمدر دیدی بوندن حق تعالینک
اسم شریفینه تعظیم ایتمکه اشارت وتنبیه واردر که تجنی بو کلم الله تعالینک
اسم شریفینی یاد ایدوب انک حرمتنه دلبسه مؤمن اولنلره استحیا
قیلمق لازم وواجب اولور حق تعالینک خلیفه سی وملایکه نک
مسجودی اولان حضرت ادم علیه السلامک مبارک جسم شریفلرینک
ترکیبی ایچون حق تعالی میکائیل علیه السلامه بیورسن اشاغی
اینوب اول زمیندن بر آوج خاکی ارسلان کتر قابه دیلو بیوردقده
میکائیل علیه السلام فرمان الهی اوزره خاکدانه دک کتدی وال ایلدی
تاکه اول زمیندن طبراق قابه خاک لرزانه اولدی واشک ریزان
ایدوب تضرع ونیاز بشلدی سینه سی حرارتندن یانوب سرشک
یوخون ایله اکا قسم ویرودیکه اول بی نظیر وبندیدیر وانجید خفیجون که
سنی عرش مجیدک حاملی ایلدی اهل جهانک ارزاقنک کیلنه مشرف
وموکل وناظرسن ای فضلک تشنه لرینه سن معرفسن یعنی آوجکله
اب فضل وکرمی ایصال ایدیجیسن زیرا میکائیل علیه السلام ارزاق
ویرمکده کیال اولدی میکائیلک اشتقاقنده علمانک اختلافی
واردر بعضیلر کیلدن مشتقدر دیمشلر نتکه میکا ومیکییل قرائت
اولنمشدر بو معنایی مؤید حضرت مولانا قدس الله العلی سورر مثنوی
کیل ارزاق جهان را مشرفی تشنگان فضل را تو معرفی
زانکه میکائیل از کیل اشتقاق دارد وکیال شد در ارتزاق
بیوردقلری کیلدن مشتق اولدوغنه دلالت قیلور مشرف بیوردقلری
افعال بابندن اسم فاعلدر امینه وناظره دیرلر معرف دخی اسم فاعلدر

غرفدن

غرفدن غرف آوج ایله صو الوب بر کیمسه یه ویرکجیه دیرلر
حضرت میکائیل بر اولو ملکدر که الله تبارک وتعالی انی خلق
جهانک ارزاقی اوزرینه موکل ایلمشدر حق تعالی حضرتلرینک نعمت
وفضلی آنکله عطا اولنلره اول واسطه اولوب فضل ونعمتی
حضرت حقدن اعتراف ایدوب انلره معرف اولور وارزاقی حی
رزاق مطلقدن قسمت اولنان اوزره هر کسه حصه معینه سی قدر
کیل معنوی ایله تقسیم قیلور بو جهتدن ومکیلتندن میکائیلک
اشتقاقنی کیلدن طوتمشلردر واکا کیال ارزاق دیو تسمیه
اولنمشدر زیرا حضرت میکائیل علیه السلامه دیدیلکه امان
ویرینی آزاد ایله کورکه سوزیمی خفته الود سویلرم میکائیل علیه السلام
رحمت معدنی اولمغله زمینه مرحمت ایلیوب یعنی زمین بو وله
نالان وکریان ایکن ودرونی فرط حرارتدن بریان اولورکن
اکا بو تللخلکی نتیجه روا کورمیم دیدی ورحمت ورافت ایلدی اکرم
خدانک لطف غالب اولمغله بن لردخی انک خوین طوتنرلر و
اول حضرتک اخلاقیله تخلق ایدرلر اوصاف الهیه ایله متصف
کبیدر انبیا واولیا وملایکه حضراتنک وجودلری کوزه نیکلر قونه لر
کبیدر بونلرک وجودلری اوصاف الهیه آینه دن طوتلمش وهر بونی
اخلاق الهیه ایله تخلق قیلمشلردر حاصل کلام حضرت میکائیل علیه السلام
جانب حقه توجه ایدوب کتدی وحضرت حقه مناجات ایدوب
دیدیکه ای اسراری بیلیجی فرد وبی نظیر پاک شاه خاک زارلغندن
وکریه سندن بنی بنعته ایلدی الهی سنک حضور شریفکده
کوزیاشینک قدری واردر بن هم قادر اولمادمکه انلرک کوزم
یعنی بر مخلوقک تضرع قیلوب اغلسه انک کریه وناله سنه
مرحمت ایدوب دعاسنی استماع ایلرسن بندخی حضور شریفکده
کوزیاشینک قدر وشرفندن بیلدم که اجنبیه انک ناله سن اشتدم

واکام رحمت و شفقت ایندم دیدی ای کریم ورحیم اولان مولی آه و زاری
قیلان بنده لرک آه و زاریسی سنک عندکده غایته قدر و اعتباری اولمغله عندم
آه و زارک حقوقنی بن ترک ایتمکه قادر اولمدم بو کونن بش نوبت
بنم زاریله دعوت اولنور اول خدا به هر نمازه ایکیه زاریلک ایله
آذانی مؤذنک نعره سی که حی علی الفلاح در واول فلاح زاری و
آه قرادر حی علی الفلاح دیمک هلموا الی الفلاح دیمکدر اقتراح
دیمکه و سؤال ایلمکه دیرلر یعنی هر کون مؤذنلرک فلاحه کلک
دیو نعره ایلملری عبادی زاریلغه دعوتدر واول فلاح نفس الامرده حق تعالیدن
سؤال ایتملردر حقیقتده نماز دیمکدن مراد تضرع ونیاز در تضرع ونیازی
اولمیان کمسنه نک صلوتی بی روح جسد و بی معنی صورت منزله سنده اولور
حاصل کلام خدای متعال اکر بر کیمسه یی هموم و غمومدن خسته دل ایلمک مراد
ایلسه نیاز و تضرع و زاری واستغفار ایدوبنی انک قلبنه سد ایدر و بلا
انک اوزرینه نزول ایدر واول کیمسه یی که بلادن خلاص ایتمکه مراد علیه سی
اوله اول کیمسه یی تضرع ونیازه موفق ایدر کما قال الله تعالی وما کان الله
معذبهم وهم یستغفرون هر طائفه که استغفار اولالر و تضرع
ونیاز قیله لر الله تبارک و تعالی انلره عذاب قیلمز وفی الخبر اذا بکی
العبد من خشیة الله تعالی حتی یخرج دموع عینیه یخلق الله تعالی من ذلک
الدموع شجرة یقال لها شجرة السعادة فاذا هبت علیها ریح الخوف
والحزن خرج منها صوت یقول واحمداه واحمداه فرد الله روح رسوله
صلی الله علیه وسلم ذلک الصوت فی قبره وهو یبکی لامته فیخلق الله
تعالی من دموع عینیه شجرة یقال لها شجرة الشفاعة فاذا هبت
علیها ریح النبوة والرسالة یخرج منها صوت یقول وا امتاه
وا امتاه فرد الله تعالی ذلک الصوت الی اهل السموات فیسجدون و
یبکون ویتضرعون فیقول یا ملائکتی ما بکاکم وتضرعکم فیقولون ربنا
انت اعلم ببکائنا وتضرعنا ان حبیبک محمدا صلی الله علیه وسلم یبکی علی امته

فی قبره

فی قبره ونحن نبکی لامته العاصین فیقول الله تعالی اشهدوا یا ملائکتی
انی قد غفرت الباکین من خشیتی حرمة محمد صلی الله علیه وسلم
حضرت اسرافیل علیه السلام فرمان الهی اولدیغه یوری خاکدن دخی
و کفکیر ایله کل حضرت اسرافیل در امر خدا ایله زمین جانبنه کلدی
پس شمدی ماجرای خاکی استماع ایله که نه حرکه خاک نه فسون مو بر
محرک الت حرکه دیرلر یوین صهر حضرت اسرافیلدر که قبرلری
ساکن اولان اجسادی تحریک ایلمکه الت حق او ایلمشدر
خاکستان کبرواینه حقیقته باشلدی و دیدیکه ای فرشته صور
وای بحر حیات که سنک دملرکدن مرده لر حیات بولورلر ای صوردن
بر بانک عظیم اوفوررسن زهیم اولمش جسدلرده محشر خلایق اولورلر
صور نفخ ایدرسن خلایقه الصلا دیرسن یعنی ای کرب و بلا
کشته اولان نیمه لر صلادر مقبره لرکزدن قایم اولک وارض
قیامته کلک دیو ندا ایدرسن عرش کوتورمک حاملین عطا و
و کرم ایلک قبله سی سن اول ذو الجلال اولان اللهک ذات پاکی
حقیچون که بو قهر و غضبی بنم اوزریمه صلال ولایق کوررمه زیرا ان
بو تقلیب و تفرقدن بر بوی وا اثر ایلمدم بو خاکدن حق تعالی
هر مخلوق خلق ایلیه و انلر نیجه بلالرله امتحان قیله سن فرشته
رحمت سن بکا مرحمت ایله زیرا هما کبی مرغ ایجتم بسندم حی
هوای ملکوتک سماسی سن بنم کبی سفلی مرغی رنجیده ایتمه دیدی
چون زمین بو تضرع ایلدی حضرت اسرافیل علیه السلام دخی
شاه حقیقته کلدی زمین ایله اولان ماجرایی دکندوک بیان
ایلدی و دیدیکه ای افعالی بدیع وکاری نیکو اولان ربم رحمتک سبقتی
غضب اوزره غالب اولدی و بنده ضعفت غضبی رفع ایلدی
پس حق سبحانه وتعالی حضرت عزرائیل علیه السلام امر ایلدی که اول
خاک بر تخیلی سن کور یعنی اول اوهام وتخیلات ایله بر اولان

حاکمک کارینی یا عزرائیل سن کوردیو امر شریف وارد اولدقده قبضا
آلهی سماهنکی اولان حضرت عزرائیل کره خاک طرفنه امر عالی اوزره
کتدی خاک اکثی قانون اوزره نفیر و نالیه بشلدی حضرت
عزرائیله یمین و یوری فروا اولان رحمانک رحمتی حقیچون که بکا
لطف ایلدی و سنی بویله جلیل القدر قیلدی اول پادشاه حقیچون
که اندن غیری معبود یوقدر انک حضورینده بنم کبی تضرع و نیازی
مردود دکلدر بلکه مقبولدر حضرت عزرائیل علیه السلام اکا دیدیکه
قادر دکلم امر خدانک حکمندن سنک بوله فسخیله یوزیمی
دوندرمکه قادر اوله مازم دیدی زمین حضرت عزرائیلدن چونکه
بو سوزلری ایشتدی اکا جواب ویروب ایتدی الله تعالی بو شیمه اکر
عنف و شدت ایلمکه بیوردی ایسه حلم و رفقت ایلمکه دخی بیوردی
ولکن سن حلم و رفقت ایله بیلورسن که ان الله رفیق یحب الرفق
موجبنجه الله تعالی حلیم و رفیق اولنلری سور حضرت عزرائیل زمینه
دیدیکه ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها
حق تعالی سکا امانت ویردوکی وجودی بکا حسن اختیار ایله
تسلیم ایله و بنده حق انی اخذ و قبض ایلمکه مأمورم بس سن الله‌نک
امرینی تأویل و توجیه و حیله یولنه کیدوب اول امانتی صاحبنه
ویرمکک ایسترسن امر حقه مطیع اولانه بنده لک شانی بودر کلدر
کندوکی امر حقه تسلیم ایله دیو سویلدی انک طبعنده دخی
بو خاصیت موجوددر ملک الموت حضرتلری قبض روحه کلدوکی محلده
زمینه سویلدوکی بو سوزلری اکا دخی سویلر و بنیجون امر حقه انقیاد ایلمزسن
دیو توبیخ ایلر عزرائیل علیه السلام خاکی شونده مشغول و مقید ایلدی
فی الحال زمینک خاکی کهندن بر اوج خاک دخی قایدی خاک بشونوز
شونده مشغول ایدی حضرت عزرائیلک رائی اولان حضرت حقه دکر
ایلمدی بنکه بعض بی تدبیر انسانک روحی بونک کبی قبض ایدوب

حضرت حقه

حضرت حقه ایلتور شول مکتبدن قچان صبیان کبی باباسی انی طوتوب
خواه و ناخواه مکتبه خوجه سنه ایلدر حق تعالی عزرائیل علیه السلام
بیوردیکه ربنم روشن علمم حقیچون یا عزرائیل سنی بو خلایقک جلادی
ایلرم عزرائیل ایتدی یا ربی خلق بنی دشمن طوتارلر ای شاه عالی
سن اروا اکورمیسنکه بنی سنک خلقک قمو دشمن بوزرلر اولم و انلر بکا
بغض و عداوت ایلیه لر و بندن مجتنب اولالر حق تعالی عزرائیله بیوردیکه
بن اوقدر اسباب آشکار و عیان قیلورم مثلا امراض حمی و قولنج و سرسامدن
و بونک امثالی امراض و اسقامدن و تیغ و تبر تیر زخملریندن و کوناکون درد
لودن که انلرک نظرلری سنکدن دور قیلارم بنی آدم خلایقک نظرلری
سنکدن امراض جانبنه دوندررم تا بونلر اول اسبابه نظر ایلیه لر سندن فلان
مرضدن فوت اولدی دیوا کا مقید اولوب سنی یاد ایتمیه لر دیو بیوردی مثنوی
جاهلست و اندرین مشکل شکار میکشد خرکوش شیری در کنار
ان ای جاهلدر و خاصه بو مشکل شکاردر مثلا بر خرکوش بر شیری
کنارینه چکر یعنی انسان ضعیف مخلوقاتدر ایکن کندونک طاقت
بشریه و قوت جسمانیه سی تحمل ایلدوکی محبت الهیه و قوت ربانیه یی
صید و شکار ایلمک مثل بو خرکوش ضعیف بر شیر دلیری کنارینه
چکوب صید ایتمک کبیدر اول خرکوش شیرک شاننه عالم اولمش اولور
کذلک انسان امانت الهیه اولان محبت و قوت و کوکلک کندویی
نه مرتبه قادر ایدوکنی بیلمش اولورینکه ان امانت الهیه اولان
محبت و قوت الهیه نک تحملینه ینه وجه الله تشبیر ایدوکن سایر
اشیانی سلدیکی کبی بیلیدر اول امانتی حامل اولمیه سموات و ارض و
جبال کبی انک حاملی اولمدقلرینه اباء استنقاق ایلرلر ایدی اکر عشق و عطای
قبول ایلمدی ظالم لنفسه اولوب وجود مجازیه سنی افنا ایلدی اما بو
نفسنه ظلم ایلمک فی الحقیقه عدللرک سبقت ایلمشدر و سایر خیرات و
طاعاتدن مقبول و مرغوب کلمشدر انکیچون کنز مخفیدر

ومنکم

ظالم لنفسه ومنهم مقتصد ومنهم سابق بالخيرات

آیه کریمه سنده ظالم لنفسه نك مقتصد وسابق بالخیرات اوزرینه تقدیمنده
مراد عشق الهیدن نفسنه ظلم ایلین کیمسه لر اولمق ملاحظه سیله دردمندلر
ظالم لنفسه بو تقدیر جه سابق اهل طاعات واصحاب خیر اندن حیثیت
المرتبه مقدم واسبق اولور بو تحقیق ایله مشهوردر انسان کامل فی الحقیقه
سلطان انبیا علیه افضل التحایا والحاوارث کامل اولان اولیا ومشایخ در
عنقادر وعنقای حق دیمک همان انسان کامله الیق ویشردر بو مقابله
که عنقا موجود الاسم معدوم الجسم در مسکنی کوه قاف برطای عالی مطاف در
کذلک انسان کامل دخی موجود الاسم معدوم الجسم ومن حیث المعنی معدوم الذات
وصفات حقه مقابل بر اینه صافدر جرز فتحتین ایله وراء مهمله نک
سکونیله جاودج دیدکلری بدر که فارسیده کوز دیرلر جاندار بنده خاص
معناسنه در مطلق بنده معناسنه در کلور مکر معروف ومشقت وتعب
معناسنه کلور جار خبر در پیام معناسنه جیم عربیله در جار رسانید معناورلر
مناديلر جارچی دیدکلری دخی بوندندر جور بناز ستم را کویند
وبفارسی تیز ونام یکی از خطوط جام جمست بر لب جام بوده ویباله جور
پیاله پر ومالامال را کویند چه در ان پیاله خواهند که حریف را بیند ازند ودر
بسیار داده شراب باو جور کنند فلما استعمال خطا ازرق وبغداد بصریح
یافته شده است واستعمال جور بر سبیل ایهام منظور کشته جاشکر
بوزنه وانشور بمعنای افراط کننده در مباشرت ونیز خرامنده وبجیم فارسی
نیز امده چرخ اثیر جیم فارسیله کره آتشی واسمان اول که ماه در وست
چیر جیم فارسیله غالب فی الاصطلاحات چتر نور افتاب وصبح بیت
سحر چو خسرو صبح دوم کشید علم بچتر نور بدل کشت سایبان ظلم
وکاف فارسی علوفه خوار چشمه تدبیر مغز سر وقوت متفکره وموجد تدبیر
چشمه قیر شب تاریک ودود وچین لندرار دکبیر ال المخالف سوود روی
درهم کشیده چرخ اکبر عرش چرخ مدور فلک چرخ خضرا اسمان اول چرخ پیر فلک

چشمه خضر

چشمه خضر چشمه آب حیات ودهان معشوق چشمه خور افتاب جام سحر مثله
چتر سحر مثله جمشید ماهی کیر افتاب در برج حوت چراغ سپهر افتاب ماهتاب
وستاره کان ثاقب مع الزاء جرز حبیک فتحتیله وبالراء المهمله وبالزاء المعجمه وسکونها
اوت اولمیان زمینه دیرلر یقال ارض جرز ای لا نبات فیها جلوبیغ فتح جیم وسکون
لامله مفسد وغماز جبروز لوزن مهموز خاریشت یعنی کرپی وجبرو رهم بمعنی یافته
جواز بالضم چیزی که از چوب وسنک برای کوفتن سازند وبالفتح اجازت وخلاص
وکذر نامه فی الاصطلاحات چشم اوبز بومع وچشمبند چاه یوز تیر آهنین
که بدان دلو افتاده از چاه کشند چشم سیماب ریز افتاب مع الشین جابلوس
جیم وباء دو فارسی فریبنده وشیرین زبان جبلوس نیز کویند جوبر تس
جنسی از چوب وانه درست باشد وبرنک سرخ وسپید وان را چوب بربسته
نیز کویند فی الاصطلاحات چرخ اطلس عرش چهار کوکس عناصر
اربعه مع الشین جماش فریبنده وشوخ دست جالش بالجیم فارسی
ولام مکسور رفتار باناز وبناز رفتن بیت بیا تا درین شیوه چالش کنیم
سر خصم را سنک بالش کنیم وچالش بمعنی نزاع وجنک نیز می اید بیت
از ان اسپ هیکلی تر خصم قوی عنان یافت در چالش خسروی وبالکسر
جماش کثیر الجمش وجمش بازی است بلغت تازی وبمعنی مست می اید وبمعنی
دلیر وشوخ هم استعمال کنند مصرع جای خود را یافت از فعل خوبش
بهر اندوش است ونوش از نیش بیش بهار نوش لر زنیش بیشی است وبهار
نیش لر نوش بیشی است دیو مثل ایدرلر یعنی بر کیمسه بو نیشیه
مبتلا اولمسه اول نیشک اولکی نوشک لذتنی بیله مز سیدر کذلک
بر کیمسه بر نوشه ولذته ایرسه اول نوش لذت اولکی نیشی محنتک
بهای وجزاسیدر البته هر زحمتک بر رحمتی وهر زحمتک دخی ما لکا نفیت
ترحة الا وتبعها فرحة حدیث شریف حسب بچه عاقبتک عاقبتلکی
بو کوینده فرحة وراحتی وار در بس بلا ومحنته مبتلا اولدقده ایسی
کندی نفسلرینه سلوک ممکن اولدر نه مرتبه تسلیم ورضاده خالی المیمه سن

م الاصطلاحات جانبخش بخشندهٔ جان یعنی حضرت صمدیت و نیز ا
بخش و جان بر انضیب چشم کاو میش نام کلی است چهار باش
عناصر اربعه و مسند و این جهانکه چهار رکن دارد چشم نوش و دهان
ولب معشوق مع کعلی والجوع قصاص بو ابیات کریمه نک مفهوم لطیفنه
منکشف بر حکایهٔ لطیفه که مثنوی شریفک بدنجی جلدنده مسطوردر حکایت
بر پادشاه وزیرینه وار جبال و صحارینده صید ایلق اولان جانورلری
صید ایله حوام ایلدی اولدخی سمعاً و طاعةً دیوب شکار ایتمکیچون
صحرا جانبنه متوجه اولوب نیجه صید و شکار ایلدکدنصکره هوا جانبنه
نظر ایدوب کوررکه کوکرا ایله بر عقاب اوج هواده پرواز ایدر ایکن حال
الفنه بر تیر الوب کمانه قویوب اتک و جانبنه اتدی تیر عقابک جکرینه
تأثیر ایدوب اوج هوادن ای زمینه اینوب مجروح ایتدی
اول حیوان اول زخمی تیردن ظن ایلیوب لسان حال ایله تیره بوکونه
تکلم ایلدی که ای بحسب الظاهر راست و مستقیم و بحسب الباطن
ظالم و لئیم سندن بکا بو مرتبه جراحت یتشمک انصافمیدر خصوصا
سنکله بنم ما بینمده بر سابقه اولمامش و بندن سنک وجودیکه
بر ضرر اصابت قیلمامشدر پس بو ظلم صریحه وجه و سبب ندر
دیدی تیر دخی لسان حال ایله اکا دیمشکه ای مجروح و سقیم و ای
دلخسته و لئیم بن بر آلتم بوکارک حقیقتندن غافل و بی معرفتم
بکا بوکاری ایشلتدیلر اکر بونک حقیقتندن خبر المق ایسترسک
ایشته کمان کل بونک حکمتنی اندن سؤال ایله تا شبهه و کمانک
دفع اوله دیدی پس عقاب تیری قویوب کمانه خطاب ایلدیکه
ای کوشه نشین اولان زردروی و کج هیئت و بدخوی بو نه ظلم
صریح و نه ستم قبیحدرکه سندن بکا کلدی و بنم وجودمی بوکونه
مجروح قیلدی کمان دخی اکا زبان کشا قیلوب دیدیکه ای بوکارک
حقیقتندن غافل و بو اسرارک نتیجه سندن جاهل بنده تیر کبی بر آلتم

بونی مجرد

بونی مجرد بندن نیچون سویلرسن اکر بو کارک حقیقتندن خبردار اولمق
ایسترسک ایشته وزیرک اصابعیکه بنم وجودمده متصرف و فاعل
اولدر دیدی پس عقاب کمانی دخی قویوب وزیرک اصابع و اناملنه
خطاب ایلدیکه ای اصابع ظالمه و ای انامل طاغیه سندن بکا بو ظلم و
جفا نیچون کلدی قادرم که چنکالمله سنی پاره پاره قیلیم لکن بن
حکم شرعدن تجاوز ایلمزم بو ظلم و جفایه سبب ندر سویله دیدیکی
اولدخی لسان حال ایله اکا بوکونه تکلم ایلدیکه بو فعلی مجرد بندن بیلمه و بوکا
مطلق بکا اسناد ایلمه ایشته وزیرک وجودی که بن اکا بر آلتم اکر
مشکلک وار ایسه وزیردن سؤال ایله دیدکده عقاب بونلری
قویوب وزیره متوجه اولدی بر شکل بدیع و نبیل و چهرهٔ لطیف و
جمیل کوردیکه عقللر انک حسن و کمالندن حیران قالور ایدی
پس عقاب وزیره دخی لسان حال ایله بسط الکلام و خطاب ایدوب
دیدیکه ای بو مرتبه جمیل و ملیح اولان محبوب ملیحدن خود صادر اولمز
الا ملیح پس سندن بوکونه فعل قبیح نیچون صادر اولدی و نه وجه ایله
سندن بکا بوکونه ظلم و جفا کلدی وزیر دخی اکا جواب ویروب
دیدیکه ای عقاب بو عقابی بندن بیلمه بن دخی امر قولیم پادشاه
طرفندن هر نه زمان اولورسه فرمان انی ایشلرم اکر سنک بر سؤالک
وار ایسه پادشاهک حضورینه شمدی وار بو زهر نه حالک وار ایسه
اکا سؤال ایله دیوب تیر و کمانی و اول عقابی پادشاهه کتوروب
پادشاهک بارگاهینه متوجه اولدی عقاب اول بارگاهی کوردکده اول
شوکت و سلطنتی مشاهده قیلدقده نیجه اولوب حیران قالدی
القصه نیجه مدتدنصکره خایف و لرزان پادشاه عالیشانک
حضورینه کلدی و بوکونه نیازمند اولوب دیدیکه ای شاه عادل
و شهنشاه کامل بو غریب و بیجان و مجروح و اوان بو زخم سبیدم
و اول زخمی اوران آلتلرک جمله سنه سؤال ایلدم بو زخم بوزندن کلدر دیو

انکار ایلیوب بلکه اونک حقیقتی پادشاه عادلک حکم وقضاسیدر
اکر مشکلک وار ایسه کل پادشاهدن سؤال ایله دیدیلر پس اول خسته
حضور شریفه کلدم عدل وانصاف بومیدرکه سنک کبی شاه
عادل ایکن بنم کبی بیچاره یه بوکونه زخم وجفایی رواکوره دیدی پس پادشاه
باانتباه اکا دیدیکه ای غافل بو زخم وجراحتی مطلق بندن بیلمه
کندی کندن بیل دیدکن عقاب شبهه وکمانه دوشدی پس اول پادشاه
اکا حقیقت کاری افهام ایدوب دیدیکه ای چشم حقیقت بیننله سنک
وجودیکه زخم اوران وجراحت ایرکوزن تیره نظر ایله چونکه عقاب
نظر ایلدی ایدی بو قاچ تیرکوردی اول پرلره بر خوش باقدی انی کندی
وجودندن بیتمش وظهور ایتمش بیلکلر کوردی وبیلدیکه اول تیر کندی
وجودندن حاصل اولان بیلکلر واسطه‌سیله کلوب کندوسنه بو زخمی
ایرشدرمش پس کندوسنه طوقنان زخم کندی وجودندن حاصل
اولان اعمالک جزاسی ایدوکنی بیلدکن واول زخمک حقیقتنی مشاهده
قیلدقده زید وعمرو وبکر وبشره انی اسناد ایلمدن خلاص اولوب
کندی جرمنه اعتراف ایلکله پشلدی وبو زخم نیه بکا بندن ایمش دیوب
کندی نفس شومنی لوم ایلدی م نظم جهان از جهاندار دارد خراب ، بهانه
سیاوش وافراسیاب ، جغن بالفتح کوجه در مجصص کوجلنمش دیمکدر
مع العین جزع جیم مفتوح وزاء ساکن مهره ایست که
اورا جزع یمانی کویند واورا بچشم شاهد نیز تشبیه کنند بکسر
جیم نیز می‌آید من الاصطلاحات جاه مقنع انجایه که ابن مقنع حکیم
از وطن وربرآورده بود که چهار شهر از لوزانه روشن کردی مع الغین
جغ بالفتح چوبی که در کردن کاو نهند در وقت شیار کردن ودحفه
بمعنی چوبی آبنوس رنک جناغ بضم جیم دوال جرمین بود که در رکاب
زین کشند ودرشرفنامه فرود دامن زین بود از آیینه واز اجیاق نیز
کویند ودر ادات الفضلا نوعی از اسباب زین که زین باشد برای زینت منقش سازند

من الاصطلاحات

من الاصطلاحات جشمه تیغ لب تیغ وآب تیغ مع الفا جلف
بالکسر کدا وغدا وقفا عقدن وخیر وصلاحیتدن خالی اولان فقیر ومسخره
وبی باک وسفیه وتهی از هنر جاجاف کناه وقحبه یعنی زن بدکار
که بکلبتو قناعت وارام نکیرد جاجاف نیز کویند ، وجاف بتازی
خشک شدن مثنوی چو عروسی خواست رفتن از حریف
موی ابرو پاک کرد از تخنیف جونیف فتح خا معجمه ایله کور فصلنده
دیرلر بونده بو معنا جائزدر که اول عجوزه نک بهار کیجوب خزان
زمانی کبی قسمتی ویشورتی اولمش اوله وخرنیف خرافتدن اولور خرافت
فساد عقله دیرلر خرنیف عقلنه خلل کلمش وبونامشه دیرلر ،
جف شول اسکی قربه دیرلر که اورته سندن کسوب قوغه کبی
ایدرلر ، وکاه اولور که جف خرما کوکندن اینه‌کلی قوغیه ذخی دیرلر
بونده مطلق قوغه مراد اولور مع القاف جاثلیق اتش
وادمی جالوس ودیر ومنجنیق وحکیم ترسایان وصاحب مذهب
ترسایان ومطلق رئیس وسردار معناسنه کلور بیت نیز شد
زعرادم ومنجنیق ، نکهبان نباید ورا جاثلیق من الاصطلاحات
جام فلک مشرق قرص آفتاب وپیاله شراب مشرق جاه شفوق
باجیم فارسی جاهی است در راه کعبه باد وقاف نیز کویند مع الکاف
چاک ایکی معناسی وار در بری یرتق معناسنه در وشقفان ورخنه
آنکی اولان یرتیج معناسنه کلور ، وبری ترادف صوتدر اجسام
صلبه بری برینک مصادمه سندن حاصل اولور چاک چاک بوصکی
اسم صوت اجسام صلبه بری برینک مصادمه سندن حاصل اولان
ترادف صوتدر سلاح بری برینه طوقنمه سی کبی وبان بان معناسنه
کلور چکاچاک بو دخی اسم صوت مذکوردر بیت چکاچاک
خنجر بکردون رسید ، زهندوستان خون بجیحون رسید جک
ایکی معناسی وار در بری حجت وبرات که معرب صکدر وبری قطره وطمله

معناسنه در چکیدندن مأخوذدر چکاوک فتح واوله طورغای قوشیدر
که عربیده قبره دینور وعلم موسیقیده بر لحن و پرده در بیت خوش آمد
قرستادم را چونه شنید ز راه چکاوک بسی میکشید چوبک مصغر
چوب ونمیمه وسعایت چربک فتح جیم وکسر را ایله لشکردر وامدا
کلن عسکر معناسنه کلور چنک کاف فارسی ایله اوچ معنایه کلور
بری یرتجی حیوان طرناغیدر کرک جاریا اولسون کرک قوش قسمی اولسون
ویرتجی قوشک منقارینه ده اطلاق اولنور مجازا انسان پنجه سنه
چنک دینور بیت بیفشرد چنکش میان سخن زبر با نخندید نیز کهن
ودوی آلات ملاهیدن بر مشهور سازدر ودوی شول اکری بوکری
معناسنه در چنکدست ودست فلان چنک شد دینور چیلک
بوزن مردک جیم و با هر دو فارسی سخت شدن چیزی که چوب
والوده شدن بناشایست وپلید چشماک وچمشاک وچمجاک
هر سه لغت جیم فارسی مفتوح کفش چلک بفتحتین عکبیت خرد
چکونک بالفتح درخت خربزه وقیل با جیم فارسی جوشاک جوشیدن
جواسک بفتح جیم وسین مهمله وبعد از جیم رای مهمله جانوریست
سبز رنک مانند جعل بود در جثه وتابستان در میان سبزه بدید
اید وبانک طولانی کند واورا جد نیز کویند بعربی صرار کویند
بفتح صاد مهمله ورای مهمله مشدده جسک دیر دجوک ودجولک
ودجولاک هر سه با جیم فارسی مضموم نان روغنی مخصوص میان وعن
یزند جنک جیم مضموم ونون ساکن وکاف فارسی کشتی بزرک وجهاز
چرنک بکسرتین کاف وجیم هر دو فارسی آواز درای واوازی که نرود
کوز وتیر برابد ومن الاصطلاحات چشم چراغ فلک آفتاب چوب چشم
ای تنک وباریک وبسته تر چه رنک یعنی چه فایده وچه لطافت
وچه نفع مع اللام چیپال هنده لاهور پادشاهیدر هر کیم
اولورسه جهد المقل مقل ذو قلت اولان فقیره دیرلر جهد کمال طاقت

وشقعة

وشقعة دیرلر حضرت مولانا قدس سره الاعلی مثنوی جنک فعلی
جنک قولی جنک طبعی ببوردقلری جنک فعلی بر فاعل بر فعلی
اختیار ایدوب ایشلر بر غیری فاعل دخی انک فعلنک عکسنی وضدینی
اختیار ایدوب ایشلیه جنک طبعی اولدر که بر شیئک طبیعتی حار و
بر شیئک طبیعتی انک عکسی بارد اولور وبرینک طبیعتی رطب و
برینک انکا مقابل یابس اولور وجنک قول اولدر که بر کمسنه بر کمسنه
خوش کلمین کلامی قذف قیلور واولدخی انکا مقابل بر ناخوش قول ایله قذف
ایدر چکل بر شهرک اسمیدر که انک محبوبی بغایة لطیف وملاحت اوزره
اولور بیت چو نقش چو ز لعبتان چکل همه چابک جانست ومأوای دل
جعل طوکوزلان قوردر کما قال صاحب حیوة الحیوان الجعل دویبة معروفة
من شانه جمع النجاسة وادخارها ومن عجیب امره انه یموت من ریح الورد
وریح الطیب فاذا اعید الی الروث عاش پس اهل دنیا جعل کبی
دائما جمع نجاست ایدرلر واولیا وصلحا صحبتلرندن وکلاملرندن اعراض
ایدرلر لان کلامهم یضرهم کما یضر ریاح الورد بالجعل چنکال یرتجی حیوان
طرناغی معناسنه در کرک قوش اولسون کرک جاریا اولسون چنکل دخی
ضم کاف ایله بو معنایه در ومجازا انسان پنجه سنه وقولنه دخی اطلاق
اولنور ایکی معناسی دخی واردر بری معروف اول بر ماقلر که دم در که اوکچی
سوری واکلمش اوله عربیده اسمی کلاب در وبری سیسه معناسنه در که
باغ ایله بالکچینه ارمش اسی آکلدر بو کاچیکالی دخی دینور جال
دام که از آن ایله نیز کویند بتازی فخ نامند چقل نوعی از یوسکش غار بان
در مهجام جنک چشم اغیل بکوشه چشم نکریستن از خشم وبا ناز
مهر غیر مدیر چغدل وچغدول وچغداول هر سه جیم فارسی وذال
نیز مضموم را ننهد لشکر و دمدار مچیل بالضم بلام مفتوح جل اسب
وبیل نیز آورده جایکی بیت برفتند پوشیده روبان جنیل عمارکی
در میان حلیل جنبش اول بعنی حرکت نخست قلم قدرت در ازل

واول حرکت فلک وقیل سیارات از برج حمل جندل شخصی اکوبندکه
قویدوزن اوراکو استیاری دختر پشین شاه یمن وزنشاده بود بیت شهنامه
چنین کفت جندل بشاه جهان که ای اوزینت مباد ادهان من الاصطلاحات
جاشان کل همی مشد وکلچینان چرخ سنکدل نامهربان چه دل چه قدرت
وچه دام ولیری جاپشتی دل سخن پاک ولطیف چهار عیال عناصر اربعه
چهار جمال عناصر اربعه جاه بابل چاهیست در بابل که هاروت وماروت
درانجا محبوس ودر بندند از حکم خالق وتا بستعان جاه زنخ محبوبان اکوبند
مع اللیم جاشم دیو چوکوجیه دیرلر وقت بلا مهود با اولوب دیو
چوکوب جابند حقه متضرع اولان بکسره دخی کنایه ایدرلر جف القلم
جفوف قلم کنایه ایست از جریان قلم بر مقدرات وفراغ ننکه کاتب
کتابتدن فراغد نصکره قلمی قوریدر جامع الکلم قلت لفظ کثرت معنا به
دلالت قبله وظاهر لفظندن بر معنای اخر استفهام اولنوب باطنی بر اخر
معنایه اشارت اوله جرم ادیم جرم جیم عربیله کونه دیرلر ادیم سختیان ندر
کفشکران نان وغیری ماکولاتدن وعد اسندن ار تورد نعی مبلغی کونه
وسختیانه انکچون ویرر که انک ایراد ینک اصولی اول جرم وادیم ولمدر
لاجرم انک رزقی همیشه بونلردن فتح اولور واولدخی انی بیلدوکندن اللره
اولان مالنی بونلره بذل ایلولر پس سندخی ای زراع اخرت اولانمکه
کندوکه کفایه این جک شیلردن ماعداسنی فی سبیل الله بذل ایله تا
کیم سکا انک عوضنی دنیا وعقباده اضعاف ومضاعف کله
ادنی مرتبه من جاء بالحسنة فله عشر امثالها ایتک مقتضاسنجه
اول انک مثلی حاصل اوله حکایت برکون رابعه عدویه کوردیکه ایکی
اتمکی قالمش درحال انی فی سبیل الله انفاق ایلیوب انک عوضنه مترقبه
اولدی بعد زمان بر دولتلونک خادمی کلوب اون سکز عدد لطیف
نان کتوردی حضرت رابعه خادمه ویدیکه بونلر اصلنده یکرمی عدددر الکیسی نیجه
اولدی خادم صاقلیوب انکینی بن کتوردکن بیدم ویدی خادم سؤال

ایلدیکه

ایلدیکه یکرمی عدد اولدوغنی ندن بیلدوکز رابعه بیوردیکه بنم ایکی عدد نانم واردی
فی سبیل الله انی بذل ایلدم پس حق تعالی حضرتلری بر حسنه یه اون مرتبه اول مثلنی
ویرمک مقرردر پس بو نانلرم انک دنیامده اولان عوضیدر پس عدد
یکرمی کورک ایدی بو اجلدن سکا بو اصلنده یکرمی عدد نان ایدر دیو سؤال ایتدم
دیدی جیم بالکسر شتر مست وزلف خم زدم وپنجه زلف بر عارض افکنم
چم باجیم فارسی مفتوح خرام معنی امرای بخرام ورفتار با ناز وخرامنم جم
بالفتح اکر لفظ جم باجام ذکر کنند جمشید شاه ادبود واکر با نکین واصف
ذکر افتد حضرت سلیمان علیه التحیه باشد واکر خالی از هردو بود پادشاه
هم کرام اد دارند روا بود جرم بفتحتین دره کوه ونام مقام از ایران زمین
چشیم بنام جیم فارسی مفتوح ومیم موقوف وبا مفتوح تعویذ جذر اصم
در تخته که خاک عدد هشت اکویند ودر علم حساب عددی را کویند که
از و مجذوری بدر نیاید چنانچه عدد یازدهم وامثال ان کویند تخته خاک به مرتبه
دارد وهفتم انهم جذر نیست وهشتم جذر اصم است جوان اسپرم یکی از اقسام
ریاحین باشد که او را ابو ریحان الشیاطین کویند من الاصطلاحات
جار تکبیر زدم ای ترک کردم وکذشتم کنایه از نماز جنازه باشد که بعد از ان
مرده را وداع کنند حافظ من همان دم که وضو ساختم از کوثر عشق جار تکبیر
زدم یکسره بر هر چه که هست چرخ نهم عرش ونام مقامی از ایوان چرخ
اکو خاید لجام فلک اکر سرکشی کند جار نظم عناصر اربعه جاه سیم
زنخدان معشوق چراغ چرخ چارم افتاب وعیسی علیه السلام جار عالم
خلفاء راشدین رضوان الله علیهم اجمعین چو کل از پوست بیرون امدم
از غنچه زبان امدم واز بند کلی خلاصی یافتم واز اندوه بیرون شدم
جعد قلم اشیاهی که در شکاف قلم باشد وارتکاف افتد وسخن پاک
وخط خوب جان بدست او چه دهم از جان بهدیه بدهم مع النون
چرخ سر کردان چرخ دوار که جستجو در یعنی چرخ کردانکه الملا الاعلی
یطلبون الله کما انتم تطلبونه نحوانسنجه طلب رضاء موحدین حرکات شوقیه ایله

دورانده درانك حالی دخی چوقده اولانه قرانك حاللری کبیدر یعنی موالید
ثلاثه کبی اولدخی دائما متبدل ومتغیر اولمده در کمانی المثنوی که حضیض وکه
میانه کاه اوج بیوردقلری کاه حضیضده در که مذلت وحقارت حضیضیدر کاهی
میانه درکه ذلت ورفعتك اعتدالی مرتبه سیدر وکاهی اوج درکه کمال رفعت
حالیدر مثلا فلکی بر دائره فرض ایلیسك وانك وسطنده بر خط واهی
چکسك انك نصف سفلیسنه هابط حضیض ونصف علویسنه
صاعد اوج دینور کوکب که حوالی بروج اوزره سیر ایده مستقیمدر انك
خلافی اولورسه راجعدر کوکبکه کاهی بوقاری فلکه قریب کاهی اشاغی
فلکه قریب اولور بوقاروا اوجه وارد وغنه بعد ابعد دیرلر ودور الینه کو
مقتضیدر که اوج مرتبه سنده اولانه میانه یه ومیانه مرتبه سنده اولانه حضیضه
نزول ایده وحضیض مرتبه سنده اولانه وسط مرتبه سنه صعود ووسط مرتبه سنده
اولانه اوجه عروج ایده پس حدوث وتغیردن خالی اولماز وسعد ونحسدن
اول چرخده کواکبده فوج فوج چوق سعادت ونحوست واردر یعنی کاه
سعد وکاه نحوستدن خالی دکلدر بیت چار طبع مخالف سرکش
پنج روزی بوند باهم خوش کر یکی زین چهار شد غالب جان شیرین برآید از قالب
خفان جفنه نك جمعیدر قصعهٔ کبیره دیرلر جفنیدن یا ایشمق مسوی
جثیم بکشا حشر را بیدا ببین تا نماند شبهات در یوم دین کوزکی آج
وحشری آشکار اکور حضرت عزیر علیه السلامه خطابدر وغیره لتعریضدر
تا که یوم دینده شبهه وشائبه ك قالمیه المؤمنون لا یموتون بل ینقلون من
دار الی دار معناسی عارفه یقیناً حاصل اولیجق دار محنتدن دار سعادته کیتمکه بیحون
لوزانه اولور بلکه خواب وقیقنده نیجه لذاته اولمیوب یعنی اولورسه موت جنینش
دخی اولیه اولور وجعلنا نومکم سباتا آیتنك مجمعی تنبیه نومده دخی موت کبیدر انده
ادراك واحساسدن قطع ایلر ولهذا امیتته مشعودیور النوم اخ الموت تعفیق
اطلاق اولنور نتکیم الله تعالی سورهٔ حجده منکر بعث اولنلره خطابا بیورر یا ایها الناس
ان کنتم فی ریب من البعث فانا خلقناکم من تراب ثم من نطفة

ثم من علقة ثم من مضغة مخلقة وغیر مخلقة لنبین لکم
ونقر فی الارحام ما نشاء الی اجل مسمی ثم نخرجکم طفلا ثم
لتبلغوا اشدکم یعنی ای منکر حشر اولان انسان اکر سز بعثدن وحشردن
شکده ویسده اولدوغکز ایسه نظر ایلك ابتدا حاللرکزه پس تحقیقا بز
سزی ترابدن خلق ایلدك بعده بر پاره اتدن سزی حالدن حاله منتقل قیلدق
تا قدرتمزی سزه بیان ایلیه وز ابتداء خلقتکزی تا ابد ایتکوزدن نهایتکزه
استدلال قیله سز وبز سزی انالردن طفل ضعیف اولدوغکز حالده اخراج
ایلدك تا که کمال قوته وجمال عقل وفراسته بالغ اولورسز پس سزی بویله
حالدن حاله کتورمکه قادر اولان نیجون اولوب تراب اولدقدنصکره تکرار
حیات ویروب جزای اعمالکزی کورمکیچون حشر ونشره قادر اولمیه نتکه
حضرت عزیر علیه السلام حماریتك چوریمش اولدقدنصکره باذن الله تعالی
اجزاسنك مجتمع اولمسنی وعزیر علیه السلامك کوزی اوکنده بویله کلوب
مرکب اولمسنی مبین سورهٔ بقرهده حق سبحانه وتعالی خبر ویروب بیورر
او کالذی مر علی قریة وهی خاویة علی عروشها یعنی کورمدکمی اول
کمسنه یی که بر کویه اوغرادی شول حالده که اول قریه سقفلری اوزرنه دوشمش ایدی
یعنی دیوارلری سقوط اولمش وسقفلری دوشمشدی بو قریه خراب ایدنده بیت
المقدس یاخود بیت المقدسه قریب ایلیا دیدکلری قریه درکه بخت النصر
خراب ایلمش ایدی ومرور ایلین کمسه دن مراد حضرت عزیر علیه السلامدر بو کون
حضرت عزیر علیه السلام بو خراب اولانه ایلیا قریه سنده اوغرایوب بر موضعده
اوطوروب انك میوه دار اولانه درختلرندن بر مقدار انجیر وانکوردن تناول
انجیردن بر مقدار تناول وشیرهٔ انکوردن بر مقدار ایچوب بقیه سنی اوکنه قودی
ومرکبنی اوکنه باغلیوب اول خراب اولمش کویه نظر ایلدی واستبعاد ایدرکه نه
حالله دن وجهله احیا ایلر شو قریه یی حق سبحانه وتعالی انك اهلی اولدکدنصکره
فاماته الله مائة عام یعنی الله تعالی انی بو تفکر ایلدکی وقتده اولدردی یوز ییل
مقدار ثم بعثه انی تمام یوز ییل اولدکدنصکره کرو احیا قیلدی آنکلیکی شکل و

وصورتی اوزره پس حق تعالی اکا بر ملک کوندردی قال کم لبثت عزیر علیه السلام
ملکه دیدیکه نه قدر وقتدرکه بوراده اکلندک قال لبثت یوما او بعض
یوم عزیر علیه السلام اکا دیدیکه بر کون اکلندم پس افتابه نظر ایتدیکده کوردیکه
غروبه قریب اولمش دیدیکه یاخود کونک بعضی اکلندم زیرا اقبل ایتدیم
اولدوکی وقت ضحی وقتی و حیات بولدیغی وقت قبل الغروب ایمش
قال بل لبثت مائة عام اول ملک اکا دیدیکه بلکه یا عزیر سن بوراده
یوز ییل اکلندک و اول دنیا غمندن بو قدر وقت دینجلندک فانظر
الی طعامک پس سن نظر ایله طعامکه که اول ییدوکک انجیر لقیه سیدر
وشرابک لم یتسنه و دخی سن یا عزیر نظر ایله شرابکه که اول ایچدوکک
شیره‌سیدر که هیچ بوی متغیر اولمدی وانظر الی حمارک دخی سن
نظر ایله حمارک جانبنه که جمله اجزاسی فانی اولمش و عظام نخره‌سی بن
قالمشدر ولنجعلک آیة للناس و یا عزیر سنی حشر احیاسنده انکار
ایلین ناسه حجة آیت و عبرت قیلورز تا سنک احوالکدن عبرت آله‌لر
وانظر الی العظام و نظر ایله مرکبک استخواننه کیف ننشزها پس تا کوره
که قدرت کامله ایله اول عظام رمیمه‌یی نیجه تحریک ایلرز و ترکیب ایدیجک بعضیسنی
بعضی اوزرینه وجمله‌سی مرفوع ایلرز ثم نکسوها لحما بعده لحمی کوکلر اوزره
نیجه کیدیررز پس عزیر علیه السلام اول کلکاره نظر ایلدکده کوردیکه اجزای
متفرقه بوره کلدی و جمع اولوب اولکی کبی اولدی حمار فلما تبین له وقتاکه
حضرت عزیره آثار قدرت الهیه بو وجه معاینه روشن و مبین اولدی قال
اعلم ان الله علی کل شیء قدیر کندی کندویه دیدیکه بیل ای نفس یا خود
بن بیلورم که تحقیق الله تعالی هر شیئه قادر در امنا چومدانه کیه تجدید دور تسمق
و خرلشق و ارتشک و غنادی ایتمک چپان جمیعدندر ماخوذ در خرامان معانقه‌ده در
جوزک یوزه دوزنه زخم زدن و مطرب و سماع و آتش و آتنت که در کندم افتد و
انواع او وخته کیند ظلم ز هندوستان آمده جونی بهر جوکه زد سوخته زمینی جکنی بکشم تبین
جیم دم دوماش جایه کشیون کرده ورزدوزی راچکی کویند جخ چوبی که بعرض جوبها که در ضع

کوه باشد

کوه باشد بند کنند تا بر آن جوبهای باریک ببندند و شاخهای تاک بر آن
کشند جهانبان پادشاهی که قیام جهان بعدل او بود جبان بالفتح بد دل و
نامرد و قورقق کسیه دیرلر جهانبین چشم و بیننده جهان و جهان بین
جیلان بالکسر نام شهری و نیز ولایتی که بتعریب کیلانست و معنی کنجدهم
آید و نام میوه‌ایست که سنجد و سنجد جیلان نیز کویند بتازیش عناب کویند
چشن یوزه رسن تب بیت چو دید اندرو شهریار زمین بر افتاد از بیم بر روی
چشن جرعه‌دان چیزی باشد که در آن جرعه شراب ریزند خاقانی بیت
خورده یک دریای بصره تا خط بغداد جام پس بیادی دجله را در جرعه‌دان آورده‌اند
چمین بول و غایط و چرکاب و کل سیاه جنین بالفتح رحم مادرده
اولان ولد دیرلر من الاصطلاحات چشم سپیدران چشم کریان چشمه
آتش فشان آفتاب چشم بر زمین افکندن سجده کردن و فرو دیدن چه از
شرم چه از خجالت و چه از اندوه و چه از تواضع چرخ زدن رقص کردن
و سیر و کشت کردن چشم زدن نوشیدن و شرم کردن چشم داشتن امید داشتن
چار اخور سکلین عناصر اربعه چار ارکان مثله چار آیین چهار یار کزین رضوان الله
جگر خوردن اندوه خوردن و محنت و مشقت دیدن چار طوفان فراش عناصر
اربعه و مشرق و مغرب و جنوب و شمال چار طاق افکن فراش چراغ مغان
شراب جام بر سنگ زدن از می توبه کن و از رندی و می خواری باز آی جادو
از جکان کنایه از سجده و مراقبه است چکیده خون می انکوری چتر زرین آفتاب
جادو سخن شاعر با فصاحت و ملاحت و لطافت جگر خستگان عاشقان
و سالکان و شکسته خاطران خون رزان می انکوری مع الواو جغو
سرچه که بتازی عصفور اصلی چغو کدر جایه کوغلجان و شوخان بیت
یکی جایه کو ویکی چنک انی نای کوید شکسته کن جو علم معروف و نود و
ششم مرتبه از کوهر زر که بتازیش عیار خوانند جوجو پاره پاره و خرد خرد و درج
و شراز آنکه جلو بالفتح چوب سیخ کباب چنو یعنی چون او نظم جهاندار چنو بر تخت
ننشست من الاصطلاحات چشمه ترازو تا برابر باهم دو طرفان چو حلقه بر در تو مقیم بود در تو

مع الهاء جرخه چقرق جنازه کسر جیمله میت کوتوردکلری صال اغاجنه
دیرلر و تنشویه تخته سنه دیرلر و تابوته دخی دیرلر جامه نادوخته
کفندر که انسانک اخر لباسیدر چرخ مه فلک قمر و مرتبهٔ اعلی مراد اولنور
جامه شو و نظم بیت بوددست وطنبور را برکرفت سر ایدی جامه اندر کرفت
جمنده جمیدن اسم فاعلدر رونده و خرامنده معناسنه در و بیک دو اوف
بیت جمنده بوی شاد بود آکهی که تیره شد از روزکار بهی جیره غالب و
یکن و مستولی بیت چرا بودلت چیره شد خیره دیو جرمه بوزن سرمه سبز
اسب و خنک جبهه منزلی از منازل قمر و پیشانی جامه نوعی از سازهای
مطربان هند رباب ع یکی جامه کوی و یکی چنکزن جغانه بالضم توانا چغته
باجیم فارسی مفتوح خمیده و دوتا شده و کوکشته و سر کوسپند بریان
چوبینه بالضم و جیم فارسی مرغیست بزرک سپید با کردن دراز بعربی
کوکو اخوانند جدکان بالضم راههای مختلفه و کارهای مختلفه چمانه بوزن
زمانه پیاله و نیم کدوی منقش که در ان شراب نهند جغابه بوزن کشابه بمعنی تمام
چکامه قصیده بیت بشهریار رسانند سبک چکامهٔ من چرونم بوزن
شرمن بمعنی چرا غیابانه باشد و در مؤید بمعنی چارچوبین و دوونم نیز آید
چکاده بوزن نفت بمعنی میان سر بیت قدم عرفه در آهن ایلچی چکاهم چهار
کوشه تابوت بیت در کوشه نشست و تاختن نوشته تاکی رسدش چهار کوشه
من الاصطلاحات چشم بر راه منتظر چرخ ترسا جامه فلک کبود دیوکش یعنی
دنیا چشم کاوانه چشم فراخ چرخ زندین کاسه فلک چهارکه مقام الست
چهارم منظره فلک چهارم جرعه ریز دین دین خنبه و اشکر یز جوجم
زمانه اصل روزکار و ذات جکر کوبه خوردن یعنی چیزی باکیزه کم کوردن لتب بیت
کشت کم اشیر سک ای شیرمرد مرد را غم جکر کوبه خوردن چهار بهفته
را موقوف یعنی ناچیز و معدوم مع الیاء جولقی درویش لندن
بر طائفه درکه سر برهنه کزرلر مابکی طونلق چوچ مکار و حیله کار اولانه دیرلر
و بر کسیه علمدر چیدن فعل مستقبل مخاطبدر اصلی چیدن جمع ایلمک معناسنه

جیدن

چیدن دوشورلکدر ضرورت شعر ایچون یاسی محذوف قدر جربی طلاقت لسان
و فصاحت و مبالغه غالب اولمقدر چاه جوی باجیم فارسی آهن کرکه دلو
از چاه بکشند چاپانی باجیم و باء فارسی نانی که انرا بتازی رغیف کویند
جکرخوار غم و اندوه و مشقت و هر چه تمامتر چاشنی اندکی از طعام و شراب
برای تمیز کردن چشیدن و نیز ابتدای زدن چوب نقاره و کوس چخی
بفتح جیم و کسر خا ستیزه کی من الاصطلاحات جوهر علوی اسمان چرخ چنبری
فلک چهار جوی عناصر اربعه چتر کحلی آسمان چشم شب یمانی شب بیدار
جو دل کعبه کردی ای توجه بدل کردی چشمهٔ ماهی برج حوت جو فروش
و کندم نما مردم مرایی باب الجاء مع الالف جا کسر جا ایله لفظ
دیوار اوزره اولان بردهٔ یه دیرلر که انی سقوط و هلاکدن منع ایلیه
لیس عقل دخی انی فساددن منع و هلاکه باعث اولمقدن
حفظ ایلدوکیچون سطح اوزره اولان ستره یه بر طریق مجاز تشبیه ایدرلر
حمیرا احمرک تصغیریدر حضرت عائشه رضی الله عنهانک لقب شریفیدر
بیاضیه اولدقلریچون حمیرا تلقیب اولندی بیاض اولان انسانه احمر دیرلر
کما قال ابن الاثیر فی شرح هذا الحدیث قال علیه السلام خذوا
شطر دینکم من الحمیراء یعنی عائشه کان علیه الصلوة والسلام یقول
لها یا حمیرا یرید کبیضا فان العرب یقول امراة حمراء ای بیضا حسنا
مثنوی حکم خذها لا تخف دادت خدا تا بدست اژدها کردد عصا
سوره طه ده اولان بو آیه کریمه یه اشارتدر وما تلک بیمینک
یا موسی اولزمانده که حضرت موسی علیه السلام مشاهدهٔ انوار ضد
قیلوب کمال هیبت و دهشتدن وجودنه وحشت عارض اولدقده
ازالهٔ وحشت و حصول مؤانست ایچون مکالمه یه اغاز ایدوب بیوردیکه
نه شیدر صاغ الکده اولان یا موسی قال هی عصای موسی جواب
ویروب دیدیکه بونم عصامدر اتوکؤا علیها بن عصایه اتکا ایدرم
یعنی طیانورم واهش بها علی غنمی و دوشوررم و سلکرم انکله

مشکل بعض احوال حضرت موسی علیه السلام

قیوبلرم اوزرن ولی فیها دخی بنم ایچون واردر بو عصاده مآرب اخری
حوایج اخری واردر قال القها یا موسی عتاب حق دیدیکه الق ایله
اول عصایی یا موسی فالقاها پس القا ایلدی وار دنیه واردی فاذا
هی حیة تسعی پس ناکاه اول عصا بر حیه اولدی که هر جانبه سعی ایلر
وحجر و شجر و جانوردن هر نه راست کلورسه بلع و اکل ایدوب بو رتبه
قیلدی پس بو حالی حضرت موسی مشاهده قلدقده قراری فراره تبدیل
ایدوب بغایت خوفناک اولدی قال خذها حق تعالی دیدی اول حیه یی
طوت ولا تخف قورقمه سنعیدها بز اول حیه یی اعاده ایدرز
سیرتها الاولی اولکی هیئته که عصادر پس حضرت موسی علیه السلام
بحکم الهی اول اژدری طوتدقده باذن الله تعالی یدنده کالاول عصا اولوب قلبی
آرام ایلدی معنی بیت خدای تعالی لا تخف حکمنی ویردی تا سنک
الکده اژدرها اولدی حبذا الخضرا کیاه سبزک حبذا افعال مدحدندر
حب الشیء دیرلر اذا صار محبوبا مع ابن حسب آبا و اجداد ایله
اولان شرف و مفاخره دیرلر حراب جمع حرب دریا معنی بحاره
مفاعله بابندن مصدردر مبالغه ایله جنک ایدیجی دیمکدر و کمال ایله دلیر اولمقدن
کنایه اولور حالب سود صاغیجی حبیب محبوب فی الاصطلاحات
جرعه خواب بو چشم جرعه بر داخت خواب ازخواب ازدین رفت مع الغ
حانوت خمر صاتیلان دکانه دیرلر حکمت حقایق اشیایی مع وصفاتها
ولوازمها بیلمک و هر شیئک حقیقتنک اقتضا ایلدوکنه کوره
عمل قیلمقدر حکمت اوچ قسمه منقسمدر بونلره حکمت منطوق عنها دیرلر
که انی خدای تعالی بعض قوللرینه بیلدرمش و اهل اولنلره بیانی ایدوب
سویلمکه اذن ویرمشدر پس انبیا و اولیا انی نطقه کتوروب سویلمشلردر
منطوق عنها اولان حکمت علوم شرعیه و معارف عقلیه کبیدر که انبیا و اولیا
انی بیان ایتمشلردر بونلره دخی حکمت مسکوت عنها دیرلر حق سبحانه و تعالی
اول انبیا و اولیایه بیلدروب بیاننه اذن ویرمشدر اول حکمته مسکوت عنها دیرلر

مطلب تعریف حکمت

نکته حضرت

نکته حضرت مولانا بیورر مثنوی هرکرا اسرار کار آموختند مهر کردند و دهانش
دوختند بیتی ایله دخی مسکوت عنها اولان سر و حکمته اشارت بیورمشلردر
و بونلره دخی حکمت خفیه دیرلر حق تعالی اول حکمتی کیمسه یه بیلدرمامشدر بو
حکمت خفیه نک علمی انجق کندی ذات پاک تعالی شانه مخصوصدر و عنده
مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو نصیله منصوصدر مع الحج حج لغتده
بر شیئه قصد ایتمکه دیرلر بعده شرع شریفده شروط معلومه اولان قصد
معینه تخصیص اولندی کما قال مولانا قدس سره الاسنا فی المثنوی بیت
شکسته میروند این قوم حج از فرج راهیست پنهان تا فرج اهل
تحقیق کعبه حقیقتک زیارت و طوافی الحجه اولان قصدی مراد ایلدیلر
لو مجلدن دخی مراد بودر وحج بمعنی حاجدر قومک حجه اضافتی موصوفک صفته
اضافتی قبیلندندر تقدیر معنا پاشکسته کیدرلر بو حاج اولان و قصد زیارت
و طواف قیلن کعبه حقیقت بولنه زیرا زحمت و حرجدن بر کیزلو یول واردر
فرج و راحت جانبنه کما قال الله تعالی سیجعل الله بعد عسر یسرا و نحوینجه
وما من ترحة الا وقد تبعت لها فرحة و دخی ان الفرج من الترح حدیث
شریفلری مقتضاسنجه عسردن یسره و ترحدن فرحه و حرجدن فرجه بر راه
پنهانی واردر عسرت چکیلن یسر و راحت بولور و حرج اختیار قیلنلر
فرجه و فرحه واصل اولور و لهذا بو قوم حاج منهاج کعبه حقیقته
خسته و شکسته کیدرلر انکیچون خسته لک ضمننده صحت و شکسته لک
مقابلنده عفو و عافیت وار ایدوکنی بیلورلر پس حرج بولندن فرجه
واصل اولورلر مع الحی حی علی الفلاح ای هلموا الی الفلاح و اقبلوا
و تعالوا مسرعین دیمکدر فی فضیلة الاذان اذانک فضائلنده حد و غایت
یوقدر نتکه کتاب فردوس الاخبارده مسطوردر که سلطان الانبیا صلی الله علیه
و سلم بیوردیلر من قبل ظفری ابهامیه عند سماع اشهد ان محمدا
عبده و رسوله فی الاذان انا قائده و مدخله فی صفوف الجنة
و فی محل الحدیث ان النبی علیه الصلوة والسلام دخل المسجد فی عشر

مطلب مهم فی فضیلة الاذان

المحرم فجلس عند اسطوانة حذاء ابی بکر رضی الله عنه فقام بلال فاذن
فلما بلغ اشهد ان محمدا رسول الله قبل ابو بکر ظفری ابهامیه ووضع علی عینیه
وقال قرة عینی بک یا رسول الله فلما فرغ بلال عن الاذان توجه النبی صلی الله
علیه وسلم الی ابی بکر رضی الله عنه فقال من فعل مثل ما فعلت یا ابا بکر
غفر الله ذنوبه جدیدة وقدیمة عمدا وخطأ وفی قصص الانبیا علیهم السلام
ان آدم علیه السلام اشتاق الی لقا محمد صلی الله علیه وسلم حین کان فی الجنة
فاوحی الله تعالی الیه هو من صلبک ویظهر فی آخر الزمان فسأل الله تعالی لقایه علیه التحیة
فاظهر الله تعالی وجه محمد علیه الصلوة والسلام فی صفای ظفر آدم علیه السلام
مثل المرآت فقبل آدم علیه السلام ظفری ابهامیه ومسح علی عینیه لم یعم ابدا
انت نور بصری وقرة عینی وحبیب قلبی وانیس روحی یا سیدی یا رسول الله
مع الدال حد منطقیلر اصطلاحنده حد شول بر قولدرکه بر شینک
ماهیتنه دلالت ایلیه کما یقال الحد قول دال علی ماهیة الشیء اعیان
ماله قیام بذاته درکه جوهر دیدکلریدر اعراض ذاتی غیرینک ذاتنه محتاج اوله
دیولو مثلا الوان کبی نتکه حضرت مولانا بیورر فی المثنوی
حد واعیان وعرض دانسته گیر حد خود را دانکه نبود زین گزیر یعنی
ای علم منطقه مایل وفلسفیه طالب اولانلر که علم فلسفه ده حد واعیان
واعراض حکمنی بیلدم طوت اصل کندی حدیکی بیل که انی بیلمکدن لابد در
وغیر معان یوقدر وانسانک حدی که حیوان ناطقدر زیرا سؤال اولنسه
ما الانسان فی حد ذاته یقال الحیوان الناطق اکر بو نطقدن مراد
انجق نطق ظاهر اولورسه انسانک حدی اولماز زیرا حد اودرکه بر شینک
اعیانی مانع افرادینی جامع اوله وهو لیس کذلک زیرا نیجه ابکم واردر
که نطق ظاهری یوق اما ینه اکا انسان دیبور وحیواناتده طوطینک
نطقی وار اما ینه حیواندر پس معلوم اولدیکه مراد بو نطق ظاهر دکلدر
بلکه ذکر ملزوم اراده لازم قبیلندندر یعنی حیوان مدرک دیمکدر اکر
پس انسانک سایر حیواناتدن تمییزی ادراکله در وادراک دخی اکر محسوساتی

وجزؤیاتی

مطلب تعریف حد واعیان واعراض

وجزؤیاتی مدرک اولورسه وهم دیبور واکر کلیاتی ومعقولاتی مدرک
اولورسه عقل دیبور پس تقدیر حدانک بودرکه الانسان حیوان
مدرک لحقایق الاشیا وصفات خالقه واسمائه وافعاله
وقدرته وصنعه اولدیغندن جامع مختصر الدهر کلمه پس کندی
حد وحقیقتن کلام ومنطقیله بیلیمدین یا کلمشدر وعمرین فلسفیه صرف
ایلیوب اوقاتن ضایع قیلمشدر عمر نازنین موضوع ومحمول بحثنه کیتدی
بصیرتینی عمر مسموعینی کیتدی هر بر دلیل نتیجه واثری نه باطل اولدی پس کندی
نتیجه کنه نظر ایله منطقیلر اصطلاحنده موضوع مبتدایه محمول خبره دیرلر
زید قایم کبی ودلیل اولدرکه انک علمیله بر اوزکه شینک علمی حاصل اوله ای فقیر
عمر نازنین قواعد منطقیه یی بیلمکده کیتدی واصطلاحات فلسفیه یی اوکرنمکده
بیهوده ایرام خرج اولندی ومسموعات ومنقولاتک تعلیمنده بصیرتینی کحله
عمر ضایع اولدی اکر مسموعاتده بصیرت اوزره اولیدک استماع ایلدوکک
کلماتدن نصیحت پذیر اولور ایدک وحق اولا قبول ایلیوب نفسکی بیلمکده
ورنجله اشتغالی کسب الحکمه والی تقرب حاصل الحکمه سلوک ایدردک
سنک هر دلیلک عند اهل التحقیق بی نتیجه وبی اثردر زیرا قرب حقه
دلیل اولماز کندی نتیجه کنه نظر ایله که عاقبت امرده سنک وجودکدن
نه حاصل اوله کورکورز ونحن اقرب الیه من حبل الورید مقتضاسنجه حق تعالی
ذلک تعالی سنک جمیع اشیادن اقربدر انکله الهی اشیا ایله بیلورلر لکن عرفت
الاشیا بالله حدیث شریفنک موجبنجه اشیانی الله ایله بیلورز
مثل الفریقین کالاعمی والاصم والسمیع والبصیر هل یستویان
مثلا افلا تذکرون صدق الله العظیم مع الراء حبر بالفتح والکسر
عالم المتفنن وقیل هو مقلوب فی البحر لان العالم مجموع العلم کما ان
البحر مجمع الما حز بفتح الحا وزاء المعجمه وسکونه تقدیر وتخمین ایتمکه
دیرلر فی الاصطلاحات حجت استوار قرآن مجید حرف کلوبدر وزر کاغذار

حقه كاوس نام نواى ولحن مع الشين حكم كش با ميم موقوف وكاف
مفتوح مطيع وفرمان بردارى واطاعت كش وفرمان بردارن مع الضاد
حُرُض محنت وغصه دن اريمك وجور يمكدن نتكه بو حرض يوسف حتى
تكون حرضا او تكون من الهالكين مع الف حِرّيف بالكسر والتشديد
شول آجى نسنه كه غايه مرارتندن لسانى آجى ايليه مع القاف حُراق
بالضم والفتح خف يعنى كوخه كه قاو در وطاس وآيينه افتابه مقابل طوتلر وبر بوله
قاوى وسائر اشيايى يافوق حرارته بيله لغت حُسن خوبلق دورت نوع اوزرنه
بر نوعى حسيدر كه تناسب اعضا واعتدال قامت وبهجت وانظار اشكال
وهيئت كبى وبر نوعى عقليدر كه انك ادراكى عقله اوله عدالت ومروت وحميت
كبى وبر نوعى روحانيدر اخلاق حسنه واوصاف حميده اولان حسن كبى
وبر نوعى شرعيدر امور دينيه ده اولان حسن كبى رعايت امر شارع ولزوم
جماعت وصحت اعتقاد وبونلره مشابه اولان وبو انواعك جميعنك
مقابل وضدينه قبح اطلاق اولنور مع الكاف حُبُك بالضم بوللر معناسنه
حبيكك جمعيدر حائك جولاه مع اللام حال تصوفا بلا عمل ولا كسب
قلبه كلن حالتدر ديرلر كه صفت نفسانيه نك ظهوريله زائل اوله
حول حركت معناسنه لا حول ديمك لا حركة ديمك معناسنه در محال محجله نك
جمعيدر محجله كوذك خانه ديرلر في الاصطلاحات حيض الرجال كذب ودروغ
وافترا وسخن چينى وغيبت وكلام ما لا يعنى مع الميم حاتم حا فتحت
وكسر تا ايله حاتم طايى در كه جواد كرمه نك اسميدر لكن كاهى غيبتدن
مخاطبه التفات ايدوب مطلق جواد معناسنه استعمال ايدرلر حكيم علمى وعملى
محكم اولان وقول وفعلده اصابت فيلى عاقله ديرلر حزم شدت
رأيه وزياده احتياطه ديرلر حازم زياده احتياط ايدجى كمسنه ديرلر حمام بالفتح
كبوتر وبالكسر موت حلم بضم الحا نائمك كوردوكى خيالات يعنى نايم بيدار
اولدقده فنامن كوردوكى خيالات نيجه ايسه دنيا هم انك كبيدر نتكه
جابر بن عبد الله رضى الله عنه بو حديث شريفى روايت ايدر قال كنت عند النبى

صلى الله

صلى الله عليه وسلم جاء رجل ابيض وعليه ثياب بيض فقال السلام عليك
يا رسول الله قال عليه الصلوة والسلام وعليك السلام ورحمة الله فقال
ما الدنيا قال عليه السلام الدنيا كحلم النائم فقال فكيف يكون الرجل
فيها قال عليه السلام مثل الطالب القافلة وقال فكم القرار فيها قال
عليه التحية كقدر المتخلف عن القافلة فقال فكم ما بين الآخرة والدنيا
قال عليه السلام غمضة عين فذهب الرجل فقال عليه الصلوة
والسلام هذا جبرائيل اتاكم ليزهدكم عن الدنيا ويرغبكم في الآخرة
حِكَم حكمتك جمعيدر حكمت تعريفنده بعضيلر الحكمة هي الاصابة في
الفعل والقول ديو تعريف ايدرلر وبعضيلر الحكمة هي العلم بحقائق
الاشياء على ما هي عليه والعمل بمقتضاه ديمشلر زيرا حكيم هر حقى
مستحقنه ويرن وهر شيئى موضعنه قويان كمسنه ديرلر حُطام
كياه ريزه وكياه خشك حطيم جاى بلند في الاصطلاحات
حقه‌هاى مينا فام افلاك مع النون حبائل شيطان زنان حَلان
بچه كوسفند حلقه بر در زدن فتح باب طلب كردن حوض نعمان يعنى
از حوضى كه تخت نيسان نام داشت چون رسول اكرم صلى الله عليه وسلم
بر سر آن حوض رسيد نامش نعمان نهاد حق تعالى آن آب را كه بغايت
تلخ بود بنهايت شيرينى رسانيد مع الواو حدو حا مفتوح ودال
ساكن راندن شتر با واز سرود مع الها حمدونه بوزينه معصومه
ميمونه اكويند بعربى قرد كويند حِلّه بالكسر والفتح ولام مشدد منزل و
مقام حزب الله مومنان وصالحان وعارفان وحافظان ودرويشان
حسامى نامه مثنوى شريفك لقبيدر حسام الدين افندى حضرتلرى
بونك تأليفنه علت غائيه اولدوغيچون اول حضرت بو كتاب شريفك
نظمه كلمسنى حضرت مولانادن استدعا قيلدوغيچون بو حسامى نامه بو لقب
ويردى وساحى نامه دخى ديلدى حمزه بولغور شوربا كشنه ديرلر حراره
مطربلر لسانيدن واصطلاحلرنده تحرير ونغمه اتكلمه ديرلر قول وغول

وکاه بعض مطربلرک اصطلاحلرندندر مثلا قول و غزل بیتله و یا بوغز لله
تغنی و ترنم ایلمکه دیرلر. و کاه و عمل تحریر و نغمه یی اتمام ایلمکه دخی و بعضلر اصول
اوزره ترنمات ایلمک و یا پیشرو مابعدنده حاتمکده حاتمکک محللریدر بونک
زبانم سخنلر مقری دیمه دخی کنایه‌در حظیره حای مهمله و ظای معجمه ایله حولی یه
دیرلر روضه معناسنه دخی استعمال اولنور حطمه حوق اکل ایدیجی کمسنه
دیرلر نیتکه رجل حطمة دیرلر حسبی الله الله تعالی کافیدر معناسنه در
والله تبارک و تعالی کندی رسولنه و حبیبنه حسبی الله دیمکه سوزنه توبه
اخرنده قل حسبی الله علیه یتوکل المتوکلون بیوردی بیوردی و دخی
فقل حسبی الله لا اله الا هو دیمکله امر ایلدی پس مؤمن اولنلره لازم اولان
اولدر که الله تبارک و تعالی حضرتلرینه توکل ایلیوب حسبی الله و حسبی
کفی دیه لر و عدودن و انلرک شرلرندن و ضررلرندن اللهه التجا ایتدکده بعضلر
هیچ بر تشویشه حذر ایلمیه صحیح بخاریده ابن عباس رضی الله عنهدن
روایت اولنمشدر قال النبی صلی الله علیه و سلم حسبنا الله و نعم الوکیل
قالها ابراهیم علیه السلام حین القی فی النار و قالها محمد علیه السلام
و اصحابه حین قالوا ان الناس قد جمعوا لکم فاخشوهم فزادهم ایمانا
و قالوا حسبنا الله و نعم الوکیل پس حضرت قادر مطلق کندو یه
هر امرده وکیل اتخاذ ایلمک و حسبی الله و نعم الوکیل دیمک جمیع
خوف و ضررده حصن حصین و هر خائف الجئه امانددر نظم تو با خدای
خود انداز کار و دل خوش دار * که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند مع
الالف حجی بکسر الحاء عقله دیرلر حجی اتیمش یکسیه دیرلر
الکن خادم دیدکلریدر رسمی نام باری تعالی و نام قبله حق گوی
با کاف فارسی نام مرغی که تمام شب بشاخ درخت بیکپای بیاویزد
و حق حق گوید روز مخفی شود کسش نبیند و آخر شب از دهن وی یک قطره
خون بچکد و آنرا مرغ شب آویز نیز گویند چراغ شب آویز نیز گویند.
حیری بکسر حا و رای مهمله رواق و ایوان نظم بگردم خطا کردم و تا نشکستم

بشکسته

بشکسته مرادست و بوده کو در حیری من الاصطلاحات حوض ماهی
موج حوت حجاب ظلمانی یعنی شب حجاب تجلی نور ماه و آسمان و غبار
باب الخاء مع الالف خدا بو لغت ایکی قسمدر بری اصلی خود ایله
آی دن مرکبدر و واجب الوجود معناسنه بری صاحب و مالک معناسنه
اسم مفرددر خنبا ضم خا و سکونی نونله سبو و ظرف معناسنه در که عرب
تغنی دیرلر خورا لایق و درخور معناسنه در خون بها وصف ترکیبیدر
قان اغلایجی معناسنه در اگرچه ظاهر معنی قان سوزیجی دیمکدر بو اعتبارله
گوزلکدن روان اولدیغی جهتندندر خلاء بسکون و راسنه دیرلر حضرت
خدانک مقعد صدقنک شبکندری کما قال الله تعالی فی شانهم
فی سورة القمر ان المتقین فی جنات و نهر فی مقعد صدق عند
ملیک مقتدر خط استوا نزدیک حکمای رصد خطیست موهوم
در وسط السما یک سر او بقطب شمالی و سر دیگرش بقطب جنوبی
پیوسته است و در هر اقلیم خط استوا بود چون آفتاب بر آن خط برسد
روز و شب برابر گردد و از پس آن سیر آفتاب را ارتفاع نگویند
بل زوال خوانند تا حینیکه حرارت آفتاب و روشنایی تیز زمان
زمان و قوای بشری نیز بتدریج در مکاسب دنیا و نقصان پذیرد
کذا فی الموائد و آنرا الف استوا نیز گویند خوش تا خنکی بادکه
تنازلش طوبی خوانند من الاصطلاحات خیمه بصحرا از نظر خلق غایب
و قبل آشکارا و بی برهم خسرو زرین عطا آفتاب و پادشاه زربخش
خرم فضا آسمان خانقاه بالا آسمان خرگاه خضرا آسمان خرگاه مینا
آسمان مع البا خطوب جمع خطب در شکل و عظیم ایشلر معناسنه در
نیتکه هذا خطب جلیل دیرلر امر عظیم معناسنه دیرلر خسیب کسر خا ایله
حسنات معناسنه در خوب عربیدر خوب فارسی کبی بونوری خوشاب
سیراب و تازه و طری معناسنه در خیزاب موج معناسنه در خیز ایله
آبدن مرکبدر خلاب فتح خا ایله بتاق و چموره بیر معناسنه در که درانی

بای بلغور بتازیش زخلوفه خوانند **خنبب** بوزنی رقیب هفت
شمامه اند بطریق چهره تسبیح وسلک مروارید از اول آسمان تا هفتم
زمین برابرند یکی بالای دیگری **خنب** بالفتح انشتر حکی کلو **خله** **چوب** بفتح
خا ولام وضم جیم فارسی چوبیر اکویند ملاحان کشتی را بان رانند
خنب بضم خا وسکون نون خم باشد **بیت** بهر کام خنبی پر از لعل می
طبقهای لعلی وشکر ریز بی **خنب** فتح خا وسکون نونله بمعنی صفه **من**
الاصطلاحات **خاتون عجب** می انکوری **خاتون عرب** خانه کعبه **خاک وآب**
قالب بشر **مع الثا** **خلت** فرند اشلغه دیرلر **خیالات** خیالک
جمعیدر خیال حواس خمسه ظلم باطنه دن بر قوتدر که حواسدن ضایع اولان
وزایل اولان صوراننم منقشه اولدر وبو قوت خیالیه حس مشترکه خزینه
کبیدر وبو خیال صالح وفاسد اولمغه منقسم اولور صالح اولان خیال
دینه واخرته متعلق اولان خیال کبیدر فاسد اولان نفسک آرزولرینه
ودنیایه متعلق اولان خیال کبیدر **مثنوی** خوی دارم در نماز این التفات
معنی قرة عینی فی الصلوة صلوتم مصلینک کوزینک نور وسرور
اولمسی بو وجهله اولور که بو وجهله اولور که صلوة مشاهده محبوب خدادر
پس مشاهده محبوبیته عین الحب اولمسی مقرردر ولهذا قال النبی
علیه السلام حبب الی من دنیاکم ثلث النسا وطیب الرایحة وقرة
عینی فی الصلوة رواه احمد والحاکم والبیهقی عن انس رضی الله عنه شیخ
صدر الدین حضرتلری حدیث اربعین شرحنده الصلوة نور حدیثنده بیورور
صلوة سبب نور باطن مصلیدر زیرا ان المصلی یناجی ربه حدیثنک
فهوایجه مصلی ربینه مناجات ایدر پس الصلوة معراج المؤمن حسبجه
عبد مصلی توجه ایدوب بالمواجهه ایاک نعبد وایاک نستعین دیو
نیاز ایدر پس الصلوة معراج المؤمن فحواسنجه عبد مؤمن مصلی صلوته شروع
ایلدکده ربینه کمال توجه ایله توجه ایلر والحاصل وجد ایلر پس حضرت
حقی انکا وحی غایبدن شهود کبی کوزر ومشاهده ومشافهه مرتبه سنه

بیتوروب

مطلب تعریف خیالات

مطلب في فضيلة الصلوة

یتوروب بالمواجهه بلا حجاب انکا خطاب ایدوب صلوة ربیله عبد
مابیننده وصلت ومعراج اولور وعبد توجهی مقداری فیض الور
ونور وصفا بولور **خشت** بالفتح خشتنندن فعل ماضیدر یاره
ایلدی ومجروح ایلدی معاکسه سیدر **خشت** معروف وبلیمان نیزه وحربه معناسنه
نظم درخشیدن خشت زوبین نکرد جوانش پس از در لاجورد
مجازا مزراق ونیزه معناسنده کلدر **نظم** بیا لای سروینه بالای بیل
تاآورد خشت افکند بود وسیل **خرافات** بالضم سخنان دروغ وشیرین
وحکایتهای خوش آیندی **خوست** بوزنی پوست بمعنی جزیره وراه
کوفته امن **من الاصطلاحات** **خاک نشت** زبونه وزیربار وجد سنکار
ومتعبد سیت **خاک وباد اوست** این بنده فاصد اوست منطبخ اوست
خشک وسال آفت این جهان **خنس وسیارات** افتاب **خاتون کاینات**
کعبه الله **خار زمانه باخر بانک** یعنی هر تنکبر اوخیت وهر عسر برا
یسری **خیر الحرکات** نماز **خیر السکنات** روزه **مع الجیم** **خنج** بفتح خا
وسکون نون فایده ومنفعت وناز وطرب ودر نسخه وفا بی
بمعنی باطل وآوازی که در حین جماع از مرد برآید وبمعنی نشاط وغنج نیز
می آید **خوج** با جیم فارسی آدل حریردر که نیزه او زرینه تعلیق ایدوب
براق دیرلر وافسر خروس ودر نسخه میرزا بمعنی کوسفند جنکی که قوچ نیز
کویند وکلی سرخ که تاج خروس نیز کویند **خداج** نقصان **خلنج**
بوزنی شکنج ابلق یعنی دورنک در مؤید الفضلا بمعنی کبوتر سیاه
نیز آمده که از پرهای اویک پر باد وپر سپید باشد **خلج** بفتحتین
طایفه اند از صحرانشینان وترکان **خفنج** بمعنی کمندار ناز وطرب و
نفع **خفج** بوزنی رفض انکرانی که مرد را در خواب فرو کیرد وعرب کابوس
کویند که مقدمه صرع است **مع الحاء** **خواجه مشاح** یعنی حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم المشاح کثیر الخیر **خنج صبح** سپیده صبح
وافتاب **مع الخا** **خلخ** بفتح خا ولام مشدد مضموم بوزنی فرخ نام

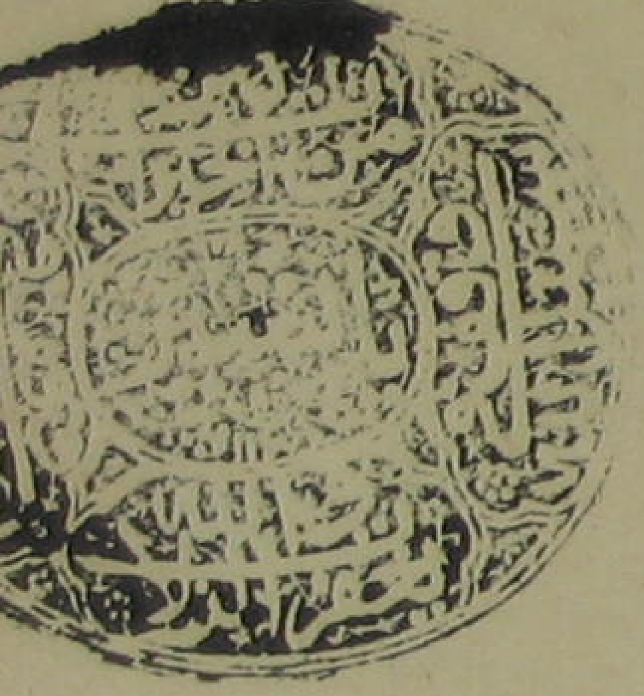
ولایتست در ترکستانده وارانڭ مشکی خوشند و منسوب بخوبرویان و فیل
بفتحتین مع الدال خلد ضم خا ایله کوزسز کوبک و بعضیلر درکه
هیچ کوزی یوقدر لکن قتی مدرکدر تنکه اسمع من الخلد دیرلر یعنی فلان
کمسه کوستبلدن زیاده ایشیدیجیدر دیمک اولور خود تولغه بشرکی اشتق
خشک آورده بود یعنی سکوت قیلمش و بی قیل و قال اولمق مرتبه سنه
کندوسنی کتورمش خلیم الود سوسوکله قارشمش سوسوکلو دیمک واتی غیر
ایله ذم کنایه اولور مثنوی ختمهایی کانبیا بگذاشتند آن بدین احمدی
برداشتند شول بر نوع ختملری و قفللری که مقدم کلن انبیای عظام
صلوات الله علیهم اجمعین قودیلر وکتدیلر اول ختملرک بنن اقفال
معنوی اولان علمای دین احمدی واسطه سیله آچدیلر و رفع ایتدیلر مراد
شول فتوحات روحانیه و فیوضات ربانیه درکه سائر انبیای
عظام و مرسلین کرامه فتح اولمادی وانلرک امتی اول فتوحاته نول
بولمیوب انلک ابوابی بسته و مقفل قالدی فتاح مطلق اولان خدا
فتوحات لدنیه‌یی و کشوفات دینیه‌یی خاتم الانبیا علیه افضل التحایا
حضرتلرینه فتح ایلیوب میسر قیلدی وانک دین متینی اول فتوحات
لدنیه‌نک اقفالنه مفتاح قیلدی پس علما و عرفا اول ختملری و قفللری
دین احمدی مفتاحیله رفع ایدوب آچدیلر واول فیوضات و فتوحاته واصل
اولدیلر وانلرک نتیجه طالبلری دخی بهره‌مند قیلدیلر مثنوی قفلهای
ناگشاده مانده بود از کف انا فتحنا بر کشود اچلمامش قفللری
اول قفللر انا فتحنانک الندن آچلدی سوره فتح شریفک اولنده
اشارتدر حق سبحانه و تعالی حبیبنه خطابا انا فتحنا لک فتحا
مبینا بیوردی یعنی یا محمد بز سکا فتح ایلدک تکیه و باوجود
خبری و ماضی ایله تعبیری تحقق وقوعنه بناءً درکه فی الحقیقه نزول
ایتدکدنصکره حق تعالی حضرتلری مکه شهرینی و خیبر قلعه‌لرینی و دخی
نیجه بلادی اول حضرته فتح ایلدی فتحک صوری و معنوی اولمغه شمولی واردر

صوری

صوری اولان فتح قلاع و بلدان کبیدر و معنوی اولان فتح کشف
علوم و عرفان و اسرار نهان و فتح عالم جان کبیدر انبیای عظامک
علیهم السلام واصل اولمادقلری و انلره فتح قیلمادیغی علوم و عرفانی
و اسرار نهانی اول سلطان کائناته علیه السلام فتح قیلدی یعنی ثبت
علوم و عرفان و اسرار نهان خزینه‌لرینک ابوابی اوزرنده ناگشاده
قفللر و فتح اولنمامش مهرلر قالمشیدی و انبیای عظام علیهم السلام
انی آچه میوب قویمش وکتمشلر ایدی انا فتحنا قائلنک کفندن اول
قفللر آچلدی و اول نهانی اولان علوم و عرفان حضرت خاتم الانبیا علیه اتم
التحایایه مفتوح اولدی وانک امتنک علماسی هم اندن حظ الدی و هر بری
استعدادی قدر اندن میراث بولدی فی المثل چونکه بر استاد کامل صنعتنی
سائر استادلر اوزره سبقت قیلسه و جمله‌سنه غالب اولسه انکله
بو صنعت ای استاد کامل سنک اوزرکه ختم اولمشدر وسنده کمال
و نهایت بولمشدر دیمز میسین پس اول خاتم انبیا علیه افضل التحایا حضرتلرینه
خاتم النبیین دیدیلر که نبوت انده ختم اولدی و فضائل انبیا و خصائل
مرسلین انده کمال بولدی وانک شرع شریفی هم جمیع شریعتک اسرارنی
و خصائلنی جامع اولدی پس نه اندنصکره بر صاحب نبوت کلور و نه انک
شریعتندنصکره بر شریعت اولور زیرا کمالدنصکره زوالدر الیوم اکملت
لکم دینکم آیت کریمه‌سنک حسبیجه دین مبین کمالنی بولمش و نبوت
و هم شریعت صفت و خصلت اول حضرتده ختم اولمشدر بیت
از روان بخشی عیسی نزنم پیش تو دم زانکه در روح فزایی چو لبت
ماهر نیست خاد چیلاق و زغن یعنی قارغه خوید فتح خا و کسر
واو ایله یاشل اربه درکه طوارم بیدررلر خرداد ضم خا ایله قونش قدیمه
ثالث شهور سنه‌در و تاریخ جلالیده ثالث شهور فصل بهاردر
وهم آینک یوم سادسنک اسمیدر بیت بروز فرخ شادان بخرداد
روز به نیک اختر و فال گیتی فروز خمید خمیدندن ماضیدر اکلدی و منحنی اولدی

بیت مرا خواست کارد بخم نکند چو دیدم خمیدم ز راه گزنده خماند
خمانیدندن فعل مستقبلدر اکمک و منحنی ایتمک معناسنه اکن متعدی بسیدر
خنید خنیدندن ماضیدر صدا ایتمک و یانقولنق و چکرمک معناسنه در
طاغده و صحراده و حمامده و طاسده اواز چیقر و چکرر و مجازا دنیاده
مشهور اولوب صیت و صدا صاحبی اولمق معناسنه کلور خوهد
مختصر از خواهد ایدی وضع خاص کوزنی ایت در دیوان اوبشر افتاده ایست
خرشاد بالضم و سکون الراء مهمله افتاب که خورشید نیز کویند خسته نبد
جبیره نبد خوشاد پاکیزه کی کشت و باغ از کیاه خودرو خند و تند
هر دو بفتح اول مرادفند بمعنی تورت مورت نظم از صرصر فنا مجمه گشتند
تار و مار و زنتن بای قهر اصل جمله تند و خند خمانید بوزی رمانید
یعنی تقلید کسی کرد و بمعنی کج کرد نیز آمده و خماند یعنی کج کند
م الاصطلاحات خط بغداد پیاله یا لامال خطی از خطوط جام جمشید
بیت وقت صحبت که لعب دجله و ایام بهار ای بسر کشتی عمر تالب
بغداد بیار خیمه زد یعنی فرود آمد و مقیم شد و نزول کرد و لشکر
کشید خیمه بصحرا زد ای لشکر کشی کرد و از چشم خلق غایب شد
و قیل ظاهر شد و خود را بیرون زد خور از بغل روانه شد ای سر بلند
شد فاک شد با کاف موقوف یعنی خوار کشت خانه باد
یعنی میزان و جوزا و دلو خم بدهد رد و دفع نکند و نتوان کرد
خوشه در کلو آورد یعنی گیخته شد و نزدیک به مرد رسید
مع الراء خار کسر خا ایله عورتلر باشنه اورتدوکی ازار در
خوشکار با کاف فارسی شیرین و هر چه اول حضم کردد
خطیر عظیمی و حرمتلی کیشی بقال حل خطیر ایله قدر و بولارکه
طوار باشنه اورلر زمام کبی خوار خوار معناسنه کرکمن مطلقا
یوک معناسنه کلور خنور خانه الحیند اولان متاعه دیرلر رخت — مطلب احوال حضرت خضر م
خانه تعبیر اولنور خضر علیه السلام اسم شریفی بلیا بن ملکان در

دکنیت

[illegible]

کنیت شریفه‌سی ابو العباسدر یعنی خضر در علیه السلام اول حضرته
خضر لقبی اولنمسنه وجهی بو درکه وجه ارضده هر نه یره اوطورسه و یا
قدم قوسه اول یر باذن الله تعالی اکی یمین بود و مکله اخضر اولوردی
انکچون اکا خضر دیدیلر و علما انک نبوتنده اختلاف ایتمشلردر
اکثرک قولی بو درکه اول انبیادندر دکل بلکه اولیاء اللهدندر و دخی علما
خضر علیه السلامک الآن حیاتده اولمسنده اختلاف ایلمشلردر قول
اکثر اوزره حالیا حیاتده در و انک حیات جسمانیه ایله حیاتنه سبب
اولدرکه خضر علیه السلام الحیات الجمشدر شویله‌که اسکندر
ذو القرنین طالب الحیات اولدی و عسکر جمع ایدوب ظلماته توجه
قیلدی حضرت خضر علیه السلام اول زمانده انک عسکرینک پیشرویسی ایدی
چونکه ظلماته داخل اولدیلر هر بری عین الحیاتی جستجو قیلدیلر حضرت
خضر علیه السلام اول زمانده انلاردن بر مقدار دور اولمشیدی حکمت الهیه
منبع الحیاته راست کلدی در حال آب‌اندن بر بوب اندن نوش قیلدی
و غسل ایلدی و حق تعالیه شکرانه نماز قیلدی و اسکندر طریق یتوردوب
عین الحیاتدن دور اولدی پس طی اوکس اولوب ظلماتدن چیقوب ینه کندی
دیارینه کلدی و حضرت خضر علیه السلام حیات جسمانیه ایله حیدر و زندر
قال الشیخ محمد پارسا خضر تکلم فصل الخطابده و من ینکر وجود الیاس
والخضر علیهما السلام فهو من غایة الجهل بیورمشلر و دخی و من
ینکر نبوتهما المعتمد انه من نقص ختم النبوة فهو من قلة العقل
بیورمشلر و لو اکیمک پیغمبر اولدقلرینه ذاهب اولورلر و فصل
الخطابده یازدقلری اقوالک خلاصه‌سی بو درکه تلخیص اولنوب بو محله
تحریر اولندی خضر ایله الیاس علیهما السلام عالم شهادتک اهلندن
بعض صلحا به مصاحب اولورلر و انلر ایله صحبت ایدرلر نته‌که حضرت جنیدک
زماننده ممشاد دینوری ایله مصاحب اولدیلر و خضر علیه السلام سایر
ناسه نفع اولدیغی کبی اکثر زمانده مریض و خسته اولورلر و کندی نفسنه

سایونیاس کبی دوا و علاج ایدر وحق سبحانه وتعالی سلطان انبیا علیه اتم
التحایا حضرتلرینک عمر شریفلرنده اول انک شیوه بیلده بر کز دیشلرینی
تجدید وارکان واعضاسنی دخی قوی ایلیوب آندن قبلوررایدی اما بعد خاتم الانبیا
علیه افضل التحایا حق تعالی انک یوز یکرمی یللق بر دیشلرینی وجسدینی تجدید
ایدر اولدی وشیخ محمد پارسا حضرتلری دیرکه بعد عصر النبی علیه السلام
یوز سنه یه کلنجه یه دک انک دیشلری وجسدی دفعه تجدید ایدمشدر
بنه حضرت خضر علیه السلامی مدح ایلیوب دیرکه حسن خلق صاحبی
وسخی وخلقه مشفق ودخی کیمیا علمنه عالم ویردم اولان کنوز ودفاینه
مطلع بر ذات شریفدر وحضرت خضرک چوق اولادی وجوده کلدی
لکن شمدی یه دکین برینک اولادی قالمادی وانک اخر اوغلی وفات ایدلی
اللی یللر واخر اوغلی الیتمش یاشنده وفات ایلدی وکندوسی دخی زوجه سنی
ترک ایدلی یوز یللر دیدی وحضرت خضر علیه السلام کاه اولور که
اسواقه داخل اولوب دلال اولمق اسمیله بعض احوالده بیع وشرا قیلور علی الخصوص
منی بازارنده وغ فایده بو شکل اوزره چوق واقع اولور و وجد عظیم
صاحبی بر دولتلودر آز اولور که برکونه بو کیجه مدهوش اولوب وجد وحالت
ایچنده قالور وبعض صلحا ایله مقارنت ومصاحبت ایلر وانلره بعض نسنه
عطا ایلر اکر بر شیئی بولمزسه بعض اسبابنی رهن قویوب استقراض
ومستحق اولنلره باذن الله تعالی سخا ایلر ودخی محمد پارسا حضرتلری فصل
الخطاب دیرکه عجایب قصه سندن بری دخی بودر که مدینه منوره ده
برکون ایکی حمال بر بریله مخاصمه ایدرلر بریسی لکنه بر طاش الوب اخر حماله
قصد ایدر قضیه اتفاقیه حضرت خضرک مبارک باشنه راست
کلوب باشینی ایکی شق ایدر حتی مبارک باشی اوچ ای مقداری مجروح قالدی
نتکه سلطان انبیا علیه اتم التحایا حضرتلری اشد البلا علی الانبیا
ثم الاولیا ثم الامثل فالامثل بیوردقلری مشهوردر خواربار ارزاق یوکیدرکه
قوت وماکول الکنه اوله خوار خوردنندن ماخوذدر خشتین سار مارتی

دیدکلری قوشدر که دریاده اولور بیت پیما هیچ شد زبهر شکار
خشتین سار دید اندر آنه رود بار خشتین یوز رنکلو معناسنه درکه
عربی اغبر دینور بار خشتین کبود رنک دوغان در غایتله صیاد و
مقبولدر خاور مغرب معناسنه در مشرقه دخی دیرلر اضداددندر بله
خوالیکر واو رسمی ایله خوانسالار معناسنه درکه ترکیده چاشنیکیر باشی
دینور وعند البعض طباخ معناسنه در خوالی خوالیکردن ماخوذدر
که سفره ویمک دوشمک معناسنه در خوارخوار واو رسمی ایله بی آرام
معناسنه در خز فتح خا وزاء عربیه کیلانه قریب بر ولایتدر بیت
یکی خیمه زد بر سر از دود قیر سپهی همه خشیم شد خیر خیر خنیر صنمستنده
قاین آنه و پدر زن معناسنه در خواستار خواست ایله ارده مرکبدر
شفیع معناسنه ودلک وشفاعت معناسنه در بیت ز اوراکنم از
پدر خواستار چو زیبد بمشکوی ماه آن نکار خطر بفتحتین قدر ومنزلته
دیرلر علی خطر عالی القدر معناسنه در وعالی منزلت دیمکدر خالی السیر
نهار وماه اچون باستان ام اتصال نبود خالی السیر کویند خفار بالضم
پاک کوذی باغ وکشت از کیاههای خودرو ختنبر بوزنه غضنفر
بفتحتین مرد مفلس که بتوانکری لاف زند خر بالکسر خوش این لغت پهلویست
خرابنده ان بوکه جماعتی درکاری جمع شوند خلیع العذار یعنی بی
لکام وشتر بی مهار وراه کش وزن وانی خنجر معروف وبمعنی شعاع
انش وماه وخور وامثال ان وبدینمعنی تیغ وشمشیر نیز امده خوشنظر
باواو معدله نام کلیست که لعلی وزرد وسفید بود بهندش [illegible]
تاتاری نامند ولاله خطایی بیت بازکن نرکس ماز اغ ایر خوش نظر
باغرا خشکامار بمعنی تتبع وتفحص وحسب باشد بیت خدایکان
سلاطین که روزکار ندید نظیر او را بهیچ حسب کو دو خشکامار
خشک سر دیوانه مزاج اولنه خوز اکوینند الخفارة عهد بجای اوردن
خفیر بدرقه من الاصطلاحات خلخال زر افتاب خورشید سوار

دم صبح خیز و متهجد **خسرو چهارم** سپهر اشارت بافتابست **خواجهٔ زر افتاب** **خنجر زن** افتاب و عمود الصبح **خویشتن دار** اسو کوخوش باش **خار سپهر** حادثهٔ فلک و نیش عقرب **خونسیاوش بکر** روشنایی صبح بکر **خشک اخر** سال قحط **خشک و تر** یعنی نیک و بد و قلیل و کثیر و مجموع و انچه ما حضر بود **مع الواو خیزاب** بشبیره خیز خیزنده و امر از خاستن یعنی بر خیز و نیز موج اب که انرا آبخیز و خیزاب و کوهه آب **خوز** نام ولایتیست که شکر خوب از انجا ارند و نیز شوشتر شهر آن ولایتست و انرا خوزستان نیز گویند **خز** دوختن **خراز** فاعل **م الاصطلاحات خرقه انداز** مجرد شو و از خویشتن برون آی **خرگاه سبز** آسمان **خفت و خیز** آهسته و بتدریج گوتمک **بیت** دولت نیز رستخیز بود دولت انکه بر خفت و خیز بود **مع السین خراس** بالفتح آسیاب بزرگ که بخر و ستور گرداننده **خمیس** عسکره دیرلر بشنه بو طایفه ایک اجتماعی اولدوغی اعتباریله مقدمه میمنه میسره قلب صیف در **خنوس** رجوع ایتمکه و اردینه کیتمکه و تاخر و اختفا ایتمکه دیرلر شیطانه دیدیلر خناس بولو کثرت خنوسی اولدوغیچون ترمذی روایت ایدرکه قال النبی علیه الصلوة والسلام الشیطان یلتقم قلب بنی آدم و فی روایة اخر الشیطان جاثم علی قلب بنی آدم فاذا ذکروا الله تولی و خنس واذا نسی الله التقم قلبه دل انسانده اولان شیطان سوراخلر طوتر یعنی قرار ایدجک دلکلر طوتر حضرت حقی ذکر اولندقده بو دلوکه یجر و نجن انسان نسیانده اولدغی باشنی هم بو سوراخدن طشره گتورر و بنجه وساوس و هواجس ایله انسانی خطا و عصیان مرتبه سنه ابرورر نتکه حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر که اعدی عدوک نفسک التی بین جنبیک **خس** بالفتح گول و مردم فرومایه و گیاه ریزه ریزه شده و بهم امیخته و خاشاک و در نسخه میرزا مرغ سفید بزرگتر از کلنگ و مردم کوهی و در تحفه بمعنی حیوانی خرد که در اب بود و تنار بود

کاهور

کاهور اخس گویند **خرس** جمع اخرس یعنی لال **م الاصطلاحات خردهٔ الماس** ریزهٔ الماس و ریزه برف و یخ **مع الشین خلالوش** غلغله و شماته **بیت** خلالوش و افغان و فریاد و مرد **خدیش** ضم فا و کسر دال کدبانو یعنی قادین او صاحبه سی صاحبة البیت کبی **خرموش** جنسی از موش کلان که شبها برون اید **خنده ریش** خنده بالضم مسخره فسوس **خونسیاوش** چوبیست که بدانه خامه را سرخ رنگ کنند و داریو نیان نیز گویند تازی بقم خواند و صمغی است **خانه فروش** خانه را نفروش و فروشنده خانه و بمعنی تارک دنیا و مجرد و درویش **خواب خرگوش** تغافل و خفته ساختن و خود را خوابناک نمودن و فریب و دغا خرگوش گوزی آچق اویور آنی گورنه بیدار ظن ایدر حال بو که اول اویور و گندو گندوده غافل اولور کما قال صاحب حیوة الحیوان الارنب تنام مفتوحة العین فربما جاء القناص فوجدها كذلك فيظن انها مستيقظة نتکه بیدار شکل غافلک غفلتنه خواب خرگوش دیرلر و بو کبی غافلانه الدامق سمتنده اولانه اطلاق ایدرلر **خیوش** نفاق و پوشیدن نه بر سبیل احتیاط **خشک ریش** یعنی بهانه وریشی که تا نالهٔ خشک کود و در زدن درونه سرایت بکند **بیت** خشک ریشت کند فلک میدیر تا بود خشکی و تر زحوت و حمل **خش** بوزنه کش تیز دویدن **خرفاش** ظلید لفظیدن اسم مصدر در اصلنده ویکن باتمغه دیرلر و یاره بیخمغه دخی دیرلر و اغراق و ایذا ایتمک معنالرینده استعمال اولنور **خاموش** سکوت و ابسیم حضرت مولانانک مخلص شریفلریدر که اکثر غزللرینده خاموش کلمه تخلص ایدرلر **بیت** خاموشکه خاموشی بهتر ز عسل نوشی درسوز شبار تر بکذار اشارترا **م الاصطلاحات خط جهان کش** یعنی تارک دنیا باش و دنیا را هیچ مدان **خط در خط عالم کش** فرمان عالم در کش محو کن **خاک باش** ای خوار باش و گرد آلود و متواضع باش **مع القاف**

خوض بالفتح در آب در آمدن
ودر کاری شروع کردن

خامض بدخوی وباوجود کوی کسه لوذ کنایه اولور خواص غواص معناسنه نفی
صوتیه دالحچی خفض فرو کردن چیزرا مع الطاء خرابط بط بزرک و
کلان مع الصاد خلاص بالکسر وبوته ودر صفت زر ونقد نفیس
استعمالش کرده اند ای زر خالص که از بوته بدر آورده باشند وبالفتح ضد خبیث
خبیص عسلده وشکردن طبخ اولنان یاکوده یه وانواع حلوا یاتذن بر نوع
حلوایه دیرلر مع الطاء خط بمعنی ویتره وبهر دو معنی موقوف یکی خط
شاهدانه دوم خط کتابت ونیز نام مقامیست مشهور به نیزه که رمح
خطی بدانه منسوبست خباط بالضم دلیلی اوزره وبوزی اوزره دوشمک
وبالکسر حالت جنون که بوحالتدر مع العین خروع بیدانجیر
الخذع والخداعة والخدیعة والخداع فریفتن وبرخاستن بازار وباز
ایستادن ودر سوراخ شدن سوسمار مع الفاء خرف بفتح یکم وکسر
دوم پیر سخت کهن خلاف بالکسر درخت بید ومخالفت خف
بالفتح تاپمش نوردر که پاو پرینه استعمال اولنور خفوق رو درفتن
وفرو شدن ستاره خف بالضم موزه خیف در دامن کوه جای
نشیب وبالا مع القاف خفجاق بالفتح وبجیم الفارسی نام بیابانی
واصلیت ترکانرا که ایشانرا خفجاقیان کویند ونیز بکنیه خفجاقی
نامند خلوق عطریست خناق بالضم مرضیست که از غلبه خون
حلوث شود اکثر بوغازده اولور بوغاز بوغد وعیجون اکا خناق دیدیر
الخافق فی اللغة الغارب نیتکه خفقت النجوم دیرلر غروب ایلدکن
پس مغربه خافق دیدکلری حالک اسمی محله اطلاق قبیلندندر ومغرب
مشرقه خافقین دیمک علی طریق التغلیب اولور خرق زشت وبدخوی
ونکوک بخت خورنق بفتح یکم ودوم وچهارم نام قصر بهرام که بغایت
عزیز وعجیب است سنمار بنا اولوه ودر عجایب البلدان مسطوریست که
بنا نیست بظهر کوفه نعمان بن امرؤ القیس بنا کرد وبناء او را سنمار
خواندند چنبه تمام شد نعمان بتماشا وی رفت وکفت هر کز مثل این

بنا ندیدم

بنا ندیدم سنمار کفت من جایی دانم که اکر سنکی برکیرند همه قلعه بیفتد
نعمان کفت جز تو هم کسی داند کفت نه وی را از آن قلعه بیفکندند سنمار را
از آن قلعه انداختند تا هلاک شد فاما بعض کی خواجه نظامی علیه الرحمة
روایت دیکر اورنده که چون انعام فاخر یافت سنمار کفت اکر چه میدانستم
که چنین انعام مبذول خواهی فرمود من از این خوبتر میساختم نعمان کفت
از این هم خوبتر را کنت مبتوانی کرد کفت بلی چنانچه مشروح ومفرع
در هفت پیکر مذکورست نعمان خاطر کرد اکر او را زنده مانم او برای
پادشاهی دیکر از این خوبتر بنا کند پس کفت تا او را از قصر زیر انداختند
وفی الصحاح اسم قصر بالعراق فارسی معرب بناه النعمان الاکبر الذی یقول له
الاعور وهو الذی لبس المسوح وساح فی الارض خرق بالفتح فرو ماندن وفرو رفتن
بور زمین وزن ازبیم خریق باد سخت که چیزرا برکند خروق بالضم رمنها
هامون وراهها در بیابان خلیق بالفتح سزاوار خنق وخفقان جستن
دل وباد جنبیدن علم ومن الاصطلاحات خاک مطبق کره زمین خاک معلق
کره زمین وکره زمین وکره که از بیم سوزان وجار یابان بورود خروجه
صحن ازرق مشتری وآفتاب مع الکاف خاییسک کسر یا وسکون
سینله چکوک ومطرقه معناسنه در بیت بپولاد خاییسک آهنکران
فرو برده مسمارها کران خدوک ضم ایله طیره وخشمناک معناسنه در بیت
بهر کار چند در رده هوشیار فدوکی مکن پند را کوش دار خباک
بالفتح بافارسی نشستنکاه کوسفندان با چار دیوار که سرش کشاده
باشد وبمعنی حظیره مسجد نیز آید خنک ضم ثانیله ایکی معنایه کلور
بری بختلو معناسنه که عرب طوبی له دیور وبری معتدل ولطیف
وطری معناسنه در خنک کسر خا وسکون نونله قیر آندر که بوز
بیاضه بر ز سواد مختلط اوله که عرب اشهب دیور نقره خنک
بیاض قیر اندر که هیچ سوادی اولمیه عرب اشهب قرطاسی دیور
نقره کومشدر وقرطاس کاغذ در بیت نقره خنک صبحرا درتاخت سلطان

خاتن ست قبا کلکون کمیتت را بمیدان درفکن سبز خنک طرزینه ذری
دیدکلری اندر که سوادی بیاضنه غالب اوله عربیده احم دینور فتح میم وحا
مهمله ونشدید میم ایله بیت هم سبز خنک چرخ کمین بارکیر اوست هم
دستکاه جز کمین دستکاه اوست • خنک زیور یول یول بیاض وسواد
نقطه لری اولان اتدر که عربیده ابلق دینور بیت بازیور کو دو زین کار زرای
با مرکب تازی خنک زیور • خنک آته مخصوص دکلدر مطلق ابیض معناسنه
استعمال اولنور بیت قوس قزح کشت کمان دارکوز از دو طرف خنک
پی وسرخ توز • خبک بفتحتین فشردن کلو ونیز سیاهی رو که از
غم واندوه پدید اید تعاریش کلفه خوانند • خبوک بفتح خا وضم با کچکم
واستوار خراک بالفتح بانک دی هنکام خواب ای بعنی بواید خرمک
مهره ایست که دفع زخم چشم را در کلوی کودکان بندند وانرا خورمک بواو
معنه لهم نویسند • خشک بوزن مشک ضد تر وخالی از لطافت
ونعمت وعلم وادب وفضل وبخیل خمک بالضم وفتح ثانی آواز وبانک
ودست بر دست زدن یعنی دستک زدن ونیز ان دف خرد که جنبش
از روی بود وبعک عمیق باشد خلشک بفتح خا وضم لام کوزه باشد
تخلین کبه بر نکارنک الوان منقش کنند وجهاز دوشیزه کان کنند
خدنک چوبیست سخت هموار که ازان تیر سازند وبکثرت استعمال ان تیر را نیز
خدنک کویند وزین نیز کویند بیت به بند کر بندش آورد چیک جدا کردش
از پشت زین خدنک • خوایتم الملک کلی ست در ردم خباک بالفتح
فشردن کلو وتاسه خرچنک بوزن فرسنک جیم وکاف فارسی بوجراز
بوجی ملک که بتازی سرطان کویند وجانوریست آبی که پنج پایه نیز کویند
خنوک زشت معناسنه در خنبک بالضم خنب لفظنک تصغیریدر
صفیر یعنی صقلق چالمق وخنبک ازان صفیر را کویند که در وقت اب
خوردن اسب کنند ودرغیر کنند • من الاصطلاحات خواجه فلک سیارهٔ
زهره ومشتری وافتاب خاک تاریک قالب بشر وشخص جاهل وخالی از فضایل

خنیاکر

خنیاکر فلک زهره وانه سیارهٔ سوم فلک خیمهٔ فیروزه رنک
آسمان وخیمهٔ کبود که مخصوص بمطبخ ملوک واکابر است خونهٔ دل خاک
لعل وکلها ورستنیهای لعل کون وتری بحوینف کوه که از تاب افتاب دم
باد منجمد کردد وانه مادهٔ طبیعت کانی ست مع اللام خرچال فتح خا
وجیم فارسی ایله کوکجه قارغه در خوهل فتح ضم خا وفتح ها ایله کج یعنی اکری
خرطال فتحله اوکوز دربسنک طوبسی الثون معناسنه در خال اثر الخیر
والجمل العظیم والخال ایضاً اللواء والخال ایضاً ضرب من البرود والخال
ایضاً الاختیال وهو الخیلاء والخال ایضاً النعیم یقال منه اخالت
السحاب واخیلت اذا کانت یرجی المطر منها وشعرای هند خالرا بانکور
نسبت کرده اند کماقال الشاعر بیت انکور که چشم ماست خالت یارب
کو عین سواد مردم دیده قتل خنل بفتحتین فریفتن ونیز نام ولایتیست
که در ورای نهر باشد وانه ولایت را ختلان نیز کویند واسب ختلی
وختلانی منسوب بدانه ولایتست خردل نام دردی که انرا غردل نیز میکویند
خصل بالفتح وصاد ساکن پیمان وتیر انداختن وکودکه در تیر انداختن
بندند ونرد وقمار ومهره نرد وقمار را نیز کویند انوری بیت دست
در خصل میکنی هشدار مهره در ششدر وحریف دغاست خجل بفتحتین
حیادن مدهوش ومتحیر اولمق خامل خا معجمه ایله نظرده دوشوجی دیمکدر
خول عربیده زن قطع اوله که انک اصلا شهرتی قالمیوب مجهول الاسم
والرسم اوله من الاصطلاحات خطهٔ اول وخطهٔ کل عرشرا کویند
خوابکاه غول دنیا خردسال اندک عمر خیتال مزاح ودروغ
خل بضم خا ازاب غلیظ است که از بینی کوسفند رود خروس
کنکرهٔ عقل روح وسخن موزون وموافق خوابال خانهٔ کعبه
وسخنی که دلرا سروری دهد خرمن کل عارض رخسار محبوب
مع المیم خصم صاحب معناسنه کلور خرام بالفتح بشارت معناسنه در
بیت یکی نامه فرمود نزدیک سام سراسر درود ونوید وخرام

خرام بکسر ایله ایکی معناسی واردر بری خرامیدندن فعل امر واسم مصدردر
و بری کوزل و خوب و خوش صورت معناسنه‌در خم فتح خا ایله خمیدن
دن ماخوذدر اکلمک معناسنه بش معناسی واردر اولا بو کلمه معنادر نظم
همه بند و پیچ و همه تاب و خم خم و پیچ وی عنبرین بش و کم ثانی اکر و
طاق معناسنه کلور نظم درو و جهان آفرین بر تو باد خم چرخ گردون
زمین تو باد ثالث ایوان و صفه معناسنه‌در کمر ایوان ایله اولمغله
ایوانه خم اطلاقی مجازدر رابع کمند حلقه‌سیدر که بوغازه کچر بو
معنادن تشدید میم جائزدر نظم مرا خواست کاردرنجم کمند
چو دیدم خمیدم ز راه گزند خامسا پای قولیدر که کوش بند
اولدیغی بیردر آتش غیدر یای انحناسی طرفیندن قرشو بقر طوغری کور بنور
نظم چو جیب راست کرد و خم کرد راست خروش از خم چرخ چاجی بخاست
خم ضم خا ایله کوب و توکجه کوب کبی دوزیلن کوشدر بیت
بفرمود تا نوورش کاو دم زدند و بستند بر پیل خم توجه اولمغله روینه
خم دخی دینور خلم کسر خا معجمه ایله سومکوک معناسنه‌در عربیده مخاط
دینور خیم کیش معناسی واردر بری سجیت و طبیعت معناسنه‌در عربی
بنه بو لفظله واقع اولمشدر نظم دکر خوی بد انکه خوانیم خیم که با او بدارد
دل از دیو بیم ثانی زخم و جراحت معناسنه‌در نظم بر زد دست بر خیم
و بکسست بند همه بند و پابند بکسو فکند ثالث کوز جناغی معناسنه‌در
نظم دو جوی روانه در دهانش ز خلم دو خرمن زخم بود چشمش ز خیم
رابع بغرنسق و شکنبه فازندیسیدر خامس ایکی بینه دنه طوتمش
جوال معناسنه‌در خام اوچ معناسی واردر بری پشمش ضدیکه در
مجازا مردی تجربه معناسنه‌ده کلور ثانی دباغت اولنمامش کوندر
ثالث کمند معناسنه‌در بهر سو که خام اندر انداختی زمین از
دلیران بسر داختی اصلده دباغت اولنمامش کوندر که کمندی اندن ایدرلر
خصیم بیکار کشن خیام مهرو سر انجام واخر همه جز من الاصطلاحات

خط دوم

خط دوم حرف یا و خطه بغداد خط سوم بعیر مفاتم خم انکشترین
سلیمان علیه السلام خاید لجام ار سرکشی کند خوشه گندم برج سنبله
خسرو انجم آفتاب خسرو تخت چهارم و خسرو اقلیم چارم کلا هما آفتاب
خسرو ستان طاوس دوم صراحیهای شراب خون خم با خا مضموم انکوری خاتون
خم مثله خونه خام شراب و سبزه مع النون خان بارکش و اوکوب
و پاتشاه معناسنه کلور کاروانسرای و منازل غربا معناسنه‌ده کلور
خون معروف و یاقین قرابت و خصملق معناسنه کلور القرابه لحم و دم
خواستن واو رسمی آیله ایستمک و طلب معناسنه‌در و سؤال و جر
معناسنه کلور مستقبلاتنده سین ها یه تبدیل اولنور خوشیدن
فریاد کودن باکریه و زاری خزان بالفتح هشتم روزه از ماه پورماه که
خورشید در برج سنبله بود و آن روز جشن مغانست و بعضی کویند که
خزان سیوم روز ست از شهریورماه و فصلی از فصول اربعه سال
و آن مامیست که آفتاب در برج میزان و عقرب و قوس باشد و آنرا
تیر نیز کویند خسوذ بالضم درودن خسکاران بفتح خا و سکون سین
مهمله بمعنی تفتیش کنند و تفحص بلیغ باشد خیابان اوقصوا اولوب
ایکی جانبنده سایه وار فلک پیوند اشجار دیزلو جای بیت عرض
ز خلد برین جامی این نخ بس ما راکه در تلادهی ساکن خیابانیم مخمران
و خمستان کلاهما میکده یعنی شرابخانه و جای نهادن خم خزیدن سور تنمکه
و ایمکلمکه دیرلر بونده ضمن و سکوت جانبنه باب باب
کتمکدن و عاقبت سکوت ایتمکدن عبارت اولور خبنین و نی معناسنه‌در
جنبان بالضم کچ پای و سست پای خوان بالکسر طبق آراسته من
الاصطلاحات خاکدان دنیا خاک رنکین زر خاکیان آدمیان
و حواران و بحر متان خانه فروشان باکبازانه و مجردان و خرابانیان
و ناخلفان خانه کن مدبر و ناخلف که خانه پدر بر اندازد خدا فروشان
اهل تصوف و معرفت خدایگان پادشاه بزرگ خرقه در انداختن

یعنی معترف بگناه گشتن و عاجز شدن و تسلیم کردن خورشید سواران
دال موقوف یعنی شب بیداران زیرا چونکه آفتاب زیر زمین میشود در شب
پس هرکه در شب بیدار است گویی برای او است خرگه کردن یعنی خاک و
پاک کردن خشک دامن پاک دامن و نیکوکار خاک و لیلان فالب کافرانه و قاب
ماهیلان خیلتاشان یاران خسرو سیارگان آفتاب خط برکشیدن
خط کوفتن و بریدن خاتم سهیل نشان دهان شاهد و ساقی
خیمه روحانیان آسمان خنجر زرفشان عمود الصبح و آفتاب خشت
زرین آفتاب و خشتی که از زر بود خواجه اختران مشتری و آفتاب و ماه و عطارد
خضراء الدمن مزبله لرده و سرگینلرده بیتن سبزه یه دیرلر و دخی شول
حسنا عورته دیرلر که صورتا بغایت گوزل ولکن طبیعتی خبیثه و دائی
زیاده قبیحه اوله نکته ایاکم وخضراء الدمن حدیث شریفی خضراء الدمن بوکونه
صورتا حسنا و سیرتا بد اولان عورتدن حذر ایلمکه اشارتدر بیورمشلردر
خم نیلگون آسمان خوانچه آسمان آفتاب مع الواو خو فتح خا ایله
اوج معناسی واردر بری صرمشق که عرب بعلاب دیر ثانی بیان اوتیدرکه اکین
آراسنده بیابانچه لرده گندم و دخی بتر بیر قوت بولسون دیو قوپاروب اتلرلر
ثالث قرچاو معناسنه در که بتلکو آغاجده جاتوب اوزرینه ایشلرلر
خستو فتح خا و ضم تا ایله مقر و معترف معناسنه در خام کاو صغیرک
بی دباغت دریسندن اولان قرباجدر که انکله ضرب ایدرلر خیو
فتح خا و ضم یا حطی ایله و خدو بالفتح و بضم الدال کلاهما گوگرک معناسنه در
که عربی بصاق دیور خنو فتح خا و ضم نا ایله بر حیواندر که بو بیوزی
ایجی سلاطینه بولنور حاملنه زهر تاثیر ایتمز و زهره اکا قربت اولسه
اوزرینه عرق ظاهر اولور شق اولنه ایجی طاش کبیدر ایچینده نقوش
غریبه و نقشا و بر عجیبه واردر اول حیوانک تعیینده دورت قول
واردر بری چینده بر صوغور در راجح و مشهور بو قولدر ثانی ایلاندر که بکبیک
ییلده بر بو بیوزی اولور ثالث کرکدان در رابع حین صحراسنده بر کبیر طیردر

خوشاد

خوشاد پاکیزه کبی کشت و باغ از گیاه خودرو خفتو بضم خا و تا کابوس
یعنی دیو که در خواب بر مردم افتد و گیرد دخی الاصطلاحات خاکدان دیو
دنیا خط تو فرمان تو خاک تو ای بنده و خدمتکار تو مع الهاء
خرخشه طرلق و صقلمق و مضطرب اولمق معنالرینه استعمال اولنور
اما اصل خرخشه خرخشته در خرخشت معصره و معکفه یه دیرلر که انکله
برنجی صیقرلو بادام و جوز کبی خریطه سختیان در و غیر بدن اولان کیسه و توربه
درکه ایچنه بعضی نسنه قورلر جمعی خرائط گلور خدعه فتح خا و سکون
دال الله حرب خداعدر یعنی خدعه در و ضم خا ایله اسم در یا حرب ما یخدع به در
یعنی برشیدر که انکله آدم الدانیلور کانه خداع اولور خمره بالضم
و سکون المیم صغیره سجاده و کوچورک حصیر پاره سی جمعی خمر گلور خنچه
ضم خا و سکون نون و جیم عربیه وقت انزالده اولان آواز در کرک
ارککدن کرک دیشیدن بیت بوقت جماعش بکی خنچه خاست تو گویی
که کاو بغ بدر است خنزه فتح خا و سکون نا و کسر نون ایله اقلوب
مجموع و منضم اولمق معناسنه در خیزه اوپوشمش الایاق و قامشمش
گوز و بولاتق معنالرینه گلور و لجوج و معاند معناسنه گلور بیت همه
پیش من بوی بوی مدند چنان خیره و جنگجوی آمدند دیبهوده و عبث
معناسنه گلور مصراع بکن خیره با چرخ گردان ستیز و یورغون و فمو مانده
خودکامه کندی مرادی اوزره اولان معجب و مغرور معناسنه در بهار شهریاری
و خودکامه خله فتح خا ایله دورت معناسی وار سفینه گوکی که بر آغاج
اولور دقیق انکله دایانوب یوریدرلر و بری مفاصلده و اعصابده اولان
صانجو در که وجع دیر لغرع کو بیادارند با دلغوی و در و خله و بری
هم اوج گوری و تیز نسنه در که انکله دورتلور اکینه و چالدوز و درفش
کبی و بری صانجو معناسنه اسم مصدر در بیغ خله در درمین سنان بر مه انداخته
بو معانی خلیدندر یا خود درصانجمق و اکنه یا تومق و چالدوز ایله دورتمک
و بونلر امثالی معناسنه در و فعل لازم دخی گلور نکته حضرت مولانا قدس سره الاعلی

مثنوی کو نفاق خوانیش این نام دوی همچو گودم منخلد در اندرون خله
ضم خا ایله فتحی دخی و ویدی تشدید لام ایله دخی لغتده بونک دورت معناسی
واردر اولا غلغله و اصوات یعنی وهندیان معناسنه در بیت برایدیکی یارکی بی
زلوله زکیسی برایدی خروش وخله ثانی خالی وکوش معناسنه ثالث کم شده یعنی
ییتک معناسنه رابع سوموک معناسنه درکه عربیده خلم و مخاط دینور
خسته ایکی معناسی واردر بری خستن دن اسم مفعولدر مجروح معناسنه
و بری مریض و بیمار خسته دیدکلری مجازدر و بری چکردک معناسنه درکه فواکه ده
اولور خاتوله یعنی مکر و دزدی و دغابازی یعنی مکار خاتونه بجای
لام نیز کویند خجاره بالضم والفتح اندک خبچه بفتح خا وجیم تازی وسکون
باء موحده تمر هندی خرجینه بالضم زنبیل و یا جوال بزرگ که هرچیزی
بیندازند واو را خرجین کویند خربط بفتح خا مسخره خروه بالضم خروس
که بتازیش دیک کویند خرویله بفتح خا وکسر واو آوازبلند خرمهره
بالضم مرغی که صیادان بر سر دام بندند تا مرغان دیگر فرو آیند و باید دام
نیز شش کویند بتازیش ملواح خوانند خریده بالفتح بنده و کنیزک بچه
و دختر نارسیده خشته بالکسر وقیل بالفتح مفلس و بی برک خفاجه
قومی اند براه مکه که قطاع طریقند خفیده پسندیده و مشهور و معروف
خنبه بالفتح طاق و صفه خوذخوده تاج خروس و نیز کلیست سرخ که انرا
بستانافروز و بستان فروز نیز کویند خوزه بوزن روضه پایمال خه خه
هم دو بفتح خا بمعنی زهی زهی که در وقت تحسین کویند بیت زه زه ای و
خه خه ای دلدار هم وفادار و هم جفاتودار خاشه خس و خاشاکرا کویند
بیت نه کو یار بانی و نه جو یا خود زهی خاشه حوضش بر آورد خفده
بوزن رفته کج شده و خمیده بیت امروز منم ضعیف یعنی ای قامت
خفده توارم خنیده بوزن شنیده پسندیده و در مؤید الفضلا
نیز بمعنی امده و بمعنی مشهور و معروف باشد و دیگر آواز بود
که از میان دو کوه و یا از طاس و امثال ان بر اید و بمعنی دانا در کار بود

دوز

وخوب کوی و بمعنی سرود نیز می اید خلابه بکسر خا معجمه ایله خدعه دیولر
ابن عمر رضی الله عنهما رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرندن روایت ایدوب
شیخین اتفاق ایتمشدر که انصاردن بر کمسنه حضرت سلطان انبیا علیه
اتم التحایا حضرتلرینه شکایت ایدوب دیدیکه یا رسول الله هر بار که
بیع و شرا ایلسم البته الدانورم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
بیوردیلرکه اذا بایعت فقل لا خلابه یعنی فی زمن بیع ایتسک
دیکه خلابه یوقدر ای لا خدیعة لی فی هذا البیع دیمکدر حضرت صلی الله
علیه وسلم بیوردیلرکه هر بیعده غاردن قورقرسک یعنی الدانمه دن
خوف ایدرسک کندوکه اوچ کون اختیار شرطی ایله اکر ضرر
کوررسک رد ایله اکر خیر کوررسک قبول ایله التانی من الرحمن
والعجلة من الشیطان رواه سهل بن سعد وعن انس قال النبی صلی الله
علیه وسلم لرجل حین قال اوصنی یا رسول الله قال النبی علیه السلام
خذ الامر بالتدبیر فان رأیت فی عاقبته خیرا فامضه وان خفت
غیا فامسک پس تدبیر و تانی انسانه واجب و لازم اولدی نتکه
حضرت مولانا قدس سره الاعلی سورر مثنوی با تانی کشت موجود
خدا تا بشش روز این زمین و چرخها کما قال الله تبارک و تعالی
فی سورة هود وفی بعض السور الشریفة وهو الذی خلق السموات
والارض فی ستة ایام قال صاحب المدارک من الاصل الی
الجمع تعلیما للتانی خدای متعال حضرتلری زمین و اسمانی
التی کونده خلق ایلمسی مجرد عبادنه تانی و عدم عجله یی تعلیم
ایچوندر خیلخانه بمعنی خاندان کذا فی الاداة خمانیده یعنی کج کرده
و خمیده مثاله بیت خمانیده دم چون کمانی زفیر همه نوک دندان
چو پیکان تیر خاده شاخ راست رسته ع نصیب دشمن تو هست
خاده ازبی دار وچوبی باشد که جاروب بدان بندند تا سقف خانه را بدان

پاک کنند **خوشته** بوزن نشسته بمعنی کشن **خره** بضم خا وفتح را مهمله
مشدد صدای خوب **خوه** بفتح خا وسکون واو عرق که خوی نیز گویند و
بضم خا گیاهیست **خانیچه** بکسر نون وفتح جیم فارسی حوض خرد **بیت** من ان
خانیچه ام کآیم عیانست ٭ هر انجم در دل بود در زبانست ٭ **خبوه** با موحده
بوزن قهوه محکم واستوار **خدره** بوزن بدره پارهٔ آتش که در میان دود
رود یعنی شراره **خرشته** ایوان وطاق را گویند وبمعنی یکی از جامهای
جنگ نیز آید مثال اینمعنی **بیت** در جوشن وخرشته شد ستند مثلها
در جوشن وخرشته اذان کشته نهانند **من الاصطلاحات خرمن سوخته**
بی مایه ومایه را بر باد داده **خاک جرعه ای** طالب وقابل جرعه خاک
شده ای زاد شده **خاک تبارنده** قالب بشر وشکم مردم **خرکه ماه**
خا مکسور وکاف فارسی مفتوح دایره که گرد ماه بر آید که آنرا هاله گویند
واسمان اول وبرج سرطان که خانه ماه است **خود آمده** نوعی از
شراب که بی واسطه فشردن از انگور چکد وآن در غایت صفا ورقت
باشد **خنس در دهن گرفته** ای عاجز شده وزینهار خواهنده خنده
که لبها ودهن ودندان **مع الیا خسروانی** نفیس وپادشاهانه ودیگر
بو نسبت شیٔ مفتخر وام معتبر مستعمل در کیانی وپهلوانی در خیر بو پله در **نظم**
می خسروانی بجام بلور کسا رنده را داد با فر وزور **خی** بکسر خا آنکه فربه
وطلوم اصلی خیک **خانی** نام چشمه ایست **ع** آب کوثر ناب خانی بود
وبمعنی زر خالص نیز آید **خوی** خود آهنین که تازی مغفر گویند ونام
شهری ٭ ونیز تت وعادت ٭ وبواو معدوله عرق که از اندام چکد
خشکنای بضم خا وسکون شین معجمه وکاف فارسی نای گلو که عرب
حلقوم گوید **ختلی** بالفتح فریفته ومنسوب بختل ونیز اسپی که از ختلان
آرند **خوری** بالضم نام شهریست که شکر در انجا مشهور است **خری**
بالفتح رسوا شدن **خاوی** خالی **من الاصطلاحات خاک بیزی**
مساوات وخاک شوی **خاله بینی** آنچنی است کمینه که قمرا خوزند **خیره سری**

بی شرمی

بی شرمی ودلبری **خطیب الهی** هاتف غیب وذاکر وموحد وتالی قرآن مجید
خشت زر خاوری اشارت بفلک است **خشتهای آبی** کنایت از هیئت
فلک در شب از کثرت ستارگان **باب الدال مع الالف دها**
صاحب ذکا وابو فکر لو وظرافت معناسنه ذهی کلور **مثنوی** در سجودش
گاش رو کوردانی ٭ معنی سبحان ربی ادانی ٭ ای مصلی کاکسی سجود گده
یوزوکی دوندره ایدرک وسبحان ربی الاعلی دیرک معناسنی بیلیدرک
سبحان ربی الاعلایک معناسی اسبح ربی الاعلی تسبیحاً عما لا یلیق
بشانه دیمکدر یعنی بن جمله دن شانی اعلا وارفع اولان مالک
وسیدیمی تنزیه ایمکله تنزیه ایدرم شاننه لایق اولمیان شیلردن
دا درد **درا** بالفتح امر از درآمدن ونیز جرس آواز کننده که درای
نیز گویند ش وآواز کننده **دروا** بالفتح نگونسار آویخته وباژگونه کرده
وباژگونه آویخته واندروا نیز گویند **نظم** چه اگر ماند از ان نقشی که وقتی
خلیل الله در ان افتاد دروا ٭ **وبضم** دال بمعنی درست وتحقیق **دیوپا**
عنکبوت ودرادات الفضلا گیاهیست که عرب آنرا خندقوق خوانند
نظم ز بالا فرو نست ریشش رشید تنیده در ان خانه صد دیوپای **در**
زده آسیا یعنی آن تخته که پیش آب گذارند که مانع جریان آب شود
داها بوزن ماما غار ودره باشند **دربا** بوزن فردا خرگوش **دامیا**
سوراخ موش **دغا** بالفتح ناراستی وفریب بازی **من الاصطلاحات**
دیگ سودا خیالی در دل گرم باشند **دیو مینا** بالفتح آسمان
دولاب مینا آسمان **دار البیضا** سراییست در بصره بنا کرده
عبدالله بن زیاد ودر وصورتهای سر بریده نبشته اند ودر دهلیز
سگی وشیری وگوسپندی نبشته است **مع البا داراب** کر وفر
وکر ودار **دژ آهنگ افراسیاب** نام غاری نزدیک بردع که افراسیاب
در ان گریخته بود **دل شب** نیم شب **درباب** مدد ومعونت کن وبیدار کن
کنی امر از دریافتن **ع** راح چه لعل آتشین دریاب عمر که حاصل بول

ویکلدر مثلا چه در بامدینه تدارك ایدر ویکلدر دُبّ بالفتح نهان کردن چیزی
در زمین ودب دالك فتحیله اکل اکثل بورچکه دیولونمنکه دب الشیخ یدب
دبا دیولو یعنی اهسته اهسته وقاوابله یوریشه دوتا بکمز عرب دبس دیر
طبیبلر بیننده دوشاب ودبس دیر اولنه خرما بکمزی مراد اولنور
اوزم بکمزینه رب العنب دیولو دباب بالفتح نرم رونده داب عادت
کوذه وپیوسته کار کردن من الاصطلاحات دوجهه خواب دو چشم
دو یوسف خواب دو مردمک درامد خواب ای بیدار شد دختر افتاب
می انکوری مع الف دُخت بالضم مختصر دختر بیت کزین دلم دخت
مهراب را بیارم زدین بمهر آب را دشت معروف وترکستانده کبه
ولایتدر وتبریز ایله اردبیل مابیننده بر شهردر واصفهانده بر قریه در
وشیرازده بر موضعدر که دشت ارزن دیمکله مشهوردر دست معروف
والتی معناسی دخی وار در بری بر حالت اسبا وملبوس وثیاب معناسنه در
که عربیده حله وبدله دینور ثانی کرد ومهره یول معناسنه در ثالث
بر نوع اویون ولعب معناسنه در که قمار بازلر بیننده معروفدر بیت
دلا چند ازین بازی انگیختن بهر دست رنگی بر آمیختن رابع طرف وجانب
معناسنه در بیت دها ده بر امد ز قلب سپاه زیک دست دشمن زیک دست شاه
خامس صدر وپیشگاه مجلس معناسنه در بیت نشسته است بر دست دستان سام
کمربسته بر درکهش خاص وعام سادس جنس ونوع معناسنه در حافظ
کوتوزین وست عرابی سرو کلستان مادری دم باه سحرت زلف مشوش دارم فی
از بادم از نوست بجام اندازد عارفانرا همه در شرب مدام اندازند بو معنی
از کلمه سبله مقیدا وملغله ضمنی جائزدر نتکه سعدی بیوردر این مهیا
عابد فریبی ملایك صورتی طاوس زیبی سلیمانی ساوجی دخی بیوردر
قصفا تا مهد اطفال ز منبر امید مهد جنبش نخوا باید ازین ماه در بن گهواره
مینا همدست سیم جنس وهم نوع معناسنه در سنایی کوید بیت
یار نا جنس تخم خوار امد یار همدست تخم یار اب امد جنسیتق موافقت اولنغله

کردن

همدست موافق معناسنه کلور حافظ نظم کی وهمدست این عرض طرب که
همدستان شوند دست عربیده تعریب ایله التی معناسنه واردر بری صحرا ودوه
بری لباس وثیاب ثالث کاغذ وورق رابع صدر ومجلس قاموس الحجی
بو دورت معنا مذکوردر خامس حیله ومکر سادس اویونمق لعب کبی
حریری مقامه ثالث وعشرینده دورت معناسی جمع ایدوب دیمشدر که ثم قال
فشد تک ابعماک طالبت باید البیت الذی اعاره الدست ای الثوب
فقلت لا والذی اجلسک فی هذا الدست ای الصدر المجلس والمرتبة
ما انا بصاحبک جنیه ذلک الدست ای الثوب بل انت الذی تم علیه الدست یعنی
القمار اول لباسدر ثانی صدر مجلس ثالث حیله در رابع لعب ودست
غالب اولانه تم له الدست ومغلوب اولانه تم علیه الدست دینور ودست
قازغانی وطنجره معناسنه کلور مولوددر معرب دیکلدر نتکه سیتفه دفن عبدالحق
قطایله ملقب اولان بر اهل دیوانی هجو ایدوب دیمشدر نظم ما نال قط الدست
من فعله غیر سخم الوجه والسخط ولی عن الدست علی رغمه وانقلب الدست علی القط
ودست ثانی الحجی صدر دیوان معناسنه در ودست اول توریه طریقیله
بینه صدر دیوان معناسنه در دمست درحقیقت که چنه سوخته
کود دبو خوش دهمد عربلر اوراغار کوبند ودر زمستان وبهار سبز باشد
شنعد درجهان از یک جهت بی فایده است از جهتهای دیکر بجز عاید است
اکر جهان بر جهتدن فانی نیز ایسه غیری جهتلردن بر عاید در یعنی
اکر جهان بر جهتدن بر فانی وتحصیل حاصلدر که اول فرغ ربکم من ام
العباد حدیثنک مقتضاسنجه امور عباد جمیعا بلا زیاده ولا نقصان
ازل آزالده مثبت ومقرر اولمشدر وما کان وما یکون هپ تقدیر شیء
وار ایسه قضا وقدرده ثابت اولوب اوزره بعینه ظهوره کلمیدر
اما علمده عینه وعینیده اولان شهادته ومعنکله اولان شکله وصورته کلدوکی
جهتلردن وهر شی اعیان ثابته لر مقتضاسنجه کندی خواص وآثارلرین اظهار
ایلدوکی حیثیتلردن بر عاید موفائده در پس ظهور اشیا مطلق بر فایده در

و باطل و عبث دکلدر نتاعایده در بیلم فلاعبث والخلق کلهم لم کلقوا سدی
وان لم نکن افعالهم بالسدیده اکرچه افعال غیرسدیده در نظر اولنه
و بعضی شیئی بعض شیئه نسبت قیلنسه باطل و بی فایده کورینور لکن فی
نفس الامر و حقیقة الحال بر نجوار وماخلقنا السما و ما بینهما باطلا هیچ بر
شیئی باطل و بی فایده دکلدر ، مه الاصطلاحات درخور کریخت واو
معدوله و کاف فارسیلی خودر اکرداورد دست از سر بر کرفت ای بی
شفقت دل میداودت ای دل تو رافسی میشد و دل تو با و رمیداد دیوار
بست لغتماد تکیه و امید کرد ذر مخت و ذر هوخت کلاهما نام شهر بیت
در کنار دریا و بیت المقدس دندان حوت سر شک بارانه واب دیده دیده
کافور بست ای دیده سپید و بیرم دمکدر است دهر سپید دست روز
جواهر دست شست یعنی ناامید شد دامن باغ کرفت یعنی خلوت کزید
دستادست سپاه طرفین دستادست شد یعنی اللتقدیلر و جنکده
صباغ قول صول قول دیمکدر بیرم دست راست و دست چپ دیرلر
دور دست استعمال اهل فرس ده طویل و بعید دیمکدر بیرم مستعملدر
دیر بست وصف ترکیبی قیومه طایوجی دیمکدر لکن توجه قیلیجی و امیددار
اولیجی معناسنه کلور مع الثا دلوث بالفتح واللام مشدد مفتوحه
بی رشک مع الجیم درج بالضم حقه یه دیرلر ودرج سر جم اولان
پنج کوهر دن مراد حواس خمسه ظاهره در که بری قوت سامعه و بری
قوت باصره و قوت شامه و قوت ذائقه و قوت لامسه در ز بو
قوت لامسه بدنک جمیع عضولرینه ساریه در لیس بوتک درج سرجم
اولمسی سر رئیس جمله اعضا اولدوغی و دخی حواس ظاهره نک اکثرینه
بر محل اولدیغی اعتبار ایله در والا جمیع اعضا قوت لامسه نک محلیدر
و پنج حس مستتردن مراد حواس خمسه باطنه در و حواس خمسه باطنه نک اولی
حس مشترک و قوت واهمه و قوت فکریه و قوت خیالیه و قوت
حافظه در بونلرک تفصیلی شرح هیاکل مسطوردر دیو کلوج

مطلب حواس ظاهره

باجیم فارسی کودک مصروع درتاج بفتح دال و سکون راء مهمله کیاه الت
بهر طرف که افتاب کودد او نیز کردد و در عراق اوراتواله کوندید دستبغ
کسب باشد شیخ سعدی فرماید بیت بیامور فرزند را دست رنج اکودست
داری چو قارون بکنج ، دولج بالفتح جامه کران مایه و یکتایی و تاریکی و سیاهی
شب درج بالفتح خط نقش امیر و نام مقامی که حضرت رسالت صلی الله
علیه وسلم در شب معراج ازانه درکذشتند ، درهج دال مکسور و راء فارسی
ساکن بیت المقدس و بتخانه درج و دروج بفتح الماضی و ضم المضارع
بکذشتن و رفتن مع الخا دوشاخ کمر زرین و اسب و اشترک
اباغنه اورولر بای بند ، دوخ بالضم کیا میست که در اب روید ازو
بوریا بافند بتازی حصیر کویند و هند بتر انامند و بغیر واو نیز لغتست
درواخ بفتح دال و سکون راء مهمله از بیماری که بد شده و در نقاهت
باشد و بمعنی درشتی و غلظت فلک جناب و عطارد بیان و مهر
ضمیر زحل مراتب و مهر رایت و اسد درواخ و در تحفه بمعنی درستی امده
بر خلاف مکان کوینده کمانم بفلان درواخ شد یعنی درست شد دیو
لاخ انخرابه که دور از ابادانی باشد و خارستان و چراکاه و کورستان
و سر دسبره مه الاصطلاحات دست ستون زنخ یعنی اندیشمند
دومیخ دو قطب جنوبی و شمالی دلجزم برج دلو مع الدال دار و برد
کرو فر معناسنده در برد فتح با ایله اسم فعل امر در صحاح اوراق اول
معناسنده حکام فرتوینن عظمت الحیه بو معنیسی الفاظ مهمله کلمه و احد
حکمینده اولور شکوه و عظمت معناسنه اولدی بیت بپوشید رستم سلیح نبرد
بیاورد که رفت با دار و برد دند فتح دال ایله ابله و بی باک و جود کام
معناسنه در باد دستبرد غلبه قوت و غلبه معناسنه در دست ایله دن
مرکبدر برد اسم المصدر در دیوبند کسر دال ایله دهر روزکار معناسنه در هم
دستان زند پدر رستم اسمیدر اسمی بالکرد دستان و زند بزرک
معناسنه و صفیدر دستان اصلنده حیله و مکر معناسنه در بیت

ایوان معناسنده دخی کلمه

نهادم نرا نام دستان زند که با تو بیدار کو دستان و بند **دود و کرد**
کنایه عن الکیاسة کما قال حضرت مولانا قدس سره الاعلی **مثنوی**
پادشاهی بر ندیمی **خشم کرد خواست تا ازوی بر آرد دود و کرد**
دا شاد عطا وا حسان معناسنه در **دمید** دمیدن دن ماضیدر او فورمک
ویل اسمک معناسنه در و تنفس و صوت معناسنه در دکلو و مجازا
شسشمک و قبارمق معناسنه ده مستعملدر **نظم** چو رستم بیامد سپهبد شنید
چو دریای آتش زکین بر دمید و اضطراب و چالقنمق معناسنه ده کلور
نظم چو دریای جوشان زبن بر دمید چنان شد که کس روی هامون ندید
و صباح اغارمق و پیدا اولمق معناسنه کلور **دادآفرید**
فن موسیقیده بر پرده و شعبه در **نظم** سرودی باواز خوش بر کشید که اکنون ش
خوانی تو داد آفرید **دراباد** ضم دال ایله کنج و کنجلرنده خزینه در **بیت** چو
بکشای کنج در آباد را وصی کرد کودرز وکشواد را **دا شاد** بوی فروش
بتاز لیش عطار کویند **درند** بفتحتین شکل و شان و در مستند در میان
اند **در نمیکیرد** نمیسوزد و کار کر نمیکردد **در میان باشد** بکر و بود **بیت**
کو میان باشدش بوزیر قبا خرقه بنی در هیان باشد **دراباد و دراکود**
کلاهما بکسر الدال باز از فارسی خشم الود **دستبرد** فتح و فیروزی
و غالبیت و قهر و قدرت و قوت و حمله **دست داد** با یا موقوف
مضبوط و رام شد و حاصل کشت **دربند** بفتح دال بمعنی برنهر کار
دستبند دست یکدیگر گرفتند در رقص کردن **بیت** ساقی دستبند
میکر دند بر سیمین رشتخند میکر زند **دندان مزد** زری که بعد از ضیافت
بفقرا دهند **بیت** زانکه دایم بهیچ دندان مزد بو سر خوان آسمان
ننشست **من الاصطلاحات** **دندان نماید** بخندد و خوشحال شود
در پوست نمیکنجد از سخت خوشی و فرحت دارد **در پای شد** یعنی وجود ندارد
بیت مطرب آمد روانه شد ساقی شد طرب را بهانه در پای **در کجای خورد**
یعنی کجا می زیبد و کجا درخورست **بیت** بدین بهری و روشنایی که هی ترا در کجا میخورد

زندکانی

زندکانی **در خط شد** بنجود شد و مدهوش کشت و متغیر و آزرده شد
نظم در خط شدم ز خط تو سبزی هر زمان تا لب چالت شکر فشان نهاک
در لوزینه سیر دارد یعنی شادی و غم بیلجا بیش اوور **نظم** که بود با تو همه
کوست در و فا چو بیان که رو رکار بلوزینه در نداوش سیر **دمار ضحاکی**
کشید در جوان قشید **دام خورشید** آسمان چهارم و روشنی خورشید
دست بر دهان برد کنایه از خوردنست و حسرت و افسوس نیز **دندان**
دارد خشم و کینه دارد **دندان یکی سپید** از نخندی **درست کشای**
جوانمرد **دل تنور آتشین شد** دل پر از آتش شد و رنجیده و غم زده
کشت **در شکر ریزند** در کریه شادی شد **دنبه نهاد** فریب داد
نظم اجلم دنبه نهاد از بهر چرخ هنوز هیچ آهوی مشغول چرا یید هنوز **دو چشم**
چار شد یعنی با یکدیگر ملاقات شد **مع الزاء دلفشار** وصف ترکیبیدر
کوکل صقیجیدر و منقبض ایدیجی معناسنه در **دار و کیر** طوت قاپ دیمکدر
دستوار بالفتح ال دکنکیدر که بیرلر الکا النجا ایدرلر عصا معناسنه **نظم**
وقت قیام هست عصا دستگیر من بیچاره آنکه او کند از دستوار پای
دهار داغ معناسنه در **بیت** کهی دهار دستکسته در دهارش بر از
کان زر کیسه **دستور** دست ایله وزن مرکبدر لشی معناسی وار در
هر قوت و قدرت صاحبیدر کنجور و مزدور کبی مرکبدر بو معناده سکون
تا و فتح وا و لغتدر ثانی خانوق ور سم معناسنه در ثالث وزیر
معناسنه در وزیره اجرای قوانین و تمشیت احکامه قوت قاهره لری
اولمغله اطلاق اولنمشدر **نظم** بکیتی مراخودیکی بوربود که هم بوربهم
پاک و دستور بود **رابع** نمونه و اورنک معناسنه در **دستور**
العمل دیدکلری بو معنایه در **خامس** اذن و اجازت معناسنه در **معرب**
الحق قوانین مملکته مشتمل اولان دفتر در نتکه قاموسده مذکور در
الدستور بالضم النسخة المعمولة للجماعات یقیع منها تحریرها و اصله
فارسی اما فارسیده بو معنا موضوع اولدوغنه مطلع اولمادم احتمالدر که

تعریب اولنمقدن بو معنایه وضع اولنمش اوله زیرا تعریبده نقل معنای
اصلی شرط دکلدر جائزدر که قبل التعریب بو معنایی اوله وبعده معنای
اخره وضع اولنه وضم دال ایله اولدوغنک وجهی بودر که فعلول فتح فا ایله
لغت عربده موجود دکلدر تعریب ایتدکلرینی اغلب اوزانلرینه موافق ایدرلر
دُمدار ضم ایله عسکرک صوکیدر که عربیده ساقه دینور دوبیکر معادل
فلکدن برج جوزادر دمور فتح دال ایله معارز توراندر اصل لغتده آواز
آهسته ونرم معناسنه در دمار ازو برآورد هلاك ایتمکدن کنایتدر
فتح دال ایله نفس معناسنه در دیدار دید ایله آردن مرکبدر اسم مصدردر
دیدن معناسنه کورمک وظهور معناسنه کلور از یوسف زلیخا بیت
دو چشم از زمین سوی دیوار کرد ، زلیخا ز دیوار دیدار کرد ، یوز آلیت
ظهور اولمغله یوزه دخی دیدار دینور سعدی بیت دیدار می نمایی و
پرهیز میکنی ، بازار ما و آتش ما تیز میکنی ، وملاقات وکورشمک معناسنه
کلور دامیار صیاد معناسنه در بیت ابن طلحه دامیار است
جای صیاد وصید کار انست ، دستیار معاونه ومساعد معناسنه در
دیبادر ایکی دال فتحیله هر ایک سکزنجی کونک اسمیدر دی بمهر
فتح دال ایله هر ایک اون بشنجی کونی اسمیدر دادر بوزنده مادر برادر و
دوست ایله لغت ماوراء النهر بیت دستکار استاد دُشخور
بالضم با واو معدوله دشوار دلپذیر با فارسی ایله اکه حرکات وسکناتش
مقبول دلها باشد وپذیرنده دل واراده دم مخور یعنی فریفته مشو
وخون مخور ودم که نفس است فرو مخور دوچار ملاقات یعنی خصومت
با او دوچار خورد الحار است کلدی دیمکدر نظم بهر طرف که نهی زنبونه
سپهر دو رنک ز شش جهت متوجه کار اول غصه دوچار
دُوار بالضم والفتح سرکردانی دیده ور یعنی بیننده وواقف اسرار
دیو هفت سر تاء موقوف یعنی زمین باعتبار انکه هفت طبقه دارد
وقیل شب که هفت ساعتست نزد منجمان روز وشب منقسمه بهفت

ساعتست

ساعتست مستوی وهر ساعتی منسوب یکی از ستاره سیاره است
وبقول بعض شب وروز منقسمست دیجور بالفتح شب تاریک نظم
اخر ای افتاب روز افزون کی دهد این صبح شب دیجور دیوسار
بدخو وزشت رو ودیو مانند وکسی را کویند که دیو جامه پوشیده باشد
وان جامه ایست که پرها بران ببندند ودر وقت شکار کیک ودر موئید
کوید که ان جامه پلاسین درشت باشد که در روز جنک میپوشند دُردُور
دال اول ودوم مضموم کرداب که غرق کنندم باشد نظم کرد باد سراب کنبش را
تا فلک بازکونه دُردُورست دسته خر دال وخا هردو مفتوح وتا موقوف
دشنام نظم کسی بار مرغی نیاورد بیش ولی دسته خر رفت زاندازه
بیش دریابار جای اب بسیار ونام ولایتی وکنایت از چشم ونام
شهریست ودریای بزرک دلبر انکه دلهای اهل دل بحسن ولطافت
از دست بر باید ده وکیر کاف فارسی داد وستد وامر ونهی دیر
بالفتح کود وبکود کر دیدن وصومعه ترسایان دار مدارا کردن
دق الحصیر بی منفعت زحمت چکمک معناسنه ضرب مثلدرکه هیچ مهمانه
شغلتری عبارت اولور در کشیدن کنج زندانه جهان ناکزیر نیست بی یاکم د
وبی دق الحصیر ه من الاصطلاحات دست بوسر تحیر وتفکر وانتظار
وتأسف دوکوهر عقل وروح دختر دوزکار حادثه دراز شمشیر
تیغزن چالاک دست موسی بود از کهسار افتاب از طرف
کوهسار بر خیزد دردانه نار قطره خون دامن کیر مصاحبت وخصم
ومدعی ومرید دو هاروت کافر یعنی دو چشم خونریز دار الخلافه بدر
دنیا دیدبان کبود حصار سیارات سبعه دامکاه دیو وشور دنیا
مع الزاء دژ فتح دال ایله وکسریله دفر وبدر وزاء فارسی خشم و
تندمزاج وبدخو وطبیعتی وصفیدر ضم ایله اولورسه نو معناسنه در که
عربیده غده دینور دیواز بطی الحرکه معناسنه در زمان کذشته
وقدیم الایام معناسنه کلور دباز فتح دال وزاء عربی وفارسی ایله کرو بدر

بانگ وغره وفریاد معناسنه در دژپراز بکسر دال وسکون زاء فارسی
وفتح با فارسی خام طمع وخشم آلود دستارچه ساز یعنی هدیه بده نظم
ارنسیم صراحی وزرمی دستارچه ساز دلبر انداه ومعنی استمالت ساز
وبودست بدان نیز می اید دلاویز با دال مکسور انکه دلهای اصحاب نظر
بدو مایل وآویزه دل بود دل انگیز کاف فارسیله طالب دولت تیز
دولتی که زود بجای که هر دم ابمرتبه رساند نظم دولت تیز رستخیز بود
دولتی نه که خفت وخیز بود دلسوز مهربان دهلیز ایکی قپونک
مابینه دیرلر و دهلیزی دیمک درون خانه واصل دکلدر دیمکدن
کنایه در مع السین دیس کسر ایله حرف تشبیه در مشبه به آخرینه
لاحق اولور مانند وهمتا وشکل معناسنه در وفتح دال وحذف یا ایله
لغتدر نظم ندید ونبیند ترا هیچکس که رزم مثل وکه بزم دس دریواس
فتح دال وکسر راء مهمله ایله چوبی که کو دبر کوبد بجهت استحکام استوار کنند
ومعنی کو داکو دخانه نیز امده داس اوراق داسه جو وگندم کفته ومعنی
دهره ودام نخجیر نیز می اید وعربی منجل گویند داس و دلوس اتباعند
چون خراب ویباب وتار ومار ویو سفله ودون اطلاق کنند یباب
بفتح یا بعربی خراب را گویند دست پس یعنی آخر کار دست آس اسیابی
که بدست کردانند دخس بالفتح اغاز کار مع الشین دستکش
بش معناسی وار در بوی هر نسنه که ال ایله استعمالی ملایم اوله کورک
ات اولسون کورک یای قطعه که الکا کیاده دینور ثانی اعمالی بدن
تمسیه دیرلر که عربیده قاید الاعمی دینور ثالث قوانج معناسنه در
که عربیده کذالید دیرلر رابع لداو دیلنجی معناسنه در که احسان ال
اوزادر که اللری بغلنور حاصلی سیر معناسنه در که اللری بغلنور دستخوش
عنبر ولادن کبی الده اویناد قلری ملایم نسنه در که مجازا ملعبه ومسخره اولان
نسنه اطلاق اولنور نظم دستخوش کس نیم از بهر گنج دستکشی منحوزم
از دست رنج دست رنج صنعت وحرفت معناسنه که انده کدیمکین

حاصل اولور

حاصل اولور وعاجز معناسنه دخی استعمال اولنور چون بدست و نادیده ور
معناسنه دخی کلور اما دستخوش هوس صنعت مولسنه اولمق دکو سبب
ارام سبب طریقی اوزنه قاعص به موافقدر ونیز سهل الحصول را گویند
دخش فتح دال وسکون خا ایله ابتدا واغاز معناسنه در درخش
بفتحتین شمشک که برق معناسنه در و درخشیدن فعل امر دخی کلور
دور باش چاوش معناسنه در چوماق معناسنه دخی کلور مجازا یاصنجی دکلکنه
دخی دیرلر درویش بالضم آنکسیت که هیچ آمان دارند دلکش یعنی انکه
دلهای عشاق بسوی وی مایل بود دلکش با زنگ دیورخش
نام نوا بیست از نواهای موسیقی درغیش بفتح دال وسکون راء مهمله
وکسر غین معجمه بسیار وانبوه را گویند دیش آواز داده باشد
یعنی بد بهش واین از تحفه منقولست مع الاصطلاحات دهنش
زینت وارایش دست دراغوش استراحت دندان بریش
خلال درباغ قلم درکش ای باغرا زکرد در شرف سپهی کنایت
از شفقست دوخاتون بینش ای دوم دم چشم وافتاب ومهتاب
دردکش دال نخست مضموم دال دوم موقوف کاف مفتوح ای درد لو
درکش کاف مفتوح با جزر و محو کن وبپوش مع الضاد داحض
باطل مع الطا درخط فرمانبر ومتحیر وبیخود دست خط حجت واقرار
دریای محیط دریایی که دراز افتاب غروب میکند واب آن دریا
گرم وشنیز است مانند سیماب مع العین دوفرع هیولای اسمان
وهیولای زمین دستارچه شمع فتیله شمع مع الغین
دود چراغ تعلم و دوده دغ فتح دال ایله ونیز واکنسنر بیر معناسنه در
تشبیه ایتدکی باشنه قیل نجیمی کیمسه اطلاق اولنور درغ فتح دال
وسکون راء مهمله ایله بغداد دماغ بالکسر مغز سر وعجب وتکبر را
گویند دماغ داری از کبر و پندار نظم زبنفشه تاب دارم که ز زلف او زند دم
تو سیاه کم بهایی که چه در دماغ داری مع الفا درخف زنبور سیاه

دریاکف سخی و توانگر و کف دریا مع القاف دق حماقت کردن
حاصل اولان بو حمای محرقه درکه اطبا مرتبهٔ اولیده تفطن ایدرلرسه علاجین
امید ایدرلر وسط حالنده بیلنورسه علاجی ممکن اولمیوب حرارت کندکجه
کمدن احراق ایدوب وجسمی نزار و هلال وار ایدوب بالغ هلاک ایدر کذلک
قمر دخی بعد المحاق شمس ایله اجتماعندن اون ایکی درجه منحرف اولسه شکل
هلالی خیال هلال کوروندوکی کبی وقتده ضعیف اولانه مفرح ایله اولور
و دق با دال مفتوح آنکه بر سخن کسی اعتراض کند و عطار شعر نقد طلبیدن
کوده و بتشدید قاف کوفتن تازی است پارسیان نیز استعمال کرده اند
درخت وقواق درختی که بار او مانند بشر است و صورتشرا بشکنند بمیرد
و سخن نکند دفوق بالفتح آب بیکبار ریختن دفق بالفتح جهیدن آب
مع الکاف دک فتحه ایله طوتمق بر معناسنه در دژهوخت کنگ
کسر دال و سکون زاء فارسی و فتح کاف فارسیله قدس شریف اسمیدر
دژآهنگ بدآهنگ و بدخوی دودآهنگ مطبخ و کلخن دوتون
چقه جق یول دوک اکث که انکله ایلک اکیررلر دم کرگ کاف
فارسی صبح کاذب که عرب ذنب السرحان کوید درازآهنگ اوزون
اولمش نسنه در دفنجک بفتح دال کابوس دشنک بفتح دال و سکون
شین معجمه رشته باشد برای جامه دوختن دنک بوزن سنک
احمق و ابله و در نسخه میرزا بمعنی شان و نقطه نیز آمده و در مؤید الفضلا
بمعنی دیوانه و مدهوش و دائرهٔ پرکار دشنک بوزن فرنک بنداب
و آنچه شاخ خرما بران باشد درنوک و دسوک کلاهما بفتحتین بمعنی نرم
و باریک درنگ بکسرتین آهستگی و راء مفتوح نیز آید دامک
مصغر دام و سرپوش دختران پارسیان دوچار دنگ قلت و حقارت
معناسنه در دانک ربع درهمه دیرلر و زبانده قلیل و حقیر شیئه عبارتدر
دلک مالیده من الاصطلاحات دونان فلک افلاک و ماهتاب
درین تنگ دنیا دل خاک انبیا و اولیا و سایر مؤمنان و قبر و درون زمین

دورنگ

دورنگ کاف فارسی منافق که ظاهر دیگر باطن دیگر باشد دامن خشک
دامن خالی و صلاح دامگاه کرگ هر سه کاف فارسی دنیا دستچک
جیم فارسیله چابکدستی و فربهی و قدرت و جلادت و دلیری و فتح و فیروزی
در رقص شود مفاصل خاک ای زمین زلزله کیرد و لرزان شود دست پاک
با فارسیله خالی دست و فقیر و پرهیزکار و متدین مع اللام دارخال
با راء موقوف درخت نوشانده و نهال نورسته و در اسامی مسطور است
که دارخال بمعنی الاغصان تنتقل من موضع الی موضع للغرس ده دل
بو چوق فکرلو داهل بضم ها علامتی باشد که در صحرا بر زمین فرو برند تا صید
از آن ببر شد و بدام آید و بکسر ها نیز آید و در بعضی نسخه داهول آمده
بمعنی علاماتی که بر اطراف زراعت راست کنند بواسطهٔ منع وحوش از
خرابی زرع مرتبش داحول است بحاء مهمله دریادل جوانمرد و سخی دست
فال ناموقوف یعنی آنکه خلایق عامه دست لاف نکنند دسته گل یعنی آن
شاخهای گل که بشکنند و با گیاهی ببندند و بدست دارند و ببویند را
دغل بفتحتین آنچه بیامیزند با چیزی و کامل کنند رو به سمت و تنگ
و بدهم آمیخته و عیب و فساد و سیم ناسره و قلبی و خاشاک که بمطبخ
و حمام سوزندش نیز آورده اند دل بالکسر قلب و نیز میانه هر چیزی را دل
آن چیز گویند و نیز بمعنی قلب او از گونه آید و بالضم غلوله بیماری که درون
شکم پدید آید و در نسخه میرزا ابغا دقی باشد که از قبض بعد از بیماری
در امعا مانع باشد دلال بالکسر ناز و حسن و بالفتح ناز و اشارت چشم و ابرو
و غنج دول الخ بالای آسیا نصب کنند که گندم از آن آسیا در رود
و در نسخه میرزا بمعنی دولاب فرد سفله آمده و سست و ضعیف معناسنه
دخی کلور دنگل با کاف فارسی بوزن منزل ابله و بی اندام و دیوث نظم
چارکس نیست بر ممالک شاه ظالم و خیره مفسد و دنگل و دخیل
صکره ذکر اولنان قومه داخل اولان کیسه دیرلر دقل خرما آغاجنک
اوزنی اولان خام و ناپخته خرمالی دیرلر من الاصطلاحات دو دل

یعنی آغوز در کمان دور کوشمال روزکار بد وایام فتنه وظلم وفقر وفاقه
دوید خوی از نعل سرمنکی وشرمنده شد در بوته دل مشاهدات عالم غیب
ومرادات ومطلوبات آنده دو هندوی طفل مردم چشم دو مار زنبیل ووار برنج
در پای لعل پیاله امر اکلوری وصل وحرم شراب مع الجیم دام آلتی مغناسی واردر
بری دوزاق معناسنه اسم عامدر کوک پالق وقوش صیدا لنور آغ اولسنه
کوک موش وامثالی ایچون آغ اوله ثانی بوکجی اولمیق جاریاید رجبال ودکلی کبی
دیهیم تاج پادشاهی که اصلی داهیم در نظم چو دیهیم شاهی بسر برنهاد
سر انسر جهان را همه باد داد دژخیم دژ ایله خیم دن ترکیبدر دژ یوارز و پلید معناسنه در
مجموعی بدخوی وبدطبع دیمکدر اگر جلاد وخونریز اطلاق اولنور ونجیل و تنگ جای
معناسنه کلور دژم کسر دال وفتح زاء فارسی ایله مخزون واندوهناک
معناسنه در مخزون صولمش کبی اولمغله مخمور کوزه دژم دیرلر نظم دو یاقوت
خندان دو نرکس دژم ستون دو ابرو چو سیمین قلم مخزون برشیان شفته حال
اولمغله هر قورقنج ومهوله دخی دژم دینور نظم دلیران ایران وزال تهم بکردند
حمله چو شیر دژم دم فتحه ایله بش معناسی واردر بری ماده حیات اولان
نفسدر ثانی اوفورمک معناسنه اسم مصدردر ثالث دموری وزرکر
کورکیدر که عربی منفخ دینور رابع صباح اغرمق معناسنه اسم مصدردر
سپیده دم کبی نظم سپیده دمکه شدم محرم سرای سرور شنیدم این
تو بوا ای اسد از لب حور خامس هر نسنه نک کناری واغزی معناسنه در
قلیچ وبچاق اغزینه دم تیغ ودم کارد دینور وپیکان وسنانک
یوقفه کناره دم پیکان ودم سنان دینور وکلچی اغزینه دم توان
دیرلر وعلی هذا القیاس دردم دردمی ودردمرا یعنی فی الحال
ودر زمان ودرخور ودرنفس ودرعقب وامروز ودرلاف ودرداه
درغم راء مهمله وغین معجمه ایله برهم موضعیت که شراب درغمی
منسوب ایانت نظم شراب درغمی از جام شامی بشادی نوش کن
از صبح تا شام درهم مهوش وپنجیده وپریشان ودرغم ودرد نیز

دمادم ودمبدم ودم دم کلهم الی متعاقب وبهر دم زمانی وبیانی دوستکام
انکه کارهایش بر حسب مطلوب ومراد دل دوستانش بود داغم بکسر خاء معجمه
رنق وروزی فی الاصطلاحات درخط شوم بمعنی بیخود وبیهوش ودر
اندیشه شوم دشمنکام زبون وکمبخت دست سحاب بر هم ای ابو دست بر هم میزند
از حسرت وندامت دو عالم ملک وملکوت وغیب وشهادت ودنیا
ودرکات او شدم تابع او شدم ومصاحب او کشتم داغ تو داریم ای
نشان محبت وبنوکی وعبودیت تو داریم دم تسلیم خاموشی وفرمانده هی
وفرمان برداری دیده بانان بام عالم ستارات سبعه دیده بانان بام چهارم
افتاب که بر چهارم اسمانست دارای روم ذوالقرنین مع النون دان
دانستن فعل امر واسم فاعلدر سخندان کبی وظرف مکاندر قلمدان کبی
مظروفه ظرف خاص اولور که انکیچون معدوم نیا اوله ستان دخی اکر چه
ظرف مکاندر اما ظرف عامدر مظروفه اختصاصی یوقدر دانه وحبه
معناسنه کلور کما قیل نظم دانست ودام خال ورخ وزلف ای صنم
زنسان وماه بسته بدان دام ودانه دل دخی دان عمقبی ایله باخود
بمعنی حاسب دانه یدین دیندر عاج معناسنه در که ابله معناسنه دخی
استعمال اولنور دستارخوان بردنه اولان سفره وپیشکیر در
نواله وزله معناسنه کلور نظم بمن داد زینکونه دستارخوان که ارض
جهان آفرین الخوان دنان صیغه مبالغه در دیندینه مشتقدر دیدن
بابلیغه سوکمک وکبر ایلمک خیلا معناسنه کلور ونار ایله صالنی صالنی
یوریمک خرامیدن معناسنه در دمان دمیدن مبالغه اسم فاعلدر
صولیجی واوفورجی معناسنه در اکثر مهیب حیوانات استعمال اولنور
دین کسر ایله هوانک بکرمیجی کوننه دیرلر نظم بمان تا بماندمه وفروردین که
نفرایدانذ جهان هور دین داخیدن ازهم جدا کردن ودیده ور
شدن ونظر بر چیزی انداختن دالان دهلیز ودالانه نیز کویند
دهلیز تا زسیت عنبری بوی راسید تا جوجب بنیاد یکسر روضه خلد تست دالان

دامنکشان با ناز خرامان و متکبر و معجب درزن بوزن برزن سوزن
درزالوان و درزوان کلاهما دریغ و حسرت دست بدهان یعنی
خوردن دل دل کنان یعنی آه زنان و اضطراب کنان و متردد
در امور دلم بغداد جانها ربا و طرار دلها مهوای او دل اکیان در کوی او
چون جو فراوان و دین طعم دن بالفتح خم دوستکان کاف فارسیه
آنکه از جان و تن عزیز دارندش یعنی معشوق و دوستکانی شرابی
بود که با معشوق خورند و پیاله باشد بزرگتر از پیالهای دیگر که بکس
دهند بشادی فلان باز خورد دین فروشان اصحاب ریا داشن
بالفتح عطا درزمان بفتح دال و راء مهمله و سکون زاء معجمه ریسمانی
که در سوزن کشند دی بدین بیست و سیوم روز از ماه دامیدن برابری
چیزی شدن دام انگ و نهایت معانده کلور دام آخر زمان کبر دیوان
بکسر الدال و یحکی فتحها و هو عربی و قیل معرب و علی الاول فقیل
اصله دوان بدلت واو باء للتخفیف مثل دینار و قیراط داء
دفین دردی که درمانش ندانند ذم الاصطلاحات دغل خاکدان
قالب بشر دشت مرغان بهشت و نام دشتیست در آستین کردن
ملک کردن و قبض کردن و از آن خود نگاه داشتن دست افکن
خدمتی و یادگاری و مفت و عاجز دست اندازان از آشناکیان
دست یافتن غالب آمدن و بمراد رسیدن بحسب مطلوب درخط شدن
بیخود شدن و فرمان بردار شدن و قیل درخشم شدن دونان زرین
آفتاب و ماهتاب دنبه نهادن و دنبه دادن کلاهما فریب دادن
داس زرین ماه نو دخمه زندانیان آسمان دست و پا زدن
گریه کردن و طلب کردن و جان کندن در نزع دست نشان مطیع
و نامور دوم جان دو لب شاهدان دندان کنان کاف مفتوحه
رسوا کنان و خوار کنان و بنفر کنان درخم کان در دشوار گذار از آن
خروج ممکن نبود و کار لاینفع دست افشاندن ترک کردن و ابا آوردن

دم بر زدن

و سر باز زدن و بی فرمان کردن در تتق سپهر گردون در پیاله لاجورد و در
پیاله زمردین و در اوراق اشجار دریا کشان ای میخوارانی که با اندک شراب مست
نشوند دل طاق کن ای محو کن و دل آزاد و خالی کن خون فشان دیده خونریز
دختر نعش اکند پروین آن را یکجا جمع کند دو خیط ملون صبح صادق
و صبح کاذب و روز و شب دانای ایران جاماسب دانای یونان افلاطون
درون پروران یعنی انبیاء عظام علیهم السلام و اصحاب قلوب و ارباب مجاهده
دامن بدندان بسرعت گریختن نظم بجا بگیر از خود میندار تیز خواهد دامن
بدندان بگیر دست صلیبی بگیر یعنی دست از آفرینش مخلوق ببند دندانه بخون بردن
کنایه از گزیدن باشد نظم که بندی چو دندانه بخون در برد ز حلقوم بیدادگر خون
خورد دورگیران پادشاهان و باده نوشان دندان نمودن کنایه از خندیدن باشد
و زاری نمودن و عاجز شدنست مع الواو دورو بضم دال و راء مهمله بمعنی عمیق
و صاحب قعر باشد مطلقا دندان کاو خلال باشد دژبو بفتح دال و سکون زاء
فارسی و ضم با خشمگین و گره بر ابرو زدن نظم یکی دژبر و بیست بر خاست گو مست
شیر ژیان را حذر دورو نام گلیست که دو روی دارد طرفی لعل و طرفی زرد
و منافق مع الهاء ده اسبه آن که بنوبت عادت ابن یدی اسبه و دو اسبه
دختر بوبلی دردم با سبه تاخت و بیک زبان سر عقله جایدی دیمکدر کنایه در دمیده
پیدا گشت دلاله اگرچه اول عورته عورته ادی دلالت قیلوب قولاغوز اولا
عورته دیرلر لکن حکمی هر قنغی طالبه که کندی مطلوبنه قولاغوز اوله اتصال
قیله انده استعمال اولنور مثنوی دید موسی یک شبانی را براه کو همی گفت
ای خدا ای که حضرت موسی علیه السلام طور طاغنه مناجاته کیدرکن
یولده بر چوبان کوردی که اول چوبان دیر ایدی ای کریم وای الله سن قنده سن تا
بن سنک چاکر و خدمتکارک اولم سنک چارقنکی دیکم سنک باشنکی طارایم سنک
قفتانکی یویم سنک بتلریکی اولدرم سنک اوکوکه سود کتورم الکنی اوپم آیاقنکی
اووام خوابه کتدیکک کله سنک خوابکاهکی سوپورم و پاک ایدم بنم دوه لکی جیلوم
سکا فدا الحاصل ای خدا سنک شوق و یاد کله در بنم و هی هی ایلدکیم اول چوبان

بو اسلوب اوزره بیهوده وعبث سوزلری حضرت موسی علیه السلام چوبانه
ایتدی ای چوبان بو سوزلری کیمه درسین شبان حضرت موسایه دیدیکم اول کیمسه
درکه بر اتدی بو زمین واسمانی ظهوره کتوردی حضرت موسی ایتدی های
چوبان خیره سر ومجنون ابتر بو نه کفردر ونه باطل هذیاندر سوزلر کندی
دهانکه پنبه صوق تا بو کونه سوزلری سویلمیه سنک کفرنک قبیح رایحه سی جهانی
قوقمش ایلمیه چارق ویا پاپه سکا لایقدر یاپاپه شول صاردر که ایاقدن
دیرهدک صارولر بو سوزلردن اگر سن کلوو دهانی بغلمیه سن اسماندن
بر اتش کلور جمله خلقی یاقر اگر بیلور ایسک که یزدان عادل وحاکمدر
هرزه وکستاخلق سکا نیجه لایقدر یعنی حضرت حقک اگر سن دوستی اور
اولدوغنی بیلیدک انک حقنده بو کونه کلمات سویلمکه حذر ایدردک
عقلسزک دوستلغی خود دشمنلکدر حضرت حق بو مجللین خدمتلردن
غنیدر حضرت ذو الجلال والاکرام احتیاج وجسمانیتدن منزهدر
سود اول کمسه ایچرکه نشو ونماده درحاجتی اول کمسه کیبرکه اول پا به
محتاجدر حضرت حق بو جملهدن منزه ومستغنیدر شبان چونکه
حضرت موسادن بو کلماتی ایشتدی اکا ایتدی ای موسی بنم
دهانمی دیکدک وجانمی یاقدک درحال شبان جامه سن چاک ایتدی
وکمال حرارت ایله بر آه ایدوب بیابانه باش قودی کیتدی خدای
تعالیدن حضرت موسایه عتاب امیز وحی کلدیکه یا موسی سن
بزم بنده مزی بزدن جدا ایلدک سن بنم لرمی بنده مه وصل ایچون می
کلدک یوخسه فصل وجدا ایلمک ایچون می کلدک یا موسی ما دامکه
قادر ایسک سعی ایله ایاق قومه فراقه وشروع ایلمه افتراقه زیرا
ابغض اشیا بنم قتمده طلاق وافتراقدر کما قال علیه السلام
ما خلق الله مباحا احب الیه العتاق وما خلق الله مباحا ابغض
الیه من الطلاق جناب حضرت عزتدن حضرت موسی علیه السلام
عتاب واقع اولدرکه یا موسی هر بر کسه به بر سیرت خاص وضع ایلدم

ویرنوع

ویرنوع اصطلاح ویردمکه بو اختلاف السنه واصطلاح دخی ایات
عظیمه دندر ایت وارض وسما واکثر خلقی یاندی قدرت باهره دن
بر قدرتدر سبح اسم ربک الاعلی وسبحوه بکرة واصیلا کو
اینه کورلدیکنک مقتضاسنجه الله تبارک وتعالی یی تقدیس وتنزیه ایلمک عبده
واجبدر لکن بونی بویله بیلمک شرطدر که حق تعالی بزم تقدیس وتنزیهمز ایله
منزه ومقدس دکلدر بلکه ازلا وابدا سبوح وقدوس اولدر نهایت
ما فی الباب بزلر نقایص وسوءدن تنزیه ایلمه جک کندی عقایدیمزی تنزیه و
تطهیردر حضرت مولانا قدس سره الاسنا بو معنایه ایما ایدوب در مثنوی
من نکردم پاک از تسبیحشان ٭ پاک هم ایشان شوند ودرفشان ٭
یا موسی بن عبادتک تسبیح وتقدیسندن مقدس وپاک اولمم بو تسبیحدن
انلر پاک ومقدس اولورلر ودرر تسبیحات وتهلیلاتی نثار قیلورلر
بز لسانه بقمزز وقاله نظر قیلمزز بز روانه وحاله نظر قیلورز قلبه نظر ایدیجوز
اگر اول قلب خاضع وخایف اولوب بزم نظریمز اول خشوعه در قوضا اگرچه
لفظ وکفتی بی خشوع ایسه کما اخبر رسول الله صلی الله علیه وسلم
عن الله تعالی قال ان الله لا ینظر الی صورکم ولا الی اعمالکم وفی روایة
ولا الی اموالکم بل ینظر الی قلوبکم ونیاتکم ٭ خشوع وخضوع تواضعه دیرلر
ولکن خشوع اکثر صورتده وبعضا اولاف تواضعده استعمال اولنور و
خضوع بدنده وقلبده استعمال اولنور یا موسی بنم قوللرمدن اداب بیلنلر
غیری کوهدر سوخته جان وروان اولنلر بر اوزکه کوهدر عاشقلره هر نفس
یانمقلق واردر عشق اتشنده ویران وخراب قریه اوزره خراج وعشر
یوقدر یعنی خراب اولمش عاشقدن مراعات اداب ساقطدر اذا تم المحبة
سقط شروط الاداب دینمشدر حق تعالی حضرت موسی علیه السلامک
سرینه نهانی رازلر والهاملر سویلدیکه اول لسانه کلمز وعلم لدنی بو عقله
صیغمز یعنی بو اسرارک حقیقتنی بم وحی ایله بیلدردیلر وهم انی مشاهده
قیلدردیلر حتی حضرت موسی علیه السلام نیجه دفعه بیخود اولوب کندوبه کلدی

نیجه کوره محو اولدی نیجه کوره صحوه کلدی حضرت موسی چونکه جناب حقدن شبان
حقنده بو عتابی استماع ایلدی بیابانه طول اول شراب عشقله مست اولمش
شبانک نشان پایی اوزره یوردی راه بیابانده توزلر سپلکدی یعنی
جستجوده زیاده سرعت ایلدی شبانک ایسه کاه دریاده قالقمش بر موج
کبی علم تعیّن بلند ایدیجی اولدیغی حالده بو قوشه جقوب کتمش و کاه ماهی کبی
قعر اوزره یوروییجی اولمش نته که مستغرق بحر وحدت اولان
عشاقک روشی نه کونه در کاه اولورکه دریای وحدتدن حاصل تعیّنلری
موج بلند و عالی اولدیغی حالده کیدرلر و کاهی مانند ماهی بحر عشق
الهیده مشیا علی الهام لا علی الاقدام سباحت و غواصلق ایدرلر
والحاصل حضرت موسی علیه السلام خرطلب و جدوجد مفهومنجه عاقبت
شبانی بولدی و اکا دیدیکه مژده اوله سنه ای شبان سکا که حقدن
سکا دستور اولدی هیچ آداب و ترتیب ایستمه همان کوکلک
نه ایسترسه انی سویله زیرا ایمن سن عذاب خدادن و لسانکدن هر نه
لاابالی صادر اولورسه و نه دیلرسک سویله شبان حضرت موسایه
دیدیکه ای موسی اول عالم جذبه دن دم مرتبه سکردن کچمشم اول سوزلو جذبه
حالنده ایدی بن شمدی مرتبه فنایده و اضمحلاله ایرشدم بن جذبه الهیه ایله
سدرة المنتهی مرتبه سندن یعنی خلایقک و عقول ناسک نهایت
بولدیغی سدرة المنتهی مرتبه سندن کچدم و حضرت محبوبه یتدم انک
وصلتی مرتبه سی عقول ادراکندن برتر و عالیدر کدر و لو وصلت سنک همت
و قوتکله حاصل اولدی یا موسی دیوب وداع قیلدی ● دژآگاه فتح و کسر دال الله
خشمکین و مهیب و اوزکش معناسنه در آدمه و یوتیجی حیوانه صفتدر
داه ● ایکی معناسی وار در بری عشره معناسنه که اوندر حذف الفله ده لغتدر
اصلی الف ایله در نظم ابو داه و ده هفت کنجه از کو فشند هر یکی سرا و راجا
ثانی کنیز و جاریه معناسنه در نظم شاهراه بی چوداری مال ● داه راه
شوی چو بی دستکاه ● درونه فتح دال و ضم را ایله حلاج یایدر بیت

کمانه

کمان تو کر دود درونه بدست زنیم حوا خیم ها دو یکت ● درونه معناسنه
کلور نظم چنین غمزه را دراز تجیر ● از خوردن ضم درونه شدید ● ویزه
کسر ایله یاغز آته اطلاق اولنور معرب ویزج در نتکه قاموسده مسطوردرکه
الویزج ثمّ الخیل معرب دیزه بالکسر و الماغر لون فیحوه لکن نه لون ایله
متصف اولدوغنه تعرض ایتمدی جاربردی شرح شافیه ده اول ایکی
ادغامده دیمشدرکه الجماد الادغم مهواکزی تسمیه العجم دیزه و ذلک اذا
لم یعتدق حضرته ولا زرقته وکانهما لونان قد امتزجا ● دیز ایله ها نسبت
اختصاصیه دن مرکبدر دیز یاغز دیدکلری رنکدر دیزه بو لونه منسوب
اولان نسنه در کورک آت الحلقه نظم بنغر مود با بو نهادیند زین ● برانه
دیزه بیلتن زور کین ● کرک قاطر الحلقه کوک قورد الحلقه نظم
در فتنی تجا بیکرش دیزه کرک ● فشانه سپهدار کیو سرک ● دمنده
دمیدندن اسم فاعلدر دمان معناسنه مضطرب و متحرک معناسنه کلور
دهاده کسر دال بن ایله جنکده ایکی طرفدن اقدام و التهاب حرب معناسنه در
منعمان ویره ویره دیمکدر ایکی فعل امردن الف ایله مرکبدر بیت
دهاده بر آمد ز قلب سپاه ز یکدست دشمن ز یکدست شاه ● دمه
ایکی معناسی وار در بری دمه درکه فا ایله شدید هوادن عبارتدر معربی
دمق در ثانی کورک دیکر منفخ معناسنه در نظم نقدرا سکه در عیار آورد
دمه و کوره را بکار آورد ● دوده توتیجی جانور معناسنه در بو تیجی اولمیانه دلم
دینور ● دوده ایکی معناسی وار در بری نسل جهتی و فرزند و عشیره و قوم درکه
توکین بود دینور دوده دمان فلان بونده ماخوذدر ثانی ایس معناسنه درکه
مرکب اندن یاپلور ● دانشوره معرفت اندوز معناسنه بو وهیندن ماخوذدر
تفحص و تفتیش معناسنه نظم بد و کشف کار شاه دانش پژوه چو
خورشید تابان بیان کرده ● دستگاه معروف و آلت قدرت و
محل مکنت اولمغله قدرت و امکانه دستگاه دیدیلر و محل شغل و تصرفه
دخی اطلاق اولنور ● دهره بیلکی یوزلو قلیجدرکه ایکی طرفی دخی قاطعدر دستان کبی

اوجی سوریدر ترکیده اکاعاج دینور وکیلانده ساطوره بکزر برحربه در که
دستهسی وار در نظم تراکویند زدانش بهره بودر کجا دم دل ز دهرث
دهره بودی ونعلبند سیم تراشی واوراق واغاج یودامق آلتی
معناسنه دم کلور وخنجر ودشنه معناسنه کلور نظم دهراجه کشی ده
بخوان ریختن من خودر تخته کود دلو بکش دهره دشتان دبدبه
اوآزه بزرکی وزدن طبول وسازها بسبب اظهار جاه درغاله بالفتح
راهی که در کوه بود چون درج دراسی سطوربتکه ماالفرج بین
الجبلین درقه بالفتح زره که بتازیش درع خوانند وسپر که تازی
این مجنه است وجنه دمنه بالکسر نام شکالی که شتربه راکه نام
کاوست بمکر وحیله ازشیر کشایند ودر صفت مردمان قتال
استعمال کنند وکینه ورشدن دوره دایره وپیمانه شراب
ده رکه بغایت دلیر یعنی آنکه دلی بمنزله ده دل دارد ده نه زیور
وآرایش وزیب ونود که بتازیش تسعین کویند دانکاه
بفتح نون وکاف فارسی متاع دنیا واسباب او باشد دختره
دوشیزه کی یعنی بکارت دله بفتح دال ولام قاقم وتشدید
لام نیز آید وکونه صحرایی را نیز کویند ونیز نام زنیست محتاله
مشهوره دمسیجه بضم دال وکسر سین ابابیل باشد چون بر
زمین افتد نتواند پرید ودم بر زمین زند نظم چو موسیجه بمه سر
درهوا کش چو دمسیجه بمه دم بر زمین زن دنبوقه بضم دال
وفتح قاف موی ازقفا اوبخته ونیز طره شمله ودستار باشد
دنه بفتحتین بغمت وشادی ودبخه بمعنی دویدن بکبر وغرور
نیز آمده دوزنه بضم دال وفتح زاء معجمه موزه ونیش پشه وزنبور
وامثال آن ودر مؤید بزاء فارسی آمده اما درساحی فی الاسامی
زنه بفتح زاء فارسی ونون بخلاف دال وواو باین معنی آمده واین
اصح است دستانبویه غلوله ومرکب از عطریاتکه در دست کیرند

دبارز

بتارز شمامه کویند دم دله یعنی بیوفا وهرجایی که هردم بدیکری دل دهد
بیت شرح این بکذارم وکیرم کله از جفای آن نکار دوده دله دم کرفته
یعنی پوستی که در چین وباغت متعفن شده باشد ونیز بمعنی نفس کرفته
باشد نظم زمین از بار آهن خم کرفته هوا را از روا رو دم کرفته
دودم بفتح دالین دایه باشد دوشیده از پستان شیر کشند دوکانه
باکاف فارسی یعنی دو بهم شده داره مرد چالاک دمدمه هر دو دال
مفتوح فریب بسیار دبوجه سولوکه دیرلر بوندن مراد اهل نفس اولندک
عقلی ضعیف اولور من الاصطلاحات دژاکاه زا وکاف هر دو فارسی بدخو
نداندیش دشت بتره دنیا دست بسته بخیل وممسک وخادم ومصلی
دو چشمه آفتاب ومهتاب ودوزوشب دوکهواره آسمان وزمین
دربن سکام اشارتدر بو بیته دم فروبسته تفسیلی سعی باغلمش دیمک
کمال صبر وتحملدن وادب زبانه رعایت قلمه دن کنایه در مع الیاء
دانش مزی وصف ترکیبی اولدیغی ادوزن ما مصدریه اولور مزی
مزیدن لفظندن مخفف اولوب دانش امکدن دیمه جایزدر
مز اسم فاعل معناسنه اولوب دانشدن امیجی دیمک دخی وجهدر دری
کبی ایا فارسیکن دیمک معناسنه استعمال اولنور دری ایکی معناسی واردر
بری لغات فرسکش لغاتندن بر لغت فصیحه در زبانی ایدر ارم
بتشعر دری چو کشت این کریز از اسنان اسیری یا اصلدن نسبت
الکویدر وبونسبته بیش قول وار دری قپو معناسنه اولان درن
منسوبدر بهمن بن اسفندیار درکاهنه اطراف عالمدن هر جنسدن مخلوق
کلوب بری برینک لسانی بیلمک ایله بهمن علماسنه امر ایلدی که بر
لت وضع ایدن لر که درکاهینده التکلمه تکلم ایدن لر بویله اتن وضع
ایدوب اکا زبان دری دیدیلر بعض حکم ایلدی جمیع مما کلده التکلمه تکلم ایدن لر
خلقه بو لغت مطبوع ومقبول کلوب مرور ایام ایله غایة منقح وپاکیزه
اولدی ثانی بو لغت نفس لغت فارسیه در بهرام بن بودجرد دریه منسوبدر

پادشاه اولدقده حکم ایلدی که کندی درینده زبان فارسیدن غیری تکلم
اولنمیه واحکام وفرامین ومکاتیب جمله‌سی فارسی ایله یازیله تمتش ییلدن ترک
نهایت سلطنتی یزدجرده دک بو امره رجوع ایتمیوب درکاهنه منسوب اولندی
ثالث شیرازده بر ناحیه مخصوصه وار در انکا دری دیرلر اهلی فصیح والمغله
انکا نسبت اولنوب زبان دری دینلدی رابع بعضیسی دیمشلر که لسان
فارسیک فصیحنه دری دیرلر نیتکه حدیث شریفده مذکور در لسان
اهل الجنة العربية والفارسية الدرية پس فارسیک دریسی وعربینک
تازیسی فصیح اولمق ملاحظه اولنور دیمشلر خامس ولایت عجمده بر
بیر واردر اهلی لغت عرب تکلم ایدرلر دری اول جماعتک اسمیدر
دیوپای عنکبوت معناسنه در نظم بپاهی درو اهرمن کرده جای °
تنیده درو خانه دیوپای ° درای دورت معناسی وار در بری دمورجینک
چکیچ ومطرقه‌سی معناسنه در نظم ازان روی اهنکران پشت پای بکوشند
هنگام نظم درای ° ثانی درآمدندن فعل امر در ایچرو کیر دیمکدر ثالث
چاک معناسنه در که عرب جرس وناقوس دیر نظم ازان نای رویینه چرنک
درای بکردار طهمورثی کره نای ° اصلی درایدندن مأخوذ در درایدن
فتح دال الله کسری دخی مرویدر چاک اوتمک وامثالی وقیا چاغرمق
معناسنه در نظم درین مه کو درای شتر ° زبانک تهی مغز اکده بر
رابع درآییدندن فعل امر واسم فاعلدر ° درابیدن سویلمک وکفتن
معناسنه در لکن انجلیز سویلمک که لقلقه کلام وبی فایده ولاطایل
اوله معناسی ایلشدن مستعار در نظم فغر اکو خود نیست وکابیدن °
هرزه چند در ابیده ° مدرای سویلمه ودیمه معناسنه در یاوه درای
وهرزه کوی یعنی سویلیجی معناسنه در نظم خسروا از ایوان تو بر کشت روز °
تا کیت این هرزه درائی هنوز ° داوری جنک وخصومت معناسنه در
نظم دل از داور بهابر داختند ° بابن بکی جشن نو ساختند ° اصلی داوری
اول قضیه معناسنه در که متخاصمین بینینده حکم وفصل ایدر اوزنده کی یا .

نسبت ایکوندر نظم لاله ساغر کیر ونرکس مست وبرما نام فسق ° داوری
داوری دارم خداوندا اکو داور کیتم ° اول قضیه منشأ جنک وخصومت
اولمغله اطلاق المسبب علی السبب قبیلندن جنک وخصومته اطلاق اولندی
ومطلق قضیه وامر معناسنه ده کلور نظم دروغی نکویم درین داوری °
بجنت زنم لاف نام اوری ° دلنم درکشی ترک صحبت کنی ° دردی تیره کی
شراب وروغن وجزان در دینه کویندش ° درجی بالفتح وقیل بالکسر
بازاء فارسی کوفته روی وخشمکین ° دست بیچ یعنی دستکیری ° دور
قمری ادوار اخیر ادوار همه ستارکان سیاره‌یست ودور هر سیاره هفت هزار
سالست هزار سال تنها عمل آن ستاره وشش هزار سال دیکر عشارکت
شش ستاره ° وحضرت آدم صلوات الله علیه وسلامه هم در دور قمر بوده
وابن تسامعست از امیر شهاب الدین ° دوزای نوعی از مزامیر که انرا
نای نیز کویند ودر بعض نسخه برای مهمله نبشته وبه شین آمده است °
دوبی بیکانکی ونفاق ° دی بالفتح مدت ماندن آفتاب ببرج جدی که
انرا دیماه کویند وزمستان وسرما انیز کویند ونیز نهم روز از ماه
وبالکسر روز کذشته از روز حال ° دهو نکوهی شکایت دهر کردن
وبدان کفتن ° ده دهی زر سره تمام عیار ° ده بیخی زر ناسره °
دستنبوی بادال مفتوح آنچه از جنس میوه وعطریات بدست
دارند بویند ° دمسازی در خیر وشر موافقت ودر عسر ویسر
محبت ° دلربای آنکه دل عشاق بحسن خود ببرد ° مثنوی در صحابه کرام
بدی حافظ کسی کوچه شوقی بود جانشان ابسیه اصحاب کزین
رضوان الله علیهم اجمعین مابینده قراء عظیم الشانی حفظ ایلین
ازلره ایدی ایلجو بکه انلرک شانی حضرت قرآنی تدبر ایلمک
ومعانی شریفه‌سین تفکر قیلمق وایت رحمت اوقونسه لر دعا
ورجا ایلمک وایت عذاب اوقنسه لر استعاذه ایلمک مواعظدن
متعظ ومتنصح اولمق وقصص وامثالدن عبرت المق ایدی

واوامرله عمل قیلمق ونواهیسیله منهیاتدن مجتنب اولمق ایدی اگرچه
اندرک جانبازینک حفظ قرآن ایلمکله عظیم شوقلری وار ایدی لکن حضرت قرآنک
معانی واسرارینه مشتغل ومنهمک اولدقلری بحروف الفاظنی حفظ ایلمه دل
گیر وملتفت ایدی، دوی اصلنده ارزوسکک اوازینه دیرلر گاهی
زیبا صدا اولدیغی معناسنه استعمال اولنور داهی نیک رای وزیرک
الشاهی گمی سختی ورنج ونیک رای دغایی حیلمند ز الاصطلاحات
دندان نمای اظهار غضب کتمش وخشم آلود ده یازدم داری یعنی زیب
وفر وار آتش کاری دیده کافوری دیدهٔ نابینا دیو دلی دلاوری و
سخت دلی دیوانسی نفس آتشبه دم سنجابی اه دردناک دوطوطی
اشارتدر دو لب معشوق دهر دست مردی اربابی کرم وشجاعت
وجلادت در تنگنای کاف فارسی موقوف اشارتدر بدنیاست وتنگنجه
ودرهٔ کوه ودرهٔ تنگ جا بیت درتنگنای حیرتم ازنخوت رقیب
یارب مباد انکه گدا معتبر شود دلغه نکه کار ازتوبی برآهیر جاری کمی وفسق
وگناه مکن دوطفل نوری ای مردم چشم دوعلوی زحل ومشتری
ده چتی ده انگشت باب الذال مع الالف ذا ان مرد
ذکا افتاب بالضم وبالفتح تیز دل شدن وتیزی دل افروخته شدن
مع الباء ذبذب بالفتح دفع ونگاهداشت ذب مثله
ذهاب بالفتح رفتن وروان شدن وروانی وابی که قعر او بدید نبود
وچشمه از سنگ ویا از زمین بدر اید ذنب بفتحتین دم ودنباله
چشم وستاره ایست وکل شیء اخر مع الجیم ذات البروج
کونبی ذات المعارج یعنی خداوند درجات مع الدال
ذات العماد باغ ارم وشداد آنرا بهشت دنیا ساخته
مع الراء ذخر بالضم یعنی نهاده است ای ذخیره کرده مع السین
ذوفنوس نام مردی رامشگر نظم حجابذه نام او ذوفنوس
که کوردی براداي بلبل فسوس مع الشین ذوش بشین معجمه

سخت طبع وتندخو باشد وبراو مهوز نیز امده بدینمعنی مع العین
ذریع ذود زیع بالفتح اشکارا مع القاف ذوراق طعامی که
از آرد پزند مع الکاف ذات الحبک اسمان ذوالحبک فی الطریق
دیمکدر نهنگک اوستنی یول یول اولمغله ذوالحبک دیمک قابلدر وشب
فی نجوملرله یول یول اولمغله تشبیه دخی ذوالحبک دیمک جائزدر که
اسمانک ذوالحبک اولمسی کیجه ده ظاهر اولور وحق تعالی والسماء ذات
الحبک دیو اسمانه قسم ایلدی مع اللام ذات الشمال سعد دست چپ
ذیل بفتحتین پشت پاچه که بجزء دخی ذبول نرم مرد ذبال بالضم دنباله تک جمعیدر
که فتیله وشمعک اوجنه دیرلر مع النون ذنودن غم وفرقیده شدن
ذوالنون یونس علیه السلام وصاحب الحوت ونیز نام ولی از اولیاء الله
که در مصر بود ذوالنورین حضرت عثمان بن عفان رضی الله عنه ذات
الیمین سعد دست راست ذباب عین مردم چشم وعلت چشم است
مع الهاء ذوذوابه نام ستاره نحس که مانند گیسو دراز
بر اید وان بقول منجمان فارس دوازده نوعست خواص ان بعضی
ونابت وملال عامست وتقاتل وتفانی ظالمیست وبعضی
مرک اراذل ورمانت وبعضی مختلطست، وبقول منجمان هند هشتاد
نوعست ذره مورچهٔ خرد که مشهورست وانچه کرد افتاب نماید
وگرد روزن که در روشنیٔ افتاب بدید اید وجز لا یتجزی وبالضم
گاورس یعنی ارزن وان غله ایست باریک ذروه بالکسر کنگره
وسر کوه وبلند هر چیزی وبیابان مع الیاء ذوی بالفتح
صوت ونغمهٔ خوش وخوب باشد از آن مرغ وادی وپرندهٔ زنبور
که خوش ونازک نغمه کند باب الراء مع الالف
رعا بکسر رایله راعینک جمعیدر که چوبانه وحافظه دیرلر رعنا
اگرچه قحبه یه دیرلر که جمعی ارعن گلور لکن نازنین معناسنه استعمال
اولنور راه فنا امراض وافات رقعه شطرنج ارزنین رومینا

زدوده روهینا تیغی که کوهری داشته باشد نظم زدربرف ره
تیغ کوهست چو روهینای شاهی کوهر اکین رخشا بضم را رخشنده
نظم لعبتم دلت غمکین چرا ماه نوت پرچین چرا واطره شکین چرا بو ماه رخشا
رخنه رتره بنا ریسمانی که بر استنی انه دیوار سازند رتقا زنی که در رحم
وی کوشتی فزون رسته باشد ومانع جماع شود رحا بالفتح آسیا
مع البا رکاب معروف وپیاله اسپت دراز هشته الو روضنه
ترکیب قالب مردم رضاب آب دهن ولعاب الرغائب جمع رغیبه
وهو المال الکثیر الذی لایعرف مقدار من کثرته وبمعنی المرغوبة روزجب
مدبر وعاقل درکار رفت ازاب از رونق رفت الرحب
بالضم السعة وبالفتح الواسع مع التا ریبت راب یوب دن
قلبه قلق واضطراب ویرن خاطره یه دیرلر وهم وشبهت وریب
وشک بوجمله یی درونه کدورت ویرکی وغلبه ظلمت بر اغیجلر در
ریاضت لغتده تند وحرون اولان اتی ذلیل ایتمکه دیرلر نتکه
اراض الفارس المهر دیرلر ذلله معناسنه یردلر ورضیت المهر
دیسک معناسی بن بوتند طای ذلیل ایلدم دیمک اولور رست
ضم را ایله اوج معناسی وار در بوبر رستندن فعل ماضی در اکین و
اوت بیتمک معناسنه در ثانی بارله وفرعه معناسنه در بیت
زنا کس نماند بدین بوم ورست زنیکی بباید ترا دست شست ثالث
قوی ومحکم معناسنه در نظم تا یقینش بد و درست شود که ریاضت
ایمن ورست شود ه وفتح را ایله فور تولدی وخلاص اولدی معناسنه فعل
ماضیدر وصف معناسنه دخی کلور نظم میته تا که باشد سرو کوس
بستان برکشیده هر یکی رست راست بودم از پردههای سرود .
وضد دروغ وضد کج وسرو صنوبر وستاره سعد وبمعنی تمام ومساوا
نیز کویند رخت بالفتح اسباب خانه وپوشیدنی وجز آن وطعام نکم در و
شتر که مخصوص جهت سواری دارند وبهر جاحب بر وسوار شوند

رخت بربست مسافر شد رشت بوزن طشت بالفتح کرد تیره وخاک
وبالضم بنایی که نادرست باشد کویند فلان دیوار رشت خواهد شد
یعنی فرو خواهد افتاد وچیزی بود که از هم فرو ریزد وفرو باشد من
الاصطلاحات رکاب تو کران کشت سوار کشتی وحمله کردی ره هوان
نتوان رفت اختیار فق وخواری نتوان کرد رت بضم را برهنه را کویند
نظم سران کلاهها با خاک همواره زمینی رت نه در مانده نه دیوار رکاب
توکرفت ای اتباع تو وخدمت تو کرفت وخدمتکار تو شد وبتو
اختیار کرد رقیبان دست سیارات ونکهبانان حد رفات
بالضم استخوان ریزیزه راسبات بابتات مع الجیم رتاج بکسر را
مهمله شول باغلو اولان بیوک قپو در یقال ارتج الباب ای اغلقه یسی
رتاج بوین مطلق مطبق ومغلق اولان بابدن عبارت اولور ونیز در بزرگ
رتاج الکعبه در خانه کعبه مع الحاء راح روح نام نوایی
ولحنی راح شراب وشادی رمح اصلی رماح در جمعی محدور نیزه معناسنه
لفظ عربیدر اماله اولندی بفرمود شاه جهان تا سلیح بیارند تیغ وسنان
ورمح سلیح دخی عربیدر اصلی سلاح در اماله اولندی الروح
جبرئیل وحضرت عیسی علیهما السلام ورحمت ووحی وجان الروح
والراحة نسیم وراحت وآسایش مع الخاء راخ غم واندوه
نظم دو کوششی بخیج چو راخ کرد دلخ زتوران برآزراخ کرد رخ
بالفتح دم سرد که از کرانی با مشقت براید وبالضم جانوری است
رخ شطرنج بدان وضع کرده اند وعنان اسب وروی ورخ
ودر حسینی رخ بارای مفتوح جانوریست بر کوهها وجزایر هم باشد
الجثان بزرک که پیل وکرک هر دو را بیک حمله میبر باید ودر دهان
بچه خود طعمه دهد وشنیده ام که یک پر بیضه او که بچه کشیده
اند لخته بود در اراستش اورده بودند مقدار کنبد بزرک بوده العهده
علی الراوی ریخ معروف ولیس اکلنده ومرغ وپرندکان رسوخ استوار شدن

روغن کنجد صوصام یاغیدرکه اکا
شیروغن دیرلر روی زرد
خجالتدن کنایه‌در کما قال فی عشق

راسخ محکم مع الدال رصد بفتحتین یولدز کلنی وکیدنی کوزتمکه
دیورلر کما قال مولانا قدس سره فی المثنوی چون زنی از کار بد شد روی زرد
مسخ کرد او را خدا و زهره کرد بونکده زهره اولمسنده اختلاف علما واردر
قال الله تعالی وما انزل علی الملکین ببابل هاروت وماروت بو قصه‌ده
علماء مفسریننک هر بری بر نوع اوزره یازمشلردر اکثری الآن سبعهٔ سیاره‌دن
اولان زهره بودر دیمشلر بعضیلر بو قوله راضی وقائل اولمامشلر حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلمک بو حدیث شریفی بو معنایه دلالت ایدر دیمشلر
که صحیحدر هر بار که سلطان انبیا علیه التحیا زهره یلدزینی کورسه‌لر
بیوررلر ایدیکه لعن الله الزهرة فانها فتنت ملکین رواه السیوطی
فی جامع الصغیر عن علی کرم الله وجهه و تفسیر تیسیرده مسطوردر که حق
تعالی حضرتلری اول وقتکه آسمانی خلق ایلدی کواکبی بیله خلق ایلدی و زهره
سبعهٔ سیاره‌دن بویدرکه آسمانله بیله خلق اولنمشدر بلکه خدای تعالی
هاروتله ماروتله کلن زنی که زهره نام ایدی مسخ ایلدی و آسمانه اسم اعظم
قوتیله چیقدی و آسماندن هنوز معذبدر و یاخود سائر ممسوخات
کبی نابود طمقدر روایت اولنان حدیث شریفده لعنت اکا اسنادک
توافقی ایچوندر دیمشلر و معالم التنزیلده مسطوردر زهره بر جمیله عورت
ایدی اری ایله خصومت ایلدی اول ملکیننک محکمه‌سنه کلدکده فی الحال
اول ملکین زهره‌نک ملاحت و لطافتنی کوروب عاشق و فریفته اولدیلر
القصه ملکین زهره‌یی خلوتخانه‌لرینه دعوت ایدوب کندولرک اکا عاشق
اولدقلرینی آشکارا ایلدیلر زهره دخی بونلره جواب ویردیکه شرک
بنده مقصود دیکر حاصل اولماز الا اوچ نسنه‌نک ارتکابیله اولور اولا
بنم معبودم اولان بته پرستش ایتمکله و شوهریمی قتل ایتمکله و شرب خمر
ایتمکله دیدی بونلر بت پرستلکی و قتل نفسی ایشلمکدن اجتناب
ایدوب شرب خمری ارتکاب ایتدیلر لکن ام الخبائث بو ایدوکن بیلمدیلر
عورت اولزماندن بونلره دیدیکه سزدن کیجه بعد اداء الحکومة آسمانه عروج

ایدرکز

احوال بلقیس

ایدرسز اول اسمکه آسمانه صعودی انک برکتیله قادر اولورسز بکا
انی دخی تعلیم ایلک دیدی بونلر دخی اسم اعظمی مستلکلرندن زهره‌یه
تعلیم ایلدیلر اول اسم اعظمک قوتیله زهره آسمانه عروج ایلدی حق سبحانه
و تعالی انک صورتنی مسخ ایلیوب انک صورتنی بر کوکب صورتنه
مبدل ایلدی پس صورت زهره ممسوخه اولدقده نصکره آسماندن قالمش
اوله یاخود سائر ممسوخات کبی نابود ملحق اولمش اوله کما قال صاحب التیسیر
ره آورد خفیف ارمغاندر که مسافر دوستنه کتورر مثنوی
رحمت صد تو بر آن بلقیس باد که خدایش عقل صد مرد بداد ۰ اول
بلقیس اوزرینه یوز قات رحمت اولسونکه حضرت حق اکا یوز مرد قدر
عقل ویردی پس اکرچه صورتی بر زن ایدی لکن معناده یوز ار دن
ایو ایدی زیرا بو قدر سلطنت و مملکتی ترک ایدوب حضرت سلیمان
علیه السلامه متابعت قیلدی و خدا پرست اولوب بت پرستلکی ترک ایلدی
ایمانه سبب اول اولدیکه حضرت سلیمان علیه السلامدن هدهد نامه
کتوردی بو قاچ حرف چونکه بلقیس باشعور اولانلردن ایدی اوقودیکاک
عقلنده رسول اولان هدهدن حقارتله نظر ایلدی اول چند حرف اولان
نامه‌نک صورتیدرکه اهل تفسیر انی بویله یازمشلردر صورت نامه
عن عبد الله سلیمان بن داود الی بلقیس ملکة سبا بسم الله الرحمن الرحیم
والسلام علی من اتبع الهدی اما بعد فلا تعلوا علی واتونی
مسلمین بو نامه‌یی حضرت سلیمان علیه السلام هدهده ویروب
بیوردیکه اذهب بکتابی هذا فالقه الیهم ثم تول عنهم فانظر
ماذا یرجعون پس هدهد سمعاً وطاعةً دیوب و مکتوبی منقارینه
الوب کلوب بلقیسک سراینه بر کوه‌دن داخل اولوب بر حاسیله
عشرت ایدرکن اول نامه‌یی انک اوکنه القا ایلدی و بر کوشه‌یه متواری
اولدی بلقیسک احوالی تجسس قیلدی پس بلقیس اطرافنه اولنلره
متوجه اولوب دیدیکه یا ایها الملأ انی القی الی کتاب کریم

اطرافن اولنلر دیدیلر که اول کتاب کیمدندر اولدخی دیدیکه انه من سلیمان
وانه بسم الله الرحمن الرحیم اگرچه ایجاز و اختصار اوزره بو قاج حرفدر
لکن نکات کثیره یه شمولی واردر کما قال البیضاوی رحمه الله وهذا الکلام
فی غایة الوجازة مع کمال الدلالة علی ذات الصانع وصفاته
صریحاً والنهی عن الترفع الذی هو ام الرذایل والامر بالاسلام الجامع
لامهات الفضایل پس بو نکتههای اشمولی بلقیس مکتوب حضرت
سلیمان علیه السلامدن فهم ایلدکن حضرت سلیمان علیه السلامک
عظمت شانی بیلوب انک رسولنه حق ربله نظر ایلدی واما بی مشعر
هر سوز سویلمدی بلکه رسولنه تعظیم و کتابنه تکریم ایدوب انی القی
کتاب کریم دیو اول مکتوبی کریملکله توصیف ایلدی ره نورد سر عتله
یول طی ایدیجی معناسنه در نوردیدن طی ایتمک و درمک معناسنه در
بیت چرانش کرکسی لندر نبرد چانش چرنه ره نورد راد فتح را
ایله اول یر در که جای وجمنی و اوقصولری اوله رد بالفتح دانا و خردمند و
حکیم معناسنه در سخی وجوم د معناسنه در کلور رید فتح را و سکون
یا و فتح با ایله توران زمینی بومکاندر انده اکثر توران قتل اولندی
نظم جو گودرز نزدیک زیبد رسید سر اندازلشکر همی برکزید
رود دورت معناسی واردر بری چای واقص معناسنه در
جوی ایله رودک فرقی بودر که جوی ارماغک هر یدر رود اکینده
جاری اولان صودر ذکر حال اراده محل قاعده سنجه یا خود بر عکس اوله
که مجاز مرسل قبیلندندر بو بیک مقامنده دخی استعمال اولنور
ثانی هر سازک تلی در مجازاً کمه تلی اولان سازه اطلاق اولنور
ثالث ابن و فرزند معناسنه در حافظ نظم خواهی که بر نخیزد دست از دهن
رود خون دل در وفای صحبت رودک مبند رابع اسی صو ایله
یوکی ویلکی یولنمش قوش و قوزی معناسنه در رود اورسلفدی و سیل
کوتوردوکی جور چوب معناسنه اولنور نظم رویم زغمت چودست رود اور سید

على المقصود لاشتماله على البسملة الدالة صح

مرکا

مرکامی از سرشک رود آورشد مانند تو فرزند نیامد بجهان و نا
مادر روزکار رود آورشد راهبند ها موقوف که بتازی قاطع
الطریق کویند ورهدار و رهزن و سالوک رحمت آباد خانقاه
ایست در شیراز عمارتی خوب دارد رخت افکند مقیم شد رسید
بمعنی سزد و زیبد رکناباد بالضم نام تفرجگاهیست بشیراز که چشمه الله اکبر
در انجا جاریست و رکنی نیز کویند رکید بالفتح و کاف فارسی نجود
از اندوه آهسته آهسته سخن کفت و براء فارسی نیز آمده است
رنگ آورد خجل شد و فریب داد و دغا کرد روز بیم و امید روز
قیامت روز هرمزد روز پنجشنبه راد سخی و جوانمرد را کویند
روح چکاد اصلع یعنی کسی که میان سر او موی ندارد یعنی کل نظم
عجب دارکه فرق سپهر بی مویست که شد ز سیلی تادیب شاه
روح چکاد رواد بالفتح کنار رود که سبزه رسته باشد و آب
تیره بود و نیز زمین پشته و نشیب و فراز روهینا مهند
نوع از پولاد بغیر یا نیز روز عالم شد ای روز این جهان بآخر رسید
روباه زرد آفتاب راید اول کیسه دیولرکه کار بانده ایلر و کیدوب
انلرک لوازمن احضار ایدر مع الواو رامشگر کسر میملیه مطرب
و سازنده راه گستر کاف فارسی مضموم اشب و شتر و هر چه نشستنی
بود از مرکوبات و رونده فراخ رو راهوار و راهو و کلاهما با ها
موقوف مرکب فراخ رو و رهور و رهوار نیز کویند رستگار
خلاص یابنده و فیروزی یابنده که بتازیش مفلح خوانند رواربالفتح
خدمتکار و بندبان یعنی زندانیان و قیل زوار بازاء معجمه روز
بازار رونق بازار و کرمی بازار و اجازت کوبی اما حکومت کولی
معناسنه استعمال اولنور رودبار دال موقوف لب آب و نام
شهریست مشهور و جوی بزرک فی الاصطلاحات راهروان سحر
سالکان شب بیدار و اولیا راه غولدار مرکب رنگ رسته زنکبار

تاریکی و سیاهی روزکار هم اضاعت عمر مکنی و وقت ضایع مکن روضه
دوزخ بار تیغ رنگ‌آور انکه هر دم بشیوه و رنگی دیگر برون اید و
مردم اوزینب دهد روز بیگر روز روشن روح اکبر جبرئیل علیه السلام
مع الواو رنو کسر را و اخری زاء فارسیله مراد و آرزو معناسنه در و
رنگی لشته بشته و نعمت و مهر و رحمت و زاء عربی نیز رز بالضم
برنج ریوزیو پاره پاره و قطره قطره و ریزه ریزه ریزی بوزیز رحمی کی و
جرعه بوزیز ریماز بالکسر جامه راژ بازاء فارسی قبه غله خرمن کوده باشد
رهزاسب رت کوزی بانکشت باطلب بیخشم من الاصطلاحات
رشته دراز طول مدت رقیبان راز یعنی عارفان و ارباب
مشاهده غیب و نگاهداران راز رندان خاکبیز انی زیرکان که
هیچ دقیقه از دقایق دینی فرو نگذارند و سالکان روغن مغز
عقل مع السین راساً بوأس سربسر و از سر تا بپای رشی
بالضم گلوبند زنان و بمعنی حریص در خوردن و اکول روس بضم
راء مهمله روباه ریس همه و وصفه کبیبدر اینجه اکوریجی معناسنه
کاهی دقیق فکرلو ایدیکی معناسنه استعمال اولنور مع الشین
رخش بش معناسنه وار در بری متغیر و زبون معناسنه در ثانی
رستمک مشهور اتیدر ز اصلنده رخش بکلو کلکون ات معناسنه در
رستمک اتی بولون آتله متصف اولدوغندن غلبه استعمال الله اعلم
اولدی و عند البعض بوزات معناسنه در بعضی بوز و حیل ات
معناسنه در دیمش و عند البعض الاجرات و بکلو بوزاتدر ثالث
قوس قزح معناسنه در رابع پرتو و عکس و شعله معناسنه در نظم
رمح مرنح زرد کود اکو انکدندر نسبه تیغ نورخش خامس اول
صقالدرکه نصفی لعومش اوله و بیاضی سیاه ایخین لمعانی اوله و
عند البعض یلدرم و صاعقه معناسنه در کلور و استعاده طرفیله
مکر و حیله معناسنه در کلور رامش کسر مهمله شادی و طرب و سرور معناسنه در

رشن بالفتح

ریش بالفتح للماء والدم والدمع اوج معناسیه دخی وار در بری قولاج
معناسنه در عربی باع دیبوز ارشن دخی مخففدر ثانی اول بیر
در که چوق اکنشی و بو قیشی اوله و نیز ریش خرمایست سیاه در ولایت
شیراز باشد ثالث هر آنکه او بسکرتجی کوندر یکی کفت
با یار خود روز ریش مرا رغوانی بیار و بکیش بو معناده اخری نوبله وه
رشن لغتدر نظم روز رشن است ای نگار دلربای شاد بنشین و
بجام می گرای راشن انبار غله که جایش نیز کویندش رادمنش
کریم و جوانمرد نظم رادمنش بر جهاندین و رهمه اخلاق پسندیده ها
زنگروش باکاف فارسی ابریشم فروش و ابریشم تاب و قزبیکر و
مکار و مرایی من الاصطلاحات روی ترکش تو کنشرک لوذنیه
قوبلان ایچ دورت اوق اما اصطلاحده هر کسک ابتدا
سویلدیکی اکچنه حاضر لیمش سوزیدر مع الضاد ربض بالفتح کرداکرد
شهر مع الطاء رهط کروهی کم از ده نفر و رهط الرجل قومه
وقبیلته ربط بالفتح بستن و دلیر شدن مع العین رنگ ربیع
بهار و رونق بهار و نام مردی صاحب خبر است که حضرت علی رضی الله عنه
رضاع بفتح الراء سوت امک رتوع چرا کردن روبع بالفتح مرد
کوتاه و حقیر ربع بالفتح راه ریع زمین تلبند روع بالفتح چیزی
بکوامدی و ترسانیدن مع الغین را راغ طاغ اتکی دامن کوه
بجانب صحرا و قیل مطلق صحرا و مرغزار نظم طلایه ندارند شمع و چراغ
نه بر طرف کوه و نه بر روی راغ ریغ کسر ایله کینه و حقد ربوغ
بضمتین مرد روغ بادی که از گلوی مردم بخوردن فقاع و با چیزی
گوارا با و از بر اید و انرا ارغ و آروغ و وروغ نیز کویند مع الفاء
راف جایی که عربی بساس کویند و پارسی نیز کویند از ادویه
حار است رجف بفتح را و زیدن ردیف انکه از پس نشیند
رشف مکیدن مع القاف راوق و راووق شوره که دو لا

مصفات کبی رحیق شراب خالصه دیرلر رواق صوندرمه یعنی صفه
دیرلر رفاق نانهای تنک رهق بفتح را پوشانیدن و دررسیدن
ومنه الصبی المراهق یعنی قریب الی اوان الحلم رهوق بالضم بکسی
نکرستن روق بالضم مردان درازدندان وکنیزکان سخت باجمال
وتمام اشتران شکرف رقراق تابش کوراب ربق بالکسر ابریشمین
رشیق بالفتح نیکوقد وکشیده بالا رفاق بالفتح والتشدید درختی
مع الکاف رندک بالفتح کنج وتازه خدمتکار ردک حذف
را ایله لغتدر رنک کاف فارسی مکر وحیله معناسنه در وحیات و
زندکانی معناسنه در وبزکوهی وکاودشتی واهو وبونلر امثالی
بیابان حیوانی نظم به نقاشی نوک تیر خدنک تهی کرده صحرای چین را
زرنک ونتاج الجوف ویوریسین الموق الجون بسلنی دوه دیمکدر
معناسنه کلور نظم کاروانی ببیر اکم داده جمله بارکش کاروانی
دیکرم بخشید بختی جمله رنک ببیراک کنج دوه درکه ایکی اوج یاشنده اوله
وعند البعض اول دوه درکه اناسی ناقهٔ عربی وبدری ایکی اورکوجلی
اوله تورکیده مایه دوه وبسرک دخی دینور بسراک حذف یا ایله
لغتدر وبختی اول دوه درکه عربدن وعجمدن متولد اولمش اوله بخت نصیب
منسوبدر وقاین وخوشحالی معناسنه در وحالت وشرمندکی معناسنه
کلور نظم درتنعار منت ازان رنکست کز بوی کرم سمی اید ولون بو
معناسنه دخی کلور بیت هفت رنکست زیر هفت اورنک بیت
بالاتر از سیاهی رنک ودرلو ونوع معناسنه در وحصه ونصیب
معناسنه در وروش وسیرت معناسنه در واحوال وشانی معناسنه
هم کلور نظم زنحر وغش شب تار رشته نقش بکین رنسرکنک ها خواند
مرا و راز نکار ریش خوک شین معجمه موقوف چیزیکه در اندام
آدمی بیرون آید زنک بفتحتین ونیز بفتح یکم وکسر دوم آسیاری
دم دکی دندانه هموار وسبید شد وروش رمرک بفتح را وسکون

زاء فارسی

زاء فارسی وسکون میم کناه کردن ولغزیدن وازجای فرو افکندن
راک قوج یعنی کوسفند نوجنکی نظم بتافت بازوی حکمت به پنجه قوت
زمون کردن شیر زیان قلام راک ودرمؤید بمعنی کاسه ورشته
سوزن رکوک کوبکس راوک بفتح واو صاف وپالوده که رواوق میرفت است
نظم بکذشت ماه روزه بخیر ومبارکی پرکن قدح زباده کلرنک راوکی
رستاک بفتح سین مهمله بوزنه افلاک شاخی باشد که ازبن درخت
تازه بروید وانرا استاک نیز کویند ریک بکسر را وسکون یا تحتیه
فی الاصطلاحات رازنهان خاک نباتات روضهٔ خاک حضرت
آدم علی نبینا وعلیه السلام روضهٔ فیروزرنک آسمان روشنان فلک
سیارات مع اللام رنجل فتح را وسکون نون وجیم عربی ایله طعام
اصلی رنجال در نظم رنجل کرم ونرمست وروش هوا بدین رنجلی بنیت
روفتن هوا روضهٔ رجال مراد شهر تبریز در که مردان الهینک
مسکن ومسکنیدر حقیقت باغنک کللری اولان کاملر اکثر انده بتمشلر
وظهور ایتمشلردر ازجمله شمس تبریزی درکه اول روضهٔ رجالده نشو ونما
بولمش واول دیار جلیل الاعتبار دن ظهور کلمشدر رسیل بیر و
رطل جام ونیم من ومردست رومال یوزسیله یک مندیل دستمال
کبی نظم بدین زری که رومالت عرق چیند ازان عارض به بیت جای
آن دارد که زیور ربالایش رال بچه مرغ رغال بغین معجمه بوزنه قیفال
قدح رقم اول عشق والف رسایل رسالات جمع رساله
درکه پیغام معناسنه در رسایل لفظی اوج وجه جائزدر اولا
سائل سؤالدن اوله ثانیا سایل سیلاندن اوله یعنی جاری ثالثا
حرف عطف اوله رسایل رسیلهنک جمعی اولور رسیله یاردم ومعین
معناسنه کلور مع المیم رام بوایش مطیع معناسنه در بیت
بربن کونه خواهد کذشتن فلک نکاری نخواهد شدن رام بر ما بمهر
رهم انک یکو وبرنجی کویند ربت رام دورنت وبخت ورود نیز رام

ای دلآرام خیز ودر ده جام ٭ و فرمانبردار و مطیع ضد سرکش رزم
معرکه و جنک اولدیغی بر در جنک وپیکار معناسنه در کلور ره انجام بمعنی
اسباب سفر چون مرکب وغیره ٭ ومطلقا مرکب نظم تنور خیان کرم در
بندنان ٭ ره انجام را کرمتر کن عنان ٭ ووجه تسمیه اینست که انجام بمعنی
نهایت رسانیدن وبآخر آورنده ٭ وچون مرکب راه به نهایت میرساند
لهذا ره انجام کویند رسام بالفتح معروف ونام آهنکری که بتدبیر
اسکندر آیینه ساخته ٭ ونیز نام نقاشی که در خدمت بهرام کور بود
بیت چو بر داخت رسام آهنکرش ٭ بصیقل فروزنده شد کوهرش ٭
رم بالفتح کوشت بیرون واندرون دهان را کویند ونفرت نظم
ز من رم میکند آهوی مستش ٭ نمیدانم چه کردم ای ارم بدستش
وبمعنی رمه کوسپند وپاره اسب وبر آدمی نیز اطلاق کنند ونیز
نام دشتی رمارم پیوسته ومتعارف رسم داغ وعهد وروش
و وزارت نظم شنیدم که شیرویه دم در کشید ٭ چو خسرو برسمش قلم در کشید
رم بالکسر مال کثیره دیرلر نه‌ال جا فلان بالرم لکن رم مطلقا مالک
نفیسنده استعمال اولنور ٭ رتم شول ایپلکه دیرلر که برکمسه بر کار ایچون
کتسه اول کاری اونوتمامق ایچون پرماغنه بر ایپلک باغلرلر اول ایپلکه رتم
دیرلر کاهی مطلق ایپلک دخی مراد اولنور رمیة من غیر رام الرمیة
الصید واصل المثل ان رجلا وجد صیدا فی بادیة قد اصاب السهم
ولم یکن رامیه حاضرا عنده فقال رمیة من غیر رام ای هذه رمیة
ثم قال فی کل نعمة حصلت من غیر تعب ومشقة فی تحصیله قال
الشاعر نظم وشرک حاضر فی کل وقت ٭ وخیرک رمیة من غیر رام
من الاصطلاحات رعی الحمام کاومشک رو نسل ادم پیغمبران
علیهم السلام واشراف آدمیان روندکان عالم سبعه سیاره
رقیبان هفت بام سیارات سبعه مع النوح روزبان
نهارکه درکاه پادشاه هیمن نوبتله ملازمت ایدنکسیه دیرلر قپوجی
قسمتندن اوله

قسمتندن اوله

قسمتندن اوله یا چاوش بوغندن اوله وکرک جلاد وعسس مقوله‌سی اوله
نظم بخواری تو از روزبانان شاه ٭ سر ورخ برهنه بر بندت براه ٭
ریمن کسر را وفتح میمله مکار وحیله معناسنه در نظم که ای ترک بد
پیشه وریمن است ٭ که هم بد تر او دست هم دشمن است ٭ رازبان
ارباب حاجات مصالحنی پادشاهه عرض ایدنکمسه در نظم بکفتند
با رازبان راز خویش ٭ نمودند انجام واغاز خویش فی المثنوی
ریکها هم آرد شد از سعیشان ٭ لیثم نبود ابریشم اید کنکشان
یعنی قوملر اول اولیالرک سعی جمیلندن اون اولدی نته که روایت اولنور
که عمر ود زماننده قحط وغلا مستولی اولوب حضرت ابراهیم
علیه السلامک خانه‌لرینه برنسنه بولنمیوب خدمتکارینی بردو شقه
اون دنه وبغدایدن بر مقدار نفقه وتوسون دیوا رسال ایلیوب
حکمت الهیه اول دوستندن دخی بولنمیوب خدمتکار محروم ومحزون
او جانبنه رجوع ایلدکده خاطرینه کلدی که اوه بوش وارمقدن
بارمق جوالدی قوم ایله طولدرمق یکدر دیوب جوالدی قوم ایله بر ایلیوب
اوه کلدی وجوالدی اوک اورکونه اینیدروب هجابندن کندی
بر کوشه غایب اولوب کندکده ساره انا چقوب جوالدی
اچدی کوردیکه بر مال لطیف اونلر در حال خمیر ایدوب اتمک
پیشردی حضرت ابراهیم علیه السلام بر مقدار خوابه وارمشلر
ایدی بیدار اولدقده کوردیکه لطیف بیاض اعکلر پیشمش
اتی تناول بیورروب حمد وشکر دنصکره خدمتکاری کلوب اندن
سؤال ایلدکده ماهو الواقع بیان ایلدی حضرت ابراهیم علیه السلام
بیلدیکه بو ضیافة اللهیدر حمد وشکر ایلدیلر ویکی نیک
قیلی ابریشم کلدی یعنی جکه جکه ابریشم اولدی بو کرامت حضرت
موسی علیه السلامک جانوری ضعفورایه دلمشیدر واقع کچیدکک
بوکی حق تعالی انکا ابریشم ایلدی اونومانکه کجینک دریسندن

کلمه‌سندن اول مصراعده حضرت ابراهیم علیه السلام ضیفهم

چکه چکه یولنه لر اللرنه ابریشم کلورایدی جملهٔ ارزاقی ویرن حق تعالیدر
انفاق متوکل اولمق کرکدر کمراحهٔ توکل حقنده خود قتی چوق آیات
عظیمه واقع اولمشدر ازجمله ومن یتوکل علی الله فهو حسبه وعلی الله
فلیتوکل المتوکلون کبی وبونلر امثالی کبی وقطع اسباب ایلمکی موهم
توکلی مشعر دخی چوق آیات کریمه واردر اولمشدر لیکن بعضیسی
خفی وبعضیسی اخفیدر مثلا وان یمسسک الله بضر فلا کاشف
له الا هو وان یردک بخیر فلا راد لفضله یصیب به من یشاء کبی
ودخی ما یفتح الله للناس من رحمة فلا ممسک لها وما یمسک فلا
مرسل له کبی آیتلر توکل حقنه دلالت ایلمه‌ده خفیدر سورهٔ تبتک
وسورهٔ فیلک وآیت ذبح بقره نک توکله دلالت ایلمسی اکثر
عقله نسبتله اخفیدر لیکن اهله نسبتله روشندر **روان**
ایکی معناسی بری رفتنده صیغهٔ مبالغه در کیدیجی معناسنه
آب روان کبی رفتنده جوازمعناسی اولمغله مجازاً جائز معناسنه‌در
کلور ثانی حذف اولنوب روا دخی دینور ثانی روح مجرد معناسنه
درکه انسانه مخصوصدر که حکما اکا نفس ناطقه دیرلر ابن سینا
رسالهٔ معراجیه‌ده دیمشدر که روانه اطلاق اولنه مراد نفس
ناطقه‌در وجان اطلاق اولنه مراد روح حیوانیدر وروان بر جسم
لطیفدر که اجسام محسوسه ایله مشابکدر معادی عالیه یه
اتصالی وجان کبی فنا بولمیوب عاقبت مبدأ باقی یه معادی و
رجوعی اعتباری ایله روان تسمیه اولنمشدر وجانی روح حیوانیدر
که هر حیوانده اولور وروح حیوانی بر بخار لطیفدر که جسم لطیف
وجسم کثیف بیننده علاقه‌در مادامکه اول بخار لطیف وجه صلاحیت
اوزره باقیدر حیات موجوددر واکر وجه صلاحیتدن منطفی اولور
حیات زائل اولور واول جسم لطیفه عربیده روح مجرد وحکما یانده
نفس ناطقه وفارسیده روان تعبیر اولنور جسد مذکوره عربیده بدن

وفارسیده

وفارسیده کالبد دینور بالضروره خارج اولور **نظم** سپردم برا جان
ورفتم بخاک روانرا ببر دم ببزدان پاک **روین** ضم را وفتح یا ایله
قزل بویادر که عربیده فوة الصبغ دینور **راس العین** مدینه ایست
بجزیره سیصد چشمه انجا بدید آمد چون جمع شود نهر جابور گویند
ربع زمین وربع مسکون بدانکه زمین از عنصر سفلیست وجمله
زمین را حکما سیصد وشصت درجه قسمت کرده اند چون زمین
کروی شکل است صد وهشتاد درجه تحت وصد وهشتاد درجه
فوقست از جمله صد وهشتاد درجه فوق نود درجه تحت دریای
محیط است ونود درجه خشکیست انرا ربع مسکون خوانند
وازجمله ربع مسکون شصت ودو درجه زمین محرقه وکوههای
برفست که درانجا جانوری نزید وامکان آبادانی ندارد وبیست
وهشت درجه ازجمله سیصد وشصت درجه باقی مانده قابل آبادانیست
که آنرا ربع مسکون گویند **رمیدن** نفرت کردن وبیهوش شدن ولرزیدن
روز خواران خلایق **رهیدن** خلاص دادن ورستن **ریگ روان** کاف
فارسی ایله ریگیکه جانب شمالی مانند آب روانست ودرانجا جانوری
نمی زید وآن ریگ همه نقره خامست وهم چشمه که از آن بیرون آید آب
وسیماب آمیخته میباشد وآب بالا میرود وسیماب فرو رود
هرکه از آن آب بخورد بمیرد **بیت** خاکپاییکه درین چشم است ومارا
که در آن بر مثال شیشهای عشق وریگ روان **رانین** شلوار
باشد که عربیده رانان گویند **رون** بوزنده دوان یعنی بستان
روین بغنجین آزمایش **راهبرن** معروف ونیز سرود کوی ومطرب
نظم کسی بدولت عدلش نمیکند جز عود زدست راهبران ناله
درمقام عراق **رنگ اورون** مجل شدن وخشم با خجالت اوردن **رکیدن**
بکاف تازی بوزن دریدن خود بخود از خشم سخن گفتن **رکان** بوزن زبان
سخن گویان با خود از خشم این دو لغت براء فارسی نیز آمده

مطلب فی تفصیل روان

مطلب تفصیل ربع مسکون

رندیدن بوزن خندیدن بمعنی خرامیدن و نیز تراشیدن رنده یعنی
تراشه رهیدن بوزن پیچیدن بمعنی افتادن رزین بالفتح استوار
محکم واصل وریخته شدن غلبه وبیم وبالغ شدن کودک ریب
المنون حوادث روزگار رهبان بفتح الرا مصدر در راهبلک معناسنه در
ورهبه ورهبت ورهب لغتده خوف دیرلر وهم راهبلر انقطاع ایلیدن
عبادات وریاضاتده مبالغه ایدنه دیرلر ضم را ایله دخی لغتدر
بو تقدیرجه جمع اولور رکبان راکبک جمعی اولدیغی کبی رکون بالضم میل
کردن وایستادن رجحان بالضم افزون آمدن ریعان بالفتح اول
جوانی فی الاصطلاحات رازمین سبزه وگل راه روان بالیم
موقوف سالکان ومسافران رنگ ازادان سیرت وروش
واحرار وقلندران کان وجوانمردان رنگین کمان قوس قزح بیت
خیل سحاب انجم طرف رنگین کمان گرفته بکف باران چوتیری رهدف دست
توانا ریخته ردیف سرطان برج اسد ریحانی گلگون بالفتح خمار
وشراب فروش ره نشین رهگذری وغریب وبی خانمان وگدای
رایض فی اعقل رفعه بلند نیلکون اشارتست باسمان رقعه
پست نیلکون اشارتست بزمین ریش بین تحمیق وتسفیه ایلیدن
کنایه‌در راه کشادن کنایه از مرکب فرودامدن وبمعنی برهنه شدن
وعیب ظاهر کردن مع الواو ریشگاو احمق واستعمال نوسدن
شول کیمسه یه دیرلرکه نی شینه بتبعیت قیله واکا مسخره ومسخره اوله
ریو بالکسر فریب ومکر وحیله وتزویر ونیز نام پسر کیکاوس داماد
طوس که بدست فرود بن سیاوش کشته گشته رکو کرباس نظم
بدخواه تراحادثه جنه سابه ملازم ان رنگ نیابد به ازین هیچ رکونی
رکو بالفتح جامه کهنه وژنده رو بالضم جهت وروی وسبب ومکر
وحیله وفریب فی الاصطلاحات رقص پهلو استراحت وغلطیدن
از پهلو به پهلو نظم بنیم رعیات رقص پهلویست وانه نیم دکوشراب ناهوست

مع الهاء رده

مع الهاء رده رسته که بتازیش صف گویند وبرج نظم رده بر کشیدند
ایرانیان به بستند خون ریختن امیان خچک سطرنه وجماعت
معناسنه ده کلور رسته فتح را ایله مثله نظم اباتوکش وتیر وتیغ وسپر
دو رسته پیام پس نیزه ور رخنه بیمار ومریض نظم زکار بزرکان
چو پورخنه شد شهنشه ازان رنجها رخنه شد رعشه بر مرضدر که
انسانه کلدکده الک الی اباغی وتره در یعنی اختیاری الی وتره بن کمسیه
مرتعش دینور مثنوی ره زنان از راست وازچپ صف زده تحرکوبه سر
دمادم کف زده مصر عیندر است لفظی مقدردر وکف بوینه کوپوک
معناسنه در وپوسیده در ان دم دمک مقدر اولور وبجز دن مراد
موت وکفدن مراد الام وشداید اولور تقدیر کلام دیمک اولور که اول
بلای هول موتک ظهوری ومنع دشمنلر صاغدن وصولدن صف
اورمشلر وشیطانلر کلوب محتضر اولان کمسنک ایماننه قصد قیلمشلردر
اول مرک فی المثل بو دریادر که باشی اوزره دمادم بلا ومحنت کفلرینی
اوروجه وشداید ومحن موجلرینی همیشه ظاهر ایدر کنور کیدرم بو محنت و
غم وبلا والمه که سکادوقنور اول دریای موتک باشیه اوروغی
بلکه اوروغی وظهوری کتوردوکی کفلردیندر حضرت نبی اکرم صلی الله
علیه وسلم ابوذره خطابا یا اباذر جدد السفینه فان البحر عمیق بیوردقلری
بحردن مراد موتدر که قتی عمیق دریادر بوکا عمل صالح سفینه سی کرکدر بلور
بزی سفینه‌سی بوزیه شکست اولوب غرق اولور راه برده از
پردهای سرود ومعروف که عرب سبیل خواند ربوخه بالفتح ذوق جماع
وانکه از ذوق جماع خوش شده باشد وقیل بالزاء المعجمه رزده
مانده وکوفته وآزرده راه رزمه بالفتح تنگی وبوغچه قماش اما
در سامی بکسر را اورده وکفته عبیت روی رزمه دیولی اسباب
شرلغینه واولکر سینه ودر اساس عطوریت عنده رزمه من الثیاب
وهی ما شد فیها فی ثوب واحد رشاشه بالفتح قطرهای خرد باران که

انوا ورشه نیز کویند رصدگاه باج الوقری محلدر روشه بفتح راو
شین معجمه بی بودن ومعنی کناه رمه بالفتح ثریاوان شش ستارۀ اند
وانوا یوف وپروین نیز کویند ونیز کله اسبان وکوسپندان وغیران
وانوارم نیز کویند ودر شهنامه در لسیار محل بمعنی لشکر وسپاه آمده
رنجه آزرده رَه بالضم منکی وسیرت وعادت وپارسایی ورهبان
مرکب از نیست ریزه هرچه در غایت خردی بود کودک ودرت
الشعرا ریذه باذال معجمه مصحّحت وبارا هوز در ادات الفضلا مندرج
ریکاشه خار پشت ربوسه بامازی وسین مهمله لوزن شکوفه
سرپوش چون چادر وغیره رواخواه اهل دریوزه راگویند نظم کو لطف خدا
رسد تو دشاه انکو پدرش بود روان خواه رشته بکنده از ریسمانی
که بدان جامه خواب دوزند رَجْله بفتح را ولام وسکون جیم سمارغ ولکن
کیاهی است که درجای نمناک روید رِبهه بکسر را وسکون یا پادشاه
رشته فتح را رنک کوده نظم خنکست آنکه ناخن لبند رشته باخون
بیدلیست که دربند کشته رنوشه بالفتح یارشه نوجوان رزید
رنک کرده رخشه شعله آتش لخشه بالام نیز لغتست رشم بالفتح وتشین
معجمه کود خاک ونام مقامی است راویه مشک بزرک من الاصطلاحات
روغن رفته از عمر وحیات ودولت اوسری شد رندی اهل ورنده
برندی از شرع برون امده ومست رازدل زمانه آفتاب رخت
خورشید وماه از روش افتاب وماهتاب مع الیاء روهنی
روهنی خاک پولاد دراو قلیجلرین اندن ایدرلر وبوکا پولاد هندی دینور
رشتی بالضم خراب ایلمک وافساد معناسنه دراخرنده کی یا مصدریه
در درشت تفتشق دیوار درکه کهنه لکن دو شمک اوزره اوله رهی
بنده وچاکر وخدمتکار معناسنه نظم که لو شهریاری وما چون رهی
بران دل نهادم که فرمان دهی رُوی بالضم ذات معناسنه استعمال اولنور
نتکه قرآن کریمده وحدیث شریفده وجهک ذات معناسنه استعمالی حروف

طرز

کلمه‌سیدر آسمان کویدرلر سحاب مراد ایدرلر وفی السماء رزقکم ای
وفی السحاب رزقکم دیدیلر واهل تفسیر وانزل من السماء ماءً آیت کریمه‌سنده
اُرید بالسماء السحاب فان ما علاک سماء دیو تفسیر ایدرلر ردی
هلاک اولمش معناسنه در ردی اتلمش معناسنه‌در هم کلور شیطان
دخی درکاه حقدن اتلدو عیچون الکا ردی دینمک جائز اولور روبه
شاکی دلکو لنمک معناسنه در مثنوی رخف کرد اندر هلاک
بر دمی فهم کرد از حق که یا ارض ابلعی سورۀ هودده بو آیت
کریمه ایله اشارت بیورلمشدر که قوم نوح غرق اولوب امر الهی
نافذ اولدقده جناب حقدن ارض وسمایه خطاب عزت وارد
اولوب وقیل یا ارض ابلعی ماءک دنیلدی یعنی ای زمین صویکی
یوت بلع تشف معناسنه قلع امساکدن عبارتدر یعنی ای زمین
تشف ایله صویکی ویا سماء اقلعی وای آسمان امساک ایله یعنی
باران بیجا وغیض الماء ای نقص وقال غاص الماء دیولر یعنی
ناقص اولسه وقضی الامر وحکم الهی قضا اولندی وامر الهی نافذ
وکافرلر هلاک ونوح علیه السلام نجات بولدی وشاد وطربناک
اولدی واستوت سفینه مستقر ومستوی اولدی یوم عاشوراده
علی الجودی موصلده جودی نام بر طاغ اوزره وقیل بعدا حق تعالی
جانبندن دنیلدی هلاکلک اولسون للقوم الظالمین ظالم اولان
قوم ایچون بعد بودرده هلاک معناسنه استعاره در ودعاء
علیه در بو آیت کریمه‌ده اولقدر فصاحت وبلاغت واردرکه
بلغای عرب وفصحای اهل معنی بونک حسن نظمنه وعذوبت
لفظنه کمال مرتبه تحقیق وتدقیق ایتمشلردر ومع هذا دریاده
بر قطره شمه‌سنی بر ذره دریس حضرت مولانا قدس سره الاعلی
بو آیت کریمه ایله جمیع اشیانک خالق بیچونی ادراکنه استشهاد
بیوررلر نتکه جناب عزت اولو العلم وذوی العقول ندا ایلدیکی

کبی اجرام سماویه یه وکره ارضه ندا ایدوب یاسما اقلعی ویا ارض ابلعی
دیدی و بونلر امتثال امر ایدوب صولری نشف وامساک ایدوب
پس معلوم اولدیکه سماویه وعناصر اربعه وموالید ثلاثه وسایر
اشیا جمیعاً فالقدرتک امرلرینه مطیع وموجدلرینه عارفلردر
بخلاف المعتزله والفلاسفه وشیخ اکبر حضرتلری فصوصده بو معنایه
اشارت ایدوب بیورر **نظم** وذو الحس بعد البنت فالکل عارف
بخلاقه کشفاً وایضاح برهان هذا قال سهل المحقق مثلنا
لانا وایاه بمنزله احسان مغاربیت هر اجرام وعاصینک
هلاکینه زمین دتره دی ورلرله ایلدی حق تعالی دیه یا ارض ابلعی
خطابنی وامرینی فهم ایلدی پس حق تعالی آگاه ندی بلع ایله دیدی
ایسه انی بلع ایلیوب درونینه چکدی **راه آوردی** یعنی نمایش راه
ونیز کجای نقاب وحجاب بیتش رو مستعملست **رامشی** مطرب
نظم بیت رامشی ومی درغمی بود مایه شادی وخرمی **راه خسروانی**
یعنی اینرود مسجع که باربد مطرب پرویز وضع کرده خسروانیش
نام نهاده **ربعی** نوعی از اسطرلاب وچنک ربعی جنبیست از مزامیر
مانند اسطرلاب ربعی بود **رکاب می** پیاله می وان پیاله الیست دراز
وپهلودار **رومی خوی** یعنی کسی امده که بریک خوی نتابد بلکه
باهر که باشد خوی اوکیرد **ره کوی** خنیاکوی نغمه سرا **رسمی** بالفتح
راخد منکار مقرب حضرت سلحدار وشرابدار وجامه دار **رادبوی**
عود وداربوی نیز باین معنیست **رکنی** بالضم زر خالص ومنسوب
بمردی کیمیائی ورکنا باد که تفرجگاهی در شیراز **نظم** شیراز
واب رکنی وان باد خوش نسیم عیبش مکن که خال رخ هفت
کشورست **روی** بالفتح صوبه قافیجی دیمکدر وحرف قافیه شعر و
ابری که قطره های بزرگ بارد **ردی** هلاک شدن رای دیدن
ودانستن وحوز دیدن وباجتهاد چیزی گفتن وبینش دل **رعی**

چرانیدن **رجعی** بالضم بازکشتن **ری** بالفتح سیرابی **ری** نهاد وبروی
ربی بالکسر کروه بسیار ومرد خدائی ودانشمند **من الاصطلاحات**
رصد که خاکی دنیا **رومی وزنگی** روز وشب **روبین تنی** کنایه از
معده است **ره انجام روحانی** براق ونفس مطمئنه **باب الزاء مع الالف**
مثنوی زان سبب فرمود یزدان والضحی والضحی نور ضمیر مصطفی **ه**
حق سبحانه وتعالی حضرتلری قرآن کریمده والضحی بیوردی حقیقتده والضحی
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمک روشن ضمیرینک نوریدر
نتکه حق تعالی بیورر **والضحی واللیل اذا سجی** ای اقسم وقت
ارتفاع الشمس وتحقیقه لان النهار یقوی فیه یعنی ضحی حقیقتده که وقت
ارتفاع شمسدر وضحی به قسم تخصیصی اول وقتده نهار قوی اولدوغیچوندر
ودخی لیل ضحیچونکه اهلی ساکن اولوب اول لیلک ظلامی راکد اوله
سجی البحر سجواً دیرلر نیچون بحرک امواجی ساکن اوله **ماودعک ربک**
وماقلی جواب قسم نودر ای ما قطعک قطع المودع یعنی سنی ربک ترک
ایلدی یا محمد وماقلی دخی سکا بغض ایلدی مفعولی محذوفدر رعایة للفاصلة
تقدیری وماقلیک دیمکدر بو تفسیر ظاهردر اما عند اهل التحقیق قوریک
حادثه قسمی غیر جائزدر لیس مضاف مقدر اوله تقدیر کلام ورب الضحی
دیمک اوله یاخود ضحی دن مراد نور باطن مصطفی ولیلدن مراد جسد ظاهر
حضرت محمد مجتبی اوله تقدیر کلام انوار باطنه محمد مجتبی حقیچون
وجسد ساتره حضرت مصطفی حقیچون که قوای جسدانیسی ساکن و
راکد اولوب مرتبه اطمینانه یتمشدر پس حضرت خداوندکار قدس سره
بو محلده ارباب ظاهرک کلامنی اصحاب تحقیقک مرامنه توفیق ایدوب
دیرلر که جناب پروردکارک نور نهار وشب تار قسمی مرادی
قصد المبالغه تعظیمادر ان رسول الله صلی الله علیه وسلم کانه جناب خدا
بیورر که ای نیم جسیم ضحایه قسمم سنک نوریکه مثابه سی ولیله
قسمم سنک تن تاریکه مماثلی اولدوغیچوندر بو خصوصده فانی اولان تنیانک

بنم قسمتمدر نه مقسم به اولمغه لیاقتی واردر ایمدی سنک لوریکه مروجه مشابه اوله
اولنه بویله قسم ایدجک لوریله تعظیم وذاتکه تکریم نه مرتبه ایدوکی خلقه معلوم منفهم
زهی نوا خوش الحان زیبا بوجه خوب وبا ملاحت بود ونیکو وآراسته باشد
زهرا بالفتح پیدا وروشن وتابان زبانا منزلی از منازل قمر زرقا کبود چشم
فی الاصطلاحات زلف خطا کنایه جلیبیا جیم وباء دو فارسی زلف
پوشکن وخم درخم زال رعنا دنیا زیبق مخرا قطرات باران مع الباء
زهاب بالفتح زه ایله آبدن عبارتدر چشمه معناسنه درکه یردن باطشدن
صوقاینیر حقیر واول دریک صودرکه یوزکوجلر غوردنه ایرمینه لر زن
زهیدن امر واسم مصدردر زهیدن چشمه دن صو صزمغه دیرلر عربیده نبع
دینور کما قال مولانا قدس سره فی المثنوی قوتت از قوت حق میزهد
نز عروقی کز حرارت میجهد زهش دخی اصلده اسم مصدردر زهیدنه
چشمه دن صو صزمغه ومطلق چشمه معناسنه دخی کلور زیب بزک
وزینتدر مثنویده زاتش این ظالمانت دل کباب از تو جمله اهد قومی استی
بدخطاب یعنی بو ظالملرک آتشندن سنک کوکلک کبابدر سندن
جمله کلام اهد قومی اولدی منت که حضرت رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم احد غزاسنده مبارک دندان شریفلری کوه طاشی ایله اوروب
منکسر اولدقده اصحابدن بعضیلری مضطرب اولوب یا رسول الله بونلره
بددعا ایله دیدکلرنده اللهم اهد قومی فانهم لا یعلمون دیو دعا
ایلدیلر یعنی یاربی بنم قوممه هدایت ایله بونلر بنی کندولره نه مرتبه
مفید ونافع اولدوغمی بیلمزلر دیو دعا بیوردیلر زکاب بالفتح وقیل
بالضم مرکب از زک وآب است وزک زاجست که ازو مداد سازند
زکاب سیاهی نبشتن که بتازیش حبر خوانند زیلنی کوب اسب
وستور وامثال آن فی الاصطلاحات زیولب لام مفتوح سخت بوشین
واهسته کفتن است زهرشب بالفتح روشنی صبح زرمقلوب رزکه
درخت انکورست مع التاء رزدهشت پیشوای آتش پرستانست

کسرها

کسرها وضمی دخی جائزدر نظم اکرش بابی وکر زردهشت نهان زخاکست
وبالین زخشت زردشت حذف ها ایله لغتدر والی تابه ابدال
ایدوب زرتشت دخی لغتدر زرادشت زیاده الفله دخی لغتدر اول
دین باطل وآیین عاطلک بنجه کتاب تألیفی واردر بری استادر بری
زندور نیسک کسر نون وسکون سین مهمله ایله زندک جزولرندر
سور قرآنی کبی اجزادر هر برسنه نیسک دینور نیسک مرحمک دخی عدس
معناسنه دخی کلور وبری پازنددر زندک مجموع تفسیرندن عبارتدر
هر نیسک تفسیرینه حزم دینور که سوره تفسیری مقامنده در وبری پازند در
بودخی تفسیر زنددر اصلده زند حضرت ابراهیم علیه السلامه نازل
اولان صحف عشره نک اسمیدر وپازند صحیفه اخیرنک اسمیدر حکم ونصائحه
مشتملدر لبیبی سویلر بیت حرفی که نخستین بود از نامه پازند اینست
که با مردم نااهل مپیوند زردشت تألیف ایتدوکی کتابلری بو اسامی ایله
تسمیه ایدوب حضرت ابراهیم علیه السلامه نازل اولان صحفدر دیو
تلبیسک ایله ادعا ایدر ایدی اصلی مجوسیدر وبر قول ایله فلسطیندندر
که شام ایله مصر اورته سنده بر شهردرکه حالا رمله دیمکله معروفدر
حضرت ارمیا پیغمبرک بعض تلامذه سنه خدمت ایدر ایدی خیانت
ایدوب اوزرینه کذب ایتمکله بددعا ایدوب برص مرضنه مبتلا اولدی
آذربایجانه واروب آتش دین مجوسیی اختراع ایلدی واول کتبنده علوم
ریاضیات واحکام نجوم وطب واخبار قرون ماضیه وکتب انبیا
درج ایلدی لغت سماویه در بوکا مخاطب اولدم دیو زعم ایلدی هیچ
کمسه معناسنی فهم ایتمکله شرح ایلدی بعده چین وصین ولایتنه
وترکستانه واروب دینی عرض ایلدی قبول ایتمیوب ولایتدن اخراج
ایتدیلر فرغانه واردقده پادشاهی انی قتل مراد ایتدکده فرار
ایدوب کشتاسب شاه بن لهراسبه بلخه کلدی بر مدت حبس ایتدکدنصکره
احضار ایدوب قواعد دین مجوسیی انکا شرح ایدجک قبول ایدوب

خلقی اتباعنه امر ایلدی و تألیف ایتدیکی کتابلری اون ایکی بیک
بشیل اوکوز دریسنه یازوب آلتون ایله نقش ایدوب اصطخرده
وضع ایلدی اما مجوس زعم ایدرکه اصلی آذربایجانیدر گشتاسب
اوزرینه کلدی ایوانندن نزول ایدوب النده آتشدن بر بوالق
وار ایدی هر کیم طوتسه الی یانمز ایدی گشتاسب نبوتنه تصدیق
ایدوب آتشکده‌لر بنا ایلدی انتهی خلاصهٔ کلام ارباب لغت
مضبوطیدرکه علیم بحر الغرائب شمس فخری یه تابع اولوب دیمشدرکه
زردشت حضرت ابراهیم علیه السلامک تلمیذلرندن بری اولوب اسمیدر
و حسین وفائی لغتنده مسطوردرکه زردشت لسان عبرانیده حضرت
ابراهیم علیه السلامک اسمیدر و مولانا محمد کشمیری دیمشکه زردشت
نسل منوچهردن بر کمسه درکه نبوت ادعا ایلدی و سقراط و اقلیدس
حکیملر و افلاطونک و فیثاغورثک در اکتساب علومدن صکره
حدود سبلانده بر کوهده ریاضته مشغول اولوب انده بر مدت
منزوی اولدقدنصکره زند و پازند نام کتابلری تألیف ایلدی سلطنت
گشتاسبده اوتوز یل حرورند نصکره طاغدن کلوب ایندی بر
دراعهٔ سپید کیوب زردار آتش پرستانی ادمونینه قویوب گشتاسبه
کلوب دعای نبوت ایلدی اندن معجزه طلب ایتدکده آتش بکا تأثیر
ایلمز دیدی دفع الم یاره متعلق دهان ایتمک ایله ارمش باقر اوزرینه
دوکدیلر اصلا متألم اولمدی گشتاسب نبوتنه تصدیق ایدوب
خلقی دین مجوسه دعوت ایتدی و میرزا ابراهیم بن شاه حسین
اصفهانی جمع ایلدوکی لغتده دیمشکه زردشت آذربایجانیدر و اسم
اصلیسی ابراهیمدر بلخه واروب گشتاسبی دین مجوسه دعوت
ایلدی الینه آتشی طوتوب یقمق ایله انکا تصدیق ایدوب خلقی
دینینه جبر ایلدی ملا حسین واعظ جواهر التفسیرده خاطره اولان
شبهه‌یی ازاله ایدوب بیان وافی و توضیح شافی ایدوب دیمشکه

دیمشکه

دیمشکه جماعت مجوسک دینی حضرت ابراهیم علیه السلامه اتباع ادعا
ایدرلر و آتشه عبادت ایتدکلری و آتشه کلدرلکه انی قبله بیلوب وسیله
تقرب اوزره کار غدا ایدرلر زُفت ضم زا ایله بخیل و ممسک معناسنه درو
فتحیله قبا و کودن و ارو جسیم معناسنه کلور کما قال مولانا قدس سره فی المثنوی
خشمکین شد با مکس خرس و برفت بو کرفت از کوه سنکی سخت و زفت
و کسیر ایله عود بیدر قیر معناسنه زِفت مغشوش و مردود زبردست
سفله و ببیت مثنوی زین للناس حق آراسته است زانچه حق
آراست چون دانند جست بو آیت کریمه ناظردرکه سورهٔ آل عمرانده
مال ایدوکی زین للناس حب الشهوات یعنی زینت اولندی
انسانه محبت مشتهیات نفسانیه و مزین حقیقتده حضرت حقدر
زیرا خالق افعال و دواعی اعمال اولدر من النساء بیانیدر که بوندر
و شهواتدن حالدر و شهواتک بیاندر ای حال کونهم طائفة النساء
دیمکدر و نساء ایله ابتدا اولنمسی بو طائفه‌نک فتنه‌سی سائر اشیادن
اشد اولمسنه اشارتدر والبنین وحال کونهم الاولاد و الانسال
بنین و بنات دخی محبت شهوات نفسانیه‌دندر زیرا سالک بونلر سببیله
نیجه معاصی ارتکاب ایدوب بونلر راه حقه مانع اولورلر کما قیل اولادنا
اکبادنا وان عاشوا افتتنونا وان ماتوا احرقونا والقناطیر المقنطرة
قناطیر جمع قنطاردر قنطار مال کثیره دیرلر قال ابو هریره هی اثنی عشر
الف وقیة والوقیة اربعون درهما بعضیلر یتمش بیک یاخود نور بیک
آلتونه دخی قنطار دیرلر دیمش المقنطره المضروبه المنقوشه و بعضیلر
مقنطره‌یی محکمه و محصنه ایله تفسیر ایلمشلردر یقال قنطرة التی اذا
حکمته ای المحصنة دیمک اولور کذا فی معالم التنزیل و بعضیلر مقنطره‌یی قنطاردن
مأخوذدر دیرلر نته که بدرة مبدرة و الف مؤلفة و دراهم مدرهمة دیدکلری
کبی بونک تقدیرجه قناطیری تأکید اولور و قال ابن ربان القناطیر الاموال
فوق الارض و المقنطرة المدفونة من الذهب و الفضة اول قناطیر

مقنطره التونده وکومشده اولدوغی حالده والخیل المسومة معطوف
علی الذهب خیل مفرد اللفظ ومجموع المعنی در قوم کبی واحدی فرس در و
مسوم تفعیل بابندن اسم مفعولدر مأخوذدر السیمه وهی العلامة ویا خود
سایمه دن مأخوذ اولنور که دیرلر اسام الدابة وسومها اذا ارسلها
الی الرعی بو تقدیرجه مسوم مرعیه دیمک اولور یعنی والخیلت شهوات
افراس معلمه دن اولدوغی حالده والانعام انعام جمع نعم ای الابل
والبقر والغنم والحرث ای الزرع بو جمله فتنه سالکلر که راه حقدن
و وصول جناب مطلقدن دور ایلر ذلک یعنی شو ذکر اولنان اشیا
متاع الحیوة الدنیا متاع دنیای فانیه درکه قلیل الانتفاعدر و
سریع الزوالدر والله عنده حسن المآب احسن المرجع الذی لا یزال
ولا یفنی وهو الجنة مثنوی زان نشانه با والد یحیی بگفت که نیایی
تا سه روز اصلا بگفت تا سه شب خامش کن از نیک و بدت
این نشان باشد که یحیی آیدت اول نشاندنه الله تبارک وتعالی
والد یحیی علیه السلام یعنی حضرت زکریا علیه السلامه سویلرکه
یا زکریا اوچ کونه دک اصلا گفتگو ایلمیه سن اوچ کیجه دخی کندیکی
نیک و بددن خاموش ایله بو نشاندر که سکا یحیی کلور یعنی
مع قدرتک علی التکلم بو کلامک اصلی و مأخذی اولدر که حضرت
زکریا جناب خدایه نیاز و تمنا ایتدیکه رب هب لی من لدنک
ذریة طیبة انک سمیع الدعاء پس حضرت زکریا علیه السلام
نماز قیلر ایدی محرابده قائم اولدیغی حالده ملائکه ندا ایدوب دیدیلر یا
زکریا الله تعالی سکا یحیی نعمتی تبشیر ایلر اول یحیی حضرت عیسی‌یی
مصدق اولدیغی حالده و سید و حصور و صالحیندن رحمه سندن نبی اولدیغی
حالده پس علی طریق الاستبعاد دیدیکه الهی بنم نه حالله اولادم اولورکه
بکا قوجالق یتشدی و خاتونم عاقردر پس ملکلر دیدیلر الله تعالی حکمی بر
دیلدوکنی ایشلر و قادردر قال رب اجعل لی آیة حضرت زکریا علیه السلام

دیدیکه

دیدیکه ای ربم بنم ایچون بر علامت قیل تا اول علامتله انک رحمه دوشدوکنه
حملنه عارف اولام و اول شکره مشغول اولوب انتظارده اولام
قال آیتک ان لا تکلم الناس ثلثة ایام الا رمزا حضرت خدا انکا
دیدیکه سکا آیة ونشان اولدرکه ناسه اوچ کون سوز سویلمکه قادر
اولمیه سن لکن رمز ایله سویلیه سن یعنی باش ایله یا قاش ایله اشارت
ایلیه سن اصحاب توجیه دخی ولد معنویک ظهور ایلمسنه علامت
ناسه تکلم ایلمکه قادر اولمامقدر دیرلر که رمز واشارت ایله اما بعد ایام
وزمان اندن تعبیر وتکلم ایلمکه اجازت اوله وتعبیر ما فی الضمیره قدرت
بوله لساننده عقده حل اولور و ناسدن طالب اولنلره انی تقریر وتبشیر ایدر
مثنوی دم مزن سه روز اندر گفتگو کین سکوتست آیة مقصود تو
گفتگودن اوچ کون دم اورمه زیرا سنک مقصودکه آیت وعلامت
بو سکوتدر دخی اول واقعه‌ده کوردوکک خوشلقی سکا دیسه کیمسه دخی
والد یحیی یعنی گفتگویه اوچ کون دم اورمه بو سکوتسنک علامت حصول
مقصودکدر آگاه اول بو نشانی کیم گفته کیم سوزره و بو سوزی قلبکدن
مستور و پنهان طوت زاد خورشت پیر سالخورده اما در سامی معنی
شخصی باشد که چیزی کم خورد و از کم خوردن ضعیف و نحیف شده باشد
زیردست را موقوف رعیت و مال گذار و فرمان بردار زبردست
بالفتح توانا و فایق وضد زیردست و بازاء مفتوح نیز زردوست
بخیل و ممسک زمخت بفتحتین چیزی درشت و سخت و گره بسته
بفتح زاء نیز زمشت بکسرتین وقیل بفتح دوم دم و نفس مصراع
زبان خموش ولیکن دهان پر از عربیت ضرب مثلست جائی که کسی
حکایت خویش میکند پیش بزرگی این از ادب نیست که صفت خود خود
کند پس دیگری او را منع میکند که تو مگو دیگران خواهند گفت و این
ضرب المثل شیرازیست کذا فی المجتبی زلت بالفتح افتادن در سخن و
در کاری مثنوی زاحمقان بگریز چون عیسی گریخت صحبت احمق بسی خونها که

ریخت

یعنی ای طالب سن دخی احمقلردن پرهیز ایدوب گریزان اول چونکه حضرت عیسی که
سلطان عالیشان گریزان اولدی زیرا احمقک صحبتی چوق قانلر دوکدی
یعنی جاهل و ناداننک مجالستی چوق هلاک و فتنه‌یه سبب اولدی
بو محله مناسب شیخ عطار حضرتلرینک حکایه بیوردقلرکه حکایت بر کون
بهلول دانایه احمقان دنیادن بو قاچ تن توسنلر و دولت دنیا ایله
مستلر دیدیلرکه ای بهلول عجبدر که سن دائما الفت خلایقدن ملول
و صحبت یاراندن منقطع و تنهاسن المؤمن آلف و مألوف لا خیر فیمن
لا یألف و لا یؤلف فهو اسنجه تنها ده کلمک خیر دگلدر و نفرت و خشونتده
مضرت چوقدر پس کل بزمله یار و انیس اول و غمگسار و جلیس اول که
عیش و عشرت ایدهلم و سیر و صحبتلر کیدهلم دیدکده بهلول بونلره رضا
ویروب نیچه ایام بونلرک اوزرینه مصر اولدیلر همصحبت اولمسیچون اقدام قیلدیلر
کوردیلرکه ممکن دگل اخر الام دیدیلرکه باری بر کون بزه موافقت قیل تا که
اگر حظ ایلمزسک ینه کندی حالکه مشغول اول دیدکلرنده بهلول اقرار ایلدی
پس بونلر اسباب سیری مهیا قیلوب بهلول ایله دیدیلرکه کل ایمدی کیدهلم بر کون
بر لطیف باغچه واردر انده سیر و تفرج ایدهلم محصل باب باب
کیدیلر و فناء شهردن خروج ایتدیلر بهلول یولکنارنده بر ادم
نجاستنی کوروب طوردی و بر مقدار تفکره واردی پس باشن صالیوب
بره مدوهای دیوب بر مرتبه قاچدیکه کویا بر قوش ایدی اوچدی بونلر
دیدیلرکه ابو سیر بو دیوانه نه اولدی تا بو مرتبه ادم نجسندن فرار
ایلدی کلک وارهلم بونک سرندن استفسار ایدهلم پس کلوب ارنی
مقامنده بولدیلر و دیدیلرکه ای بهلول سکا نه اولدیکه ادم نجسندن
قاچدک بهلول جواب ویردیکه اول نجس بکا سویلدی و نفس الامرده
لسان حال ایله بو گونه تعبیر ایلدی و دیدیکه ای بهلول هیچ بیلورمیسن که
دورت بش ساعتدن اول بن نه شی ایدم بیلمزمسن دیدم دیدیکه
ذی قیمت کاسه‌لر ایچره موضوع نفیس طعاملر و پاکیزه غذالر ایدم که

هر کس بنم پاکیزه‌لکمه رشک ایلر و بویله پاک و لطیف طعام المز دیو
سویلر ایدی پس بونک مصاحب اولدوغک احمقلره مانند
بو احمق تنی پیوسته بو عمت مصاحب اولدم و باطننه وصول و
دخول ایتدم بنی بو قاچ ساعتده بویله پلید و ناپاک ایتدی
و بنی درونندن اخراج ایتدی یول اوزره وضع ایدوب کیتدی
ایمدی ای بهلول بن بونلرله بو قاچ ساعت مصاحب اولدوغم ایچون
بو گونه ناپاک و نجس اولدم سنک بونلرله بر کون تمام صحبت و
مقارنت قیلدیغک حالک نیجه اولور فکر ایله دیدکده تفکر ایلیوب
ها بن مدد نجس اولمزدن اول کندوی بونلرک صحبتندن خلاص ایتدم
دیوب گریزان اولدم و ناپاک اولمزدن اول سعد گه نجات بولدم
دیدی بونلر کولشدیلر و بهلولک سوزینی مطایبه و مزاحه حمل ایتدیلر
و اکلمدیلر بو لیسیه بهلولک سوزندن پند گیر اولوب بو بیت لطیفی
ایراد ایلدی نظم نخفخم اهل حمق و نخش منهم کما نخش العقارب
و الثعلبا و جانبهم و فر منهم فرارا و قل کالسامری لامساسا
مع الجیم زیج جیم عربی و فارسیله دخی مرویدر عرب ایکی معنا ایله
مستعملدر بری کتاب علم سیر کواکبدر که تقویم اندن استخراج
اولنور بیت ستاره تیر بیش دو شهریار زیر اندیشه و زیجها
درکنار ثانی بنا ایپی معناسنه درکه معظم دخی دیرلر فارسیده
دخی ایکی معناسی واردر بری زه نفس معناسنده در و بری هزل و لطیفه
معناسنده در زیبیج عمامه اکثیم صارلن اکلیکی دیدکلریدر زج بضم زا
تیر ترپانه کویند که کوتاه‌تر از تیرهای دیگر است زواج مزاوجه
قرین کورمیاجیز فی الاصطلاح تندین ترنج کنایه از افتاب
مع الخا زخ بفتح زا و بعضی بزا عار گفته اند گوشت پاره که
از تن مردم بیحو دانه بر آید و بانک زا روح بن و معنی بانک خروس هم
می آید زادن مریخ یعنی آهن مع الدال زاماد هر اکبی کلن

کوینددر زاد بوزاد نیشت ببیشت واکاعی چه زافید راز زرود
بالفتح بیابانی زندکانی میدهد یعنی می میرد زه خند بکسیم موقوف
خنده که سر مجالندر اولور زادمرد آزاده و جوانمرد کما قال فی المثنوی
زادمردی جای شه کاهی در رسید در سرا عدل سلیمان در دوید
زیر افکند خود اوزن اکلی مقامادن بوبیدر که کوچک پولر و زیر دخی دیولر
زغند بفتحتین بانک تند و بر جستن و بزاء معوز بانک مخصوص کورد
ژرد زاء فارسی مفتوحه بسیار خوار ژکید فعل ماضیدر ژکیدن مصدریدر
غیظ ایلمک والمعدن کندی کندویه سویلمک و سوقرانمق معناسنه‌در
نظم بکفت این و تیغ از میان بر کشید ز خون سیاوش فرا او ژکید
زبد بفتحتین غل و غش زن غرد دیوث دیمکدر کنایه‌در زهد
مجرد ترک معناسنه‌در کرک متاع دنیویه و اصطلاحده کرک مشتهیات
نفسانیه‌یی ترک الطعنه زراد زره‌گر زبر الحدید آهن ریزه مع الزاء
زاستر اولطرفده دیمکدر از آن سوتر مخففیدر نظم یکی حمله سازیم
چون شیر نر شوند از بن کوه مگر زاستر زنهار و زینهار دو رت
معناسی وار در بری امان و پیمان معناسنه‌در نظم بهرام کفت ای دهر زینهار
بکویم بتو هرچه پرسی زکار زنهارخوار پیمان شکن معناسنه‌در کانه پیمانی
اکل و بلع ایدر ثانی حوزه و عصمت و حفظ معناسنه‌در نسخه عهدنامه
کیکاوس و شیمه‌در نظم بزنهار در دست رستم نهاد چنان خط و
سوکند وان رسم و داد بزنهار شد لشکر ما همه هواسان شد
از بی سبانی رمه ثالث تاکید ایچوندر البته معناسنه حافظ
زنهار ار دوستان جان من و جان شما رابع تحذیر ایچون کلور
بکترس معناسنه سعدی زنهار از قوی بتر زنهار زبر بالضم زبرا
ار قطعه بضم الزاء و فتح الباء جمع زبوره بمعنی القطعه زر معروف
و قوچه و بیر معناسنه کلور نظم بهار آمد و نیز ماه از سر جهان
کاه برنا شود کاه زر زال زر پدر رستم لعقبیدر نظم مرا هیت جای دیگر

اکوز

اکوز نیم خر بدیدار چون زال زر زال ایله زر مرکب توصیفیدر
هم بوبسی قوچه و بیر معناسنه درکه زال اسم مرتبه سنن اولمغله
زر ایله وصف اولنمشدر بالکه دستانه زال و بیوز زال زر دخی
دیبور اما بالکز زر اطلاقی مسموع دکلدر زاخ دریا و وادی که موج
زند او اسرا نیز کویند زاده خاطر یعنی فکر و منشآت
شعر و غزل و امثال آن زادر بفتح سیوم ستاره ایستدی در آسمان
سیوم که کوکب نجم منسوبست بدو و خانه اوبرج ثور و جوزا است
و او را مطربه و خنیاگر فلک نامند و او را بیدخت و ناهید نیز
کویند و منجمان سعد اکبرش خوانند تعالیش زهره کویند
و بمعنی زین هم می آید و بمعنی آب سیاه نیز آید بهر عضو که ممکن باشد
اما شمس فخری بمعنی زهره و یار آورده و کفته بیت انکه شود خلاف
فرمانش انجم وافتد بو آز آوز واین بیت رودکی نیز مؤید قول
اوست نظم جکر تشنکانند و بی توشکان که بیچاره کانند و بی زادران
و در نسخه حسین وفائی بمعنی سیاه نیز آمده زنابیر خوابی که اسکات
مدعی بدان شود و بمعنی عطا زدر بالکسر لایق و زیبا زغار بالفتح
نغره و فریاد و قیل با زاء فارسی و دهار مثلثه و زغین نمناک
و چیزی رنک بر آورده و در تحفه زغار و زغ هر دو طعام باشد زغیر
بالفتح تخم کتان زفر بفتحتین و نیز بسکون دوم کنج دهان و دسامی
آن استخوان که دندان از آن روید زمهریر سرماء سخت و آن سرما که
بدان دوزخیانرا عذاب کنند زهار بالکسر عانه فرود ناف ای شرمگاه
قاسق عانه معناسنه و عورتلرده اوغلان یتاغی که رحم دینور زیه
رود باریک ضدیم بمعنی بحر زناشوم یعنی عقد نکاح نظامی کوید
نظم چو پیرایه کوهری دادشان قرار زناشوهری دادشان
زریر کیاهی زرد که جامه بدان رنک کنند که اسپرک نیز کویند و در سامی
بمعنی یرقان نیز آید زنبر بوزن جنبر آلتی که بدان کل کشند و آلت جنک

وکلیمی یا مشکی بافته که هر دو سران دسته از چوب تعبیه کنند و بدان
خاک و سرکین و مثله بکشند بیت زنبیل و منقل و زنبیل نیز گویند زرمشت
افشار مقدار طلایی که بر وی برداشت همچو موم نرم بود از آن هر چه خواهی
ساختی گوزنی گوید بیت زرمشت افشار بودی بوستان و رازها
سبلت اوردو سرای تیر مشت افشار شد زکور بفتح را وضم کاف
بخیل و دزد را گویند زار جایی که چیزی از آنجا خیزد چنانچه لاله زار و
گلزار و بنفشه زار وزاری و نالش و اندوه زدگان و خواری زیر
زیر تاریست از تارهای رباب و تار دوم که متصل اوست بم خوانند
و ناله باریک و باز بزرگ و آواز درد زکاد بالفتح لجوج و ستیزه بضم زا
نیز آید زجر منع کردن از کاری و تهدید کردن و بانگ بر ستور زدن
تا برود زنو بنشستن و تهدید کردن زنونامه زحیر پیچیدن شکم
با نوعی از اسهال زغم اول بانگ خر هنق آخر آن زام تای زدن
مع الاصطلاحات زبدة البحر کف دریا زندان سکندر شهر یزد
زورق سیمین سپید آفتاب زن فعل و سبز چادر مفعول و ماتم زده
این زمین و آسمان زال از نرگس تو ای اشک از چشم تر مع الزاء
زاژ هر دو زاء فارسی در دورت معناسی وار در بری کنکر دکنی دیدیگر
دیکنی چوقدر او تدر که دوه انی سویر غایت یوربانی بلیدوم دار
معناسنه در ثالثی کما قال المولوی فی المثنوی سهوتی است او و پس
سهو تیربت زاژ شراب زهرناک و زاژ مست ثالث عبث
و سهو معناسنه در کرک سوزدر المصنف کرک غیری کما قال المولوی
فی المثنوی مینداند خلق اسرار مرا ژاژ میدانند گفتار مرا غیری
اولنه کما فی تحفه خادع در دند و درمانهای ژاژ رابع بابک
اوتمش خرمنی معناسنه در بونده اولی راء مهمله ایله هر وبدبر کاش
مشهور در جمیع عرب و فارس ایله نظم هر که تخم کین شه کارد چو وقت
چاش کشت خاش بردار زم را دست اجل کباک بالکه زاژ خای

هرزن گوی معناسنه در ژاژ خای بیهوده گوی خوذر که چگونه گفت و مضغ معناسنه در
خایش انکت اسم مصدر بدر اصلی خایش در نظم نشست و سخن از اسمی خاش
زد زاب و همه کوه را شاش زد خایستن مخ او معناسنه در خایسته ماضی
و اسم مفعولدر خایید خاییدن خاد بفتح با عرب ایله هر اول معناسنه در نظم
از آن کو دست محنت تیزدندان که حلق دشمنانت را خاید ما ژنج
کسر زا و سکون یا ایله ریزه های برف که از هوا بارد عرب سقیط گوید
مع الاصطلاحات زنگله روز با کاف فارسی آفتاب زاده شش روز
این جهان و آنچه آفرینش شده است زنبور طوق تو شب و روز
ای روزگار فرمان بردار تو زرداب زنوای خونین و خون یونس مع
الشین ژکش فتح راء فارسی و فتح کاف معاذ الله و جای دیگر
مع الشین زش بفتح زاء چه باشد بیت زش از و پاسخ دهم اندر
جواب زش بعداری میان حرمان نهشش بکسرتین ذهاب باشد
یعنی محل جوشیدن آب از چشمه زاوش مشتری و آن ستاره در ششم آسمانست
زوش بالضم تند و گرفته روی و ترنجیده و زود خشم و سخت طبع
مع الضاد مثنوی زانکه بو بشنو هر لوله بحوض خوض کن در
معنی ای حرف خوض یعنی زیرا هر لوله حوضه متصلدر بو بیتک
معناسی حوضنه خوض ایله یعنی تعمق و تفکر قیل دیمک اولور بو کلامک
معناسنه تعمق و خوض ایلمک بو کونه اولور که بو صورت عالم تن وحدت مسوی
کبیدر و پادشاهلر مانند قلب و ارکان دولت و خادمان باب
سلطنت مانند جوارح و اعضادر پس قلب مقابله سندن اولان پادشاه
صالح اولسه ارکان دولت و اعیان سلطنت بلکه جمیع رعیت دخی
صالح اولور و اگر مانند قلب اولان پادشاه فاسد اولورسه بو اعضا
و جسد حکمنده اولان یکسره لوده فاسد اولورلر نتکه نعمان بن بشیردن
روایت اولنان حدیث شریفک معناسنده صدر اکدیبی فقیر حضرتلری
بویله بیورمشلر که اول حدیث شریف بودر قال النبی علیه السلام

ان في جسد ابن ادم لمضغة اذا صلحت صلح الجسد واذا فسدت
فسد الجسد الا وهي القلب يس افاق انفسه وانفس افاقه مطابقدر
نتكه افاقده پادشاه صالح اولسه جنودی دخی صالح اولور كذلك
انفسده قلب صالح اولسه انك جنودی مثابه سنده اولان اعضا و
جوارح دخی صالح اولور كما قال النبي عليه السلام القلب ملك اذا
صلح الملك صلح جنوده واذا فسد الملك فسدت جنوده رواه
ابو هريره رضي الله عنه كذا في جامع الصغير كلكم راع وكلكم مسئول عن
رعيته حديث شريفك مفهوم منجه هر كس كندی وجودينك والي
العهده اولان وتحت حكمنده تصرف ايلدوكي نسنه لر كركي رعيتيدر
هر نه كيم كندی عقل وجانبنده موجود ايسه وجود ظاهرسينه وتحت حكمنده
اولان نسنه لره كل اناء يترشح بما فيه فحواسنجه اندن ترشح ايليوب
انلره تأثير ايلمك مقرردر مع العين زوبع زا وتا زا ايله بمعنى
حقير وحيله مند مع الغين زاغ قرغه غراب معناسنه در وكوشه
كمان معناسنه در كه كوشه نجه جك سر در وميل كردن بحيرى زيغ
بالكسر بوريا يعني حصير بيت بر و زيغ باقي كزين كار وكود نه مرد
شمشير روز نبرد ويعني فراغت دل نيز امده زيغ قيو وپنجره
اچلدقده اندن حاصل اولان صدايه ديرلر مع الفا زند واف
بفتح زا بلبل واو را زندخوان و زند باف وهزار دستان نيز
كويند زيف يرامز وكجز وزيفه اي ردة وغيره زحف مشى اليه
زحف الجيش الى الجيش زحفا با نبوهي رفت لشكر بسوی لشكر
زوف بالضم قعر ومغاك ويعني باريك ژرف زاء فارسيله
بوزن برف قعر وعمق وغور اي بن چاه وبن حوض ويعني
باريك وعجب وعظيم زفاف عروسرا بخانه شوهر فرستادن يقال
زففت العروس اذا ارسلتها الى زوجها مع الاصطلاحات زردكف
افتاب زرين صدف افتاب مع الكاف زرنك

ضم را

ضم را وفتح را ايله آت سوريسي وتحتيه ايله دورت معناسي واردر
بری هر درخت كه هميدر كه اودون اولور ثاني جديد كه يكي معناسنه در ثالث
دوزخ كه جهنمدر رابع شهر سيستان اسميدر زنك التي معناسي واردر
بری جرس معناسنه در كه طوارك بوينينه آصيلور وبيك وقلندرلر بوينينه
اصديغي چكراق معناسنه كلور فيضي كويد نظم اى شهنشاهي كه از آواز
زنك پيك او مضطرب كردند شاهان تا چه فرمان ميرسد واوفاق
چكراغه دخی اطلاق اولنور كه دوغان وبعض قوش اياغينه تعليقلنور عربده
بوكا جلجل دينور ثاني طايفه سودانده معربي زنجدر مانظم زهر سو چو
بروی جهان تنك شد بهنهار نزد شه زنك شد اقليمرينه دخي
اطلاق اولنور نظم خدايگان سلاطين كه صيت معدلتش كرفت روم
وخراسان وبلخ وهند وزنك زنكبار دخي اقليمي اسميدر بار
كنار وحد معناسنه در جويبار ودريابار كبي ثالث پاس معناسنه در
كه سعدی بيورر نظم آهني را كه موريانه بخورد نتوان برد از و بصيقل زنك
موريانه دمور قورديدر كه دمورك پاسن خورد وب افنا ايدر
موريانه دخی دينور سعدی كويد نظم بس كه در ديدار اكر بستم خوشم وانكسی
مدعي چو موريانه روی در آهن كشيم بلكه زنكار دخي دينور كفتار و
رفتار كرم كند نوكين حيكار ديدكلري بو پاولونه دخي اطلاق اولنور
رابع شعاع افتاب معناسنه كلور نظم خوشه چينه عقد در ديرك
چو زرد بادام همچون عقيق وآب چو زنك خامس دائره پوللريدر
سادس كوز جناغيدر كه عربده غمض دينور زنبونك قولاكه
وطايقور واتش ميه ديرلر مع اللام زابل كوشه از كوشه هاي
موسيقي ونام ولايتي كه ازانجا رستم زر كشيد زاول نيز لغت است
زاغنول بسكون غين معجمه وضم نون آلتي آهنين سر كژ كه با آن
زمين كنند زازال مرغكي سياه پاكوتاه چنين بزمين كشند
نتواند بر خواست وبفارسي كنك مانند زبيل او ازكلو ژول

زاء فارسیله شکنج وناهموار زُکال بالضم انکشت سوخته که عرب فحم کوید
زال عجوزه یه دیرلر نظم ان ضعیف زال ظالم ابابیل بیتینی زالدن
مراد ارصندر که مؤنث اولدوغیچون اکا زال تعبیر اولنمشدر نکته یقتضیدر
اربعینه کلور که انک مؤنث اولدوغنه دلالت ایدر زنجبیل معروف
ونام چشمه ایست در بهشت م الاصطلاحات زن بغل بان اوروب
مخاصمه ایلمک زال سر سپید سیه دل دنیای دیرکه مهر وشفقت
در دل ندارد وناهموار بانست مع المیم زم فتحله کناه جیحون ایران
زمینی سرحدنده بر شهردر وزم بلد بشط جیحون کذا فی القاموس
رود زم نهر جیحوندر زادبوم مکان تولد ومسقط راس معناسنه در
زاد اسم مصدر در وبوم مکان معناسنه در زمزم بالفتح نام چاهی
در حرم کعبة الله ونیز آهسته آهسته وآتش پرستلرک زمزمه سیدر که
طعام ییدکده وزند او قودقده نغمه لریدر که کلمزلرینی وبوغازلرینی بر
نوع تردید صوتدر الحاصل فهم ایدرلر نه تحریک شفه ونه تحریک لسان
ایدرلر بیت بسی زر برانش بر افشاندند بزمزم همی آفرین خواندند
زیر وبم عود کی وانک امثالی سازلرک اینجه تیللرینه زیر وقبا تیللرینه
بم دیرلر یعنی پیر چنگی بسانندان کند ویه ندامت کلاب عمر عزیزی
سازلرک اینجه وقبا تارلرینه دوزنه ویروب اوازین تطبیق
ایتمکده اضاعت ایلدم دیمکدر بونده الجقلقده ولو کسلکله عمرینی خرج
وتلف ایلینلره دخی تعریض وتوبیخ واردر زقوم نزول کوهه الطعم اولان
شجره جحیمه نک میوه سیدر که اهل ناری ایمکدن بغایت استکراه ایدنلر
اوالام اجلق غلبه ایدوب ایی بیه لر فی الحال بوغازلرینه طورب
یس صوایچمکه جرأت ایدرلر ما حمیمدن انلره صو ویره لر آنی ایچدکلرینه
فی الحال بغرسقلری پاره پاره اولور نعوذ بالله کما فی ذکرم الاصطلاحات
زباغ توام اراوبرنه توام زمل زلکم یعنی سیاهم زدست برکیرم یعنی
بکشتم دفع کنم زم بفتح زا بادسخت وصوق بود معناسنه کیتمش زمانی

بردبالطبع

بردبالطبع بارد اولمغیلن زمه نسبت اولنوب زمی وزمستان دیرلر
بیت خرامش بو سبزه ان زمی خیالی نیابی بخرم خرمی تاکید نسبت ایچون
نون دخی لاحق اولوب زمین دیمشدر ودر اداة الفضلا بمعنی ان همی باشد
که کوشت اندرون دهان او بوقت سخن بیرون رود مع النون زرانغن
قومسال اولان یردر نظم زمین زرانغن بسنجی چو کنک نه آرام شیر و
نه جای پلنک زرانغک دخی دیرلر کاف فارسیله زلیفن علی وزن کشیدن
تهدید معناسنه اسم مصدردر وبمعنی ترسانیدن زوبین ضم زا
وکسر باء فارسیله نیزه وحربه درخشت انک بلمایندر نظم سپر بر کرفتند
زوبین وران همی کشتند با خشتهای کران ودر پهلوانه لور انینک اسمیدر
زکین فعیل وزنینده زکن ونیز زکن بالتحریک علم وفراسته دیرلر
یقال زکنته زکنه ای علمته وزکنته صلحکا ای ظننته زاغکمان
سرکوشه کمان زافدان قرارکاه نطفه در شکم که انرا زهدان نیز
کویند که بتازیش رحم خوانند زباندان صاحب قیل وقال وکویا بالکلام
زاید وفصیح وفضول وانکه همه زبانها بداند وبکوید وشاکرد زبون
زلعب وخریدار وکرفتار وزیردست وبیچاره وضعیف ولعب
زبون شتری را کویند که در وقت دوشیدن لکد زند دوشنده را
زدن بمعنی خوردن شراب وساختن ونواختن هم وراه سرود ودروغ
زدن دروغ کو را کویند ونیز نظر زدن بمعنی نکاه کردن ونیز بمعنی ارزن
چنانچه شراب آزدند خم شراب وپیاله وحوض که در ان انکور مالکند
زکان باز اء فارسی زکید بدن صیغه مبالغه در غضبناک ومراداکی
وسوقرانجی معناسنه در هر قنده اواردن زکان ودرم زندانیان
زندانیان دخی افراد اهل دنیا واصحاب نفس وهوا ورکه سخی طبیعتی مسیحوبلر
وزندانی بستکت انکه محبوس ومحزونلر در زدودن بالضم دور کردن زنک
آیینه وتیغ وامثال آن ودور شدن ازان وپاک کردن وروشن کردن
زداینم وزرفین زنجیر باریک آهنین که بر درها زنند وحلقه در ان

اکلفد تا باز نشود و بو طبلها زنند زرفان بالفتح و سکون را بمعنی فرتوت
و در مؤید زربان بباء موحده و زرمان بمیم امده زفان بالضم زبان
زمودن نفتش و یکاد کردن زنخ زدن مسخره کردن ولاف زدن
و بسیار گفتن و بیهوده گفتن و قیل بمعنی حرف زدن نیز اید زون
بضم زا بمعنی قحبه و یعنی بت است زندان عندلیب زندخوان مثله
ژیان زاء فارسی مکسور خشم آلود و تندار شیر و مار و پیل و امثال
آن هم چه بود از درنده بهایم و بعضی گویند که استعمال این لفظ
جز در وصف شیر نیامده است زادلان بند آهنین که بر پای مجبوس
و گویز با نهند و زاولانه نیز گویند ژاژخا هرزه و ژاژ فارسی ژاژخاییدن
و بیهوده گفتن زدابیدن صاف کردن من الاصطلاحات زنه دود الکن
شب تاریک و زنه ساحره زبر کردن و از بر کردن کلاهها یاد کردن
و ضبط کردن زاغ پر شکن ای زلف پیچان موی که بر عارض خوبان
حلقه وار نماید زهره رخان خوبرویان و سپید پوستان زگرد
ناوک من کاف اول فارسی مفتوح ای اژدها آه من رونق زرین
ماه نو و قمر و افتاب زهره من ای طبع من زمزم آتش فشان
افتاب زندانی با سیحون ماهی حضرت یونس علیه السلام
زردم کامران افتاب و روز زلف زمین یعنی شب و کنایه از ذره
خاکست که در ذات هر ادمی مرکبست و بلیه ارض زلف بستن
کنایه از نمودن حسن خود بر عاشق و دل او بکمند زلف بستن زن کوچه
پالستان یعنی دنیا زن درد افکن یعنی شب زاهدان نهادن
کنایه از عاجز شدن در مصاف و مباحثه درماندن شدن و نیستی
و کم فهمی خود معترف شدن مع الواو زرساو اکه اغزندن دوشن
التون اوفاغی و ایشلنمدک التون معناسنه در کلور که عرس تبر دینور
و ماوراء النهرده تخت شهرینه قریب بر زمین وار در که اندن تیر اولور
دیرلر نظم بیابان شب چون نخواند جاو زمین زرد گون کرد از زرساو

زاو

زاو نبایه دیرلر زادخو با دال موقوف پیر سالخورده زو بفتح را
دریا و نیز نام پسر طهماسب که در ایران پنج ساله پادشاهی کرد
زانه هفت بخانه ترازو ای از راه سیارات سبعه در برج میزان
مع الهاء زله سفره ده اولان نواله در بر مقدار حصه دیرلر زراد
خانه جبه خانه زیرگاه تخت و کرسی و ایسکمله معناسنه در کلور بیت
چو دارا بران کرسی زر نشست بر فتند گردان خسرو پرست زنده
فتح زا ایله بیوک جسیم معناسنه در و کسر ایله حی معناسنه در ژنده
فتح زاء فارسیله خرقه و مرقعه دیرلر که پاره پاره یماللو اوله ژاله
زاء فارسیله دورت معناسی وار در بیری طولو در که گوکدن یاغر
نظم بدید آمدی منجنیق از برش چو ژاله همی کوفتی بر سرش ثانی
قیراغو معناسنه در که عربیده جلید دینور ثالث شبنم و قطره و طله
معناسنه در گوک گوکده یا عشبون حافظ نظم باد بهاری وزد از
بوستان شاه و ژاله باده در قدح لاله می رود کوک کوزیاشی و لمعه
سلمان گوید نظم سهی سرو از دو نرگس ژاله انگیخت گلاب چند بر برگ
سمن بیخت رابع طولو در که او فوز وب النخله صورده لوز زرلو بیت
تا غلامان او شنا و کنند پیکر آسمان شود ژاله زه کسر ایله کلمه تحسیندر
زهی معناسنه و یای کریشی معناسنه در کلور و شربد و قیطان
معناسنه در اولور و قابیشدر که جلادلر ادمک صر تندن چقررلر نظم
ز پشت سپهبد زهی بر کشید چنان کاستخوان وی امد پدید و باقه
معناسنه در کلور بو معناده معربی زیق در والزیق ما احاط بالعنق
القمیص اولور گوید نظم ای خداوندی که هر که از خدمت سر در کشید
از زه جیبش فلک در کردنش افکند فخ و فتح را ایله ایکی معناسی
وار در بری زهیدن لفظندن اسم مصدر در که زهیدن چشمه دن
صو قایمق و چقمقدر صوصزمق و رشح معناسنه نظم سنگ خشک اشد
چشمه چشم من مگر اسان چشمه را زه نبود ثانی نطفه در که آنه رحمنه دوشر

نسل وذریت اولور دردن طوغوریق زحمتی درعربیده طلق ومخاض
دینور نتکه حضرت مولانا قدس سره الاعلی بیورر مثنوی
درد زه کو رنج آبستان بود / بو جنین اشکستن زندان بود
حامله گریان زه کای این المناص / وان جنین خندان که پیش آمد خلاص
زهدان نطفه اولدیغی مکاندرکه ترکیده مدره عربیده اکا رحم دیرلر
رحمك ایکی اسم بسیطی دخی واردر بری بوکان فتح با وکاف عربیله
وبری غیشا درکسر عین مهمله وشین معجمه ایله زه وزاد مجموعی
دوال دوش معناسنه درکه عربیده نسل وذریتدر واوی حذف
ایدوب زهزاد دیرلر فارسیده بو معنایه دلالت ایدر اسمین مرادفینی
ترکیب ایدوب بنا اول معنایه استعمال ایتدکلری نظایری چوقدر
خورشیدکبی زهازه کسر زا این الله تحسینا بعد تحسین دیمکدر نظم
بشادی یکی انجمن برشکفت / شهنشاه ایران زهازه بگفت
زال کوفه یعنی آن زال که چشمه طوفان اول از تنورش بدر آمد
زاینده مادر زبوخه خوشی وذوق جماع وبراء مهمله نیز لغتست
زبوم بالفتح وقیل بالضم نوعی از سبزه های ماکول که میان پیاز
وتوب کاربلدش وانرا گندنا نیز گویند زغاره بفتح زا ورا
شاخ درخت زم حوزم وگفته زرم کلاه زغاره در تحفه
بمعنی غازه است که گلگونه نیز گویند زفافه بالضم زبانه زکاسه وزکاشه
خارپشت زنبون بالضم جنسی از اسلحه تیر تیز وجماعت اینده زیره
کمون وچمنی وصعوه زنجره بوزن پنجره جانوریست بملخ کوچك ماند
وشبها واز طولانی کند وانرا در تازی صرار اللیل گویند زاولانه
بند آهنین که برپای ستور بندند وبمعنی مهر حدید نیز آمد زرساوه
خرده زرکه زرگران آنرا سهاله گویند زهنجه بوزن شکنجه ریاضت
وسختی زوزه بضم زاء اول وفتح دوم آواز نوحه گر زموده بوزن
نموده نقش ونگار من الاصطلاحات زال موسیه

جنك ودنیا

جنك ودنیا زیر تیشه سخن زاهد کوه اشارتدر کوه باقتاب زانو
کشم رصدگاهی درمراقبه شوم واندوه زدم بنشینم زمین خفته
باخاء معجمه مفتوحه زمین برای زراعت رانده رزین کاسه افتاب
رزین فواته مثله مع الف زی زیستندن فعل امردر زیستن
یشمق معناسنه در وسو وجانب معناسنه در اسم جامد کلور نظم
چو این نغمه شد رفت زی جامه خواب / ولی پوزکین وسر پرشتاب
زینهاری اهل ذمه وجزیه دهنده معناسنه در زینهار کاهی حوزه وعصمت
معناسنه در نظم گران مایگان زینهاری شدند / ازادج بندگی خواری
شدند زبان طوطی نام گیاهی زماجی بالضم نام یکی از هفت پرم
چشیم زدای بالضم روشن کن ودورکن وروشن کننده ودورکننده
زرجعفری زرخالص منسوب بجعفر که کیمیاگر بود کذا فی المؤید اما آنچه در
تواریخ مسطور است آنست که قبل از جعفر برمکی زر مغشوش سکه میکردند
جعفر وزیر شد حکم کرد که طلارا بغایت خالص کنند ولهذا زرخالص
باو منسوب شد بیت / چو نقش مهرك جعفر آید ز زر جعفری خالص برآید
زرده دهی یعنی زر طلای کامل العیار زرشش سری زرخالص
کامل العیار ووجه تسمیه آنست که در خراسان پنج حبیم بشش سر
از زرخالص خطا بود اهل اسلام اورا شکستند وسکه زدند
از آن سبب زرشش سری گویند زمین بهای بافارسیله سیاح وسیاح
زناشوی زن وشو لفظندن مرکبدر مابیننده اولان الف الف القالدر
یعنی معاشرت وانعقاد نکاح ومحبت آمیزش ووصال زهی بکسر
شین کلمه مانند خهی ازخه خهی یعنی تحسین وآفرین زوركوی
کاف فارسی مفتری وبهتان نهنده ودروغگوی زلغ بکسر عین التشت
من الاصطلاحات زنبورکی زنبور سیاه ودرگیلان زنبوران سخت
زهردار باشند زم کش ترکی فرنج باب السین مع الالف
ستا ستودندن فعل امر درآوکمك معناسنه وبدح معناسنه اسم مصدر

دخی کلور واوج تللو سا دمعناسنه در کلور نظم ستاره برآورده
بانگ سرود سرودی نوآیین ز صد در رود سار محض وخالص معناسنه در
نظم کنم باده آیین هیچ اکرانی مشک سار کنم خاک درا نظم چه حاصل زانکه
دانی کیمیای زانیس خود را کرده زرساره سزا جزا و مکافات معناسنه در
سزاوار جزا به لایق دیمکدر واز العطی لایق و مناسب و مقدار معناسنه در نظم
سه بوشین زمد ویه دیهیم حجاب سزاوار سزاوار بی گفتگو سلوی سمانی
دیدکلری قوش در یعنی بلدرچین کبی بر قوش در که تیه صحراسنده هر کون
طلوع فجردن ظهور شمسه دک آسمان طرفندن بنی اسرائیله من و سلوی
کلور ایدی وبونلر ایستدکلری قدر اندن بی بیع و شری الورلر ایدی
سها کوکب صغیر یتصل بالثانی من نبات النعش در غایت
خردی که روشنایی چشم بدان آزمایند و در تاج الاسامی بابام قوم آمدست
سقا کسر سینله مشک و صو قودقلری طولوم دیدکلری سعدی اسم محبوبه
سودا بیع و شری معناسنه در کلور سدرة المنتهی فوق سماء
سابعه ده بر مرتبه در که جنت ماوی انک فوقنده در و مقام حضرت
جبرائیل علیه السلامدر علوم اعمال خلایق انکی اکا دک واصل اولوب
وانده نهایت بولدوغیچون انکا سدرة المنتهی دینلدی و عقول و نفوس
خلایق انک تحتنده اولدوغیچون اندن یکی اعلم سدره یه تشبیه اولندی
و واصل حق اولان عشاق الهی سدرة المنتهادن ایلرو کچمشلردر
و سدره بنق دیدکلری یمیشک اغاجیدر سا مانند و اسا
و ساد ار مترادف ایند و سا بندم وام سودن و فاعل از جراح
که ازدا کویت و کزید کویند سبک لقا مسبک اخبر و خوش دیدار وانکه
زود ملاقات شود بلکه سبک ضد سپید پا مبارک قدم ستا بکسرتین
ستایش واون و نیز امر ستایش باشد و بمعنی سه تو نیز آمده و عدد
بازی سیوم زدکه بهم آمده که سنا ده نیز کویند و نیز سه تار یعنی سازی که
سه تار داشته باشد سردا بفتح اول و ضم دوم حد پیشدر رخ واقف

سمیرا بفتح سین وکسر میم و سکون یا نام موضعی از راه مکه مبارکه و نیز
آلت حجام یعنی شاخی که حجام در حین حجامت مص کند یعنی بمکد و بضم
سین و فتح میم نام ماهیی با نوعیه شیرین سوزا بالضم سوزن
سنا بالفتح که از آن مسواک سازند و اورا بمکه و حرم نسبت کنند
سودا معروف و خیال مایه بیوست که در دماغ مردم افتد و از آن
خیالات فاسده زاید و خلل دماغ آرد سوق الثلاثا بازاری است
در بغداد که فحول علمای ترسایان آنجا بوند و در آن معامله عظیم بود
سینا بالکسر سوراخ کننده و نام کوهی که حضرت موسی علیه السلام
بر آن مکالمه کرد با حضرت حق جل و علی و نام پدر بوعلی حکیم طراز اصطلاح
سریا نکون بخت و بد طالع و قیل نیک پی که از ثریای او آبادانی
و سروری وبهی زیادت شود سکبا چهره‌ها ای توشتر و بها
مع الفا سیب معروف و اوریجی و طوقنوریجی معناسنه در کلور
بیت چنانست کیهان آسیب سیب لبس هر فراز نهاده نشیب
سرخاب النقود دیدکلری قوش در و کلکونه در که قاریلر یوزلرینه
سوررلر ترکیده قزلجه و یکر دیرلر نظم سرخاب رخ فلک هم ازان
کو آبله از رخان فرو ریخت و نیز نوعی بود مشهور طاعذر تربه اهل
اسلام ده قدا اولیای کرامدر و اب سرخ معناسنه در و در مؤید
الفضلا مرین اسب تیز رو که تمام شب از جفت جدا باشد
و فریاد زند و یکی مر دیگر را نه بیند اما آواز دهد و بر سمت آواز
بقصد ملاقات رود اما ملاقی نشوند و بیقرار باشند تمام شب
و میگویند چون از جفت جدا شوند جفتی دیگر نکنند و اگر یکی جفت
خود را در آتش به بیند و نیز در آتش رود و او را خال و مانورک
نیز کویند و نام یکی از ملوک که از نسل بهرام کور بود سرب
بفتحتین طریقه وسردابه دیرلر سنب بضم سین و سکون نون
سم ستور و سوراخ کننده و سوراخ کوه را آنچه بدان سوراخ کنند سنبه نیز کویند

سرمه جوب مثل سرمه سیماب بالکسر جیوه عربی زیبق ومعنی خیره
وسیم آب ایراب آنه کفره باشد سراب بالفتح زمین شوره زار
سپید که از دور آب نماید ونباشد وباضافت سر آنه آب کنار
آب بیت دورست سراب آنه بادیه مهداز تاغول بیابان نفریبد
بسراب سبب لغت عربده سبب شول حبله دیرلر که انکله صویه توصل
اولنه کما قال ابن الاثیر فی النهایه السبب هو الحبل الذی یتوصل به
الی الماء ثم استعیر لکل ما یتوصل به الی شیء کقوله تعالی وتقطعت
بهم الاسباب ای الوصل والمودات فی الاصطلاحات ساقی شب
یعنی ماه وصبح وپیر ومرشد سرکه فشان در عتاب ای بدکوی
وطاعن سیم مذاب آب صاف وشراب مقطرات سجب چکلمک دیرلر
منسحب چکلمش دیمکدر که انفعال بابی مطاوعت ایچوندر مع الغا
سفت فتح ایله محکم واستوار معناسنه در بیت نکه کود رستم
بدان سرفراز بدین جنک سفت ورکاب درازه وبسیار شراب
خوردن که تشنکی بشکند سُفت بالضم اوموز معناسنه در که عربیده
کتف دینور بیت بود بر سر سفت آنم دکشیر فرو ماند از کار دست
دلیر وسفتندن فعل ماضی دخی کلور دلیک دلمک معناسنه سفتیدن
دخی کلور نظم تیری از جعبه سفته پیکان حسبت درزه اورد ودر کشید
درست وایکی درشت معناسنه ده کلور که عربیده خشن دینور
سیّارات بر صدن برآخر بو جهه سیر وحرکت ایلین کواکب سیاره یه
دیرلر اکرچه ثوابتک منقلب اولمسی وبر برجدن بر برجه سیر قلیمسی
یوقدر زیرا هر بری فلک البروجده مرکوزدر لکن فلک البروجک
دخی حکما واهل نجوم حرکتی وار در لغایت بطیء الحرکه در دیو اثبات
ایلمشلردر پس ثوابت دخی منقلب اولمه دن خالی اولمز اکر نظر ایلسک
ثابتات وسیاراتک انقلاباتی محقق دکلدر بو جمله سیر افلاک بنا ایدرلر
هیچ بر شیئک وجودنده دوام وثباتی یوقدر دایم وباقی همان حضرت حقدر

سبت

سُبت اصلنده قطعه دیرلر ومیته مسبوت دیدیلر احساس
وحرکتنه مقطوع اولدوغیچون نایمه دخی مسبوت دیرلر اندندخی
احساس وحرکت قطع اولندوغیچون پس سباتا کلمه سنی بعض اهل
تفسیر وجعلنا نومکم سباتا ای موتا معناسنه تفسیر ایلمشلردر
زیرا نوم دخی حد توفیده در نتکه حق تبارک وتعالی قرآنده بیورر
الله یتوفی الانفس حین موتها والتی لم تمت فی منامها
فیمسک التی قضی علیها الموت ویرسل الاخری الی اجل مسمی بیورر
سُنّت اصلنده سیرت وطریقه دیرلر وشرعده حضرت رسول
اکرم صلی الله علیه وسلمک ایتدوکی وامر ونهی قیلدوغی شیلره
فعلاً وقولاً میل ومحبت ایلدوکی نسنه لره اطلاق اولندی کما قال ابن
الاثیر فی النهایه السنة فی الاصل السیرة والطریقة واذا اطلقت
فی الشرع فانما یراد بها ما امر به النبی صلی الله علیه وسلم ونهی عنه و
ندب قولاً وفعلاً سرتافت یعنی عاصی وباغی شد سموت بالفتح
فنراک زمین سنکپشت بالکاف فارسی موقوف جانوریست که
شافعی مذهبان نش خورند بتازیش کشف نامند سوبیت
بالفتح وبالکسر نیز لغتست کاهی که بتازیش غفلت خوانند وسوبیس
بوزن حسنیس نیز لغتست سیه دست بخیل وشوم سپید دست
سخی سخلات بوزن بغداد کل وبا سمین سپوخت بوزن فروخت
یعنی فرو برد ودر اندر فرو کرد بیت نوش کیتیر الخواه از بهر آنکه
از پی هر نوش نیشی در سپوخت سَکوت بالفتح زایل شدن
اندوه عشق وروشن شدن تاریکی وبا امید شدن سمات بالکسر
نشانها سایجات فرشتکان که از آسمان فرو آیند [illegible]
بالفتح تیزی فی الاصطلاحات سرنبشت حکم ازلی ونقش پیشانی
سبو شکست یعنی نومید کردم شد سروخشت اهل شیراز
اصطلاحنده چونکه کسی فهم نمیکند وبالکار نمیرسد کویند سر وخشت

ای سرخود بسنگ بشکنی و آهسته باش **سمن ریخت** از گل چیننه
ریخت و سنارکان ظهور **سفرهٔ فصاحت** فصاحت زبان و مصنفان
و منشیان **سه ظلمات** ظلمت بطن و ظلمت رحم و صلب **سرای**
نهفتانی جهان **سربست** کاری و سخنی مشکل که حل ان نتوان کرد
سبکدست شتاب کردن و انکه بسرعت کار کند **سه نوبت** نوبت
پیری و جوانی و کودکی و قیل بخشش و عدل و دلاوری و قیل نهجد و اشراق
و چاشت و قیل در عهد سنجر شاه سه نوبت میزدندی **سر تخت**
سبز بادت ای تخت نو بابنیم پاک **سیاه خانه و مدت** دنیا و گور
سر شک خجلت یکعیرتین کوزیاشی منگی **مع الجیم سپنج** مدت
قلیله معناسنه دنیا ایچون و صفدر رساله سنجدن کیدر تورکین
استقلال مدت مقامنده اوج دورت کون دیدکلری کبی **بیت**
چه بندی دل اندر سرای سپنج چه نازی بتاج و چه نازی بگنج و عاریته
دخی اطلاق اولنور صاحبنه رجوع ایدوب مدتی قلیل اولمق اعتباریله
بیت بجز نیم که باشدم ابوم و گنج زمانی ورنیمی از تو دارم سپنج و مهمانه
دخی اطلاق اولنور بونکده دخی رجیلی معمم اولوب مدت اقامتی قلیل
اولمق اعتباریله در **بیت** کو این شب درین خانه باشم سپنج نباشد
کسی را زمن هیچ رنج **سارج** مام و مرغ کنجد خوار که و جوبیست
سیاه نقاذین طبعت سبز بود **ساریج** جانور لیست بوتنن که
آواز او با آواز چهار تار تشبیه کرده اند چهار تار از مزامیر ست
سار و سامر و سارجه و ساری و سارک نیز کویند **سارنج**
مرغکی است سیاه و کوچک و ضعیف سودانی نیز کویند **سیج** رنج و رنجی
سکنج بضم یکم و فتح دوم کنج دهن **سونج** بضم یکم و فتح دوم شاد
سابنج اندیشه **سمج** بالضم و جیم فارسی نقب و حفره زدن بر
زمین الکون چوب خانه کردن و بجیم عربی و سینی مفتوح ناخوش
و ناشیرین و بالفتح بوزن زنخ معناده معناسنه در **بسج** بالفتح موی

سکاآهنج ای آهن سرکریرا کویند که کوشت با مان بان از تنور
برون آرند **سرای سپنج** خانهٔ عاریتی و دنیا **بیت** چه کسی رنج
ازین سرای سپنج هر امیدش مباش و کنج مسنج **سمن سنج** شاعر
سکباج سرکه لو آش و بمکدره **فی الاصطلاحات** **سه نتایج**
حیوان و کان و نبات بمعنی موالید ثلثه **سر بادسنج** اران سرکه
در و باد غرور باشد و متکبر **مع الحاء** **سبکروح** یعنی ظریف
سنج صنّب و انصبّ **سباح** بالفتح شنا و رلیغ بوزن کوج
سماح بالفتح سخی و کار با کسی سهل گرفتن **سطیح** بالفتح بک
قلعه ایت نزد مدینه از قلعهای خیبر **مع الخاء** **ستیخ** فتح سین
و کسر تا ایله طوغری و مستقیم معناسنه در **بیت** چم او ردوکی سنان
ستیخ **سر اردم** بر کند بهفتاد منیخ **سیالخ** فتح سین و کسر لام ایله
خنیره **بیت** چو با جیش هومان بر آمیختند سیالخ بمیدان
فرو ریختند **سنخ** بالضم خوش و خوب **سنکلاخ** زمین
سنکستان و جاقللق **سوخ** بوزن شوخ بیار **سر شاخ**
باضافت و غیر اضافت چوبها که بدانی بام خانه بپوشند و
سرهای چوبها بیرون عمارت بود **فی الاصطلاحات** **سلطان**
سران چرخ کروبیان و حاملان عرش و ملایک مقربین
چرخ آفتاب و بیمان چرخ اضافة الشی الی نفسه **مع الدال**
مثنوی سنکهایت صد هزاران پاره شد هر یکی هر خصم را
خونخواه شد یعنی ای داود سنک طاشلرک صد هزاران
پاره اولدی و هر پاره سی خصمه خونخواه اولدی سورهٔ بقره نک اواخرینه
قریب اولان بو قصیه اشارت بیوررلر **وقتل داود جالوت**
آیت کریمه سنده مفسرلر تقریر و تعبیر ایتمشلر در که وقتا که حضرت
حق تعالی طالوتی بنی اسرائیله پادشاه ایلدی عسکر جمع ایدوب
طالوت ایله محاربه ایچون شهردن طشره چقدی حضرت داود

سنک اندازی حضرت داود علیه السلام

سکاآهنج

علیه السلامک پدری ایدی اوغللریله طالوت عسکرینک ایچینده
بیله ایدی وداود علیه السلام حضرتلری جمله‌سینک صغیری ایدی قیونلرین
گودر شبانلق خدمتن ایدر ایدی حق تعالی اول قومک پیغمبرینه
که اکثر مفسرینک قولی اوزره نامی اشمویل ایدی وحی ایلدی که جالوتی
اولدرن فرالا داود پس طالوت پاباسندن داود علیه السلامی
ایستدی والدی ورعایت قیلوب جالوت ایله حربه متوجه اولدی
پس حضرت داود علیه السلام یولده گیدرکن اوچ طاش اکا
سویلوب یا داود الک بنا تقتل جالوت دیدی پس حضرت
داود اول اوچ طاشی الوب معاشن اولان انبانه قودی و
جالوت عسکریله مقابل اولدقده اول طاشلری صپانه‌یه
قویوب آتدی باذن الله تعالی جالوتی هلاک ایتدکدنصکره اول
طاشلر پاره پاره اولوب عسکر جالوتی دخی بالجمله هلاک ایلدی
که حق تعالی قرآن کریمینده حبیبنه بو قصه‌دن خبر ویردی **سترد**
ماضیدر ستردن مصدریدر حک وازاله وپاک ایلمک معناسنه‌در
بیت بغم مود تا طاوس ازخاک خشک ستردند بورو پراکنده
مشک ٥ تراش ایلمک معناسنه‌ده کلور **سند** ولایت مشهوردر
حرام معناسنه‌ده کلور سمدن دخی دینور فتح سینله لغتدر
سپرد ضمتینله ماضی واسم مصدردر سپردن مصدردر بعضی
طاپشرمق وتسلیم ایلمکدر اوغله یاصمق معناسنه‌ده کلور کوک
ارض القطعه که قطع راه دزکنایتدر **بیت** بسی بی پدر کود فرزند
خود بسی کوه و رود وبیابان سپرد کوک غیر ارض القطعه
جیغنمک کبی **سغد** بالضم سمرقند قوبین بوقوخنجش مرث
انکنبشتهردر **بیت** زمین یالب جو بن جیحون مراکث ٥ سغدیم
واین پادشاهی جد است **سناوند** ضم سین وفتح واو ایله
ستونه اوزرینه بنا اولنان خانه تابستانیدر وصفه بلند

وبعضیلر

وبعضیلر رواق ایله تعبیر ایتمشلردر **بیت** سناوند ایوان کیخسروی ٥
نگارین چون خانه مانوی ٥ اصلی ستون آوندر یعنی اوستونه معلق
واصلیمش دیمکدر **سمرقند** سمرکنددن معربدر واسم وکنددر که
بری شمر وبری کنددر وارباب تواریخ بونا بینده چوق اختلاف
ایتمشلر وبعضی بوبر سمیعه کیتمشلردر اما قول اصح بودرکه تاریخ
ابن خلکانده مسطوردر اول زمانیله سکندرک شمر نام بر جاریه‌سی
وبغضه اولوب اطبا انک ازاله مرضنه تبدیل هوا لازمدر دیمکله
صغدک هواسنی توصیف ایتدکلریچون شمر نام جاریه مریضه‌یی
محل مزبوره نقل ایلیوب صحت بولدی پس سکندر اندن بر شهر
بنیاد ایتمکله کند لسان ترکیده قریه معناسنه اولمغله شمر کند
دیدیلرکه شمر کوبی دیمکدر اولور بو تقدیرجه اسم جامد اولور ومعربی
سمرقند دیمکله استعمال اولنندر **ساد** ساده وبی نقش معناسنه‌در
تجوز ایدوب هموار وبرابر معناسنه‌ده استعمال ایدرلر **ساده مرد**
نادان وسلیم القلب **سالخورده** باللام الموقوف کهنه ودیرینه
سپهبد بالکسر والفتح بای فارسی سر لشکر وسپهدار **بیت** ز
جهان کرد آورین پیام بنزد سپهبد جهانگیر سام ومعجم البلدان‌ده
انجی سپهبد طبرستان پادشاهنه اطلاق اولنور تاریخ عتبی‌ده
مسطوردرکه سپهبد ملوک دیلمه مخصوصدر نتکه ملوک رومه قیصر
وملوک فرسه کسری وملوک عجمه شاه وحاکم غرشه شار وملوک
ترکه خان وخاقان وملوک هنده رای وملوک چینه فغفور مخصوصدر
سجد سرهای سخت تا کسی را نسرماز ند گویند سجده شن امت و
گویند روز سجاید یعنی تنک سرما میشود وبشین معجمه ایضا
سرت سبز باد ای عمرت دراز باد **سرواد** شعر وکود **سرو آزاد**
ای درخت که همچون سرو که یک شاخه راست رسته باشد ومتمایل
نکشته **سود** بالضم نفع وما فی سودن والودن عطر وامثال آن

واس کودن عطر وکیاه وماضی آن سازمند یعنی کوشه وخته
سوسپند بوزن کوسپند علف شتر سکیزد بوزن ستیزد جست
وخیز کند ستیهد ستیزه کند ولجاج واوازکلو کند نیز امده وستهد
بحذف یا نیز امده است سپوزد با فارسی وزاء تازی بوزن فروزد
یعنی فرو برد ودر اندرون کند وتاخیر کند وکارها را واپس اندازد
سکاد باو کاف هردو تازی بوزن بغداد بیر کوه ومیان سر را
نیز کویند سهد بفتحتین حاجت سپید ضد سیاه ونام دیوی
که رستم بمازندران اورا کشته ونیز نام دری که سهراب فتح کرده
ونام رودی سواد بالفتح ضد بیاض واقلیمی است دو هزار فرسنک
وسعتی وکور بر کرد شهر سمند قوله انه دیرلر لکن مطلق آت
معناسنه ده استعمال اولنور ومن الاصطلاحات سر تو دارد یعنی خیال
تو دارد ومحبت تو دارد سری که از تو بپیچد سری که مطیع تو نباشد
سکندر میخورند در شیراز جایی است کسی بسر اید کویند که سکندر خورد
بیت از برای خضر خطت اشکم از ظلمات چشم میرود بر روی ما آب سکندر
میخورد سکندر خوردن طاقله قلیمقدر سیماب شد ناپدید شد
وبیقرار شد وکریخت ونقره آب کشت سیر در نور نیه داد یعنی
شادی وغم بهم اورد سعود بضمتین منزلی قمر ونام ستاره کان سعد
سپند دانه ایست که بجهت دفع چشم بسوزند ونام کوهی وسه بند
ای سه نصیحت نظم می نوش وبیر باش وبرسان بکس کویند جام سپند
انکه مراد این سه بند سعود سعود منزل قمر است نزدیک صدر وقیل
مردو زن سر بکوه می زند مالخولیایی ودیوانکی کند سایه پرورد
سفت خوار واسوده حال سر بکریبان بود از فکر وخیال کشتن
سرانداز دزد ای سرکش سر فوشته دارد ای سرنوشت
مع الذال سپندارمذ فرس قدیمده اون ایکی شهور سنه دن در واصطلاحی
جلالیده اول شهور فصل شتادر یالکز سپندار دخی دینور بیت سپندارمذ

بکلبن خوباد

پاسبان توباد خرد جای روشن روان توباد مع الراء سار
تا ایکی معناسی وار دربری راس معناسنه در جا هسار وکوهسار وکنکسار
کبی وادات الفضلاده ومجمع الفرس ده ولغت میرزا ابراهیمده که
مؤلفلری صحیح محمد بندر نکسام واشباهی مذکوره سار مکان ومحل معناسنه در
دیمش وسکسار سار مانند ومثل معناسنه ثبت ایتمشلر ثانی
بر کوچک قوش در که ترکیده صغرجق وعربیده زرزور دینور وکرکه
قوشنده بر نوع در صوتی چهار تار تشبیه ایدرلر بر خوش نغمه سی
وار در کاف تصغیر ایله سارک دخی دینور بیت چو مرد فاضل
ببیم وزر کرسنه شود چه بانک لکلک بیشش چه نغمه سارک
شین معجمه ایله دخی مرویدر وساری یا ایله ده لغتدر وخوی
معناسنه ده کلور سالار اولو وبزرک وهر قبیله نک
رئیسی ومهتری وسردار لشکر معناسنه ده کلور سالار بار
قپوچی باشی معناسنه در بار لفظی اذن ودستور معناسنه در بیت
بسالار بار از زبان کفته شاه که بنشین بر من در بارکاه
کسی را مده بار در پیش من که بیکانکان مردم وخویش من
بوکا میر بار دخی دینور نتکه خاقانی مدح نبویده بیورر نظم
اول بنده میر بار یزدان واخر شده در دو کون سلطان
ستبر قالین وضخیم سنبر فتح سین وکسر با ایله آلتی
بوجق درهمدر وبو لفظ بر بطمانک بر حصه در ولغت خراسانده
با حذف اولنوب سیر دخی دینور نتکه انوری بو قطعه ده بیورر
قطعه ای از مادر وپدر افزون دوبار صد وز تیر آسمان بیاری
چهار کم بفرست چون وزان نخلم دو وسه سیر با چنین مصحف
وپنجی وبهم بادا حروف نام تو چندانکه بکام تو کاید بوقت رصور
بی دود دستیدم مصراع اولده مادر عمدر زیرا مادر وپدر
عمدر حروفی اکیدر مصراع ثانیده مراد عطارددر زیرا تیر آسمان

لغتده عطارددر دورت نامعى اولیجق كه حروف والدر عطاردقالور
وخور ووزاده نحلدن مراد عسلدر زیرا نحلدن هم متولد اولور وهم
انكا قوت و مأكلدر وخنبر مصحف خنبره در حرف باكه بشدر اخرنه
لاحق اولیجق خنبره اولور كه قوانوز در وصورت بی دو دو بیت
صودر زیرا حرف با كه دورتیوز در قطع اولیجق صور قالور
یعنی صور اسرافیلدن دم بجیجه باقی اولدیمكدر ستور مركوب اولمغه
صالح حیتی اولان چاریایه دیرلر آت وقاطر ودوه وحمار كبی ومطلق
حیوان وجانور معناسنه در كلور نظم همی بچه را بازداند ستور
چه در آب ماهی چه در دشت كور سر بالفتح رأس دیمكدر ونسنه نك
طرف اعلاسنه سر وطرف اسفلنه پای دیرلر مجازا نامدار وغیرلر
اوزرینه باش وسردار اولنه اطلاق ولنور ومحبت ومعنی خیال
ستر ضم سین ایله برنج تونه سید ربیت چومی نیست بركین
زسر جام را خوریم وكه داندسر انجام راه سنار فتح سین فوقله
دریاده صیغ یردركه كمی ان اوطور ربیت جهانم زاندیشه بی عمك ز
كه مردی بودمانی اندر سنار سیخز فتح سین وسكون نون و
ضم جیمله كشپاپن لودر نظم سیخز چو بارانه زرین جحان روان ابر
بارین براسمان سوسمار كلردركه عربلر ضب دیرلر عوربلر سیمز.
اولمغیچون بیرلربیت دران كه كوفتار مردیم ار تبدخور دلیشا
بحز سوسمار یالكز سوس دخی دبنور بیت سوك بروردهمی بكداخته
نیك دیمانی زنانرا ساخته سوگوار مصیبت زده سوك
ماتم ومصیبت سور دوكون وعیش وعشرتدركه عرس وعرس
دبنور سورشاطر وشادمانی معناسنه در بیت لعلست می سوری
وساغر كان نیست جسمست پیاله وشرابش جان نیست كل سوری
كه كلاب كلیدر بوكا منسوبدر كل و قتنده عیش وعشرت اولمغله
انكا نسبت اولندی وچارشنبه سوری كه اخر اربعا شهر صفردر بوكا

سوبدر

بوكا منسوبدر اولكونده كه بوكم بخند زنشاط بخشی وفرح انگیز بیرلوده
عیش ونوش ایتمكله انكا نسبت اولندی ومؤید الفضلاده
سوری ماننده یحان بركل لعل زنگدر ترجمه سندده مایده بیت معركه بودی كه
زجان نشست امید كلشن سوری بود وبرك بید سیبار كسر سین
وباء فارسیله صیبان دمور یدر واوزره صیقله چكن الته دیرلر كوك نكنه
كبرا لعمفده كوك منكنه كبر نسنه الحین صیقله انكا خشت دینور
بیت بیراست سبازلاله زباد سحرا ندیده رنج قرابه بخوردن زخم سیبار
والت خانه متاع بیت معناسنه بیت نهانه جوید وبرمال خویش
ونعمت خویش كرین مراجعه ذخیره وزانه مراجعه سیبار سوفار
اوق كوندركه كوشی انكا كیرر وایكنه ولوكی معناسنه در كلور بیت من
سوزنیم شعرم اندر بران شعر ماندیكی سوزن سوفار شكسته
سكسار حریص وطالب دنیا وبورلایت اسمیدر وسكسار بر كونه
مخلوقدركه ایت باشلو خنزیر دیشلو ودكی صقاللو وفیل قولاقلو
بوزلری صباری كوده لری حوبیث رنكلو اكثر قالون جزیره سنده اولورلر
سفر كسر سینیله كتاب معناسنه درجمعی سفاردر كلور سبزوار دیار
عجمده برشهرك اسمیدركه اكث خلقی جمله رافضیلردر مثنوی
ساخته اكار وشهرا ن شهر یار ازبزرگی بی كران وبی كنار اول
شهریار اعظم واول مالك الملك شهنشه معظم حضرتلری عالم
حقیقتده ایكی شهر خلق ایلدی واول ایكی شهر بیوك لكن بیكران
وعظیم بیكنار در بوشهرلك بری نعیم وبری جحیم در الحق نه
دار نعیمك حد وكناری وار ونه نار جحیمك غایه ویایانی وار
كما قال الله تعالى وسارعوا الى مغفرة من ربكم وجنة
عرضها السموات والارض بو ایت كریمه كمال وسعت جنته
دلالت ایدر معالم التنزیلده امام بغوی بیوررر سئل انس بن مالك
عن الجنة ام فی السماء ام فی الارض فقال فای ارض وسما تسع الجنة

اجمال احوال جنت

اول روضه‌نک عنادل و بلابل سحرآفرین و نغماتی جانفزا و خوش‌خوانندر
درونی باغده اشجارک بدایع اوزره الحانی لون لون و نوع نوع نوعدر غندلیبانی
دنیاکی انلرک نغمات طیبه‌سی نوع واحد اوزره دکلدر جوانب
اربعه‌دن اول باغ لطیفک الحانی اولان بلبل و دراج و قمری فاخته‌لر
صدا ایچون لطیف صدالر اوزرمش و موزون ادالر ایله اشجار جنت
اوزره طورمشدر سن دخی کوش جان ایله حق تعالی حضرتلرینک امرینه قلبی
اصغا و استماع و رسول اکرم صلی الله علیه و سلمک ویردکلری
خبرلری تصدیق و اعتماد و سنت سنیه‌لرینه اتباع ایدوب محل
بلا و مقر جفا و عنا اولان شهر محنت افزادن حذر ایدوب جناب
ارحم الراحمینه اندن استعاذه ایده‌سن و جناب حق جل و علا بو شهر
شدتکده دخی خلق ایلدیکه فی الحقیقه هر تنبه معدن محنت و محل
شدتدر که تعریف و توصیفی قابل دکلدر اول شهر محنت کلخنک
خاکی ادبار و بادی زمهریر و آبی سم قاتلدر انک برو دلیسی واردر که
اهل جهنم حرارت ناردن قاچوب اول وادی‌یه واردقلرنده انک
برودتی اهل ناره بر مرتبه الم ویره که اندن قاچوب ینه ناره التجا
ایدرلر و اول شهر فلاکت مانک ابی سم قاتل و زهر هلاهلدر انک
قوشلری عقرب و مار و میوه‌سی زقوم و ناردن غیری دکلدر پس اول شهر
محنت مفترک اشترلرکبی مارلر و استرلرکبی عقربلر واردر مشابه‌سن اوله
و بونلرک لباس و سرابیلی قطراندن و طعاملری لا یسمن و لا یغنی من جوع
قبیلندن اولوب انلرک دفعی دفع ایلمه‌ک و کندن ما عدا بو غازلرینه نیجه
زحمت و مشقت ویره و انده مخلد اولان کفاردر انلرک همدمی لاقش
و ابلیس ردی در لاقش ذم و عتاب اولان و خلقه لعنت قوبان کمسنه
دیرلر ردی فعیل وزننده هلاک اولمش معناسنه‌در و اتلمش معناسنه
دخی کلور شیطان دخی درکاه حقدن اتلدی و غیچون انکار در دنیلدی و
جهنمک دخی غایت و نهایتی اولمدیغنه چوق احادیث شریفه واردر

فقیل فاین هی قال فوق السموات السبع تحت العرش جنت اعلانک
عرضی یعنی انی سموات و ارضه مساویدر لکن طولنی حقدن غیری کمسه
بیلمز زیرا انک طولنه نهایت یوقدر دیمشلر جنت اعلا بغایت
جانفزا جلا و سرور و راحت ویریجیدر لا یرون فیها شمسا
و لا زمهریرا ایت کریمه‌سی موجبنجه اول جنت اعلا حرارت شمس
منیردن و برودت زمهریردن خالیدر اهل جنت انده حرارت
تابستان و برودت زمستان کورمزلر زیرا انک هواسی بغایت
معتدلدر که انک درلسنده اعتدال اولمز و اول جانفزا اولان جنتده
بستان و باغ و کلزارلر بیشمار واردر بستان انواع فواکه و ثماری
جامع اولان حدیقه‌یه دیرلر جویبارلر کنارندن روان و لطیف
چشمه‌لر جریان ایدر و جنت اعلانک یمیننده و یسارنده بیحد
اشجار لطیفه واردر که اول اشجارک آلتنده انهار اربعه جاریدر
نتکه صاحب المشکوة فیها انهار من ماء غیر آسن و انهار من
لبن لم یتغیر طعمه و انهار من خمر لذة للشاربین و انهار
من عسل مصفی آیه کریمه‌سنک تفسیرنده دیدیکه النهر واحد و یجری
فیه الخمر و الماء و اللبن و العسل و لا یخالط بعضها بعضا و قال
بعضهم الجاری واحد و طبایعه اربع طبع الماء فی اثبات الحیوة
و طبع اللبن فی التربیة و طبع العسل فی الحلاوة و اثبات
الشفاء و طبع الخمر فی اللذة و اثبات الفرح و انما ذکر الانهار
جمعا علی قول هولاء لکثرة معانیها مع اتحاد عینها فاذا شربوا
من نهر الماء یجدون حیوة ثم انهم لا یموتون و اذا شربوا من نهر
اللبن یحصل فی ابدانهم تربیة ثم انهم لا ینقصون و اذا شربوا
من نهر العسل یجدون شفاء و صحة ثم انهم لا یسقمون و اذا شربوا
من نهر الخمر یجدون طربا و فرحا ثم انهم لا یحزنون و اول دلکشا
حدیقهٔ علیانک خاکی مسک و عبیر و زعفران و سنگی یاقوت و لعل ارغواندر

جمله دن بری بو حدیث شریفدر که ابو هریره حضرتلرندن روایت اولنور
قال ابو هریره رضی الله عنه کنا مع رسول الله صلی الله علیه وسلم فسمعنا
سقطة مع الهدّة وهو صوت وقع الحائط فقال علیه السلام اتدرون
ما هذا قلنا الله ورسوله اعلم قال هذا حجر ارسل فی جهنم منذ سبعین
الف عام الان انتهی الی قعرها فانظر الآن فی عمق الهاویة فانه لا حدّ
لعمقها سدرة القبر مقبره بکجیلری سیسنبر مارچوبه دیدکلری خوشبوی
بر بیتدر که عقربک زهرینی دفع ایدر نظم بو سیسنبر از حرارت خویش
عقرب چرخ را گداخته بیش مسوّی سرخ سبز افتاد نسخ نوبهار
چون خط قوس قزح در اعتبار یعنی سرخ وسبز واقع اولدی نسخ نوبهار
یعنی نوبهار که مظهر لطف وجمال الهیدر اوراق اشجار وازهار را وزبه
سرخ وسبز رنگینی کتابت ایدجی وباخود تبدیل وتحویل ایدجی اولدیغی
حالده دیمک اولور نسخت الکتاب دیرلر کتابی یازدم دیمک اولور
ونسخت الشجرة دیرلر اذا تحولت من حال الی حال قوس قزح الکلم صاغمه
دیدکلریدر سمّی به لان القزح هو الطرائق والالوان التی فی القوس
پس تقدیر معنی سرخ وسبز واقع اولدی نوبهارک یازمسی یاخود
تحویل ایدوب بوزمسی مثلا قوس قزحک قرمزی ویشیل اولان
خطلرین اعتبار ایدوب وسرعت انتقالی گوزدیروب نتکه قوس قزحک
خطوطی اعتبار وانتقالی نیجه ایسه کذلک نوبهارک دخی سرخ
وسبزی نویلدن گوزلک جناب خدانک دخی تبدیل وتحویلی سرخ و
سبز نوبهار کبی گلدن حاله انتقالیدر فافهم سابقه الار پیش لشکر
ومقدمهٔ جیش وامیر کاروان ساجور کودن نیدکلرک سازکار
راه موقوف وکاف فارسی موافق کارها ولایق سازوار راه موقوف
موافق مزاج ساسر بفتح سیوم وفتح ان نیه کراران قلم سار زند
اما بفتح سین سیوم مرغ سیاه وکوچک که اورا سار وساری
نیز گویند سنگسار بیقرار وشتاب زدن سپهر اثیر بالکسر باد وبادی

کوه‌ها

کوه‌های ستوار استوار معناسنه در یعنی محکم وآهنین وباور داشته
سدیر بالفتح قصریست نزدیک خورنق مر اوشته در بیت
سیر بالکسر راز پوشیدن ولبسر بردن وفا کردن وباتمام رسیدن
ورسانیدن سحر بفتح سبا دراک باشد حقی اولاغ علمدر دیرلر
شرشک مشور یعنی اشک غم درمکان سر مخار بطریق استعاره یعنی
زبانی در رنگ مکن ونومید مشو سعد اصغر منجمان زهره را گویند
سعد اکبر یعنی مشتری ستمکار سبوکش میخانه سماکان مثله سنبل تر
زلف شاهدان وخط نودمیدن سُغر بالضم وغین معجمه خارپشت
سنار بالفتح زمینی که آب اندک بود وتهش گل باشد و
کشتیرا بگیرد سکار بالفتح زغالی ونیز طعامیرا گویند ودر موید بمعنی
انگشت افروخته نیز آمده بکسر سین وشتر مرغ نیزرا گویند سایه
دار کسی را گویند که جن داشته باشد یعنی مصروع بیت شده
از دست چون شورین کاران بمانده بتحیر چونه سایه داران
سپیدبر بافتح بای دوم پشه بعربی بق گویند سیه سار نهنگ
سبزهٔ بهار معروف ونام نوای از نواهای موسیقی بیت بر سبزه
بهار نشینی ومطربت بر سبزهٔ بهار زند سبزهٔ بهار سگیر کسی که
دایم مست باشد فی الاصطلاحات سه گل دور قمر دور زکار روز وشب
سیماب آتشین سراقبان سرای سرور خانهٔ شادی وبهشت و
دل عارفان سایبان اخضر آسمان سنبلهٔ زر انگشت وان راه
کستر باکاف فارسی سم اسب واستر وسم خر وامثالها سیه کار
فاسق وبخیل بیت سیه کاری از نردبانی فتاد شنیدم که هم در نفس
جان بداد سپیدکار صالح ونیکوکار سُبحهٔ بلور ستاره سبحه دار
بالضم ذاکر وصالح ومسبح ومستغفر سیم کاو رس وار رستارگان
مع الواو ساز شکل ماننده واستعداد وانجام مهمی ولحیه مثل ساز نند
از ادوات نفس واوتار مثل رباب وبربط وجغانه وامثال آن

وساختکی کار وسلیح نبرد و ساختکی نفع و بمعنی امر ای بساز بمعنی
فاعل و پیدا و راست کنش و آلتی که چیزی بدان بسازند سبز
بضمتین با و فارسی آن پارچه کوشت در معده که نام سودا است تعبیرایش
طحال کویند سبز در سبز نام نواییه ولحنی از سی لحن باربد سینه باز
دو رنگ بیت تذروان دومی و زاغان رنگ شده سینه باز یعنی
دو رنگ سرانداز مندیلی که بالای معجر پوشندش و دلاور و زردوزی
هم باشد و نام جامه ایست ابو لیثی معروف و نام اصولی از مقامات
موسیقی و در موید بمعنی چالاک و بی باک سرو ناز یعنی آن سرو
که شاخهایش متمایل شده باشد بخلاف سرو ازاد که شاخهای
آن راست رفته باشد سرو سهی نیز ولیست دو شاخ که هیچ یک خم
نداشته باشد سنگ انداز هر فندان بود که شیرازیان کلوخ انداز
کویند رباعی هر سنکی را که افتاب از رنگ و تاب فیروزه ولعل کرد از ایام
دراز در بوم بخشید شه بنده نواز یعنی زمین چنین سنگ انداز
و در نسخه میرزا بمعنی خمار دایم الخمر نیز آمده سیز بالکسر سیزای ضد کند
سیز بکسرتین بی ستیز بکسرتین ستیزه بحذف ها و آن
ستیهش و جدل و عداوت و سه تیز بیت تو تیز طبع تو هم
تیز و نوک مژکان تیز نکارم که تواند با این سه تیز ستیز سکیز
بوزن ستیز یعنی جهنده و جست وخیز کنش و بمعنی امر تجیز اید
من الاصطلاحات سه غرفه مغز یعنی اول مقدم دماغ است محل است
تکلم و فکر دوم خیال محلی سیوم محل حفظ که فروتر است سیه مغز
سودایی که خلل دماغ دارد مع السین سپاس منت معناسنه در
شکر و امتنان معناسنه در کلور ولطف و احسان معناسنه در کلور
سرپاس کوز معناسنه در که باش سمتنه طوتلوب عدو حمله سی انکله
دفع اولنور اصلده وصف ترکیبیدر پاس حفظ ایدیجی معناسنه در
بیت سرکشان یزد و لوس بود همه کوش بر بانک سرپاس بود

سیبس

سیبس چکره و بعد معناسنه در اکثر سینی اول حذف اولنوب
بس دنیلور سرخس خراسانده بر شهردر اصلی خسیس و کدا معناسنه در
ضحاک ظلمندن بو دیره کوچن اولان فقرا اول شهری بنا ایلکی
واصل اولدقلرنده خرقه لری اشتدکلرنده اول شهری بنا ایدوب
سرخس ایله تسمیه ایتدیلر یعنی شهر کدایان و خسیسان دیمکدر
کذا فی عجایب البلدان سبوس بالفتح پوست غله که هنکام ارد بیختن
بدر اید سالوس نام و بانک و دروغ و فریب و فریبنده و چرب زبان
سوبیس بالفتح والکسر نا اکاهی که بتازیش غفلت نامند سابوس
ببا تازی بوزنه سالوس اسپغون یعنی بزرقطونا و در صیدنه ابی ریحان
مسطور است که وجه تسمیه او باسپغون انست که چون او شبیه باشد
بکوش اسب اسپغول باشد سرکس بالفتح وسکون الراء نام مرغیست خوش
اواز سدکیس و سرکیس هر دو بفتح سین وکسر کاف قوس قزح
عاس بمعنی لطیف ولطف باشد مع الشین سروش فرشته
معناسنه در کرک جبرائیل علیه السلام اولسون کرک غیری ملک نظم
بعز مانم یزدان خجسته سروش مرا روی بنمود در خواب دوش سست
ریش تدبیر و تدارکی ضعیف اولان کیمسه دنه عبارتدر سکالش بالفتح
کاف عربیله سکالیدن اسم مصدر در تفکر و اندیشه ایلمک و مطلق
سویلمک معناسنه در کلور نظم بلبل که سخن سکال باشد بی کل همه سال
لال باشد و صامت وطن ایتمک معناسنه در کلور و عناد و مخالفت
معناسنه در کلور نظم اکر افتد بزاری سیمتن کار چه باک از زر برم
بخواز وکر روزی سکالد زورمندی نیغد لشم ازانو زار کزندی
سفته کوش فرمان بردار و پذیرا ومطیع نظم دو کس امیندار ز تو هنگام
جوش یکی نوم کودنم یکی سفته کوش سیه پوش جاوش یعنی کسانی
که از پیش شاهان دورباش کویند و وجه تسمیه انست که این قوم در
قدیم سیاه پوشیدندی بواسطه انکه مهیب نمایند بیت نیز دیک اشیر در شد

داد خواه که ای بدسیه پوش در نزد دست **سرمش** سین و میم مکسور زرد آلوی
خشک **سرزنش** ملامت و عتاب **مع الطاء سباط** بالضم اسم شهر
بالرومیه و در فرنکها با شین مثلثه معذر جست **سربخط** مطیع و منقاد
سقط بفتحتین خطا از قول و فعل و بوکره دوشمک و یا خود خطا الملک
معناسنه در و بمعنی سر و دست و پای کوسفند **السخط** بفتحتین و السُخط
بوزنه قفل ضد الرضا **سطح** بالفتح اسبی که پیش کسی بطریق بارکیر میکشند
و بالکسر صف و نطع و کروه و ث نها **سم الخیاط** جمل زوج ناقه و دوه
باشنه بعیره اطلاق اولنور سم سینک فتحیله و ضمیله ثقب ابره که ایکنه دلوکیدر
و خیاط ما یخاط به درکه سوزنه معناسنه در یقال خیاط و مخیط کما یقال ازار
و میزر و لحاف و ملحف پس جمل کبی صاحب وجود اولان کمسه لره ابواب سما
مفتوح اولماز و جنته وصول بولماز حتی بونلرک جمله وجودی
رشته کبی باریک اولوب سم خیاط فنادن اچرو داخل اولمینجه اولماز
نتکه حق تعالی سوره اعرافده کافرلره ابواب سمانک مفتوح اولماسنی
و انلرک جنته دخول قیلماسنی جملک سم خیاطه دخول قیلمسنه تعلیق ایدوب.
بیوردی **لا تفتح لهم ابواب الجنة حتی یلج الجمل فی سم الخیاط**
ای صل جسیم جمل اعظم اجسام و ثقب ابره اضیق منافذ و چونکه سوزنه
ولوج جمل محال اولدیسه حق تعالی کفارک جنته دخولنی شرط مزبورک حصولنه
موقوف بیوردی و شرط محال المعلق عند العقول محال اولدیغندن متوقف
اولان دخی محال و ممتنع ایدوکی ثابت اولوب ابد الآباد کفارک جنته
دخولنه مأیوس اولملری لازم کلدی **سخوط** صیغه مبالغه در زبان عفت
ایدیجی دیمکدر **سبط** بالکسر بنی اسرائیله دیرلر که حضرت موسی علیه السلامک
قومیدر جمعی اسباط کلور و از فرزندان یعقوب علیه السلام و فرزند فرزند
نیز کویند **سمط** بالکسر رشته مروارید **مع العین سماع** **مثنوی**
بس غذای عاشقان آمد سماع چونکه بو دنیاده اولان اصوات لذیذه نک
اصلی جنت اعلاده اولان الحان خفیه و نغمات جلیه اولدیسه و ارواح

عشاقی

عشاقی بو اصوات حسنه نک اسماعنده اول اصلی اولان لذائذدن
نوعا بولمه و بو نشئه بولدیسه پس سماع عاشقلرک غداسی کلدی و انلرک
ارواحنه قوت و قوت اولدی زیرا که انده خیال اجتماع واردر سماعده
بو باج کونه اجتماع خیالی واردر اولا بجاندن ول سماع ایلینلرک کمسه لرک
خواطر پراکنده سی مجتمع اولوب بر جانبه متوجه و مشغول اولمق خیالی
واردر که عند اهل الله جمعیت خواطر حیات قلب و تفرقه خواطر
نفس موت قلبدر پس سماع ایله قلبه حیات و دل و جان خواطر
پراکندن خلاص اولوب زنده اولمق سماعده اهل اولنلرک معلوم
و مشهودیدر ثانیا لذت فرعیه نک لذت اصلیه ایله مجتمع اولمسی
خیالی واردر که لذت فرعیه دن بونده مراد اولان الحاندر و لذت
اصلیه دن مراد جنتده اولان الحانک لذتیدر و ایکیسنک سماعده
اجتماعنک خیالی اولدر که اهل سماع حین سماعده لذات اصلیه
و آجله نک طعمینی و چاشنیسنی نوعا ذائق اولورلر و بونک طعمندن
انک طعمنی تخیل قیلورلر بو که خاک آلود ایکن روحه بو مرتبه ذوق و
حالت ویرر بونده انکا کمال معرفت و یقین حاصل اولور پس اول لذات
مجازیه و عرضینک اصل و معدننه روح میل و رغبت قیلور ثالثا سماعده
خطاب الهیده اولان لذتک اصوات طیبه ده اولان لذتیله اجتماع
ایلمسنک خیالی واردر زیرا اهل سماعک روحی بیلورکه هر شیده
مؤثر حقیقی خدای متعالدر چونکه اول لطیف و جمیل اولان پادشاه
مخلوقده لیلک نغمسنده و آوازنده بو مرتبه حلاوت و تأثیر خلق
ایلیه پس وجود مخلوق حجابی رفع اولوب بی واسطه اولان لذت
و حلاوتی جان انک مؤثر و خالقندن بولدقده نه مرتبه وجد و طرب
کلور و انکا نه مرتبه ذوق و سرور حاصل اولور معلوم ایدینور پس اول
حسنده اول لطیف و جمیل پادشاهک جان خطاب و کلامنی
سمع جان ایله استماع ایلمکه رغبت قیلور و اندن هر نه کلام کلورسه

استماع ایلمکه جانبنه منت بیلورنتکه ابن فارضک لن ترانی خطابنی
استماعه رغبت ایدوب انی حضرت حقدن تمنی ایلمسی بو معنایه
شهادت قیلور قال قدس سره ومن علی سمعی بلن ان منعت ان
اراک فمن قبلی لغیری لذة حق سبحانه وتعالی حضرتلرینک کلام شریفی
وخطاب لطیفنک لذت وحلاوتی شول مرتبه درکه نفی وطرد ایله اولدغی
تقدیرجه بیله جانبنه اندن لذت وحلاوت کلمک مقرردر پس لطف وکرم ایله
کلام وخطاب ایلمسینک نه مرتبه لطافت ولذتی اولمق گرک بوندن فهم
اولنه بیلنتکه کتاب تعرفک شرحنده بو ایله مسطوردرکه اهل جهنم جهنمده
بیک سنه مقداری ربنا اخرجنا منها فان عدنا فانا ظالمون دیو دعا
وتضرع ایدرلر اصلا بونلره حضرت حقدن بر خطاب ور جواب کلمیه
بیک ییلدنصکره بونلره اخسئوا فیها ولا تکلمون خطابی کله اهل
جهنم بو خطابک لذت وحظندن مدت مدیده عذاب ناری فراموش
واکا لذتیله تسلی بولوب نیجه زمان کچدورلردن کیمن لر چونکه اخسئوا
خطابنده بو قدر حالت وحلاوت اوله اهل جهنمه سلوا اهی
ماشئتم خطابی وارد اولدقده نه مرتبه حالت وحلاوت اولمق
لازم کله فهم ایله سراع بالکسر بادبان کشتی سجع قمری دیدکلری
قوشک اوازندر وکلام مقفایه دخی دیرلر کلام مقفایه ایلکچون
مسجع دیدیلرکه قمری بک اوازیله موزون ایلمه‌ده ودور بوی ارد بجه
کلمه‌لر هم شابه‌در [illegible] ساطع شایع واشکار مع الغین
ستیغ طوغری ومستقیم معناسنه در خا ایله‌ده لغتدر نظم بکی نود مردانه
باتیغ وکرز همه کار [illegible] گفتار وکردش ستیغ ه طاغ باشی معناسنه‌در
گلور بیت توکفتی کر ستیغ کوه سیلی فرود اردمی آنجا صدمن
سریع بفتح سین وسکون یا فارسی وکسر را خوشه انکور
بردانه بیت نیستم هیچو تاک پشت دوتا از پی چند خوشه سریع
ودر تحفه بمعنی خوشه انکوری باشدکه هنوز دانه‌هاش درشت نشده باشد

بلکه

بلکه ازارزن خردتر باشد وبمعنی خوشه انکوری باشدکه هنوز دانه‌هاش
سخت نشده باشد وقبل دانه‌هاش سخت شده باشد ستاغ در نسخه
وفائی بمعنی عقیم وبمعنی کره زین ناکرده نیز آورده اما شمس فخری بمعنی اسب
بی زین اورده ودر نسخه میرزا کره اسب شیرخوار واسب مطلق اورده وبمعنی
شتر بسیار سیر نیز امده اما در [illegible] اسب نازاینده باشد وبوین قول
اعتماد بیشتر است سغ بالفتح سقف سماروغ بالفتح والضم رستنی
که از زمین عفن وشورستان بر اید صحرائیرا میتوان خورند وبعضی را نمیتوا
خوردکه سمیتی دارد وازجاهای نمناک وازدیوار حمامها روید
مثل آلت بزرگ باشد ولهذا خایه دیوش میکویند وشیره آن
برای جلای بصر نافعست وانرا ازماروغ نیز کویند سباغ قاضی
ونایب خدمتکاری ساروغ زرد سبیغ بوریا سنغ سودا
ستیغ نوک تیغ وروشنائی سیغ بمعنی نغز وخوب بیت
برملکی برد ازان کفت رسیغ تا براید افتاب از زیر میغ سایغ
جاری وگوارنده سبزراغ دراصطلاحات [illegible] بشر واسمان وجنت
ودنیا مع القاف سندف نوعی از دهل زدن بیت
بوقخانه چون بغلغل درکشد کوس اندر زیر ران سندف زند
سقف بضمتین حاکم ترسایان ومهتران وزاهد زنجیرپوش
وپیشوا وسقف نیز لغتست سجاف بالکسر [illegible] وحاشیه جامه
وانکه برکف رجامه دوزند سرف بفتحتین نادانی وارجد کذشتن
وغافل یافتن وخطا کردن مع القاف سنابرق روشنلکه
وضیایه دیرلر سغراق بالفتح وسکون غین معجمه کوزه که لوله
دار خواه چینی خواه سفالین وکاسه نیز کویند واین لفظ
ترکیست بیت رونق کرفت مجلس ساقی شراب ده سغراق
انش آفتاب [illegible] یاقوت بارده سرنق تعریب سرمه سغنق
سفال سقق اهو سوق بالفتح راندن ساقق رانش وپیش رفته

شاهق درخت بلند و کوه دراز سحیق دور من الاصطلاحات
سایس هفتم رواق مریخ شنگ ابلق روزکار مع الکاف سترک
بفتحتین بزرگ و عظیم و قوی معناسنه ذ لجوج و معاند معناسنه کلور
و شهامتلو معناسنه کلور که کمسه رام اولمیه صعب المرام اوله بیت
ازو شاد شد شهریار بزرگ چنین گفت کای نامدار سترگ سماک
منزلی از منازل قمر سنک طاش و مجازا رزانت و وقار معناسنه کلور
ع همی از ستایش بیاید درنگ که بیرون باشد خداوند سنگ سبزک
کسر سنبله سیم عذر که عربین عنقا دیرلر بیت جز خیالی ندیدم از
رخ تو جز حکایت ندیدم از سبزک سارخک بسکون راء مهمله
و فتح خاء معجمه پشه اما شیخ عطار بسکون خا نظم کرده نظم نیم سارخکی
چو در غرور شد مغز آن سرگشته دل پر دود شد سالوک
راهزن که ازاره بند و راهدار و شنگ نیز کویند تنادلیش
قاطع الطریق کویند سیاروک بالفتح کبوتر ستاک بالفتح
شاخ سیخک سیخهای خردی تراشند و گوشت ابدان سیخ
کرده بوتانه مخصوص بریان کردن بغایت لذیذ میشود سردیک
سرجوش سندک بفتح سین و دال و سکون نون کفش را
کویند سرمامک نام بازی باشد که چشم یکی از طفلان ببندند
و دیگران پنهان شوند و بعد از آن چشم او را گشایند تا دیگرانرا
پیدا کند بیت چون طفل در گریزم تنها زسرمامک آرزو ببازم
سرونک و سرمونک بفتح سین و فتح را و ضم را شورش و آشوب
و غوغا را کویند سکسک هر دو سین مضموم رفتن ناهموار خنده ناهموار
سیلک بکسر سین و فتح لام ناودان سماروک کبوتر سوناک
بالضم و سکون واو نفسی باشد که از بینی بیرون آید سوسک بضم
سین اول ثانی مفتوح تیهو و از مرغیست بهیئت کبک و از وی درشت
بعربی تیهوج کویند سیسنبک نام دارو نباتیست که میوه آن بلون کرفح

باشد و بخوشه

باشد و بخوشه انگور مشابهت و بوستر ابود و بلاغت کنند عربی
کرمة البیضا خوانند سمک ماهی و بضم میم رغبانی و بی هنری باشد
سارک بفتح را مرغیست خوش آواز و بغایت سیاه است و در جثه
مثل هدهد باشد و بعضی هزاردستان را میدانند نظم چو مرد فاضل
بی سیم و زر گرسنه شود چه بانگ کلک بشش چه نغمه سارک
واو را سار و سارج نیز کویند و سار سرنک بکسر سین و سکون نون
و کاف عجمیه صاحب سیف و عسکری به متعلق مناصب اولنلره دیرلر
سلمک بفتح سین و میم یوم است از یوم های موسیقی سبک
خفیف و سرعت معناسنه در استعمال اولنور سکسنک بوزن
فرهنگ نام درختیست که بار او بشکل آدمی باشد و قواق نیز کویند
هر که او را بکند و مرد لجوج سلمک متصل سیبک بکسر متی
با یارجین انکه انگشت به انگشت وسطی زنند اغلب در حالت سرود گفتن
مطربان دارند و آواز بلند و باریک مرغ که عربی صفیر کویند
من الاصطلاحات سنبله فلک برج سنبله سلطان فلک
ماه و مهر و همان فلک اضافة الشیء الی نفسه سر نو فلک نبات
النعش سیه پلک چشم سرمه رنگ سمکون چنک هر دو کاف
و جیم فارسی ماه نو سایه ابر و رنگ حمایت زمانه مع اللام
سبیل انیس معناسنه کلور نتکه اسبل الیه دیرلر استانسین
معناسنه دیرلر سفال لفظ معروف و دیگر پوست پسته و فندق
و بادام و امثال آن سل بالفتح کشتی که عربی سفینه است سگال
بکسر سین و کاف فارسی بمعنی اندیشه نظم کدام جاهه سگالم که با تو در
گیرم بکجا روم که دل از سر زلف تو بر گیرد و دیگر بمعنی کوینده نیز آمده نظم
هر ابر ابراهان اوبود دو زبان یکی مدح سگال و دوم سیاسگال
و گفتگو را سگالش گویند سندل بوزن صندل کفش نظم
چرخ بر صندلی مهر نهد چون گذشته برون زپا سندل

ب

سُول بضم سین وفتح واو زیر پای شتر را گویند سُهیل بسین مضموم
وهای مفتوح نام پهلوانی که با حمزه جنگ کرده بود ونام ستاره الیست
بطلوع او آب گردد سرما آغاز شود اکثر یمن دیارنده دوغر وادیم ولعل و
عقیق اندن رنگ الوردیرلر واواز وبانگ اسب سبیل وسبال
بیق معنالرینه در سبلت دیدکلری کبی سبیل دخی دیرلر وکاهی غضبناک و
بالدار اولان کمسه لردن وسبال آلارک کبر ونخوتندن وعجب و
افتخارلرندن کنایه اولور سجل حضرت سلطان انبیانک بر کاتبنک اسمیدر
دیمشلر ویاخود دفتر اعمال اوزرینه موکل اولان ملائکه دن بر ملکک
اسمیدر دیمشلر که بر کمسنه نک دفتر عملی اکا تسلیم اولندقده انی دوروب
طی ایلر دیمشلر کما قال الله تعالی یوم نطوی السماء کطی السجل
للکتب سفرجل ایوا قال الاصمعی مررت بعجوزة وفی کمها سفرجل
فسألها رجل ما فی کمک فقالت الکیدلة وقال ما الکیدلة قالت
الفلیجة وقال ما الفلیجة فقالت الورندة وقال ما الورندة قالت
السفرجل قال الاصمعی عرفت ان العربیة لا یدری قعرها السکل
زنی که فرزندش کم شده باشد سجنجل اینه فی الاصطلاحات
سراجیه کل عرش مجید سحر حلال بیان فصاحت وبلاغت وسخنی
قبول قلوب سنگ زد در قندیل ای قندیلی بشکست وروشنایی
اورا محو کرد سیاه دل جاهل ومنافق وبخیل ونامهربان وانکه
در و نور ایمان نبود یعنی کافر مع المبهم سر کوم تمام قائمی معناسنده در
سوم بالضم لغتده طلب معناسنه کلور وتکلیف والزام معناسنه دخی
کلور سهم خوف وقورقو معناسنه در سهمناک بوندن مرکبدر
نظم بکویم تکا خود را خاره سنگ بدرد از این سهم جرم فلک سیام
بو وزنده بیام نخشب شهرینه قریب بر طاغدر مقنع خراسانی سحر ایله
اندن اولان چاهدن آی کوسترمشدر ماه آسمان غائب اولدقده
دورت شهره قدر تو صال ایدر بعده نقل طریقیله ماه سیام اول ناحیه یه

اسم اولدی

احوال مقنع

اسم اولدی بیت مه سیام رفت کو در زکرد سپهر ابیور برادر سپرد
مجاوره علاقه سیله نخشبه دخی نسبت اولنور جامی فرماید بیت روز
آن ماه درچه بود تا شب چو ماه نخشب اندر چاه نخشب بوکا ماه سیام
وماه کاشغر وماه کش وماه نخشب وماه مزور وماه مقنع دخی دینور
مقنع صیغه مفعول اوزره اسمی عطا خراساندن مرو شهرینده در
خلافت مهدی عباسیه ده ماوراء النهرده نواحی سغد وایلاقده
ظهور ایدوب اعتقادی حلول وتناسخ اولمغله ادعای الوهیت ایلدی
علم سحر ونیرنجاتده مهارتی اولمغله قومی اکا اتباع ایدوب عبادت
ایلدیلر واعلاء کلمه سنه جانلرین فدا ایتدیلر اون درت ییل بو منوال
اوزره شوکتی کوندن کونه متزاید اولوب سنه ستین ومائتینده
مهدی عباسی ازاله سنه عزیمت ایدوب نیجه مدت محاربه دن صکره
مغلوب اولاجغی محقق ایدنجک قطران قیناد وب کندوسی ایچنه
الق وقطران ایچنده اریدی وبر اثری قالمدی جهله بابلی عاقبتله فتح
وتحقیقیم اولمغله قناع ایله ستر ایدر ایدی ولهذا مقنع دینمکله تسمیه
اولندی سنام دوه نک اوکوچنه دیرلر کاهی علامت محسوسه دن
ویوکسکلیه ذکر عبارت اولور سوتام ضم سین وبعد از واو
تای فوقیت بمعنی قلیل واندک بیت از سنی سوتام باشد نام کنجی بیش
تو ورکرم نود تو باشد مدحت سوتام تام وحسین وفائی کوید
سوتام بزبان طوس اندکی کوچک را کویند ستیم بفتح سین
وکسر تا جراحتی بود که سر او بهم آمده باشد وخون دران ریم شده
وارا ستیم نو باده هم نیز کویند نظم بسکه بپیوسته ریم ریزد
خصم کشت چشم عدوش همچو ستیم وحسین وفائی بمعنی خونی
آورده که در جراحت بدن ریم شود نظم از دروغ تونت در جانت
دریغ ور ستیمی زنست زبیشت بو ستیم سُم بالضم معروف
وخانه که در زیر زمین کنند دریا با بهنا و دهها بجهت مسافران وغربا

نظم آنکه بهر خیر بنهید در جهان خانقه کرد و رباط و پول و سم • وانا
سمج و سمجه نیز گویند • و بمعنی سنبنده و سوراخ کننده نیز اید ستام
لجام مطلی بزر و نقره • نظم در و مروارید طوقش اشک اطفال منست
لعل و یاقوت ستامش خون ایتام شماست • وانا استام نیز گویند
سنکم بالکاف فارسی بوزن انجم نام جانوریست • یعنی اما در سمی
جانوری باشد مثل جعل که در حمامها باشد سیرغم بکسر سین و فتح
با فارسی و غین معجمه گلها را گویند • اما بو ریحان بیشتر اطلاق کنند
بیت چو بینم بروی تو ان زلف پرخم • ز گلزار فردوس چینم سیرغم
و بسکون غین نیز اورده اند • و بعضی استادلر کلامنده سیرغم
تیم لفظنه قافیه کلمشدر نظم چو گل باشد چه کار اید سیرغم جواب
ایدلمیش اندیشیم • سلیم مارگزیده معناسنه کلور سلم بکسر سین
و فتح لام تخته رنگین که کودکان بر ان چیزی نویسند عربی کوچ گویند
من الاصطلاحات سخت لگام یعنی گردن کش و سرکش • و نارام
سپید مهره ماه صیام ارسی روزه ماه صیام سپیده ظلم شب
صبح اول ای صبح کاذب سرگرانم با کاف فارسی مکسور یعنی ملولم
سنکه عالم مخلوقات همه ساخته رنگم با کاف فارسی ای مواقعم
سرافکنم ای عاجزم سرعطسه ادم عیسی علیه السلام مع النوم
سامان صلاح و انتظام و عقل و سرحد معنالرینه مستعملدر
و نشکاه و اندازه و ترتیب و اسباب و ارایش و در تحفه بمعنی
ارام و اندازه کار و روش نگاه مرز بیت میان بر بسته بر شکل غلامان
همی شد دیده سامان بسامان • وجد و پذیرفت و همیشه و نسل
بهرام چوبینه بر بکره تک اسمیدر اولادندن طقوز کمسه خلفای عباسیه
عصرنده ماوراء النهرده پادشاه اولدیلر سامانیان دیمکله شهرت
بولمشلردر سلطنت انلردن سلطان محمود سبکتکینه منتقل اولدی
سان مانند گویند فرشته سان و ادمی سان و نیز سنگ که

بران تیغ

بران تیغ و خنجر و کارد و امثال انرا تیز کنند • و انرا فسان نیز گویند بتازی
مسن گویند • و رسم و قانون و طرز و اسلوب معناسنه دخی کلور نظم
بر ان کس که رستم همی نام برد ز خویشان نزدیک صد بر شمرد • و اداة
تشبیه دخی کلور نظم خورشید تیغ تیز ترا اب میدهد مریخ نوک نیزه تو
سان همی کند • سالیان جمع سالدر خلاف قیاس اوزره بیت
چنین تا بر امد برو سالیان همی یافت ارش فرکیان سوزیان
کسر زا ایله ایکی معناسی واردر بری سرمایه و سود و منفعت معناسنه در
بیت که بردند تاراج از ایرانیان دهد باز جا جملگی سوزیان ثانی
راز و ما فی الضمیر معناسنه در بیت بدان جهت که منم محرم سخن بجهان
نهفته نیست ز من هیچ سوزیان سخن • کمال اسمعیل دخی دیمش بیت
قلم دو زبانست و کاغذ دو روی • نباشند محرم درین سوزیان سختن
فتح سین ایله طرتمق و وزن ایلمک معناسنه در و وزن کردن و گفتن
بیت همه گنج از جاست بازکرد بقیان درم سختن اغاز کرد • دم
سرغین ضم بوینوزدن اولور بر نوع گوزنادر که جنکده استعمال اولنور
بیت بر امد خروشیدن کوه نای • دم نای سرغین و هندی درای
سرابیدن اوج معناسی واردر بری تغنی و ایرلامق معناسنه کرک
ادملر کرک قوشلر اولسون بیت همانگه طنبور بر بر کرفت سرایدن
از کام دل در گرفت • ثانی کفتن سویلمک معناسنه در بیت چو بهتر
سراید سخن سخته به • ز کفتار بد کام بر دوخته به • ثالث الشیتمک شنودن
معناسنه در بیت نه همتی بود گفت من بنده ام • سخن هر چه گویی گر اینده ام
ستان ستدن کلمه سندن فعل امر دراول معناسنه و ظرف زمانی
ایله مکانی بینینده مشترک دخی کلور تا بستان و گلستان گبی و حالقوین
معناسنه دخی کلور که ارقه اوسته یاتمقدر بیت از زلزله جمله جهان خاک
بجنبید کرهیم نشناسند بکوبرا و ستان • اسپیجیدن ...نم و شروع
ایلمک معناسنه کلور بسیج بوندن ماخوذدر بیت ازانزره بیاید کسی خانه رفت

ره سيستانه السجد تقفت **سجّين** بر وزن فعّيل بدى اوصنك العنزه
موضع كتاب فجار در وعشركت وتفسيرين سجين ديوانه در
كه جن وانس وشياطين وكفره نك اعمال سيئه سى حق سبحانه وتعالى
انده تدوين ايلمشدر كما قال الله تعالى كلا ان كتاب الفجار لفى
سجين وما ادريك ما سجين كتاب مرقوم اى كتاب مسطور
جامع الاعمال الفجرة من الثقلين او معلم يعلم من راه انه لا خير فيه
وتفسير تعوين بو وجهله مسطور دركه قال شمر بن عطيه جا ابن عباس
الى كعب الاحبار فقال اخبرنا عن قوله تعالى ان كتاب الفجار لفى
سجين قال ان روح الفاجر يصعد بها الى السما فتأبى ان تقبلها
ثم يهبط الى الارض فتأبى الارض ان يقبلها فتدخل تحت سبع
ارضين حتى تنتهى بها الى سجين وهو موضع جند ابليس فيخرج
لها من سجين وهو جند ابليس فيخرج لها من سجين رق فيرقم و
يختم ويوضع تحت جند ابليس لمعرفتها الهلاك لحساب يوم
القيمه واليه سعد بن جبير قال سجين تحت جند ابليس **سمان**
سمين سمينه نك جمعيدر **سالون** **فى المثنوى** ايها السالون
قوموا اعشقوا بو بيتده سالوندن ايكى وجه جائزدر اولا
سلا يسلوا سلوا دن اسم فاعلك جمع مذكريدر **سلو** سينك
كسريله غم وغصه دن وعشقدن خالى اولمغه ديرلر بو راده معناى
قلبى عشق الهيدن خالى اولانلر ديمكدر فالفكره عاشق اولك ديمكدر
ثانيا سالون سلا يسلو سلوانه دن مأخوذ اوله **سلوانه** در
بضم السين بر نوع بوجقدر كه بغمور صوينه براغوب عاشق اولانه الجور
قلبى صوغوز وعشقدن خلاص اولور واول صويه سلوانه ديرلر و
عند اهل اللغه بر دوايه ديرلر كه محزون ومغموم نكه لر ايچيسه مسرور
اولوب غم وغصه دن نجات بولور پس بو وجه اوزره دخى سالون
قلبى كوثمت عشقدن صوغومش وخالى اولمش نكه لر ديمكدر

ساتكين بفتح تا وكسر كاف فارسى ساغر وپياله **بيت** مسجد
در ابد سراپاى وشتى اندر سر وساتكينى بدست **سازيدن**
ساختن وراست كردن ودرخور امدن **سپاهان** با فارسى
شهريست از زمين فارس كه در جبال ازانه ولايت پديد ايد وفى
عجايب البلدان شهريست خوب هوا ولطيف اهل او زيرك
باشند در صنايع واين شهر را قديم يهوديه خواندندى وكويند
هر قحطى كه در عالم باشد ابتدا از ولايت اين بود وكويند هر كه
درين ديار چهل روز قرار كيرد بخيل كردد وانرا اسپاهان واسپهان
واسفاهان نيز كويند ونام نوابيست **سپر انداختن** يعنى
عاجز شدن وغروب كردن **سپردن** بفتحتين با فارسى در كوشه
نشستن وتسليم كردن **سُپَردن** بالضم وباء فارسى مفتوح
راه رفتن وپايمال كردن **سپكسران** مفلسان وفرومايكان
سپوختن باء فارسى وخا مفتوح چيزيرا در چيزى بعنف در اوردن
سپوزيدن مثله **ستردن** بفتحتين تراشيدن ودور كردن
سترون بفتحتين وقيل بالضم زن نازاى كه عقيم كويند ونيز
ان زن كه در همه عمر خود يك فرزند نزايد واسترون نيز لغت است
ستودن وستاييدن بفتحتين وصف كردن وبيان محاسن كردن
ستيهيدن ستيهيدن بالفتح سرهاى سخت **سپر افكندن** عاجز وشرمنده شدن
سرپاينك بفتح سين وسكون را با فارسى شمله ودستار ونيز ان
كلاه آهنين از اسلحه كه بهنكام جنك بر سر نهند وانرا ترك
وخود وخود نيز كويند بتازى مغفر نامند **سرتافتن** بى فرمانى كردن
سكاليدن بالكسر كاف فارسى كفتن وشنيدن ونويسيدن وانديشيدن
وخواستن **سرفيدن** اواز بكلو كردن كه بتازى سعال كويند **سكرفيدن**
سورچك **سيمان** بيست وهفتم روز از ماه **سيرغون** مغاره **سُتن**
بفتحتين بها **ستوران** تذرو **سپريان** براء مهمله لور زن قيروانه باقى سرخ

ساتكين

وحریر منقش را نیز کویند سید چین بفتحتین و بافارسی بقایای میوه وانکور
که بر درخت مانده باشد بیت خوشه هاء ادر باغ امید نماند است از
تمر عمر از سید چین سروستان جایی که سرو بسیار باشد و نیز نام
نوایی و لحنی از جمله سی لحن باربد بیت چو بر دستان سروستان کزشتی
صبا سالی بسروستان بکشتی سکاهن انچه کفشکران از سرکه و آهن
ترتیب دهند برای سیاه کردن چرم را سفتن سوراخ کردن و بمعنی
تراویدن مثال معنی اول حافظ کوید بیت وه که در دانه چنین نازک
در شب تار سفتنم هوس است سیه پستان ان زن باشد که فرزند
او نزید سروان بالفتح جمع سرو وان درختی که قد خوبان بدو تشبیه
کنند بیت اولاد قوام الدین در باغ وزارت خود سروان بلندند و درختان
برومند ساران جمع سار در سار و بیه دیولر که طایغه دیو به
کهسار دیرلر بونده جمع مبالغه ایچوندر سبحان اسم مصدر در تسبیح
معناسنه یعنی شانه لایق اولمیان نقایصدن حق تعالینی منزه و مبرا ادر
سوداکران بیع و شرا ایدیجی تاجرلر سعدان مشتری و زهره و نیز نام
دو نوع افضل مرعی الابل وفی المثل مرعی لا کالسعدان ساویدن
از مکه من الاصطلاحات سخن در غلاف کفتن ای سخن پوشیده
و اهسته کفتن سیماب شدن ناپیدا شدن و بیقرار کشتن سایه
شکن ای شکننده مذهب ظلمت و روشن کننده ستاره قلندران
کنایه از افتابست سلطان اختران افتاب سر پیش کردن
اندیشمند شدن سرکران متکبر و غضوب سنکساران کاف فارسی
طالبان دنیا و بی وقاران سرای هفت رخ اسمان سرو بیابان
ناموزون طبعان و کند طبعان سرای دوران اسمان سبک
عنان شتاب رو و انکه حمله بر حمله برد سنک بقرابه زن ای قرابه
بشکن و از می توبه کن سرکه فروختن ترشروی کردن سیمین باب
ماه شب چهارده هم سپر بستان فلک سیماب اتشین افتاب سپر معدانه

اسمان

اسمان سر باز کردن بی فرمانی کردن سفلیین عطارد و زهره سلطان
یکسوار کردون افتاب سیمین صولجان ماه نو سیر امدن ملول شدن
سپهر برین اسمان هشتم و کرسی و عرش سبزنه کلکون محبوب سبزه چرده
بیت ز دلکش غنچه های ناکشوده هزاران سبزنه کلکون نموده سپر
برآب افکندن کنایه از ترک ننک و عار کردن سر خاریدن نومید
شدن و عاجز شدن در جواب خصم و شرمنده شدن و نیز راغب
کردن و تملق کردن مردیکر را مع الواو سرو ضمتیله بوینوز در
هر حیوانک بیت بسمان کوزنان بسر برسرو ببه رزم شیران
کند ارز و ساو سو ولش هر چیزی و ریزه زر خالص و خراج وانچه بزیردستی
از ابنای سبیل بستانند و انرا باج و باژ و کزید نیز کویند سخت بازو
توانا سنکو نیزه سو بالضم روشنایی بیت مه و خورشید بر کردون
کردانی همی کیرد ز رأی روشنش سو سکالبو بکسر سین و سکون لام
و ضم با انچه در اتش بخته باشند از نان و غیره سرو بالفتح معروف
و هم درختی بلند و راست که هرکز بار نیارد و همیشه سبز بود باد خزانش
زیان نکند و ان سه قسم است سرو ناز که شاخ ان متمایل
بهر طرف باشد و سرو ازاد که یک شاخ راست رسته باشد
و نیز نام پادشاه یمن است که پدر زن پسر او فریدون بود نظم
خرد مند و روشن دل و پاک تن بیامد بر شاه سرو یمن
سمو بضمتین بلندی بیت بپیش چترت کان مقدم بر سماک
اندر سمو جبهه و اکلیل را بر ارض می ساید سما مقدم و سماک
و جبهه و اکلیل منزلهای ماه است و جبهه پیشانی و اکلیل
تاج را کویند و این صفت چتر ممدوح میکند ای اسمان چتر ترا
سجده میکند بحدی که جبهه و افسر خود را بر زمین مالد و تواند
بود که مراد از جبهه و اکلیل ستارکان باشند یعنی چتر تو چنان
مرصع و روشن است که پیش او اسمان ستارکان را بر زمین مالد

سمار و سبار و کلاهما بمعنی کبوتر سعو بامک وا و ازطاس ساو
خراج والتون بوراده سنه دخی دیرلر و ساویدن اکثر سورمک و دریمک
وازمک وسیحق ایلمک معناسنده کلور و صیغهٔ امردرکه ترکیلرده صفت
استعمال اولیورنتکه حضرت مولانا قدس سره الاعلی بیورر مثنوی

زنده شد کشته ز زخم گاو دم همچو مس از کیمیا شد زر ساو

یعنی اول مقتول گاوک قویروغی زخمندن زنده اولدی و قرآنله
ثابتدرکه حیات بولدی کیمیادن باقر نیجه خالص التون اولورسه
مقتول اولان کمسه دخی حیات بولدی و انک کاری التون کبی صافی
اولدی کما اخبره الله تعالی فی کلامه المجید فی سورة البقرة واذ قتلتم
نفساً منصوبدر اذکر فعلیله خطاب جماعت یهوده درکه پیغمبر ایله
معاصر ایدیلر بونلره قتل اسنادی اگرچه اسلافندن صادر اولدی
اما بو جماعتدن بولندی دیمکدر یعنی اذکر وقت قتلکم نفساً
فادارأتم فیها ای اختصمتم فی شأنها یعنی اول نفسک
شاننده سز اختلاف واختصام ایلدوکز زیرا متخاصمان بعضیسی
بعضیسنی دفع ایلر یاخود تدافع ایلدوکز انک قتلنی هر بریکز
نفسکزدن آخره طرح ایتمکله وادارأتم اصلنده تدارأتم
ایدی بمعنی التدافع تا دال قلب اولنوب ادغام اولنوب بعده
سکونله ابتدا متعذر اولدوغندن همزه ایله ابتدا اولندی والله مخرج
ما کنتم تکتمون والله تعالی اخراج ایدیجیدر واظهار ایدیجیدر اول
شیئی که سز انی کتم ایدیجی اولدیکز اول مقتولی ناحق یره قتل ایتمکله
تفصیل قصه بودر که بنی اسرائیلده بر پیر کمسه وار ایدی آکا
عامر بن شرحیل دیرلر ایدی غایت مالدار ایدی عم زاده لرندن غیری وارثی
یوغیدی پس مالنه طمع ایدوب حیله ایله انی قتل ایتدیلر و صحرایه آتدیلر
بعده ایکی قریه مابیننده براغوب دیت طلب ایتدیلر حضرت موسی
علیه السلامه کلوب شکایت ایدوب اول قریه اهالیسین جمع ایلدیلر

اهل قریه

اهل قریه یمین ایلدیلرکه بزم خبریمز یوقدر پس حضرت موسی علیه السلام
بونلره دیت حکم ایلدکده انلر التماس ایلدیلرکه یا موسی دیت ادا
ایدهلم اما لطف ایله حقدن رجا ایله که بونک قاتلی معلوم اوله حضرت
موسی علیه السلامه احوال بالجمله معلوم اولدی بونلره دیدیکه الله تعالی
سزه امر ایلرکه سز بر بقره ذبح ایلیه سز بونلر دیدیلرکه یا موسی بزی استهزا
ایدرسن حضرت موسی علیه السلام دیدیکه اللهه صغنورم جاهل
اولمقدن واستهزا ایتمکدن پس دیدیلرکه یا موسی ربکدن بزم ایچون
استدعا ایله که اول بقرهنک وصفنی بزه بیان ایلسون حضرت
موسی علیه السلام دیدیکه حق تعالی بیوررلرکه نه یاشلو و نه تازه در
بلکه بو ایکیسی مابیننده معتدلدر دیدیلرکه انک تونی ندر دیدکلرنده
حضرت موسی علیه السلام دیدیکه حق تعالی بیوررکه اول اوکوز صاریدر
القصه حضرت موسی علیه السلام وصف ایلدکلری اوزره اول
بقری بر صالح یکیتده بولوب دریسی طولوسی التونه اشترا ایدوب
انی ذبح ایلدیلر فقلنا اضربوه پس بز دیدک که اول مقتوله
اورک ببعضها اول بقرهنک بر پارهسیله بعضیلر دلیله بعضیلر
قولیله بعضیلر قویروغیله بعضیلر قولاغیله دیمشلر علی ای
وجه کان اول بقرهنک بر عضویله اول مقتوله ضرب ایلدکده باذن
الله تعالی حیات بولوب بونلرده قاتللرندن علی التفصیل خبر ویروب
ینه اولدی کذلک بو مقتولی حی ایلدوکی کبی یحیی الله الموتی
الله تعالی سائر موتایی دخی احیا ایدر و یریکم و دخی سزه
کوسترر ای منکر احشر خطاب یا اوزمانده اولان قومه اوله
یاخود حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم زماننده اولان اهل انکاره
اوله یا بنی اسرائیله اوله آیاته الله تعالی آیات و علاماتنی کمال
قدرتی اوزره لعلکم تعقلون تا اوله که سز تعقل ایدهسز اول
خالق سبحانه که نفس مرده یی احیا ایتمکه قادر اولدی سائر نفوسک

مطلب بیان احوال طایفهٔ سوفسطائیه

احیاسی اکا مشکل اولماز اهل تحقیق بو معنایی وجوه الوب
دیدیلر که انسانک قلبی اول حرمدر که بیدرز ونفسی بقره کبیدر یعنی
هر کیم قلبن احیا ایتمک استرسه بقرهٔ نفسنی تیغ مجاهده ایله ذبح
ایتمینجه میسر اولماز وقلبی احیا این مرده اذبحوا نفوسکم بسیوف
المجاهده والمکاشفات بو معنایه شاهددر مع الهاء ستوه
بوزغون وعاجز معناسنه در وستوه امدن کویند ستوه امدیغی که
امدو ناخوش وتعب یابشد وسیر امدن باشد سوفسطائیه
بر طایفه درکه حقایق اشیانی انکار ایدرلر بونلر اوچ قسمدر بر
قسمی بو اشیایه اوهام وخیالات باطله دردیرلر بونلره عنادیه
دیرلر وبر قسمی اشیانک ثبوتنه منکر دکللردر لکن زعم ایلرلر که بو
اشیا تابع اعتقاددر یعنی بر شیئه اکر جوهر اعتقاد ایلرسک
جوهر در واکر عرض اعتقاد ایدرسک عرضدر واکر قدیم اعتقاد
ایدرسک قدیمدر ومحدث اعتقاد ایدرسک محدثدر دیرلر بو کروهه
عندیه تسمیه اولنور وبر قسمی دخی بو اشیانک ثبوتنه وعدم ثبوتنه
اولان علمی انکار ایدرلر وزعم ایدرلر که بو شک ایدیجیلردر هم جرا
بو قسمه لاادریه دیرلر زیرا سؤال اولنسه که بو اشیا بدر
جوابلری لاادری دیرلر سغبه بالفتح چرب و چیزی ونفقه ومعلق
وزبون سلپ بفتح سینم وتشدید لام زنبیل وسبدی باشد که
مادران کدارند بیت نه من بستم اول پای کین کمر تو افکندی از سله
مار سر ستنبه بکسر سینم وفتح تا وسکون نونیله قوی وشدید
البطش معناسنه در بیت زایر انیان بد بهم کینه خواه دلیر وستنبه
بهر رزمکاه اصل کابوس معناسنه درکه اویخوده انسانه
بصر آنی فارسیده دبعه کرم دمرا در خواب فرو کیرد ایله تعبیر ایدرلر
بیت خوری به ستنبه دادن توان لولو بو حل نهادن توان ستبه
معروف وبر آت اسمیدر سره بفتحتین کوزین وبی عیب وراست

وخلاصه

وخلاصهٔ هر چیزی بیت بیر سیدار وحال بیش وبرف نیو شنده داوک
جواب سن وور موید معنی شتقه حریر سفید شیر امده سخت زه
کمال قوتدن کنایتدر سوخته معروف وخسرو پرویزک خزاین ثمانیه سندن
بر اسیدر نظم وکر کنج کش خواندی سوخته کواکنج بد کشور افروخته وقاو
معناسنه در کلور یا نمیش برزنه اوله نظم فلک آتش صبح در سوخته
کوا کنج بد کشور افروخته بیلدم جهانی افروخته سخته طرلمشی
مونوزن معناسنه ارسم معقوله واندیشه باریک بیت چو مهتر سراید
سخن سخته به زکفتار بدکام پرداخته به سبیده سپید ایله ها تخفیفیه
وزنه عبارتدر که فجر معناسنه در بیت سبیده چو از کوه سر بر دمید
شداز واغ بیره دست نابدید واسفیداج معناسنه کلور واندن
معربدر بیت بس عروسان که فتنه جهان شدند از سپیده سیاه
روی شدند وبیاض معناسنه کلور بو یردن که مقابلنه ذکر اولنه
کوزک بیاضنه سپید چشم وسوادنه سیاه دینور وبیضه نک
بیاضنه سپیده وصاروسنه زرده دینور نظم کوفت آفاقرا
بکسر سین عیان شد زرده خور در سپیده ستاره معروف
وعلم وسنجاق معناسنه کلور نظم بسر بر بیدر بوهمی راه جست
ستاره همی داد ماه جست وسه ایله ثالث ونه مرکب اول اساز
معناسنه کلور که اوچ تللی اوله اکثر ستاره دینور ونودک
بدی او بونیفر هر او لو بندر نظم دو اسبه رخ بهم اورده بوب ط
غوز ستاره بازی کود ودن مکر نمیداند ساره سین معجمه ایله
لعنتدر هر چار شبدر که زبان هندده اوجوبی بلند بغلیوب بر اوجنی
باشلرینه بر اغورلر وسنک فسان بیت زر سر ساره هندوی
بر کرفت برهنه سر ودست بر کو کرفت سفته سفتندن
اسم مفعولدر دلنمش معناسنه سفته کوش حلقه بکوش معناسنه
عبد لقبیدر نظم سفته کوشی چو در ناسفته در فروشی بها جان کفته

بیت باغ از بنفشه گلفروشان ° در باغچه ز سفته گوشان
بش معناسی دخی وارد ° نوری کوبه حلقه سید رکه قولاغه کچر هر ندن
اولور ° ثانی اوجی کوری وکسکین پیکان معناسنه در کلور بیت
تیری از جعبه سفته پیکان جست درزن اورد و درکشید درشت
ثالث اوموز معناسنه درکه عربی کتف دینور ° بانیز دخی لغتدر
بیت سفته فارغ از کوبره گوش ° گردنی ایمن از کنار گوش °
رابع بوینوز بر بهار سال اولنان لسنه درکرک بضاعت اوله
نظم باد از سرنیکانت سفته دل بدخواهان ° وز نام نکو سفته
در بار تو عالم را ° گرکه هدیه اهل نظم ولیکن چو او ترسکنج باشد
چنین سفتها خوارز وات نماید ° خامس سخن نو وطرفه بیوزدرکه
تازه اختراع اولنمش اوله ° نظم از عقتهاس بکدو رسم است سفته
شده در جهان حیفه بهاسا بی نقش وبی ریش ومردم
بی اندیشه ونادان وخالص ° ساردونه رز یعنی درخت انکور
سامه سوکند وعهد وخاصه سبکسایه یعنی کم بقا وکذرنده و
شتابنده ونیز کنایه از سبکسری است سته بفتحتین تنک
امدن وناخوش طبع وانکور وسرکه ° استودن واستهیدن لغتست
واشتودن واشتودن بشین مرادف اینست سیته بکسرتین ستیزه
وستهیدن ستیزه کردن ودر نسخه وفایی بمعنی رنجور وضعیف
نیز امده ° سته بالکسر باتا مشدده انکور وهرچه بوان شتکه رسته
باشد وانرا اشبانه نیز کویند سردابه بالفتح خانه تابستانی
که سخت سرد بود وان خانه که برای دفع سختیت اب راست کنندش
سوردینه نام کیاهی خوشبوی سرکه ده ساله کهنه ده ساله
یعنی کهنه ودیرینه سغده بالفتح وسکون غین معجمه اماده
وموجود واراسته برای کار سغدبانه بالفتح پیمانه شراب
سمانه بالفتح کوکرجین (بلدرجین) راکویند وسلوی که در تیه موسی علیه السلام را

فرودامد

فرود امده اینست وبراقیل الوعد خوانند برای انکه چون اواز رعد
بشنود بمیرد ° شراسبه یعنی سخت شتابنده چنانکه کسی از سلاطین
بمسارعت تمام نامزد میکنند در راه بر اسبه سوار میشود تا هرچه
بشتابتر برسد ودو اسبه هم این است ° سکافه بکاف تازی
بوزنه کداخته زخمه مغنیان باشد ° ودر تحفه سکافه با بمعنی اورده
سرداده . بوزن دروانه قافیه شعر ° سبله بوزن بیله کلهٔ کاو
واهو واسب ° اما شمس فخری سبیله را کله کاو میداند وسبله را
کله کاو واهو اورده بیت بردم زانعام شیخ ابو اسحق نهم سبیله
هزار وهم سبیله ستایشگاه مخلص شعر وتخلص باشد بیت بنام د
کنیست اراسته بای ستایشگاه شعر وخطبه تا حشر سپاسه لطف
ودر نسخه میرزا بمعنی منت بر کسی نهادن ستاوه بوزن نهاده مکر وحیلت
مصراع انگیخته از برای تو هر دم ستاوه سرنیکاه بکسر سین ورای مهمله ایله
تخت که پادشاهان بران نشینند سوسیه بوزن هر بیسه قوس قزح
سرپنجه معروف وبمعنی قوی دست ومردم ازار ومودی نیز امده
مثال معنی اول بیت سرپنجه تجره عاشقان گلگون کرد چون شاخ
گلی که غنچها بیرون کرد ° ومثال معنی دوم بیت نبینی در ایام او پنجه
که نالد ز بیداد سرپنجه ° سمچه بوزن غنچه نقبی وخانه باشد که
در زیر زمین کنده باشند در بیابانها برای غریبان ومسافران
وسمج وسم هر دو بفتحتین نیز کویند سکاجه کاکوس سراچه
خانه مختصر وکوچک بیت ازین سراچه اوادرنگ دل بکسل °
بارغوان ده رنگ وبارغنون اوا ساقه انشکر که در عقب
بدارند ومدار نیز کویند وسراچه خاص فرود اید ° سدره دهم روز از
بهمن ماه وافتاب در برج حوت وان روز جشن مغانست °
سکیزنده بکسرتین اسب برجهنده وجولان کننده سکفه بروزن صدر
الانشا ظاهر اولدقده بو زمان مینت کی مدهوش ودمبسته اولور

بعده مهوشه كلوب حيات بولور ودخى سكته موسيقيده ابتدا اصطلاحيدر
بر حالتدر كه خواننده لر اوازايله اوقوركن بر مقدار قطع تنفس
ايدوب راحت بولور بونكا علم ادوارده سكمك ديرلر لعل السين
واوال سكوت اوزره اولمق سرمايه اولوب محسن نغمات والحان
اولور مع هذا اصوله خلل كلمه ولكن نسا معينه اول سكته دن
ملال كلمز نه محلنده واقع اولور اما بو سكته بك لفظا اول سكته
مه وجه قطع نفس ايلمه ده مشابهتى اولوب غيچون كان اولدى كويا
سرمايه اواز اولمش اولور تشبيهها تلك السكتة لا شتراكهما فى اللفظ
فافهم فانه معنى لطيف ما عثر عليه احد من الشارحين بو سكته شعرده
دخى واقعدر شايوركه حضرت على مدحنده قصيده تيغيه سنده ندر
نظم برابر اسلانده حمشش بجانب دوزخها كليد جنت كوود بدست
رضوانه تيغ نظم ديكر ايستاده ميان رفقا رشن خوش وزيبا چو
سكته دراشعار سرمه معروف اكودر شراب انداز ندو
نيامزند بيهوشى ورد بالخاصه اينست بيت لعل تو چه سرمه ونهد
درشراب كميت كرانه بادم بكرد دخراب وتمام قوبه ايست از قواى
فارس كه ازان سرمه خيزد وتعريبش سرمقوا است وبعض اساتيذه دن
مسموعم اولمشدر كه سرمه اوازى بوغ مش اواز كش اولوب بو ستيلر دن
استشهاد اولنور صائب بيت ميتوانه ناله شنيد از كف خاكستر من
نشود سوختكى سرمه اواز مرا سليم نظم تجلش دام زلف
وسرمه چشمش زصيادى يكى بلبل كرفت وديكرى اواز بلبل را
ساهره قيامت يرينه ديرلر وعرصه قيامته ساهره تسميه
اولنمسى خلق خواب غفلتده اوياند وغيچوندر زيرا خلق انده كمال
خوفلرندن بيدار اولالو سايه عيب معناسنده استعمال اولنور
بنوت سايه زانو در پس ودر پيش كه داند سايه خود را سايه
خويش في الاصطلاح سرنافه عبارت از خوشبوئى ودر ضمير كوئيد عبارت

ازدهن ا

عبارت از دهن است واندام سدره دهم روز از بهمن ماه وافتاب
در برج حوت وانروز جشن مغانست سكيزنده بكسر نون اسب
بر جهنده وجولان كننده سكته بر وضعدر كه انسان عارض اولور
سواد سفينه كدورت وتيره كى سنك درموزه كنايت از اقامت
وتركى سفر است وبيقرارى ومزاحمت سلطان بكب اسپه افعاب
ساقيان لهجه مطربان سه جام طول وعمق وعرض جهان سقف
نيم خانه كنبد فلك سبز كاركاه كاف دوم فارسى اسمان
سيمين فواره ماه سرتازيانه فى الحال وزودتر سياهى ده تن منده
ساز مع الف سهى طوغرى ومستقيم ساده دلى
نادانى سازكارى وسازوارى موافقت درمزاج ودر طبع
دركارها ساسى كدا وكدائى نظم هر كرا جفت حور عين باشد
كى زساسى براى زن خواهد سايه پرستى فسق وفجور
سيركى باء فارسى سختى ورنج كش ودر سيركى نيز بانى
معنيست سپيدكارى نيكبختى سپيده بالائى صبح صادق سپيده
پهنائى مشعله شتاى ستايندم وام ستودن وسه عدد
وسازيست كه انرا سه تاره نيز كويند سرخارى درنك كى
وناميد شدن ونيز خجل شدن سردكوى بادال موقوف كاف فارسى
يعنى سخت كوى سرسرى بالفتح مردم فرومايه وكار آسان وكارى
كه رعايت حقوق آن كار بر واجبى نكنند وان كارى كه تكلف دران
چندانى ننمايد وسخن سريع الفهم سركوى ديدار نظم تا كم نكند در
سراى تو كسى بر بام برآورد سركوى نمود سليمانى خرمابيست
سفيد سمارى بالضم كشته سوزن عيسى بعنى علايق چه عيسى را
عليه السلام باسمان بردند ملايكه خواستند كه فراتر بوندش فرمان
حضرت عزت دررسيد كه عيسى را تفحص كنيد كه از اسباب
دنيوى چيزى با خود دارد يا نه چه تجسس كردند يك كاسه شكسته

ویک سوزنه در جیبا و یافتند فرمان عزت شد که هرچه ز علائق
دنیوی چیزی با خویشتن دارد هم با سمان چهارم بدارید • شش
سادجی باجیم فارسی پیغمبر سکبوی کاف و با هر دو فارسی بوزنه بدخوی
اواز بای بود وقت رفتن و در تحفه بشین معجمه اوردم و دیگری
شبوی گفته سکسکی هر دو سین معجوم انرحمت که ازغایت
ضعف بهم رسد و باندک جنبش طبیعه دل بدید اید • سوری
در نسخه وفایی یکی از ریاحین است که سرخ باشد اما ازین رباعی سرخ
ظاهر میشود نه گل سرخ رباعی لعلست می سوری و ساغر کانست •
جسمست پیاله و شرابش جانست • اه ساغر گلگون که ز می خندانست
اشکست که خون دل درو پنهانست • و در موید نام گلیست لعل رنگ
که به پیکان فش تشبیه کرده اند نظم معرکه بود که بجان کشتست امید •
گلش سوری بود و برگش بید • و بمعنی شادی و جنسی از ریحان نیز
نیز امده سامی یوجه و علا معناسنه در سمی عالی و اداش معناسنه در جی
گلور سعتری بالفتح ریشی عورته دیرلر فارسیدن نسخه ملا جامی بیورر نظم
فرجا ایندار گلوگن گر زنان سعتری فارغنست انه کس کیر قوت او زنان
سعتر است • فی الحقیقه ارلره عورت خویی اولسه مخنث اولور سیدیمید
اولوب ملعون اولور • و عورتده ار خویی اولسه عورت سوکه
طالب اولور ملعونه اولور زیرا که حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و سلم
بو ایکیسنک حقنده بیورمشلردر • لعن الله المخنثین من الرجال والمترجلات
من النساء رواه ابو داود والترمذی عن ابن عباس کذا فی جامع الصغیر
سری قوی و رئیس معناسنه در فی الاصطلاحات سایبان سمانی
ابو سرا یدم الحلی ابو سیاه و آسمان سر من داری ای خیال من
داری و محبت و همسری و بتر هی من دارم سایه نشین بهشت
سبز دو تای آسمان سرنه گیتی ست باب الشین مع الالف
شغا فتح شینن و عینن ایله شکاکاف ایله لغتدر قوبور و تیر دانه دز

نظم

نظم بیفکند رستم شغا و کمان • فرو ماند چیره از ایشان کمان •
شا مختصر شاه در نکه شاه باش دیرلر • شیدا دیوانه و واله
شیوا بوزنه بیا فصیح اگویند • شنبا بوزنه سیناخراشیده و جلید
شتی شتیتک جمعیدر شتیت تفرقه دیرلر • شلطا مصفر
اللون شطا نخلک ابتدا چقان بپراغ و زرع و ورق
زرعه دیرلر • من الاصطلاحات شاه خرگاه رعنا فا مکسور
و کاف فارسی افتاب شش عروس رعنا زحل و مشتری و مریخ
و زهره و عطارد و ماه شیبو بالا اسمان و زمین و راست
و دروغ و گرم و سرد و نوم و سخت شب بلا این جهان شاخ
گوزنه اندر هوا ماه نو مع الف شاداب صوینه قانمش
و تازه و تر شیدسب شیدا ایله اسبدن مرکبدر شیدگو لشدر
اسبله ترکیب اولنجق الف قطع اولور کشتاسب اوغلیدر شیب
قمچینک انده خالدغلری تقمه سیدر سلاطین و اکابر رشته سنی
جواهر ایله طوترلر بیت یکی گوشه زر بسیم اندر است دو شیبش
ز خوشاب و از گوهر است • عربی فتح شینله مستعملدر و امثال
مولدیندن عاقبته الدهر بشیبین دیرلر • و ابن الورد طریقه توریه ایله
دیر بیت من کان یرد و ابعیب فقد • ردونی الغید بعیبین •
الراس و اللحیه شابا معا • عاقبنی الدهر بشیبین • ای شیبین معناسنه در
گلور تشیب دن مخففدر • کسره بجمهور ایله شوب فارسیده تقال
شبت الشی شوبه ای اخلطه فهو مشوب ای مخلوط شباب
بالفتح برم سرود و نام نوایی و جوانی شهب شهابک
جمعیدر شهاب جرم شیاطین الجنه رمی اولنان نجومه دیرلر •
شبتاب گرمیست لشب تابنده اخگر تابد و انرا شبچراغ
و غوشک و کاغنه نیز گویند بیت کرم شبتاب انگیجا و کوهی
رخش انجا • هر دو شب تابند لیکن این کجا و آن کجا شرب بالفتح

جنبست از شعر شعرهای ابریشمی از لباسهای فاخر بیت دامن کشان
همی شد در شرب زرکشش • صد ماه نور عشقش جیب قصب دریدن
شکوب و شوب در نسخهٔ میرزا دستار شاداب بذال معجمه شراب
شکیب بالکسر صبر شکرخواب خواب بعد صبوحی وخواب راحت
وخواب آخر شب شعب بالفتح ناودان شعب بالضم کشادکی
میان دو کوه شعب بالکسر قبیله م الاصطلاحات شش نتیجه
خوب که در مشک و شکر الکبین و بیو وزر شاه یک اسب
آفتاب شکر ریز طرب که نشادی مع الف اشست
بالفتح بش معناسی وار در اولا التمش عدد معناسنه درستین کبر
صادی ایله غلط مشهور در نظم یکصدی بغرا کسر بشست خم خم اندر خم و
روی کوه درم • ثانی اوق گزلدکن باشی معقد اوق ایله کوبشه
ملاقی اولان یری در • ثالث بالق دولطه سیدر • اگر باشلیر دمور در
نظم جهان بکام وهر ادش زمانه تا ماهی • بکام حاسد او چونه بکام ماهی
شست • زلف محبوب دخی لوکا تشبیه اولنور شست خم زلف
معناسنه در مجازاً بیت زشست و تیر کمان ابروان و تیر قدان
نماند هیچ وحظ و نصیب و تیر مرا • رابع انگشتر فصادی معناسنه در
نظم چو فصادان رگ جان حسودش • فلک بکشاد از انگشت زهر آب
خور شست • خامس نشستن مخفف در اکثر کسر شین ایله در بیت
کو چه بدر بی سر بخشش کشید • نشست و فرو ماند و اندیشش دوید •
شکفت کسر شین و سکون کاف عربیه اسم مصدر در تعجب
معناسنه کاف فارسیله دخی مرویدر نظم تراکر فرید نبات شکفت •
مرا از خود اندازه باید گرفت • شکفتن کسرتین ایله مصدر در
عجبلنمک معناسنه مستقلاتندن فا بایه تبدیل اولنور ما فعلنه
هر باز باده اندرلو • شکیبد و شکیبنده دینور شکفتن ضمتین ایله
نو معنا به در نظم چه این کهن زد با بش سنبل شادی اندر دی

بشکفید

وبنابر شفقت اکثر خوانند

بشکفید شکیفتن دخی بو معنایه در نظم هیچ عقلش بزرگی نو لغت
وهیچ جانی بصبر او نشکیفت شگفت بالضم حرکتی قو غو یه دیرلر
شغفت بکسر کیم و فتح دوم بلند و پوشش عمارت و انوا اسمانه
نیز کویند شبست فتح شین و کسر با و عربیه ایله جرکین وکدیه اللقا
معناسنه در نظم زما در نژادی بدید ار زشت بکردار ناخوش بمانندی
شبست شوهه باروت کوه حلیه ششت گران باشد شوات
بوزنه قفقاق سرخاب شکست شکستن ماضیسی و بمعنی انهزام
و خجالت شکفت بکسر شین و سکون فا کج و ناهموار باشد
و در آذربایجان بفتح شین استعمال میکنند و بالضم بمعنی بخیل
شوبیست بوزنه نوبیست بمعنی پراکنده کی شبت بوزنه ثبت
شهر جیبعان شبهت التباسه دیرلر یعنی بر قول خاطره
دیرلر که انک حقیقتی معلوم اولمیه م الاصطلاحات شاهمات
بالکلیه مستهلک اولمه دن کنایتدر شانه دست کوز دست
مع الجیم شکنج بوکلم و قو ریم معناسنه در عارسی شکنج معناسنه
کلور و در تحفه چین و تاب شده و درهم کشیده نیز باشد و در
ادات الفضلا نوعی از غلتها که خیارق نیز کویند شغشاهنج
یان فولاد پر سوراخ که آهن و سیم و غیر را از ان کشند تا هموار
و باریک شود بیت شهاکوس قوی باشد حسودت • به
شفشاهنج تدبیرش بو آهنج شکنج کفچلیق کره که برابرو
زنند و چین روی از غضب و باندیشه و غم مع الحاء
شحیح بخیل شح بالضم حرص مع الخاء شاخ معروف
و مجازاً قول و باز و معناسنه کلور و اوزون پیاله معناسنه
کلور نظم فقام در سرش از بادهٔ شبینه خمار • بغرم عیش صبوحی
نهادم بر کف شاخ • و پاره معناسنه کلور • و در مؤید الفضلا
بمعنی باده که با گلاب امیخته باشد و برنج حاک معناسنه کلور

نتكه حضرت مولانا قدس سره الاسنا بيورر مثنوی كان زمين و
آسمان بس فراخ كو داز تنكی ولمراشاخ شاخ شيخ
عند اهل اللغه واصحاب الفنون اق صقاللو قوجه ديرلر وعند
اهل الطريقه واصحاب الحقيقه بوجود اولان وفنا اندر فنا مرتبه سن
بولان كمسيه ديرلر محصل سيا قيل عند العارفين وصف بشر در
اول قبيلدن مراد صقال و باش قيلی دكلدر بلكه سواد بشريت وظلمات
نفسانيتدر پس هر كيمك كه صفت بشريتی وظلمت نفسانيتی
كيدوب وكندوسی نور حقله منور اولدی پير صاحب تدبير اولدر ولو كان
فی السن صغيرا كما اخبره الله تعالی فی كتابه المجيد وقال انی عبد الله
اتانی الكتاب وجعلنی نبيا وجعلنی مباركا اينما كنت
پس وقتا دز رادی دخی لوكا قياس ايله اكر خدا داد اولان عقل و
علمه نسبت بركسه صغری حالكن كامل العلم والعقل اولسه بعد
الاربعين اكمل اولور وسن وسال حسبيله حاصل اولان علم ومعرفتك
اكی انضماميله نور علی نور مرتبه سن بولور شخ بالفتح بابو پير دركه
سخت اوله اكين واوت واغاج انده بتميه نظم همه رنكك
نفتست و باخاك شخ بروتكدز درغ ومار وملخ تشديد
خا ايله ده كلور مطلق طاغ دپه سی معناسنه ده كلور شوخ كسرلو
ولس معناسنه كه عرب دنس وسخ دير مجازا بيشرم وحيا معناسنه ده
مستعملدر شكوخ دوشكون وفلكرده در شكوخيدندن ماخوذ
كه سورجمك لغزيدن معناسنه كلور شاخ درشاخ پايه پايه و
كوناكون شب فراخ نام نوابيت ولحنی در تعريف باربد نظامی
كويد نظم چو دستان درشب فرخ كشيدی ازان فرخنده تر هر كز
كه ديدی شلخم بالفتح شلغم شمروخ خوشه خرما لا اصلاح
شير چرخ برج اسد شمع هفت چرخ آفتاب
مع الذال شاورد شاپور يا ايله وشاه ورد ها ايله

لغتدر

لغتدر دوشمه كليم قاليچه معناسنه در وخسرو پرويزك خزائن
ثمانيه سندن بر خزينه سنك اسميدر وآی اغيلی معناسنه ده كلور عربين
هاله ديرلر شادروان مرواريد نام نوايی ولحنی ازسی لحن
باربد چو شادروان مرواريد كفتی لبش كفتی كه مرواريد
سفتی شاهرود نام سازيست كه انرا شهرود نيز
كويند ورود خانه معنی شجد بفتحتين سنك پاسخت وجنه
كسير امرما سخت زند كويند شجيد و شجيدن شد شخود بالفتح
وبالضم خاريدن كه بديد ومجروح ساختن شخشيد وشخيد
كلاهما بالفتح از جايی فرو افتادن وفرو خزيدن شكرد بالكسر
وفتح كاف وراء شكار كرد وشكنيد شكوخيد بالكسر افتاد
ولغزيد واسب بسر آمد شميد بالفتح بيهوش شد وبويد و
بيهوش يا شد شميدن نيز لغتست ومتنفر شد وبيم زده
كشت وحسين وفارسی كويد كه اين لفظ بدو وجه استعمال كنند
اول شميد وشميدن وهر دو بمعنی بيهوش يا شد دوم شميد و
شميدن وهر دو بمعنی دمادم بود از تشنكی يعنی شخصی كه اورا
از تشنكی نفس بر نفس افتد همچو غريو وغرنك كه دمادم بود
از كريستن ودر تحفه شميد وشمانيد بمعنی كريه ونوحه كرد
شمليد وشنبليد نيز بالفتح لاله زرد نظم نركس شد چشم و
رخ زرد فر بديد شد چشم او زعكس رخم همچو شنبليد
نظم چو خاقان اعظم ورا بر بديد رخش كشت مانند شنبليد
شند بالفتح منقار پرندكان وانرا چنك نيز كويند
شور مور بيد يعنی مورچه خردند ششيد بالفتح زرق وفريبی كه
اهل تزوير دارند وبالكسر روشنی آفتاب وانرا خورشيد
وخور ومهر ومهور نيز كويند شعر همه چشمه آفتاب باشد نظم
بد وكفت رازهاسان كنج پا بند ششيد هر آيد كه هر دم بنيم سفيد

شاكمند میم مفتوح كاف و نونه موقوف بمعنی باشد كه از ابریشم بوشانند
شكند بكسر شین و فتح كاف و سكون نون جانوری باشد خزنده
شود بوزن سود یعنی شد و رفت شخولید بوزن شكوخید یعنی بر[illegible]
باشد و بمعنی صفیر نیز آید كما قال المولوی فی المثنوی مصرع می شخولیدند
هر دم آن نغر بهر اسبان كه هلا هین آبخور شكوهید یعنی ترسید و بمعنی
اظهار بزرگی كند و كوش بسیخی كسر انداز‌ند و زیبا شود و افتد و لغزد
شیبد بوزن بیجد یعنی بر مزد گو شود و بورزد مشهد بالفتح علم
و نام رودی و نام كوهی است بیت ز گشتمو تا وامه كون مشهد سر ایرج بسل
دیدیم و مهد شاهین صالح شوراند بولاند معنی شبكرد و صنف
تركیبده كیجه كزیجی معناسنده در شرود بفتحتین رمیدن شارد
رمیدن و رمانیدن فی الاصطلاحات شم كشد بمیرد و هلاك كردد
شیر سوار جلد آفتاب در برج اسد شب بكاهش فتاد یعنی آفتاب
شمامه كافور داد اثر كمی پذیرفت شب شد یعنی جوانی رفت
و شب در گذشت شكرد كار حرب كنند یعنی آماده كار حرب گشتند
شاد شراب و بمعنی كه با فرح بود و خرمی شب در میان داد
یعنی معامله بموعد كند مع الراء شاكار اجرتسز السیدر كه
حتی مك اوله اصلی كار شاهد سع جو شاكرد شاكارم چند دم [illegible]
شبگیر صباح بامدادلر شذیار فتح شین و سكون ذال المعجمه
ایله سوكولمش یر در و تخم اكین صاحلمش اوله و شنكار یوزی و كاله
لغتدر و شذكار دخی لغتدر شذیار یرینه اوكوز ایله یری سوركلكدر
شیار یرینه مثلا شیبور كسر شین و ضم با ایله بر نوع
جنگ بورسیدر بیت ببستند بر پیل رویینه خم دمیدند شیبور
باكاودم شابور اصلی شاه پوردر شهزاده معناسنده و
بر قاچ پادشاه اسمیدر بری اشكانیاندن شاپور بن اشكان
بن داراب در برادری اشكك نصفه اقلیمه پادشاه اولدر رومیلر ایله

جنك

جنك ایدوب اسكندر الدوغی خزائنی و اموالی جمله سن كیرو الدی و بری دخی
ساسانیاندن شاپور بن اردشیر بابكاندر او توز بیل پادشاه اولدی
و بری دخی شاپور بن ذو الاكتافدر ابن هرمز بن نرسیدر كه بو دخی
ساسانیاندندر اعراب پادشاهینی غضب ایدوب پادشاهلر بن
هلاك ایلدی وقتی بر اعرابی كورسه قوللرین یرندن چیقروب
صالیویرردی انكچون ذو الاكتاف ایله مشهور اولدی یتمش سنه پادشاه
اولدی و بری دخی شاپور بن شاپور ذو الاكتافدر بش بیل پادشاه
اولدی شمر بفتحتین حوض و كولدر كه عربیده بركه و غدیر دینور بیت
رهی ز غولان تهی از شمر در و ریگ وار چین نیابی خبر شهریور
فرس قدیمده سادس شهور سنه در و تاریخ جلالیده آخر شهور
صیفدر و هر آیك دوردنجی كوینه در حذف واو ایله شهریر دخی
لغتدر نظم شهریور سهیل آمد پدید از هیچی نمی عجم چهره باز
معنی منهای ثانیه نظم چو در روز شهریور آمد شهریار زشادی نعمه شهر را
دام بهر شتروار دوه یوكیدر اصلی شتربار در شعار جامه
بیرونی دثار جامه درونی شر الطیور شر الطیوردن مراد خفاشدر
وجه تسمیه اولدر كه جمیع حیواناته و وحوش و طیوره نافع و
محبوب اولان شمسی دشمن اتخاذ ایدوب ساندن احتیاب و
فرار ایلدوكی اعتباریله در چونكه خفاش نور آفتابی دشمن اعتبار
اتخاذ ایلدوكی اعتباریله در چونكه شر الطیور دنیلدی كذلك
شموس معنوی اولان انبیا و اولیایی دخی دشمن اتخاذ ایلینلر
شر الدواب اولدی ولهم قلوب لا یفقهون بها ولهم اذان
لا یسمعون بها ولهم اعین لا یبصرون بها اولئك كالانعام
بل هم اضل آیه كریمه سنك موجبنجه بونلر حیواندن اضل و خفاشدن
ادنی و اسفل اولدی شوشتر موضعی است میان فارس و بغداد كه
شعشتری جامه آنجا بافند شار مار بزرگ و مایه بسیار

شکر بالضم قلبله منعمه محبت وجوارحله عبودیت وخدمت و
لسانله ثنا ومحمدت قیلمه دن عبارتدر پس نعمت عظما وسعادت
کبرا حقیقتده نظر اولنسه اصل شکر در زیرا منعم حقیقی یه طاعت
واکا محبت دنه اولی نعمت اولماز ولهذا حضرت حق داود علیه
السلامه یا داود اشکرلی بیوردقلرنده دیدیکه یا رب کیف
اشکرک والشکر منک نعمة اخری فجن عبد شکور شکرک
وطاعت ومحبتک نه مرتبه نعمت عظمی ایدوکنه عالم اولسه نعمت
شکرا کا جمله نعمتدن خوشتر اولور ونعمت محبتی قویوب منعم
حقیقی یه دائما شکرکدارلقدن منفک اولماز ایدی نیتکه حضرت
سلطان الانبیا علیه افضل الصلوات اکا حضرتلری ما تقدم من ذنبک
وما تأخر معفو ومغتفر اولمش ایکن ینه عبادات شاقه ده تکلف
بیوررلر ایدی حتی احیای لیال الیه دن مبارک قدم شریفلری متورم
اولمغین حضرت عایشه رضی الله عنها کوروب التکلف یا رسول
الله دیدکده افلا اکون عبدا شکورا بیوردیلر شکرک قدرینی
بیلن دولتله ایلر ونعمته اشتغالی قویوب منعمک طاعتی جانبنه
کیدر شامار بوزن ناچار نام جای کوهی از کران باشد
شار نام ولایتی حبشه اما در نسخه میرزا بمعنی بنای بلند وشهر
باشد وشهرها را شارستان کویند وبمعنی پادشاه غور و
غرجستان امد وبمعنی راه فراخ بیت پست باد این تو
خانه خان اینک یا فسحت تو شارع شار وان خطها که بگفت
راندن هر زمین پیدا شود سخنشار بوزن پوستار نام مرغیست
ابی ونیره کون که میان سرش سفید باشد شادخوار شادمان
باشد وکسی باشد که بی هیچ اغیاری ومزاحمی شراب خورد
شکیر بفتحتین وکسر کاف میوه ایست شبیه شفتالو
بعضی بکام سرخ باشد وبعضی سفید وزرد اما اشقر رنگ نیز

کویند

شورمور

نیز کویند شباقور بالتازی بوزن قباد و مرغ شبیره است
یعنی موجهای خرم وریزه شور مشغله وآشوب ودیکر معنی بهم
آمیخته بیت نه مطرب که آوازپای ستور آکر عشق واری سماعست
وشور شادبهر دال موقوف یعنی خوشدللی شنار بالفتح عیب
م الاصطلاحات شیرسوار آفتاب در برج اسد شمامه کافور
آفتاب شش اندرهیر زحل ومشتری ومریخ وزهره وعطارد وماه
شیر سپهر برج اسد شحنه پنجم حصار مریخ که به پنجم حصار
آسمانست اورا ترک فلک وجلاد نیز کویند شیرکیر بهم
مع الزاء شیز بکسر الله آبنوس شدرع همه تختها کرده از چوب
شیز شبدیز قهرباغ زات بیت من ورستم واسب شبدیز
وتیغ نیارد برو سایه کستر ومیغ وشیر رنگ دغراتی اسمیدر
که خسرو پرویزه بغشلدی بیت چو پرویز این سخن بشنید وشد تیز
بجست ازجای وشد بر پشت شبدیز وعلم موسیقیده باربد
اختراعی پرده ولحن در نظم هوای شب کوکرمی راه شبدیز شد ندی
جمله آفاق شبخیز وبرشهر اسمیدر شاه نیمروز آفتاب و والی
سیستان شکرریز نثار باشد نظم شکر نوش لب را شکرریز
کرد بر آن جان شیرین شکرریز کرد ودر نسخه میرزا کلام فصیح وبذله
کو باشد وبمعنی کریه شادی نیز آید شونیز بوزن شوبیز
زمین که از بهر کشت یا بهر باشد وزمین شیار کرده باشد
وتبع شینی غراب وشونیز سیاه دانه باشد شبخیز بوزن
پرخیز سرمای سخت شباویز مرغی که شب خود را از درخت
بیاویزد وحق حق کوید او را حقکوی نیز کویند نظم چو بس
جنبانی مرغان شبخیز جو شبها بر مرغ شب آویز م الاصطلاحات
شده سینه باز یعنی دو رنگ شش روز ای شش روز که
آفرینش عالم در دست چنانچه خلق السموات والارض فی ستة ایام

شاهد روز آفتاب مع الثنی شموس فتح سنبله سرکش
وحرون ومتکبر معناسنه در کلور نیتکه فرس شموس دیرلر یعنی یوروکس
سرکش وحرون اوله ورجل شموس دیرلر یعنی کیم کمسنه‌نک خلقی سرکش
ومتکبر اوله شامس بکسر میم جزیره بود در یونان زمین شدکیس
بدال مهمله وکاف عربی بوزن ابلیس قوس قزح و در تحفه
بسین مهمله نیز آید شماس اسبی که سیاهی چشم او بسپیدی آمیخته بود
اورا چقر کویند وان عیبهاست ونام مبارز تورانی مع الثنی
شاه ریش بیوک ارشونی دیمکدر شاه لفظی بزرک معناسنه در
پادشاه معناسنه دکلدر جمله‌دن بیوک اولمغله وریش ارشدن
مخففدر ارشون ذراع معناسنه در ع شاه ریش بود پهنا او
شاباش مختصر شاد باش که کلمه تحسین است کرسیم دهم هزار احسنت
ورز بخشی هزار شاباش شوش بفتح شین وکسر واو شاخهای
درخت انکور که عربی قضبان کویند بضم قاف وسکون ضاد معجمه شخش
بفتح شین وسکون خا وخزیدن ع که بکذرد محتاج نبود بشخش ودر
نسخه وفائی نام مرغیست ودر ادات بمعنی از جای فرود خزیدکی ولغزیدکی
ولیوستین وجامه کهنه نیز آمده شکیش بفتح شین وکسر کاف
جوالی بود که از دوغ کنند بعنی آن کیاهی که از و حصیر می بافند
شکوش بوزن نرکس بدبای شاش [illegible] شاشیدن
لفظنده تبول ایتمک معناسنه استعمال اولنمشدر بعضی سوزلرد
ایلمک وبیهوده کلام جاری ایلمک معناسنه استعمال اولنمشدر
م الاصطلاحات شاهد زربفت پوش آفتاب واسمان
ورنلین مع الطا شمط بفتحتین جامه کبود کتانی شباط
آخر ماه زمستان شط بالفتح کنار رود و دریا ودور شدن
ورود بود در بغداد شطط از حد درکذشتن مع العین
شراع بالضم سایبان وچادر اصلی عربیدر کمی یلکنی معناسنه در

ع شراعی برد زود بنهای تخت شاع فاش شد مع الغین شغ
بالضم اوکوز بوینوزی شناغ بالکسر شیر آور مع الفاء
شنذف بفتح شین وسکون نون وفتح دال طبل ودهل معناسنه در بیت
بتیره بود شنذف ونای ولی شنکرف رنجفزه دیدکلری بویا در
شکاف ابریشم کلاوه کرده ع شکوفه میچو شکافت ومیغ دیبا باف
وبمعنی رخنه ورخنه کنندن وازرخنه کردن نیز آمده شکرف بمعنی نیکو
ع اکر نقش مردم بخوانی شکرف وبمعنی حشمت وقوی وسطبر باشد
وبزرک ومحتشم انیز کویند ع شکرف کشت صبور وصبور کشت شکرف
ودر نسخه وفائی بمعنی خوش این نیز آید شف بالفتح بمعنی شب شکوف
همان شکاف بمعنی رخنه کنندن وشکافتن ع از آن پهلوان حمله صف شکوف
شرف بفتحتین تخته که پیش در بود وبزرکی وبالضم جمع اکنکره‌ها باشد
شغشف شاخ درخت ولی که بنبه مذاق بدانه کو دارد شاف
ترکوده چشم وبنبه نهد دفع رمد را شغف بفتحتین وباغین معجمه
درخوشی رخسار ولعل شود چنانکه قد شغفها حبا شغف
سرهای کوه وجیره شدن دوستی در دل م الاصطلاحات شش
خاتونه ردیف زحل ومشتری ومریخ وزهره وعطارد وماه
شحنه نجف لقب حضرت علی کرم الله وجهه مع القاف شرناق
بالکسر کوشت سرخ زاید که بر اجفان بر آید ع بتوک نیزه زچشمش
برون کشد شرناق شغراق بالفتح حیله کر وبازیکر شلغاق
بالفتح فرکشه وجنک شولق اسب سیاه که دم وپای او مایل بسپید بود
شارق آفتاب شرق مثله شفق شول حمره‌دیرکه افق
سماده بعد الغروب ظهور ایدر شایق شوق ویوکی شوق معناسنه
شهیق بالفتح آخر بانک کوده خر شدق کوشه دهن شقاق
بالکسر دشوار آمدن ودشواری برکسی نهادن وبایکدیکر دشمنی وخلاف کردن
شرق بر آمدن آفتاب الشق بالکسر نیمه چیزی م الاصطلاحات

شاه مشرق آفتاب مع الکاف شوکت بضم شین و فتح
لام مله قره بوزآت ع بزیر اندر ونش یکی شوکلی شباهنگ ایرنه
یلدزی کاروانه قرانه معناسنه که عربی طارق دینور و شعری دخی دیرلر
ع شباهنگ بر چرخ گردان بگشت و کیجه وقتی و شبانگاه معناسنه در
کلور ع شباهنگ چون برزد از کوه دود شترنگ زهر و حنظلدر
ع مرا انگبین داد و بود او شرنگ و در تحفه خرزهره باشد و آن گیاهیست
سبز که بغایت تلخ باشد شکنگ مطبوع و شیرین حرکات محبوب بدر
اصل معناسی خرامنده و راه زن و طرار معناسنه در وادات الفضلاده سرود
اغانی و ملکاره معناسنه مستعملدر و تحفة الاحباب ده تخم الجنه اولانه خیار
معناسنه ده مسطوردر و لغت وفائی ده خرطوم فیل معناسنه مذکوردر
شبکوک کیجه اوتوجی بر نوع قوشدر کیجه سائلی دخی مراد اولور
ع جهانکرد و شبکوک و خر منکدای شارک براء مهمله و زاء معجمه مرغکی
کوچک سیاه و خوش آواز که او را هزار دستان نیز گویند
شبچک شب برات که نیمه ماه شعبانست چک از صک معجم است
شاشک و شوشک بفتح شین دوم هر دو بمعنی چهار یار مصراع
کهی چغانه و طنبور و شاشک و عنقا عنقا نام سازیست اما
در لغتی نام نواییست از نواهای موسیقی و در نسخه میرزا بمعنی شپشه وایست
شکک بفتح شین و کاف فارسی که در دام او برند شکاشک و
شکشک هر دو مفتوح آوازهای پای باشد وقت رفتن
شلکک بکسر شین سکون لام فتح کاف ناودان شوالک
شین و لام مفتوح مرغیست که هر زمان بوی بکی نماید و بتازی ابو
براقش گویند شاک سینه بند زنان شمانچه و شاماک نیز
گویند شبچراغ کرمکی باشد که مانند اخگر تابان نماید از شب تاب
و غرو شک و کاعنه نیز گویند شرفاک بوزن افلاک آوازهای
و آواز دم اسب و شتر و امثال آن در هنگام رفتن بیت ماکه هنگام

رفتن اندر

رفتن اندر راه نبود مار و مور را شرفاک شبالنک بخر شقرنک
بکسر شین سکون قاف نوعی از شفتالوست که آنرا تالانک نیز گویند بعضی را
نیمی سرخ و نیمی سپید باشد و بعضی تمام سرخ یا تمام سپید باشد شالنهنگ
بوزن با درنگ کودکان باشد که بعربی مرهون گویند شترگاوپلنگ
زرافه شتاک شاخ نو که از درخت و ریاحین سر بر زند و نازک بود
و آنرا خور دستان نیز گویند شنک با کسر گل سیاه فام و تیره که
آنرا بدشواری توان کشید شفتاهنگ بالفتح تخته آهن که در آن
سوراخهای مختلفه کنند و باریک بسیار بود تا زر و آهن و امثال آن
در آن کشند تا دراز و هموار گردد و شاخسار و کمان نداف و مشته
او بعضی آنچه بر زه کمان میزنند در وقت پنبه زدن شبرنگ اسب سیاه
آنرا سیاوش و نام گلی است در بیابان خودرو و زرد و سیاه
و بوی ندارد شبک قارشدرمق خلط کمی تداخل معناسنه دخی کلور
نته که تشبیک الاصابع دیرلر تخلیط و تداخل معناسنه و یرلرسی
مشبک مختلط معناسنه اولور شباک با کسر دامها شراک با کسر
دوال نعلین و راه تنک که در وی پیاده توان شد من الاصطلاحات
شاه زنک کنایه از تبست ششدر تنک کاف فارسی این جهانست
شهنشاه فلک آفتاب شمع فلک آفتاب و ماهتاب شوربا
اشک اشک غمزدگان شاهد طارم فلک آفتاب شیر
زعفران فلک برج اسد مع اللام شل با کسر بر نوع
هندی حربه در که قوللنورلر شکال شبهه و سایه و شغال شمول
شراب دیرلر شنکل بفتح شین سکون نون و ضم کاف فارسی دزد و
راهزن و جنسی از غله است که آنرا ماشک نیز گویند شنگول
بکسر شین و سکون نون رعنا و در ساز شیردل سخندل شاپال
شه تنک شکل با کسر ناز و کرشمه شمل جن تنک من الاصطلاحات
شیردل بددل و نام دشطکل تره ای خاک نمناک مع المیم شجام

ضم شین و جیم عربیله بر مای سنجت معناسنه در که درختان ومیوه لره
آفت ایریشر **شم** فتح شین ام باشد برمیدن ونفرت کردن توحه و
افغان کردن وبیهوش شدن مشم بنی ارم **سیم** ماهی باشد کوچک که
بر پشت نقطه های سپید دارد و بعضی گفته اند نام رودیست که ماهی
ماهی دراز میباشد وبا ومنسوبست **شاثام** نوعی ازمزامیر است
شغلم ضم شین وتا والامله ظلم وتقدیه دیرلر وستم وغضب شتلم
نیز کویندش **شاسپرم** بسکون شین وفتح با وفارسی و را مهمله
یکی از انواع ریحانیست که اسپرغم نیز کویندش **شاه اسپرم** نام
یکی از اقسام ریحانیست که منبت او در بلاد عرب باشد وانواحوش
اسپرم نیز کویند **شلیم** بکسر شین وسکون لام جمع لست وانرا
کوچ نیز کویند **شنوم** بالکسر بوبم ولشنوم **شمیم** بوی **شولم**
واوایله و **شیلم** یا ایله شول دلوجه بغدایه دیرلر که مزیل عقلدر هرکیم
انی یرسه عقلی زائل اولور وقرامق وبدکلی قرمجه تخلمره دخی دینور
که بغداردن الکیلورلر **مع النون** **شارسان** شهرستان
معناسنه در قلعه وقبه معناسنه در کلور **شنین** بکسر الشین
سپید رکه دوودک کبی برنسنه در اطفال چالورلر عظیم صداسی
واردر و دللو دودک معناسنه در کلور که چوبانلر وغیرلر قوللنورلر
ونشستن فعل امر دخی کلور ماوراء النهر لغتیدر نتکه حضرت
مولانا قدس سره بیورر **مثنوی کو بدان بنده بود و بوصدر شین**
من بکیرم کفش چنین بنده کهین تا جو ریاو خشکی میرود
او بمهر قانه شنین میرود شستنه معناسنه در کما
قال مولانا فی المثنوی **پیر طفلان شسته پیشش بهر کدنا**
بسعد و نحس ولایی کند **شافیدن** یورمک لغزند کبی
سستا **شبیان** کسر شین وبا وعربیله بیمزم وپوشانه
معناسنه در **شمن** بفتحتین بت پرست **نظم** صنم کشته با لکس و کلیس

شمن **شعشان** بالفتح مرد دراز باریک **شبستان** معروف
وحرم معناسنه کلور که جماعت نساء عبارتدر و حرم سرای
معناسنه کلور **ع** اکوم شوم در شبستان او **ع** کجات اشبستان
بر ماه روی **شرمکین** شرمسار معناسنه اصلی شرمکیندر **ع** چنان
شرمکین نزد شاه امدند **شکردن** کسر شین وفتح کاف عربیله
شکار ایلمک معناسنه در **شکوهیدن** قورقمق وهیبت الماق
معناسنه در شکوه مهابت وعظمت معناسنه کلور واو
دخی لغتدر نتکه حضرت مولانا قدس سره الاسنا بیورر **فی المثنوی**
شحنه از قوم الکوهی نهد * پهلوانرا ازان دل بشکهد * شکفیدن
کل وچچک آچلمقدر اصلی شکوفیدندر **شایستن** یراشمق
وقیاقت دینور مستقبلاتی سین داله تبدیل اولنوب
شاید دینور **شایدی** مثله **شایان** صیغه مبالغه در
لایق و یاقیشق معناسنه در **ع** که دل و دین را بود شایان
شکن فتح شین وسکون کاف ایله قورانن ولاییدر **شکن**
کسر شین وسکون کاف ایله بورغونلق معناسنه اسم مصدردر و بوکلم
وقیوردم معناسنه کلور **شکنج** دخی دینور سرود ولحن ونغمه
معناسنه کلور **شکافه** سازرخمه سیدرکه عرس مضراب دینور
شایکان کاف فارسیله سخره واجرتسز الشدر **ع** مفرمای در بعد شرا
شایکان اصلی شاه کاندر کان بر نوع ادات نسبتدر
خدایکان کبی **کنج** شایکان خسرو پرویزک بر کنجیدر
ومطلقا کنج فراوان معناسنه کلور **ع** بقدر جود تو در کنج شایکان
کوهر ومطلقا فراوان وبی نهایت معناسنه کلور کوک کنج
الطعنه کوک عمر شیء ان الطعنه **ع** ابن کرامات شایکان که سیرد
دخی قافیه قافیه شایکان بر معیوب قافیه در عامه ادبا
عندنده جمعه دلالت ایدن الف ونون ایله اولان قافیه در

یاران ودوستان کبی که امثالی بی پایان وفراواندر وبعضیلر قیسن
اول قافیه درکه حرف رویسی اصلی اولمیه خواه مکرر اوله خواه اولمیه
ومحققین قیسن مطلق ایطادن عبارتدر که محللری مبیندر بیت
بیت فرومایه ان مزحف قافیه هرزه ان شایگان شوریدن
دورت معناسی واردر بوری تهییج شر ایلمک معناسنه در بیت
اگر ما لسوزیم تهیج شود گزین شورش ابو پسکر بود اصل معناسی
قرشدرمق وتحریک معناسنه در حتی سلحشور سلاح قرشدرجی
دیمکدر قرشدرمق بونی استعمال ایلمه ذر کنایتدر ثانی ایو شمک
واوالشمق معناسنه در نظم بدو گفت رستم که مندیش ازین که با
ما شورد کس اندر زمین ثالث چالقه مق وبولاندرمق ومکدر
ایلمک معناسنه در نظم بشوریده امد بیمه اب شور تهی شد زماهی
بیننده نور وحضرت مولانا قدس سره الاسنا بیورر مثنوی
بر مشوران تا شود این اب صاف واندر وبینی ماه واختر در طواف
شوربخت مکدر الاحوال وبدبخت معناسنه بوندن ماخوذدر نظم
شوربختان باززو خواهند مقبلان از زوال نعمت وجاه بولانمق
ومکدر اولمق معناسنه در متعدی ولازم گلور مجازا بوهم ده اولمق
معناسنه ده گلور ع بشوریدست همیشه از گفت او وحضرت
مولانا قدس سره الاعلانک بوبیتنده شوره مایم وکدورت معناسنه
اسم مصدردر شش خلق جمله جمع شد در گور او موکنان
جامه دران در شور او وعشقدن بر همزن مضطرب اولانه شوریده
دیدکلری بوندن ماخوذدر رابع شماته واواز موحش معناسنه در ع
زشوریدن وناله کره نای بر افتاد تبلرزه در دست وپای
شان ضمیر غایبدر انلر دیمکدر ع ببینیم تا چیست اغازشان
برهنه شود بیگمان رازشان وبلکو وفی معناسنه گلور
سین مهمله ایله لغتدر وشاینده فعل امر واسم فاعل دخی گلور

شاینده

شایندن طراقی معناسنه در کومج بالی شهد معناسنه ده گلور
حقیقتده قرص عسل اسمیدر که آن انگبین ده بال ایدر ع لب شکر
مذاق وانگبین شان مکر خوانمش از انگبین شان شارستان
بکسر راکشنک وشهر بعضی گفته اند قبه بزرک که براطرافش
بساتین باشد وبمعنی قلعه وحصار نیز امده ع زپایه پایه ان
بی کنایه شارستان شوان بکسر شین بمعنی شبان شادروان
بساطی گرانمایه باشد که دربارگاه بگسترانند ع چو نهر پای بدین
صدر وبدین شادروان ودیگر بمعنی زیر کنگره عمارت عالی
وبمعنی سایبان وسرورخانه نیز امده ع درونم خوان شادروانه معقود
وشادروانه بحذف را نیز اید ع خسروی شادروان گونه گون
شیلانیدن بافارسی چسبانیدن شکیبائیدن صبر کردن
شکیفتن بوزن فریفتن مثله شیوان بکسر شین بمعنی ده
شکوفیدن گشودن وگشوده شدن ورخنه کردن شودن
بوزن بودن یعنی شدن شرآن بضم شین وتشدید را بعیز روان
وریزنده بیایی وبعربی تجاج گویند بفتح تاء مثناة وتشدید جیم
اول شمان نوحه کنان وبمعنی نفرت کنند وترسنده ورمنده
وبیهوش شونده شیان بفتح شین وباخطی جزا ومکافات
شخادان بخاء معجمه ودال مهمله بناخن کنند ومجروح کنند
ع شخادان حلگاه دریدگان شخیدن بوزن کشیدن ازجای
فروافتادن ولغزیدن شخاییدن بوزن دمانیدن بمعنی
ریش کردن وخلیدن شخولیدن صفیر زدن وپژمریدن
شخلیدن نیز با تخفیفست وبمعنی صفیر زدن کمال فی المسود
ای شخولیده بکره میرسد سرهمی برداشت ودر خود میرسد
شخوتن بالکسر تراویدن جراحت وخلیده شکول بالضم تعال
کردن باواز وپرواز مرغان ووحوش وامثال ان شمیدن بوزن دمیدن

یعنی ترسیدن وبیهوش شدن ورمیدن وبمعنی نوحه کردن وافغان
کردن ومتنفر شدن شولیدن متحیر ودرمانده نشستن شیدا
بالکسر خوان طعام شومیز بدن زراعت کردن شبجون شبجون بالفتح
شاخ برشاخ زدن وبلحی وشبجون بالضم شبجنک جمعیدر که بودن
غصن معناسنه درمنکه الحدیث ذو شجون برلر ذو فنون معناسنه
وبرلر شجی اندوه بفتحتین راه وبتازی حاجت شجنه جماعه ولواحق
شجن شجب بالفتح با جای حلقی بر کردن کقوله تعالی فی الفلک المشحون
شطن بفتحتین رسن دراز شطان جمعه شادن آهو بچه
شادمان دال موقوف خوش وخوشدان ونام شهری شنفتن
بفتحتین شنیدن شاه زنبوران یعنی ان مکس شهد که پیش
امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه ایمانلی وردی واو پادشاه زنبوران
بود یعسوب نام داشت واورا امیر النحل نیز خوانند شبروان
یعنی شب بیداران از صلحا وعشاق وعیاران شیشه کردنان
احمقان این شیشه کردنان که ازین شیشه کبود شیر شادروان
یعنی صورت شیر که در جامه خانه وبسط ودر سایبانها باشد
شیطان معروف ناسده جنیدن وحیواندن متمرد اولنلره شیطان
دیرلر تشیطن الرجل دیرلر یعنی برکمسنه متمرد وسرکش اولسه یعنی
اسب سرکشه دخی عرب متمرد اولدوغندن شیطان دینر قال کلام
لغت عربده شیطنت تمرد ایتمکلک وگردنکشلک اولوب متمرد
اولنه شیطان دینلدی فی الاصطلاحات شش پنج زدن
کنایه از ذکر کلمه هوست شیخ عطار نظم هفت دریایی دو جوهر
موجزن کردانی این سحی شش پنج زن بو بیت شریف
تلگلشه ذکره ترغیبدر زیرا ششدن مراد واو در وپنجدن مقصود
ها درکه هو اولور یعنی تعرف خدا الیقین هو ذکرینی تکثیر
ایتمکله بولور شلابین اوچ معناه کلور آلودم ومبرم وکرانجان

بیت اشلابین

نظم ای شلابین شیره خامی تکش ارساقی هوس جامی ترسیدن
الودم معناسنه فهم اولنور وبراوکن اردینه اولوب برودم آیولمیوب
تعلق ایدن کمسنه دخی دیرلر حتی محتشم کاشی بر الحان مفتون
اولوب فرصتی میسر اولمدقده شرم مستولی اولوب بو اشیا نخال
اولدقده دیمشدر ع که این شرم وادب بگذار وبرخیز شلابین
واردر دامانش ادیر ترسیدنه کرالحان معناسی فهم اولنور
ستان قلندران کنایه از افتابست شش سوی و
هفت خوان شش جهات وهفت کشور شبکیوفشان
شب شیر کردون برج اسد وافتاب واسمان و سهیل
اضافة الشی الی نفسه شمع زنگاری لگن افتاب شه چین
افتاب شیر شنکرف کون هر دو کاف فارسی انکوری
شیر مردان سالک ودلاور مع الواو شبو انسی
صد فراز که بوقشدر اصلی شیب ع سوی کوه البرز از صعب شبو
شاه دارو شراب واین نام احمشید بر وقرارداد کم شیخ
ابی در تواریخ مسطوردر بیت شاه دارو بود شراب و
زوجو بر حد اعتدال خوری لیک باز هم بمی دارد تو بر افراط اگر
زلال خوری شیشو بکسر شین اول وضم شین دوم یتیهو شترکاو
زرافه بترکیدر تابیه شنجو حرنه دیرلر فی الاصطلاحات شبرو
عیار وسالک وشب بیدار ودزد وراهزن مع الهاء
شاره اهل هندک بر نوع لباسیدر که اکا شال دیبور
نظم بی شال سر بندیش اوزند شده تار وپود اندر وتابدید
شه شاهدن مخففدر ومقام نفریده تفخم معناسنه کلور
شاه پادشاه واماد معناسنه کلور شوشه النغه وکومش
سبیکه سیدر نتکه تعریف یارانه دیمشدر نظم بی شوشه زر
بسیم اندر است دو سیبش خوشاب وازکوه است ولو مورک

اوزونلرینه دخی کوشه دینور نظم کوشهای زکال مشکین رنک
کرد اتش چو کرد اینه زنک ٭ و شهد اقربی اوزره نصب اولنان
علامتدر بیت چونکه کوشه تربت بدر وید الماس شکسته در جکر
دید ٭ ولیشه و یغنی اولان تسنه کوک نعد اکرک خاک اولر نظم
دمدلاله از کوشه خاک غم کنار وید از کوشه خاک غم ٭ و هر نسنه نک
ریزه سیدر نظم کوس از بهر باج زرکش ست ٭ کوشه زر بهر هام بر کف دست
شفشه فا ایله دخی لغتدر نظم ندارم دست خویش از دانشش باز
و کرکیر دم از جهم شفشه در کاز ٭ شبه شین ایله با النسبت
اختصاصیته دنه عرکبدر قره بو نخقدر معرب شبح در ٭ و فی الصحاح
السبج الخرز الاسود معرب شبه نظم شرجه شبه دوشته لقیز
نه بهرام پیدا نه کیوانه نه تیر ٭ و دخی کیجه لک معناسنه درلکن عدد له
استعمال اولنور یکشنبه دوشنبه کبی ٭ ایکشنبه دوقی کره خاک
هر سر اوست اسیر زنه نتوانشد بسالهای دراز ٭ و دخی بودیکنلو
اغاجدرکه اوج ارشون مقداری اولور قتی بیرلرده بتر ورسین
یپراغی کبی یپراغی اولور صاری یه مایل فرلنجه چیچکی اولور و تخمی کندر
تخمنه بکزر ولغت عربدر شبه صاری تفردرکه بوکخ دینور
وفی الصحاح الشبه ضرب من النحاس ٭ شیده شید ایله با اختصاصه
دنه عرکبدر افراسیابک بر اوغلیدر اسمی ایشنکدر و ذات
معناسنه دخی اکلور وجه تسمیه یالونی کنشه خشن صورتله شاهدر
باج کتورن وسعت سیرده ونام ملکنی کبه کتبت بهرام کورده عمارت
عمارت کرد وشهر امل بجایزه کرفته نظم شهر امل بشیده داد
تمام تا نشود شاد شین از بهرام ٭ شخوده طاق ایله بوزی
مجروح اولمق معناسنه در شخودن مصدر در نظم همی کشت
غلطان خاک اندرا شخوده رخان و برهنه سرا ٭ مجازا
مطلق مجروح معناسنه دخی کلور شانه طارقدر شانیدندن

ماخوذدر

ماخوذدر اسم آلتدر طوار قشاغیسی معناسنه دخی کلور کما قال
فی المثنوی کفت بستان شانه پشت خرجار کفت لاحول
ای پدر شرمی بدار ٭ و یا معناسنه دخی کلور که انکله غله صاووررلر
ایکی معناسی دخی وار در بری بال قرصی معناسنه در نظم ز انکه چون
نحل این بنا را خود مهندس بود شان ٭ ابچه اینه شانه
انکبین کیشت از صفا ٭ ثانی یغرک کورکی معناسنه در کما قیل فی
المثنوی کفت بر وجه موضع صورت کنم کفت بر شانه کهم
زنان نهم ٭ یورکلر و تورکلر قیون و کجینک یغرینک کوریکنه
نظر ایدوب آنده اول سنه نک احوالنی استنباط ایدرلر عربلر
بو معرفته علم الاکتاف دیرلر نظم در شانه کوسفند کودونی
هر حکم نه از زمان بینیم نظم همچنین شانه را از کوشت کی که تا بینی
یکی آینه غیب و شد مجنون و حیرانش ٭ نه از بن کمترست
انسان و عارف کمتر از افغان بین در شانه بزناچه می بیند
افغانیست و افغان بونده هنود و تبتی بر قومدرکه اثلی
اغوان دخی دینور اول ولایتک قویون کوجر یورکلری وار در که فن
شانه ده عظیم مهارتلری وار در علامه شیرازی کلیات ابن سینا
شرحنده دیمشدر که علم الکتف ماهر اولانلر شانه ذبحه سنده اینه
احوالنی استنباط ایدر اول سنه ده اوجوز لقمی واقع اولور قحط می اولور
کثرت جنک و جدال وارمیدر یوقمیدر احوال ملوک و وزرا و اکابرنه منوال
اوزره اولور بالجمله تعیین ایدرلکن بو فالک شرطی وار در بری مسئول له
و مسئول عنه نیتی ایله بر قیون ذبح اتمکدر و بری دخی اول قیونک
مسئول له مالندن اولمقدر و بری دخی اول ذبح از دیاد ماهیه
اولمقدر بری دخی ذابح و مسئول طاهر اولوب کناهسلری دخی پاک
اولمقدر و بری دخی کورکه تحقق و دمور کمتمی و اصل اولمقدر
و بری دخی اول کورک ارقه سر کونش و و سطنده زیاده سر اولانه نور

نظر ایدهنک بوزنه مقابل ومقدر یعنی کورکن نقش اولان
رقوم واشکال ودوائر ونقاطه بتدقیق نظر ایدوب امارات و
علامات ایله احوال مذکوره استخراج اولنور ومحل استخراج اولان
خطوط آیینه وآیینه کاه دینور نظم دوشانه دست ظفر ایشیه یعنی
هم آینه هم صیقل شمشیر قضایی شایسته بیاروبراشق
ولایق وزیبا معناسنه در شایستندن مأخوذدر وتجار اصطلاحنجه
چوق قماش ومتاع نمونه سیدر که مشتریه کوسترلکه لایق اوله نظم
شایسته بدبت ارکه ببیند بدین شهر شایستکی جنس چه
بسیار وکم راه شادکونه بسکون دال مهمله وضم کاف فارسی
جبه پنبه اکنه وبمعنی تکیه کاه نیز اید نظم بر شادکونه تکیه
زده شاه شادکام دولت زهی وبخت مطیع وفلک غلام وبمعنی
زن مطربه نیز اید ع در بزم دلفروزت ناهید شادکونه شب بازه
سکون باء اولی وفتح زاء تازی شب پره شیر شرزه شیر بوبنه
دندانی یعنی خشمناک شکافه مضراب که بر سازها زنند وزخمه
نیز کویند شو وبسین مهمله نیز امده شکره بکسر شین کاف وراء
مفتوح مرغان شکاریرا کویند شکه شکوه حشمت وشکوه
بمعنی ترس وهیبت نیز امده نتکه حضرت مولانا قدس سره
فی المثنوی کفت کره میشنخواند این کروه زاتفاق بانک شان
دارم شکوه میشنخواند یعنی صفیر زنند شاهنده بوزن
تابنده نیکوکار وصالح شکوهیدن یعنی اظهار بزرکی کردن وکوش
بسخن کسی انداخته وزیبا شده وترسیدن وبمعنی اسب بسر
درامده شکسته بکسر شین تا مشدد مفتوحه هر چه شب بر او
کذشته باشد وبمعنی انکور نیز اید شخیده بوزن کشیده افتاده
ولغزنده وشخشیدن نیز بدین معنیست شاخابه باخا معجمه
وفتح باء عربی بوزن پایابه نهری وجویکه از دریا جدا شده ع خلیج کویند
شابسه

شابسه بضم بای موحده وفتح سین مهمله اکلیل الملک
شکاه بوزن نکاه تیر دان که شغا وشکا نیز کویند بیت
همچنه کمان کشد سرکلک وی از شکوه تیر عدو مملکت شاد رشکاه
شماله بالفتح شمع وقسمی از برنجی که مخصوصست در شیراز
شمغنده بالفتح وغین معجمه وسکون میم ونون متعفن از آدمی
وغیره ودر سامی بمعنی زن بدبو اید شکله بالفتح وکاف فارسی
ریشه دام جامه وغیره وبمعنی دانه انکور وخرما نیز امده بیت
درخت خرما صد خار پشت دارد وخشک اکر دو شکله خرمای
خوب وبو دارد شنوشه بکسر شین اول وفتح دوم وضم نون عطسه
شوره بفتح شین محل وصح بضم شین خاک نمناک
شهله بفتح شین ولام وسکون ها کوشت بغایت چرب
شیلانه عناب واورا شیلان وجیلان نیز کویند شیرونه
بوزن فیرونه شیرینه بوزن دیرینه مرضیست از امراض دواب
شیشله بکسر شین اول وفتح دوم سست وبی قوت باشد
شیغلیدن بوزن فریبیدن افشاردن وصفیر زدن وشگفتکی
ودو ابکی کننده شکربوره سنبوسه شکری که از ابطاق
تشبیه کرده اند بامیوه ها در فرون میپزند ونیم قندیان شکر
پیره کویند شکوفنده یعنی شکافنده ورخنه کننده
شنته بفتحتین اواز اسب باشد که انرا شیهه نیز کویند
وبتشدید نون نیز اید وبا زبش صهیل کویند ودر تحفه
شتنبه بوزن بنبه نیز باین معنیست واواز شیر را نیز کویند
شیفته متحیر ومدهوش شنکه بکسر شین وفتح کاف
وسکون نون کرشمه وغنج شهکانه بفتح شین زالکر شامیانه
سایبان شرطه بالفتح باد موافق وارشح وامدن محققست که هنکام
طوفان در دریا ابر متراکم باشد وبدریا زلزله می اید تا انکه ان ابر

ابر بماند طوفان نثار آمد بادی که آن ابر را دفع کند آن باد را باد شرطه
میگویند ع کشتی شکستگانیم ای باد شرطه برخیز شکفته بفتحتین
بوک نو دمیده وگل دهان بسته که از شاخ سر بر زند و آنرا
شکوفه نیز گویند شکم خوار یعنی سخت گرسنه و بسیار خوار
شکمها چار پهلو کرده یعنی شکمها سخت سیر و پر کرده
نه فلک بر خوان انعامت به پنج انگشت از فرط نوبت شکمها
چار پهلو کرده اند شوربه بای باران شکرخنده بفتحتین
آن خنده که از خوشی باطن زاید و خنده شیرین و تبسم
شمیده بالفتح رنجیده و بیم زده و بیهوش شده و لهو کرده
شنشه شینک ضمه سیله نف تف دیگر فتح شینله گشت
گشت معناسنه اولور مات دیگر شانگاه بغزین معناسنه
درکه ارقه نک ایکی کورک اورتاسیدر شرفه فتح شینله آواز پای
من الاصطلاحات ششتش ضربه شرابی این نام جمشید نهاد شمع خجله
آفتاب شب نیا سوده یعنی شب بیدار مع الیاء شاماکی
سینه بند زنان شب بوی عنبر بیت شه عادل جمال دنیی و دین
که خاک در که اوست شب بویست شکبوی بوزن بدخوی آواز پای
مردم آهسته رونده و رتب و غیره و بعضی بجای کاف لام آورده‌اند
شیانی بوزن نهانی درم ده هفت که در زمان قدیم بشهر هری
رایج بوده ع از شیانی درم هزار هزار ششتری زر خالص
ع کوه زر درم دهی صره زر ششتری شکر ریزی گریه شادی
و گفتار نرم و شیرین شاهانی انگور سیاه مخصوص که در فرودین
شاطی درم گنارینه دیوار شیشه حلب شیشه که در حلب زنند
کاسه و پیاله اغلب از جای لطیف بوده من الاصطلاحات شش دری
این جهان شیر آسمانی برج اسد شاه مثلثی آفتاب شمع الهی قرآن
مجید و اسلام شب پیمای شب بیدار و عاشق شب بیماری شب بیدار

باب الصاد مع الالف صحرا بیابان صحاری جمعه صخره صما
سنگ سخت و سنگ ناهموار و لشن و شکبت سیاه و در بیت المقدس
صبا بالفتح بادی که از مشرق بمغرب رود و بادی که بصبح وزد
دبور انک مقابلیدر شمال قطب شمالیدن اسر و آنک بیله دبولو
جنوب انک مقابلیدر صفورا حضرت شعیب علیه السلامک کوچک
قزینک اسمیدر که حضرت موسی علیه السلامک زوجه‌سی اولدی
و حضرت موسی علیه السلام انک مهری ایچون اون سنه خدمت
ایتمک ایلدانی الدی که بعض کیلر ناطقدر صبا بالکسر کودکی و با کودک
بازی کردن صاحب جوزی یعنی تیر که تنازیش عطارد خوانند
که او دبیر فلکست و خانه در برج جوزا دارد مع الالف صرلاب
ترازوی شمس که اسطرلاب مخففدر صلاب بالضم و التشدید
هم بابی معینیت صلب بالفتح سخت و پرده از پرده‌های چشم
صلب بالضم استخوان پشت صلاب پشت و ریشت صخب
بالفتح اختلاط الاصوات یعنی فریاد و فغان صوب بالفتح
جانب و باران باریدن و از هوا فرو آمدن و بچیزی رسیدن
صائب تیر که بنشانه راست آید صواب راست و به اندر
کار من الاصطلاحات صبح ملمع نقاب صبح کاذب
مع التاء صامت مال صاحب سیم و زر و جواهر و مال ناطق
اسب و شتر و دواب و امثالهم صیت بالکسر جمع صیلة ای
عطای شعر صبابت رقت و شوق و حرارت صمت و
صمات و صموت خاموش شدن صولت گردنکشی کردن
و حمله بردن من الاصطلاحات صبح رایت صبح صادق مع
الجیم صهریج صاریج دبدکلریدر صلج کرم پیله صاحب
التاج یعنی خورشید و غضبناک و فلک نیز گویند مع الحاء
صریح صحیح و آشکارا الصباح اغنی من المصباح ضرب
مثلدر سؤال کسبه که مسئله ظاهر بی ایراد ابلیه بو قول ابله که

لا حاجة الى المصباح عند ظهور الصباح صبح مصدر در صباح تصبیح
صبحادنه م باب ضرب صبحه جاغرمق واوتمک معناسنه در
صرح حاء مهمله ایله قصر یعنی کوشک و محکم معناسنه کلور مع الخاء
صراخ بالضم اواز و فریاد صریخ اواز و فریاد خواه و فریادرس
صماخ بالکسر سوراخ کوش و در لغت عربی صاد و خا بودن لغت
باسین هم امده است مع الدال صاحب رصد یعنی حکیمی که
عمارتی بلند بقصد کز تیغ کوهی شامخ نشسته طلوع و غروب
سیارات و ثوابت معاینه کرده صاحب عبّاد نام وزیری
که بغایت عاقل بود صدم صدود عمارتیست برای دیدن وقت و
ساعت منجمان سازند صُعُود بضمتین بر امدن و بالفتح
عقبه دشوار و کوهی بود در دوزخ صعد بالفتح و کشیدن بر کوه امدن
و کوه صدید بالفتح زردابه و خونابه و انچه از تن دوزخیان برون
اید و بانک کردن صرد بلند شدن از نشانه صرفه نبرد غالب
نیاید و سبقت نبرد مع الراء صدور صدرک جمعیدر
صدر هر شینک اولنه دیرلر و رئیس و بزرکی معناسنه هم کلور
صرصر باد سرد و سخت صریر بانک قلم و بانک قلم و تخت
و نعلین و انچه بدان ماند صلیب اکبر یعنی تقاطع خط استوا و خط المحور
و فی المؤید تقاطع میل شمالی و میل جنوبی و تقاطع فلک تدویر
را نیز کویند من الاصطلاحات صباغ زر افتاب صباغ انبار
ماه صدف کهنه ساغر سیم بلورین صباغ جواهر افتاب
صفحه تیغ سحر افتاب و روشنی روز مع العین صواع
بالضم جام که اب ازان خورند صفع بالفتح سیلی زدن مع الغین
صباغ رنک رز صدغ زلف پریشان و دنبال چشم و کوشه
مع الفاء صدف کرانه کوه و کوه بلندی و کوش ماهی که
از خانه مروارید است صفصاف درخت بید صرف بالکسر

شراب بی امیغ صف بالفتح رسته چیزی و نمازگاه صفصف
زمین هموار صلف بفتحتین لاف زدن و بی بهره شدن
مع القاف صعق بالفتح بیهوش شدن و مردن صادق
حضرت اسمعیل علیه التحیة و راستکوی صداق بالفتح کابین صدوق
بالفتح راستکوی و هو ابلغ من الصادق صدیق بالفتح دوست
صدّیق بالکسر بغایت راستکوی بناء فعیل مبالغه را بود و نیز
حضرت یوسف علیه السلام و حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنه
مع الکاف صعلوک فقر و درویشی مع اللام صِل
بالکسر ماربد که در افسون و تریاک کار نکند و چون بکزد در وقت
بمیراند صُلصُل هر دو صاد مضموم فاخته صلیل اواز لکام
و بانک زخم شمشیر و بانک اهن صُهیل بالضم صدای اسب
دیرلر مطلقا و از معناسنه ده استعمال اولنور صقال بوزرکنات
بر سنبه صیقل اوروب جلا ویرمکه و روشن ایتمکه دیرلر مع المیم
صارم شمشیر تیز لقوله تعالی السیف الصارم الذی لا ینثنی و لا ینبو
عن ضربته شمشیر که چون قطع کند چیزی را از غایت سرعت
الوده بخون و غیره نشود صمصام تیغ بران صریم شب و روز
صمیم بی امیغ و کزیده هر چیزی و میانه دل مع النون صاحبقران
یعنی ان مولود که مسقط راس او بوقت قران عظمی باشد
و برج قران در طالع بود صحن کشاده کی سرای و میان
بیابان و قدح بزرک صولجان بالفتح معرب چوکان صین
اقلیمیست بغایت فراخ جمله کافران کارند و در صین مروارید
باشد بغایت نیکو که یکدانه صد هزار دینار ارزد و چین معجم است
صادران و واردان صادران صادرک جمعیدر که طوغیجی
یعنی ظهور ایدیجی و واردان واردک جمعیدر که کلیجی و حاضر
اولیجی معناسنه در صوان ضمه و کسر ایله خفتان و لباس تیغ

حفظ ایلدکلری اوعایه دیرلر صبیان بالکسر جامه دان ونقاب و
پوشش ورمه کا و دشتی مثنوی صابرین وصادقین ومنفقین
چون بدی بی رهزن دیولعین صابرلر وصادقلر ومنفقلر
رهزنسنز ودیولعینسز نیجه اولورلردی اکر رهزن اولمسه و دیولعین
اضلال واغوا قیلمسه صابرلرک وصادقلرک صبر وصدقلری و
منفقلرک انفاقی ثابت اولمز وظهور بولمز ایدی زیرا صابرلرک
صبری وصادقلرک صدقی ومنفقلرک انفاقی رهزن ودیولعین ایله
ثابت ومتحقق اولور نیتکه حق تعالی کلام مجیدنده بیورر
الصابرین والصادقین والمنفقین والمستغفرین بالاسحار
دیو کندولرک صابر وصادق وقانت ومنفق وسحرلرده
مستغفر واو یاتق اولان قوللرینی مدح قیلور اکر رهزن نفس
وابلیس حسن اولمیدی بونلر بو مدحه لایق اولمزلر ایدی نیتکه
مولانا جامی رحمه الله علیه نفحات الانسده سید احمد رفاعینک
منقبه سنده بیان ایدر که حکایت شیخ ابو الحسن علی که شیخ
احمد رفاعینک خواهرزاده سیدر بویله نقل ایدرکه بر کون شیخ
احمد رفاعینک خلوتخانه سی قپوسنده اوتورمشدم انک اوکنده
بر کمسنه نک آوازینی ایشتدم چونکه نظر ایلدم کوردم که انک اوکنده
بر کمسنه اوتورمش که هرکز اول کمسنه یی کورمش دکل ایدم بر ساعت
مقداری بر برلریله مکالمه ایتدیلر پس اول شخص بعد زمان خلوتخانه نک
بر روزنه سندن چقدی وبرق خاطف مثال هوا جانبنه وار ایدوب
کتدی پس شیخ حضرتلرینه واروب دیدم که بو شخص کیمدر شیخ
بکا دیدی که سن اول شخصی کوردکی دیدم که بلی کوردم پس شیخ
بکا دیدی که اول شخص رجال اربعه دن بو عزیزدر که حق تعالی انی دریای
محیط اوزرینه موکل قیلمشدر ودریالر انک تحت تصرفنده در دیو مشدر
اما اوچ کوندر که کندی مرتبه سندن جدا اولمشدر لیکن کندی مهجور بیلمز

بن شیخ حضرتلرینه

بن شیخ حضرتلرینه دیدم که یا سیدی اول عزیزک کندی مرتبه سندن دور
ومهجور اولمسنه سبب ندر بیورک دیدی که اول عزیز جزایردن بر خالی جزیره ده
اوچ کوندن اوچ کیجه علی التوالی یغمور یاغدی واول عزیزک خاطرینه بو کلمشدر که
نوله یدی بو یغمورلر حق سبحانه وتعالی معمور اولان یرلره یاغدیردی خاطرینه
بو کونه خاطره خطور ایلدیکی سببدن اول کمسنه مرتبه سندن دور و
مهجور اولدی بن شیخ حضرتلرینه دیدم که یا سیدی بو حالدن اول کمسنه یه
خبر ویردکمی شیخ دیدی که اندن استحیا ایلیوب اکا سن مرتبه کدن
دوشدیکنی بو خبری ویرمدم دیدی بن شیخه دیدم که نولیدی بن آنی
کورسم اکا خبر ویرردم دیدم شیخ مصلحتدر ایدی کوزیکی یوم دیدی
پس بن دخی کوزیمی یومدم واحد وغم بر کیفیتدی بر خالی جزیره ده کوزم
آچدم اندن سیر قیلدم کوردم که اول عزیز بو موضعده اوطورر
اکا سلام ویردم سلامی الدقدنصکره اکا کندی حالندن خبر ویردم
فی الحال اول مرد بکا جبر ویردی ودیدی که لطف ایله یا شیخ بنم ایچون هر نه کیم سکا
دیرایسم بنم سوزیمی طوتوب قبول ایله بن دیدم اکا نوله بیورک دیو
اول مرد بکا دیدی که بو بنم ردامی بو غاربمه طاق واوجنی آلوب
بو طرافده ندا الکه هر کیم حکیم مطلق حضرتلرینک کار شریفنه
اعتراض ایلیه انک سیاستی وجزاسی بودر دیو بنی اکا مخالفت ایتمیوب
انک ردا سنی بو غارینه طاقدم وبو وجهله ندا ایلدکده هاتفدن
بر آواز کلدیکه ای غافل انی قوی که آسمان انک حقنده خروشه
کلدیلر وفرشتکان قیل ایلر وندا ایدر مقال ایدرلر خشنود وراضی اولوب عفو ایلدی
بو آوازی مسموع اولدقده بیهوش اولدم چونکه عقله کلدم کندیمی شیخ
احمد حضرتلرینک حضورنده بولدم دیدی صاد مع الواو
صبور مثل کوزه کیبی صفو جیر بوکینه مع الهاء صبوره
بالفتح ورای مهمله مفتوحه مخفف وبلیه صرفه بالفتح نفع د
فایده صرفه بر خانه بی ایلدیکی یعنی کیدرکی ویکی از منازل القمر

وغلبه چنانچه صرفه بر فایده بی بلدکی صرفه بر دای غالب بنیادم صرفه
بردم غالب امدم صَنَوره ضد نوع وصد گورت صَدمه سه
آسیب صفحه یک روی ویکسوی کردن ویکروی ورق ورجنی
صَوله حمله کردن وحمله بردن صبیحه بامداد صباحه نیکو روی شدن
صه بالفتح خاموش باش صَهٍ با تنوین نیز من الاصطلاحات
صواره نعره واواز واه بلند ودردناک راسب خانه
صبح صادق مع الثا صبوح وقت صباحده نوش
اولنان باده یه دیرلر صبی مغیل وبنی اوزنه صبادندر
صباوت میل ومحبت دیرلر طفله دخی انکچون صبی دیدیلر که اکثر
گوردوکی شیئه مایل اولور صین دوست یگانه وبرگزیده
صنابی اسب کمیت یا اشقر که سپیدی بر روی غلبه دارد
ویقال اسب که میان موبهایش موی سفید امیخته باشد صیرفی
صراف من الاصطلاحات صبحای قدسی عالم لاهوت
صبور صبحگاهی ان اواز که وقت صبح کنند وان آه که در وقت
صبح زنند صبور نیم شبی اه نیم شبی باب الضاد مع الالف
ضحا چاشتگاه فراخ طعام ان ویقال جمع ضحوه وقیل الضحی
بعد کالضحی ضراء تشدید را ایله حال تنگی ودرویشی وسختی مع الباء
ضرب اول مفتوح ودوم ساکن زدن لازم کوفتن ودست کسی
از مال وی فروبستن وگونه از هر جنسی وجراد اندک گوشت وهم
مانند باران سبک وبفتحتین شهد سپید وبیان اتمک معناسنه
در اولور وضرب للمثل معنای مقصودی معرض امر مشهوده
ابراز واظهار ایتمکدر ضراب بالکسر باکسی شمشیر زدن مع الثاء
ضغث یکدسته گیاه از هر نوعی مع الدال ضناد ههد
ضد نا همتا وخلاف هر چیزی ضدید مثله ضماد بالکسر
بند جراحت وخرقه که بر سر جرب کوه نهند مع الرا ضمیر

د واند

دل واندیشه ودل ضرر زیان اوا ذکر مع الکنفع وبفتحتین الضاد وواو افرد ضمت
ضاده ضرر گزند وجای تنگ ضجر بکسر الجیم والضجور غمگین وگوگلی طار
کمسه وباغرغان دلتنبی دوه یه ضجور دیرلر وضجرت قلبی مضطرب
ضنایر اسم فاعلدر ضنیره ضنیر تابع بسیع تابنده ضرر وزیانه دیرلر روا
اولنورکه حق سبحانه وتعالی حضرت هود علیه السلامه الهام ایلدیکه عاد
قومنه ریحله عذاب اولنه گرکدر پس هود علیه السلام کندو یه تابع اولان
مؤمنلری بر یره جمع ایدوب اطرافنه بر دایره چکدی پس ریح صرصر
اسکه باشلدقده بیک مقدار کمسه اول ضنایره اولان باد صرصرک
دستندن قاچوب حمله سی هود علیه السلامک چکدیکی دایره نک
ایچینه اوطوزدیلر وباد صرصردن نجات بولدیلر ودایره ذیر ضنیره
اولان قوم عاد فاما عاد فاهلکوا بریح صرصر عاتیه سخرها
علیهم سبع لیال وثمانیه ایام حسوما ایت کریمه سی توضیحه
ریح صرصر له هلاک اولدیلر ضرپیا باینا مع الشین ضرس دیشه دیرلر
ضرسک محنته اسنادی اولنمسی استعاره تخییلیه طریقیله اوزره در
محنتدرنی ذر باب چالون تمثیل قبلیندن اکا دندان اسنادی ونمش
انشبت المنیه اظفارها بیتنده موته سبعه تشبیه اولنوب
اکا اظفار اسنادی اولندیغی کبی مع العین ضنایع تباه وسستک دیوانه
ضنع گفتار ضجیع همبستر ضجع پهلو خفتن ضرع بالفتح
پستان گاو وگوسپند ویقال ما له ضرع ولا زرع ضلع استخوان پهلو
مع الفا ضعف بالفتح والضم سستی وناتوانی خلاف القوت
ضیف بالفتح مهمانی ومهمان تذکیر وتانیث در وی برابر است
مع القاف ضیق بالکسر تنگی وتنگ دست شدن ودرویشی
وبفتح الضاد وتشدید الیا تنگ مع الکاف ضحاک نام مردی
یمنی که جمشید شاه کشت وولایت ایران فروگرفت واز بوسه ابلیس
بر هم دو کتف او مار کرسنه دمیدند وهر وقتی که انها مار کرسنه شدندی

هر مار برا بمونسر آدمی تسکین بودی واکر طعمه‌ش نرسیدی ضحاکرا
کزیدندی وقصد مغز سرا او کردندی واکر مارانرا بریدندی همان زمان باز
بیدا شدی همچنین هزار سال کم بکرو زملک راند ودراز ده عیب موجود
بودی زشت بیکری وکوتاهی وبیدادی وبیشرمی وبسیار خواری و
بدزبانی ودروغ کویی وشتابکاری وبددلی وبخردی مع اللام
ضلال بی راهی ضلیل بی راهی بغایت وکمراهی وبطال ضال کمراه
مع المیم ضخم یوغون وکوده لو والمتق وغلیظ اولانه کسیده خر دیرلر ضیم
ستم ضرغام شیر ضیغم شیر درنده مع النون ضیمران وضومران
کلاهما بالفتح بوستان افروز وشاهسپرغم ضمین پذیرفتن
ضغنین بالفتح بخیل مع الهاء ضحکه بالفتح آنکه براو مردمان خندند و
مسخره ضحوه چاشتکاه فراغ ضرغامه شیر ضریبه زخم جای صغینه
کینه مع الیاء ضنی لاغر ضیزی ناقصه وجائزه باب الطاء
طامردی بسیار جماع بچه آهو وکوساله نوزاد ورسنی که بر پای بز و
بزغاله بندند وآنچه برآن اندایند وقطران اندودن وشوخ وروغن قطران
طمعا مجلس خانه ظرفا درخت کز طرا بالضم جمیعا طوی ضیافت
طفل زا وصف ترکیبی طفل طوغوریجی زا بیدن لفظندن طور سینا
کوهیست در حدود مصر در صحرای تیه میان قلزم کویند اول کوهی
که خدای عز وجل سجده کرد طور سینا بود طوعا فرمان برداری کردن
من الاصطلاحات طوطی صحرا سبزه تازه طیلسان مطرا کنایه از شب است
مع الباء طاب خوشی وپاکی طاق وترنب تکلف باکر وفر وطمطراق
وخودنمایی وطاق ترم منشله طبطاب با ذکر طبیب القلوب
یعنی زهره وکلام موزون وتعوید وافسون وتربیت دین واستاد
وپیر ومرشد طلوب وغلوب مبالغه طالب ومبالغه مغلوب
معنالرینه در طوب شوق وفرح طلب بالضم بوکوت وکروهی از
مردمان ازتلبلی وجنون بیت نوباوه اولین طلب لشکرکشی آخرین طلب

طلب

طیب خوش وپاکیزه وحلال وپاکیزه سخن ومرد پاکیزه مع الغا طاغوت
از حد کذشتن وبت هر چیزی که غیر خدا بود وپرستیدن شود از مردم ودیو وسنک
وطواغیت جمعه مبالغه طغیان ایدیجی معناسنه اولور طامات سخن ارجیب
وارست یعنی پراکنده وبیهوده وضد طلعا طوق طاعا یعنی طوقی که ملوک
درکردن برکشیدکان ومطیعان خویش کنند طراوت تازه کلک دیرلر طمث
جماع ایتمک ویا اشمق مس کبی وعورت حیض کورمک یقال طمثت المراة
ای حاضت طبهوج تیهو وکبک دری طافح جوی پر آب ومست که بیهوش شده
باشد از شراب طامح مرتفع طرح چیزی انداخته که بوی کسی را حاجت
نباشد ودوری وافکندن ونیز فارسی بمعنی رشته بنا استعمال کرده اند
وحوضی که آب در وی باز دارند آنکاه بکذارند طالح بدمردی وبی سامانی
طلح درخت موز فید وشکوفه خرما از غنچه برآید طلحند پادشاه
هند در دشمنندن شکست بولیجق المنذر فیل اوزرنده اولان تخت ده جان
تسلیم ایلدی والن سی آله دوشنیدا اولوب هیج برشنه ایله مشغول اولمیجق حکما شنندن
بر حکیم شطرنجی اختراع ایلدو یعنی آله مشغول اولوب فرع وله ایدردی
بیت همی کرد مادر بیازی نکاه برا زخونه دل ازدرد طلحند شاه طود کوه
بزرک وبلند طرید حمله طبرزد کیاهیست وشکر پارنیست بعانی
سپید طرد راندن طخشت فلان از بام افتاد معجمه مشهور متلدر
بر کیمسنک کیم شهرتی یا فضاحتی اشتهار اولسه بین الناس کوی وفضاحتی
شهرت بولدی وآشکار اولدی دیو حکیم ضرب ایدرلر نظم وقع الطشت
غیر منکسر لیتیه لم یقع ولکنه مع الراء طیفور بالفتح طایر طیار
کبوتر بسیار پرنده واور اکرداکه کویند وفرار وموضع پرنده طایر
پرنده وعمل از نیک وبد وحظ وحاصل طبر بفتحتین نام ولایتیست
که طبرستان از اوکویند وبعد طبری منسوب بدانست طبر سنان ونیزه
طبق زنبور خانه زنبور طشتکر تا موقوف فی کاف فارسی نام مطربی
از راه که طشتکر نواکرد آن قول که کاسه کر اداکرد طمر بالکسر

اسکی خفتان جمعه اطمار وشقراق دیدکلری قوشدر طرقّط طرف
طبل خوار وصف ترکیبیدر مفت یعنی طبله خوار دخی دینور طرار
اهل تزویر واصحاب سمعه وریا طور بالفتح یکبار ولونه وحال وسامان
ومیان دوچیز طهور بالفتح پاک کننده وبالضم اسم است پاک
من الاصطلاحات طوق عنبر یعنی خط تمام دمیده طوف
بهار قوس قزح طلس زرافتاب طاوس الشین پر افتاب
باعتبار حرارت ورنک طیلسان زعفر شعاع افتاب
طنز بالفتح چرک وکرشمه وناز وافسوس وطعنه ومسخره به الحق
مسخره کبی طنزبه طنزگر طناز بالفتح والتشدید چرک گوی
وافسوس کننده طراز بالکسر حد ودچیننده پوشش در تازه لری
غاشیله صاحب جسندر انوری کوید بیت دل ما تنگتر از بسته خوبان چین
جان ما تیره تر از طره ترکان طراز ونقش وزیب معناسنه کلور
طرازیدندن ماخوذدر طرازیدن ایکنه ایله نقش وتطریز ایتمک وتزیین ایتمک وتزویر دخی
ونزوبتی ایتمک معناسنه در سعدی بیت چو بطرازی پلاس آکنده نکر
جو نبوازی خر افلاطون نکردد اکسوم سیاه اطلسدر مذهب ومعلم
سلاطین واکابر ملبوسیدر طرازک التی معناسی وار در
بوی مصدر مذکوردن امر واسم فاعلدر مطرز ومحسن معناسنه در
ثانی علم جامه وسنجاف معناسنه در حتی اوائل اسلامده سنجاف
طشره ده اولوردی اطراف قباده ایدرلر ایدی ملا جامی کوید بیت
یکی کفتا هما نا سحرسازی زسحرش بسته در دامن طرازی
الفی حذف ایدوب طرز دخی ضرورت شعرده دینور جامه عمر تو
بدست طراز دوام از جلال ابد طرز دارد ثالث دیبا وجامه
کرانبها معناسنه در منوچهری تعریف قلمده بیورر بیت برکشد
تار طراز عنبرین ازکام خویش چونکه آرد عنکبوت ازکام خود
تار طراز رابع جامه مذکورک کارکاهی وکارخانه سیدر بیت

کشاد از

کشاد ازکنج در هرکنج رازی زدیبا کشت هرکوهی طرازی خامس
طرز ونمط واسلوب معناسنه در بیت نمت یکجا طرازش ازطراز
افزون بود درجهان هرکز شنیدستی طرازی زین طراز سادس بعض لغت
خراسانده مقسم معناسنه در وطراز ورقلر ایله ورنکلر ایله فرش سمعه
دخی دیرلر وهیبت معناسنه دخی کلور بالفتح من الاصطلاحات
طشت سبز اسمان اول مع الشین طاقدیس صفه پادشاهی
یعنی شکل طاق ونام صفه حضرت سلیمان علیه السلام واین مرکبست
از طاق ودیس ای طاق مانند ومطلقا ایوان پادشاهی معناسنه
کلور خسرو پرویزک تختی وصفنده نظامی بیورر بیت
بکردا کرد تخت طاقدیسش زبان پادشاهان خاک لیسش
طمس محو ایدوب کستکه دیرلر وجماع کردن طلس محو ایتمکه دیرلر
وسکه سی محو اولمش التونه مطلس دیرلر من الاصطلاحات
طاوس وزاغ هم نفس انکشت نیم سوخته یکجا در منقل ودانا ونادان
ونیک وبد وصالح وطالح دریک مجلس مع الشین طیش بالفتح
سبکساری وخطای تیر ازنشانه طش باران ضعیف طیش
کرمی که عرب انرا حرارت کویند من الاصطلاحات طوف سرکش
میوه خوان برسرکرده میکردد ومیفروشد وقیل عسس ودزد وراهزن
مع العین طایع فرمان بردار طوع فرمان برداری کردن
طبع مهر کردن ودرم زدن وسکه وشمشیر وزره وشب شدن
والوده شدن وکامل شدن وانشکار او مردم که بران افرین شده است
وهو الاصل طلع شکوفه درخت خرما که ازغنچه بدر اید مع الفا
طرف چشم وبالفتح وسکون را کوشه چشم ومنزلی از منازل قمر
ونبد نقره وزر واهن که بکمر بندند ومنثله وقیل طرف بود به
حرف جنبانیدن پلکه چشم نهادن ازو جنبانیدن چشم وچیزی در چشم
کسی زدن وبکار وانیدن از چیزی وبفتحتین بار نهاز هرچیزی طرائف

لفظ اوغ بید جمع طرائف در طرفه معناسنه اجنافی بی همتا و نایابه اطلاق اولنور
بیت پذیرفت هر چیز کاورد هم بود طرائف بدو بدره و برده هم
طایف وسوسه و کاو بیرونی و خیال بر کردنم و خیالی که
بخواب بینند و بلا و تعب کردند طارف مال نو یافته طریف
مال نو کسب کردم و مال نو یافته طواف کرد بر کردیدن و کرد بر آمدن
طواف کطواف بر کردیدن و کرد امدن و بقضای حاجت شدن و حدث
مردم طوف واو مشدد نیک کردنم طیف بالفتح نمودن شدن خیال
و وسوسه و خیالی که مردم در خواب بینند و آسیب دیو و دیوانه کی
طوف کرد بر آمدن طوف بالضم زنه نعابت بیر و کلنم طوائف
طواف ایدیجی و مکه مکرمه و قربنده موضعک اسمیدر که انک سنجبانی
قتی خوب اولور زیرا انک سنجبانی رنکی سهیل یلدزندن اخذ ایدر
طفیف اصلیلی حقیر دیرلر مع القاف طمطراق عظمت و حشمته دیرلر
تکلف با کر و فر و آواز دور و بستری طاق کمر و تک که جفتک ضدیدر
طروق طارقک جمعیدر که طارق شبرو دیرلر طارق ستاره اوزر
واقعات و روشن معنالرینه استعاره اولنور اما طارق اصل کیجه کلیجی
و دق باب قیلیجی کسیه دیرلر و منزله واصل اولیجی معناسنه استعاره
الینمی دخی جائز اولور طبیق کج روی طراق طراق کلاهها و اربابی
و تواتر طابق بله کردم ای رها کردم طقطق بالفتح آواز بهم زدن
دندان از غایت سرما بیت خورشید اگر فسرده برآید عجب مدار
آواز طقطقم چو بگوش فلک رسید طباق زمین بلند و آنداز
و طبقهای آسمان بالای یکدیگر طلوق بضمتین خوش و آرامیدن
روز و شب طلیق بالفتح مرد از بند رها کردم و غلام آزاد شده
و مردک روی مع الکاف طراک بالفتح طراق آواز که از
زخمه مقرعه و چوب و استخوان برآید طنک بالفتح و لغت مخصوص بوست
جز مع اللام طلل باران خرد و تن آنک طایل فائده و ممتد جز

بافضل

بافضل طول بالفتح قدرت و قوت و فضل و علم و بالضم درازی
طل بالفتح ابر و اشک و باران ریزه مع المیم طبل دخی زیر کلیم معروف
امثالدندر زنخی ایش ایشلمکدن کنایه در انوری کوید بیت کوس تو بر فلک
رسیده و باز طبل حشمت بمانده زیر کلیم عربده دخی بو مثل مستعملدر
ثعالبی جمع ایلدیکی امثالده و غیرنده و من امثال البغداد بین
فلان یضرب الطبل تحت الکسا یقال ذلک فی الرجل
یلوی و یعد ثم لم یخرج ولم یبرز الی الخصمه او یخفی ما یدعی
لعا و نه زمخشری دخی اساسده یاد ایشدر من المجاز فلان
یضرب الطبل تحت الکسا یقال ذلک لمرائی نتکه حضرت مولانا
قدس سره الاسنی بیورر مثنوی من نخواهم زد دکر از خوف و بیم
اینچنین طبل هوا زیر کلیم طارم ضم را ایله ترکیبم تحریف
ایدوب درم اوی دیدکلری کچه ذن اودر که یوروکلر و صحرانشینلر
قوللانورلر اوتاغ طرزنده اولور و دخی شهنشین و قبه و امثالنه
دخی اطلاق اولنور بو معناده عرس طارمه دینور تشبیها فلکه
طارم دینور قامشدن و سازدن چاتلن اوه دخی اطلاق اولنور و
اورام صممه تسمی الینده اولان اصمالق معناسنده کلور طرم بوزن غرم
عسل و مسکه دیرلر طمع خام یعنی طمع محال که هرکز دست ندهد
طم بالکسر کثره دیرلر یقال جاء زید بالطم ای بالمال الکثیر و دو
قوشینک ارکلکی طم و رم بالکسر و کسر را ایله بمعنی قلیل و کثیر
طم بالفتح غلبه کردن مع الاسعلاه طرفدانیجم صاحب روم
بمعنی مریخ است یقین بر روم طاوس مشرف خرام آفتاب
مع النون طرخون ایکی معناسی واردر بری قزل اسکوتدر که سرخ
بید و بید طبری دیرلر تبرزدن تحریف ایدوب طرقو دینور
بیت در زمین عدو ز خنجر او هرچه روید شجر طبرخون است
شهنامه هم چو قیام هم مجاز مرسل طریقیله قزل و سرخ معناسنده در

بیت همواره کشت از فروغ درفش طرخون وشبکوفه وزرد وش بنفش
ثانی بونوع آلت شکاردرکه مذکور اغاجدن اوچ دکنک بودمور حلقه ایله بند
اولنوب قوش سورسنه آتیلور اول اغاجده اطلاق اسمی ایله التسمیه اولندی
نظامی کوید بیت طبرزد همه چون شوم ای کجیز طبرخون زنم چون کنم غمزه تیز
طبرزد ابو وخاص شکر در ظرف بستن امید داشتن طلوون
دکرمانه دیرلر طنین بانک کوش وبانک طنبور ومکس ولثیه وطشت و
آواز کوردن روبینه کوس طوفان مرگ عام وغلبه آب وجوشش آن
والصفاه کل شیء ماکان کثیرا غالبا محیطا مطبقا بالجماعة طبک
بالفتح چادرکه خطیب واهل عرب برسر میکشند طبن بفتحتین زیرکی
طبان باسین دشتی طعین نیزه زدن وعیب کردن طمانین
آرام کردن من الاصطلاحات طایر واقع کردون دوستاره است
که کرکس فلک کوبندش طفل زبان دان یعنی از کودک که
سخنان استادانه بر دکه جه میکوید طفل مشیمه زران می آکلوری
طشت سیمین ماهتاب طاس نکون آسمان وزمین ونام
طلسمی ونام بازی مع الواو طبطبو فتح طاء اول وضم دوم وسکون
بامو حرص مرغیست ای مع الهاء طلایه قراول حرفه جی معناسنه در
بیت طلایه شب تیره بهرام بود کمندش سر بیلر آدام بود وجاسوس
معناسنه کلور طفره بالفتح صحرامق معناسنه در واصطلاح
متکلم وحکیم حقیقت جسمده ذاهب اولدقلری دورت مذهبک برینه
الزام الحجه ارتکاب ایتدکلری معنادن عبارتدر اول مذهب جسم
اجزاء متجزیه دغیر متناهیه دن مرکب اولمق در قدما وحکمادن بر قوم
معتزله متکلملرندن نظام بوکا ذاهب اولدی متکلمین اشعریه بو مذهبه
اعتراض ایدوب متحرک مسافه محدوده یی زمان غیر متناهیده
قطع لازم کلور دیدکلرنده نظام طفره یه قائل اولمغله جواب ویروب یعنی متحرک
وسطی ترک ایلیوب جزودن بر جزوه انتقال ایلمه دلو مذهب طفرة نظام

دیمکله مشهور

دیمکله مشهور اولدی تفصیلی موافق ومقاصد شرحلرنده مباحث مشرقیه ده
کمال پاشازاده مرحوم بو بحثده بر رساله یازمشدر کورلکه محتاج در لکن بو معدودر که
بو سبکه معناسی ظاهر اولور بیت متقارب نهای دُر در کام متجانب ز
طفره نظام از سلسلة الذهب مولانا جامی قدس سره السامی طشت و
خایه نام بازیست خاقانی کوید بیت طشت بشکست این سپهر وذوالعجاجه در آن
کو علم طشت وخایه بدانسته بدان طیره بکسر الطاء بوزن خیره خجل خاقانی
بیت دید کز جای تو نخواستمش طیره بنشست وسر کران برخاست
وخاقانی در خراسان کوید که طیره شد یعنی خجل شد اما ازین بیت
سعدی که بیت دو چیز طیره عقلست دم فرو بستن بوقت کفتن
وکفتن بوقت خاموشی معنی خجلت وازردکی مستنبط میشود کویی
طیره بکسر طا فال بد وبفتح طا خشم باشد طارمه خانه چوبین یکشند
خیمه خیمه طاقه توانایی ویادمون دیکتا ازرسن وکشاخ از شیر غم
طغریه مشهورست معرب الحلعقاب بسیارست طبقه کروهی از مردمان
طره کرانه از درازا وکرانه جوی وطره الجبین ناصیه وطرة کل شیء
ناحیته وموی پیشانی طلبه حاجت طلیعه طلایه واول فوجی از
کویند که پیش از مقدمه بود طنطنه بانک نی ودبدبه طمراغ
این همه طنطنه وقاعده خواجه ما طویه اندیشه ونیت طراز کاه
بالکسر کاف فارسی کارکاه دیبا باف طراده بالکسر از دستارچه
که برسر علم ونیزه آویزند وجامه که لعل وسبز وزرد ورنکارنگ بود
علم بندند طمانینه بالضم آرام کرفتن وراستی وبی جنبشی طیاره
بفتح یاء مشدد کشتی تیزرو وارسته وبر راه شد طروه
خوبی وشادی ونازکی طران بالفتح بازه طرفه بالضم چیزی نو که
بچشم خوش آید ومنزلی از منازل قمر وبالفتح نیز طوم بالفتح کوه
بزرک که بلند طامه وز قیامت من الاصطلاحات طاق نهم
خانه فلک طفل چهل روزه حضرت آدم علیه الصلوة والسلام

طامة

طاق فیروزه اسما طاق شکر بوره شکل سبنوسه شکر پی مع الباء طبع
کافوری کند طبع و سرد و خشک و مردم سرد طبع طفیلی منسوب الی الطفیل
ای مهمان ناخوانده طایفی انکور حام طاوی کرسنه طنبی بفتحتین عمارت که
در روی دریچها استعداد بشد و ازان کونه در خراسان بسیار است چنانچه حافظ
کوید بیت به نیم جو نخرم طاق خانقاه و رباط مرا که مصطبه ایوان و پای خم طنب
طی بالفتح وکت شد بلور دیدن و عمارت کردن جا و نور جیزی و نغیر شدن نام قبیله
حاتم طی مشهور طی بالکسر پستان آهو و بز خر و اشتر و لپستان سباع
یعنی حیوان انجکینه دیرلر و طبح بانفس کلمه در اولمیوب وحدت الکمه
اوله طلب کسر بااله لغت اصلاح و لطیف معناسینه اولور طوی بالضم
وادی مقدس و الساده و کرسنه شدن و باریک میان شدن طوغی ...
ستمکران طلی اندودن طوبی بالضم نام درختیست در بهشت و خنکی و خوشی
و نازکی و قیل بوزنه خوبی بیت همیشه گلبن این باغ طوبی شکفته باد در بستان خوبی
طاهی طباخ من الاصطلاحات طفل حبشی روی نای طاق نیلوفری
اسما طاق کحلی مثله باب الظا مع الالف ظا یکی از حروف تهجی
وزن بزرگ سلیمان ظلما تاریکی شب و تاریکی ظما بالقصر
صوسزلق عطش کبی مع الباء ظباب درد ظراب سنگ کوهها
مع التاء ظرافت ذکا و کیاست مع الراء ظاهر غلبه کننده و پیدا
و آشکار ظفر بالضم ناخن و بالفتح دست یافتن ظهر بالفتح بر جای
بلند شدن و پشت و پشته زمین ظهیر پشت و قوی پشت
و یاریکر و یاری نیز ظهور بفتحتین پیدا شدن و آشکارا شدن و بر
جای بلند شدن و دست یافتن مع الفاء ظلیف بالفتح خوار
و بد حال ظریف بالفتح سبکروح و تیز دل و زیرک منش ظرفان
و ظراف و ظرف جمعه ظرایف زیبا نکران و زیرکان مع اللام
ظل بالکسر سایه و تاریکی شب و ظلال الشجر امواجه و فلان یعیش فی ظلال
الفلان ای فی کنفه ظل بالفتح روز کذشته و بمعنی صار ظل ظلیل

سایه پیوسته مع المیم ظلام بالفتح بالضم تاریک شدن شب و تاریکی
اول شب و ستمکار سخت و ظلمت ظلیم بالفتح آنکه ستم بسیار کند
و شتر مرغ نر ظلما و اظلمه جماعه ظالم ستمکار ظلم بیداد کردن
والترکیب عند اهل اللغه یدل علی وضع الشی فی غیر موضعه مع النون
الظعن رحلت کردن و از جای بجای شدن ظعنا و ظعینا من باب بعث یبعث
ظنون بالفتح کمان بردن و متهم کردن ظمان تشنه ظن بالفتح کمان بردن
و تهمتی کردن و متهم کردن و کمان و یقین و هو من الاضداد ظنین
تهمت زده ظعین کوچه و سفره دیرلر ظل زمین شب مع الهاء
ظاهره زمین بلند ظبیه کیسه چرمین و انبان که سیم و زر در آن بود
و فرج ستور و زن آهو ماده ظعینه هودج و آن زن که در هودج بود ظهار
آوردم قب ظهاره ر ط ظله بالکسر سایبان و پوشش در و مانند
صفه تو دو قله نیسنی مک قله غافل از قصه عذاب ظله بوبیت
سوره شعرادن اولان بو آیت کریمه یه اشارتدر قال الله تعالی فکذبوه فاخذهم
عذاب یوم الظله حضرت شعیب علیه السلام قومنه نصیحت و پند ایلدیکه
ای قوم بن سیزی حقه دعوت ایدرم بر نورین ظلم و فسادی ایلمک
و کیله و میزاندن عدالت ایلک و الله تعالیدن اتقا ایلک و بدکن دیدیکه
دیدیلر که بز سنی کاذب ظن ایلرز ای شعیب سنی بزم کبی بشرسن
پس حضرت شعیب بو وجهله تکذیب ایلدیلر پس بولری ظله کوننک
عذابی اخذ ایلدی قصه سی بودر که حق سبحانه و تعالی بولرک اوزرلرینه
یدی کون و یدی کیجه حرارت عظیمه مستولی قیلدی شول مرتبه که بولرک
قیولرینک و چشمه لرینک صولری شدتدن جوش اوروردی پس کمال
حرارتدن خانه لرینه قاچدیلر حرارت دخی زیاده اولوب اولرندن طاغه
و بیشه زاره و بستانلره قاچدیلر و هر بری بر درختک تحتنه قرار ایدن
بخته و برخته مشابه سن بانورکن ناکاه بر ابر سیاه هوادن پیدا
اولوب بونلر مسرور اولدیلر و اول سحابک التنه مجتمع اولوب قرار قیلدیلر

ای صل اول سحابدن بر آتش ظهور ایدوب جمله‌سنی احراق ایلدی انه کان
عذاب یوم عظیم تحقیقا اول عذاب یوم ظله یوم عظیمک عذابی
اولدی ومعنی بیت اولدر که ای غافل سن ایکی قله دکل بر قله‌سن عذاب
ظله‌نک قصه‌سندن غافلسن قله طاغ دیه‌سنه و برداغه واو حکمه
وحوضه دیرلر بونده قله‌دن مراد قات دیمک اولور توضیح معنا ای
ابله سن ایکی قات دکل همان بالک قات سن که هر نسنه‌یی سببین
کوروب مسببه ناظر اولمزسن مثلا شمعی نادن صانورسن و الفیتمه
خفقاندن ولعاسندن قیاس ایدرسن حال بو که سنی حقیقتده طوبوریکی
وبدنیکی لوم ایدیجی حضرت خدادر اگر فی المثل سنک ایکیلرکه برودت
ویره وسنی اوشوتمک مراد علیه‌سی اوله اول ایکیلر سکا حرارت
ویرمز پس سن فی الحقیقه مسببدن بیلمیوب همان مجاز سبب صوریدن
بیلدوکک ایچون بک قله و بالک قات سن مرسن عذاب ظله‌نک
قصه‌سندن غافل وبی‌خبرسن اگر سبب بر قوت اولیدی سحابک
حق تعالی باغدر قوم کولکه‌لندرمک خاصیتی وشانی ایدرکن حق تعالی
حضرتلری کوردکه سحابی آتش باراملدی وخانه‌لرک در ودیوارینه واقع
حرارت اولوب مشتعل اولدیلر راحت بولمیوب امر حقله خانه‌لرک
در ودیواری بیله دافع حرارت ایلمیوب قوم مرقوم خانه‌لری اگرچه قرار
قادر اولمادیلر ترک شهرلرینه وقریه‌لرینه وخانه‌لرینه ودر ود
دیوارلرینه حق تعالی طرفندن امر وارد اولدیکه ای خانه ودیوار بو قومه سایه
ویرمک وبونلری کولکه‌لندرمک آسماندن نازل اولان باران عذابه وحرارت
آفتابه مانع اولمک پس الله تعالی‌نک امر شریفیله شهرده اولان خانه‌لر
ودیوارلر آسماندن نازل اولان باران عذابه وحرارت آفتابه پرده و
مانع اولمادی باب الیاء ظبی آهو باب العین مع الالف
عشوا شول دوه که اوکنه باقمیوب یعنی اولوره اما قلیه غرکب
صزوب امشا ایدندر ترکیب متن خبط خبط عشوا کما یقال

خبط البعیر

مطلب عنقا

خبط البعیر الارض بیدیه ضربها ومنه خبط عشواء وهی الناقة
التی بصرها ضعیف تخبط اذا مشت لا تتوقی شیئا عنقا
بالفتح نام معشوقه عراده پسر خرام در ملک عرب بودند ونیز نام نوایی
از نواهای موسیقی بیت زد ستان قمری درانه با بانگ عنقا زد آواز
بلبل درانه زخم مضراب وبمعنی سازی نیز آمده غالبا این معنی اصحت
بیت به پرپروری وبهروزی نشین می خور بکام دل بالحن چنگ و طنبور
ورباب و بربط وعنقا وعنقا سیمرغ دیدکلری بر طیر مشهور در بیت
عنقا شکار کس نشود دام بازچین کانجا همیشه باد بدست است دام را
موجود الاسم معدوم الجسم بر طیر در که خلق انک ایچون بعض تعابیرده نامنی
وتعابیردن نامنی وصفاتنی استماع ایدرلر وانی هر بری بر نوعله تعریف
وظن وقیاس ایلدکلری وزعم بو وجهله توصیف ایدرلر بو جمله‌دن انک وصفی
حقنده معتمد علیه اولان بو حدیث شریفدر که ربیع الابرار نام کتابک
باب الطیرنده ذکر اولنمشدر قال النبی علیه السلام خلق فی زمن موسی
علیه السلام طائرا اسمه العنقا لها اربعة اجنحة من کل جانب ووجهها
کوجه الانسان واعطاها الله من کل شیء قسطا وخلق ذکرا مثلها
واوحی الله الی موسی علیه السلام انی خلقت طایرین عجیبین وجعلت
رزقهما فی الوحوش التی حول بیت المقدس فتناسلا وکثر نسلهما
فلما توفی موسی علیه السلام توقعت بالنجد والحجاز فلم تزل تاکل الوحوش
وتخطف الصبیان الی زمن خالد بن سنان وهو بعد عیسی علیه السلام
وقبل نبینا فشکوا الیه فدعا الله علیها وانقطع نسلها وانقرضت
وارسل الله الیها ملکا واخذها واوصلها الی جزیرة من الجزائر
چونکه عیون ناسدن غایب اولدی انک حقنده بین الناس موجود
الاسم معدوم الجسم دیمک ضرب مثل قالدی مثنوی عروة الوثقادن بیت
این ترک هوا بوکشد این شاخ ظلم بر سما کسوزنه نقره ده اولا
بو آیت کریمه‌یه اشارتدر لا اکراه فی الدین ودین نهیج اکراه

واجبار یوقدر زیرا بو کیمسه بر فعله ابرام ایمز کیم اینی خیر اوله فیه قد
تبین الرشد تحقیقا متمیز و متعین اولدی رشد و ضلالدن
و غوایتدن و ایمان کفردن و حق باطلدن دلائل واضحه و براهین قاطعه الله
فمن یکفر بالطاغوت پس هر شول کسنه که کافر اولدی طاغوته یعنی
شیطانه و یا اصنامه و یا خود نفسنه اهل تحقیق بیورر لرکه طاغوت
عوام نفسدر و طاغوت خواص ما سوی اللهدر و دخی مرتبه که وصلت
حقه مانعدر اول ما که طاغوتدر لفظ طاغوت مصدر در ملکوت
و رهبوت گبی واحد و جمعه اطلاق اولنور و یؤمن بالله یعنی شول
کمسنه که طاغی نفسه منکر و کافر اولدی و الله یه مؤمن و موحد اولدی فقد
استمسک بالعروة الوثقی تحقیق اول کمسنه تشبث و استمساک
ایلدی حبل وثیقه و سبب متینه لا انفصام لها اوله عروه
وثقی که انکا انقطاع یوقدر فصمت الشیء فانفصم دیرلر اول شی منقطع
یا نهایه اولسه و عروه وثقادن مراد استعاره در علی سبیل التمثیل بعضیلر
شرع دیدیلر و بعضیلر ایمان و بعضیلر قرآن و بعضیلر توفیق و بعضیلر
و بعضیلر محبت و جذبه خالق کون و مکاندر دیمشلر اما حضرت مولانا
قدس سره الاعلی بیورر لرکه عروه وثقی ترک هوادر زیرا الهوی عند الله
ابغض من جمیع الالهة پس هوای ترکه قریب خفی مثللر در
نتکه بیورر لر چکر بو ترک فعلی هوای سما حقیقتنه و یا خود
شاخدن مراد ترک هوادر تقدیر معنی بو الله دیمکدر اولکه چکر
بو ترک هوا فعلی شاخ حالی سما به والله سمیع علیم
الله تعالی سمیعدر سزک احوالکزی و علیمدر هر شیئک احوالنه
عذرا کنزک دوشیزه و دراداه الفضلا مذکوردر حسب نام
زنی که معشوقه وامق بود و ایشان در عهد کسری بوده اند و بو حسبله
که وایشکار و یکی از اصطلاحات نوداست و بو دیگر باشد علالا
بانگ و شنیع باشد عشا بوزن بینا قرار گاه جنین در رحم

عوا بالفتح و التشدید بانگ سگ و منزلی از منازل قمر عدا بالفتح ستم
و ستم کردن و بیدادی کردن عرا بالفتح دشت و کوه برهنه از چوب عشا
بالفتح طعام خوردن در وقت خفتن فی الاصطلاحات عین الصفا حضرت
جناب عزت جل شانه و قیل غمام اربعه را گویند و چشم روشنی عین
البقا چشمه الحیات و خیر جاری مع البا عقد ذنب بالهیات
الجدید و افتاب الحوت فی المغل ایکی دائره فرض اولنسک اول دائره لرک
شرقی اولان تقاطعنه عقده راس و غربی اولان تقاطعنه عقده
ذنب دیرلر افتاب عقده ذنبه گلدکده کسوف واقع اولور نام خدا
عطب بالتحریک هلاک اولمق یقال عطب فلان ای هلک و المعاطب
المهالک عذاب بکسر العین لذیذ و شیرین صوبه دیرلر
عقاب سید الطیور در نتکه حیوة الحیوان صاحبی العقاب
سید الطیور و النسر عریفها دیو کامل نام کتابده نقل المشدر
عرب انکا کاسر طیور ایلدوکندن کاسر دیرلر و ابو الاشیم و ابو الحجاج
و ابو الدهر کنیت اولنمشدر و بونلرده مماثل کنیتلری انکا اطلاق ایدرلر
و قال صاحب حیوة الحیوان یسمی العقاب عنقا مغرب لانها تاتی بالحکایة
لبعید و لیس هذا هو العنقا بهذا فسر ابو العلاء المعری شعر
اری العنقا تکبر ان تصادا فعاند من تطیق له عنادا فجی ترجمه
زیاده صعوبت و شدت اولسه عرب انک حقنده امنع من عقاب الجو
و اعز من عقاب الجو دیو ضرب مثل ایدرلر و عقاب دیشیسنه و
ارککنه اطلاق اولنور دیمشلر اما قول اصح عقاب قسمنک جمله سی
انثی در و ارککی یوقدر اصلا و عقاب قسمی الله جماع ایلین آخر
طیردر کما قال ابن خلکان فی اخر ترجمة الکتاب محمد یقال ان العقاب
جمیعه انثی و لیس فیه ذکر و ان الذی یسافدها طایر اخر من غیر جنسه
و قیل ان الثعلب یسافدها السفاد کجماع و هذا العجائب
و لابن عنین اثر فی هجو شخص یقال له ابن سیده شعر

لکنه عقاب

ما انت الا کالعقاب فلمه معروفه ولة اب مجهول عاب عیب
عود الصلیب چوبی است چون بشکنند هر نوع بیرون آید و انس در و
کار نکند گویند چوب بی سه گوشه که در گلوی کودکان بدفع چشم
و بخواب نبرسیدام صبیان بندند عزب مرد بی زن بفتحتین و عزبه
زن بی مرد عجب بضمتین خود را بزرگ دارد معجب بفتح الجیم عجب صاحبی
دیگر در م الاصطلاحات عقیق ناب اشک لعلگون و لب معشوق عروس
عنب می انگوری مع الثاء عثان تافت گرد گرفته و منهدم شد
العثابه قال بعض المشایخ العثابه بهدم الجنابه توجب الهدایه
تورث الولایه العثت در کار سخت افتادن عداة بالضم دشمنان
عرت جری که در وی بزت کنند عذرت بالکسر خویشاوندان و نزدیک
و فرزندان عبارت آراستن سخن عاریات اسبان دونده
و اشتران حاجیان م الاصطلاحات عثان توسنک گشت
ای روان کردی و حمله بردی عروسان درخت شاخهای نوخیز
و شکوفها مع الثاء عثعث هر دو عین مفتوح بالای ریگ
توده که بر وی نباتات نباشد و زمین نرم عنت بفتحتین
آمیختگی و سختی و جنگ مع الجیم عجاج بالفتح گرد و دود عاج
استخوان فیل و ظلومات یقال ظرف عاج ممتلی عسلج و
عسلوج هر دو بضم العین بداق العج بفتحتین بانگ کردن
عج بالضم ام مقیم شود بانگ کن عوج بالفتح کژ و کژی در چوب
و مانند آن مع الحاء عمود الصبح روشنی صبح مع الخاء
عروس چرخ آفتاب مع الدال عجب رود نوعی از آلات
سرود مثل چنگ و رباب بیت یکی گوش دار دبه رود و رباب
یکی در عجب رود نوشد شراب عقد گره و طاق خانه و پیمان و
نامی است ده را و بالکسر حمائل و رشته مروارید بالتحریک گره
کوفتن زبان در گویان عنجد بالفتح زر عنبد اما ده عداد

بالکسر درد مار

بالکسر درد مار عماد بناهای بلند و ستون عنود بالضم خلاف کار کردن
و ستیهیدن ببطال عند نیزه زدن از چپ و راست عطف کرد بالکسر
روی گردانید عمید بالنسبی که او را تکیه کنند و خواجه شهر عضد بالفتح زور
بازو و قوت و یاری کردن م الاصطلاحات عنان کشید امر ایشته
و باز آمد و متامل شد عیسی هر درد می را گویند عیسی خرد باغ مفهوم
شکوفه انگور عنان باز کشید باز آمد و گریخت و عاجز گشت و عنان
قید کرد عمر در سر شد یعنی تمام شد مع الذال عائذ بچه نوزاد را
تا هفت روز گویند عوذ بالفتح جای پناه گرفتن بکسی مع الراء عثار
بالکسر طابنیق یعنی سورجک عقار بالضم خمر و نوعی از جامه سرخ رنگی
عقر بالفتح و کسر القاف ستر ملک عقیر بالفتح بالرمش جریح معقر سینه
عاهر مرد زانی عسار در و لیقی عصفور بالضم بهانه و معدور داشتن
عصفور بالفتح ارشا و کتاب و پاره از دماغ و گرسنگی و ملخ نر و سیخهائی
چوب که بالای او دو شیعه ی رولد است که به بینی رسید و میخ کشتی و سبزه
و پاکیزه و نوعی از درختان که او را صوری همچو صورت گنجشک
و عصفوران دو استخوان از دو طرف رطب عقار زمین و ضیاع و
درخت خرما عنبر بوزن خیبر در حقیقت در دریا عنبر جمع آوری است و قیل
چشمه است در دریا از قعر بر منجوشد از کف جوشش عنبر بسته و قیل
سرگین گاو بحری است و قیل الیت وعنز عوار عیب عیر بالکسر
کاروان که در وی طعام بود عیار اسبی که بهر سوی رود از نشاط ولدیک
رجل عیار اذا کان کثیر الحرکة کثیر الطواف و الوثب تمدح به و تذم و
یقول غلام عیار نشیط فی المعاصی وغلام عیار نشیط فی طاعة الله
و در زفان گویا م قوم مست بی باک و شریر و دزد و رهزن عیار
بالفتح ترازو و مکیال و پیمانه و زنگ و کهر و گونه و اسبی که هر سو
دود از نشاط و فرو شدن آفتاب عبهر بوزن بر ترای گل نرگس
و اهل بزرگ و عظیم الجسم و بوستان افروز عور بالضم برهنه عبور

بضمتين راست كذاشتن ج كتاب خوانده ونقيح العين سنا هست كه
بعد از جوز ابرايد كه شعر اينيز خوانندش عقاقير عقار ك جمعيدر ورزنه
عطار دو اكرت اصلنه وكوكنه ديرلرم الاصطلاحات عناب تر
انكشت محبوب عقيق ناب بر صفحه زر اشك لعل بر رخ زرد
عذرت داربكر بكسر العين اني كه هنوز نخورده باشد مع الزاء عزيز
ارجمند وبى همتا ونادر ونايات وآرزومند ودشوار وغالب ونى صنعه
الله لكي وهو الغالب الاعز الاقوى الممتنع فلا تغلبه شي وغلبه كننده
وپادشاهى كه در دار الملك مصر نشيند عزيز خوانند وخود دو
نام ظباخى كيمياكرى در شيراز كه اوراعزيز كيميائى كويند علوز بالكسر
ودوم مشتدد زرد شكم عمر بن عبد العزيز بنى اميه دندر عادل
وصالح پادشاه ايدى حتى كمال عدالته موصوف اولدوغندن اكا عمر ثانى
ديرلر ايدى عصرنده قورد قيونله كورورلر ايدى حتى پدرى عبد العزيز وفات
اتلوب اوغلى عمر پادشاه اولدقده اطراف واكنافده اولان رعايا كدى
ماشيه لرنده عظيم بركات كوروب درنده جانورلرك حيواناتيله
معا كروب اندى رنجيده ايلدكارينى مشاهده قلدقدنده سوال
ايلديلر كه پادشاه بينه اولكى پادشاه ميدر ويا خود آخر كمسنه ميدر
ديديلر كه عبد العزيز وفات اتلوب اوغلى عمر يرينه پادشاه اولدى
پس رعايا بلديلر كه بو امنيت اول پادشاهك عدل وصلاحيتك
عكسى واثريدر حتى كندى عصرنده قطب الاقطاب اولمشلر
حكايت شيخ اكبر قدس سره الاطهر حضرتلرى بوكونه نشر بيورمشلر
كه بركون كعبه حرمده نماز قيلورکن بنم ياغمده براخر كمسنه قيلوردى
بر كمسه كلوب ما بينمزده حلول ايلدى ونمازه شروع ايلدى بيلدم كه
بو كمسه نيك روحيدر كه تجسد وتمثل ايلوب كعبه شريفك
زيارتنه كلمش وبرم صحبتنده مسلى قيلمشدر نمازى اتمام ايدنجه انكاسنره
كيم ديرلر ديو سوال ايلدم بكا عمر بن عبد العزيز ديرلر ديو جواب ويردى

نشر كتيذ ما نكردم قطب الاقطاب كيم ايدى بيلورميسز ديدم بنم عصرمده
قطب الاقطاب بن ايدم ديو جواب ويردى پس ما بينمزده حقيقته
مناسب نيجه كلمات واقع اولدقدنصكره غائب اولدى ديو بيورمشلر
غز بالكسر ارجمندى وكرامى خلاف ذل وبالفتح غلبه كردن عوذ بالفتح
وسكون الواو بمعنى قلت مثنوى عاشق ومعشوق اوردر سنجر
دو بد وبيند وبيش ارند تيز عاشق ومعشوق قيامت كونده
يعنى المرء مع من احب نحو سنجه ودحى المرء على دين خليله فلينظر
احدكم من يخالل حديث شريفك مفهومنجه شيطانله اهل عصيانى
بربرنه جفت ايدوب باغلبه لر وجمله نك اوكنه كتوره لر على الفور
پس اول زمانده معشوقك كيم ايدوكن بيلورسن وحقيقت حاله آگاه
اولورسن ومعشوقك اولانه ديو سياهى كوردكده يا ليت بيني
وبينك بعد المشرقين بئس القرين ديوا يدنده نفرت قيلورسن
من الاصطلاحات عروس روز آفتاب علم روز آفتاب وصبح
عقد شب افروز بالكسر سيارات وثوابته كه زينت وروشنى
شب از ايشانست علمهاى روز صبح صادق وكاذب وآفتاب
وستاره سحرى مع السين عاس شب كردنده عسعس
شب كشتن وتاريكى در آوردن عس بالضم قدح بزرك عساس جمعه
عكاس بالكسر رسن كه بر سرمهار شتر بندند ويوى
دست او را بندند با رام شود عكس بالتحريك كنه بزركى ونام
مردى ونوعى از كندم عرس بالكسر زن مرد وبالضم دوكونه
طعامنه اطلاق اولنور وكلنه كوكونه ديرلر بعض محللرده مطلق
محبوب معناسنده اطلاق اولنور عكاس ونيس بر جارك ادانك
اسميدر كه تورنيز لكن بين الناس مشهور ومعروف اولدوغندن
انكله ضرب مثل اولنور مع الشين عريش جوره جويدن
يايلمش اوه ديرلر كسنظل به اكثر باغبانلر باغ جوغندن يابولر

دبوستانجيلر چوب ودرختده انى پيدا ايدرلر وكولكه لك ايدوب
ايچينه اوطوررلر وهودج كه بر شتر نهند وزن در انجا نشيند
عرش سريره ديولور شرعده فلك اطلسه ديرلر وعند المشايخ
هر شيئك اعلاسى طرفنه عرش تعبير ايدرلر هر شيئك اعلاسى طرفى انك
ملكوتيدر ولهذا قلب المؤمن عرش الله بيورلمشدر غبان كش
قايدبوار وقايد كشنده راكويند عمود خرش نهاسب رستم علم كش
قسمت غنايم برهر كه زير علم ايستاده باشند از مبارزان عُش بالضم
ولكنه ديد شول قوش يوه سنه ديرلر كه اغاج بوداقلرينه چور وچوپدن
جمع ايدوب دوزر مع الصاد عقاص كيسو بندرا كويند عرفاص بالكسر
تازيانه كه بدان عقوبت كنند ودوال ادب غيص اصل مردم وبيخ
درخت مع الضاد عارض ابر سايه فكن وسايبانرا كويند
ودندان تيز از هر جانور كه باشد وانيابرا نيز كويند وآفتى كه بيش
ايد از دنيوى وبيمارى واز شكستكى وناتوانى كه مردم را افتد وانكه
لشكر را عرض كند ودوال لجام بر پيشانى اسب وكيسو وريش
وفارسيان بمعنى رخسار استعمال كرده اند عريض پهن عوارض
شانزده دندانكه از لب بديدايد عارضه يكى از آن عرض بفتحتين
پهنا ومتاع ومال ورخت وهرچه جز زر وسيم بود پيش آمدن
وناكاه مرض قال صاحب التعريفات العرض الموجود الذى
يحتاج وجوده الى موضع اى محل يقوم به كاللون المحتاج
الى الجسم يقوم به والعرض على نوعين قار الذات وهو
الذى يجتمع اجزاؤه فى الوجود كالبياض والسواد وغير قار
الذات وهو الذى لا يجتمع اجزاؤه فى الوجود كالحركة والسكون
يعنى عرض شول موجوددركه انك وجودى بر محل مقومه محتاج اوله مثلا
لونك جسمه محتاج اولوب انكله قايم اولديغى كبى واعراض ايكى نوع اوزره
برنوع ذاتى قرار كنشدر كه اول اجزاسى وجودده مجتمعه اولانلردر بياض وسواد

كبى

كبى وبرنوعى دخى ذاتى قرار قيلمامشدر كه اول اجزاسى وجودده مجتمعه
اولميانلردر نماز وروضه وساير اعمال واقوال بو قبيلدندر كه قرار كنشده
دكلدر عرض مفارق قبيلندندر وجوهر شول موجوددر كه وجودنده
موضوعه مفتقر اولميه بينكه عقل وروح انسانى وماهيت حيوانى
مع الطاء عُلُط بضمتين بى مهار وبى بند كردن مع الظاء عُكاظ
بالضم بازار عرب درناحيه مكه بوقت جاهليه كه سالى يكبار كرد
آمدندى وخريد وفروخت كردندى وتفاخر مع الفاء عُنف
بضمتين غلظت كه رفقك خلافيدر العنيف رفق وملايمتى اولميان
كمسنه عجاف آرق نسنه يه ديرلر عجفاءنك جمعيدر على غير القياس
عريف بالكسر وعروف بالضم مرد دلير وكاركذار عَرّاف مرد شناسنده
وكاهن وطبيب عطوف مهربان عفاف بالضم نهفتكى عفيف
نهفته وپرهيزكارى كردن وپارسايى عجف بفتحتين لاغرى عجوف
بالضم مورچه درازپاى نيزرد عدف بفتحتين خوردن عُرف بالضم
شناختكى ضد النكر ونيكويى وتاج خروس وبوى خوش وناخوش
ولب كوه وبيابان وانچه بشناسند در شريعت وروا باشد كردن وكردار
نيكو عسف بى راه رفتن وستم كردن ومدح بزرك عطف مهربانى
كردن وحمله بردن وميل كردن ودوتا كردن بالشر او سخن البسخن باز كردانيدن
وكرانه وبركرديدن وكنف وجانب عقف خم دادن چيزى عكف
باز داشتن عارف مرد شناسنده وخداشناس عاصف
بادى كه سخت وزد عَف عيبك فتحيله نفسنى حرامدن منع ايتمك
يقال عف عن الحرام عفا اى كف نفسه عن الحرام كف بالفتح وتهديد
منع ايلمك وامتناع ايتمكه وساكت اولمق كفك كوبوكه ديرلر
مثنوى وين شتر نجيده رخسار از علف غرقه در كفك محيط
عف عف ميكند عف عف زكف ان لباب بر عموم قاوله كوده ف
يعنى اول كعبه حقيقتك محملن چكن وخشك نوزندن قناعت ايدوب

بیشر و اصحاب طریقت اولان اشتر سیرت یوزینی علف جسمانی
و غدای نفسانیدن بیچین قیلمش و موض اولمشدر عفتک عفتی
در یاسنمک کوبولندیغی غرفه اولمشدر اول ایلبرک سکوتندن
و حرامی منع ایلمسندن عف عف ایدر یعنی عفت ایله دیو سویلر
عموما قافله حقی اوزره نصیحت کوده رین و علم و حکمت جوهرلرین نثار
ایدیجی اولورکفک و عف عف لبان جمله سی اشتره مناسب اولان
ادالردر و مؤمن کامل اولنلر بو محمل کش اشتره بکزه درلر هینین و لینین
و منقاده و بار کش اولدقلری جهتدن کما قال النبی صلی الله علیه وسلم
المؤمنون هینون لینون کالجمل الانف ان قید انقاد
وان نیخ علی صخرة استناخ و بو کونه نکمنه ناس اچیندن فتی
نادر اولدوغندن حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم رجل صالح اولان
مؤمن کاملی دوه یه تشبیه ایدوب الناس کابل مائة لا تجد
فیها راحلة و حدیثم بیورمشلردر بو کونه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
حضرتلری امام حسن و امام حسین رضی الله عنهما حضرتلری طفولیتلری
زماننده بو کونه اکابر قریشک اولادلرینک دوه لرینی کوروب انلرینه
نخر الله کملرینه سلطان انبیا صلی الله علیه وسلم امام حسن و
امام حسینی مبارک اوموزلرینه و ظهرلرینه بندرمشلر و سعادتله
بیورمشلرکه ای جکر کوشه لرم ایشته بن سزک دوه کزم انلر دیدیلر
که یا رسول الله انک دوه لرینه بنرلر حضرت نبی علیه التحیه بیوردیلرکه
سز دخی بنیم ظهریمه بنمشسکز انلر اول حضرتک مبارک ظهرینه سوار
اولوب مبارک کیسولرین لجام و زمام کبی اللرینه الوب دیدیلرکه یا جدنا
انلرک دوه لری عف عف دیو سس ویرر سن دخی اول حضرت علیه التحیه
صاغ جانبنه میل ایدوب عف دیو صول جانبنه میل ایدوب
عف عف دیدکلرنده جناب مولای متعال صاغ و صول جانبنه عف
دیدکلرنده بنمشلرک اهل خطا و عصیانی عفو ایلدی دیو روایت ایتمشلر

حضرت مولانا

حضرت مولانا قدس سره العالی کتابنده قصیصلرینی بو بیتله بو معنایه
اشارت ایدوب بیورورلر اشترم جو عف کند جمله علف تلف کند
عفوش از اهل معصیت محو کند جمله خطا پس امام حسن و حسین رضی
الله عنهما اول حضرتی جمل اتخاذ ایلدکلری صبیانک معلومی و اینجی انلر
دخی کندولرین اول ایکی صاحب سعادته قیاس ایدوب مسجده کیدرکن
اول حضرتی جمل اتخاذ ایلدیلر کما روی ان الصبیان اتخذوا النبی صلی الله
علیه وسلم یوما فی طریق المسجد و قالوا کن لنا جملا یا رسول الله کما تکون
للحسن والحسین فقال النبی علیه السلام لبلال اذهب الی بیتی وات
ما وجدته لاشتری نفسی منهم فذهب البلال فاتی ثمانی جوزات
فاشتری بها نفسه فقال علیه السلام رحم الله اخی یوسف
باعوه بثمن بخس دراهم معدودة وباعونی بثمانی جوزات
عشق بالفتح مع القاف اصل لغتده صرماشق اغاجنه دیرلر
که اکر بر غیری اغاجه یاپشسه البته قورودر یا خود بر دیواره صاریلسه
دیواری ییقر انکچون بنی آدمده عشق اولسه البته نزار و ضعیف
اولور حتی هلاکنه سبب اولور اما حکما عشق بر مرضدر دیرلر اکثری
علاج پذیر اولماز هلاک اولور دیو تحقیق ایتمشلر تفسیر و احادیثده
لفظ عشق یوقدر محبت واردر زیرا نهایت عشق فرط محبتدر
عشقله محبتک فرقی بودر که عشق حبیبک جیبنه محبت ایتمیه سنده
استعمال اولنور اما روحک تعلقنه محبت دیرلر عراق بر نام سرود
راه عجم و راه عرب دیرلر یعنی عرب و عجم طرزی دیمک مراد ایدرلر و دو
ولایتدر بری عراق عرب بری عراق پارس و ان بر دجله الیست و
این ایران زمینه اکویند و عراقین هر دو را نامند عقیق کوهرست
در یمن که از ان عقیق آرند و عقیق سنکیست چون در انکشتری کنند
اندوه از دل ببرد و در حدیث تختموا بالعقیق فانه مبارک علق
بالکسر نفیس هر چیز عیوق ستاره ایست روشن بر کرانه مجره بسوی

بسوی راست اند اعین الثور خوانند و در عجایب البلدان مسطورست که
چون عیوق بر آید آبها بکاهد مکر رود نیل عاق عاصی معناسنه در علم
حقایق اشیانی مع اوصافها ولوازمها بیلمکدر علوق بضمتین
اوغلان تیاجق بیر رحم معناسنه عشیق یعنی معشوق عوق بالکسر
شول یره دیرلر که سوکن اوله وایلغون اغاجی بتوره بر نبته ذات العرق
ایلغون اغاجی بتن بر یره دیرلر عقعق بالفتح زاغ دشتی یعنی صقصغان
وانرا غلبه نیز گویند و سبزه کی و کلاژن عناق بالفتح دست در کردن
یکدیگر کردن عانق دیرینه وزن دوشیزه که بخانه پدر بود ومیان
دوشی کودن و سبزی کهن ومرغ بچه که نتواند پریدن مع الکاف
عوسک منجنیق کوچک را گویند نظامی کوید بیت عوسک
زبانی چو دیوان نشموس خجل گشته زان قلعه چون عوس ونیز نام
برنوی است که شب بیدار باشد و بانگ کند و در موید یعنی کوکی
که شب چون آتش نماید نیز آمده غزک با زاء فارسی سازیست
که مطربان نوازند و در موید طنبور باشد عنک باکاف فارسی
بوزن جنک بانگ خر باشد اما در کلام استادان یعنی خرنو باشد
عدنک با دال مهمله بوزن خدنک مردم ابله و نامطبوع باشد
من الاصطلاحات عزمت علیک سوکند منجوروم بو نوع مع
اللام عیال بکسر العین بوزن کتاب عیلک جمعیدر جیاد جیدک
جمعی اولدیغی کبی اهل و اولاد معناسنه در عیله لغت هر ملک دروشیه
دیرلر و فقیر اولمغه دیرلر عائل فقیر و محتاجه دیرلر عُقّال بالضم والکسر
دوه ایاغنی وبوین باغلدقلری ایپ و دوه ایاغنده اولور بر
مرضدر جمعی عقل کلور و کاهی مطلق قیند مراد اولنور عاذل لوم ایدیجی
عدل عند العلماء حقی مستحقنه و برمکله تعریف وظلم حقی مستحقنه و برمکو
حدن تجاوز ایدوب غیر مستحقنه و برمکله توصیف اولنمشدر عقل ایکی قسمدر
برینه عقل معاش و برینه عقل معاد دیرلر و عقل کلی وعقل خرد دخی تعبیر ایدرلر

عقل معاشک

عقل معاشک خاصیتی بودر که انسان الکله الحق زیدک عدواوینی وبرک
محبتینی سلور و کندی نفسنه نافع و لانی مضر اولندن فرق و تمییز قیلور
والکله تحصیل ارزاق و معایش قیلور وعقل معادک شانی اولدرکه
انسان الکله روحنه و اخرتنه نافع اولانی ضرر قیلندن فارق اولور و
بیتنی و انکی اوصاف علیه سنی اول واسطه ایله سلور و نتیجه اذواق
روحانی وارزاق ربانی ان العقل حاکم قولی وزیره انک تدبیریله
روحه حاصل اولور عقل اول و عقل کل عرش اکوینده مکه حضرت مولانا
بیورر   عقل ایبر ایه خودبینی عین الکمال چشم زخم علعل هر دو
عین مضموم حیکاوک نر و بفتحتین اندام مرد عول فی عوله و عویل آواز
بر داشتن عسیل بوزن فعیل جاروب عطار و نوره قیل عبل
بالفتح خرامان رفتن عذل بالفتح نکوهیدن وملامت کودن عجل
بالکسر و عجول کوساله عجاجل جمعه عتل بضمتین درشت طبع وفراخ
شکم وبسیار خوار و حاسد عاجل لی بن جهان من الاصطلاحات هلال
لاله عبد الهیکل عید پرستان عنبر بن سنبل موی سیاه وخوشبو
مع المیم عقیم طوغورمز عورت واوغلی اولمیان کیسنه یه دخی
عقیم دیرلر یوم قیامته یوم عقیم دیدیلر که اندن صکره بر کون دخی
قالمادیغیچون و قطع معناسنه دخی کلور نتکه حدیث شریفده
تعقم ارحام واقع اولمشدر که تقطعها معناسنه در وبو مثللر
والملک عقیم قولی ضرب مثلدر کلام حکماد رملکه انکچون عقیم دیدیلر که
صاحب ملک اولنلرک اکثری صوکی یوقدر ملوکدن اولنلر اولادینی
قتل ایتمکله نسلی منقطع اولور عقلم جزئی است عتم
بوزن ختم بالفتح والسکون نقطه و اعراب حروفست عجم
بفتحتین غیر عرب و دانه خرما و بضمتین شتران که کوردن خار
از شور خرسند شوند عتم بوزن ختم درنگ و تأخیر کردن و بالضم
درخت زیتون دشتی و بالفتح کژ رفتن واستخوان شکسته وکر گرانید

عمس

عقام بالفتح نازاینده وجرب سخت وبدخو عمیم تمام و دراز عدیم
درویش علام داناء نهان غرم‌رم بالفتح سپاه بسیار مثنوی
عجل با آن نور شد قبله کرم قبله آن نور شد کفر و صنم
عجل نور سبیله قبله کرم اولدی قبله اول نور سز کفر و صنم اولدی
عجلدن مراد سامرینک بنی اسرائیله اخراج ایلدوکی جسد عجلدر و اول
نوردن مراد که اول نور سبیله اول عجل جسد قبله کرم اولدی حضرت
جبرائیل علیه السلامک فرس الحیات نام اسبنک ترابندن حاصل
اولان نور وحیاتدر که اول جسد عجلی زنده ایدوب صیت وصدا
ایلمکه کتوردی بو قصه‌نک قصه‌سی بودر که سامرینک اوائل حالنده کاری
شده سفینهٔ حضرت موسی علیه السلامه ملازمت وخدمت
ایتمک ایدی حضرت جبرائیل علیه السلام فرس الحیات نام اسبی ایله
حضرت موسی‌یه کلدکده سامری انی احساس ایدوب مشاهده
ایتدیکه هر بر حضرت جبرائیلک فرسی قدم قویه سبز اولور وحیات
بولوردی وقتا که سامری ارواحک عنصر تابنده تاثیرین کوروب
بیلدی حضرت جبرائیلک اتوندن موضع قدمندن بر آوج خاک قبض
ایدوب اول خاکی صاقلیوب حضرت موسی علیه السلام طوره کتدکده
قومنک حلی وسیم وزرین اخذ وجمع ایدوب آنی اریدوب جسد
عجل شکلنده انی ختنا ایدوب اول مقبوض اولان ترابی صورت عجله
بی قلدقده اول جسد عجل حی اولوب کوساله کبی آواز ایلدی پس اول قوم
اندن بو حیات و بو صوتی کوروب آنندکلرندن انی قبله ایدینوب کا عباده [illegible]
قبله‌یه باشلدیلر پس اول کوساله‌نک اول قومه قبله اولمسی جبرائیل علیه السلامک
نوری واثری واسطه‌سیله درکه اول نور اول جسد عجلی صوت ایلمکه کتوردی
واول اثر سولدن حیاتی بولان عجل جسدینک قبله صاحب کرم و باخوص
قبله طالب کرم نقد بوندن اولکه مضاف مقدر اولمق قاعده ملاغتدر صاحب حب
کوندم مراد سامری لطور که سخاوکرم صاحبی بوکه ایدر حتی اکر امل نفس

فاهب فان لك

فاذهب فان لك في الحيوة ان تقول لا مساس آیهٔ کریمه‌سنه
ایماشدر که عجل پرستلر حقنده فاقتلوا انفسکم امر شریفی
وارد اولدقده حق تعالی موسی علیه السلامه بیوردیکه سامری اکرچه ضال
ومضل اولدی لکن انده سخاوکرم خصلتی وار در پس انده بو صفت
اولدوغیچون بو قومک اکثرینی هلاک ایلدم انکیچون عذابه بو موعد
آخر وار در بیوردی پس حضرت موسی علیه التحیة بلدکدنصکره فان لك
في الحيوة ان تقول لا مساس دیو انی قتلدن رد ایلدی وبد دعا ایلدی
مع النون علیین علو وقدر صاحبی ثقلینک دفتر اعمالنک ساعه ده
اولان مقامنک اسمی یاخود دیوان خیرلدر کما قال الله تعالی کلا ان
کتاب الابرار لفي عليين وما ادريك ما عليون كتاب
مرقوم يشهده المقربون عمران عقران وزننده معمور یرده دیولر
عرجون خرما صالقمنک بوداغیدر که صالقمی کسلدکدنصکره یتمش
قالوب صکره هلال کبی منحنی اولور کما قال الله تعالی والقمر قدرناه
منازل حتی عاد کالعرجون القدیم پس اول حکیم وعلیم اولان
الله ماهک اسکیوب ضعیف ونزار اولمسنی عرجون قدیمه تشبیه
ایدوب بیوردیکه قمر ایچون بزاونه ایکی بوجه یکرمی سکز منزل تقدیر
ایلدک هر کونده بو منزللری قطع ایله وشعاع آفتابک تحتندن چیقوب
اندن بعید اولدقجه اوزن دوردکی کونه دک انک نوری شب زیاده
اولور واندن دوردکی کیجه دنصکره شمسه قریب کلدکجه انک نوری نقصان
بولور حتی عرجون قدیم کبی اولور و بو روش جمیع منازلی قطع ایدوب یاینده
ینه ابتداء منازلدن سیره باشلر عدن بر شهرک اسمیدر که انک
درزی زیاده دریتیم اولور وبفتحتین ثبوت وقرار دیرلر تصوفده مراد
مرتبهٔ حقیقتدر عجبی خمیر سرشته عروس چمن یعنی کلبن ودرخت
میوه دار ونهال وشاخ سر نو براورده همان چمن عرین خانه شیر
بیشه ودرختان وکلهای وفن عطن خفتکاه شیر نزدیک آب وده نیاجق یر

کاهی مطلق حیوانات باجی بهر دوغ دولو عقدتین یعنی راس و ذنب
عُمان بالضم والتشدید دریائی است که دراز فرو دارید میشود و
مخفف نام شهری در بلاد شام که او را صنجا گویند عین چشم
و چشم زخم و چشمه آب و کفه ترازو و درم نقد و مال حاضر و دینار
و دیده بان و جاسوس و مهتر و گزین هر چیزی و بهتر و نفیس هر چیزی
و باران پیوسته و دست راست و قبله عراق و ابری که از
روی عراق برآید و هستی هر چیزی و درکنده خانه و منظر و مشاهد
و یقال هذا عبد عین ای تخدمک مادمت تراه فاذا غیب فلا
و یقال اول عین ای اول شیء و یقال ما بها عین ای احد ابو العین
جبل و یقال علیک عین الله ای حفظه و قایم العین آنکه چشمش
برجای باشد و نه بیند بنات العین ای اشک چشم و اعیان
القوم اشرفهم عفن دلگیری و عفونت علیون بکسرتین
جاهای بلند اندر بهشت بر هفتم آسمان و مراد از و سما نیست
و این جمعی است که او را مفردی نیست من الاصطلاحات عمری
بکران روزگار عمر بسر برد عنان بر عنان برابر و همسر
عمود سیمین صبحدم عروس بیابان اشتران مکه مکرمه
عرشیان ملایکه مقربین و کروبیان و حاملان عرش
عرش روان انبیا و اولیا والروح والقلب و اهل دل
عروس خشک پستان بابا پارسی مکسور ز پیر و آنکه شیر
در پستان او نباشد و نازاینده بود عالم جان ارواح
عده داران رزان بالکسر خمهای می که هنوز سر ایشان
تنگ باشد عامل دریا و کان آفتاب عروس عدن
ماه و بستان و در عدن اضافة الشیء الی نفسه عیسی
ره نشین آفتاب و طبیب حاذق عیسی دهقان می
عصمت ابو در رکاب و عنان از پای و دست از فعل غیر و

که رضای خدا نیست علویین مشتری و مریخ علویان سیاره سبعه
مع الواو عو بالفتح بانگ و آواز و شغب و غوغا و کثرت اصوات
بیت زگیتی برآید ز هر جای عو جهان کهن سر ز شاه نو زیان
یا ابلهم عیو لغتی در انکیسین ده عین معجمه ابلهم و بدر عتو
بالضم از حد درگذشتن و بنهایت پیری رسیدن عرو نزدیک کسی
آمدن و کاری رسیدن عشو اعراض کردن و فریب دادن عفو بالفتح نزدیک
کسی شدن با حاجت و پدید کردن و از جرم کسی درگذشتن و بسیار
کردن و بفتح العین و ضم الفا گذارش گناه و بسیار و پوشیدن گناه
علو بضمتین بلند و زبر و بلند شدن و زبر هر چیزی شدن و گران
کشیدن و گرانی کردن و بلندی و بزرگواری و بتشدید نیز و بالکسر چند
سفل عدو بالفتح دویدن و برانگیختن و گذشتن از چیزی یقال عدو
طوره ای از حد خود درگذشتن من الاصطلاحات عروس حرم سو
طالب دنیا گو عبهر او چشم او مع الهاء عراده بالفتح و تشدید را
منجنیق کوچک لفظ عربی در قاموس مسطور که العراده بفتح و شد
الرا شیء اصغر من المنجنیق بیت بدیوار عراده برپای کرد ببرج اندرون
رزم را جای کرد هر او در بیداد دل جاملیق برانها نه عراده و منجنیق
عشوه فریب و لطایف الحیل معشوقه در عشوه سنه ظرافت
و شیوه معشوقه در کلور انوری گوید بیت در بحر علم گشته ای نطق تو
منبر و دیبا ایات شکر و بی تفکر جبل عکه تشدید کاف نام صقعفعان
تو سیدر که عزبین عقعق و شنور عقیله بابا ظرافت عصمه و قرابت
و هر نسته نیک اکرم و اشرفه کما یقال عقیله کل شیء اکرمه و اشرفه
والجمع عقایل مثنوی عقل ایزد یار به خود ساخته رایت عقل
خود افراخته هر که در کارها خیر و شر عقل باشد راهبر شد معتبر
حتی تنها و بکاحضر تلمه کندی درگاه هنگ خاص ملک الملک اول بن ام مطیعک
وصف جملی معد ابلو بیو ر دیا که اینم ملک الکلام بن صالح شو این بر که

بیرایه دوزمشدر عقل وخرد سنجاغی بو جلنمش وعاقیلمشدر وکندوسی کمال عقلله قرین قیلمشدر الحاصل هر کیمه که امورینده عقلی امر ایله اول کمسه معتبردر وهر شول کمسیه که جمیع کارنده عقل مرشد وراهبر اولمیه کمراه اولوب ضلالتده قالدی حق تعالی حضرتنه عقل ایله وغافل اوله تقرب ایلمک جمیع عبادت وانواع طاعت ایله تقرب ایلمکدن نه اولسه الیقدر حضرت حقه عقلله تقرب ایلین سایر اهل طاعتدن اسبقدر انگچون حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم علی رضی الله عنه حضرتلرنه تعلیم بیوردیلرکه یا علی اذا تقرب الناس الی خالقهم بانواع البر فتقرب الی الله بانواع العقل یسبقهم درجة وزلفی عند الله عقل جمیع شیلردن اشرفدر وبنی آدم جمیع حیوانات اوزرلرینه فضل وشرفی عقل سببیله در اگر جمیع اشیاده عقلدن اشرف برشی اولیدی اول شی جمله دن اول خلق اولنوردی عقلدن اول خود برشی خلق اولنمادی حق تعالی ابتدا عقلی خلق ایلدی وجمله دن اعز واکرم قیلدی نتکه بوحدیث شریف بومعنایه دلیلدر قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله تعالی لما خلق الله العقل قال له اقبل فاقبل ثم قال له ادبر فادبر ثم قال له من انت ومن انا قال انت ربی وانا عبدك الضعیف وقال الله تعالی یا عقل ما خلقت خلقا اعز منك صدقه پس باری تعالی عقلی جمیع اشیادن مقدم واشرف خلق ایلدیکی مثبت ومبرهندر اگر سؤال اولنورسه که حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اول ما خلق الله العقل بیوردیلر کبی اول ما خلق الله روحی بیورمشلر واول ما خلق الله القلم بیورمشلردر پس توفیق نیجه در جواب اولدرکه اگرچه بونلر بحسب الالفاظ متغایردر اما بحسب المعنی واحددر شعر عباراتنا شتی وحسنك واحد وکل الی ذاك الجمال یشیر عبادیه بالفتح قبایل شتی در بطون عربدن اول قبایل متفرقه منسوب اولنلره عبادیه دینور

عامه

عامه اذنت عبره بفتح العین سر سنگ وبالکسر بند وچیزی که بوی بند کنند عبد الجنه کاوس عده بالکسر وعن عذبه ذوال وعلاقه تازیانه وسر زبان وسر خاشاك که بر سر آب باشد وخاشاك چشم عرصه گشادگی میان سرای وگشادگی که در وی بنا ودرخت نباشد عوق بالضم دستگاه ودرخت که برگ وبر نبود در زمستان باشد وزایل نشود وگوشه هر چیزی وانکله پیراهن عسیله نام پیابانیست عفه بالضم وفتح فا مشدد نرمی که در بن باشد از پوست به که نرم داشته باشد عطه جاه یعنی بالگی که از چاه بفضا بر آید عقیقه موی سر کودك نو زاد وضیافتی که در روز هفتم ولادت بچه موی سر دور کنند وباید که استخوان شکنند علاقه بالفتح آویزش بخصومت ودوستی وانچه بدان زور کرانی کنند وبالکسر دوال تازیانه وشمشیر وغیران عیش ده روزه زندگانی اندك عامه زهار وکله خردشتی وستاره ایست فرو تر از قوس عروبه روز آدینه را در جاهلیت گفتندی علقه بالضم آویزش وقوت روزگذار عزه بالضم وتشدید ساز جنگ وساز کار وآمادگی وساخت وبالکسر عدت زنان پس فوت شوی ودوعن کردن والفتح شمردن وشمار هر چیزی غره بالکسر ارجمندی ونایاب شدن وسخت اعزز وفرد شدن وبی همتایی وارجمندی ونایافت عنوه بالفتح قهر وغلبه تعالی فتح هذا البلد عنوة از قهر وغلبه عیبه بالفتح سلاحدار عفیقه بالفتح کنجارم ونیز چیزی که در ف زیدن بچکد وقیل آب حنا وبالفتح زن پاك دامن عکاشه عنکبوت واسم رجل من الصحابه من بنی اسد عفایه بالفتح اندیشمند شدن بکار کسی وبجواستن عندله بانگ کردن وبانگ بلند عیاده بالکسر بیمار پرسیدن غنچه بودن غنچه گرد وسرشتن باشد نبت هیچ ندانم بچه کار اندری تر فهم غنچه کنی با شکر من الاصطلاحات عیسی شش ماهه

یعنی انگور و میوه های که چون آفتاب در برج میزان در آید از میوه ها شش
ماهه گردند و پخته شوند عیسی کده اسمان چهارم و خانه مریم و صومعه
عیسی علیه السلام علت خانه دنیا مع الیاء عادی دشمن و
بیداد گر از ظالم عایه اسم عبقری مردی که کسی از وی بفضیل
بر تر نباشد و بساط نیکو و گرانمایه و اصل هر چیزی عنکبوتی نام
یکی پرده از پرده های چشم عری ایسه دیولو غریده جوی ای
جا بکوش و باز نگر م الاصطلاحات عطاء کبری صعود و نسب سال
عالم علوی از جهان عروس خاوری آفتاب عرش سه پایه تخت
بلقیس عزب نیلوفری برج عقرب که خانه بهرام است باب
الغین مع الالف غطا بالکسر پرده و سر پوش دیگ و هر
پوشش که باشد غبرا زمین غرا آفتاب متصف بسفیدی و
آفتاب را از جهت روشنی غرا گویند غلوا اول جوانی و تیزی آن
عمیصا ستاره ایست شعری غوغا ملخ که بیش بر امن باشد
و فریادهای بسیار که از مردمان کثیر بیکجا خیزد مع الباء عاب
لفظ عربیست بمعنی عیب و اورمان معناسنه بیت سر بر نز
با دو دلی پر شتاب حروف و حروف چو شیر اغاب گاه نیش
ایکی معناسی وار در بوی منبحی با دو بیهوده ولا طائل تحته بیت
هر آن سخن که نه در مدح پادشاه باشد بود بنزد بزرگان روزگار
چو غاب و بری فضله طعام و سفره دو گوندوسی غوب بالضم
دلو بزرگ غرب بضم غین و سکون زاء فارسی دانه انگور باشد
غراب زاغ و نام کوکبی غیهب شب تاریک و تاریکی بغایت
در شب غیور از شب یعنی شب بیداران و عشاق و زهاد
مع التاء غشت بضم یکم و کسر دوم آواز اسب که آنرا شیهه
و شیهه گویند بتازیش صهیل خوانند و کسر را اشد او آواز تا جهان
حیوانات باشد غلت غلط کردن در حساب و بسکون لام بمعنی غلطیدن است

غث بالضم اله و بادام غبانت ضعیف الرأی غانیات جمع غانیه
بفتح عینیله غفانک جمعیدر ابو الیحی زنلر دیمکدر مغنیه معناسنه کسر عینیله
غنادن اولور سه غنا ضم چیزی خانو بلادیمکدر غیبت بالکسر بر موضع فرید آشی
غائب ایکن سوء اوصاف و افعالن ذکر ایلمکدر اگر اول صفت فی نفسه ابن
موجود ایسه و الا بهتان اولور حدیث شریفده وارد اولمشدر که غیبت
دیمک فی الحقیقه لحوم ناسی ییمک کبیدر کما قال الله تعالی و لا یغتب بعضکم
بعضا ایحب احدکم ان یأکل لحم اخیه میتا و قال النبی علیه التحیه
مررت بقوم لیلة المعراج لهم اظفار من نحاس یخمشون وجوههم و صدورهم
فقلت من هؤلاء یا جبرئیل فقال هؤلاء الذین یاکلون لحوم الناس
رواه ابو داود عن ابی هریره و قال مجاهد فی تفسیر قوله تعالی ویل لکل
همزة لمزة الهمزة طعان فی الناس و اللمزة الذی یاکل لحوم الناس
غامت انجه ادای وی و اجبلو و همچنین الغران و الغره
الغفلة غبیثه گیاه تلخ غانیه زن خوبروی الغانیه الجاریة التی
غنیت بزوجها و قد تکون التی غنیت بحسنها و جمالها غمه بالضم
اندوه و کار پوشیده و مست شدن شتر و نیز شهوت شدن
زن و مرد مع الثاء غرث گرسنگی غیاث فریادرس
و چیزی که بدان خلاص یابند و از آد و فریاد رسی و اسم للمستغاث
غیوث غیثک جمعیدر غیث زیاده لازم اولدیغی زمانده
بغان بغموره دیرلر مع الجیم غنج بوزن گنج خود را کشیدن بناز
و کرشمه و ناز کردن و خرامش و در ساقی فی الاسامی مسطور است
که جوالی است مانند خرجین و بضم غین سرین مردم و غیر آن
از چهارپای غنباج بالفتح و تشدید النون کرشمه و ناز کننده غابج
بفتح راء شتر که بوقت بامداد خورند بتازی صبوح خوانند بکسر را
نیز بیت شهنشاهی که اوراد انما هست بسوی عالم علوی معارج
مدام غارج از جام دولت در اندازد دلش هنگام غارج

غلج بالکسر کوهی که آب ازو بگشاید بفتح غین وجیم فارسی نیز غفج
بفتح غین وسکون فا شمشیر آبدار را گویند بیت ابو اسحق بهر
دفع دشمن همی بابو کشیده است اکنون غفج مع الذال غذ بوزن
زرد خانه با بستانی باشد وبفتحتین شتلک وشادیلک را ایتمکدر
حسن صوتدن نتکه غرد الطائر دیرلر اداطرب فی صوته غند
بضم غین وسکون نون گرد وباهم آورده آمد باشد بیت نقیبان زدیدن
بیامد مدکنند که اش همیشه نباشد غنده غمد بالکسر نیام شمشیر
غوشاد جایگاه کاروان وگوسفندان جایگاه دیوان وقیل درخت بلند
غراشید یعنی خشم گرفت وغراشیده خشم گرفته باشد غرنبید
بانگ کردن غرید تخفیف رائیله اول قیردرکه قوجا به باکن دیو ویرله
سینه حقه بیت ذفر البکارم درمدح شاه جهست غدر انیست
بی شبهت غرند مع الراء غنجار فتح غین وسکون نون وجیم
عربیده کلکونه درکه عورتلر یوزلرینه سوررلر ها ایله غنجاره دخی دینور
غر بالفتح قحبه وجیز را گویند وبد دل را غردل نیز گویند خلاق المعانی
بیت بلای هاست این غوریان غرزن خداوندا بگردان این بلارا
غرور بالفتح ما یغر به الدنیا دیمکدر دنیاده مراد اولور شیطانه
غرور دیدکلری زیاده الدانیجی اولدوغیچوندر غرار خواب اندک
وقیل خواب گران غفر سکی از منازل قمر غمر بفتحتین ونیز بکسر یکم
وقیل بسکون الثانی وفتح اول کینه وتشنگی غر غرهنک جمعیدر
بالضم انک النفر درهم مقداری وزیاده اولان نیاضنه دیرلر بعضم
شو کیفده حمایه مشیله الطلاق اولنور غانفر فتح غین معجمه و
فتح معجمه و فتح یا مثناة وفا ایله سمرقند محلاتندن بر محله نک اسمیدر
غابر ماضی معناسنه در غور بالضم نشیب ودره وانگور خام نیز
وغوره واخرها نیز ونام ولایتی غافر ساتو معناسنه در مع الزاء
غز بالضم ماوراء النهرده بوزرک تورکلرندن بر قومدرکه اکثری قاطع الطریقدر

درعهد

درعهد ملک سنجر شاه دست یافته بودند وبروی گرفته ها قاانی بیت
ای چشم تو فتنه فلک را قلاوز ابروی تو بر کلاه خوبی قندز
مجراش تو شیر شرزه را سار دبر باغات تو عقل بد از غارت غز
غاز مردم دهان فراخ غژ بالفتح دیه معناسنه در دم غژ وبوق
دیمکدر کاهی تابع معناسنه دخی کلور غلیواژ جانوریست بو
که زغن نیز گویند گوشت ربا نیز گویند وخشم الود آتشین معجمه
ایضا گ مع السین غلس تاریکی شب آخر غبس بالفتح تاریکی
اول شب غرس بالفتح نشاندن وبالکسر نهال غرس بفتحتین خشم
ویاورلق معناسنه در رودکی گوید بیت گونه بدبختی مرا که فکند
بیکی جاف جاف زن دغرس غوریمکس بارا وموقوف نوعی از زنبور
خرد مانند مگس کبود چشم وسبز رنگ باشد مع الشین غاش
مخلص و هوادار وعشق او بی نهایت باشد بیت خویشتن پاک
بیفکند شیره بهار زند جاک جو در کوه پر غرم تا زد بلنگ تانی خشم
وغضب معناسنه در بونون فتح راجائزدر اکی لغت بوبینده
موجود در بیت بیکی غرم اگر رودم بجرم آدمی شو نوای پلنگ غرم
غرمیدن اسم مصدر در غرمیدن خشمناک اولمق معناسنه در غرمان
صیغه مبالغه در غرژم بالضم زاء فارسیله خشم وکینه معناسنه در و
اوزوم دانه سنک قبوغی معناسنه کلور که شیره ایله چکردک الجنه
اولور شمس فخری ایکی معناسنی نظم ایلمشدر بیت هیچ دانی که جیست
زاغ تاک مایه بی رهی و موجب غرژم همچو خورشید در بلوری جام
چون سهیل یمانی اندرغژم غرام بالفتح عشق معناسنه در وحماقت
وعذاب فی هلاک وشر دائم کما قال الله تعالی ان عذابها کان
غراما ای دائما غرم وام دار غشم ستم غشوم ستمکار وظالم
غمام وغمیم هر دو ابری که اورا ابو شد غنم بالضم غنیمت
یافتن وغنیمت مع النون غنبیدن ضم غین ورا وسکون

نوئله خروشیدن وکوک کورلملک معناسنه در غرنبه اسم مصدر در غضبله
حیقرمق معناسنه در کاهی حذف ایدوب غرنبه دخی دیرلر غضبان
خشمناک فارسیدر منجنیق ومنجنیق طاشنه دخی مستعملدر قطامی
بیت غرام ومنجنیق وغضبان بربام فلک نهاد نتوان غرمیدن
مهیب جانور اوکورمسیدر بیت بغرید اژدهای دژم همی آتش فروخت
کفتی بدم غارتیدن تاراج کردن لغت تازیدر صرف فارسی کردنست
مثل طلبیدن وفهمیدن غبن بالفتح وبانک سکونیله نقص ایتمک
والدامق خدعه کبی یقال غبنته فی البیع ای خدعته الغبن بالتحریک
رای وتدبیر ضعیف اولمق یقال غبن رایه غبنا اذا ضعف
غبین ضعیف رای غث وسمین اندک وبسیار وتوانکر
وفقیر ونیک وبد وقوی وضعیف وبد بها وکم بها غرمان
کرسنه غرشیدن خراشیدن وخشم آلوده شدن غرویزن
بدانچه آرد وامثال آن بیزند وانرا پرویزن وغربزان وهلهال
نیز کویند این نیز تازیست بتازی غربال خوانند غربال
واسغه الکفیت(?) باشد غروان بالفتح فریادکنان صیغه مبالغه در
بیت سرامر غروان ودیم پرآب بکفتند کای دادفرمای باب.
غسلین بالکسر سوزان نتابیث(?) وانچه از اندام نعار بالاید چون
صدید وجراحت در دوزخ غصان طعام در کلو ماندن ومنه
الغصه غلیون کل سیاه که نزدش ایبوجه(?) ودر نسخه میرزا کل
سیاه مطلقا غبن ابریکه همه آسمانرا بپوشد ونیز ابر کرفتن
آسمان فتنه وشورش منش وفرا پوشیدن چیزی دل را غن
بالفتح بانک ونعره کردن وکریستن بیت اکر نه ترتیب اصطناع
شاه بدی ملک عصر بدی همیشه جفت غن غنودن
وغنویدن بوزن درودن هر دو بمعنی خوابیدن غربان بوزن
درمان خشمناک وغضب آلود غالیدن بوزن مالیدن یعنی غلطیدن

غولین

غولین بوزن رویین سبوی دهن کج غاز کردن بارای فارسی
دانه پنبه بیرون آوردن برای ریسیدن ولیشم را مهیای ریستن کردن
غراب البین شول الاجه قرغه دیرلر که انک بیاض وسوادی اوله کما
قال الجوهری وهو الذی فیه سواد وبیاض وقال صاحب حیاة الحیوان
سمی غراب البین لانه بان عن نوح علیه السلام لما وجهه لینظر الماء
فذهب ولم یرجع ولذلک تشائموا وبو غراب البین شوملغی بوندن دخی
معلوم اولور که امام احمد حضرتلری زهید(?) ابن عباسدن بو حدیث شریفی
روایت ایدر انه کان علیه السلام اذا نعب الغراب قال علیه
اللهم لاطیر الا طیرک ولا خیر الا خیرک ولا اله غیرک
غرین فغان معناسنه در غن بالکسر ودکون(?) غشیان آمدن وبر
بالا چیزی آمدن ومجامعت کردن غلیان جوشیدن غاودل(?) بکسر الها
مع الواو غرو بوزن سرو ایچی بوش قامشدر غریو فریاد وفغان
بیت غریو از بزرکان مجلس نخاست که کویی چنین شوخ چشم از کجاست
غو بالفتح وغیو کلاهما بانک وفریاد معناسنه در غین مهمله ایله مرو بدر
غژغاو بفتح غین اول وسکون زای فارسی پوشانی کا کلی ویوجمکه
انا کوکاو نیز کویند ودر تحفه بمعنی یرجم ونیز نام کاو بیت
غاوشو بسکون واو وضم شین معجمه خیار بزرک که برای تخم کذارند
غلو از حد در کذشتن غضو ازبیت(?) الغض فرو پوشانیدن
چشم مع الهاء غرچه بفتح غینله غر مصغریدر مخنث وبی
حمیت معناسنه بیت زهی غرچه واله ودیو رنک در اینجا مکو
چنین نوان جنک کرد ابله ونادان معناسنه در کلور غنیشه بوزن
نشیشه حصیر خاموشی وبر نوع اوتلوقدر که اندن جوال ایدرلر و
سازلق معناسنه در کلور ومیشه لکه دخی دیرلر غابه نیستان جمعه
غاب غاره بازار کاسد وتاراج وخیل غارت کننده وتاب
ریسمان غازه کلکونه غراشیدن وغرشیده هر دو غین مفتوح خشم آلود

غرنده بوزن شرمنده همان غرانش غرنده شیر وگرگ خشم آلود
که از غایت خشم آواز کند و برخود پیچد و دیگر سباعه انیز اطلاق
اولنور غریزه طبیعت غزاله آفتاب وارتفاع ضحی وابتداء
روز یقال طلعت الغزالة ولا یقال غابت الغزالة غفه یوسقین تره
که بغایت نرم و خاصیه باشد غضاضه نرمی غطیط آواز خفته
غمزه حرکت چشم بر هم زدن و نیاز و حرکت چشم غمگاه نقصان کنش
غم واندوه از دل برد غمنده بفتحتین غمگین و مکدر شونده غفاده
بالضم وفتح واو سازیست مطربانرا ویکی از اقسام بازیها نیز آمده
غنچه بالضم گل ناشکفته بتازی بوز خوانند ونیز گرد کردن و فشردن
باشد واین هر دو لغت از نسخه وفائی منقولست بیت صبح
چه دانم بچه شغل آمدی بر فرقی همی غنچه نزنا شکر غنده بالضم عنکبوت
انواع لاحنگ ودیو پای ومکس گیر نیز گویند و نیز پنبه بوزده و گرد
کرده رلیسیدن غنیه بالضم بی نیازی و توانگری غوره بالضم انگور
نارسیده که هنوز ترش بود بتازیش حصرم گویند غیابه
تک چاه وابادی و جای ناپدید قیار بکی چاه غنوده خوابیده
بیت ای آنکه غنوده براحت بیدار شو چنگها باد از غنویده
مثاله اولور بیت زخاک دولت ملک تو کودکی که نه ارام
طفلیت در اغوش رقیبی غنودی غانیه زنی که از زیور
وآرایش بی نیاز بود مع الیاء غژجکی مخشلک وابله لک
غامی بکسر میم بمعنی ناتوان وضعیف غالی گران بها
غوشای گیاهیکه در صحرا خشک شده باشد و خور
جو وگندم بیت کار ضلعت نیاید از خصمت کار عنبر نیاید
از غوشای غیجه کنگ درین نام یکی از سی لحن باب الفاء
مع الالف الفافا هو الذی لا یقدر علی تکلم کلمة الا بزیادة
الفا فا اوله فا فعل ومصدر اولنده تحسین ایچون کلور

یوقارو

یوقارو معناسنده کلور اصلی فراز در شیخ سعدی بیورر بیت
بگفتا فرا آر مجالم نماند بماندم که نیروی بالم نماند وبمعنی پس نیز
آید بیت فرا رفت وگفت ای عجب این تویی فرشته ندیدم
بدین نیکویی وبمعنی کنج ومیان وبمعنی دور ونزدیک نیز
آید چنانچه گویند فرا تر شو ای بالاتر شو وبیشتر رو فلاحه
دیرلو فاوا شرمنده باشد فافا چیزی نیکو وبدیع باشد فاتر شو
معناسنده در فراخاک گاه کی فراخی فضا زمین فراخ وگشاده
فنا بالفتح نیست شدن وبالکسر پیش در سرای فرخا وفراخا
اودر بمعنی فراخ ودر تحفه بمعنی سختی و المی باشد که برکسی رسید
بیت بود چو چشمه روزن بچشم اعدایت زلبس بلا ومحن عالمی بدین
فرخا فی الاصطلاحات فیروزه دریا آسمان مع الباء فرسب
بفتح فا وراء مهمله وسکون سین مهمله درختی است که بام خانه را
پوشند ودر نسخه میرزا بمعنی جامه که از برای زینت بوستانها
کشند فریب عشوه وبازی ولعب معناسنده در اصلی فریبیدن
الدمق خداع معناسنده در اصلی فریبیدن اسم مصدر در
بونده تعارض واقع اولمشدر نتکه بازی فریب معناسنده کلور
دخی بازی معناسنده در فرب دو دشت عظیم در بیابان خوارزم
فی الاصطلاحات فرزدان حیوانات مع التاء فروخت
فروختن صاتمق بیع معناسنده در مستقبلاتی
خا سینه بدل اولنور وافروختن ده دخی کلور اشتعال والتهاب
معناسنده در مستقبلاتی خا زایه تبدیل اولنور فغات
ریزه هر چیزی فراخ دست خاموق وسخت جوامرد فرامشت
بمعنی فراموش نظامی بیت زبانش که در یاد فرامشت نهاد
از عاجزی بر دهن انگشت فرس نهاده نشست یعنی مغلوب
نشست شیخ نظامی گوید بیت دو رانکه فرس نهاده نشست

با هفت فرس پیاده نشست فی القصاص امد حیات سوره
بقره ده بو آیته اشارتدر قال الله تعالی ولکم فی القصاص حیاة
یا اولی الالباب یعنی سزلرک ایچون قصاصده حیات عظیمه واردر
ای عقل صاحبلری علمای معانی متفقلردر که بو کلام مثال فصاحت و
بلاغتدر بو کلام ذکر اولنمیه مع قلة اللفظ والحروف کثرت معنایه
دلالتی واردر فصحای عربک بو مضمونده چوق کلامی واردر لکن مصراع
چراغ پیش کجا شمع آفتاب کجا جمله دن بری قتل البعض احیاء
للجمیع دیرلر بری دخی اکثروا القتل لیقل القتل اما اجود کلاملری
القتل انفی للقتل در لکن هیچ مشتبه یا بتدر که بو آیت
کریمه مهم الجازمه و بهم الفاظ و معناده بو کلامدن افصح و ابلغدر مخافت
تطویل اولنمسه وجوه کثیره بیان اولنوردی قصاص باطنی مراد ایدن
اهل تحقیق اشارت بیوردیلر که سزلرک ایچون ای عقول صافیه و ارباب
الباب وافیه قصاص نفسده حیات ابدیه واردر و بقای سرمدیه
واردر قصاص نفسدن مراد نفسیدن هر بار که بر ذله صادر اوله
انی ریاضت و مجاهده ایله تأدیب و تهذیب ایتمکدر معنی بیت
اگر جنایت ایدیجیلر اوزرینه قصاص بیورمیدی و با وجود دیمیدی که
قصاص حیات واردر کیم قادر اولوردی که عبادنه تیغ زنی
اولوب بنیان حقی تخریب ایتسون قطاعت سهمناک و
دشوار شده فج بالفتح فرو هشته و بتشدید جیم راه فراخ
مع الجیم فرهنج فتح حا و سکون نوله بهم و تصنیف معنیسنه در
هنج عقل و ادب را گویند بیت جمال دین و دنیا که آنکه دارد
عطا و فضل و عدل و رای و فرهنج فرج فتح فا و سکون را
حلوری باشد عظیم زشت و پلید و بیخ نیز گویند فالوذج
معرب پالوده فلج بفتحتین ظفر یافتن فلج الرجل مفلوج
فلک البروج فلک هشتمین که انرا کرسی گویند مع الحا

فالق الاصباح فلقت الشیء فلقا دیرلر ایکی پاره ایتدک یارمق معناسنه در
یعنی صباحلری اظهار ایدیجیدر اصباح بالکسر مصدر و بالفتح جمع
صباحدر ای شاق عمود الصبح عن ظلمة اللیل یعنی اول مظهری
صباحدر ظلمادن کیلدن فسیح شادمانه فلاح رستگاری و پاینده
فتوح عالم غیبدن بلا تعمل ولا کسب کلن منافعه دیرلر فضوح رسوا
شده مع الخاء فلخ فتح فا و لام ایله آغاز و ابتدا معناسنه در فخ
بالفتح دام و درلک الشرا بالضم مصححت فراخ ضد تنگ و بسیار
فرخ چون هر مرغی که باشد فرسنج تعریب فرسنگ فشنج شکستن
عهد و بیع من الاصطلاحات فیروزه کاخ آسمان مع الدال
فدوند بفتح فا و واو و سکون دال مهمله چوبیست که در پس در اندازند
بجهت استحکام فرزد بضم فا و را و سکون زا نهوز روضه باشد که
بوره آب پیدا شود و در زمستان و تابستان سبز باشد بیت
فرو شتر زگوانه تو او رفرد برخشانی لاله اندر فرزد فرغند بوزن
فرزند متعفن و گندیده معناسنه در بیت ملک داری ز دشمنت باید
بوی عنبر نیاید از فرغند فرکند مثل راه که از سیل بوده که کنده
شده باشد و جای آب السناک باشد یمنی فجر در تعریف اسب بیت
وقت سیرش چه تیغ و چه دریا پیش گامش چه کوه و چه فرکند
و در تحفه بمعنی رهگذر آب آمده خواه بر زمین و خواه بر دیوار
منمک و با این بیت شده بیت نه در دور ادمی را داد رفتن
نه در دو جوبهار اجای فرکند فرود بمعنی شکادی و منجمد شده
و بمعنی ماضی ایدر از فرودن فرهمند بفتح فا و میم و سکون نون
خردمند فرغند بفتح فا و سکون را و فارسی بمعنی عشقه باشد
و آن گیاهیست که بیخ ندارد و بر هر درخت که بپیچد خشک گرداند
و آنرا لبلاب و عشقه و نوسیح نیز گویند و لبلاب خواننده بیت باغ عمر ترا مباد
خزان شاخ عمر تو ایمن از فرغند فلغند بفتح فا و غین معجمه خاری که بر سر دیوار

بلغها نهند و انرا برچین نیز کویند و در نسخه میرزا بمعنی محل خطرناک
از دریا که انرا فم الاسد کویند **فند** بوزن قند سخن بیهوده **بیت**
چه کند با تو حیله بدخواه پیش معجزه چه قدر دارد فند و در مؤید بکسر فا
نام شاعریست که دروغ و محال باشد **فرند** بکسر فا و را مهمله و سکون
نون جوهر شمشیر **فرسد** بفتح فا و سین مهمله فرساید **فرساد**
کهنه شده است **بیت** چنان باد باجشر لیس بقایت که دست قضا
دامنش را نفرسد **فرود** بمعنی زیر باشد ضد بالا الوری **بیت**
وصف او دیکران همی نکنم در فرود و زیر از خورشید و در نسخه میرزا
بغایت فریفته و عاشق شده و نام برادر کیخسرو **فلاد** بیهوده باشد
بیت بجز دعای تو باشد سخن همه هذیان بجز ثنای تو باشد همه
جمله فلاد **فنود** بفتح فا و ضم نون فریفته و عاشق شده کویند بغنود
و ارام کرفت نیز امده و دیکر شخصی را کویند که در رفتار و یا در کفتار
توقف کند و سبک سخن نتواند کفت **فارد** بکسر را مهمله نام یاری
از یارهای نو دست و بمعنی تنها و کاو کوهی ع بیت بمعنی اول و دوم
فارد حمیان نکشد **فنید** بوزن رسید بمعنی بد دل **فرهنجد**
بوزن برسنجد بمعنی ادب کند **فرسود** سخت کهنه و در زمین شده
و در زمین کرد و رخت **فدفد** هر دو فا مفتوح زمین سخت بلند
و بیابانی **فرقد** یکی از دو ستاره بنات النعش صغری و همان
فرقدان و دو برادر را نیز کویند **فانید** قند و شکر **فراوند** بالفتح
سبزه که بیشتر میان آب باشد و نیمه وقت یا لوی (?) **فرزین بند**
سطرنج ده بولعبک اسمیدر که فرز ایله شاهی اوتیا مقدم نبند
اندر لونسخه سرمات اولمقدر **فم الاسد** نام مقامی از دریا و ان
مخوفست نه **الاصطلاحات فیروزه فرقد اسمان فلک اندازکرد** ای
فلک ابلند قدر شد و مرتبه بلند و بزرگ یافت و عظمت و حشمت یافت
فلک پیرم بود دارد با اول فارسی عاقبت خانم شود **قفنه زالکرکش**

قفنه ازکین

قفنه از کین شیدم باز ماند **فرع دو کوه برنهاد** یعنی از باد صرصر
و از آب طوفان ای طوفان نوح و باد صرصر بر قوم عاد **مع الواو**
فر بتخفیف و تشدید که رونق و زینت معناسنه در و تاب
طاقت معناسنه در کلود و ابهت و فضل معناسنه در کلور
فره دخی دیور **بیت** سیاوش که از فریزدان پاک چنین
پاره را نکشید از مغاک **فرخار** ترکستانده خطا ایله
کاشغر بیننده بر شهر در اهالیسی حسنله مشهور در **بیت**
بفرخار در ماه رویان بسی چنان شهر و مردم نبیند کسی
و بدخشانده طالقان قربنده بر موضع اسمیدر و خلخ بر
بینه بر موضع اسمیدر و بر مشهور بتخانه در **فغور** بیندر یا کاشالتر (?)
بر پادشاهک اسمیدر اسکندر انی قتل ایتدی **فغفور** چین
پادشاهنه اطلاق اولنور و اسکندر زماننده بر پادشاهک
اسمیدر که حدود دجله ده چینه دک جمله ملوک اکا اطاعت
ایدرلر ایدی الثمش ایکی ییل پادشاه اولدی اشکانیان نسلندندر
اشکان یافث بنی نوح نسلندندر کذا فی ادات الفضلا
فکار بکسر فا و کاف فارسیله کثرت عملدن حاصل اولان جراحتدر
داغ کبی **بیت** ببر خنجه کرفتش یل با مدار به شکنج اندام او
شد فکار **فسر** افسردن مخففدر که تاج معناسنه در **بیت**
مه ری کش بدار مشک سارا فسر فروزنده جهت چو شمس و قمر
ففیر فقره ایلجون فقیر دیدیلر که سنک مشققله کویا انک
کوکلی صنمش و منکسر اولمش اوله تنکه فقرته الفاقره دیرلر
ای کسرت فقارظهره معناسنه در یعنی فلانک کسنک
ظهرینک کوکلی صندی دیمک اولور پس انک وجودی مشقت
شکله کویا منکسر و متخلخل اولدغی اعتبار یله اولور وجه
اصطلاح مشایخده فقر اماک و ملک کورمدی و کندی وجودینی

کور مدینه را او لمقدر قال شیخ الاسلام الفقر ازاله عن رویة
للملك و فقیر اول کسی دیوکه نه مالک بود و نه مملوک او که کما قال الجنید
الفقر لا یملك ولا یملكه فاد فورزند اندر خوران غلیان اند بلکه در برکه
فاتو شستن فخ بازیدن و افزون امدن از کسی فخر آنکه بسیار فخر کند
فام بفتح میم شهریست نزدیک فرخار که در حوالی او بیابانی واقع شده
و آهوی مشک که در و نافه اندازد فاتر بیشتر و بالاتر فاخود لائق
و زیبا اندر خورد و از در و اندر خورد و خورد شایان مترادف ایشند
فرجار معرب پرکار فرخور بوزن معور یعنی تیهو و در اداة الفضلا
جای گذر آب فرسنگسار با کاف فارسی سنگچه باشد که در سر
راهها از بوارش راه کنند و در تحفه میلی باشد که از برای نشان
فرسنگ ساخته باشند و آنرا دروازه هر ارکام نیز گویند فرسنگار
مثله فرغر بفتح یکم و سیوم حوض و حوب آب و زمین که آبش
کم شده و جا بجا مانده باشد و آنرا آبکانه و تکاو نیز گویند فرفر
هر دو فاء مفتوح بشتاب خواندن و لسرعت بنشستن و باد در نه
فطیر خمیر بی مایه فغیاد بالفتح عطای شعر و قرد کانی و شاگردانه
فغیاز بازاء هوز نیز خوانند فرواد بالاجانه تابستانی فرنود
آنکه راه رابست دارد در دین فیر بالکسر فسوس و سخریه فوید
بارای مهمله بوزن عید بر لسان آکتور بیت و آن گیاهیست خوشبو
که بانبه تداوی کنند بعربی گوساله را فریر گویند فنود بالضم بعد
از فاء نون بوزن غرور جدائی باشد یعنی مفاصله میان هر دو کس
فرنفیاد مکار و حیله گر فشار فشر زندان ام در بعض محلها باطل کار
و بیهوده گفتار و عیار بدر م الاصطلاحات فکرت مقصود
است ممدوح فروزنده خاور الغات مع الزاء فراز مجتمع
معنا سنده در بیت قبیله جوامد بتنگی فراز بخوزند بیرون کنند باز
و لو قاد و معنا سنده کلور آفراختن ده نا خوذ در بیت نوگوبی کسی لبی

آرد فراز نشانی بر این انشم از فراز فراز اول مجتمع معنا سنده در و درآمدن
و فراز رفتن باشد و کشودن و کستردن و بالای چیزی و بلندی و نزدیک
و پیش و سرکش و فراهم و در نسخه و جائی بمعنی خفتن باشد فور بالضم
بمعنی غلبه باشد و در تحفه بمعنی بیرام دهان باشد از ادمی و جاربائی
و دد و فیز بمعنی آروغ باشد فرخ روز یکی از سی لحن باربد بیت
چو بار کش هر دم فرخ روز گشتی زمانه فرخ و فیروز گشتی فراخ روز نیز
فنادوز نام محله است در سمرقند نام ای نغایت نیکو باشد کذا فی
التحفه فرز بکسر فا و راء مهمله سبزه باشد فاژ بازاء فارسی آنکه دهن از
هم باز شود از کاهلی یا از غلبه خواب و آنرا آسا و پاسک و خامیازه
و دهاندره و فاژه نیز گویند بتازیش تو باکویند فلز بکسر تین
جواهر زمین مثل زر و سیم و سیماب و مس و امثال آن جمعه فلزات
مع السین فسوس افسوس در لغت الی معناسی وار دربری
تشنیع و طنز و استهزا و استخفاف معنا سنده در ثانی عیب و سهو
معنا سنده در ثالث هر اخوراط معنا سنده در تلاقی ایدور در بیت
شو افسوس پیشه باخردان ورنه فرتر بزرگیست بی ... رابع کلمه تأسف در
حیف و دریغ معنا سنده انوری گوید بیت لخ افسوس نباید از آنکه
ملک در دست ... افسوسیست افسوس معنای اوله منسوب مسخره
و فشیم معنا سنده در خامس اصحاب کهف زمانده اولان دقیانوس
شاهک شهر بدر سنایی گوید بیت حال اصحاب کهف و دقیانوس
قصه تجسلوس و شهر فسوس تجلوس پادشاهک ایمدر سادس
ممنوع و غیر مباح معنا سنده در شکه حضرت منولانا ایدور در مثنوی
نان چو خوده نه حرامست و فسوس نفس ادریش نه نان سبوس
فیض اقدس ذات الهیه ذه اعیان ثابته گلن فیضه در که
شوانیفه کثرتدن منزه و مبرا در بو فیضک مثالی زجاجات مسنوعه در
خانه انجه دوش انوار متلونه و الوان مختلفه گیبدر فیض اقدس

اعطای قابلیت ایلر بو فیضنه اصلا قابلیت شرط دکلدر و بو فیض
اقدس اصلا قابلیته دخی موقوف دکلدر اما فیض مقدس هر کسک استعداد
ازلیه سنه کوره اولور بو فیضنه کوره قابلیت شرط اولور پس
مشایخک حق تعالی هر کسه قابلیت و استعدادینه کوره تجلی و عطا
ایلر دیدکلری فیض مقدسه نسبتله اولور **فهرس** بالکسر هر نسخه نک
اصلی و قانونیدر فهرستدن معربدر دیمشلر فهرست کتابک
ایچنده اولان مسائل و علومک اصولنی و فصولنی اجمالا ضبط ایدن
اوله یازرلر که اکا نظر قیلن تفصیلا و کلیاتنه استدلال قیله
و درونی کتابده اولان مسائل و علومک ترتیبنه و وقفنه اجمالا مطلع
اولور **فرناس** بالفتح نادان و نیم خفته و غافل و خواب اندک مایه
مع الشین فش ادات تشبیه در مشبه به نک اخرینه لاحق
اولور **بیت** چنین کفت رستم که ای شیر فش و را بود رانید
باید بکش و ات بلبی معناسنه در کلور اصلی پش در بای فارسیله
و فشید فدلم مرادصف ترکیبیدر فشیدن کشیدن و بیدمک معناسنه در
بیت هر انکس که مستغرق نشف فش که باشد و را مایه صد بار کش
به بنجاه اب خورش بر نهید دکر الت پرورش بر نهید **فرویش**
بوزن درویش کاهلی باشد و فرو کذاشت و عطلت در امور
فرابوش بای فارسی بوزن فراموش بیهوشی **فرخاش** جنک اورد
بیکار و پرخاش رزم و ناورد و نبرد مترادف اینید تقادیش
و غا خوانند **فراش** پروانه چراغ **فریش** بالکسر ریان **فرش**
نغریق اچیق اولان نخاشته دیرلر **فعتش** محفه و جنازه **مع**
الضاد فخص بک و ایتو همیدن **فرض** رک کردن **فص**
نکینه و بیغوله چشم و اصل کار و حقیقت و کنه هر چیز و بندکاه
از اعضا جدا کردن **مع الضاد فرض** فرمودن خدای تعالی و فریضه
کردن و عطا دادن و عطا و هبه تقالی ما اعطانی فرضا ولا قرضا

فیض

فیض اسب رونق و ورود بصره و اشکار اشدن چیزی و بندکاه
از اعضا جدا شدن **مع الطاء فرط** پیش دستی و شتافتن برکسی
و از پیش شدن و تقصیر کردن **فیاض** جوانمرد و بخشش و دفع کننده
الفضفض بفتحتین براکنده شدن **مع الاصطلاحات فلک المحیط**
مع الظاء فظ درشت خوی **فیظ** مردن خود راکنس
مع العین فرد الشجاع نام کوکبی **فرع** شاخ و موی سر
و شرف **مع الغین فغ** بضم فا الله اقصحدر بت که وثن
معناسنه در و محبوبلره اطلاق اولنور **بیت** کفتم فغان کنم
ز تو ای فغ هزار بار کفتا که از فغان بود اندر جهان فغان
و ان دوست که بجان معشوقه دارندش و نیز صورت تراشند
و فغستان مرکب از اینست بتخانه را میکویند **فارغ** اسوده
ای خالی کردن **فراغ** فرصت و بمعنی فراغت عربیست و خوشی
دل و باد سرد در تابستان و مهر و رنجه شدن **هم فرغ**
بفتحتین و بفتح فا و سکون را مهمله در تحفه جوجه باشد **فیلسوف**
بالفتح بالام موقوف زیرک و دانا و استوار نقادیش حکیم
کویند فیلا دوست دارا ئست و سوف حکمت بود معنی
ترکیب دوستدار حکمت باشد و جمعش فلاسفه اید و فلسفی
منسوب بدوست **فقه و فقه و نحو و نحو و صرف و صرف در کلم**
امدبابی ار یادشکرف فرهنگ مفهوم معنی و نحوک مقصودی
و صرفک تبدیل و تغییر یعنی الکسک کلمه ده و لوق اولمیه
بولورسن ای اولو یار فرهنگ فقهه و نحوک نحو و صرفک
صرفه اضافتی معانک خاصه اضافتی قبیلندن اولور فقه
اصطلاح فقهه دیرلر و اصطلاحده مسائل شرعیه به معلوم علمها
عالم اولمغه دیرلر نحو لغتده ترواج معنا به کلور تو راه قصد
معناسنه در که بمعنی مقصود در و اصطلاحده شول قواعد و

قوانین الچون وضع اولنان علملردر که انکله احوال ترکیب عربیه
اعراب جهتندن معلوم اولور وصرف لغتده تبدیل وتغییره دیرلر
واصطلاحده شول علملردر که انکله احوال ابنیه کلمه معلوم اولور پس مضاف
اولان مصدر لر مفعول معناسنده اولور مثلا فقه بمعنی منفقون یعنی
مفهوم ونحو بمعنی منحو یعنی مقصود وصرف بمعنی مصروف وصرف
علمنک تغییر وتبدیلی جمله علم فقردر وبو قلعه ده بولورسن ای پارسی
علم فقهک فقهای عبودیتی کما لیبغی ادا ایتمکدر پس کمالیله عبودیتی
ادا بو قلعه ده وکم امدکلن در وعلم نحوک قصدی اصلاح الفاظ
ایتمکدر پس معنا درستلکی دخی علم نحو وفساد دخی بولنور نتکه علم صرفده
بنای کلمه کذلک صرفک تبدیل وتغییری کبی تبدیلات وتغیرات
علم نحو وفساده بولنور پس علم نحوده وقفا وکیم اولمقده دخی
بنای انسانی تبدیل وتغییر اولنوب اصل بشر بیدنه چهار د
نشئه ایه تحصیل اولور مع القاف فایق در جاهلیت
ماه رمضانرا کویند فالوذق معرب پالوده فرق بالضم قرآن
مجید وبالکسر رمه کوسفند وکروه مردم وپاره از چیزی
فریق کروه وهو اکثر من الطائفة فلق سپیده دم فوق
بالضم سوفار تیر وبالفتح یکون لعلی ویکون اسفل فلق بالفتح
شکر فراهم اورده بالکسر نیز فرق نعیجتین خوف وخطر معناسنه
فلق نعیجتین شکافتن فاق شیر دوغن مع الکاف در
فرهنگ با کاف فارسی فرا با هنگ دن مرکبدر معرفت داتش معناسنده
بیت بیاموخت فرهنگ وشد پرمنش برآمد زازاد او
سرزنش فرهنج جیم عربیله دخی لغتدر فلاسنگ فلاخن
یعنی صیان وصبیان طاشنه دخی دیرلر فکاک بالفتح والکسر
خلاص وفدا که بو نسنه مقابلهسین ویررکس فغاک بوزن مغاک
ابله ونادان وحرامزاده فتراک دوالی که از زین آویزند بجهت

این که

این که چیزی را بندند خلاق المعانی کوید بیت فتراک تست عروه وثقی
که جبرئیل در وی زنند زروی شرف دست اعتصام فیلک
تیر دو شاخی که پیکان آن دو شاخ بود وتیر چرخ را نیز کویند
فرغوک بفتح فا وسکون را وضم معجمه با خیر باشد در کار وتن
زدن فورک بوزن کودک نام دختر پادشاه هند که بهرام کور
در حباله خویش در آورده بود از هفت پیکر بیت دختر رای
هند فورک نام پیکر خوبتر از ماه تمام فرنجک و فرنگ
و فرونجک کابوس را کویند فرشک بکسر را وفا وضم رای مهمله
وسکون شین معجمه یکدانه انکور را کویند فرخاک بالفتح موی
فرو هشته یعنی هیچ شکن نداشته باشد ودر لسان الشعرا
فرخال باللام مرقومست فلفک هر دو فا مکسور کریه سماع در وقت
ملاقات وبا وداع دوستان وهر دو کاف فارسی فنک بوزن
نمک پوستین روباه فراچیک فا مفتوح وجیم فارسی نیز
کردن وفرومایه وناداش وکمینه کاف فارسی نیز فرسنگ دوازده
هزار کام فلک الافلاک عرش مع اللام فعال بکسر فا لیله
فعالیدندن امر واسم مصدردر بو نسنه یی قوپاروب بولمق و
کیرو دوشمک وکسمک واوزلمک معناسنه در بیت بس
ابر بی استان کش بکفت از فعال ابر سپید وسپید بود شاک
فجل بالضم تربه دیرلر فجل ابن الفجل دیمک اکرچه تورب اوغلی
تورب دیمکدر لکن حقیر اوغلی حقیر دیمه ده کنایه در فرغول بالفتح
تاخیر ضد تقدیم فسیل نخیل وزنجه نهال خرما فصیل بالفتح
شتر بچه که از شیر باز کرده ودیوار در زیرین حصار وقلعه
فل بالفتح چوب درخت آبی ونیلوفر ودر اداب بیخ نیلوفر
فرومال ای فرو ریز فرح دل مرد دل وسخت دل
وبی مهار فحول بالضم جمع فحلدر که فحل ارکک دیرلر ونر ومنید وشتر نر را

بنیز کویند مع المیم فام مانند وگونه ورنک ووام که تبار بی

وین گویند فطیم بچه که از شیر باز مانده باشد فدم کوزنه نوم

ولتنکی وفرومانده کی بالفتح بنیز فوزام بفتح فا وسکون زا وزا

عجمیله لایق وسزاوار معناسنه در فی الاصطلاحات فلک المستقیم

کرسی وعرش فشرم قدم بالتقدم فندق سیم ستاره

مع النون فرارون ایکی را مهمله ایله خرده یلدزلر درکه اسماندن

پریشان کورینور بو بری اردنجه سیر ایدرلر ستاره شمر

جمله فرارون بیافت دو بید ونیز فریدون شتافت وهرسنه

که بر بری اردنجه صلاح بولندن بورراپه اکا فرارون دیرلر و

عکسنه فرارون وفرفره دینور فغستان ضم وفتحله مغ ایله

ستاندن مرکبدر مغ دلبر ومحبوب معناسندر وستان

محل ومکاندر پادشاهلرک حرم خاصنه اطلاق اولنور که بری رو

ومستثنا محبوبان مکاندر مجازا زوجه ومنکوحه یه اطلاق اولنور

بیت فرستدش سوی شبستان خویش سوی خواهران وفغستان خویش

اصلی فغ بت وصنم معناسنه در که فغستان بتخانه دیمکدر

بغداد اصلی فغداددر عطیة الصنم معناسنه نتکه اصمعیدن

بویله منقولدر که معرب اولنجق فا بایه تبدیل اولنور وبعضی بو قولی

رد ایدوب دیمشکه فرس قدیم جمله سی آتش پرست ایدی

ما بینلرنده عبادت صنم معهود دکلدر بلکه اصلی باغ داددر

صنکره داد شرحنده اختلاف اولدی بعضیلر عطیه معناسنه در

دیدی وبعضی اسم شخصدر دیدی مجازا مخدوم ومعظم وقلبنده وفغی

اولنه فغ دینور پادشاه ومحبوب کبی نتکه صنم بو وجهله در

فغفور دخی بوندن مرکبدر اصلی فغ پور ایدی که پور شهزاده

معرب اولنجق پای فارسی فایه تبدیل اولندی وپادشاه چینک مملوکه سنه

فغستان اطلاقی بوندن ظاهر اولور فردن طوکمق

ونیج لستن

ونیج لستن بیت چو این وزکار خویش بگذرد چو پولاد وزمین

بفرد فشردن وفشاردن صقمقدر عنبین عصر دینور

بیت ببفشرد چنگش میان سخن زبونا بخندید مرد کهن

پای فشردن ایاق صقوب بالتقدم اولمقدر انوری کوید بیت

هر کجا صولت فشرد قدم زور بازوی آسمان شده زور پای

داشتن خواه مغایه در کمال اسمعیل نظم سهلست پایداری

تو در مقام وصل چون دست در کمر بسی مدار پای فسون رقیه

معناسنه درکه حیله دن بر نوع اولمغله حیله یه اطلاق اولنور

فسونکر رقیه خوان معناسنه در نظامی کوید بیت فسونکر دیکر

کونه کفتست راز که چون با سپند آتش آید فراز فروردین

فتح فا وسکون وا وکسر دال ایله اول ماه سنه در وتاریخ جلالیده

فصل ربیعک اولکی آیدر نظم مه فروردین و [illegible] سال بود

لب رود لشکر که زال بود. اصلی فروردین در را حذف

اولنمشدر نظم همیشه تا که زنسرین وگل بود زینت چمن بموسم

اردبهشت و فروردین گاه اولور که رای اول حذف

اولنوب فوردین ضم فا ایله دینور فلاخن فتح فا وخا ایله

صبیاندر که انکله طاش اتیلور بیت بسنک فلاخن [illegible]

کرفت. فرو ماند فرخ ازو در شکفت. بالجیم دخی فنج

باء عجمیله وسکون لام ایله بو معنایه در فلاسنک دخی دینور

وصبیان طاشنه دخی اطلاق اولنور حضرت مولانا

قدس سره الاعلی بیورر بیت معنی اندر شعر جز با خبط نیست

چون فلاسنک است اندر ضبط نیست فانولیدن

دور تو شدن ویکسوی شدن وراست کردن

فالیدن بفتح فا وکسر لام ایله فشاندن وریختن

وازهم جدا کردن فندن دریدن فرلختن وفراشتن

کلاهما با جهارم موقوف بر آوردن و بلند کردن و بر کشیدن
و بپای کردن و افراختن و افراشتن در بن لغتست فراکن
بالفتح جوی عمیق فرسایدن و فرسودن کلاهما بالفتح کهنه
و ریزنده شدن و کردن و کاهیدن و خلل پذیرفتن فرعون
بالکسر اسم اعجمی و هو اسم لکل ملک من ملوک العمالقة مثل
قیصر الروم و کسری الفارس و اسمه قابوس و قیل ولید بن مصعب
کذا فی عین التفسیر و جمعه فراعنة است فرکن بفتح فا
و فا و سکون راء مهمله جوی نو باشد که بکنند و آب در آن
روان باشد و فرغن نیز بدین معنیست فرکین دلتنگ
و در مانده فروتن متواضع فروماندن سرگشته و متحیر
شدن فرهنگیان با کاف فارسی ادب آموزان و اهل ادبان
فلجم بفتح فا و جیم قفل در است بیت در بفلجم کرده بود دم
استوار وز کلید انه فرو هشته مدنگ فانوسین
بضم با و کسر سین سپند سوختن باشد فرمان یافتن
وفات ایلمک بیت هرکز که کمان بر دگر بی سامان ناگاه
فرمان ده روزگار فرمان یابد فاییدن مالیدن و رکیب
کردن و رام کردانیدن و افسونگری کردن فغودن بالضم غره
و فریفته شدن و توقف کردن و ایستادن و در گفتار دو
ورفعا نیز آمده فیریدن بوزن دریدن بونغمت شدن
و افغنه و استهزا کردن فوزان بوزن لوزان حکمت بود
فرزانه یعنی حکیم و دانشمند فازیدن بوزن بازیدن یعنی
خمیازه کشیدن فرو ریدن بفتح فا و واو و دال مهمله
و کسر دو راء مهمله راست شدن باشد در دین و برهان
مستقیم بودن فوزان بضم فا و زاء فارسی بانگی باشد عظیم
بیت ز سهم نهیب فرنج اب کردد اگر بر آسمان زند از سهم

یکی از

یکی تو فوزان فروهلیدن کذاشتن و افکندن فرسایندن
مانند شدن فریادخوان دادخواهنده و داده هنر و مظلوم
فی الاصطلاحات فلک تیزعنان فلک تیز رو فسردن بنان
با فارسی زه عقیمه وزن بهیر که از زادن باز ماند فسون بیان
بیهوده کوی و سرد کوی و نا موزون کوی فراخ آستین
جوانمرد مع الواو فراخود خا موقوف یعنی شتاب دو
بیرون رونده از حد خود و مسرف فرخو بفتح فا و خا و
سکون راء پیراستن تاک باشد و در تحفه بمعنی پاک
کوزه کشت باغ و تاک نیز آمده فنو بفتح فا و نون فریفته
و غیره را کویند بیت مملکت را بتیغ کردی پاک ای حسود
و مخالفان فنو مع الهاء فرنه بفتح فا و کسر را بوزن فربه
لعنت و مخالفان و نفرین معناسنه در مشهور و متعارف
سکون را و فتح با ایله در بیت بهر تو آفرین باشد ز سعد
مشتری قسم خصم از نحس کیوان فرنه و نفرین بود فسیله
بوزن وسیله کله و کوری معناسنه در فا حذف اولنور سیله
دخی دینور اکثر فسیله آت کورلسیدر سیله آهو کورلسنه دینور
بیت تا نه اندر کنون مردم نبرد مجلس از مجلس بواغ اندر
کنون آهو نبرد سیله از سیله فرزانه حکیم و فیلسوف یعنی
عارف و ذو فنون فرزانه ایله ها تخفیف ایدوب فرکیدر فرزان
حکمت و فلسفه در بیت مخالفان تو بی فره اند و بی فرهنک
موافقان تو با فره اند و با فرزان فغواره اول متحیر در که
ساکت قاله اغزی حرکت و آوازکلمنه سدرر و تا محلندن
و ماضحر بدن وله فغ ایله واره دن مرکبدر معنای ترکیبی
بت کبی دیمکدر بیت از آن تلخ پیغام کامد براه چو فغواره
کشته دهان بسته شد فره فتح فا و ها ملفوظه ایله اکثر لغتی

دار و در پری تشدید را ایله و پری کسر را خفیفه ایله فرق معناسنه
دورکه عربیده فضل و زیادتدن عبارتدر کرک امور معنویه اولسون
رتبه و ثروت و شان و جلال کبی کرک امور حسیه دن اولسون
حضرت مولانا قدس سره السامی بیورر مثنوی در بگویم فرق نخواهم
این خرد کو بگیر و هر کو را هوای بین فروهیخته اصلی اهیخته در
آهیختن دن مأخوذدر سلاح غلافندن چقاروب حواله ایتمک
و قصد ایتمکدر یا حذف اولنوب آهختن در دستور بیت فروهیخته
کشته در دو سپاه بگرز گران چو دو آن کینه خواه فنبلا و فنبله
اهله و محله در لر فلسفه علم حکمته دیرلر که عقلله حاصل اوله یعنی مطلب فلسفه
زیرکان جهانک اوج علمی تحصیل ایلدیلر و بو علمده فایق اولدیلر
اگرچه حق معرفتله بیلمدیلر و بو علمک کنهنه واصل اولمادیلر
ولکن نا ممکن اولدیغی مرتبه بو علمده سعی و کوشش قیلدیلر حتی
لندولوک دوکلی قواننده علمده کچدیلر و جملهیه تفوق قیلدیلر
فاته آن چوب یا آن که هنگام شکافتن چوب بزرگ در شکاف
نهند تا آن زودتر بشکند و آن را ایغار نیز گویند و قیل از چوب بیت
که در درها منجلانند تا کسی در را به تعجیل نتواند شکست
و بمعنی چوبی که کفشگران در پس قالب گذارند تا واسطه
اندام کفش نیز آمده فدره بوزن بدره چیزی مانند بوریا
و امثال آن که بالای سقف اندازند و گل بر آن اندایند
فرخته بوزن دمسته بوزن ملن کشیده و در تحفه
بشین معجمه آمده فرزه بوزن هرزه سبزه نظامی بیت
ازکو برفت تا سرکوی چنبه فرزه نشست بر لب جوی
فرغنده بوزن شرمنده ناخوش و گنده فرخشه بفتح
فا و خا و شین رشته و قطایف فرغانه بالفتح بوزن
میموا سمرقند و شعبه از نهاوند و نیز نام ولایتست در میان

سمرقند وچین

سمرقند و چین فرواره بالفتح بوزن هموار بادگیر فکانه بالکسر
باکاف فارسی مولودی که ناقص مدت زاده شود یا سقط حمل که گویند
از آن وجه زهادهم و بچه در شکم بمیرد و پیش از زادن فه بالکسر
باکاف فارسی نیل چوبی که بدان کشتی رانند اما سیمی در اسامی
ان الت ایست که بدو زمین کشت هموار کنند فرغم بوزن مرغم
یعنی اغشته و بهم سرشته نیکه حضرت مولانا قدس سره
بیورر مثنوی عالم اندر نور چون فرغم شد پس زعلمت بار
باید قوم لد فنوده بوزن نموده فرنفته و غره شده فریده
بفتح فا و کسر را مهمله خودرای باشد و بجود مغرور فروهنده
نشسته فیله بالفتح شکاری و رمه اسبان و ستوران
و جز آنها فرهیخته نیکو روی و مودب فرلخته نیز فلاده بالضم
بیهوده و بی فایده بالفتح نیز مع الیا فرهنگی خواجه و معلم
الاطفال معناسنده در فرهنگ ادب و دانش در یا نسبت گوید در
فدایی بالکسر کسی دو چیز که از فدا کردن باشند و فدا اسمی
وزد و عیار که بر کار خود جان بدهد و باکید بیت
فدایی ندارد ز مقصود جنگ اگر بر سرش تیر بارند و سنگ
فرسای محو کننده و کهنه کننده و سای گشننده انوری گوید
بیت دولت فرسوده چو خود شد کیر تر و خشک جهان جان
فرسای و نیز بمعنی امر بفرسودن باشد و سودن و زرین
فرومانی ای بی درمانی و بسته زبان گردن و متحیر و عاجز شوی
فیروزی روائی حاجت و ظفر و فتح فربوری بفتح فا و کسر
دو راء مهمله راستی در دین و راست اعتقادی
باب القاف مع الالف قا حوض خرد و بام اشباه
چین قرا بالکسر منجنیق و بالفتح سنان قلما بالفتح فلاخن
و نیز سنگ فلاخن مع البا قاب اشق و کعب

لفظندن نجيم والنجم شدر بو كاغ وانده دخى دينور قلب عقرب
يعنى بر قبع وستاره ايست قراب بالكسر نيام شمشير وكارد
غند وزنشب بالضم سياهى شب مع التاء قائم زنجت
يعنى جنك نكرد وعاجز امد خاقانى بيت بس بقائم زنجت
با عدلش جهان كو چو قائم در جهان ملك بار قدحت بالفتح
سنك چقماق قلات نام حوضى است در شيراز
قانتات جمع قانته قانته خاضعه وخاشعه وعابده
وداعيه معنالرينه كلور وطاعاته مواظبه قلنلره دخى قانته
دينور قاصرات الطرف انى زنى كه جز شوى خود ننكرد
مع الجيم قلج بضم قاف وسكون لام چهار پايى باشد كه
هر دو پايش از هم جدا بود وسر زانوها بهم پيوسته
باشد قنج بوزن پنج ناز وكرشمه مع الخاء قنخ بى خيا
وديم مع الدال ستون قائمه افلاك انصافست وداد
اين عمد محسوس نبود اى عماد الله الذى رفع
السموات بغير عمد ترونها يعنى الله تعالى بر قادر
پادشاه در كه سمواتى رفيع وعالى قيلدى بغير عمد كه
سزانى كورر سز پس بو سموانك البته ستونى وار در
ولكن انك ستونى مرئى ومحسوس دكلدر فوائد السالكين
بويله مسطور در كه حضرت بارى تعالى سقف عاليه وسطوح
مرتفعه رانى قائمه كه ادراك نتوانيد نمود بر افراشت
وبى ستون كه مشاهده توانيد الكه فرمود بلند بر داشت
يعنى ستون هست اما مخفيست وقائمه موجود كشت ولكن
مرئى نيست وان عدالت توانند بود كه حضرت نبى عليه السلام
فرمود بالعدل قامت السموات والارض بيت اسمان
وزمين بعدل بپايست حق زشاهد بغير عدل نخواست
كرنه

كو نما شد ستون خيمه بجاى كى بود خيمه بى ستون بر پاى
بوندن حصه بودر كه امير وحاكم اولان كمسنه لر اكر عدالت ايدرلر
ايسه انلرك اثار عدالتى جمله اشيايه سرايت ايدر واكر
ظلم وجوره قصد ايدرلر ايسه لابد ظلم وجورلرينك اثارى
مخلوقاتك وجودنه تاثير ايدوب انلره خلل ونقصان ويرر
نتكه شرعة الاسلام صاحبى متن شرعه ده بو معنايى بيد
ايدر الظلم شؤم الجور وكذلك يظهر جور الوالى فيعد له
فى الضرع والزرع والاشجار والاثمار والمكاسب
والحرف نوردافندى مرحوم بونك شرحنده بويله تحرير
ايدوب بيورر كه يعنى يحبط لبن الضرع وينزع بركة الزرع
وينقص ثمار الاشجار ويكسد معاملة التجار واهل الحرف
فى تلك الامصار فى مملكة ذلك الملك الجائر بشوم
ظلمه وسوء فعله ويكون الامر على عكس ذلك اذا عدل ومهذا
ما قاله وهب بن منبه اذا هم الوالى بالجور او عمل به ادخل
الله تعالى النقص فى اهل مملكته حتى فى الاسواق والزرع
والضرع ونحو ذلك فى كل شيء واذا هم بالخير والعدل
ادخل الله تعالى البركة فى اهل مملكته قال الله تعالى فتلك
بيوتهم خاوية بما ظلموا كذا فى روضة الناصحين
ان السلطان محمد خان مر على الارض بكثير فيه
قصب السكر وكان الملك لم يعهده فقشر له بعض
القصبات فلما مص منه التذ استحسنت والتذ منه
فى الغاية فخطر بباله ان يصنع فيه من الرسوم كالباج والخراج
حتى يحصل له فى كل سنة كذا وكذا فلما مص منه بعد هذه
الخاطرة وجد قصبا يابسا خاليا من السكر فسئل عن ذلك
القبيلة شيخ عتيق وقال قد هم الملك بدعة وظلما فى مملكته

او فعلها فلذلک نفد البکر کعقب فاستتاب السلطان فی
ورجع عن ذلک فلما مستبشر بالثنا بعد ذلک وجعل مملوا
بالسکر کما کان قراکند قوکرددن معربدر آگند حشو معناسنه
در بر نوع خفتاندر ایچی خام ابریشیم و پنبه ایله طولودر زره آد استنند
کبرلو لوکار کراغند و کجاغند دخی دیرلر و کژاکند دخی دیرلر
بیت قراکند بر بدو درع و درش بمیدان درآمد بیمانا بسر گ
قنود بوزنه زنبود کسی که در کار و با گفتار دغه شود قوغند
بضم قاف و غین معجمه و سکون زاء معجمه و نون بار درخت
باشد که در ان مغز نباشد و ان پوست را دباغت
کنند و صحیح انست که تبال استناد و تکسال قوغند
و انوا قوغند نیز گویند قوادکیندی من الاصطلاحات
قاقم آمد یعنی روز شود قلم در کشید یعنی محو کرد قندز
آمد شب شود قطره دزد یعنی افتاب قلم در سیاهی
نهاد قلم بدبختی برو کشید قبا کرد از چاک کرد قدح لاجورد
اسمان قلم جعد کرد از کتابت کرد قوت هفت رود
افتاب قرصه گرم و سرد افتاب و ماهتاب مع الراء
قار عنبده زفت معناسنه در قیر دخی دیرلر و ترکیده
برف معناسنه در انکیبسی دخی فارسیده مستعملدر بیت
نشان سیاه وش بدیدار بود چو بر گلستان نقطه قار بود
الفدر بیت چشم ایدی ام سفید از اشک حسرت همچو قار
روز اود آیم سیاه از فلک محنت همچو قیر قرقار بالفتح
کبوتر بغدادی سیاه قمار بالکسر شهریست در هند متاع
در عود و طاوس و عنبر بود از خسرو شیرین بیت دماغ عالم
از باد بهاری هوا را سوخته عود قماری قمیر مثله قلاوز قلاد
کلاها بالفتح راهبر و قیل سواری که بر فرق لشکر باشند بجهت محافظه

و نیز هر دو لغت با زاء معجمه هم آمده است قشار الحمار حمار وحشی
قطر بالضم کرانه هر چیزی اقطار جمعه قمطیر زور بازو و کود ولد و
قدر قدر تقدیردن لغت در انداز و بزرگی معناسنه در بر سبیل
تجوز تقدیر معناسنه استعمال اولنور نور تنویر معناسنه استعمال
اولندیغی گیبی قفار بالکسر قفرک جمعیدر قفر شول صحرایه دیرلر که
انده نبات و آب اولمیه کما یقال القفر مفازة لا نبات فیها ولا ما
قناطیر جمع قنطرة و قنطره مال و گنج بر هم نهاده و جمع کردن
و استوار کردن قطر بالکسر مس یعنی بقر قریو روشن قنوز
بالفتح سخت بخیل و تنگ مع الزاء قفیز ترازو لحکلدر که انکله
غله اولچرلر کفیزدن معربدر بر امد قفیز ذکب عمر تمام اولمدن
کنایدر قفیز را تمام کرد عمر بنی اخر ابتدی دیمکدر بیت
همانا که بودان بیمانه قفیز تمامی تکردار هست این و عن نیز قایم
انداز دارنده باز شطرنج د نورد در موید یعنی عاجز نیز
آمده قز بالضم کرامیه قرنز حرنبهر تحک مع السین
قدوس بضم قاف فعول وزنی اوزره ابنیه مبالغه دندر از
اولورکه فتح قاف دخی قراءت اولنور اما ضم قافله اولمسی اکثردر
قدوس اسماء تنزیهیه دندر طاهر و منزه معناسنه تو تقدیرجه
مقدس معناسنه اولورکه اکثر اسم مفعول معناسنده استعمال
اولنور قدوس دیمک شوائب نقصدن و نقایص امکاندن
منزه و مراد دیمکدر و قدوس گاه اولورکه اسم فاعل صیغه سی
اوزره مقدس و مطهر معنالرنده استعمال اولنور نتکه شیخ
صدر الدین قونوی اسماء حسنی شرحنده قدوس مقدس معناسنه
استعمال ایلدکدن صکره اسم فاعل صیغه سی وزنده مقدس معناسنه
دخی اشارت ایدوب بیورمش القدوس هو المطهر المنزه
عن کل ما وصف به الذی قدس به او برأ عن ادناس المعاصی

قلبوس اتو قاشیدر قوتوسنه فتحیم ادلنمشدر فتح قاف وراء ایله
بیت کنونه تونکت جوبه تیر کرین نهادی بهی سر بقلبوس زین
قرطاس لفظ عربیدر کاغد واوق نشانی وطبله سی بیت
بهتیر که بیجان الماس بود زین بیش اوبمجو قرطاس بود قالوس
نام تولیه وتخی است قباس بضم قاف وباء و بازی افتاب ققنوس
وققنس بضم یکم وسیوم جانوریست خوش آواز که در منقارش صد
وشصت سوراخ دارد هر سالی بر بید چنین هنکام موتش قریب رسد
مقابل باد نشیند واز هر سوراخ بینی آواز لطیف دیگر کونه برآید
واز سماع این آوازها مست شود واز غایت مستی بر زدن پر د تا
چندانکه از پرهای او آتش خیزد وخاکستر شود چنین باران بارد
خیزیکی از ان خاکستر بیضه پیدا کند واز ان بیضه مثل این جانور
باز بیرون آید واز هر آواز نیز کویند ودر منطق الطیر
مندرجست که موازنه صد سوراخ در منقار اوست وطاق
ماده ندارد علم موسیقی از آواز او کرفته اند چنین موتش نزدیک
شود موازنه صد تشوان هیزم جمع کند واز ان نغمهای
منقار آوازهای لطیف بر آرد بسیار جانوران از آواز او
حاضر آیند واکثر اینها از انجمله بمیرد آخر الامر از بالهای او آتش
جهد در ان هیزم افتد با هیزم بهم سوخته اخکر شود واز ان
خاکستر بیضه پدید آید که از ان مثل این جانور باز شود بیت
اکر ماند هزاران سال ققنوس بسوزد زار زار آخر مافسوس
فیلموس هشیار قوس بالفتح کمان ویکی از بروج فلک
کان خانه مشتریست قاموس میان دریا قبس بفتحتین
کسی علم آموختن وآتش دادن وفرا کرفتن آتش مع الشین
قلماش بالضم بیهوده وهرزه وبافه بیت خور شید ندید
حیثم خفاش بافی سخن دروغ وقلماش قلماشیت نقطفند

ترکیب اولنوز

مطلب ققنوس

ترکیب اولنوب بعض دیله دوکلی سویلمک معناسنه استعمال اولنور
و دیلنه نه کلورسه سویلمکدن عبارت اولور دیو تعبیر ایلمشلردر
نعم انسدره ضم قافله معنیسی قلاش وحرامزاده وایش کورمش
بیکار وبطال معناسنه یازلمش قلم درکشی محو کن وخطا بکیر
مع الصاد قرص بالضم کلیچه وقرص شمس اقباب را مانند
قفاص رسنکاه موی بیرامن شیر قنص بفتحتین شکار
قنیص شکاری مع الطاء قسط بهره وبخشش وبالضم
دوای معروف قطط بفتحتین موی جعد قراریط مکه اطرافنده
بر موضعک اسمیدر واحد طاغنه دخی دیرلر وقراطک جمعیدر
قراط نصف دانقه دیرلر قمیط سال تمام قرط بالضم کوشواره
یعنی کوپه قنوط بالضم نومید شدن قط بالفتح وتشدید
الطاء همیشه وهرکز مع العین قاع زمین نرم وهموار
قارع قادعه یک قارعه بولک اعلاسنه دیرلر وبولک
اورتاسنه دخی دینور قمع خوار کردن ودرو شکستن قلع
از بن بر کندن قنوع بالفتح سؤال کردن وتذلل نمودن که
بمعنی قناعت کردن وخرسند شدن هم می آید پس این قبیل
اضداد باشد مع الغین قلیه ورغ طعامیست
قتلغ هوشمند ومبارک قیقلغ غمناک مع الفاء
قاف یکی از حروف معجم وکوه محیط بدنیا از زمرد
در عجایب المخلوقات پانصد فرسنگ بالا آن وبسیت کرد
بر کرد آب دارد افتاب بر آن تابد شعاع سبزی بر آب منعکس
شود آسمان لاجوردی نماید والا رنک آسمان کبود نیست بلکه
در غایت صفاست قالباف جایجانه باف را کویند
قطف بالفتح میوه از درخت باز کردن قذف بالفتح سنک
انداختن ودشنام دادن قاصف هوای سخت که درهم می شکند

مع القاف قاق مردیکه دراز واحمق وگوشت خشک
قراق دیده بان قرقلق ترسیدن قبق بالکسر نعره زدن باواز
بلند وکوهست محیط بدنیا قطاریق علایم وآثار قلق بی آرام
وتنکدل شدن مع الکاف قزاکنک بوزن قلاسنک زره باشد
قلاسنک قلاخن اکویند قرمک شست ماهی قاضی فلک مشتری
که او را سعد اکبر کویند مع اللام قابول بابا فارسی مخارجه عمارت
و در شرح سکی بعبارت اوردم بمعنی انچه بر کنارهای بام وضع کنند
تا باران بوی سیلان کند قلقل هر دو قاف مضموم مرد سبک وظریف
ونیز آواز صراحی که هنکام شراب در پیاله انداختن ومعنی قل بتازی
بکو باشد قیل بالکسر نام بیابانیست وترکی اسب توسن را کویند
قطره دل شول سویدای دللرکه صنوبری الشکل اولان قلبک
الجین مردمک چشم مقداری بر قطره لطیف خون درکه محل حیات
وروحدر یعنی سویدای دل علم وادراکله موصوف بر روح
کوهر واقع اولمشدر که حق تبارک وتعالی انی غیریه ویرمدی پس اکرچه
منبع روح اولان سویدای دل حد ذاتنده بر صغیر شیدر لکن
من حیث المعنی زیاده کبیر وعظیمدر که صوری عظیم المشترک
مالک اولدیغی علوم واسرارک مالکی اولامزلر مع المیم قوام
بالفتح دست وپای اشتر واسب ومثل آن قدوم بالفتح تیشه وبالضم
باز آمدن از سفر قایم پایه وترازوی راست قایم السیف
دسته تیغ ومانند آن فهو قایمة وقایم انکه درخشمش بر جای باشد
وبه بیند قسیم بالفتح خوبروی ومقابل چیزی قصم بالفتح
کسمکه دیرلر اصل شیشه قرمغه دیرلر شیشه قیرلدقدنصکره اصلا
بر بریله اولاشمق ممکن دکلدر حدیثده فقصمه الله بویورلدی قلب یم
می قوایم چهار پای ستور قمیم تره خشک قوام بالکسر پایدار وکار
راست وبالفتح راستی ونیکویی حال مردم مع النون قارن مکبر

مردم باشمشیر

مردم باشمشیر وتیر قافیه سنجان شعرا قبا کردن پیراهن را پاره و
چاک کردن قرانخوان معزول بیت نمیدانست در وقت عمل الحمد و
شد تا که بحکم شه قرانخوان بحمد الله بحمد الله قران بالکسر پیوستن
دو ستاره ببرجی کویند صاحبقران انکه در سال ولادت او زحل مشتری را
قران بود وابسته بمرتبه علیا برسد قرطبان قلتبان
قطران مدینه بود عظیم در مغرب بنای شیث بن آدم علیهما السلام
وانجا قومی بت پرست بودند صنمی داشتند از زبرجد حضرت
سلیمان علیه السلام دیوی را فرستاد که نام وی ققطس بود
تا آن صنم را بکند وبر دوش کرفت وپیش سلیمان علیه السلام
آورد ونام شاعریست فلاروون نقیبان لشکر قلم کردن
بریدن قرن برچم از بروهای چشم قلات کازران بالفتح کاف
فارسی حوضیست در شیراز در روضه شیخ سعدی انجاست حضرت
شیخ دو ماهی با کوشواره زر دران انداخته بودند چنانکه کسی حاجت
می داشت ماهیان شیخرا نذر میکنند جهت حاجت بری ایدطعامها
می برند وماهیان از حوض را میخوانند وانرا کازرکاه نیز نامند
قیروان اطراف معمور باشد ونام شهریست بمغرب ونیز هم
مشرق را کویند وهم مغرب قبیت نعوذ بالله اکر هیبت تو شعله
زند زقیروان برسد بقیروان آتش قرن شجاعتده کفو اولان
کمسه دیرلر وهمتا معناسنه کلور قایلون کویندکان و
خسبندکان از قیلوله نیم روز وشراب خوردن قربان
پادشاهک خاص مقربینه دیرلر ومطلقا الله تعالی یه بر شیئله مقرب
اولانه دیرلر نتکه صلوته دخی قربان دینلدی الله تعالی یه انکله
تقرب اولندیغیچون کما قال علیه التحیة الصلوة قربان لکل تقی
قال ابن الاثیر فی النهایه والاتقیاء من الناس یتقربون بها
الی الله تعالی وتکبیره تحریمه دیدکلری بو نکته مؤید اولدر زیرا تکبیر

مصلی اولانی كلامدن وافعال خارجه دن منع ایدر وافعال دنیویه
ونفسانیه‌یی اكا حرام ایدر اما عند الامام الاعظم ابی حنیفه جمیع ما سوایی
اهمال قربه منع وحرام ایلدوكیچون تحریمه دیدیلر پس دنیا وما فیهادن
خبرلو اولان ما سوایی حرام قیلن تحریمه در بو تحریمه نفی ما سوا قیلمین
لكن ترك تحریمه سی بو مرتبه یه نایل اولماز مكر كه بالتبع وبنده بعد
القیام ركوعه وارور تسبیح اوقودی سبحان ربی العظیم دیمكله
عظیم وجلیل اولان ربنك شانی بلا حكمة حب وعتاب
قیلمه دن تنزیه ایلدی وكندونك ذل وحقارتینه اعتراف قیلدی
وكرو قیام ایچون فرمان الهی اولور كه باشنك بوقاری قالدر وحق
تعالینك سؤال تربیتنه جوابكنی در سویله باشنی بوقاری كتورر
ركوعدن تصكره اول تهرسا اولان مقتدی سمع الله لمن حمده دیمكله
ومقتدا ربنا لك الحمد دیر وسجده كه غایت تذلل وخضوعدر
وتعبد وخشوعدر انكله عتاب وحسابدن قورتلمق ورحمت
رأفته قریب اولمق امید ایدر و دردمند بنده سجده دن باشی
بوقاری كتورر حق سبحانه وتعالینك تسبیلو خطابنك باركرانندن
فغدم قالدر نعم یوزینی صاغ جانبنه كتورر السلام
علیك ورحمة الله وبركاته دیر اصحاب یمین اولان انبیاء
عظام واولیای كرامك ارواحی جانبنه توجه قیلمقدن مراد شفاعت
ایلك بو عبد لئیم زیاده كناه وفلاكت بالحقیقه قالدی مدد
قیلك وتشفیع ایدك دیمكدر ثانیا حال اشارت قیلور انبیای
عظام اول عبد یرامانه دیرلر كه دنیاده ایكن چاره ودرمان ایله
اعمال صالحه تحصیل ایله اوقاتك ضایع ایلدك بهوا وهوس
سمتینه كتمه من صنیع ایام حراثته ندم وقت حصاده نادم
ودشمن اولمق مقرر در بعده عبد بیچاره صول جانبنه قوم وقبیله سنه
توجه ایدوب. انلر بو توجهی كندولره كوردكده كندی احوالكی كورنزدن بیچا

فاین بوقدر

فائم بوقدر امیدیكی كسن دیه‌لر كما قال الله تعالی یوم یفر المرء
من اخیه وامه وابیه الی اخر الایه پس عبد عاجز جانبیندن
نومید ومأیوس اولوب اللری قلدیروب یاربی جمله دن نومید
اولدم ورجامی قطع ایلدم اول اخر جملیه ملجا ومنجا سنك رحمت
وعنایتكدر دیوب دعا ونیازده بشلر یقین بودر كه بونده
صلوته قایم اولان روز قیامتده هر راكع وساجد اولور وهر
كیم بونده صلوته ممارستی اولمیه اندن رحمت حقی یوقدر كما قال
الله تعالی فی سورة القلم یوم یكشف عن ساق ویدعون
الی السجود فلا یستطیعون خاشعة ابصارهم ترهقهم
ذلة وقد كانوا یدعون الی السجود وهم سالمون
من الاصطلاحات قرص سیمین ماهتاب قرص زرین آفتاب
قرص صاحب طیلسان مشتری قایم بنجم آسمان مریخ قندیلها
خوبان شیرین لبان مع الواو قبو فرود قوقو بضم قافین یكمه كلاه
بیت از حشمت سلطانی او تاج فریدون چاوش ز اقبه قوقوی
كلاه است مع الهاء قره بالضم روشنایی قمه بالكسر
زیر سر مردم قنه بالضم سر كوه قنینه اونده شراب قنچه كجا
وقفن تترادف انبت قسره اسب سیاه قشقه اسب زوی
سپید قبنه بالفتح كنبز حنیا كو قاه طاعت خانه قوت سبیح
یكشنبه خرما قواده قایدك جمعیدر قایدیدكی راغبه معناسنده در
ودخی قوددن صیغه مبالغه در قود سكون واو ایله آت
سوریسنه دیرلر قافیه تابع اولان شیئه دیرلر ومنه قوافی
الشعر لان بعضها اتبع اثر بعض وقیل لاخر الابیات قافیه
لتتبع بعضها بعضا مع الیاء قاضی ضد دانی اشوبن
قای نام شهر لیست منسوب بخوبان قفل رومی نام نوایی ولحنی باربد
بیت چو قفل رومی او ردی بآهنك كشاد قفل كنج از روم وآزنك

قتوی کرکس قذی بالفتح خس و خاشاک قری بکسر القاف ضیافت
واخت ایمکه دیرلر قری الضیف یعنی قراء دینور اخس الیه
دیمکدر یعنی حضرت خدای تعالی بنی ادمه هر طایفه یه بر کونه
خاصیت ویرمشدر اکثر اهل بلدک خاصیتی ادب و کیاست
و فهم و فراست و تعلیم و درسدر و اهل خیامک خاصیتلری
دخی مسافر اولنلره ضیافت و اخت قلمق و مهمان المق و اطعام
غربا قلمقدر ولهذا قال النبی علیه السلام الضیافة علی
اهل الوبر ولیست علی اهل المدر عن ابن عمر رضی الله عنهما نتکه
حضرت مولانا قدس سره بیورر مثنوی الضیافة للغریب
والقری اودع الرحمن فی اهل القری تم الاصطلاحات
بسر دامنی قباجه چاک دار و ازین دنعام ادست باعتبار
ثلاثه قایم نمای سپیدی و روشنی نمای قرصهٔ زر مغربی
افتاد و ماده باب الکاف مع الالف کوش
ضم کاف عربیله کوشش و جهد ایدیجی دیمکدر کوشیدن مصدریدر
بیت بهر کار کوشا ببایدت شد بدانش نیوشا ببایدت شدن
کالا متاع و قماش نقد مقابلیدر کما قال مولانا فی المثنوی
بیش من افلاس او ثابت شدست نقد و کالا ینست
چیزی بدست آخربان دخی متاع و قماشدر مد همزه و سکون
خا و کسر را ایله در قصر همزه دخی لغتدر بیت چند میدهی هرا لو
عطاهای به گزین جز به گزین چار مت اخر زاخربان کیمیا
علم اکسیر و صنعت ذهب علمیدر مادهٔ جواهر حسبیه اولمغله
بطریق الاستعاره ذات اصل معناسنده دخی کلور بیت
بنیره که جنگ آورد با نیا مهم از ابلهی باشد و کیمیا بو کلمه لفظ
یونانیدر زیرا کلمه مموزج حیله معناسنده در کیمیه و غل و غش معناسنه
کلور بیت کر او کینه جوید همی از نیا ترا کینه زیبا بود کیمیا خاصه

ومنفعت

منفعت معناسنده دخی کلور نتکه حضرت مولانا قدس سره بیورر
مثنوی صد هزاران کیمیا حق افرید کیمیایی همچو صبر ادم ندید کار
کیا کاف دوم [illegible] تازی کار روانه و کار فرما معناسنده در
کف دریا بو راحه کف و دریا اصطلاح مشایخده کفدن
مراد اجسام صوریه و قوالب کونیه در دریادن مراد
بحر معنی و عالم الهیدر مثنوی کفت الصدقه مرد للبلا
داو مرضاک بصدقه یا فتی حضرت نبی محترم صلی الله علیه
وسلم صدقه بلایی رد ایلر بیوردیلر صدقه ایله ای فتی خسته
مرضاکه دوا ایله مصراع اولده الصدقة ترد البلاء و
تزید العمر حدیث شریفنه اشارت اولور مصراع ثانی حصنوا
اموالکم بالزکوة و داووا مرضاکم بالصدقة حدیث
شریفنه اشارت اولور شراح شرعة الاسلام بو حدیث
شریفک شرحنده بو حکایه ایراد ایتمشلر اجمالا حکایه حکایت
بر یهودی بو حدیث شریفی اشیدوب کفور کسنه دیمشکه
بوسنده مالک زکاتنی ادا ایدن کیمسه شاهده بیورور
مالم وار در محفوظ اولوری و حرامیدن مصون اولورسه مسلمانلرله
بکا کلوری مکر که یهودینک کندی اولدیغی دیارده بر خسته سی
وار ایمش انک صحت بولمسندن اویوری دخی هم صدقه ویرد
و برقاچ مسلمانلره دیدیکه اکر بنم خسته م صحت بولورسه و مالم
سلامتله شاهدن کلورسه عهد ایدرم اسلامه کلورم دیدی حکمت
خدا شاهدن کاروان چقوب مدینه قریب المرحله حرامیلر
کاروانی غارت ایتمشلر مدینه خبر کتوردیلر اول یهودی [illegible] دیمشکه
سنک دیکلک دخی اول کاروانده ایدی انی دخی غارت
ایتدیلر دیدی پس شو یهودی مؤمنلره طعن و تشنیع ایتمکه باشلیوب دیمشکه
بی حصنوا اموالکم بالزکوة حدیثیله عمل ایدوب مالمک

٨

رکاتنی ویردم مع هذا بنه مالم محفوظ اولموب یغما اولمش
وخسته مه دخی اشتدمکه شفا کلمه مش پس سنک پیغمبرک کورک
قول صادق اولمادی بن اکا ایمان کتورمزم دیدی حکمت الهیه بر
قاج کون صکره انک دکیلی مدینه یه کلمش و اصلا انک مالنه
بو ضرر کلمه مش و سببی بو اولمشکه انک یارین حکمن چیوانلر
سقط اولمش و اول سببدن بو کاریان سراینه بر قاج مرکب
تدارک ایدنجیه دک قالمش و کاروانه ایلری کیتمش و یغما اولمش
وانک مالی کیروده قالمغله کندوسی و مالی سلامت بولمش
چونکه اول یهودی بو بشارتی ایشتمش و بر قاج کوندنصکره خسته سنک
دخی صحت بولدیغی خبری واصل اولمش پس اول یهودی ایمانه کلوب
صدقله مسلمان اولمش خلاصهٔ کلام بلالری دفع ایلکه چاره
احسان وصدقه ایلک و کرم قیلمق و مجرم و مسیء اولنلرک جرمنی
و سیئه سنی عفو قیلمقدر نته که خذ العفو وأمر بالمعروف
واعرض عن الجاهلین بیورلمشدر **کا** کوسی و بنات النعش که
سریر فلک نیز کویند **کلانا** ابله و نادان و چوب بن
خوشهٔ خرما و انکور **کاهربا** صمغیست از آن درخت جوز بسته
میشود وانرا سید الکبار نیز خوانند آتش در وزود
درکیرد خاشاک را بخود جذب کند و هر که کاهربا با خود دارد
از یرقان ایمن بود بطبع کرمست چنانکه ازند مانند روغن
شود و کویند در حدود روم چشمه ایست بر منجوشد و باد برو
ایدبسته شود کاهربای تنک کردد که از عجایب البلدان
و بیجاده نیز کویند **کجا** کدام جای و کدام مقام و بمعنی که
و بمعنی تا بمعنی الی اید در شهنامه اکثر محل بمعنی که و جا بجا و بمعنی
چه استعمال کرده است **کرا** بالفتح و با تشدید حجام **کراگ**
چوب زیرین در **کردانا** کوشهٔ طنبور و عود و امثال ان

و لیو ظهر

و سینج کتاب بکاف فارسی نیز مصحف و غیبت و باجیزی که
بر النش بربان کنند و بکردانند و چوبی تراشیده که کودکان ریسمان
بپیچیده بکردانند و نوعی از بانی که بنوازند شش و کاف عربی و دال
مکسور نیز **کوبا** بالضم نوعی از ساز درود کران و در مؤید جای
توصن باحجلی آهن و چوبیست بر اطراف تخته مثلث کرده خطوط
راست واشکال مربع از آن کشند **کف** بالفتح افشردن کلو و سختی و
رنج تلبسی رسد **بیت** جهان بعدل تو کشت آنچنان که ممکن نیست
که بر دلی بود از رنج روزکار کف **کلا** حرفیست برای رد سخن
پیشین رای لیس الامر کما زعم او هو ردع و تنبیه علی الخطاء
و نیز بمعنی حقا بود **کلا** غوک **کنو** بالضم دانا و حکیم و سیفام
شم و منجم **کوته پا** خرکوش را کویند و نوعی از شکاریست **کیانا**
بالفتح طبایع اربعه بزبان فلاسفه **کم آ** بفتح کاف و سکون
میم جای چارپایان باشد و دیکر طاق خانه را کویند **بیت**
تو قهرمان جهانی و دین و دنیی نیست رجاه و پایه تو مند
فلک کم آ **کنا** تو زرة شماریان باشد و در مؤید مزر
آمده **کما** بالفتح جای کوسفندان طاق دیوار و زنار **کرا** بالکسر
کدام را مختصر هر کرا **کیرا** کرفتن در صیغهٔ مبالغه در غایت
طوتغندن بکدیر و دو تمق معنی سنه دخی کلور و دم کیرا دیرلر تأثیر
ایدیجی نفس دیمکدر **کار و کیا** ذوق و صفادن عبارتدر **کرا** فنحله
طوزنه قوشنه دیرلر کرداغ دیرلر حتی عرب انی کوردکن دیرلر
نظم اطرق کرا اطرق کرا ان النعامة فی القری بز نعامه بیله
صید این زر دید که این نعامه یک کنده لردنه کبیر و عظیم اولو
مصمود اولوب دونکله و غبی فهم وادراک ایلدکلرنم بالآخره
کندولری صاغلیو بر و صید اولو لرامش **من الاصطلاحات**
کنج خضرا بالکاف فارسی نام کنجی که پرویز نهاده بود **کنواره خضرا**

آسمان گهواره فنا دنیا کاسه مومیا آسمان گربه در زندان
سر کنایه از بخیل باشد یعنی از غایت بخل گربه در زندان کند
مع الف کاراب شراب با افراط خوردن کرب کرنبک حمیدر
کرنبت واندرون معرب شده در کعاب شوم قدم کلب بفتحتین منقار
مرغان و در تحفه گرد بر گرد دهان باشد و کیل بابای فارسی کیتب
بفتح کاف و کسر تا بند و غل باشد کشناسب بغمور ابله جرائت
اولنان الکین کوپ بالضم آلتی است که پیلبانان دارند و بمعنی
کوفت و آسیب باشد در مذمت اسب کوب جورا زپهلو لیش
مهمان گندم اب شوربا گندم کشکاب بالفتح از آرد و جو راشت
میکنند و بعضی از اکوشاسب بضم کاف و سکون سین مهمله
بعد شین معجمه بمعنی خواب و بمعنی جوانی که هنوز خطش نادمیده باشد
و در سامی بمعنی احتلام آمده و بمعنی کابوس و در لغت الشعر اکوشناسب
بزیادة تا احتلام باشد کوهه آب موج آب که انوا الخیزد زده
آب نیز گویند کنداب بوصفوه معلمش بیر کف الخضیب
ستاره زهره و دو ستاره که کف الجذما نیز گویند و متقدمان
به پیشانی و جبهه تشبیه کرده اند و در دستور الاخوان گوید کف
الخضیب صفت ستاره اند که بطریق مهره تسبیح و سلک مروارید
از اول آسمان تا هفتم زمین برابر یکی بالای دیگری مینمایند و در
شرح گوید صورتیست مرکب از چند ستاره ثابت
بشکل کف دست سرخ رنگ گویا بالحنا خضاب کرده اند
وان صورت را ذات الکرسی خوانند و آن در بیست نهم درجه
حمل است خاصیت او آنست که چون در وسط السما رسید
هر دعایی که کنند مستجاب شود و نیز دعوتی مخصوص است که
در آن وقت میخوانند البته مستجاب شود انوری گوید بیت
بر استقامت حاجت تو بر بسیط زمین برآسمان کف الخضیب کرد دعا

بیت کف الخضیب رایت نصرت فراشته بر اوج آسمان چو
دعاهای مستجاب گراه خواب کاف فارسی مکسور آنکه زود از خواب
بیدار نشود فی الاصطلاحات کردشب کاف فارسی مفتوح
سیاهی شب کرفته لب خاموش کوس فرو کفتن خواب
خواب کوچ کیر دار خواب رفت و خواب نماند کحلی شب تاریکی
شب مع الف کمیت بالضم خمری که بسیاهی زند و اسبی
که فش و دنبال سیاه دارد و نام شاعریست کاف ای
شکافت و کاوید کبث بکسر کاف مکس عسل تا ازنیش نحل
گویند کشفت بفتح کاف و شین و سکون فا پریشان کرد
و بر هم ساخت کوست آسیب بیت شاکر نعمت نبودم ای
دریغ تازمانه زد مرا ناگاه کوست و آلتی باشد که از پهلو به پهلو
زدن کشتی گیر رسد و از آن کوس آسیب نیز گویند و طبل باشد
که در نوبتگاه و حربگاه زنند کوی بافت جا و راه و طبلی را گویند
که بر راه انداخته باشند کمست بفتح کاف و میم نوعی از جواهر
و بمعنی حمیت کروت بالفتح بزبان کرمانی قسمیست از خرما
که خراسانیان بغایت عزیز دارند بیت گرچه این تالیف
این ابیات نیست بی ثمین غثی و قیمی با کروت قسب
تمر خشک کفت بفتح کاف از هم باز شکافته و ترکانیده و
و بمعنی ترکیده نیز آمده کلات بفتح کاف دهی است و با قلعه را
گویند که بر بلندی ساخته باشد و نام شهری از ترکستان
که فرود بن سیاوش با مادرش که جریره نام داشت آنجا بود
کت بفتح کاف کار زد و نیز تختی که ملوک بر مسند برآن نشینند
کالشت ای کشت گرد کردانید و ور گردانید کرفت
بکسر تلین گرفتن و بمعنی مواخذه و بمعنی خسوف آفتاب و ماهتاب
کرنیت کاف فارسی مفتوح و را مکسور از رعیت کافر بسبیل

معین بهر سالی بستانند عرب جزیه خواند **کشت** کاف فارسی
وشین معجمه دیدن وکردیدن وخربزه وکشتن وکلکشت رفتن
بصحرا وباغ بهر تماشا **کاکشت** ببین کم کم کرد **کیاست**
قوت عقله دیرلر **کورت** بالضم بارنک کردانین شد افتاب
مثنوی کم خطا کشتم دیت بر عاقله است عاقله جانم تو بودی
از الست عاقله عقلدندر عقل دیته دیرلر عقل تسمیه سنین
وجه مناسبت اولدرکه دیت قان دوکلمکی عقل ایلر یعنی نغلر نتکه
صاحب درر دیرکه سمیت بها لانها تعقل الدماء من ان تسفک
ابن اثیر نهایه ده بو اخر وجه اوزره مناسبت بولوب دیرکه اصل
دیت عرب ایچنده مقدما ابل ایدی قچن بر قاتل بر آدمی قتل
ایلسه انک دیتی ایچون ابل جمع ایدوب مقتولک اولیاسنک
محله سنده تعقیل ایدردی وانلره تسلیم ایلوب جرمنی عفو
ایتمکیچون پس دیت اولان ابله تعقیل ایلدوکیچون دیته عقل
تسمیه ایلدیلر پس دیت اصلنده ابل ایدی بعده بعیر وغنم ودرهم
ودینار اولدی وغیری به تقدیم اولندی وعاقله قاتل اولانک
باباسی طرفندن اولان اقرباسیدر که خطا ایله قتیل اولانک
دیتنی ادا ایدرلر کما قال ابن الاثیر فی النهایه العاقله
هم العصبة والاقارب من قبل الاب الذین یعطون دیة
القتیل خطاء **کرو بشت** اودک قوش معناسنه در
نتکه عوام الناس بری بری یا نشده اکر اکا بن فلان شیئی شوله
ایتلمر سهم شو شیئی سنده رهین اولسون دیو بر شیئی رهن
قورلر نرکیچه اوکدل قودی دیرلر **من الاصطلاحات**
کوی کشت متواضع وفروتن کیشیت **کف دست**
صحرا وبیابان بی خس وخاشاک وبنجار وبی پشته
کنبد فیروزه خشت اسمان **کناره کرفت** تعصبی جتب

وتجنب

وتجنب نمود ومعانقه کرد وو داع کرفت **کهن خرابات**
دنیا **کران سرشت** متکبر وباوقار **کران لیشت** باکاف فارسی
قورتیشت وانکه بار کشن بود **کوبنده را دم کرفت** از کوسن را
ساکت کردانید **کودی سرشت** متکبر وسرکش **کرانم دست**
کاف فارسی مکسور ایله قوی سخی وشجاع **کبود خانت** اسمان **کلیم دست**
مبارک دست وشیرین کار که در دست کاری ید بیضا نماید
مع الثاء کیومرث اول ملوک پیشدادیاندر تو بندن اسبق
بو کیمه پادشاه اولمامشدر بالاتفاق یعنی حضرت ادم
علیه السلامدر دیمشلر وعند البعض حضرت شیث برادر یدر
وبعضلر حضرت نوح علیه السلام اولادندر عمری بیک ییل
ومدت سلطنتی قرق سنه در ابتدا اشهر بنا ایدن بودر
اصطخر ودماوند انک بناسیدر **کونت** بالفتح کنش
مع الجیم کاج باجیم نادر ایکی معناسی واردر بری تمنی ایچون
کاشکی ولیت معناسنه **بیت** همی کفت کاجی نزاین مملکت
توانستمی بر دباخوتستن بری شاشی واحول معناسنه در
نتکه حضرت مولانا قدس سره الاعلی بیورر **مثنوی**
بورا آلتنده مغز کنده مخ زنو بینی بنبهی وکو بی که اخ
اخ اخر بود اشتی ابیج کاج تاکه شکالای بدت یا بدر رواج
وجیم کاف کسر ایله ایکی معناسی واردر بری سسته درکه عرس
لطمه دینور بری بو که رخنده که اکا شاچ دینور شمس فخری
کاشی معناسنه اولانی دخی جیم فارسیله ضبط بو ایکی معنا ایله
بو قطعه ده تعلیم ایتدی **قطعه** زانتقام شیخ ابو اسحق رفت
ازجهان ظلم وتعدی خود کاج از نف محنت دل بدخواه او
شاخ شاخ امد بسان شاخ کاج شهریاری ملک بخشی همچو او
کاج بودی در همه افاق کاج **کوج وبلوج** فتح باء فارسی وضم

زیرک و عاقل اولور دیمکلر اصطلاح مثبت کجن کوسیجدن مراد
وجه باطنی مومی سوادنه عاری وظاهر اولان عاقلدر کل کج هر دو
کاف فارسی و جیم کنایه از خیمکاست کلیج بفتح کاف و کسر لام و
سکون یا نفاریق باشد ای بهم مع الحاء کاشح دشمن نهانی
کنگل و مزاح هر دو لاغه را کویند کوس صبح آغاز صبح مع الخاء
کخ بالضم بچه از صورت زشت بکارند و غیر آنکه کودکان از بدان
بترسند بتازی فاروغه کویند کلخ بضمتین کرفش
ویا به کل خشک شده ویاره خشت خام با بچه و کوهی است
و برین حرو ترا از زنبور دافع زهر سگ دیوانه است و این
سماعیست از استاد علی الخصوص از زبان مبارک خواجه
سعید این بیت امیر خسرو ایست بیت ادب شرطیست کو
فرزند شوخست سگ دیوانه را دار و کلوخست کاخ کوشک
و خانه بی روزن و شیل خانه تا روزنه و کاروانسرای کوخ
بالضم خانه بی روزن کولخ لام مفتوح اتشدان کخ کخ در تحفه
حرارت و کرمی باشد کرخ بوزن کر دانه دو تخته چوب شکافته
که در میانش پیوسته دارند و قرآن و کتابها بران نهند بتازیش
رحل خوانند من الاصطلاحات کوسفند چرخ برج حمل
کلاه چرخ کره فلک کل سرخ کاف فارسی مع الدال
کور و کبود ارد قالمش شیشه دیرلر مثنوی شریفده دخی
غیر آنک قیش بی نفع و بیمعنی اولمه دن عبارتدر کمان او
نمی کشد مثل مشهور در فلانک بامه فلانک باین چکه فرد دیرلر
وبونی عدم قدرتدن و قادر و غالب اولمه دن کنایه تدر لر یعنی
بوکمه دیمک یاین چکمک اکا غالب و قادر اولمه دن کنایه
اولور کبد رنج کزند کاف فارسی مضموم و زاء تازی مفتوح آفت
و زیان و مرض معناسنه دخی کلور کلند بفتح کاف عربی جیبنه

لام ایله اصفهان ایله کرمان بینده بر موضعدر بیت سپاهی زکردان
کوچ و بلوچ سکالین جنگ و بر آورده خروج کوچ بکوچ ایکی کاف
و باء عربیله بری برینک اردنجه جنک اتمک و در دانه معناسنه کلدر
کوه سروج ایران زمینده بر موضعدر سکانی بهادر و دلاور در
کمیچ بفتح کاف و کسر میم دشمن معناسنه در کرج بر بادن که بر سنده دن
کسر لکه عجه قوان دیرلر مثلا قاوون دیلمنه کرج خربزه دیرلر
و باقیه پاره سنه کرج کریبان دیرلر راء مهمله ایله استعمال اولنور
عرب قاربوز و قاوونه بطیخ دیر عجم خربزه دیرلر کرنج بفتحاتی
زهر و خرنه اولور اپل کنج بضم کاف و سکون نون مطلق کوشه
باشد و دیلر شخصیرا کویند که دو تا باشد و چیزی همچو کوهان
بر پشتش آمده باشد و او را بتازی احدب کویند و در تحفه
بمعنی نقبی که در زمین همچو خانه کنده باشد کونج بالضم سیاه
دانه کین ابیج نام نوایی و لحنی از جمله سی لحن باربد کلج بالکسر
نان ریزه کنج بکسر کاف احمق و خود ستا کبج بوزن هیچ
پراکنده و در نسخه وفایی بدو معنی است اول حرم برین و دوم
چهارپایی که زیر دهانش ماس کرده باشد کبج کبج بکسر کاف
و سکون با خرد خرد و اندک اندک اما در نسخه وفایی بجای با
نون آورده که کنج کنج باشد کلچ بفتح کاف و سکون لام پیچ
و شکن و چین زلف باشد کالوج بضم لام کبوتر کندش
پیچ بضم کاف و سکون نون و کسر دال آنچه جلاهان بنیه
زده را بر آن بپیچند از برای رسیدن کج بالفتح ضد راست
و آن آهنی ست کژ که بدان پارهای یخ از یخدانها برکشند و فقاعیان
و سقایان دارند کوچ بفتح کاف و واو وضع باشد کوشت
آهنج کاف فارسی سیخ که کوشت بدان بریان کنند و غلیواز
کوسنج بالفتح خفیف اللحیه اولن کمسنه دیرلر اکثر کوسج اولور

کابد کاف فارسیله کان لفظندن جمع ایله معناسنه کوردانه باکوردنه امد
یسر و فرحت و عسر و ترحله کلدی دیمکدن کنایه اولور و بو مثلک
اصلی بودر که قصابلر دکاننده ترازوسنده اوله کلمشدر که قچان
بر کسه قصابلردن ات المق لازم کلسه اکا بر ایکی وقیه ویلق اتندن
و بوط اطرافندن ویرسه لر مقداردخی ترازویه اکنک بانجه
کودانه پارنسی قورلر وزنی تمام اولدقده نصکره اول کودانه پارنسی
الوب اول بوط اتنک پارچه سنه کچوررلر و بوطاتی تقبیض و
کودانی انی اکا نسبتله حسیسدر لکن اکثری بونی بیلمز اولمادوغنه
فیما نحن ضرب مثل اولمشدر و بین الناس نعمت نقمتسز اولمز و یسر
عسرتسز اولنماز دیمک محللرنده بو مثل ضرب اولنور کما قال
الله تعالی • فان مع العسر یسرا ان مع العسر یسرا • کلام مجیدنده
حق تعالی تسلیة لعباده خبر ویرمشدر چونکه هر عسر ایله ایکی
یسر محقق اولدی بس تنجه الم و اضطرابن اولورسن کما قیل نظم
اذا اشتدت بک البلوی ففکر فی الم نشرح فعسر •
بین یسرین اذا فکرته فافرح • نظم شادبرانم که دل ما غمیست
کامدن غم سبب خرمیست • ان مع العسر جو یسرش قفیست •
شادبرانم که کلام خداست • کول بود وضعف بوکیدر ایلهمانه
وکولانه حرکت و کسیر ایلدیکی معناسنه کوته نمد فقیر دیمه در کنایه در
کرد بضم کاف عجمی بوستانده هر نوع سبزه ایچون ماز دقلری
اوجاقلردر که اکا اولنک دخی درلر کوبه سوهان لیبد حضرت
مولانا مثنویده بیورر مسکو دست فکرت بنیت زانه بازو نبود
کوبه سوهانه لبید وازخود خورد ضرب مثلدر تنکه کوبه سوهانه
لیبد و بو بعد دندانه نکذارد وازخود خورد دیو ضرب مثل ایدرلر
شول جبنه که بر ضعیفه که بر متین شیئه تعرض و اذا ایتمه
و قادر اولمه ضرب ایدرلر سوهان بر لطیف رایحه سی قاوندر

بر

لبد لبید بونه بالار معناسنه در تقدیم کلام دیمکده اولورکه
سنک وجودکده ای عدوا اول کرو فر بوقدر که کندی نفسکده مامور
اولان غضب اتشنی دست فکر ایله دفع ایلیه سن اکنی دقیقه قادر
دکلسن بر اسنک فکرکه الی اول بازوده دکلدر که انی قطع ایلیه
مثلا شول کوبه به بکزر که سنکده قاوبی بالار و اکا ضعفندن
دیش قیبون مر کندو سندن سن سنک دخی کوبه عقلک نفسکه
دیش قیبون میوب و دست فکر ایله انی تصرف قیلد میوب اخ
کندو سندن بیوب ضعیف وزبون اولور سوهان اکدبه دخی
دیرلر بوندن اکده دن مراد شول ریم اولمق دخی جائزدر که انکله
توزت وقبق و امثالی نسنه لری ریم لرلر اکا طعام رایحه سی
تاثیر ایلدوکیدن بعضی کوبه کورسنه انی باله دقوب ریم اول
کوبه نک ل تنی باره لیوب اکنده لنده قان جقر ودیسی
صو اولور کوبه اول قانی بالار و اکا دیش قیبون میوب کندودن
بیمش اولور کبید جکر دیرلر بعضی محلده وسط معناسنه اولور
نتکه اهل لغت کبد السماء ای وسطها دیرلر یقال تکبدت
الشمس اذا صارت فی وسط السماء مسکو کوبه باصدق بوجانها
زند تاکه چرخ دعو فرا کوبان کند صدقله اولان کوبه جانلر
اورر اوزرنا که اول صدقله اولان کوبه چرخ و عرشی کوبان
ایلر نتکه شیخ عطار مقالات الارواحده بو حکایه نی بو
کونه تحقیق بیورمشکه حکایت زلیخا حضرت یوسف علیه
السلامه بحضور اولوب انی بر سنجانه ویروب وارکوکا یوز
دانه دکنک اوردبو تنبیه ایلدی و بن بوراده صدا اسنی
استماع ایلمدیم دیدی سنجان دخی ورای جداره کتوروب
اکا وحمتا برقاچ بوسنی ایکن پاره مبارکنه بنجیین قیلوب دکنکله
انی ضرب ایلدکده یوسف علیه السلام ندد دبو ناله و فریاد ایلدی

یوزدکنک تمام اولوب زلیخایه کلدکن وار البته بر خوشجه ضرب ایله
اوازی مضروب و دردمند اولنلر آوازی کبی کلمز تو خجه اول یوزجوغی
سکا ضرب ایدرم دیو تاکید ایلدکن کلوب اول یوجوغی ازاله
ایدوب حضرت یوسف علیه السلام دیو مدد دیو ناله ایلدکن زلیخا
درحال منع ایدوب بو قدر کفایت ایدر دیو اواز ایلدی کذب ایله اولان
یوزجوغک ناله سی اکا تاثیر ایلموب بر جوغک صدقیله اولان ناله سی
اکا تاثیر قیلدی قلب انسانه تاثیر ایلمک بو طریقه در حتی انسانک
صدقیله اولان کریه و ناله سی چرخ و عرشی دخی کریان و لرزان ایلر
واسمانک کریه ایلمسی بکت السموات السبع صدقیله و دخی
فما بکت علیهم السماء ایت کریمه سیله ثابت اولمشدر چونکه صدقیله
اولان کریه عقل و جانه تاثیر ایدر عرش و افلاکه دخی تاثیر ایلمک مقرر اولور
کور اید جمع اولکوی مثنوی گفت پیغمبر عداوت از خرد بهتر از
مهری که از جاهل بود حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیورر که
عاقلک عداوتی خوبرکدر و نافعرکدر شول محبتدن که جاهلدن
اوله کما قال علیه التحیه عداوة العاقل خیر من صداقة الجاهل
یعنی عاقلک عداوتی جاهلک صداقتندن ایلکوردن بکرکور که عاقل
بر کمسنه عداوت ایلسه لحکمة و لمصلحة ایدر و اول کمسنه محروم نفعدن
اولور عداوت ایدر اما جاهل بر کمسنه محبت ایلسه اکا نفع اولدوغن
بیلموب بلکه محبوبنه بر مضرتی القا ایدوب ظلم اکا محبت
باطغاء ضرر و عداوت اولور بو اجلدن عداوتی جاهلک صداقتندن
یک اولور حکایت اولنور بر عاقل سوار صحرادن کلدیکور دیر نکه
اویومش و بر ایلان دخی اوزرنه کلمش اول سواری کوردکده ایلانی
اورکوتمک ایستدکده دفع ایتمیوب اول کمسنه اغزنه کیرمش
چونکه سواری عاقل ایدی وعندنده اول کمسنه نجاتی دوشونمش
نیک ایقاظه سوار اول خفتنی بر اغاجک التنه کتوروب چوروش الما

دوکولمش

والما دوکولمش اول بیب یوبین بی سواری دیو سیله اول کمسنه
اولقدر یدردیکه حریف فریاد ایلیوب سواره الله دن
خوف ایله بنی اولدرمکه قصد ایلدک اکر بنی اولدرجک
مرادک ایسه بکا بویله عذاب ایتمه بیوغمی اور راضی اولدم
دیو فریاد وفغان ایدر سوار انک فریادینه باقمیوب دوکک
ضربندن باد کرجانک بیچاره بی صحرادن یلدیروب و چوروک الما
وجهد معدنیده طولمش واو تخوذن قالقوب بدننده سست
اولمسیدی اخشام وقتنه دک فقیری مجروح بلمکدن صفراسی حرکت
ایدوب فی الجمله اشلدی حکمت الهی یی ایدرکن مارا غزندن
طشره چقدی فقیر ماری که کوردی سجده شکر ایدوب سواریه
دعایه باشلدی کندمند خواب و بیاب و تار و مار معناسنه در
کند کندن لفظندن ماخوذدر قرمق و تقمق معناسنه در و مند اتباع
قبیلندندر بیت وگرنه شو دیوم ما کندمند از اسفندیار آن
بد بد بسند کشمند الکنجی و فروع والکنلی یردر بیت بشهر کجا بر
کذشتی سپاه نبازاردی کشتمندی براه کد لغت پهلوده
خانه معناسنه در علامه شیرازی شرح قانونده کد خدا ترکیبنده
دیمشدر که کد بلغت پهلوی معناه البیت و خدا معناه الرب
وقد یستعملونه بمعنی المدبر فی الامور کدخدا دخی دینور میرخسرو بیورر
بیت چو آمد کمون ناتوانی بدید بدیکر کده رخت باید کشید
بونک معربی کنج درنته که قاموسده مسطوردر که الکنج محلة الماوی
معرب کده لکن کد بر کلمه ایله ترکیب اولنسه جزء اول واقع اولور کد
خدا و کد بانو کبی کذ بانو اوی کوروب کونه دن منصرفه خاتون در
یازیاده سیله کده بور دخی صاحب خانه معناسنه در کدواه دخی
بو قبیلدندر اساس و تمل معناسنه کلور و کده مرکب اولورسه
جزء اخیر واقع اولور کند ضم کاف ایله غیر قاطع یعنی کسمز و دخی ادمجه

اناجدر که طوق الله دایاغنه ادر ایلور ومتفق ومجمع معناسنه دکلور
بیت چو گشتند هر سه برین رای کند • سپهبد بر آمد ببالای تند •
بونده تند طاغ باشیدر کار وکرد فتح کاف ایله کسری دخی جایزدر
کردندن اسمدر فعل وعمل معناسنه ماقبلنه اتباع قبیلندندر ایش
گوج معناسنه بیت همان به که آموزی از من نبرد • بدانی برزم اندرون
کار وکرد کالید جسم معناسنه در قالب آنك معربیدر کافد شکافد
وشکافته شود کزاد بالضم جامۀ کهنه وپاره پاره وکرا زده نیز
گویند بالفتح کواد مثله کردمند وکرمند کلاهما بالفتح بادال موقوف
سخت شتاب کرود بفتح کاف وضم راء مهمله بوزن کبود بمعنی چاه عمیق
وکم آب باشد که آب ازان بدشواری بر آید کشید منجوردبیت درمجلس
وصالت در یاکشید مستان • چون دور خم در آید می در سبو نماند کفد
بفتحتین ازهم باز شود وشکافد وازهم باز کند کند بالفتح ماضی
کندیدن وترکان ده را گویند کواسد کو هیت از آن آتش پدید
شد هرگز فرو نمی میرد کذا فی عجایب البلدان کهبد کو نشین از بلاد
وعباد وکشش ونیز خوط ده را گویند کمند بضم کاف ونون ببلی
باشد که سراو جفته وخمیده باشد وبزرگران دارند بیت باغ بخت
همیشه شاد ابست • سبب عنار شیار وربخ کنند کالید بوزن نالید
یعنی درهم شد شیخ عطار فرماید بیت زمرغان چون سلیمان قصه
بشنید • بنالید وبکالید وبجوشید کرداد بفتح کاف وسکون را
بنیاد دیوار باشد کزبود بفتح کاف وزاء تازی وباء موحده بوزن
محمود بمعنی کتخدا باشد کذا فی التحفه کشف رود نام رودی که سام
اژدها را در حوالی آن کشت فردوسی فرماید بیت کشف رود
پر خون وزرداب گشت • جهان جای آرامش وخواب گشت کاف
کافی آمد او بهر عباد صدق وعده کهیعص اصحاب تحقیق حروف
بر سنك مفتاحیدر دیمشلر مثلا کاف کافی اسمنه دلالت ایدر یا هادی

بیت
بدانکه از زخم سنان در فد
مرد و در ابیغ کهنه شکافد

اسمنه دلالت ایدر ویا اشارتدر خدای تعالینك مبسوط الید اولمسنه بندهلرینك
رزقی خصوصنده نته که بل یداه مبسوطتان آیت کریمه سنده واقع اولمشدر
وعین علیم اسمنه اشارتدر خدای تعالی عالم السر والخفیات اولمسنه
دلالت ایدر وصاد اشارتدر خدای تعالینك جمیع خصوصده صادق الوعد
اولمسنه نته که بو آیت کریمه ومن اصدق من الله قیلا اوایل سورده
حروف مقطعه حقنده اهل تفسیر چوق قیل وقال ایلمشلر در آخر عجز
وقصورلرینه اعتراف قلمشلردر وحضرت امام علی رضی الله عنه
مرویدر بیورمشلر ان لکل کتاب سرا وسر القرآن الحروف المقطعة
التی فی اوایل السور وهی سر من اسرار الله استاثر الله فی علمه
کشاد بالضم فتح کرد وباز کرد وخندید وتیر از شست رها کرد
کام رود نام ولایتی وکاسه رود کرد کاف فارسی مفتوح خاك
باریك وخاك برخاسته وبالضم نام پهلوان وبالکسر چیزی مدور کرد
فتح کاف تازی فعل وکردن کرد بالکسر کسب وکار کرد کاف تازی
مضموم زمینی زراعت کرده هرچه باشد از غله وتره وقومی صحرا
نشینان که در زمان ضحاك پیدا شدند بیت چو سیل اجل
آمد وهر دو برد • چه بر تخت سلطان چه در دست کرد • واب
اندك مثل برکه وحوضك کرپه بید کاف وبا هر دو فارسی
نوعی از جهنده بید که آنرا بید طبری وبید موش نیز گویند واین گلی
است خوشبو کرجند کاف وجیم فارسی هرچند کند وید شرابی
که بانواع اقاویه خوشبو کنند کفل کرد کاف دم فارسیدر قوبه
من الاصطلاحات کافورخورد
ای سرد شد وعقیمه کشت وعنین شد کوچه فتاد غریب کلاه
انداز دای باشتیاق تمام طلب کند وطالب وجالب شود
کردن کرد کاف فارسی سبزۀ نورسته وخط نو خاسته کردون
نمط پلنك کرد دار صورت جهان من بر خیز دای فلك درنده

شود کوش من بنغشود از مرا کوشمال داد کرم کرد کاف اولی فارسی
مفتوح شتاب راند و غضب کرد کوش کرد از شنید و نکه کرد و دید چنانچه
خواجه حافظ فرماید بیت کلاغی تنک کبک را کوش کرد • تنک
خویشتن را فراموش کرد کم زده چند از کفار و منافق کرد آلوده
بسیار دار ای اسباب دنیا بسیار دکل جنه بصحرا زد بالضم
از کل شکفت و بهار آمد گیتی نورد پادشاه • جهان و افتاب اسکندر
کنده • چار بند بالضم دنیا باعتبار چار سو کل اکین کند پرز می
لعل کند کحل بر و کنایه از تاریکی شب کو بید از ای خدمت کنید
و ملازمت کنید معنالرینه استعاره اولور وکاهی قرائت کنید و مطالعه
کنید معنالرینه استعاره اولور کنبد کاهی قالمق و صیجرامق معناسنه
اولور کنبد کرد صیجرادی دیمکدر کمعبه جهانکرد کنایه از افتابست
مع الراء کدیور فتح کاف و کسر دال الله کدا ایله دردن ترکیبدر اوج
معناسی وار دربری اکنجی و بزر کر معناسنه در ثانی دهر و روزکار در
ثالث کتخدا و صاحب خانه در کردر علی وزن جعفر دشت و دامن
کوه در بیت زخون کرد در و کوه دریا شود • درازی ما هیچو پهنا
شود کرد کر فتح کاف و ضم را و فتح کاف فارسی ایله فاعل
مطلق و صانع حق جل جلاله در بیت ندانم چه اید برین بوم و بر •
ز حکم کر و کر نیاید کذر • و اوستز کرکر دخی لغتدر اصلده کر توان
و قوت و کام معناسنه در کردکر توانکر و قوتلو دیمکدر بیت
ورا از دولت سلطان ما ان زیادت شد شکوه و حشمت
و دولت نعیم و ناز و کام و کر • کرصاغر و ضم معناسنه ده کلور مشهور در
کشیده زهار ار حیوانلر که خایه سی اخراج اولنمشدر زهار قاسقدر
خایه دن کنایه در بیت یکی رخش بودش کمردار کرک • کشیده
زهار بلند و سترک • کیار فتح کاف ایله و یا حطی ایله اوشنمک
دکا هلاک معناسنه در کند آور ضم کاف و سکون نونیله دلیر و بهادر

معناسنه در کند ایله آوردن ترکیبدر کند اول غاجدر که اسیرک النه
و ایاغنه قورلر نظامی کوید بیت چو طالع جهانکردی آرد بریش •
نشاید زدن کند بر پای خویش • کنده دخی دینور کند آور
طوتوق کتوریجی دیمکدر کیفر علی وزن جعفر انتقام و براولق
جزاسی معناسنه در پشیمانی و ندامت معناسنه ده کلور بیت
که چون بچه شیر نر پروری • چو دندان کند تیز کیفر بری •
و مشکی که در و دوغ کنند و او نه ماست که مانند طغاری باشد
لکن دیوارش بزرکتر بود و نایز • نیز دارد و آنرا کاو دوش نیز
کویند و نیز سنکی که بر سر کنکره دیوار حصار نهند و بدان جنک
کنند بتازیش مترس خوانند و ایضا سزای نیکی و بجزاو مکافات
بود بیدی انرا پاداش و باد افراه و باد فره و کشیان نیز
کویند بتازیش جزا خوانند و نام قلعه ایست که کسی نمیتوانند
کرفتن از انکه طلسم ساخته بودند و شخصی خواسته که آن
قلعه را بکیرد بیراسته و عاقبت سنکی بر سرش آمده و اورا
هلاک کرده یعنی کویند که کیفر نام آن سنکست و بزبان
بعض ولایات بمعنی جوی باشد کر کاف عربینک ضمیله بیوز
بیک قرق بکز درهم و دخی مدد و کچاک معناسنه کلور
کارزار سکون را ایله جنک و صواشدر کردار کسر کاف
عربیله کرد ایله آردن ترکیبدر کفتار و رفتار کبی فعل و عمل معناسنه
در مقام تشبیهده مانند معناسنه دخی کلور مشتبه بهک
اولنده اولور کور بیابان اشککی کاوزور پلانه پهلوان دیمکدر
زور کذب و دروغه دیرلر و کاو کاف عربیله بهادره و پهلوانه
دیرلر کوثر جنت اعلاده بر نهرک اسمیدر کوثر فوعل وزننده
مبالغه ایله علم و عملدن حاصل اولان خیر کثیره دخی اطلاق اولور
و علمای حضرت محمدی و ذریات جناب احمدی اولمق دخی جایزدر

نته که اهل تفسیر انا اعطیناک الکوثر سوره سنده بو گونه تحقیق
وتفسیر ایلمشلردر بونده دخی مراد اولنان منبع علم وعمل اولن هر وارث
نبوی و عالم ربانی اولورکه انلرک وجود شریفنده آب کوثرک
خاصیتی بولنور آب کوثر سوخته نار اولنلری نجه احیا ایدوب
لطیف و تازه قیلورسه دل کوثر خاصیتی اولان صاحب دل دخی
دوزخ نفسک اوتی ایلدیکی عقل وروحی وفهم وفراستی وبونلر
امثالی اولان اوصاف وحالاتی بتوروب احیا ایدر **کوار** بضم کاف
بوزن خمار گواریدن صیغه امر ووصف ترکیبی در نوعی از سبدی
که بدان باغبانان میوه بردارند وانرا کواره نیز گویند ودر نسخه
دفله بمعنی ابری که در شبهای تابستان باشد نیز آمده **گر** بفتح کاف
تازی توان وقوت مراد باشد وکاف فارسی چیزی نام علتی که
خارش آرد وکننده چنانچه تیرگر وکمانگر **کر** بالضم برنج باشد
وتیز نام رودیست در حدود شروان خاقانی گوید **بیت** باد صبا
باب کر نقش قد افلح افکند • چون تو فلاح وفتح را شرط مفلحان
بری • مفلحان نیز رود بست **کر** بفتح کاف تازی ناشنوا وتوان
ومراد **کارکر** بمعنی مراد وتوانا وبیشت وبینایست **کبر** کاف فارسی
بوزن صبر خود اهنی وپهلوی خفتان را گویند فردوسی گوید **بیت**
یکی کبر پوشید زال دلیر • بجنگ اندر آمد بکردار شیر • ومغ
بدین وقبای زره بخیه زده واکنده وقیل زره است **کنتر**
بفتح کاف وتا بوزن استر خارسباه باشد **کبک انجیر** بفتح کاف
وسکون باء موحده فلاخن باشد ودیگر مرغیست تیز پر بلند
پرواز وبعض گفته اند دراجست کذا فی المؤید **کبودر** بفتح کاف
ودال مهمله وضم باء تازی کرمیست ماهی خوار که شب بر آب
رود وروز مختفی شود دشمس فخری گوید که مرغنیست آب بینی
وآن بوتیمار ست **بیت** تو همچون همایی در اوج سعادت • حسود

تو در آب غم چون کبودر **کردر** بفتح کاف ودال مهمله زمینی بسته ودره کوه
کنور بضم کاف ونون بوزن غو در رعد باشد **بیت** بدرزید بازار وکوی
از کنور • تو گفتی که برق اتشی بد زدور **کهنبار** بفتح کاف وها وسکون
نون وبعد از نون بار موحده خانه باشد ودر تحفه بمعنی بارگاه باشد
کمپیر بوزن تدبیر پیر فرتوت **بیت** شود طفل وجوان وکهل وکمپیر
نداند عقل ورای وعلم وتدبیر **کاخ** بفتح خاء معجمه در نسخه میرزا
پرفان باشد **کاسه گر** نام مطربی باشد که قول کاسه گری مخترع
اوست **بیت** حالت سر وازانست که حالی دارد • نفس
بلبلی ودمدمه کاسه گری **کامکار** پادشاه ذی اقبال ودر نسخه
میرزا یکی از طیور سباع شکاری که بغایت جهیا د باشد
کرزآر بضم کاف وزاء فارسی بوزن بخار جنبه دان مرغ باشد
بیت چه طایرست همایون همای همت تو • که هفت چرخ
در و دانه بود بکرزار • **کلاور** بفتح کاف وواو بوزن نگاور
غوک باشد وکلاور بوزن بهار نیز آمده **کوتر** بضم کاف وفتح
تاء قرشت کبوتر باشد **کسندر** بوزن چکندر بمعنی ناکس
باشد **کاریار** یعنی نیک توانگر وسخت مایه دار **گزار** بالضم
نشتر حجام وحوصله مرغ **کسار** بالضم خورنده وبجو غمکسار وباده
کسار خورنده غم وباده بود **کشور** بالکسر هفتم حقه ربع مسکون
که بتازیش اقلیم خوانند وتمام ربع مسکون هفت کشورست
مقسوم بعدد هفت ستاره یکم منسوب بزحل وآن بلاد هندست
دوم بمشتری وآن بلاد چین وخطاست سیم بمریخ وآن
بلاد ترکستانست چهارم بافتاب وآن بلاد خراسانست پنجم
بزهره وآن ماوراء النهرست ششم بعطارد وآن بلاد روم
هفتم بقمر وآن بلاد بلخ است **کردکار** بالکسر وکاف دوم فارسی
آنکه همه ازوست واین از اسماء باری تعالی است جل جلاله **کویر**

[illegible]

بالفتح وكسر وا وبمعنى زمين شوره وبيابانى كه بى آب باشد وبيا
بنات ودر تحفه بمعنى شير ژيان نيز آمده كوتر بالفتح مختصر
كبوتر كرسار بفتحتين بند كمر كارزار جار جنك وحال اضطرار
وجنك كذار بالضم نازك كارزر زرو بيجى كرزر ضم كاف
عجله چاره ديمك اولور بد معناسنه ناكزير ناچار ديمك اولور آيد
معناسنه كانه بر نهال فرود آر ضرو بدندر غضبنى تسكين ايله ديچك
برده استعمال اولنور وضرب اولنور من الاصطلاحات
كوتاه نظر انكه از عواقب امور نينديشد وغافل وكم همت بود
كوه اخضر كوه قافست از زمرد ست يا پنصد فرسنك بلندى دارد
وكرد بر كرد او ابست عكس او در اب افكند آسمان از عكس او كبود
وسبز نمايد كوهاز نورتر تا دشش ستاره آنند كوش بدار نكه دار
وكوش كن وبشنو كافور بار اى خوشبو وبرف بارو سپيد كند
وسالخورده اى پير فرتوت كهن دير اسمانه كرسى دار مجلس طور
موسى عليه السلام كل تر عارض خوبانه ولب معشوق كهر كستر
هر دو كاف فارسى مضموم جوانمرد وفصيح وشاعر بليغ كوهر ستر آتش
خون آلود ولب دوست واشك كل جر اتش كوچه خط جيم
فارسى اشارت بدنياست كنبد اتش پذير فلك ودنيا كمند معنبر
زلف دراز معشوق كرك دو فونكر فلك ودنيا كوى زر افتاب
كشتى زر ماه نو وان پياله كه بر صورت كشتى سازند از زر وقيل
آفتاب كيرودار بالكسر فرمان دهى اى بكير وبدار كران سر بالكسر
متكبر وجاهل وبى خبر كمر بر كمر بلندى بر بلندى كبك دريشكور
كنايه از مضطرب وبيقرار باشد انورى كويد بيت
جوخ را باشر فش سنك فتد در موزه كوه را باسخطش كبك
فتد در شلوار مع الزاء كفيز قفيز معربيدر وفى القاموس
القفيز مكيال ثمانية مكاكيل ومن الارض قدر مائة واربعين ذراعاً

والمكوك كشنوز مكيال تسع صاعاً ونصفاً كشاورز اكينجى وزركر
معناسنه وزر كشت ايله ورزدن مركبدر ورز ورزيدندن امر وصفدر
مجموعى مد من الزراعه ديمكدر كثرت استعماليله تا حذف اولنوب
برالف زياده اولنديبيت كه ورزبا مردم پيشه وركسى كو
بلشكر نبند دكمر كوز بالضم منحنى معناسنه دركاژ بازاء فارسيجا
شاشى واحول معناسنه دربيت بدو چشم كاژ وسرش بود كل
بيك باى لنك وبيك دست شل كژ بالفتح اكرى معوج
معناسنه دركج دخى دينور وخام ابريشم معناسنه كلور قز معربيدر
كاز چهار معنى دارد اول ناخن پيراى زر باشد دوم لكد وسيلى سيوم
درخت صنوبرى كه ستون كنند چهارم جايى كه در زمين كنده باشد
دربيابانها كه بشب كوسفندان وكاروان در رو وند بعربيى مغاره
كويند ودر نسخه ميرزا عمارتى وصومعه باشد كه دركوه وبيابان
كنند ونيز بدندان كرفتن وپيش دندان وكاف فارسيله مقراض معناسنه
درسوزن معناسنه دخى كنايه اولنور كبز عظيم يعنى بزرك وسموز
كميز كاف عربينك ضميله بول وغائطه ديرلر وطريق معناسنه
ده كلور بيت عدوى ما كست از بيم چون كميز شتر كند كريز
سوى پس چو روى بنمايى كاناز بوزن اغاز بن خوشه در طب
را كويند بيت من بدام ادم بخدمت تو كه برايد رطب زكانازم
وازا كناز وكنغز نيز كويند كيز بكسر كاف نمد باشد كلوخ انداز
آن شراب كه پيوسته وبى ناغه خورند ونيز شرابى كه در آخر ماه
شعبان خورند از ابر فندان وسنك اندازان وكلوخ اندازان
نيز كويند كروز بفتح كاف وضم را شادى وطرب باشد بيت
باكروز وخوبى آهو بد كشت ملخ آمد چون كسى كو مست كشت
كويز بوزن موز كنج خانه باشد كجاز جيم تازى بوزن نماز النيست
آهنين چون تيشه ونبر وچران كام وژير هوا وحرادباشد

و بمعنی ریزه گواژ و گواژه طعنه باشد گلموز بالضم بیخ درخت باشد
گواز بالفتح چوب دستی که بدان چهارپای و خر را برانند کین توز
کینه کش یعنی منتقم گژمژ هر دو زاء فارسی و کاف و میم هر دو
مضموم آن طفل نوسخن که هنوز زبانش درست نشده باشد
گز بالضم بیخ هر درخت گراز کاف فارسی مضموم خوک نر و در
اصطلاح مرد دلاور و بیلی که از چوب بود که بر رشته بسته باشند
و دو کس بکشند زمین راست کنند برای زراعت و بالفتح گونه
آب سرشک و تب که بعد تولد زنان زا آید و بالکسر خوامیدن
و خوامش وا بکراز یدن گربز بوزن هرمز کاف و باء هر دو فارسی
مضموم مرد دلیر و زیرک و مکانه و کاف و باء عربی نیز
مع السین کاس خنزیر و غوک و کاشانه بر موضع اسمیدر
و قدح با شراب و آوند شراب کوس ز و را یله طوقشمقدر که عبیده
صدمه دینور ای دو کس سخت دوش بر دوش هم زنند در رفتن
ناگهان با عدا و مانند آن و پادشاهلره مخصوص معروف کوس در که
جنگده چالنور بیت گواژه بسی با شدت با فسوس. نه مرد درشتی
نه گوپال و کوس. صدا و ادا زمعناسنه در کلور بیت چو بر خواند نامه
برآورد روس. برآورد چون رعد غرنده کوس. کرکس
مشهور بر قوشدر عبیده نسر دینور بیت فرستم بنزدیک
شاه جهان. تنت را کند کرکس اندر نهان. یعنی سن قتل ایدر
جثه کی کرکس یوب نا پدید ایدر سن کرباس کسر کاف و سکون
با مهمله و با حطی ایله دیوانخانه معناسنه در کرفس بفتح کاف و راء
مهمله و بسکون فا گرم و زدیده کاری مشهور اوتدر که فارسیده کرتب
دیرلر کالوس ابله و نادان و مرد مسخره و مشهور و مشهتک و اسب
که بر بینی اد سپید باشد کاس بوزن هراس کاسه یهن باشد از چوب
و یا خود از سفال در زیر بغل گیرند و در نسخه میرزا بمعنی کشکول گدایان

آمده کرس بالضم و الفتح پیچ موی و کورس بفتحتین نزاید و بالضم کاف فارسی
موی بچه و چرک و ریم باشد و جام و تن کیوس بالضم و الفتح با کاف
فارسی نازک شده صندر است گرز نیز و جوه مل بوزن سوسن مترادف
انیست کیس خریست که کوهر شمشیر بدان پیدا رند کیاس
خوابگاه آهو کیس دفینه کیس عاقل و حازم و امور احتیاط
و اهتمام قیلن کمسه دیرلر کنس کنوس در رفتن آهو و گاو
وحشی در مسکن خود کنبد طاوس فلک مع الشین
کیش بالکسر جزیره ایست از بحر فارس و در تاریخ وصاف
مسطور است وجه تسمیه آنست که از مکانهای مرتفع چون نظر
کنند زمین آن بر بهشت کیش یعنی تیر کش واقع شده
و دیگر مذهب و ملت و دیگر پیر دانه که جعبه گویند و اطلاق
نو کش است کم باش مباش معناسنه گلور کش فتح کاف
عجمیله کشیدن امر و اسم فاعل و دست در بغل کردن و دست بر
دست باداب بر تهیگاه نهادن و بمعنی بغل و تهیگاه و بمعنی
خوب و خوش کش رفتار گویند یعنی خوش رفتار و بمعنی
دلبستی که بر دست و بازو شده باشد و از آن مانند زرداب چیزی
روان شود و بخوف آنکه از صحیح اداغ کنندکه سرایت نکند
و بمعنی ستاره زحل و شادی و کش بالکسر حرکت
از کاف و راکه مکسور و شین که ضمیر غایبت و ساکن
بمعنی که او را او که و بمعنی من هم تو اند بود همچنان که گویی کش
گفت یعنی که بدو گفت یا که او را گفت و لیز نام شهریست
در ماوراء النهر نزدیک نخشب که بنور ماه روشن شدی کش
ضم عربیله خلط دیرلر یعنی بلغم مطرع عرشی و خوشی و زرد و کیشی
کشیدن مراد اخلاط اربعه دلور مثلا فانه کش سرخ صفرا به
کش زرد سودا به کش سیاه بلغمه کش سپید دیرلر الحاصل

ان کَک فانه‌یدن‌نش‌ه بو عناصر اربعه‌دن جمع اولانه جزؤلر اخلاط
اربعه وعلوی وسفلی اولانه فونلر جمع المثلر و جزور زبری بوبله بو
فاج کوزن بتفاوتت قلمشلردر کندروش بوری وجرب اغلانه نولدر
کاش افسوس و کاج مترادف اینت بتارنیش حسرت خوانند
کراوش بالکسر وضم جرخ روغنکر کریش بفتح بکم وسبوم
جانوریست کزین چنبه مار خاما دست وپای دارد کوتاه وسنک
دو بشتر بو براهنا باشد وهر کرا بکرد دندانها درجای زخم
بماند بتازی اوراحربا و سام ابرص کوبند کراس برای
مهمله بوزنه خراش یعنی بریشانه کزنش تظلم کردنه کزابش
بوزنه ستایش بمعنی پیچش و پیچیدنه و بمعنی چوب دستی که
خربان رانند کوش کوشش واسم فاعلدر کوشیدندنه و نام
جهاردهم روز از ماه و بچیم نیز کوبند کلاکوش موش دشتی
کومش بوزنه ارش تظلم و فریاد کردنه کم تراش تو بعبه ملکن
معناسنه استعارتدر بوزنه لاصطلاح کم تند باش ای منطیع باش
کاوریش احمق مع الطا کمیت نشاط شراب کل شاة
برجلها ستعاط هر قیون کندی باجاغیله اصیلور مثلدر مع
الظا کظم غیظ یعنی غضبنی بوتمق کما قال الله تعالی
والکاظمین الغیظ الآیة مع العین کراع بالجه سیور
کث دنه فقاع یعنی تفاخر و خودستایی کردنه کراغ صو کچمک
کناغ تار ابریشم وغیره که ترکیده تل عربیده خیط دینور
کنار وطرف معناسنه که کلور غلبه را دنه بدلدر کاغ اواز
جیغیانیدنه قرو مه درطاس ومطلق اواز و فریاد کاغ کاغ
بانک زغ مشغله کلاغ کربغ بالضم کریز و کریختن کیوغ کل
بنگاه کلاغ بالضم زاغ دشتی سیاه مع الفا کاف
کافتندنه فعل امردر یرمق و شکافتن معناسنه ویارق بشکاف

کوف

کوف بیقوش اولاغندنه برقوشدر طاغلرده واسمی بولی اولور
ترکجه الکا ادیر قوشیدرلر کشف لغتده رفع حجاب ایتمکه دیرلر مطلقا
فتکه کشفت المرأة وجهها دیرلر رفعت حجابها معناسنه
دیرلر اما اصطلاح مشایخده ماورای حجابدنه معانی غیبیه نک
طلوع وظهورنه واکا مطلع اولمغه دیرلر کف بالفتح سیاهی
که مشاطکان برابروی زنان مالند و بمعنی امر بکفیدن بمعنی
شکافتن یعنی بشکاف کژف و کشف کلاهما بضم سیم
سوخته واسم رودیست کشفه بفتحتین سنک پشت کنف
بفتحتین کرانه وناحیه وظل و حرز و ستر کلف بفتحتین
شیفته شدنه از عشق کهف بالفتح سوراخ کوه و پناهگاه
کثیف غلیظ و فربه کلف بالضم دشواری مع القاف
کوه محروق یعنی انکوه که تجلی حضرت عزت جل جلاله بوانه بود
و یا کوهیست در حدود ارض که بتازیش حراقه کوبند مع الکاف
کاک مردم چشم در که ترکیده بیک دعربیده انسان دینور
و بکسماط که کعک مو تبیدر و مرد معناسنه که کلور که عربیده
رجل دینور کاکا لالا و مربی اطفال کلنگ ضم کاف وفتح لام ایله
طورنه قوشیدر که عربیده کرکی دیرلر کنک ضم کاف عربیله
غلط مشهور اولوب ولیس معناسنه در فصحای عجم کاف عجمیله
استعمال ایدرلر کومک مصغر کوم واشنان که بدان اثواب
شویند کانوک جای مرغ خانکی و زنبیلی که در میان خانه
اویزند تا فاخته وقمری در ان بچه کنند باستعاره اشیانه معه
مرغانه کبوک توان کفت کانک نیز با بن معنیست کاجک
بفتح جیم فارسی تارک کبوک مرغیست که با هم جنس خود
جفت نشود والقط قوشنه دیرلر که اوردکه بکزر عربیده
ابو الملیح کوبند کوک بفتح کاف بزبان بخارا اسمانه رایع سقف خانه

کلاک بوزن هلاک بالای پیشانی کلال نیز گویند کلیک
بفتح کاف و سکون یا حطی احول کناک بفتح کاف درد شکم
کنجک بضم کاف سکون نون و فتح جیم تازی چیزی بدیع و نوکه
دیو لش سر ورا ورد بعربی طرفه گویند کندک بضم کاف
سکون نون و ضم دال مهمله ریزه نان کرلک بکسر کاف و لام
کار و خرد باشد کاواک میان تهی کلوک بفتح کاف و ضم
لام جوز امرد کاغک بفتح غین نقطه دار کرک بفتح کاف و راء
فارسی قلاب کلک بفتح کاف و لام بی موی و بمعنی نشتر
حجام و انشدان و سوراخ کلبدان و بعضی کاف اخر راء فارسی
خوانند کناورک بفتح کاف و واو و سکون نون دوم حاکم ملک
و هر زبان کوهنک بضم کاف و فتح ها و سکون نون پوچ جستن
کارنجک خیار کرکس فلک نسر طائر و نسر واقع که از دو
ستاره اند که کرکس فلک نیز گویند کمان فلک برج قوس
و قوس قزح کنک بالکسر همان کاک و بالفتح جانوریست
خرد گزنده و جهنده که عمرش زیاده از پنج روز نبود تازیش
برغوث در هند پیسو مانند کوزنک دیوث و ابله و بی
اندام و کودنکل نیز بدین معنیست کوتک و کتک چوب
دستی کوته و گران سر که اکثر قلندران دارند کنک بوزن
رنگ هر دو کاف فارسی بیت المقدس و بهارخانه است و در
ترکستان و شکار در ملک بالا و نام رودیست در هند و
کوشکی که کیکاوس ساخته بود و بعضی بتخانه را گویند و
شهریست در هندوستان و خزینه ایست و نام هر چیزی که
پست برآید کاسنک بالفتح و کاف دوم فارسی آلتی چنبک
اندازکه بدان سنگ اندازند فلاخن نیز گویند من الاصطلاحات
گرانسنگ اوازم غان سحر و مردمان سحر خیز کل زرد فلک آفتاب

گنبد نارنج

گنبد نارنج رنگ فلک کوشوار فلک ماه نو مع اللام کول
احمق کسیل بالفتح باز کردن و قطع ایتمک و بو لوله و بوسنه
کوندرمک و دلالت ایلمک معناسنه در استعمال اولنور بد
کسیل طلاق و فراقدن عبارتدر که فراک فصیح طلاقدر کهیل
دو موی مثنوی کرد فصل عشق افسانه فضول زین فروغ
جوی ظلومت فصول معناسی ظاهر در کال خربزه و نوعی
از کلها و بالکاف الفارسی نوعی از غله باریک و مردمک
چشم گوال بفتحتین و کاف فارسی پشمینه است با موها
آویخته که درویشان پوشند عربی آنرا دلق و کلیم کهنه و خرقه
گویند کوتوال دز دار و مهتری کلال هیمانه تاریک سراز
بالای پیشانی کعب غزال جنسی از شکر و بمعنی بادام
و نام حلوائیست کاول و کاوول بمعنی چاشنیگیر کاکل
سیوم مفتوح او مکسور از کلک میان تهی که در آب روید
هندش کانش خوانند و نی میان خالی که از آن قلم سازند
کاکل و کاکول مویی که بر فرق سر نهند و نوعی از گندمست
که آنرا حنطه رومی نیز گویند و شورنج کج را نیز کاکل گویند
کابل نام شهریست در هندوستان آنرا کاول نیز گویند کدام دل
یعنی چه دلیری و چه قوت کوبل شکوفه کوه قلیل نام کوهی
که نوح علیه السلام آنجا خانه داشت کیل بالکسر ارز و منه
کودنکل هر دو کاف فارسی دیوث و بی اندام و ابله مع المیم
کام مقصود و مراد و اندرون دهن مردم مجازا اغز و فم
معناسنه در مکلور کم که ایله ضمیر متکلمدن عبارتدر که مراد دیمکدر
کمان سام و کمان رستم قوس قزح کالم لام مکسور زنی که
شوهرش مرده باشد یا طلاق داده کزکم بفتح کاف و سکون
زاء تازی قوس قزح کلکم منجنیق کژم بالفتح و سکون زاء تازی

اینسنزه که بکنار حوض و جوی رسته باشد کم بالفتح نقصان و کم
واندک و نایافته کُنام بالضم مع تشدید الثانی بیشه سباع
و وحوش کوکم زعفران کلوام سرخ رنک کریم سئوال کمه در
که جامع انواع خیر و شرف و حاوی اصناف خصایل و فضایل
اوله مع النون کیوان زحل یلدزی کیهان بفتح و کسر کله
جهان و دنیا معناسنه در حذف یا ایله کهان لغتدر کیان جمع کی در
پادشاه بلند پایه معناسنه در کیانک اوچ معناسی دخی وار در
چادر صحرانشینان و عرب و کود ناپی روزکار و فلک ثالث
طبیعت و عنصر کبانا زیاده الفله دخی لغتدر سمع الکیان
بر کتاب اسمیدر که مبادی علم طبیعیدن بر علمدر که اجسام بیننک
طبایع احوال مشترکه‌دن بحث ایدر مولفی ارسطالیس حکیمدر
قال الامام سمع الکیان من کتب ارسطالیس و الکیان
بالسریانیة الطبیعة و یریدون بالطبیعة الشیء الذی یصرف من
الاجسام و یحرکها الی مواضعها کالمعنی الذی یحرک المستحجر الی
اسفل و المعنی الذی یحرک النار الی العلو و یروی سمع
الکیان علی ان سمع فعل ماض و الکیان مفعول به و لیس
بالجید بطلمیوس کتاب مذکورک شرحی در دیمشدر که سمع
الکیان کسر سین ایله در فتحی دخی جایزدر سمع کسر ایله صیت
و آوازه معناسنه در سمع الکیان ذکر الکیان دیمک
اولور سمع فتحیله مصدر در سماع معناسنه در کبیدن باء
عربیله کودیدن معناسنه در که توکمک و دوکمک و اعراض دینور
کتان معرب قیا اندر فرستون دخی قیان معناسنه در
ضعیف بر نوع میز اندر کارآگهان دانایان و منجمان و اصحاب
فراست و ارباب نجوم کارشناسان عارفان و خردان
کاستن ضعیف شدن و نقصان شدن و کاهیدن نیز کویند

کاشتن

کاشتن برکشتن و مراجعت کردن و زراعت کردن و غله
و جز آن کاشتن و کوداندن و ورق کاشتن کجین اردوره غن
کوازیدن خرامیدن و بالیدن کوابستن مثل ایلمک و سیلمک
و تجربه ایلمک و تخمین ایلمک و تخمین معناسنه دخی کلور
کواشیدن تباه شدن کار و پریشان کشتن کوستودن
و کوستون نواز و کودیدن پیراستن کرزدن جای جستن
کاردن خوردن غمک رازتن قبیلست کسیختن بست
کردن و کسستن رشته و امثال آن کشنجان ملتبان کلان
بزرک و بلند و افزون کنبوریدن فریفتن کودن اسب
کندرو و مردم کند طبع کران کنار معناسنه در کوزمان
اسمان و عرش اعلی کالیدن درهم شدن و کوبختن
کراجیدن بانک کردن ماکیان در وقت بیضه نهادن
کلجان قزلجه کوز نام روستاییست کمردون قوس قزح
کیاخن استوار و محکم و اهستکی و نرمی در کار کادن و
کائیدن جماع کردن کرویدن ایمان اوردن و بدل کرویستن
و استوار داشتن و سر نهادن کوبدن نبش زدن و
بدندان کزیدن و بالضم اختیار کردن و پسندیدن کهدان
بالضم سراج کودون عربه و فیچکی و کودونه دخی دیرلر
کاویدن قارمق و بحث معناسنه و خراش و تراش ایلمک
معنالرنده استعاره اولنور مع الواو کو فتحیله تشجیع
و دلیر معناسنه در کالیو نادان و متحیر و ابله و سرکشته و
دیوانه کاهو خیار کبران و نیز کیاهیست که خوردن
و جز بن راستی اورد و کیوه کندو بالضم غول بیابانی
و اری قوانی کو هیچ کریو داماد کنشو انکور خام یعنی غوره
کاو ثور یعنی اوکوز و انطرفی که بصبوت کاو سازند و کا بش ک

ای جامع کلشن ویکاوای جامع یکین کوزنجو کاف وراء مهمله مفتوح
وسکون نون وضم جیم کابوس معالک کازه زاء عربیله بر
کولکه لکلدرکه بستانجیلر وصحرا نشینلر وصیادلر قامشدن
وسازدن یاپرلر واوستنی اوت وعلفله اورترلر دفع حرارت
افتاب ایچون مجازا الحجق یاپلمش اوه دخی دیسور مثنوی
کرچه از میری زراوازه ایست * مینچ درویشم مرا و را کازه ایست
ومطلق سایبان معناسنه کلور کاله دورت معناسی واردر
بری متاع وبضاعه ثانی کدوی شراب ثالث خام قاون وقربوز
رابع بیدرک قاریلرینه فتیله اکررلر کاله بر خوشنجه هدینی بیلدر
دیبه مکث بر ضرب مثلدر کنبوره بوزن طنبوره اوازخلق
وشماطه معناسنه در حیله ومکر معناسنه کلور حقیقتده بو کمه
بوکمکک دورت یانی دولانور وانی الدار کنرم فتحله حصار
اطرافنده ولان خندقدر خندق معربیدر وقارت وکرا وغلان
معناسنه کلور وضایع اولوب تغذیه محروم اولمش دیمکدر
وبدبخت اولمش قبیح وخبیث معنالرینه کلور وبالضم اباق
باغنه دیرلر واباغنه اوریلان طومرق معناسنه کلور کامه
مقصود وآرزو کله کسر کاف وتشدید لام ملفظاعبیدر
جبنلک معناسنه عیب ناموسیه دیرلر دبه وفا وهرجایی
که بکمیله محنت ایتمز دغبرله دخی دیرت اولور وبالضم مور جمع
کوه وجیتمک تیزلکنه دخی دیرلر وبو جیشم دخی مراد اولور
واستعاره طریقیله جیشم دخی مراد اولور کلبه ضمله کچه واو
کوهه بیشه بیسی نیتیدر که اکرک اوک قاشی وارد قاشیدر
وجنکده حمله اتمک معناسنه کلور منجنیق طاشنه دخی دیرلر
وهم سنه که اوچر و سبوری اوله کرک طوار قاسنده قطعه
کرک موجی اقطعه اکا کوهه دیسور کالوبه سرکشته وحیران

ودنك ودوا

٢٠١

ودنک ودوانه معناسنه کلور کالوره دخی اول معنایه در کالیوه
دخی دیسور کفته عقیلامش دیمکدر کده فتحله خانه ومنزل ترکیب اولنوب
میکده واتشکده دیسور کُده ضمله دلجک کدن التنده اولور
وقیو ادنی کلید اوزرنه دوستدکن قیو اچلماز کابنه بسکون با
وفتح نون وضم جیم کاخه باران وبمعنی یوقان کارنامه علمچانه وجنک نامه
کاکینه مرغیست سبز با سر خر انیخنه مانند هدهد بالا رست
وانرا سبزک وغلبه وکلاژه نیز کویند کالیده موی اشفته ورولیده
وخاک بر ان نشسته از ناشستن کالفته لام مفتوح دیوانه
مزاج ویا بمعنی اشفته وخشمکین کنجه بوزن غنجه حوضی بشد که زیر
دهانش تمامش باشد وخردم بوین کابغه بوزن ابغه ام کردن
بدانکه چشم از زخم کردانه کبه بالکسر والتشدید شیشه حجام
کجابه وکجاوه بالفتح انکه بر پشت شتر بندند وبر ان سوار شوند
بعارش مهود کویند کچیر جیم فارسی تیر دوا کدوسمه بیاله
که از کدو سازند وبدان شراب خورند کراده جامه کهنه است
ویاره پاره کوته بیر اهن معرب قرطه کویند کزنج بالضم خورنق
وانیز ادر خورده خروعم استعمال کنند کسمه بالفتح موسیست بر من
وبعوض زلف بر رخسار آویزند کداوده بوزن درواز بنیاد دیوار
کژنه پاره ایست که بر جامه دوزند کراه بوزن پناه کنار ونهایت
کوزه کیا هیست خوشبو کژده جانوریست سیه فام وبو چشم
از مار بدتر کستیمه بفتح کاف خاریکه شتر میخورد وانرا اشترخوار نیز
کویند کشفنه بزرک کلفته اندک ونام مرتبه وحیوان ومانده
از کار وبار وحیوانی دم بریده وحیوانی که پیر شده باشد ام جنبش
کشاده فراخ وباز کرده ومردم بی تکلف کلوته بالضم حلقه دام
وسر کوش دختر کان بار سیم کماسه کارزار کن ونام کوهیست در خراسان
وتحیله شاهد باز کشفه بالفتح احول ومیوه خشک کم زدم بدم وبدبو

کنداموبه موی مادرزاد یعنی مویی که چون طفل بزاید در بدن او باشد
و در سامی کنداموبه اول تا بیسته کشعر کوازه طعنه و تابیم
پخته و هم دم فراخ کشتن و فریاد و ناله و طعنه زدن و افسوس کواسمه
بالضم آسانی کوباره کلهٔ گاو و خر کوبله بوزن حوصله موی کله مردم
کوبعاذه میخ کوب یعنی مطرقهٔ کوچک آهنگران که چکیچ گویند
کلمیچه جانوری باشد که شب چون چراغ تابد کمله ابله و نادان
کوژه خر سپید رنگ کوفشانه جولاهه کوکله بزن البته
تاجدار که او را پوپک و پوپو و مرغ سلیمان نیز هدهد گویند
کهسته و کهشته گوزن نر پر آب تا لب پر کباده بوزن پیاده
رسوای کیله پیمانه کاه وقت نخستین نیز گویند و گوی که
سیاکان ستم را در آن گدازند و بمعنی جای نیز می آید چراگاه
و چراگاه کی و بمعنی بامداد صبح زود نیز آید کرازنده بوزن
کشاینده نیاز و تکبر و خرامنده کلیچه قرص افتاب کرزنامه
خط جواز کلاگونه و کلکونه و کلغونه هر سه غنجار یعنی سرخابی
که زنان بر روی مالند کیتی پژوه یعنی طالب گیتی یعنی دنیا
و پادشاهی که در طلب ملک باشد کزافه سخن بیهوده
و کار عبث و دروغ کوزنامه نوعی باشد که از ابیات و ادعیه
بر کاغذ بنویسند برای بازآمدن گریخته و سکه شاهان
کوزه مار بزرگ که سر بزرگ دارد و بمعنی گرز نیز آید کرز
نامه کتابیست که در علم تعبیر خواب باشد کجه بفتح کاف
و جیم فارسی مستدانیکه فصیح سخن نتواند گفت کزین
بهترین چیزی و اختیار کردن و جزیه و خراج و بالفتح بدندان
گزیدن کلاله بیچین بالضم و پیچ زلف و کاکل و دو نوع
صباح و بوجه در زعشاق و کلدسته سی کرشمه ناز کردن
و بگوشهٔ چشم نگریستن و چشم بر هم زدن بناز و غلطانیدن چشم
کلا

کلّه رنجش و شکایت بالکسر و بالفتح اثر و بقر و شتر سورسی
کهره غاله شیر مست کوکینه هر دو کاف فارسی جامهٔ سبز و پوتینی
کوک و بدندانه گرفتن کشاده مرد فراخ کشتن و مسخره و طعنه زدن
کنیده غنچهٔ گل کوکبه بالفتح سپاه و لشکر و مرتبه و درجه
کوره سیلاب کنده و کوبیده و گل در رو مانده و آتشدان آهنگران
و جز آن و بوته و کوزه و سبو و بالفتح نار از در کفاره تیغیست
خرد تر از شمشیر گراشیده کار تباه و پریشان کواسه بالضم
و بسین مهمله کونه و صفت کنگره اول مفتوح سیوم فارسی
مضموم شرفهٔ دیوار و حصار و منظرها و برجهای حصار و آنچه
بر حصار و دیوار و کوشک برآرند و طعامی که از کنگر سازند
کژنوه بکسر کاف فارسی و زای هر دو فارسی دکت بلند و ملی بلند که
چوب آب ... کوه باشد و آب بیرون آمد کرانده طوبنج و شمعی
بالفتح و شمعک روشنالغه ضعف کلدکده ایکنک فتیلی مقراض ایله
قطع ایدرلر مکیسه دیرلر کم ده بمعنی مده کیته بر نوع نانیدر که اکمک
ایچینه حلوا قورلر و اوزرینی منقش ایدرلر قوننه و قرمانه دیارلر
یا نولر غایه لذیذ غدادر کلابه کلنباک اولان صونه دیرلر کبزه ضمان
جوز بیه م الاصطلاحات کعار سغره کنایه از صدر مجلس
کاغذین جامه مستعد بعجز و بیچارگی و تظلم کل کنیز بالضم جامه
ایست که از محمل گویند و آن لوازم حمام است کاچه جیم فارسی
بیمار نکر و ملبدی هر چیزی و میانه چیزی گرانسایه عالی مرتبه
و آنکه حضورش خوش نیاید و صاحب عظمت و وقار گرانمایه
عظیم القدر و توانا و بزرگ کل مهره زبلن و مهرهٔ بزدو بن شتر
و سایر حیوانات کفش منه موزه مخواه ای آقامت مکن
و دور مخوله و روان شو گوش خوردام ای گوشمال خورده کاج
خوردام ای سیلی خورده و پشت داده کنج خوردام نام گنجی که پرویز

نهاده بود ونام تولیدی از بربط کورکه شکارگاه وانجاکه کورکه باشد
کوش بیچیدن ارشاکرد وکوشمال دادن وکوشمال خوردن کوه بوکوه
پیچ در پیچ ومشکل در مشکل کوسی ششم کوشه اینی جهان کوش دن
مراقبه کاخ مه برج سرطان واسمان دنیاکه ماه در وست
کشتی صحرا دونم ناقه وپیاله کرم باده ابریشم کرمی خونابه
شتاب وکونه فراق کشاده دل ودین بردوخته مردم راقعه
شده مع الیا کوی کسر کاف وضم را ایله بولدم طوار اتقندن
اورتمش الجقدر کوی شهر محله سیدر بوفوفه ایله فرقی بودرکه بوزنه
محله صوقاقلر بدر وکوی صوقاقلری مشتمل محله در کی فتح جیم کمدر
وپادشاه عظیم الشان دیمکدر علو ورفعتده کیوانه لقطقندن ماخوذدر
پهلوان معناسنه دخی کلور کشتی ایکی معناسی واردر برنی کورشمک
که عربیده مصارعه دیرلر انکن کی پاسنیدر کشت ضم ایله یالی
یعنی بوش بوکوردرکه عربیده خاصره دینور کشتی سنبله دخی لغتدر
بیت پیل زوری که چون کند کشتی بند او پیل را دهد سستی
ثانی کشتیلرک ثیابی اورکنه قوشاندیغی زناره مشابه
ایپدر بودخی سین مهمله ایله لغتدر که معرب کستیج در
نتکه قاموسده دیلمش الکستیج بالضم خیط غلیظ یشده
الذمی فوق ثیابه دون الزنار معرب الکستی کرای بالکسر
میل کردن میل کنش کرزی با بزرگی وطراری ودلیری وبخردی
ومایه فزرکی کرک آشتی صلح با نفاق وفریب ومکر
کری تکسر تین امر کوستن ای کوبه کی دیکرلرنن ومختصر کیری
مایه بزرگی ظهر کوید باب الجیم مع الالف مطرا ماپاره
ما لف ما از خویشتن است نفس متکلم مع الغیر وتبادر
بمعنی انکه وانچه وهرچه بود است

باب الجیم مع الالف ما کنایه از خویشتن است
ونفس متکلم مع الغیر وتبادر بمعنی انکه وانچه وهرچه بود
است وچیست وتیست ونه وچون وما وچند انکه
ماها ای ماه وچند از جنس خویشانی ناما ما نتستندل
ماخوذ در مقام ظن وتخمین بکزر معناسنه که عربیده فعل
مستقبل ایله تعبیر اولنور شبه دینور همانا دخی دینور
فرق بودرکه همانا تحقیقه قریبدر نظم ارتفاف تا بقاف
مامور حکم کرده ماناکه کرده ایدون نزدیک شد همانا
ماناک زنان کافله بیم لغتدر خاقانی کوید نظم رنک سیاهی
لاله ماناک اندر دل مشتریست کیوان مرغوا
فتح میم وضم غین معجمه ایله فال بد معناسنه در بیت وکو
کونه شد کار شعر وتخت مرا مرغوا کشت بیدار تخت
فال حسن وجیهه مروا دینور نظم لب بخت فیروز را خنده
مر انبیر مروای فرخنده ومطلق فال شکون دینور
ضم شین وکاف فارسیله فال المق معناسنه در کلورکه
طیورک وحیوانانک اوازندن وتردندن اخذ اولنور
عربیده زجر دینور ناکام ول الذت مرجام خون میکرید
ناکام خویش را شکون میکرید تکلحظه خلاطشی زر
کرفتاری نیست کودرد کذار دشت جنون میکرید ماه
منش کوه بفتح کاف فارسی وسکون راء مهمله بزمیم کرکی
منش وطبیعت که بوبی غثیان کویند مجسطی کش
مشکل کشا مرغ سیما شبیه مطرا تازه وابکار
ملکحا بالفتح باجیم فارسی قعید مهد مینا یعنی فلک
مرخب ای در فراخ امدی وفراخ وخوشی باک رحبا مصدر
میمیدر دو در دکی وبشجی بابدن کلور فعل مجد وتک مفعول

مطلقیدر ارتیت اتیانا مرحبا وسعة یعنی وسعتله کلدک
وخوش کلدک واصحاب طریقت یا بیننزده قادم اولانه
مرحبا مرحبا دیو ترحیب ایلمک سنتدر نقیدر موی کیا
سنبل ماتم یعنی ماتم در مواب کسیرا جود برابری
در قدر ومنزلت واسانی کوذه باکسی منق بالقسم سنبلی
مها بالکسر مهتر وبزرک مجتبی افتعال بابندن اسم مفعولدر
ومفعولدرکه کزین ومختار معناسنه در مرتقنی افتعال
بابندن اسم مفعولدر پسندیده ارراضی اولنمش واجتبا
اولنمش مری ومرا اعناد واستیزه معناسنه در ملا
بالفتح والقصر صحرا منی ضم میمله منیه نک جمعیدر آرزو
ومشتها معناسنه در مالخولیا و ماخولیا اکرچه نتیجه سی
اولمیان خیالات سودا ویه دیولر بوده صندرکه بو کنسه
اکا مبتلا اولسه خیالات فاسده وتوهمات کاسده
مهلیه دوشر واصلا اکا تخیل ایلدوکی شیئده برمعنی
ونتیجه اولماز واضغاث واحلام اطلاقی صحیح اولور
مبکا مصدر میمیدر بکا معناسنه در مهنا بالضم سکسکی
یعنی خوشکوار مرتجا امیدداشته ماالطا ماالطی
معناسنه در سوبه کوثرده ارباب تفسیر بیان ایتمشلردر
مدا قطعة من الارض مثنوی می نباید آب وتابی توبه را
شرط شد برق وسحابی توبه را توبه یه آب وتاب کرکدر
یعنی توبه نک آب وتابی کوز یاشی ودرون آتشیدرکه
حتی روضه درون منبت ازهار اسرار اچون اوله
برق وسحاب توبه یه شرط اولدی نتکه فصل بهارده ازهار
نو وتازه اولماسنه برق وسحاب شرط اولدی برقدن مقصود
آه آتشبار وسحابدن مقصود کثرت بکادر میوه یه آتش

واب کوک تا بخته وشیرین اوله بوکا سحاب وبرقلار نیدر
نتکه حضرت مولانا قدس سره الاسنا بیورر مثنوی
تا نباشد ابر دل برق دو چشم کی نشیند آتش تهدید و
خشم یاد آمله کومل برقی وایکی کوز بلوطی اولمیه یعنی کوزرک سینه
وسرشک ویده اولمیه حضرت خدانک تهدید وغضبی آتشی
نیجه ساکن اولور قلبده وصال الهی ذوقنک سبزه سی نیجه
بتر ابر الله چشمه لو نیجه وا بیتر یعنی نیجه بتر دل روضه سنده
وصال ذوقنک سبزه سی ونیجه خوشه نمود آب زلال حکم و
معارفک چشمه لری اکر افاقده برق وباران اولمه نیجه
کلستان چمنه راز سویلر وبنفشه سمنله نیجه عهد باغلر ایدی
یعنی کلستان باطنده معنی ومستتر اولان لطائف وطراوتی
چمنه اظهار روابراز مى ایلردی کذلک انفسده دخی اکر
سرشک دیده وآتش سینه اولمه نیجه کلستان دل
راز سویلر واسرار اظهار ایلر اندن حاصل اولان چمنده اندیشه
وافکاره نیجه بنفشه سمنله عهد بغلردی یعنی نیجه باغ
دلده سمنله بنفشه ارتباط واجتماع ایلر ایدی وبنفشه افکار
سمن انوار الهیه ایله عهد وپیوند ایلردی ونیجه چنار دعایه
ال اچار ایدی وبر درخت هوا ده نیجه باش سیلکردی
یعنی اکر برق تابان وباران اشک وآه سوزان اولمسه
بکمسه نیجه ذوق وشوقله دعایه ال اچار ایدی وافاقده نیجه
بر درخت هوایه سرفراز اولوردی وانفسده نیجه درخت
عقل ودل هوای یار ایله سر اغاز ایدردی وانفسده نیجه شکوفه های
کوناکون استیغنی بسکر بن ایام بهارده صبا ویردی والقنیسه
شکوفه های روضه دل معارف ومعانی استیغنی نثار ایلردی
وبهار روحانیت ایامنده نیجه لاله نک بغزی خنجر کبی شعله لنوب

فروزنده اولوردی و انفسده یعنی گل دروننده اولان
زردینی بیرون ایدردی ولاله قلب صنوبری نور الهی ایله ویار
شوق ربانی ایله خونه کبی فروزنده رخ اولوردی و یعنی گل
عقل وروح منفتح ومنتشر اولوب گویه دروننده
مستور اولان زر معانی یی بیرون ایلردی و عشق وباران
اولمسه یعنی بلابل نغمه سرا اولوب مست بوا اولوردی وفاخته لر
یعنی کوکو دیرایدی وانفسده دخی باران اشک واه سوزان الحیه
یعنی بلبل روح گل مقصودی استفهام ایلر وفاخته عقل
مطلوبی یعنی بوتلر دیعنی قنی قنی دیو سویلرایدی مثنوی
کی بگوید لک لک آن لک لک بجان لک چه باشد ملک
تست ای مستعان اول لک لک دابله یعنی لک لک دیو
لک ندر یعنی اول سنکر بک عالم سنک ملککدر و سکا مخصوصدر
ای مستعان لک چه باشد سؤالدر ملک تست انک
جوابیدر یعنی لکلک اول لک لک دیمکی جانیله سویلردی لک
نه دیمک اولور نتکه حضرت مولانا قدس سره الاسنا
بر غزل رعنالرنده بویورر بیت لک الملک و لک الحمد لک العز
ولک العلیا لک النعمة لک القدرة لک اللطف لک الاعطا
ودخی اول غزلده بیورر بیت شیخ مرغانست لکلک
لک لکش مانی که چیست حمد لک والامر لک والملک لک
یا مستعان ولکلکان طریقت ومشایخ عالی رتبت دخی
روضه دلده لطافت بولدقده واشیانه مرتبه توحیدی
کندولره مقام اتخاذ ایتدکده معراج لک الملک لک الاملاک
لک الفلک ولک الافلاک دیو جمیع اشیایی واکوانی
حق تعالی یه تخصیص ایدرلر المعا ما یدخل الطعام من بطن
الانسان وامعا معالک جمعیدر که غیر منصرفدر من الاصطلاحات

معلم اسما

معلم اسما حضرت آدم صفی صلوات الله علی نبینا وعلیه وسلامه
والا اولیا الله وسالکان دین ومردان راه یقین
مع الیا مکب بضم المیم وکسر الکاف وجهی اوزره قطی
اولنه دیرلر کما قال الله تعالی افمن یمشی مکبا علی وجهه
اهدی یعنی ثلاثی افعال بابنه نقل اولنمه متعدی اولور
بونک ثلاثیسی متعدی ایکن افعال بابنه نقل ایله لازم اولدی
نتکه قشع الله السحاب فاقشع لعبدر ای ذاتک وذا
قشع دیمکدر محتسب نهی منکر ایلین کمسنه یه دیرلر کما قال
فی الصحاح احتسبت علیه کذا دیرلر اذا انکرته علیه
مار یعقوب نام مردی که صاحب مذهب ترسایان بود
مار لفظی لسان سریانیده سید اولودیمکدر مار موسی و
مار عیسی دیرلر کذا سمع ممن یوثق به من علماء الشام
ماه آب مدت ماندن افتاب در برج اسد که انرا
آبان نیز گویند وان از ماههای خزانست باکهای بی فائده
در ان ایام ورزد ماشوب بضم شین معجمه اردبنیر را
گویند ماه نخشب ماهی که ابن مقنع در کوه سیام
از چاه بر اوردی چون ماه فلک فرورفتی ماه نخشب
بر امدی وچهار شهر را روشن کردی وانرا ماه سیام نیز
گویند کما قال جامی نظم بروزان ماه در چه بود تا شب
چه ماه نخشب اندر چاه نخشب فرخ نلب یعنی سرکوش
منجلاب بضم المیم والجیم وسکون النون بینهما آب مردار
بیت از زلال منجلاب کجا منجوزد فریب انکه ماهی که جلوه کهش
آب کوثرست موکب بالفتح پیاده لشکر وسوار محلب سوت
صانعه حق بهره دیرلر منتجب بالضم کزیده معنیسنه دیرلر کاهی
فربه ولطیف اولور معناسنه دیرلر مهذب بالضم وفتح الها تهذیب .

اولنمش يعني خلقي پاك قيلنمش ديمك اولور نتكه مهذب دل
مهذب ديرلر اي مطهر الخلق معناسن ديرلر • مطبوب
جادوی کرده وغارت کرده ودرمان کرده ودانسته وحق
واجب گشته • مشوب اسم مفعول يعني آميخته • ميزاب
ناودان وراه دين • من الاصطلاحات • مايه شب ظلمت شب و
سياهي شب وهي ظل الارض • مع الالف المواقيت
جمع ميقات من الوقت والفرق بينه وبين المدة والزمان
ان المدة المطلقة امتداد حركة الفلك من
مبدئها الى منتهاها والزمان مدة مقسومة كالايام والشهور
والوقت والزمان المفروض لامر مثل وقت الصلوة في تفسير القاضي
ان جبرائيل عليه التحية حين علم رسول الله صلى الله عليه وسلم مواقيت
الصلوة اتما بداء الصلوة الظهر عن عبد الله بن عباس رضي الله
عنهما ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال اتاني جبرئيل عند
باب الكعبة مرتين فصلى بي الظهر حين كان الفيء مثل الشراك
ثم صلى العصر حين كان كل شيء بقدر ظله ثم صلى المغرب حين
افطر الصائم ثم صلى العشا حين غاب الشفق ثم الصبح
حين حرم الطعام والشراب على الصائم ثم صلى الظهر في الكرة
الاخرة حين كان كل شيء مثله ثم صلى بي العصر حين صار
ظل شيء مثليه ثم صلى المغرب للوقت الاول لم يؤخرها
ثم صلى العشا حين ذهب ثلث الليل ثم صلى الصبح حين
اسفر ثم التفت فقال يا محمد هذا وقتك ووقت
الانبياء من قبلك في الوقت فيما بين هذين الوقتين نقل
من تفسير اصفهاني • مباهات بايكديگر فخر كردن • مثابه بالفتح
منزلت ورتبت • مساحت بالكسر پيمودن • مملخت بوزن
بوتخت اي پاي افزار • مبهوت حيران كرده شده مشتق من بهت

مطلب الفرق بين الوقت والمدة والزمان

مطلب بيان مواقيت الصلوات

اوجل

الوجل اذا تحير • مفت بالضم رايگان واسير وزبون دست
مفافات مفافك جمعيدر مفاخ دوه چوكه جك يره ديرلر
كاهي مقامات معناسنه ده كلور • ملح رنجيت ملاحت ومنفعتي
دوكمك وضايع ايتمكدن كنايه اولور • مناجات ناجي نياجيدن
مصدر در نجوي ديندر نجوي ايكي كمسه نك بيننده اولان سرره
ورازه ديرلر • معرفت المعرفة هي ادراك الحقائق على ما هي
عليه • مجانت فتح ميم وجيمله عدم مبالاته ديرلر • مبارات
زوجينك بري بريندن المسنة تبري قيلمسنه ديرلر • منخوت
بالفتح بوغمق واوپمق • مالفت الفت معناسنه مصدر
ميميدر • مطرات بالفتح مهلكات • من الاصطلاحات
مائده نهفت چاشنيگير وخادم • مال صامت زر وسيم
وجواهر وفيل سيم وزر بي سكه • مرگ ياي برادر شكست
از خواب نمي ايد وخواب نيست يعني برادر مرگ خوابست
بحكم النوم اخو الموت • مع الالف معاث بالفتح آثار
دشتي • معموره عمر وليث يعني شيراز پادشاهي بود كه
شيراز آباد كرده اوست • مستحث استفعال بابندن
اسم مفعول صيغه سيدر اوزره حث دينور حث لغتده
قيندرمغه ديرلر يعني بر شيئه ترغيب وتحريض ايلمكه
ديرلر • مخنث اصلي ثولكمسه ديرلر كه انك هم فرجي
وهم ذكري اوله مفعول اولمغه دخي بطريق الكنايه اطلاق
اولنور • مغيث بالضم اغاثه وامداد ايدجي معناسنه در
مع الجيم مج بالفتح راوي يعني آنكه روايت كنند ونام رودي
است • بيت نامدحت اوخواندي وگفتي زشرف كو • استاد
سخن رودكي وراوي او مج • مرج بالفتح مرغزار وبلغم شهري
در سيم قند • منج بالضم مگس انگبين كه انرا زنبور نيز گويند

بتازی نخل خوانند • مفلج ایکلدیجی و ناله قیلیجی و نیلدریجی
معناسنه در • ملفج بفتح میم وفا وسکون لام کدا هیبت
که جز بدکلا نوا مستی اردی • مارج زبانه آتش • مع الحاء
مسرح بفتح میم ورا اوتلو یر مرعی معناسنه • مصباح
چراغ منیره دیرلر • ملجأ نوح کوه جودی • فراح لاغ ولطیفه
مع الخاء مخ بالفتح لگامی است سنگین که بر اسبان وشتران
واستران سرکش کنند تا نرم ورام کردند وبالضم زنبور و
خالص وخیره ومغز وخلاصه هر چیز بتشدید خالیر لغتت
ماخ احمق ومنافق وسیم ناسره • ملخ سنک قلاخن • مار
شکم سوراخ نای • مرخ بمعنی مرز یعنی سرحد مملکت
واوتلاجق ومرغزار واوتلو یر وولایت عربده ایکی اغاجدر
که بری برینه سورسه لر آتش چیقر • مناخ دوه چوکه جک یر
بونده مطلق حیوان مقامی اولانه دنیادن کنایت اولنور
مع الدال • ما الفرق بین العابد والزاهد • قال النبی
صلی الله علیه وسلم لرجل اعمل الفرائض تکن عابدا وارض نفسک
بما قسم الله لک تکن زاهدا • مجعد بالضم قیوریجق • مرمد
بالفتح کحیا قلنمش واغرمش کوز • مربد بالفتح قاتی بوغون
وصلانبلو یکمه • مسترد بالضم مصدر میمی اولمق جایز
در دوندرمک معناسنه واستفعال بابندن اسم مفعول
دخی اولمق جایزدر دوندرلمش معناسنه در • مجید
فعیل وزنده دابه نک قارنی دوبو یخه علف یدیکی کیسه
دیرلر نتکه مجدت الدابة دیرلر علفتها ملأ بطنها معناسنه
ویررلر واولو معناسنه نتکه اسنجن دیرلر صیره جدیدگا
معناسن ویررلر • مجتهد اسم مفعول صیغه سی اوزره
جهد وطاقت اولنمشدر یعنی سعی مجتهد بذل جهد وطاقت اولنان

سعیه دیرلر

سعیه دیرلر کاهی سعی کلی مراد اولور • ملحد فتح یا وحا ایله
میل اولنه جق وصغنه جق یره دیرلر • مسترد ردا ولمغی
طلب ایلیجی معناسنه در یعنی کلب کبی قی ایلدوکنی اکل
ایدیجی اولور موهبه وعطاسنک ردا ولنمغی طلب ایلین
کمسنه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمک بو قول
شریفک مفهومی اوزره که بیوردیلر • العائد فی هبته کالکلب
یعود فی اکل قیئه • وفی روایة اخری العائد فی هبته
کالکلب العائد فی قیئه • رواه ابن ماجه عن ابن عباس
رضی الله عنهما کذا فی جامع الصغیر • مشید عالی ومحکم
معناسنه در • مغرب آباد غربلر یری یعنی آرکقلو محلی دیمکدر •
منتقد فتح قافله اسم مفعولدر انتقال اولنمش معناسنه در
کسر قافله اسم فاعل اولور • مردکرد کسر دال وفتح کاف
فارسیله توزاری دیمکدر معارز وشجاعندن کنایتدر • مردمرد
فتح میمیله هر جانبدن ریزان وهر طرفدن اقه اقه شرل
شرل دیمکدر • بید بافسون یکی طشت پر آب کرد •
فرو ریخت بر تارکش مردمرد • مند اداتی صیغه در
اسما اجتماعنه لاحق اولور عربیده ذو معناسنه نیازمند
وحاجتمند کبی • یارمند اصلی یاری مند دو اعانه معناسنه در
کشتمند ذو زرع معناسنه در وارض ذات زراعه معناسنه
مستمند ضم میم وسکون تا ایله متاذی ودرد وشکایه و
ظلامه معناسنه در ضرورت شعرده زیاده یا ایله مستی
دینور • بید بام خور و مستی کن مستی چه کنز ازغم
زیرا که بود مستی بهتر زغم مستی • مرداد طغ مهمله
فرس قدیمده خامس شهور سنه در و تاریخ جلالیده
وسط شهور صیفدر تموز معناسنه در ده ایکی یدنجی کوننه دخی دیرلر

بیت روز رم داد فرخ داد بدانچه که جهان شد بطبع بازجوان
مجید مجید بدنه فعل ماضیدر بایشدی و صارلدی معناسنه نظم
چو شد مست ازمی گوی او دوید برهنه براندام او در مجید
موبد ضم میم و فتح باء عربیله دانشمند و عالم و فاضل معناسنه در
مؤبد ضم میم و کسر باء ایله اسم فاعل خراب و بیدایاده بمعنی
اهلاک • مانید بو زنه تاکید یعنی مانند • افروزد
یعنی پروانه • مرواد ازیاد یعنی فراموش مبادا • بیت
سافیا امدن عید مبارک بادت • ان مواعید که کردی
مرواد ازیادت • مستفید یعنی کسی که باز بند کسی شود
که بدان سبب جایی نتوان رفت • مجد میم مفتوح و جیم ساکن
خزینه البیت مخصوص که انواع بزه مجد گویند و مجد تبارزی
بزرگوار و بزرگ لشرف • معاد بازگشتن • میعاد وعن
کردن و وعن گاه و وعن کرد و داد • نم الاصطلاحات
مشتی زباد حقیر و مرد و دیعنی گروهی مخالفان • مشکرا
کافور کرد یعنی موی سیاه را اسفید کرد • مغز نابود سرنا کام
کرد • ملایک سیاند مبارک قدمند • میکرد بسکون را
مجمع عشرت و مهمانی و عشرتگاه • موید بوزنه گوید یعنی
نوحه کند • بیت چه بکنم بوفا داشتن فراز قمری
که از فراق بگاه سحر بموید زار • می سپرد بایا فارسی
می رود و پایمال میکند • می نیارد می نتواند • ملک را
فربه کند از ملک را قوت دهد و می پرورد و بیفزاید •
ماکیان بود رکفند یعنی از غایت بخل ماکیان را برون نکند و
دانه ندهد • میدان بسر امد عمر آخر شود و بگذرد • مع الرا
یاهار ده بولار چهار کبی • مهر بالکسر افتاب و شفقت
و سنگک سرخ و افتاب در برج میزان که از آخر مهر ماه گویند

وعدل

وعدل و عشق و شانزدهم روز از ماه و نام قصبه ایست
در بلاد بعانه نزدیک جهاون و نام مردی که عاشق ماه بود
و ماه زنی بود معشوقه مهر • ثانی حریف فصلنده ملبوس اولان
ثیابدر اصلی مهر آبانی در اوج کلمه دن مرکبدر بری جهار درکه
حرنفک ابتدا آییدر و بری آبان درکه حرنفک ایکنجی آییدر
و بری باء نسبتدر محبت معناسنه اولور سه یاء مصدریه
اولور سعدی بطریق توریه بیورر نظم سعد بغرار جامه پیروزی
قبا کند زیک مهر لبی از تو لبسالی نیافته • مرجب
و شمار معناسنه در • مرغزار فتح میم و سکون غینله اولوبه
که چایر و چمنی اوله لفظ عربی و فارسیدن مرکبدر مرغ عربیدر
صاحب قاموس دیمشکه المرغ الروضة او الکثیرة النبات
کالمرغة • بیت چو پیش ایدت کار یار توام بکام چراغ مرغزار
توام • مغفر کسر میمله لفظ عربیدر تولغه النیتن کی نسنه
درکه باشه تولغه دن ازره اولمسنه دیوکیر لر مجازا تولغه و
خود معناسنه دخی کلور • نظم پرنده را فکنده اندر پوشش یکی مغفر
حسر مدبر سرشه • مزدور ضم میمله مزد ایله ورده مرکبدر اجرتله
ایشی و خدمت ایدنه که درخدمتکار و تابع کبی • مار غم و
اندوه معناسنه و رنج و مشقت و محنت و غرور معناسنه
کلور مار الذکر دیرلر • و حیه را نیز گویند • مار خوار
بزکوهی نوعی از گوسفند کوهی که همیشه مار خورد • ماخور
خرابات • مار افسا آنکه بافسون مار را مطیع سازد
و زهر مار از وی بیفکند کذا فی ادات الفضلا • ماسور
بضم سینی مهمله خیزران آمیخته • مشکین و فادار بالفتح
نام گلیست سپید و خرد و خوشبو برگ بسیار دارد و فادار
از آن جهت نامند که در خراسان سال تمام تا آخر تابستان باشد
و اول اکل الشیرین نیز گویند • مندور بالفتح غمگین و درتحفه

یعنی زفت و بخیل نیز ایرلر و در نسخه میزرامغدور و مغدور بیدولت و بختسیز
ومملکین ٭ مهره در ششدر ای عاجز ٭ مهره دیوار بالضم بر نوع دیوار
در که دیوار یکجه امدر لرجمیعاً طرافیدن یاپرلر قطعه طاش وضع ایدرلر
میاهار یعنی حظی در چنانکه میاور و مشمار ٭ یطلم توارسن تغزی و
لطیفی و ظرافی میدانی همه افعال در وانیز میاهار ٭ میزر
بفتح میم و زا ٭ معجم بوزن حیدر دستار ٭ منغر بفتح میم و ضم
غین معجمه و سکون نون طاس شراب و جزان ٭ بیت
ساقی مجلس شاهیست که با منغر زر ٭ ایستاده است همه روز
برابر نرگس ٭ ماه کاشغر و ماه مزور ماه نخشب ٭ مانده
سالار جاشنیگیر ٭ مضمار جای تاختن اسبان و جای
اسب دوانیدن و میدان ٭ محور بالکسر قطب یعنی آن چوبی
که چرخ آسیا برو گردد و چوبه ناف نبات و خط محور
خطی است در فلک از شمال تا جنوب ٭ مندر بالضم بالث
عراق ٭ مرج البحر مرجعت الدابة دیرسک فحی دابه بی مرعایه
صالیو یرسک کما قال الله تعالی مرج البحرین ای ارسلهما
الله تعالی یعنی حق تعالی ارسال ایلدی بحر تلخ و بحر شیرینی
بری برینه ٭ یلتقیان ای یتجاوزان و یتماس سطوحهما
یعنی بری برینه تجاوز ایلدی سطحلری بری برینه
تماس اولدی ٭ بینهما برزخ ای حاجز حصین من قدرة الله
٭ لا یبغیان ای لا یبغی لاحد منهما علی الاخر بالممازجة و الابطال
الخاصیة یعنی حدلرندن تجاوز ایدوب بری برلرینک
خاصه سنی ابطال ایتمزلر ٭ معسر فقیر ٭ مدر بلد معناسنه در
اگرچه اصلنده کسک بالچه لرینه دیرلر اما عرب قریه یه و
بلده یه مدر دیدیلر و دخی ذوق بولغه دیرلر اما اهل
خیامه دخی عرب وبر دیرلر یعنی گوچر او صاحبلری اولان
ملکه لی و بر اطلاق ایدرلر ٭ موشخوار وصف ترکیبیدر

صیجان

صیجان یعنی معناسنه اصل صیچاغه دیرلر کربه یه اطلاقی جائزدر
٭ مجبر فتح میم و با ایله مصدر میمیدر خبرت معناسنه خبرت
علمه و آگاهلغه دیرلر ٭ مضر بضم ضاد و ضم میمله قبائل عربدن
بر قبیله نک اسمیدر که انک قومی زیاده احمق و نادان اولورلر
کاهی مجرد جهال و نادان اولان طائفه یه دخی اطلاق اولنور
٭ مفجر افعال بابندن اسم فاعل صیغه سیدر نهر مجری معناسنه در
٭ مکر حمله ایدیجی دیمکدر ٭ مؤتمر امری قبول ایلمش معناسنه در
٭ مزهر کسر میم و فتح زا ایله عود دیدکلری سازدر ٭ مستجار
بالضم باج طلب اولنمش یا امان طلب اولنمش معناسنه در
٭ منکر و نکیر گوک گوزلو قره یوزلو مهیب سوزلو آتش گوزلو
ایکی ملک در که میت قبره وضع اولندقده گلورلر و من ربک
و من نبیک و ما دینک دیو سؤال قیلدرلر اگر درست جواب
ویررسه آگا عذاب ایتمکدن فارغ اولورلر اگر نعوذ بالله من
ذلک زلل لسان واقع اولوب جواب ویره مزسه گورز ایله
آگا اورورلر و عذاب قیلورلر و مشایخ عظام دیمشلردر
که شدت سؤال منکرک سؤالی مقداریدر اولور اول کیمسه نک
که جنان و دهان و لسانی پاک و طاهر اوله یعنی جنانی
معاصی و آثامدن و دهانی حرامدن و لسانی غیبت و کذب
و ما لا یعنیدن و او لمقوله کلامدن طهارت و نجابت
بوله انک سؤاله جوابی آسان اولور و خبیث الجنان
و قبیح اللسان اولان کمسنه نک دهان و لسانندن آسان
و جهله جواب پاکیزه صدور قیلمز تا صحیح جواب ویروب جزای
عذاب ملکاندن نجات بوله لازم کلیش غیبت و مذمت
و تهمتدن لسانی و دهانی خبیث قیلور جوابه قادر اولمز
فالمفهم مشایخ عظام انامه نصیحت ایلدکلری آیاتدن بیورورلرکه

احوال منکر و نکیر

کیمسی مقبره سنی حال حیاتنده عمارت قیلمق وتنویرینه بو
دنیادم ایکن ساعی اولمق لازم وملابددر پس عوام کالهوام
بوسوزی کوز فهم ایدوب حجر وشجر ومدرسه هنر ایله مقابرک
ظاهرینی تعمیر ایدرلر پس بوکونه کمسنه لرک زعمنی حضرت
مولانا قدس سره الاسنا ردّ وردع ایدوب بیورورلر که مثنوی
وان عمارت کردن گور ولحد نی بسنگست وچوب ونی لبد
اول گور ولحدی عمارت ایلمک سنک وچوب وکنج و
کسکله دکلدر ومال کثیر ویوکدن یا یلمش کچه ایله دکلدر لبد
مال کثیر ویوکدن یا یلمش کچه دیرلر وبیت آخرده بیوررلر که
اگر خانه قبره زاد وغدا ایسترسک تقوادن زاد خیرلو زاد
وغدا یوقدر واردار کما قال الله تعالی وتزودوا فان خیر
الزاد التقوی واگر نور وضیا دیلرسک صلوات وتلاوت
قرآندن اوز بر چراغ بوضیا اولمز کما قال النبی علیه السلام نوّروا
منازلکم بالصلوة وتلاوة القرآن رواه البیهقی عن انس رضی الله عنه
پس قبرک زینتی وقلبک نورانیتی وآنک راحه ورومک
روحانیتی ایمن اولان یار وانیس بوندن اولان عمل نیکدر
بوندن اولان کار نیکو حسن خاتمه درکه همیشه ندیم وجلیسدر
ومقبره اوزرینه قبه قیلمق وخیمه لر قورمق وقبه لر یاپمق اربابینه
صفادن اولنلره معقول دکلدر زیرا بوجمله سنک منفعتی فانیه وعاطل
اولمز شرعة الاسلامده مسطوردر ویکره ان یضرب علی القبر
فسطاطا او قبة یقام فیه او یظل القبر وانما یظل القبر المیت
عمله ولا ینفعه شیء من الفسطاط وغیرهما مضطر ضروریدندر
افتعالدندر سؤال که درکه یا امر ضدیدن یعنی کمال فقر وفاقه دن
مضطر اوله اول کمسه کمال ضرورتله واحتیاجله حق تعالی حضرتلرینه
التجا وتضرع ودعا ایلیه کما قال الله تعالی امن یجیب المضطر

اذا

اذا دعاه ام حروف منقطعه درمعنی بل یعنی بلکه اول الله تعالی
قبول ایلر مضطرک دعاسنی اکا دعا ایلدکده اضطرار شاهد
استحقاقدر هماندکه سن بر شیئک حصولنه مضطر اوله سن
یعنی اشد احتیاجله محتاج اولمق مرتبه سنده بوله سن اکا مستعد
ومستحق اولورسن وانی لابد بولورسن نتکه حضرت مریم
رضی الله عنها نفخ جبرائیل علیه السلام واسطه سیله حامله اولدی
بیلدیکه قومی تعییر وتعییب ایدرلر کمال حیاسندن واضطرارندن
نیاز ایلیوب دیدیکه قالت یا لیتنی مت قبل هذا وکنت
نسیا منسیا پس حضرت جبرائیل یا خود حضرت عیسی علیه
السلام اکا تحتندن ندا ایلدی محزون اولمه دیو سویلدی
وقتاکه قومی اکا طعن ایلدیلر فاشارت الیه آیتنک
مصداقنجه حضرت عیسی علیه السلامه اشارت ایلدیلر بن
سکوته نذر ایلدم حسب حالی بوسویلسون دیو رمز وایما ایلد
بونلر بر سبیل تعجب قالوا کیف نکلم من کان فی المهد صبیا
دیدیلر درحال حضرت عیسی علیه السلام نطقه کلوب
قال انی عبد الله آتانی الکتاب وجعلنی مبارکا
اینما کنت دیو بونلری سویلدی پس حضرت مریمک رضی الله
عنها اول اضطرار واحتیاجی وقتی ایدیکه بوطفل صغیر
تکلم ایلدی مثنوی مست حق هشیار چون شد از دبور
مست حق ناید بخود از نفخ صور تا نفخ صور دخی نسخه در
دبور اگر ضم داله قرائت اولنسه وهو الانسب کهذا المحل
دبرک جمعی اولور دبرکه فعلک خلافیدر واگر فتح داله
قرائت اولنسه وهو الخلاف المناسبة صبانک خلافی اولان
باد مرادا اولور بعضیلر قبلیه توجه اولنور یعنی وقت مرادندن
کلن روزگاره دبور دینور دیمشلر بو تقدیرجه صبانک

خلافی اولمسنه مانع اولماز وصبا مشرقدن اسن یله دیرلر بو
معنا بو محلده انسبدر ایضاح معنی بودر که کعبهء اقلیمده کعبهء شریفه
متوجه اولدیغی وقتده باد صبا مقابله دن کلور و باد دبور
انسانک ظهرندن یری کلور پس تقدیر معنی ای مدعی حق مستی
اولان اهل معنی دبوردن نیجه هشیار اولور یعنی شغلی و نفسانیسی
اولان هوالوده نه وجهله صحیح کلور و انی لحیت رایدوب اکا
طالب اولور یعنی حقیقت رتقلید و اکا طالب دخی اولماز فتح دالله
اولدیغی اوزره معنای اهل دعوی مستغرق حق اولان نیجه هشیار
اولور اردکه کلی بلیوزه باجود صبانک ضدی اولان یلدن که
اول قوم عادی هلاک ایلدی باد هوای نفسدر کما اشار
النبی صلی الله علیه وسلم الی هذین المعنیین قال نصرت بالصبا
واهلکت عاد بالدبور صبا ظاهرا باد شرقی و معنی ریح روحانی
و ربانی ایله تعبیر اولنمشدر معنی مصراع ثانی ای مدعی مست حق
اولان کندوده کلمز ونفس و هواسنه مقید اولماز نفخ صوره
دک و یاخود مست نفخ صوردن بیله کندویه کلمز فنده قالدی که
باک دبوردن و هوا غروردن دیمکدر اولور مشکین حریر
جامه ایسته ابریشمی سیاه رنک قیمتی و بمعنی حریر کبرتن و جوز
مشاع مشعرک جمعیدر حواس خمسه ظاهره یه دیرلر تعیینی
بو محققدر که باطنده اولان مؤثرک اثرلری مشاعر اوزره ظاهردر
و بو حواس ظاهره اوزره اولان اثرلر باطنده اولان مؤثردن خبر
ویریجیدر فی الاصطلاحات مرغ سحر فاخته و قمری و بلبل
و امثالهم و مردم سحر خیز مریم عود شاخ انکور در خراسان
مصری مار نیزه مغاک غار کور یعنی قبر ربع خانه نود
خانه کعبه مصباح هفت و چار روشن کننده هفت
کشور و چهار مذهب مرغ یاقوت بیکر با مفتوح آتش

وهو صور تای عیسی و منقار اسرافیلی
نفخی ایله تعبیر اولنمشدر منه

رنکلو

بلمع کاد مکار و غدار و منافق بهشتی شداد ای چندین بدکار
و این کنایه از سیارات مهراب جوی شیر فرهاد مع الواو
مشکبیز انکه بوی خوش بسیار از و اید میندوز بفتحتین ای
جمع مکن ماز شکاف که در چیزی از چوب افتد و یا در دیوار و
جز آن فژ بالضم و زاء فارسی تار میغ آنکه هوا را تاریک کنند
و فژ چشم و بالکسر از اتباع کژ است ضد راست راد تازی نیز
مرز بالفتح زمین راندن و کشت و سرحد مملکتدر که عربده تخوم
دینور حتی بوم دخی سرحد معناسنه اولمغله مرزبوم دیرلر بیت
همه کابلستان و دریای هند بدو داد تا مرز دریای سند
و بالضم سوراخ کون معناسنه در جمله حیواناتده استعمال اولنور نتکه
حضرت مولانا قدس سره الاعلی بیوررلر مثنوی چند کوید
زخمهای کوزشان بر سر هم ژاژخا و مرزشان میز
بوزن ریز و مهمانرا کویند میزبان ازین مرکبست مکیاز
بکسر میم و سکون کاف با یاء تحتانی مخنث و بی ریش مجلس
افروز افروزنده مجلس و نیز نام نوایست از نواهای موسیقی
مرمز بکسر میمین و زاء اول نیز فارسی خرمکس ماز بمعنی عشرت
و سور کوزنه امدم بیت درین محنت سرای شادی و غم که
کاهی ماز باشد کاه ماتم مروز ضم میم و سکون راء مهمله البته
هر قرینه بوقیه دره و بوقیله نک اسمیدر مبرز مستراح
موت احمر شارح مثنوینک یازدقلری اوزره احمر بلغم کبی بر
شیئدر که دریانک کنارنده اندقده اکرچه ذی روح دکلدر لکن
ذی روح کبی لرزان ایلر کویا دریانک موجی کلوب ینه انی دریویه
جذب ایلیسون دیو کنارده منتظر اولوب طورر اکر موج دریا کلوب
انی جذب ایلرسه دریاده ینه قوت بولوب حرکت ایلر و اکر
جذب ایلمزسه کنارده قورینوب کویا هلاک اولور منتظر اولان

مکسیه اکا تشبیه ایدرلر اما بعضیلر زاء معجمه ایله موت احمز دیرلر
صحیح دکلدر بلکه راء مهمله ایله موت احمر دیمکدر نتکه اصحاب
لغتدن قاموس صاحبی وصحاح جوهری وابن اثیر فی النهایه الموت
الاحمر القتل الشدید وفیه حدیث لو تعلمون فی هذه الامة
من الموت الاحمر یعنی القتل لما فیه من حمرة الدم او لشدته یقال
موت احمر ای شدید ومنه حدیث علی کنا اذا احمر البأس
اتقینا برسول الله صلی الله علیه وسلم ای اشتدت الحرب استقبلنا
العدو به وجعلناه وقایة وکثیراً ما یطلقون الحمرة علی الشدة
مرغز برشهرک اسمیدر معوز زاء معجمه ایله فقیر ومحتاج وبو
نسخه‌یه قادر اولمین نسخه‌یه دیرلر عوز وندر عوز بالفتح
طارلق وبو نسخه‌یه احتیاج اولوب قادر اولماق موز
بالفتح قورازم مفاز بالفتح صحرایه دیرلر وبالضم مظفر
معناسنه در افازه یفیزدن منجز وانی خرالاصطلاحات
مغربیز باد فارسی ایله سرخالی یکی مرغ شب وروز افتاب
وماه مع السین مطلس کوناکون ودرم نامرهم زدم
مجس بالفتح رک که طبیب بران دست نهد لتعریف امراض
مس بالفتح والضم سنجیی که پای بند مردم شود که بدان
سبب ازمقامی بمقام نتوان رفت مهراس بالکسر هاون
ونام پدر الیاس شاه پادشاه خوارزم مکیس هداران و
محابات معناسنه در بیت نشانه نهاده بد براسیر سیس
سیاوش نکرد ایج با کس مکیس ودخی مکیس بهای آلسنک
ایدیجی نسخه‌یه دیرلر مکس مندر مکس انتقاض الثمن معناسنه در
بعضی نسخه‌ده بامکیسان باء ایله واقع اولمشدر بوتقدیرجه
مکیس فعیل وزنینده ناقص ثمن معناسنه اولمق اولی اولور وبعضی
نسخه‌ده دخی نون ایله واقع اولمشدر بوتقدیرجه مکیسان

بکرا

ملکیسک جمعی اولوب مکیس مبیع وزننده کاس نکیس دن
اسم مفعول اولمق اولسی اولور که کیاست دن اولور کیاست
زیرکلک وفرط عقله دیرلر اما شمعی مرحوم بامکیسان باء ایله
اولدوغنی جایز طوتمامش ونون نافیه ایله اولمق لازمدر
دیوب بویله دیمشدر که مکیس مکیسک وکاف عربیک
کسریله محابا معناسنه در که شرم وحرمت معناسنه در
عرب حاباه فی البیع دیرلر نتکه محابا ایلسه یعنی
متاعنک عیبنه نظر ایلیسه واکا بو متاعی عاریت
طریقیله ویرسه نامکیسان شرم وحرمتسز ورعایتسزلر
معناسنه اولورلر مکتبس کاهی مستتر ومدفون معناسنه
اولور کبس دفینه‌یه دیرلر ویوکسه باشنی کیدیکی ثوبنه
ادخال ایدوب اورتسه اکا هم کبس دیرلر نتکه کبس
فلان رأسه دیرلر ادخله فی ثوبه لیغطیه معناسنه در نورلو
دیرحو قوریری طیر اغله اورتوب طولدرمغه دخی کبس دیرلر
مینوس بکسر المیم وضم النون پادشاهیست که
بدرویشی افتاد وبنا کیت بپوش بیشد ودیکر
بپادشاهی رسید نظم بمینوس فرخ ببشه داد کو
که بد یادکار شه جهان سربسر جدا ماند بیجان از تاج وتخت
بدرویشی افتاد شوربخت دکرباره شد شاه وبر رفت کا
سرتخت بنشست بر امد بماه منوس محل غراسه که
اشجار ردید کلری یردر مع الشین منش فتح میم
وکسر نونیله علو همت وطبع معناسنه در مولش
اسم مصغر در اکلمه ولعث معناسنه در مولیدندن
مصغر در اکلمک وبطوء معناسنه نظم بدو گفت کاموس
کاین رای نیست بدین مولشی اندر مرا پای نیست

مینوش یعنی مشنو نظم کوتو هستی زاهل دانش و هوش
سنجی صاحب غرض مینوش ۰ مروش براء مهمله بوز خموش
نهای ست از روش کودن ۰ مادر فروش فحبه زادن دیمکدن
کنایتدر ۰ مستوحش فتح حا ایله اسم مفعول صیغه سی
اورکوتمش معناسنه در کلور ۰ منتعش بر داشته
و نیکو شده و بلند شده ۰ فی الاصطلاحات ماه نیکو در
فوش عبارت از شب است ۰ مع ناخط ازرق کش
ای سیاه حی یکن و بخور ۰ مجمر نقره پوش دنیا ۰ مع الصاد
متقنص صیاد معناسنه در ۰ مغص بفتحتین و
قد یسکن الغین وجع الامعاء بغرتی اغرسیی و بغرساق
اوزوملک و کسلمک ۰ محیص بالفتح لونجتین و بکر دیدن
و کور یوکاه ۰ منغص ناخوش کردن و عیش بی مزه شدن
مع الضاد مستفیض مفیض معناسنه اولور و فیض
بولیجی معناسنه و لحق دخی جائزدر ۰ مفاض ضم میمله اوا ضنه
محلنه دیرلر مع الطاء مجسط بکسر میم و فتح دوم نام
حکیمی که مجسطی بدو منسوبست ۰ محیط تسوزنه دیرلر ۰
دیلکمک معناسنه دخی استعمال ایدرلر ۰ ملتقط برچیننده
مع العین موقع بر محل و برجای ۰ مبضع بالکسر نیشتر
فصادک ۰ مرقع بالضم خرقه که دران پاره های جامه سخت
بسیار دوخته باشد ۰ و کتابی که قطعه ها دران جمع کرده باشند
مقنع بالکسر فارسیان مقنعه کویند از شهنامه نظم
هم از شعر پیراهن لاجورد یکی سرخ شلوار و مقناع زرد ۰
منتجع اصلنوب اولنور طلب ایتمک و کلا ایله انتفاع
طلب ایتمکه دیرلر ۰ انتفاع طلب ابن جک محل بونون منتفع
معناسی دخی مراد اولنور ۰ مهلکات سبع کما روی عن ابی هریره

رضی الله عنه

رضی الله عنه قال علیه الصلوة والسلام اجتنبوا السبع
الموبقات الشرک بالله والسحر وقتل النفس التی حرم الله
الا بالحق واکل الربوا واکل مال الیتیم والتولی یوم الزحف
وقذف المحصنات المؤمنات الغافلات بو یدی صفات
مهلکه نک هر بری جهنمک یدی قپوسی کبیدر که بونلردن
جهنمه داخل اولورلر کما قال الله تعالی ۰ وان جهنم لموعدهم
اجمعین لها سبعة ابواب لکل باب منهم جزء مقسوم
قال البیضاوی رحمه الله تعالی علیه ۰ ولعل تخصیص العدد
لانحصار مجامع المهلکات ۰ مولع بضم میم و کسر لام حریص
مُسَمِّع کسر مهمله البته سمع ۰ مشاع بضم المیم بلورسز
غیر مقسوم اولان نسنه یقال سهم مشاع ای غیر المقسوم
مسترضع سوت امیجی ۰ مطمع بضم میم اول و کسر میم
ثانی اطماع ایدیجی معناسنه افعال بابندن اسم فاعلدر یعنی
ذو طمع ۰ مرتع بالفتح محل رتع معناسنه مصدر میمی اولور
بمعنی رتع اولمق دخی جائزدر رتع اوتلمغه دیرلر ۰ مرابع
مربعک جمعیدر نشیمن بتبعیه دیرلر ۰ مضجع بالفتح یاتاجق
یر ۰ مهجع محل هجوعه دیرلر یعنی خوابگاه معناسنه ۰
مکشوف القناع رسوای اولمه دن و بی حیا لک اظهار
قیلمقدن کنایتدر ۰ متشبع شول کیمسه دیرلر که قارنی
آج و درونی طعامه غایت محتاج ایکن اظهار تشبع ایلیه
کما قال ابن الملک فی شرح الحدیث المتشبع هو
الذی یظهر انه شبعان ولیس کذلک ۰ مروع خوفناک
مصانع بالفتح حوضها که برای آب کنند ۰ من الاصطلاحات
مشک فشان از قناع آنکه بوی دهان او خوشبو باشد
مع الغین مرغ فتح مهمله هندوستانده بر شهردر و عیش

اوتلو یر در روضه معناسنه وضم میمله قوشدر افتاب یعنی کونش
معناسنه دخی کلور نظم توده صبح اشب افروزی روز زاغ و
زغ اروزی مُغ ضم میمله مجوس واتش پرستدر فتحله ایکی معناسی
وار در بری چقور یر درکه عمیق اوله صولی اولمیه مغاک معناسنه
بری دخی ظلام وتاریکی شبدر بو معنی ماغدن مخففدر نتکه
حضرت مولانا قدس سره الاسنا سوز ر مثنوی کو بخشد
هم بمیغ وهم بماغ بورهان واللّه اعلم بالبلاغ ماغ
قره تباق دیدکلری صو قوشیدر که صولجنه طالوب بالق طوتر
بیت بهر کوبکی ایدان چون کلاب شناور شده ماغ بر روی
آب ماغ ظلمت لیله دخی دیرلر لغت جغتاییده مذکوردر
که ماغ بر کبوتر معناسنه درکه باشی وقنادلری بنک اوچ وقویروغی
بر رنک اوله اکر سیاه اولورسه سیاه ماغ بیاض اولورسه
سفید ماغ دینور هر نه رنک اولورسه انکله استعمال اولنور
میر علی شیر سبعهٔ سیاره وصفنده صفت شبده کونش
طولنمق وصفنده دیمشدر نظم چونکه خورشید صنغلی ماغی
اوچوب ایدی قنات تولون زاغی تولون بودخی طولنمق
معناسنه درای وکونش طولنمق کبی میغ بولوت معناسنه در
ابر کبی نظم فروغ سر نیزه و تیر و تیغ تبابد چنان چون ستاره
زمیغ مادر باغ یعنی زمین وجهان باغ مع الفا مُطرف
ضم میم وفتح را ایله لفظ عربیدر اول قماشدر که کناری بنکی
سابوینه مخالف اوله بیت چو خورشید ازان چادر لاژورد
یکی مطرفی کود دیبای زرد مُخلِف بضم یکم وکسر سیوم کبوتر
بچه مِعلف بالکسر نام کوکبیست مشرِف افعال بابندن
اسم فاعلدر امینه وموکله وناظره دیرلر مُعرف اسم فاعلدر
عرف دن عرف آوج ایله صوالوب بکسیه ویرکی یه دیرلر
مستخیف

مستخیف خیفدندر خیف لغتده عمد سکینه دیرلر و
صو آقفد یسنک یوکسک یوکسک یوتیه دیرلر و دخی صار قمش
دری یه دیرلر مُحترف ذو فنون معناسنه در مُزلف
زلفی دندر زلفی قربا معناسنه در مزلف افعال بابندن اسم
فاعل صیغه سی اوزره مقرب معناسنه در مضیف توتق
الان کمسیه دیرلر مع القاف مرافق بایکدیکر بیربرمی
یبوستن منجوق انجه بالای سر علم از زر ونقره وامثال ان
نهند مثل قبه وهرچه بر کنبد وخیمه نهند محاق بالفتح
الکسلمک معناسنه در مُحاق بالضم ایک اخر اوچ کیجه سر
وعند البعض اخر شهره دیرلر مسترق رق اولمش
بنده لردن دیمکدر مُمتحق بفتح الحا امتحان اولنمش اسم مفعولدر
ممتحق کتمش وباطل اولمش ومنتقص معناسنه دخی کلور بکسر الحا
مُغلق غلق دن اسم فاعلدر غلق کسر غینله زحمت ومشقته
دیرلر مُغلق زحمت ومشقت ویریجی معناسنه اولور ملق
بفتحتین چاپلوسی کردن مسلاق ومصلاق بکسر المیمین
مرد قوی سخن موق بالضم کوشهٔ چشم از سوی بینی مساق
راندن مالوق دیوانه ومن الاصطلاحات مابه صُدق حضرت
ابوبکر الصدیق رضی اللّه عنه که خلاصهٔ صدق بوده مع الکاف
مغاک فتح میمله چقور معناسنه در محرک بفتح میم وجیم
کسر وسکون را وکاف فارسیله اجرتسز ایشدرکه اکا سخره دینور
مانک مصغر ماه که بمعنی نادرست مزدک نام مردی که در غایت
فصاحت وکیاست بوده در عهد قباد شه مذهب اباحت را
بنیاد نهاد چنده نوبت ملک نوشیروان رسید مزدک با اشتراک
هزار مرد که متابع او بودند بکشت مینک مصغر مینج وقرنفل
مانک بوزن بانک ماه مدنک بفتح میم ودال مهمله دندانه کلید

ودر مؤید بمعنی پره قفل وچوب لیس در نیز آورده • مرده ریک
بالضم آنچه از مال واسباب بعد مردن کسی بماند وبه ورثه رسد
تعلق نشی میراث • وبترکی ارته قالمش • وبمعنی فرومایه که بکار
نیاید • مشتاسنک بالضم سنک فلاخن • مشتنک بضم بکم
وسیوم دزد وراهزن • منک بالفتح قمار وفاتح واندام شکستن
ودزدو شکل وراهزن ومنک بضم میم نوعیست از حبوب
که چون خورند عقل را مختل کرده ومست کرداند ازادر معاجین
بکار برند درترکی دلوجه کویند • وبالفتح بمعنی زبان رانیز کویند
موک بضم میم نیش • مک بکیدن • وبمعنی کن نیز امر
که اسم فاعل باشد نظم یابد زتو جواب نعم سائل نعم ازپیر
سالخورده تا طفل شیرمک • وبمعنی زوبیس نیز امر
وبمعنی امر از مکیدن • مغلاک تهی ست ودرویش و
حقیر وپریشان حال • منجک بفتح میم وجیم تازی وسکون
نون شقیق ایست مشعبدان کنند • مروای نیک نام بولبلی
ولحنیست ازجمله سی لحن باربد نظم چوبوم مروای نیک الفرخی
باک همه نیکی بدی مروای ان سال • مری زبانک بضم میم
وکسر راء مهمله مصغر زبان ونام دارو بیست • مینک
بکسر میم وسکون یا وفتح نون کیاهیست که ازان جاروب
بندند • ملک بکسر میم سپیدی باشد که در بن ناخن
پیدا شود • وبعضی کویند نقطه های سپید که بر ناخن افتد
بیت ملک از ناخن همی جدا خواهی کرد • در دست کند اخواجه
دوا خواهی کرد • میروک بکسر میم وسکون یا وضم راء مهمله
مورچه باشد کذا فی التحفه • ملنک بفتح میم ولام بمعنی بیهوش
بیت زجاجست چون آتشی بیدرنک • دل از جام عشق
مست وملنک • مانورنک بضم نا وسکون واو وفتح را وسوسمار

مشکنک میم مفتوح کاف ونون هردو مفتوح جانوریست
خرد مانند ایکیک وکرمی ست که می برد • مرغ زبانک نام
کیاهیست مقوی باه که عرب لسان العصافیر کویند • معارک
بالضم کبوتر ومیمون • مدارک مدرکک جمعیدر حواس خمسک
جمعی اولدیغی کبی مدرک مصدر میمیدر بمعنی درک • محراک
الت حرکته دیرلر فی المثنوی که چه میکوید فسونم محراک را
بیننده مراد حضرت اسرافیلدر که قبرلرده ساکن اولان اجسادی
تحریک ایلکه الت حق اولمشدر یعنی تحریک اجساد ایلین
اسرافیله زینهار نه سویلر انک ماجراسنی کوش هوش ایله استماع ایله
مدرک کسر میمله اولور الت درک معناسنه السبدر ثلاثیدن
فتح میمله محل درک مراد اولنه دخی جائزدر افعال بابندن
مدرک ضمیله اسم مفعول صیغه سیدر اوزمحل ادراک دیمک
دخی جائزدر • منهتک پرده سی پرتلمش دیمکدر • منهدک
متلاشی معناسنه در • مثنوی مرد دنیا مفلسست وبیمناک
هیچ او را نیست از دزد انش باک • مرد دنیا نفس الامرده
مفلسدر زیرا دنیایه عریان کلدی ینه عریان کیدر وحق تعالی
انی عریان حشر ایدر کما قال النبی علیه السلام تحشر الناس
حفاتا عراتا غرلا • مع هذا مستعار اولان اشیالی
کندی ملکم دیو رجم ایدر حالبوکه اول ملکم دیدوکی اشیانک
زوالندن ترسناکدر • مردمک مردمک چشم دیدیکه
کوز ببکی دیمکدر وانا نه دخی اطلاق اولنور جمیع عمل
بلا شک ولاشبهه بنوک فرعیدر وبصر عملن اصل
وعلت مستقله دربس فی الحقیقه انسان اولمز الا ام دمک
چشم ایله اولور وسایر اعضا صور وجسم ورسم منزله سنده در
کما قال الشیخ الاکبر قدس سره فسمی هذا الکون الجامع انسانا

خليفة لانه للحق بمنزلة الانسان العين من العين الذي
به يكون النظر وهو المعبر عنه بالبصر • وبنه حضرت شيخ
بلغة الغواص نام كتابندن بيورلركه • فالعالم باسره انسان
كبير وروحه الانسان الكامل من نوع الانسان الصغير
الذي هو رابطة الامداد والاستمداد فالانسان الكامل
بمنزلة انسان العين من العين ومنهم بمنزلة طبقات العين
ومنهم بمنزلة البياض وطبقات السواد وبمنزلة الاجفان
والاشفار والاهداب ولهذا قلنا انه مرآت العالم •
موتفكات بالضم عاجز ومنقلب دیمکدر • من الاصطلاحات
مطربه فلك زهره وان ستاره ايت بوسيوم فلك •
مينوي خاك كوره • مغاك ظلمت خاك اين جهان و قالب
مردم وكوره • مهرخ خاك زبان والبشر وحيوانات • من تنك
تنك هر دو كاف فارسي شراب بسيار • مثلثه خاك
برج ثور وبرج جدي • مع اللام مول موليدن فعل امر در
اكلنمك ابطاء معناسنه نظم تهمتن بدو گفت ايد بمول
بر و تازيان تا بو نيزه طول • واسم مصدر دخي كلور درنك
معناسنه واونياش ومعشوق معناسنه اسم كلور حضرت
مولانا قدس سره الاسنا • مثنوي ان زني ميخواست تا با
مول خود بر زند در ريش شوي گول خود • مول ضم ايله باده
مالامال برابر وپيمانه • ماآل مثله • ماكول بضم كاف تازي
كلو بند مثل رسن وغيره ودر نسخه وفايي يعني اكول بوش
يعني پرخوار ودر نسخه ميرزا مالول بلام امده يعني شكم پر
وبلند مرتبه ودر ادات يعني غلام راست كنند وبعد از ان
بپيچند ويعني تحرير وپيوسته وپيچش نغمه نيز امده بيت
ضدا بر اكه زو لغط سؤال فرمايید كه بر ترامهت الحان حجر الكدم غول

فمغون

وهفت نوع غله ونشا مرغان • مقل بالضم وسكون قاف
كوز وكوپال ونام درختيست • ونيز داره ونبيث ودر مؤيد
عطر بشد كه از چهار چيز سازند وفقرا كويند • منبل
بوزن مرفك بد اعتقاد چنانچه مر او را منبلم آن من بر اعتقاد
ندارم ومعتقد نيستم • مشكل دزد وراهزن بفتح ميم وسكون
شين معجمه وضم كاف فارسي • موزه وكل يعني دشواري
ودر ماندن مركبي وپاي بند لبسبي • مولامول يعني تاخير از پس
تاخير بيت چنين بوعم همي گويد چرخ مولامول كه شد
زخون دلم طشت چرخ مالامال • مل بالضم شراب • مبشول
بباء تازي وشين معجمه بوزن مفعول يعني بر هم زده و پريشان
ملمن ومشوش ونكوهيست از ديدن ودانستن وكاركذاري
كردن • مومول بضم ميمين علتيست در چشم • موبه زال
نام نوايي ولحني است كه مطربان نوازند • ميل بالفتح كوايدن
ودوستي كردن • وبالكسر قلم تخته خاك وبك كه ميل وچوبه
سرمه وعلامتي كه در ميان ميدان نصب كنند براي
دوانيدن اسپان ونشانهاي چوكان • وميل چهار
هزار گام وهر گامي يك گز هر گزي بيست وچهار انگشت
منوال بالكسر طريق وراه ومانند آن • مسلسل
نام خطي وروان ونوع خطي وپيوسته • ماخلا الله باطل
مسلم وبخاريك اتفاقيله صحيحلرنده مسطوردر قال النبي
عليه السلام اصدق كلمة قالها الشاعر كلمة لبيد نظم
الا كل شيء ما خلا الله باطل • وكل نعيم لا محالة زائل •
يعني آگاه اولك هر شيئي كه حقدن غيري اوله باطلدر وهر نعمت
لا محالة ولابد زائلدر • اهل نحو جملهدن بعضيسي ماخلانك
محلي حاليت اوزره منصوبدر ديمش تقديركلام قاموا

ماخلا زيداً ديمك قاموا خالين عن زيد وبعضيلر محلی ظرفيت
اوزره منصوبدر ديديلر بو تقديرجه ما مصدريه اولوب
مضاف مقدر اوله تقدير كلام قاموا وقت خلوهم عن
زيد ديمك اولور ٭ مخلخل بمعنی متزلزل ٭ معقل مقيد مكتبه در
مستخيل قيلوله دندر قيلوله اصلنده صحو كبرادنصكره اوله
نومه دينور هم معقيل صحوابه معناسنه در ٭ معيل بالفهم وعيال
معناسنه در ٭ مثال اي مثال الشيء مثل ذلك الشيء در نتكه
زيد كالاسد ديسك زيد صورتاً ومعناً بعينه اسد كبي
اولمسی لازم اولمازه ٭ مثنوی مشكلات هر ضعيفي از
توحل پشه باشد ضعيفي خود مثل هر ضعيفك
مشكللرينك سندن حل اولور پشه خود ضعيفلكده مثل اولدي
وناس اني غايتله ضعيف اولان كيشيده ضرب مثل
ايلديلر نتكه بركسه زياده ضعيف اولسه عرب اكا
اضعف فلان من بعوضة ديرلر ديو شيئی بر ايشی غايتله
نادر وعزيز الوجود اولسه اعز من مخ البعوض ديرلر وبركسه
بركمسه يه تكليف بالايطاق قيلسه كلفت مخ البعوض ديرلر
مثنوی مير سد كودن زنت اي تك خليل مير
اسپاهت شد سنش سلسبيل يعني اي نمرود
ابشنه خليلسكا كودن زاح اولديغي حالده ابر پشور سنك
مير سپاهك اكا سلسبيل اولمشدر سلسبيل بونده سبيل
معناسنه در وسبب ووسيله در ديمك معناسی مراد اولور يعني اي
نمرود عاصي وطاغي اوله وظلم وفسق اشتغال قيلمه كه انشته
نرم خليليم سنك بوينكي اوركجي اولديغي حالده ابر پشور وسنك
مير لشكرك هم بر عسكرك اولانه ازر اكا وسيله وسبب اولمشدر
كه اول خليل آنك بلندنه وجوده كلمشدر كمال قدرتی كوركه آنك
وزيرينك ودوستنك بلندنده اكا كودنده زيت اولاه دشمنی ظاهر اكوزرر

مستقيل اولمق كرك شرحه مناسب بودر

مطلب بيان احوال حضرت خليل صلى الله عليه

حضرت خليل عليه السلامك وجوده كلدوكي زماننده مقدم منجملر
خبر ويرديلركه بو سنه بر اوغلان وجوده كلور كه پادشاهك هلاكی
اولمسنه ومملكتنه ضعيف كلمسنه اول سبب اوله نمرود دخی دوديسيار
ايلديكه كمسه خاتونلرينك يانينه وارميه لر واوغلان طوغرسه
قتل اينه لر تقدير رباني آزر كندي خاتونيله جماع ايلدي
وحضرت ابراهيم عليه السلام خاتوني حامله اولدي الحاصل
اني عدولرندن ستر ايدوب حامله اولدوغنی كمسه يه بيلدرمدي
پس بر كون وضع حمل ايلدكدنصكره نمرود عسكري واقف
اولمسين خوفندن اني كتوروب بر مغاره ايچنه قويوب
قپوسنی سد ايلدي برقاچ كوندنصكره عجبا نيجه اولدي ديو
كلوب كوردی مبارك برماغنی اغزينه الوب امر خدای
متعال اكا كندي برماغندن غذا ويرمش و برقاچ كون ايچنده
بيويوب برقاچ ايلق قدر اولمش خلاصه كلام آنك اناسی
بو اسلوب اوزره بو نيجه زمان كلوب كيدوب تا سنه لرينك
سرینی اخفا ايتدی حضرت ابراهيم عليه السلام بو مقدار
بيويوب عقل وادراك صاحبی اولدقده مغاره دن طشره
چقوب بر كيجه آسمانه نظر ايدوب زهره يلدزين كوروب
هذا ربي ديو سالك افل وغارب اولدوغنی كوردكده
لا احب الافلين ديوب اندنصكره ماهي كوروب
اكا دخی بويله ديوب بعده شمسی كوروب هذا ربي
هذا اكبر ديوب انك دخی افول وغروبن كوردكده اندن
دخی معرض ومجتنب اولوب ٭ اني وجهت وجهي للذي
فطر السموات والارض حنيفا وما انا من
المشركين ديوب حق تعالينك عبادتنه مشغول اولدي
واناسی آنك عقل وادعاني كوردكده اونه كتوردر وباهي

آزره ابتدادن انتهایه وارنجه انك قصه‌سنی نقل ایلدی وازرا كی
عظیم محبت ایلدی ونمرود بنم بابانم براو علیم وار ایدی شیمدی
بیوموش كلدی دیو مرطریقله عقلن اوغورلیوب تفهیم ایتدی
اندنصكره حضرت ابراهیم علیه السلام انلرك بتخانه‌ده اولان
بتلرینه یاپ یاپ تحقیر واهانت قیلمغه باشلدی واندن عجایب
وغرایب حقایقلر ایتدیكه قصه‌سنی اهل تفسیر سورهٔ انبیاده
بل فعله كبیرهم آیت كریمه‌سنده یازمشلردر مطل تا آخره دیرلر
میلا میل ای میل درمیل یعنی كوده دركوده فی الاصطلاحات
میوه دل سخن وسخن موزون وفرزند عزیز وهرچه عزیز باشد
مخالف مال بمعنی اضافت ای سخن وبی اضافت قاهر اعدا است
ای مالنه مخالف مع المیم مام والده وما در معناسنه‌در میم
بفتحتین توران زمیننده بر طاغ اسمیدر بیت همانیه كه سوی
كلات جرم برانیم وفرزكینم از میم ملغم وملهم لوزنه بوده بمعنی
مرهم ودر شرح سامی ملغم را بمعنی پایه نبینه كهنه اورده كه
مرهم بران مالند وبرجراحت نهند ملحم جامهٔ ابریشمین مختوم
جا حكمتله ختم دینلر وجوب ولزومه دیرلر متیم باب تفعیلدن
مذلل معناسنه‌در نتكه تیم الحب فلانا دیرلر قچن بركمسه‌یی
محبت قول ایلسه وذلیل قیلسه مركب چام بفتح جیم فارسی
اسب جایك خوار منادی اسلام یعنی موذن میخ درم
سكه را گویند كه بدان مهر زنند میخ قدم بسكون خا اینجه
پای شكسته وكنجی شسته باشد وجای نزدود ملحم بوده از
پوده های ابریشم مغرم بفتح المیم بمعنی الغرام مصدر میمی وغرم و
غرام اكرچه واجب ولازم اولان شیئه دیرلر لكن بعض محللده
هلاك معناسنه وعذاب معناسنه استعمال اولنور كما قال
الله تعالی ان عذابها كان غراما ای هلاكا لازما مغرم افعال بابندن

اسم فاعل

اسم فاعل صیغه‌سی اوزره جهلك معناسنه‌در دخی اولجا بودر
مثنوی یعنی نختم علی افواههم این شناسی نیست
رهبر ورا مهم نختم علی افواههم كلامنك معناسنی بولی اكله
ره رواولنه بومهدر یعنی الله تبارك وتعالی حضرتلرینك
كلامنك ظهری وار وبطنی وار وحدی وار ومطلعی وار
بعض سورهٔ یس شریفده الیوم نختم علی افواههم سوره‌یعنی
آیت كریمه‌نك ظاهری اولان معناسی یوم آخرتده كفارك و
اهل انكارك حق تعالی اغزلرینی مهرلمكدر چونكه انلرك اغزلری
مهرلنه انلر بو سوزی سویلمكه وبر اشی دخی اغزلریله تناول ایلمكه
قادر اولمیه‌لر لیس بو آیتك مفهومنه چوق كمسه‌لر بو دنیاده
مظهر اولمشلردر وحق تعالی حضرتلری انلرك اغزینی حق
كلام سویلمكدن وشكر معانی ومعارفی تناول ایلمكدن بغلمشدر
وختم ایلمشدر لیس بو آیت كریمه بر سبیل اشارت اهل
دخی شامل اولور وباطنی اولان معنا خصیله بو ذكر اولنان
معنایه هم بو آیت كریمه دلالت قیلور لیس نختم علی افواههم
آیتنك بو معناسی فهم ایله وراهر و اولان سالكه اهم و
الزم اولان اصل بو معنانی فهم ایلمكدر راهرو اولان صوفی فردا
منتظر اولماز بلكه اسرار قیامتی حالا بو دنیاده كورمكه سعی ایلر
چونكه راهر و حقایق شناس اوله ومعنانی فهم قیله موتوا
كما تعیشون وتحشرون وكما تموتون حدیث شریفنك
موجبنجه بیلور كه هر كمسه نه كونه صفت غالب اولسه لابد اول
صفتله یوم آخرتده حشر اولور مثلا بو كمسه بو دنیاده حقی بیلمه‌دن
وحقی كورمه‌دن اعما اولسه من كان في هذه اعمی فهو في الآخرة اعمی
آیتنك فحواسنجه آخرتده دخی اعما اولور وبر كمسه بو دنیاده شكر
معنیدن بی بهره قالسه آخرتده حظوظ اخرویه ولذات

روحانیه دنی بی بهره قالورلر یعنی عارف اولان حالا بو دنیاده
بر کیمسه اذواق روحانیه و علوم ربانیه بی عرض ایلرلر اکر انک
اغزی انی تناول ایلمه دن بسته اولورسه بیلورکه حق تعالی انک
اغزینه ختم اورمشدر و اول کمسه اغزینه اول حالت اورمه کیدر
اول کمسه نک اغزی بهم لذات اخرویه دن مختوم اولور کورکه مؤمن
اولان کمسه لر دهان جاننده بو دنیاده ایکن اول معنوی اولان مهرکی
ازاله ایدوب انبیا و اولیانک علملرندن حظ الورلر کر حضرت
خاتم انبیا علیه اتم التحایانک بیوردقلری اوزره عمل قیله لر
یعنی رهرو اولنلر مهتم اولان نختم علی افواهم کلامنک
معناسی حالا بو دنیاده فهم ایلمک اندن تصلکرکه کندولر لب
دهانی اوزره معنوی اولان قفلی و ختمی کورمک و انک فتحی اولمسندن
اوتری خاتم الانبیا علیه الصلوة والسلام حضرتلرینک
سنت سنیه لرین طوتوب طریقنه سالک اولمقدر مغز استخوان
مغز قلم کنایت از مغزی که در استخوان باشد مشیمۀ عالم
اسمانها و افتاب مهر و جم خاموشی مرغ افتاب علم آتش
مرکب جم و مستجم کلاهما باد مع النون ماندن و مانیدن
اوج معنالری اردر بری لغت خراساندن قومق نهادن معناسنه در
ولغت سایرهده قالمق معناسنه در ثانی بکزمک و نهادن
معناسنه در مانستن دخی بو معنایه در ثالث اولوب مغلوب
اولمق معناسنه در بیت با هستی خود نرد فنا باخته لب یاز
صد دست فروزماند و یکدست نبرده ماندن مصدر مذکوردن
فعل امر در واو برق معناسنه دخی کلور خانمان معناسنه کاه یاکلر
خان دینور کاه یالکز مان دینور و کاه ایکیسین جمع ایدوب
خانمان و خان و مان دیرلر نظم ترا خانمان باید آباد نه دل و ستانوا
بتو شاد تر و بعضیلر مان اسباب خانه معناسنه در دیمش و ضم مع کلم موحی العفر

مودکم

معناسنه دخی کلور حالت تصغیره بو فعلک مفعولی اولمق اعتباریله
نظم که او داد مان سروران دستگاه ستایش مر او را که
بمود راه و حالت جرده بو اسمه مضاف اولمق اعتباریله
نظم ز نیک و بد گشته تخم یافت خرد کشته و توشه مان
راه راست مولیدن اکلنمک ایطا معناسنه در مویدن
بکاواغلمق معناسنه در مویان مصدر مذکوردن صیغۀ
مبالغه در نظم بشد هوش پوشیده رو یان او فیراز خون دل
خورده مویان او مرزبان مرز ایله بانددن مرکبدر سرحدو البیدر
که حافظ ثغر اعدادر و سنور صقلایجی معناسنه در میزبان
قوناق صاحبیدر مضاف معناسنه میز ایله باندن مرکبدر میز
قونق و مهمان معناسنه در میزیدن فعل امر دخی کلور و میزیدن
تبول معناسنه در میهن کسر میمله ادات الفضلادن
پسر و فرزند و خویش و جای قوم و زاد و بوم یعنی مسقط رأس
اولان شهر معناسنه و خویش خوی و مسکه یعنی نرم یاغی معناسنه
مذکوردر ماهیان جمع ماهیدر سالیان کبی الف و نونله
شذوذا جمع اولمشدر مکیدن امکمک معناسنه در عربی
مص دینور مزیدن بو دخی امکمک و صورمق معناسنه در چوشیدن
مار افسان افسونکر که ماررا بکیرد و انرا ماراف و مارافسا
نیز کویند مار خوردن رنج خوردن و سختی بردن مار
بر کوهان نام نوعی و لحنی مجیدن بالفتح با جیم فارسی
دیدن و خرامیدن مخیدن بالفتح خزیدن و جنبیدن
مردسیدن بیماررا پرسیدن و دوا کردن مرغ چمن
یعنی بلبل و انرا زندلاف و زندواف و زندخوان و
مرغ سحر و مرغ شبخوان و واف و هزار دستان و هزار
نیز کویند بتازیش عندلیب و هزار بعضیلر ماهیه نیز کویند

مرزغن بفتح یکم وچهارم با غین موقوف گورستان مرزغن
مثله مزد دندان یعنی آن نفقه که فقرا را بعد از طعام خورانیده
بدست دهند قرآن پلید ونا پاک مشک فروشان
یعنی خوشخوبان مغز نرکردن سخن سرایيدن موران وقران
کلاهما بارا، فارسی چشم خوب وخواب آلود که غلطان و
متحرک باشد لطافت نظر وحالی نیز دارد وچشم پرکرشمه
ونرگس شکفته را نیز موران گویند موجان نیز باین معنیست
میدان بالفتح اوندلی یعنی ظرفی که در وشراب کنند
سلمان گوید بیت نوه خنک صبحدم در باخت سلطان ختن
ساقیا گلگون کمیت را بمیدان درفکن منگیدن
بفتح میم وسکون نون وکاف فارسی ودال مهمله نوزن
رنجیدن که بمعنی سخن گفتن ونیز در زیر لب سخن گفتن
من بالفتح اینا رچیزی از تودم وکنایت از خود وتازی
بمعنی کسی وبالکسر وبالضم عیب محقون سفک دما
ممنوع ومحفوظ اولنمغه دیرلر نتکه حقنت دمه دیرلر
ای منعت از یسفک معناسنه ویورلر مستبین ظاهر
اولیجی دیمکدر مزن خزینه نک جمعیدر خزینه ابو سیف دیرلر
مستحقن اصلنده منع قیلنمش معناسنه در اما کاه
مقید ومحبوس معناسنه اولور مستهان خوار وحقیر قیلنمش
دیمکدر مجن بالکسر جنه یعنی قلقان منهیان منهی نک
جمعیدر منهی مخبر معناسنه درنتکه انها اخبار واعلام
معناسنه استعمال اولنور معدن کسر دالله فصیحدر
فی الاصطلاحات مغز درسر کردن کنایه از سکوت و
خاموشی شد مهتاب پیمودن عبارت از بیهوده
گوئی وهرزه کردی منزل خون اشارت بدنیاست

مراحل نشین مسافر مرغون مرغان نشاط مرغان وموی
خوبان محک زرین معروف وحجر الاسود مسند اسود کنایه
ملک جهان وقبور مردگان مشکین شاه بالضم مژگان
موشی زنگار گون بالفتح سبزه نورسته مردان علوی
هفت تن سیارات سبعه وهفت اوتاد منبر الود که
قالب فاسقان ونامقیدان مع الواو ماکو مکیک دیدکلریدر
که جولاهلر آلتی در بیت شریفده ماکودن مراد عقل اولورکه
عقل گاه حضرت حق جانبنه وگاه خلق جانبنه واروب
گلیجیدر وربینیسی وکلدی نفسی سلیجیدر بو اعتبار ایله ماکودن
مراد عقل اولور مثنوی می نماید تا بکعبانه اب جو
صد چو عوج ابن عنق شد غرق او عوج ابن عنق اوزون
کمسه ایدی که قامتی اوچ بیک آلتی یوز اوتوز اوچ ذراع ایدی
وعمری اوچ بیک ایکی یوز سل اولدی وطوفاندن اب جمیع
بلند طاغلردن یوقاری چقدی عوجک دیزندن تجاوز
ایلمدی عاقبت حضرت موسی علیه السلام الندن هلاک اولدی
حکایه‌سی بویله درکه عوج بر طاشی قالدروب که حضرت موسی
علیه السلامک عسکرینی جمیعا اول طاشک النده هلاک
ایلیه اما طاشی ایکی الیله باشی اوزره طوتوب کیدرکن
حضرت حق جل شانه هدهدی گوندردی اول طاشی
دلدی اول طاش عوجک بوینه طاقلدی عوج خفقاندن مبهوت
مصروع ومبهوش اولدی حضرت موسی علیه التحیه اول حالده
گلوب عوجی هلاک ایلدی آنک آنا دریک نامی عنق در
وبدریک نامی عاج در بعضی تواریخده بویله نقل اولنورکه
دریالرک طوبوغنه چیقرایدی بالقلری الیله طوتوب گونشک
حرارتندن پخته ایدوب یرایدی تحی آسشهر خلقنه غضب ایلسه

احوال عوج بن عنق

نشاشی ایدر ایدی اول شهری اسیدیکه عرقابلر ایدی
حضرت موسی علیه السلامه شکایت ایلدیلر پس حضرت
موسی علیه السلام انی بولوب ایمانه دعوت ایلدی امتناع
ایتدکده حضرت موسی علیه السلام انی قتلله تخویف ایلدی
عوج ابن عنق کولدی وحضرت موسیایی تحقیر ایتدی وسن
نبی بوقدر قد وقامتله نیجه قتل ایدن بیلورسن دیدی درحال
حضرت موسی علیه السلام عصایی حواله قیلوب عصا
تا انک بویی قدر دراز اولوب حتی باشنه اوروب ایکی
شق ایلدی وهلاک اولدی معنی بیت بوچوبک آنی
قدن دلکی کوریتور اما نیجه عوج بن عنق اول انک غرقیدر
یعنی انبیا واولیانک وجودی طوبوغنه دق بوآره حق
صوکیبی کوریتور اما نیجه یوزبیک عوج بن عنق کبی کافرو
منکرلری غرق وهلاک ایتمشدر * مینو کسر میم وضم نونله
ایکی معناسی واردر بری بهشت وجنتدر نظم چو مینو بهارای
شهر امیای ومکو هیچ چون وچرا * ثانی صرحه معناسنه‌در
بوکا مینا دخی دیرلر * بیت دهن انصاف چو مینا شود
درشیم دکرچه که مینا شود مینا اول لاجوردر معناسنه دخی
کلورکه قوی تخییلر یکمش یوزینه نقش ایدرلر حالا کواد ایله
مشهوردر * مشکو فتح میم وضم کاف ایله پادشاهلرک
خاص اوطه‌سی وخلوتخانه‌سی معناسنه‌در خاور اکثر ازیدر
خواستار چو زبید مشکوی ماه ان بنگار وخسرو
پرویزک مشهور کوشکیدر اصلنده بتخانه معناسنه‌در *
نظم بسته بیت شکر دوبیکه واز بت مشکوی ولعبت
کاشان * میلاو بریتها لا رایوانی نک اسمیدر
اصل معناسی شاکرد معناسنه‌در میلاوه شاکردانه معناسنه‌در

بیت

بیت بشیر کو دونه رهینش کاوست اوستاد رماکش میلاو
منو بفتح میم واون یعنی مجنب وحرکت بکن بیت شاد
برتخت سلطنت منشین بعد ازین بهر کار خصم منو ومعنی
نالمکی بیر ایدر باشو بضم شین غربال راکویند اما درسع
نهلی معنی غربال ایدوه نظم زتیر جان شکارت بلی دایم تن اعدای
تو مانند باشو * مولو بفتح میم وضم لام شاخ اهو باشد
که چوکان نوازند ومعنی حلقه آهنین باشد وبعضی گویند
ناقوس باشد باریک که زاهد ترسایان درونه دیه
زنند وحلقهای آهنین بجنبانند * مرکو بفتح میم وسکون
راء مهمله وضم کاف کنجشک باشد * مزدوردیو آنکه کار بی
منفعت کند * مستو مرادف خستو یعنی مقر ومعترف *
معکو بالکسر جاوید * مغلو عیبناک * م الاصطلاحات
مشکین جو ازخاک سیاه مریخ وکیوان بابلی درو
انکشت نیم سوخته در منقل ببین * مع الهاء * ماشطه
تو یاردجی عورته دیرلر * مجره بالفتح عبید فارسیده کهکشان
دیولو تورکیده صمان اوغریسی دیرلر انکچون صمان اوغریسی دیرلرکه
بر آدم صمان اوغورلرکن کیتدیکی یولده دوکولوب ظاهر اولور
کهکشان دخی سمانک یعنی بوینونک بیاض واردر بوله بکرزکانه
صمان اوغریسی کتمش کبی اولمشدر فلکک بر مفصیلیدرکه
یوم قیامتده انشقاق سما اندن اولور دیمشلر * مطهره فتح
میم ایله وکسر ایله وضم مهمله دخی جائزدر اهل سفر ایچینه صو قورلر
ناس غلط ایدوب مطره دیرلر * میذنه اذان اوقونه جق یردر
دیولرکه حرادمناره در * مهره بوبنجق معقول انسنه درکه اکا یلان
بوینوزی دخی دیرلر اکثر ارباب دولتک صبیانی بوینونه
التونله دوزوب اصرلوکوز دکمسون دیو کوراول قادر بابا شاهی

اثر دربوبله موثر و مظهر جانور ایلن انک فرقندن بوبلیر
کلمک باره سنی خلق ایدوب اول تبارک وجودندن اکا تیسرایله
ورنیت ویروحتی الی مقبول اتام ایدوب اول مهدی نبی
مبارک و متیمن ایلر مقنعه کسر میمله عورتلر باشلرینه اورتدکلری
چنبر در مشله فتح میم و ضمتا ایله قهر و عذاب معناسنه در
مستفنعه استغنا ان بابندن اسم فاعلدر صحت و افاقت
صاحبنه دیرلر نتیکه نقه من الارض دیرلر صحت بولسه و
نقه من سکره دیرلر یعنی برکمسه سرخوشلقدن آیلسه و افاقت
بولسه مثنوی معنی الله گفت ان سیبویه یولهون
فی الحوایج هم لدیه   علمانک لفظة اللهده اقاویل کثیره سی واردر
بعضیلر اسم علم و بعضیلر اسم صفتدر دیمشلر علم دینلرک
حجتی بودرکه بو اسم بحسب اللفظ دائما موصوف اولور هیچ صفت
واقع اولماز مثلا الله الاحد الله الصمد الله الرحمن الرحیم
دیرسن و هم صفتله وصف قیلورسک پس بو معنی علمیتنه
دلالت ایدر اما اکثر اهل التحقیق اسم صفتدر اسم علم دکلدر دیولر
نتکه حضرت شیخ صدر الدین المجاز البیانده بیورر لائق دکلدر
که حق تعالینک اسمی اولا که انک ذاتنه علم اوله شول حیثیتدن
لا یفهم منه غیر الذات زیرا حضرت ذات من حیث الاطلاق
و التجرد محکوم علیه اولمز و هیچ بر وجه ایله تعریف و توصیفه
قابل دکلدر نه اطلاق و نه تقیید و نه وحدت و نه کثرت
پس اسم علم مسماسنی ممیزدر نوعدن و جنسدن و حقیقت و
ماهیتده اولان مشارکلرندن فاذا کان کذلک حق تعالی منزه در
تحت نوعده و جنسده داخل اولمه دن و عقلی در بر احد اکا مشارک
اولوب و اول بر اصله مشابه اولمه دن پس معلومدرکه علم قائم مقام
اشارتندر و اشارت ذات حقه ممتنعدر نظم چه جای بحث لفظ او اشارت

وان شادکه

که انجا دیمکلیخ عبارت ع کسی کو دوم زند انجا خطا کرد و بعضی
کبار دخی بو اثره ذاهب اولوب دیرلرکه وضع اسمدن مراد تعریف
مسمادر فی سائر المسمیات و معرفت کنه ذات محالات
قبیلندندر و وجود غیر و سوی حقیقتده مستحیلاتدندر پس اکا
علم اولمغک فائده سی یوقدر زیرا العلم للمعلوم در و جناب ذات
ولا یحیطون به علما فحواسنجه بلنمکک معلومی دکلدر پس اکا
اسم دخی اولماز بیت شرح و بیان چه کویی نام و نشان چه جویی
آنجا که وحدت است بی نام و بی نشان است   و اسم صفتدر دینلرک
بعضیسی بو اسمی اله دن مأخوذدر دیمش اله زید الاهة ای عبد
عبادة فی الباب الثالث پس اله بمعنی مألوه اولور و بوتقدیرجه
الله معبود بالحق دیمک اولور   ایکنجی معناسی اله یأله الهاً بفتح
اللام فی الباب الرابع بمعنی حار تحیر حیرة پس اله بوتقدیرجه
متحیر معناسنه اولور پس جناب ذات معبود حقیقیده عقول
و اوهام متحیر اولدوغی ایچون لفظة اللهک اشتقاقی بوندن اولیه
و اوچنجیسی فزع معناسنه کلور الهت علی فلان دیولر ای اشتد
فزعی و جزعی علیه بوتقدیرجه مفزع معناسنه اولور اجمله نک
فریاد و فزع اولنمشی دیمکدر دوردنجیسی ثبات معناسنه کلور
الهنا بمکان کذا دیرلر ای اقمنا به پس اله بوتقدیرجه معنی
المثبت الدائم القائم دیمک اولور بشنجیسی سکوت
معناسنه کلور الهت الی فلان دیرلر ای سکنت الی فلان
دیمک اولور پس نیجه قلوب انک ذکریله مطمئن و نیجه ارواح انک
ذکریله و معرفت و فکریله ساکن اولدوغی ایچون بوندن مأخوذ
اوله آلتنجیسی التجا معناسنه اوله زیرا الهت الی زید دیرسن
ای التجأت الیه دیمکدر و دخی اله الفصیل دیرلر یعنی دوه نک
کوچکی اناسنه التجا ایلسه بوتقدیرجه اله ملجا معناسنه اولور

یعنی جمله نک صنعنه حق بری دیمک اولور لیس آلله دن همزه یی
حذف ایدوب بدلنه الف لام عوض قیلوب الله دیدیلر
پس سیبویه الهی التجا معناسنه طوتمش ایکن حضرت مولانا
قدس سره الاعلی بو محله مناسب بیورمشکه اول سیبویه الله
لفظنک معناسن دیدی مصراع ثانی سؤال مقدر جوابدر
تقدیری نه دیدی سیبویه پس بیوردیلر که یولهون ایلنجئون
فی الحوائج جمع حوایجه در یعنی التجا ایدرلر حاجتلرده هم اولوبه
بو خلق عالم اول اللهک قتنه مقرعه کسر میمله طوار اوروب
سورن چک اغاجه دیرلر مفازه صاحب جوهری دیرکه مفازه
مفاوزک واحدیدر ابن اعرابی دیرکه بیابانه مفازه تسمیه اولندی
مهلکه اولدوغیچون من فوز ای هلک یقال فاز یفوز فوزا
اذا مات اصمعی دیرکه بیابانه مفازه تسمیه اولندی تفالا بالسلامة
دکلدر یعنی بو جهان بازگونه در بر شیئی ضدیله تسمیه قیلمق بالخصوص
نعتسن بر شیئی موصوف اولمامش ایکن تفال طریقیله وجوده
کلمش شیئی کبی نام قومق عربده چوق واقع اولمشدر مثلا
محل هلاک اولان بیابانه مفازه دیمک سیاه عربه کافور نام
قومق کبیدر مستحاضه شول خاتونه دیرلر که معتاد اولان
حیضنک ایامی بعد تفکره دمنک خروجی مستمر اوله بو حالتده
صلوتی ترک ایلمز و بو دم مانع صلوة اولمز پس مع عدم
طهارتها مستحاضه نک صلوتی جائزه در و حقنده رخصت
واردر اکنک صلوتنک جائز اولمسی کندونک طاهر اولمسی
اعتباریله دکلدر بلکه رخصت شرعیه دندر قال صاحب الکفایه
الاستحاضة ان یستمر بالمرأة خروج الدم بعد ایام حیضها
المعتاد ماه اوج معناسی واردر بری سبعه سیاره دن
بر مشهور یلدزدر سماء دنیاده در ایکنجی یدیسی و بو بیتده مذکوردر

بیت کوا

اسامی سبعه سیاره

بیت کواکب مه و تیر و ناهید دان چو خورشید و بهرام و برجیس
و کیوان اسامی عربیسی ایکی بو بیتده مجموعدر بیت
قمراست و عطارد و زهره شمس و مریخ و مشتری و زحل
ماه سماء دنیا فلکنده اولور عطارد ایکنجی سما فلکنده اولور
بونلرک کبی تا زحله دک یدنجی سما فلکنده اولور و زحل
فلکنک مافوقی فلک ثوابتدر حرکت ایتمز و اکا فلک
البروج دخی دینور و فلک ثوابتک مافوقی فلک الافلاکدر که
فلک اعظم و فلک اطلس دخی دینور انده هیچ یلدز یوقدر
اوزره افلاک تسعه یه و نجوم سبعه یه بو بیت اشارت
ایتمشدر بیت پاسبان سرای قدر تواند نه فلک چار
طبع و هفت اختر فارسیده ماهک بر اسمی دخی ماهنک در
که غیر مشهوردر سکون نون و کاف فارسیله در نظم
نعالید پیش مهر روی او ماهنک کز آرزوش ماند حسن اوست
یک دانگ و بر سبیل استعاره سنجق باشنه یعنی دکرمی
تنسنه درکه کومشدن یا التوندن یا طاقدن اولور بیت
بیرش ماه زرین تو غش بنفش بوز یافته پرنیانی درفش
بوکا ماهچه دخی دیرلر ثانی عربیده شهر دیدکلریدر که سنه نک
اون ایکی حصه سندن بر حصه در و ثالثی هم آیک اونه ایکنجی
کونیدر بیت ماه رکوی برو خوب چو ماه باده لعل
مشکبوی بخواه مه بکسر میم و سکون ها ایله اولو و محترم
معناسنه در مه فتح میم و ها رسمی ایله ادات نفی در بونکله
معناسنه بتو بر شمارم همه نام شان که نه نامشان
یاد و نه کامشان مویه بالضم مویدندن اسم مصدردر
بکا و کریه معناسنه در بیت نوادری همه مویه اغاز کرد
همی برکشید از جگر باد سرد مره فتح میم و را مهمله ایله حسنا

وشمار معناسنه در مدّه بضم میم پیمانه را گویند ماه چهارم هفته
ای یا حیز ومحاق کوفته مرخشه بفتحتین وقیل بسکون دوم
نحس وشوم یعنی صفید میمون مصطبه بالفتح جایگاه عزبا
وقمارخانه وخانه مشعبدان ومسخره کان مغکده بالفتح میخانه
مشیمه بالفتح رحم مادر مباهله بالضم مجیء ایله مبطلک بیلرین
اوقودقلری یا تحبه دیلرلر ملاعنه کبی مرنج زنده درو دکرکه
رنج او میجوم تخیتای دروکری استاد ملایکه ملک جمعیدر
الوکه دن مأخوذ در رسالت معناسنه حق تعالی حضرتلری بو
مظاهر موجوداته تجلی قیلوب کندو مخلوقینه بیلوردی وبو
جمله دن ادمی کندو اسما وصفات متقابله سنه مظهر ایدوب
انی خلیفه قیلدی نتکه سوزی بعوم [illegible] بیورر واذ قال
ربك للملائكة اني جاعل في الارض خليفة یعنی
ذکر ایله یا محمد شول وقتی که سنك ربك ملائکه یه دیدی مراد جنس
ملائکه اوله ویاخود ساکنان زمین اوله تحقیقا بن ارضده
قیلیجی یم ویرادیجیم سزدن بدل سزك یرکزه ای ملکلرم
بر خلیفه که مراد حضرت ادم علیه السلامدر و خلیفه تسمیه سی
حضرت ادمه ملائکه نك خلفینه کلدوکی ایچون اولسه ویاخود
زمینده خلیفه الله درکه تنفیذ احکام الهی و تبلیغ اوامر
ربانی قیلدوغی ایچون اوله واهل تفسیر لفظ خلیفه نك فی الاصل
وجمعه اطلاقی جایزدر دیمشلر بوراده جمع مراددر زیرا مراد
حضرت ادم وانك اولادیدر قالوا اتجعل فيها من
يفسد فيها چونکه ذکر خلیفه یی ادل مخاطب اولان ملائکه
کوش ایدیجک بیلدیلرکه انلر قیلورمیس بر نوزیندن سؤال
ایلدیلرکه ارضده فساد ایدرلر فساد بوراده جمله معاصی یه
شاملدر ويسفك الدماء وقان دوکرلر بغیر حق

ونحن

ونحن نسبح بحمدك حال بوکه بز تسبیح وتبعید ایدرز سنی
نقایص امکانیه دن حامد اولدیغمز حالده ویاخود حمد ایله ملتبس
اولدیغمز حالده ونقدس لك وسنی تقدیس ایدرز شانکه
لایق اولمیان اوصافدن قال جناب حق بیوردیکه اني تحقیقا
بن ای ملکلرم اعلم عالمکه ادم بو ادمی خلق ایلمکده ما لا تعلمون
سزك بیلمدوکز شیئی دروندن مطلع وکلینه مقصودنه درس
ادل پادشاه عالم نزول کندوسنك شاهلغنه ایینه اولان صاحب
سینه یه بحدو بی غایه صفا ویردی واندنصکره انکا ظلمتدن
ضد قودی صفادن مراد بحد اولان صفای روحانی وجلای
اندرونی اولور وبونده ظلمتدن مراد ظلمات نفسانی وکدورات
جسمانی اولور واول قادر مطلق وصانع حکیم اولان حضرت حق
ایکی عالم دوزدی بری سفید وبری سیاه ادم علیه السلام
حضرتلری علم سفید کبیدرکه مظهر نور هدایتدر وابلیس علیه اللعنه
علم سیاه کبیدرکه مظهر ظلمت ضلالتدر وایکی لشکرگاه قودیلر
بری لشکرگاه ادمدرکه جمله قوای روحانیه وانوار عقلیه ایله ادم
علیه السلام حضرتلری عظیم لشکرگاه اولدی وبری دخی لشکرگاه
ابلیس گمراه درکه اول دخی کندونك توابع ولواحقیله وارواح
خبیثه ایله بر لشکرگاه قودی اولدیلر پس ادم علیه السلام مع توابعه
ابلیس لعینه وانك اعوان وانصارینه ضد اولدیلر ابلیس تلبیس
دخی جنتده ملکدن حضرت ادم علیه السلامی اخراج ایتمکه سعی
ایدوب اخر الامر انی جنت ملکندن اخراج ایلدی وبو ایکیسنك
ما بینلرنده نیجه احوال وجنك وجدال واقع اولوب خصومتلری
مشهور ومتعارف اولدی ودور ثانیده هابیل مظهر عدالت
وهدایت اولوب علم سفیدکیر اولدی وانك نوزبانیك قابیل ضدی
اولوب مظهر ظلمت وضلالت اولوب علم سیاه کیر اولدی واخر الامر

~~انی جنت ملکندن اخراج ایلدی و بو ایکیسینک بیننده~~
هابیلی قابیل قتل ایلدیکی جان اول ایکی صفدن علم عدلدن
وعلم ظلم وجوردن دور دور ظهوره کلدی یعنی هابیل ایله
قابیل کیتدکدنصکره قرناً بعد قرن هر دورده لابد نتیجه عادل
وظالم وعالم وجاهل کلوب دور ظهوره کلدی پس نمرود حضرت
ابراهیم علیه السلامک ضدی وانک خصمی اولدی و نمرود علیه
حضرت ابراهیم علیه السلامک خصمی اولوب ضدی اولدی
وخصومت قیلدی آخر الامر حق تعالی حضرتلری النشی حکم ایتدی
تا که طرفیندن مشکل حل اوله وحق باطلدن ممتاز اولوب
اهل سعادت واهل شقاوت ظاهر واشکار اوله بعده
بو خصمینک جدل وخصومتی قرناً بعد قرن حضرت موسی
علیه السلام ایله فرعون دورینه رسیدر نتیجه بیلدر حضرت
موسی علیه السلام ایله فرعون لعینک وقومینک خصومت
وجدالی حددن افزون اولوب حق تعالی بونلرک ما بیننده دریا
حکم ایتدیکی صحیح دور بعد دور بو اسلوب اوزره نتیجه قرون
واطوار کچوب حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمک
عصر شریفلرینه کلدکده سپهدار جفا اولان ابو جهل لعین
اول حضرته واصحاب کرامه عظیم جفالر وایذالر ایدوب
باخصوص سلطان انبیا علیه اتم التحایا حضرتلرندن بنجه و
بیشمار معجزات ظاهره وبینات باهره کوردی عاقبة الامر
انکاردن مسبدولتی بدرغه اسنده غلطان اولدی قزاله
بالضم وزای فارسی کوشت دندان بخایند فرود ملک وآوازه
بالفتح بلند آوازه منبرنه پایه عرش مجید موسه بالفتح
زنبور موسیجه بالضم باجیم فارسی مرغیست سپید فام جثه
قمری موینه بالضم پوستین که از قاقم وسمور وسنجاب وصوف انکاله

وکفن

وتخفیفله موینه دخی واقع اولمشدر مهرگیاه بالکسر با رای موقوف
وکاف فارسی نام کیاهیست که خاصیت وانست که هر که
با کسی باشد میان خلق محبوب وموقر ومعظم بود وصورتش وحشی
رویدبر صورت مردم بوکتا ومقابل آفتاب بود وهر که آنرا بکند
بمیرد مهرماه بالکسر وراء موقوف مدتی که آفتاب در برج
میزان مهینه بالکسر کرانمایه ومهتر وبزرکتر میره بالکسر مهتر
وخواجه ملکه کرا منجه چندین بلازه بی زبان ونهایت کام
باشد مبشنه بالکسر معلم جهودان باشد مخنده بضم میم
وکسر خای معجمه وسکون نون وفتح دال فرزند عاق وبی فرمان
ونیز خرمن وچینین را کویند ونیز بور روین وبوزرك
مکس نیز امده بیت سک بیره زن سوی خانه دوید برهنه
به اندام او در محنید مرزه بفتح میم وزای معجمه چراغدانی باشد
ونیز بمعنی موش باشد مشکدانه نام نوایی ولحنی از سی لحن باربد
نظم چو بر کفتی نوای مشکدانه ختن کشتی ز بوی مشک خانه میانه
صد کناره وانچه در میانه عقد از جواهر بزرک واقعال اغ باشد
بعاریتی واسطه العقد خوانند بیت شعر که در کهش را
بر چرخ استعانه زنید عقد لال او را که دون میانه زنید مونه
بضم میم وفتح نون خاصیت طبیعی باشد موزه بالضم چرمه
ملحمه بفتح میم وسکون لام جنک سه یرینه وجنکده کشته
اولان کسه لرک لاشه لری یاتدیغی موضعه وسایر وقعه
عظیمه اولان محلره دیرلر ومنجمین وارباب تجاربک فلان
آیده فلان اولور دیو یازدقلری احکامه دخی دیرلر ماهکانه ایلق
فرزنده بوزنه خرنی کونتاب ومعنی مکس نیز آمده مادر و
مایه هم دو اصل هر چیز وبنیاد هر چیزی ومدد دهنده میه
ایو که عرب قطی دیرلر مشغله بالفتح باغین فتنه وشور وغوغا بانک

وفریاد

م الاصطلاحات ماهی هست دریاداشته ار انکشت معشوق
تو عزباره همچو ماهی است سا عزرا بوداشته ماه دو هفته
ماه شب چهاردهم معز زلیخا پناه قالیسی مردم که بلجا دو حسست
مشکین مهره زلفین مع الف امرتشی حاجت وسیله
اتخاذ ایدیجی دیمکدر رشوت حاجته اولشدرن شیئه دیرلر
رشا اوندن رشا القدم ما یتوصل به الماء دیرلر مولی مولی
توقف وانتظار معناسنه اولور اما تعصیلر دیمکله کیمیلر
لسانندن مولی مولی دیمک سلم سلم و یاخود خلص خلص دیمک
اولور پس مثنوی شریفده دریای الوهیته مستغرق اولان
عشاقک جانی الهی سلم سلم یعنی سن بنی سالم قیل
سالم قیل ورطهٔ دنیادن کشتی وجودم خلاص قیل بوندن اوزردی
دیمک اولور مثنوی ایکی قات اولمش نسنه دیرلر و اصطلاحده
شعرلرده شعردن بر جنسدر که ایکی مصراعی بر قافیه اوزره اوله می
بالکسر افعال ثلاثیه مخصوص بر اداتدر امر و نهیه داخل اولوب
تاکید افاده ایدر و ماضی یه داخل اولورسه حکایت حال ماضی
اولور و مستقبله داخل اولورسه حالیت افاده ایدر بوندن غیری
نفی ایله فصل اولنماز الا نادرا نتکه بو بیتده مفعول ایله فصل
اولنمشدر بیت که می خار بوشد بجای حریر فرد هنگام کوشت
پستان شیر مردم ری فتح میم و کسر را ایله اهل میراث
و ترکهٔ میت در و مقام دنده ترکیبده ارته طلع حق معناسنه دخی
کلور اکثر مردم ریک دینور نتکه حضرت مولانا قدس سره الاعلی
بیورر که مثنوی از خداجو ارجمع ارز رجو ریک اخوان
از تو بماند مردم ریک عرس ابن الحجاج شعرنده چوق واقع
اولمشدر جمله دن بو دو بیت ضرا که ودر سادم طلب ایتدکده
ضراط مکسور اولوب خدمتکاری الی توس کلدکده دیدی شعر

سمعتم قط شومی وکیف قد صار فیه فنی عادر سولی بغیر شیئ
وانکسر کلر دریک مثنی نظم واذا شئت ان تنالح فاطرح بهشتک
المردریک بین الرهون و تقدم فیمن تاخر منا کبتته قدموه للسکین
مهرکان مهرکان لفظنه منسوبدر مهرکان فرس قدیمه مهر ماهک
اون التنجی کونیدر معربی مهرجان در اول کونده فریدون ضحاک
ناپاکه ظفر بولوب کوه دماوندده حبس ایتمکله اول کونی و مابعدندن
اولان بش کونی دخی بیرام ایتدیلر و التنجی کونی رام روز ایله تسمیه
ایتدیلر عربیده مهرجان دیرلر و فی المصباح المهرجان هو الیوم
السادس عشر من مهرماه وکان یوافق اول الشتاء عند اعمال
الکبیسة ثم تقدم حتی بقی فی الخریف وذلک عند نزول
الشمس اول المیزان عید اولدوغنه بناءً انوری دیمش بیت
فرخی و مبارک و میمون و سعد باد نوروز و مهرکان و بهار
و خزان تو مهرکانی اول عیده منسوب اولان نسنه در خسرو
پرویز مطربی اولان باربد اختراع ایتدوکی اوتوز لحنک
بریسیدر حالا بسته دینور نظامی کویدر نظم چو نوکردی نوای مهرکانی
ببردی هوش خلق از مهرکانی و تاریخ جلالیده مهرکان مهر ماهک
نصفی اولمغله مهرماه کبی فصل خریف ابتداسنه مخصوص
اصلا تخلف ایتمز خریف فصلنده اطلاق اولنور انوری کویدر نظم
شاخ عمر تو در بهار وجود سال و مه سبز و مهرکان معدوم
شعرادن بو بیتی دخی دیمشدر نظم احب مهرجان لان
فیه سرورا للملوک ذوی السناء و بابا للمصیر الی اوان
تفتح فیه ابواب السماء مالار ار الوده بلکن وملای نیز کویند
مجری بالکسر و نیز بالفتح ظرفیست چوبین که عطاران را
دران دارو ها دارند مرغ عیسی ازجانوری که بروز نه بیند
و در شب بیرون اید و مرغ عیسی ازان جهتش کویند که

حضرت عیسی از حق تعالی درخواست که مرغ از گل بسازم تو او را
حیات بخش فرمان شد که راست کن حضرت عیسی علیه السلام
از گل مرغ ساخت اما مقعدش فراموش کرد حضرت صمدیت
او را جان بخشید چنانکه پرید چندانی که از نظر خلق عالم غایب شد
بیفتاد و بمرد ایزد تعالی مثل از مرغی بی مقعد آفرید تا بروی
روزگار یادگار ماند از آن شپره و شبپرک و شبپاره و شباپره
نیز گویند بوی بی خفاش خوانند مشتی یعنی چندی معدود
و گروهی اندک مشک مالی بالضم با کاف موقوف نام
نوایست و لحنی مصری کلک و بمعنی شیخ نیز آمد مودی بضم
میم و کسر رای مهمله سفالیست که در کاریز از جهت جمع آب
بکار برند و آن را کنگ میگویند بهر دو کاف فارسی بیت
ز فر دولت او چشمه روان گردد بسنگلاخ درون گنگ میانه
و بنی موری بعضی نجار ایدنه استماع اولندی که بو معنادن ماعدا
موری اوجاق دخی اولور فی التحقیقه سلسلة الذهب ملا جامی
بو بیتنده اول معنا فهم اولنور بیت زنگی روی چنه در دوزخ
بنیء همچو موری مطبخ مومیائی با سیوم موقوف دوائیست
که چون استخوان کسی بشکند بخورانند درویش آن جوش شود و التیام
پذیرد و آن بر دو نوعست یکی کانی دوم فرنگی که آن عملی مشهور
و ترکیب آن چنانست که بچه سرخ روی و موی بحاصل
میکنند و می‌پرورند چون سی سال عمرش در رسید مشغول
کنند و بی سنگلیش راست میکنانند و از آن شهد پر میکنند
و آن مرد را میان آن بدارند و آن کندو را مهر میکنند تا صد
و بیست سال سر مهر میدارند بعد گشایند هر چه از آن
شهد و آن مرد مانده آن همه مومیا می‌شود و این مومیائی را
از کانی بغایت مفیدتر میشود و این مومیا بدین ولایت کمتر میرسد

منجی جبه و پوشش درویش که هر آینه منجی نیز گویند ماری بکسر راء
گشته و هلاک شده ماسی بکسر سین مهمله یعنی بی باک
منبلی بنون و با تازی بوزن صندلی بمعنی بد اعتقاد مهری
بالکسر اسمی از اسامی جنگ که نوازند و مهر مستی از اقبالی
مشکوی بالضم نام کوشک شیرین و بتخانه است و کوشک
مطلق و نام حرمخانه پادشاهان میم مفتوح نیز مار افسای
افسونگر مار را گیرد و مطیع خود کند مرتدی باب افتعالدن
اسم فاعل اولمق اوزره ردا اوبنجی معناسنه اولور مارمنجوری یعنی
غم و اندوه منجوری مستعمل گویند بیت لعل روان ز جام زر نوش
و غم جهان مخور زین فلک زمردین که هر چه مارمنجوری ملتبسی
التباس ایدیجی یعنی لباس و کسوه گیجی معناسنه در مری بالکسر
استهزا کردن مقتفی پیرو مدی بالفتح پایان کار معتنی
رنج کشنده و تیمار دارنده ملتوی پیچیده منزوی بالضم
ریزه ریزه شده ملی بالفتح کریم منی بالضم آرزو منقضی
بالضم بسر آمده خاتمة الاصطلاحات مرقعدار ابلیسی یعنی نایب
و خلیفه ابلیس در فسق و فجور مهرهای سیمابی ستاره گان
مرغ آتشی روح مشتی آتشی گروهی ظالم و دیو مردم و آتش
پرست مشعله خاوری آفتاب تم باب النون
مع الالف ناخدا با ذال معجمه جهاز و صاحب کشتی و
ملاح و مهتر ملاحان نانوا خباز نان پز اتمکجی
نما بالفتح افزونی و بالیدن ناشتا شین معجمه موقوف
گرسنه که از بامداد باز چیزی نخورده باشد ناکیسا نون
مفتوح و کاف مکسور نام مطربی از مطربان خسرو شیرین
نیوشا نون مکسور شنونده نیا بفتح النون جد و دده معناسنه
از طرف والدین بیت بنیره که جنگ آورد با نیا هم از ابلهی باشد

وکیمیاء نوا بالفتح ذیوادر باشد مغرد که در پیش حضرکشند
بیت صف دشمن ترانه الستد پیش کو همه اهنین ترا باشد
نغمهٔ عنقا نام نوا بیت ولحنی وانوا عنقا نیز کویند
نکیسا بالکسر باکاف فارسی نام مغنی خسرو که در روزکار خویش
مانند نداشت وسرود خسرو وانی وضع اوست نابوا
بی فراغت وسامان همه انوری کوید بیت بوم نقاش نقشا
در شجرت متواری بوم فراش صبا در حمیت نابوا ندی
بفتح النون والمد مطر وبلل ودخی جی به دیولر نهی بالضم
نهیه نک جمیدر نهیه عقله دیرلر صاحبینه منهیا تدن
نهی اتیلد وکیجون نوا بالفتح بر قاج معناسی واردر بری سیاه
وعسکر معناسنه در وکورهن معناسنه در بیت بوم
درستی برسم نوا وکونه شود کار رابی نوا یعنی بی انتظام رو
نوای اول رهن معناسنه در بیت ان رفتن وامدنهٔ کجا باشد
کاری بنوا جیبی نواشد ونغماتدن بر نغمه نک اسمیدر نغمهٔ
صفاهان که اصول اربعه نک بر سیدر ایکی نوعی واردر
بری نوا وبری حسینیدر ومطلق نغمه واهنک معناسنه
کلور وبر نوع سازاسمیدر که حالا بوالت متروکدر خواجه
حافظ بیورر بیت تا مطربان زشوق منت اگهی دهند
قول وغزل بساز ونوا میفرستمت ولعدو فراق معناسنه
کلور مثنوی نقل نتوان کرد مر اعراض لیک از
جوهر برند اعراض را قال صاحب المواقف ان العرض لاینتقل
من محل لان الانتقال انما یتصور فی الحیز والعرض لیس
بمتحیز پس اتفاق علماء متکلمین بونک اوزرینه اولدیسه
اولشاه علم دخی دیدیکه نقل اتمکه قادر اولمز بر یکسه بر محلدن
تحقیقا اعراضی لکن اولقدر وارکه جوهردن مرضلری کیدررلر

مطلب تعبیر اعراض

مثلا

مثلا مرض عرضدر وجسم جوهردر جسمدن امراضی کیدررلر
وازاله ایدررلر کذلک جان جوهرندن اعمال قبیحه یی محو وازاله
ایدوب جان جوهرینی اصلاح ایلرلر جوهردن مراد روحدر
اعراضدن مراد اعمال قبیحه در پس اعمال صالحه نک اثاری
صفای درون وروشنایی جاندر واعمال قبیحه نک
اثاری قسوت قلب وکدورت روحدر اما بو جوهر منتقل
ومتبدل اولور نتکه بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر
مثنوی تا مبدل کشت جوهر زین عرض چون زپرهیزی که
زایل شد مرض تاکه جان جوهری بو عرضدن مبدل اولدی
یعنی جان جوهری بو عرض قبیحه دن که مراد اندن اخلاق ردیه
وصفت ذمیمه در زایل اولدقده صحت وسلامته مبدل
اوله مثلا بر پرهیز کبی دن مرض زایل اولدی وباخود معنی بان
کیم مبدل اولدی جوهر جسم مثلا سقامدن صحته بو عرضدن
که مراد مرض اولور شول بر پرهیز کبیدن که مرض زایل اولدی
یعنی جوهر جسم سقامدن صحته دوندی پس عند المحققین
من الصوفیه والاشاعره عرضک تعریفی العرض لا یبقی
زمانین در وجوهرک تعریفی ما یبقی زمانین او ازمنة
کثیرة در بونلر تعریفی اوزره عرض جوهر اولمق وجوهر عرض
اولمق ممکن اولور نتکه بو بیت شریف بو معنایی تایید
قیلور مثنوی کشت پرهیز عرض جوهر بجهد شد دهان
تلخ از پرهیز شهد عرض کبی اولان پرهیز جهد وسعیله
جوهر اولدی یعنی دهان مثلا پرهیز عرض قسمندندر پس
عرضدن اولان پرهیز جهد ایله جوهر صحت وسلامت اولدی
مثلا دهان تلخ اولمسی عرضدر کذلک پرهیز دخی واغز طتلو

اولمق بونلرده سنبله جوهردر زیرا آجلیق ویوبهنز آنکی زمان
باقی اولمیوب زائل اولدی ودهان طتلو اولمق ازمان کثیره ده
باقی قالدی بو تقدیر اوزره دهان تلخ بو پرهیزدن شهد اولدی
وعرض زائل اولوب جوهر حاصل اولدی لیس عرضدن مراد جوهر
حاصل اولوب وعرض فانی وزائل اولدوغیدر بو نتیجه امثال
دخی ایراد ایدرلر تا که فهمی آسان اوله . مثنوی از زراعت
خاکها شد سنبله داروی موکرد موراسلسله
مثلا زراعتدن خاکلر سنبله اولدی موبه دارو علاج مویی
متسلسل ایلدی . یعنی خاکی زراعت ایلمک عرض اولدی
که لایبقی زمانین در وسنبله اولمق جوهردر که اول ازمنه
کثیره ده باقی قالدی وزراعتدن مقصود ونتیجه بو اولور .
کذلک داروی موی انبات وتسلسل شعر ایچون عرضدر
وشوکت بتمسی ومتسلسل اولمسی جوهردر . مثال اخر
اسب واشتری جفت ایلمک عرضدر جوهر کبی اولان
کره نک طوغمسی عرضدر یعنی ات ودوه نی کندی جنسیله
جفت ایلمک عرض اولورکه لایبقی زمانین قبیلندندر . وبو
عرضدن مقصود کره نک طوغمسیدرکه اول نتیجه وجوهردر .
نافقا جه یربوعه دیرلر یربوع یرفاره سنه دیرلرکه اولورکه
نافقا یربوع معناسنه ده استعمال اولنور . نان ربا ضعف
ترکیبدر یعنی مفلس دیمکدر مع الباء ناب
خالص وبی عیب اولمق ودخی معنی دندان بزرگ شتر وفیل
وخوک عربیت ودراوات یعنی کوکه برکفل اسب
ازفربهی نیز آمده نشیب هبوط وانش معناسنه مقابل فراز در
نکوهیب بالضم ازراه بازگشتن نهیب خوف قورقو معناسنه در

ناف شب

ناف شب نیم شب نزه آب یعنی موج آب وانوا آنجیز وخیزاب
وکوهه آب نیز گویند نوشاب آب حیات وآب شیرین نجیب
زیرک وبزرگ نیلاب آب رنگ نیل وآب نیل نان واب
غدا معناسنه استعمال اولنور نکوص عقب حیله ومکر ایله تمهیددن
عبارتدر نته که حق تعالی سوره انفالده بیورر فلما تراءت
الفئتان نکص علی عقبیه ایت کریمه سی اوزره جمله قریش
ابوسفیانک کاروانی حفظیچون عسکر جمع ایدوب مکه دن
طیشره کلوب مکه قریب بو موضعه نزول ایلدیلر ومقدم
ایشتمشلر ایدی که اصحاب کرام کاروانی غارت ایچین بدرده
حاضر اولمشلردر بو سببدن خاطرلری پریشان ایدی خبره
مترقب ایدیلر ناکهانی ابوسفیاندن خبر کلدیکه کاروانلر
یچوب کتدی خوف ایتمیوب کیرو دونکز ابوجهل لعین دونمدی
واروب انده بر قاچ کون ذوق ایلرم دیدی . محصل قریشک
بدر طرفنه عزیمتی مقرر اولدی بنی کنانه دن خوف ایدیلرکه
بو زمان ما بینلرنده مقاتله واقع اولمش ایدی لاجرم هنوز
عداوتلری وار ایدی بو سببدن مکیه کتمکی معقول کوردیلر
ناکهانی ابلیس لعین سراقه بن مالک کنانه نک شکلنه
تمثل ایدوب بوز سوار ایله کلدیلر جمیعا شیاطین ایدیلر
وقریشه دیدیلرکه سزده مکه مقابله یه قادر دکلدر وبن
دخی سزه بنی کنانه دن معاونته کلدم لیس عسکر مقابل
اولدقده جنود ملائکه کثیره نازل اولوب طوردیلر ابلیس
بونلری کوردکده قبیله سیله قراری فراره تبدیل ایلدی مثنوی
آن جنود ظلم تو ها صف زده گشت طاق او ز بیم آتشکده
شیطان عسکرک کورمدکلری جنود ملائکه یی صف اوزره کوردی

انک جانی خوفندن آتشکن اولدی یعنی حرارت و نورشله
دولدی و قراری فرار ایله تبدیل ایتدی • من الاصطلاحات ناخن افکنت
آتش و ناخن شاهد و ناخن باپی و حیکی • مع التاناد اشت
نالایق و نا شایان و لاابالی و بی وقار ناکرفت ناکهان
و نا مواضع و بکانکی • نشاخت بالفتح ارشاند یعنی
اجلاس ناکرده نشکفت بکسر شین معجمه نه عجب • نهفت
نهفتقدنه ماضی و اسم مصدر در کوملکی و پنهان ایتمک معناسنه در
کولد و پوشیدن معناسنه در کلور و حرمسرای معناسنه در کلور بیت
کنون دختران نو جفت و نید بارام اندر نهفته و نید نقش لبست
یعنی افرید و تصویر کرد و تصور و تخیل • نوشت بفتح نون و واو
یعنی فرو پیچیده بیت چو زلف بتان جعد منجوق یاد کهی در
نوشت و کهی در کشاد ناخوست بضم خا و سکون واو و
سین مهمله یعنی بپای کوفته باشد نیست بکسر نون و
سکون سین مهمله یعنی خویشتن باشد نفحات حا مهمله ایله نفحه نک
جمعیدر یعنی طیب رایحه لر دیمکدر نعل را در آتش انداخت ضرب
امثالدندر عجم سحر ایدوب بنی بیقرار ایتدی دیمک یرنده ضرب
ایدرلر نتکه سلمان کوید بیت بیقرار از دست اسپان
سنک کوبی یار را باد پایان نعل اکر دنید در آتش مکر علم نارنجانده
مسطوردر که محبوبی بر نوع قرار ایتسه و یا بر محبوب سرکش اولسه
انک اسمنی استعمال اولنماق بر جدید نعله یازوب آتشه
قورلر و غرائمه مشغول اولورلر در حال اول عبد ابق عودت
قیلور و محبوب سرکش مطیع و مسخر اولور پس نعلی آتشه قومق
بر نکه جذب و تسخیر ایتمکدن کنایه اولور ذکر ملزوم اراده
لازم قبیلندندر نیرنجات نیرنجک جمعیدر نیرنج نیرنکدن معربدر
نیرنک حیله و مکر و نقاش رنکلرینه دخی نیرنک علم نیرنجات

حیله لر علمی و یا خود رسملر علمی دینیه دخی جایزدر و اوشعبده علمیدر
اما اکثر نسخه لرده نارنجات یازلمشدر نارنجات استعمالی حسبیله
مشهور اولمشدر اما اصلنده نیرنجاتدر نارنجات یازانلر غلط
مشهوری اولی کوزلردر • نصفت انصاف و عدالته دیرلر
نهمت فتح نونله نهمت تناولنه اولان حرصه دیرلر • نکفت
فتح کاف عربیله یازیلادی دیمکدر کفتن لفظندن مشتقدر کفتن
یازلمقدر نضارت طراوت و بهجت و لطافته دیرلر و لطیف
و احسن دیمک هم جایزدر و القوتلو معناسنه دخی استعمال اولنور
مثنوی نفس کل را ابن عظیمی و شناخت که خدا اورا
ز عقل اخراج ساخت نفس کل عرش اعظمه دیرلر
جمیع نفوسی محیط اولدوغی اعتباریله و بو نفس کلک
عقلنه عقل ثانی دیرلر که انکله کندونک صانعنی و دخی
کندونک نفسنی و دخی غیر ممکنات و مصنوعاتک وجودینی
اکلیوب بیلور و انک جرمی بو مرتبه عظیمدر که اندن اعظم
بر جرم یوقدر و عقل انک عظم شانینی ادراک ایتمکه
قادر دکلدر مکر که کندونک عقلی و دخی عقل اول ادراک
ایلیه بو مرتبه عظم شان ایله و شناخت بی پایان ایله
بیله صانع قدیم انی عقلدن اخراج قیلدی و عقل
واسطه سیله ظهوره کتوردی و عرش اعظمی حق تعالی حضرتلری
عقلدن نتیجه اخراج ایلدی و اول عرش مجید عقل ایله نتیجه ظهوره
کلدی دیو سنک الله تبارک و تعالی حضرتلری اول ما خلق
الله العقل موجبنجه ابتدا عقل اولی خلق ایدوب و بو عقل
اول اسامی کثیره ایله مسمی بو نور مدرکدر و جوهر قائم بالذاتدر
که دائما موجد ایله قائم و انک نور ذاتی و تجلی صفاتیله
دائمدر درة البیضا و علة اولی و قلم اعلی دیدکلری بودر که

ماعدادخی بعضی اسما ایله تسمیه قیلدقلری بو ذکر اولنان
حقیقتدر و بو عقل اوله اوچ وجه اعتبار اولنور و بو وجه
خالقنی ادراک ایدوب انک جمال و جلالنی مشاهده قیلدیغی
جانبیدر و بو جانب وجوبی و کمال شرفیتی جانبیدر
بو شریف اولان جانبندن بر نور شریف اقتضا ایدر حق تعالی
حضرتلری اول نور شریفی عقل اولک بو شریف اولان
جانبندن ظهوره کتوردی که اکا عقل ثانی دیرلر که عرش
اعظمک عقل مدبریدر شول جهتدن که کندی ذاتنی
ادراک ایلر اندن نفسی کبی بر آخر نفس حاصل اولور که
اکا نفس کلی دیرلر که عرشک نفسیدر شول جهتدن که
مخلوقیت و امکانیتی ادراک ایلر و بو وجه ادنی دن
جرم فلک اطلس حاصل اولور پس عقل ثانیدن دخی بو اوچ
اعتبار اوزره عقل ثالث و نفس کرسی ظاهر اولور
عقول عشره و اجرام فلکیه ظاهر اولمشدر و حق تعالی حضرتلری
نوربرک جمله‌سنی عقل اولدن اخراج قیلمشدر هیاکل شرحنده
مفصل و مسطوردر نجدت بالفتح بزرکی و دلیر شدن
نخله بالفتح عطا ناسوت بشریت نخوت بالفتح
بزرکی و کودن کشی کردن ناشطات از فرشتکان که
جان مومنان ستانند نرمی و برفق و مدارا من الاصطلاحات
نافه شب نیم رخت از شب کوتاه شد نیم دست مسند خرد
نهادم صد انکشت از صد عیب کردم و صد خطا کرفته نان و نمکدانه
شکست از خوانخوارکی ورزید نافه مشک یافت یعنی آوازه بلند
یافت و مشهور شد مع الثاء نفث بالفتح اوفورمک مع الجیم
نشکنج کسر نون ایله چیمدک معناسنه در که طرناغله برکسه‌نک
اتنی طوتمقدر نشکنجیدن اسم مصدردر و انرانیلک و نجل نیز کویند

٥ نمج بالفتح و جیم کارنم یعنی رطوبت و تری نج بالفتح اندوه
دهان باشد نسنج بالفتح بافتن جامه نیم تاج نوعی از کلاه ملوک
مع الحاء نصح بالضم نفس خلوصه دیرلر و نصیحت شول
کلمه در که غیره خیر مراد ایلمه‌یی متضمن اوله بو حدیث شریفی
امام مسلم تمیم داری دن اسانید صحیحه ایله روایت بیورر
قال النبی صلی الله علیه وسلم الدین النصیحة الدین النصیحة
الدین النصیحة پس معنی خلوصدر و اراده خیردر مع الخاء
نسخ بالفتح تبدیل صفت و تبدیل حکم ایتمک و نقل ایتمک
و ازاله ایتمک و تغییر ایتمک یقال نسخت صفته ای ابدلت
صفته الی صفة اخری و نسخ الکتاب ای نقلها نسخة الی
نسخة اخری و نسخت الشمس ظله و الشیب الشباب دیرلر
ازاله معناسن ویررلر و نسخت الریح آثار الدیار دیرلر تغییر نها
معناسن ویررلر نخ بالفتح بش معناسی وار در بری چیره و قصف
معناسنه در نظم کشیدند بو هفت فرسنگ نخ بجنبیدن اشکر
چو مور و ملخ ثانی قالیچه و او دوشمه‌سی معناسنه در ثالث
علم و سنجاقدر اصلان بو باجی ایبیدر که رنکارنک بولور اوزرنه
سر رکو باد تحریک ایتدکجه الوان مختلفه کورینور نظم زلکه تا بکه بد
کشد نوبخ نیغه طاغدن طاغه الوان مختلفه سنجاقلر اچدیلر
بو باجی ایبینه بکزر که کویا کونش نورلو او زرینه سرلمش اوله رابع تار
ریسمان و حریر و کتان و تلی معناسنه در خامس بو و شیطان
معناسنه در بیت از نخشبی مدار طمع در جهان کرم نخ نام دیو
باشد و شب تیره کی و غمم من الاصطلاحات نقش نخ از طلح
مع الدال نوند بالفتح بور غنم طوار معناسنه در انه مخصوص
دکلدر بیت سمند نوند نقش معبر اندکرم برو بیعی اوین خواند
کرم مجازا اولاق و واسطه معناسنه کلور نظم بشناس که

نوندی فورستای نوذرک زال بدو گفت رومیچو باد شمال
دابوان رکیس بر طاق عذر انشکلنی یوزین اوزرینه ایدی
تیز فهم و ادراک معناسنه درکلور **بیت** بشناس مردست
او بدانش فرهنگ وخرد ارزد نونن **نبرد** بالفتح جنگ
وحرب معناسنه در **نورد** الی معناسی واردر بوری جنگ
معناسنه در اصلی نبرد در ثانی جولجه نک بوری طوقوزنجه
اوزرینه صاردوغی اغاجدر **نظم** از نورد سخن نسج چند وز
رصدگاه فضل زیج چند ثالث قماش طوبی معناسنه
درکه طوقندقدن صکره بوکلمش وطی اولمش اوله نظامی گوید
نظم نورد ملوکانه بیش از شمار شتر بار زرینه بیش از هزار
یا کلر جماشه مخصوص دکلدر هر نسنه نک که بوکلمش اوله
اکا دخی نورد طومار مکتوب کبی میر خسرو گوید **بیت** زان
دلوله جوی دمی بعاشوره بکشاد نورد نامه راز خود رابع طرز
اسلوب معناسنه در بو معنای ثانیدن مأخوذدر خامس الکی
ومقابل معناسنه در نورد نوردیدن مأخوذدر نوردیدن
دورلمک وطی ایتمک معناسنه در کوک حسی ایچاسونه کوک
اخ نفسکه ذکر اولندی کوک معنی ال اسفنطی مکان کبی
که قطع مسافه دن عبارتدر ابن الفرجک بو بیتنده اولدر
بیت جهانگشای ودروداغ کامکار زنه زمین نورد و
تخم نیکنامی کار وشیخ سعدینک بو بیتنده وصف در **نظم**
من وچند سیاح صحرا نورد بو فقتند قاصد بدرگاه مرد
ناورد بو دخی جنگ وحرب معناسنه در الفنی حذف
ایدوب نورد دخی دیرلر جنگ آوردو پرخاش وپیکار ورزم
و پرخاش وکارزار و نبرد و نورد مترادف اینتند عربی
وغا دیرلر و معنی جنتا دخی ایدر **الغد** بالکسر مع التشدید

شبه ونظیر

شبه ونظیر معناسنه درکه جمعی انداد کلور **نوذ** معروف براوه بوندر
واغاج اوزری معناسنه درکلور فارسیده تنه درخت دخی دیور
نظم زخالی که خون سیاوش بخورد بابر اندر آمد یکی سبز نوذ
نگارید بر برگها چهر اوی همی بوی مشک آید از مهر اوی بدی
مه لبسامان بهاران بدی پرستشکر سوکواران بدی یعنی
سیاوش قانی ریخته اولان یردن بر تاز وبیلن بلند درخت
پیدا اولوب یپراقلری اوزره سیاوشک چهرهسی مصور ایدی و
مشک ورایحهسی کبی رایحهسی وار ایدی قیش فصلنده یپراقلری
صولمیوب بهار فصلنده اولدیغی کبی سبز وشاداب ایدی
مصیبتزده لره زیارتگاه اولمشیدی **نژند** بالکسر وقیل
بالضم زاء فارسی غمناک وفرومانده ومعنی نژند در باشد
انوری گوید **بیت** اخر این اختران بیمعنی چند بخت مرا نژند کنند
وضد بلند ویرشان ومتغیر الحال معناسنه در کوک حزن و
اندوه ماسوغه **نظم** بگویش که دلرا بمن در مبند مشو چاو دانه
رکم نژند کوک غضب ایله اولسون **نظم** فرو دوش جنین پاسخ
اوردباز که تندی بدیدی نژندی مساز کوک الحلق و
بیعلک ایله اولسون **نظم** چه جوبی ازین تیره خاک نژند که
هم باز کرداندت مستمند **نژاد** بالکسر بازاء فارسی اصل
نسب معناسنه نژادها نسبتله اصیل معناسنه در **هم**
ناهید اناهید دخی دیور سبعه سیاره دن بر یلدوز درکه
سماء ثالثه ده در اولور زهره دیرلر **نظم** زبهرام وناهید و کیوان
وتخت چه چاره کنم چون مرانیست بخت زهرهنک فارسیده
ایکی اسمی واردر بری بیدخت در علی وزن می بخت ویری دخی
بیلغنت درکسر باء عربی وضم لام ایله **نوید** بالفتح مژده وبشارت
وامید معناسنه نویدن اسم مصدر در فعل ماضی دخی کلور

نویدن یکی اولمق جدّت معناسنه و نواله و بریمک معناسنه دخی
کلور و اضطراب و نوحه ایتمک و حرکت و تلوزیدن معناسنه
دخی کلور بیت چو در دشت هیجا بهار کو دود دل شیر از
هیبت او نود نوید صفت مشبهه دخی کلور نفرید تفرید
دن فعل ماضیدر لعن و طعن ایلدی معناسنه کلور نهاد اصل و
بنیاد دیدیلر که ترکیب و بنیه دینور جبلّی و خلقی معناسنه
و نهادن دن فعل ماضی و اسم مصدردر که قومق معناسنه‌در
نامزد مسمّی و معیّن و نشان اولنمش دیمکدر نمید نومید دن مخففدر
ناامید کبی نابودمند مفلس و فقیر نارکند باراء مهمله
موقوف و کاف مفتوح دهی را کویند که در آن درختان انار
بسیار باشد یعنی ناری کویی نشید سرود و شور و طلب
معناسنه‌در نقش زیاد بمعنی اسمی بلا مسمّی و آنچه قابل
دیدن نبود نقش نه بشغند یعنی در حیز وجود نیاورند
نکرنبود و نکرزد با کاف فارسی چاره نباشد نهازد و
نهازید هر دو بزاء معجمه نرسید نیرومند توانا و قوی
نوبراورد آلمک لم نتنی الدراقی طاتدی دیمکدر طالب کوید
بیت خراب باده بی رنگ و عطر عشق شوم که مست نشئه
اونوبر خمار نکرد نمکسود یعنی کباب قدید نهی درنورد
یعنی بی نام و نشان کبی و نیز بمعنی در سوراخ نهی نانود
باکلسر نزدیک نکوهید بفتح نون و ها و ضم کاف
عیب کند و سرزنش کند نکوهید عیب و سرزنش کرد
نارد بفتح را نیارد و نتواند ناجود بجیم عربی بوزن نابود
کاسه بزرگی اوند شراب باشد ناوسید باسین
مهمله ضعیف ترکیب و لاغر اما حرکتش ظاهر نشد نارود و دود
نارودن مراد عفت و شهوت و دودن مراد کثافت و کدورت [illegible]

نفاد

نفاد دوکنمک و فانی اولمغه دیرلر بونده انسانک ازادی و قدرتی
دوکنمسندن عبارت اولور نامن الاصطلاحات نام زمین از
شکم افتاده بود از زمین چنان معدوم کشتی که نسیاً منسیاً
شد نام او نبشتم الجد بتجرید ای لختته دوم که تخته تجرید است
نبشتم مع الواو نادور نی پستان نوبر اوردی ناهار
کاهش و کداختن و کرسنه که از بامداد چیزی نخورده باشد و ناشتا
معناسنه دخی کلور که صباحدن طعام اکل اولنمش اوله نهار صغرالق
دیدکلری از طعامدر که انکله افطار اولنور ناهار لفظنه منسوبدر
حذف الفله نهار لفظنه منسوب دکلدر زیرا نهار نقصان و اکسلمک
دیولر اسم مصدردر و نهاریدن دن امر و اسم مصدر دخی کلور نهاریدن
قورقمق و ترسیدن معناسنه‌در بیت رخ مریخ زرد از هیبت
کوی مکر از انتقام شه نهارند نمکدار ملیح صورت نشتر
بفتح نون و شین معجمه درخت نار و بکسر نون نشتر حجام نوبر
نوبرامده و میوه نورسیده و نوبرنده و نوبر بمعنی فاعل و امر
و جوان و عورتی که بستایش اغاز نموده ارشده باشد نوذر
بالفتح پادشاهی که بعد از منوچهر والی ملک شد آخر الامر بدست
افراسیاب پادشاه ترکستان کرفتار شد و کشته کشت
نهار فتح نونله بسیار معناسنه‌در و بزرک و عظیم معناسنه دخی
کلور نخجیر شکار و آو معناسنه‌در نخجیران جمعیدر نوبهار بلخ
بر اتشکده اسمیدر که انواع زیب و آرایش ایله مزیّن و مجوس
قبله کاهی ایدی بهار دخی دینور بهارک دورت معناسی دخی
واردر بری فصل ربیع معناسنه و بری بتخانه اسمیدر نتکه خوارزمی
مفاتیح العلومده دیمشدر البهار اصنام الهند و الفرخار
بیت اصنام الصین و البد هو الصنم الاکبر الذی یحجّونه و یسمّونه
کل صنم بداً شمس فخری ایلکی معنایه کلوردیمش بیت رسید موسم

نوروز كه نسيم بهار شود بساتين آراسته بستان بهار •
ثالث بو جزيره اسميدر • رابع بر حصاری چجكدر كه اكا كاو چشم
دخی دیرلر • نوش آذر بر آتشكده اسميدر • ناكزير لابد و لازم
و ناچار معناسنه در • نوادر نادره نك جمعيدر نادره اصلنده
قليله معناسنه در صكره عزيز الوجود اولان شيلره استعمال
اولندی مقالات نوادر ديمك عزيز الوجود اولان مقالات
عجيبه ديمكدر • نمر بالفتح قپلان • نهاد طوری قوشنك
ياوروسنه ديرلر و مطلق ياورو معناسنه دخی استعمال
ايدرلر • نيم كور كورمه‌سی ضعيف اولان كمسه‌يه ديرلر • ناكوار
سكيجی و هضم اولنمجی معناسنه در • نكير فعل نكر و هه ديرلر
كاهی عقاب و سياست معناسی مراد اولنور • نقير اصلنده
خرما چكردكنك اوزرنده اولان نقره‌يه ديرلر كما قال النقير
النقرة التی فی ظهر النواة كاهی قليل معناسی مراد اولنور و نقير
و قطمير كلمه‌لری قليل و حقير ديمك معنالرنده استعمال اولنور
نور بالضم لغتده شمس و قمر و نجوم و آتشدن و نور امثالی ذوات
مضيئه‌دن ارضه واقع اولان كيفيته ديرلر ارباب تحقيق
بيورديلر كه اصل نور حقيقی ذات حقدر و غيری نسبی ظلمت محض
و عدم مطلقدر زيرا نور اسماء ذاتيه‌دندر ليس غيره نور اطلاقی
علی طريق المجازدر اكر دينلسه شهود ايله نظر اولنسه كلی
ما سوی الله ظلمت محضه‌در زيرا ما سوی من حيث هو هو عدم
محضدر نتكه رسول اكرم صلی الله عليه و سلم حضرتلری بيورر:
ان الله خلق الخلق فی ظلمة ثم رش عليه من نوره ای فی عدم
و بر حديثده دخی حضرت سلطان انبيادن صلی الله عليه و سلم
بر اعرابی سؤال ايلدی كه يا رسول الله بم عرفت الله
بيورديلر عرفت الاشيا بالله پس بوندن معلوم اولور كه

مطلب تعريف نور

حقيقتده

حقيقتده نور اودر و جميع اشيا انكله مظهر و مبصردر •
نتكه گلشن رازده بيورمشلر نظم همه عالم بنور اوست پيدا
كجا او گردد از عالم هويدا • زهی نادان كه او خورشيد تابان •
بنور شمع جويد در بيابان • نور لغتده تدبير معناسنه در كلور
اهل تفسير الله نور السموات والارض آيتنده تحقيق المقدر
كما قال البيضاوی رحمه الله قولهم للرئيس الفائق فی التدبير
نور القوم لانهم يهتدون به • نسر بكسر النون و فتح السين
سايبانی باشد كه بر سر كوه از چوب و خاشاك سازند • بيت
همه در باب اغتاب ستم سازد از عدل تو هميشه نسر • نزار
بكسر نون بمعنی لاغر باشد بيت • تا بود مرغزار جاه تو سبز •
اهل خلق كی نزار شود • نوار رشته پهن باشد كه بر خيمه دوزند
نجار بفتح نون و جيم تازه نورسته بهار غنچه باشد يعنی گلكونه
كذا فی التحفة • نزغار بفتح نون و سكون زاء فارسی با غين معجمه
بانك و نعره باشد • ناقور عبيد نای بزرك • ناچار
مثله • ناموس همان نام آور • نخير تكلم با زاء معجمه نيز • نفته
مصدور درد سينه • نواله بو يعنی كارد • نهور بها نور
بلور بغضب در كسی نگريستن باشد • نام بردار بر ازنده
نام و آوازه مشهور كنند • نام بغنم با نيز • نخريد بالكسر بوزك
مسكين عالم بالا مور اولان كشی فی الاصطلاح • نقشهای
قندهار صورتهای خوب • نيلی دوائر افلاك • نكته
بوكارتو بافارسی سخن باريك و دلپذير • نقطه روشنكر
بوكار بركار قطب و قيل مركز فلك و قيل رسول اكرم صلی الله
عليه و سلم • نوزام كان خاطر مصنفات و منشئات
نيزه تكف و بوهنه تكر اشارتدر بافنابيت • مع الواء
نخيز فتح نون و كسر خا معجمه ايله بوصوو كلين معناسنه در

نوژ بالضم صنوبر ونه مخففدر ناژ زاء فارسیله چام اغاجیدر
که عربیده صنوبر و بونه نوژ و اوایله دخی لغتدر بیت زاب دولت
او سرفراز همچو سرو • بباغ فطرت سر سبز باد همچو نوژ • نهجیر
بفتح نون و سکون ها و کسر جیم بوزنه بوخیز نجیدن باشد
نیمروز ولایت سیستان باشد ونیز نام نوایی ولحنی باشد
نظامی کوید بیت چوکفتی نیمروز مجلس افروز خرد بیخود بدی تا
نیمه روز • نغز بالفتح چیزی نیکو وبدیع که دیدنش بچشم
خوش اید وشهر بیت نو دیک کشمیر نشیمن حکام ان •
نهاز بالفتح کوسپندی که پیشرو کله باشد وباستعاره بر
پیشروان وپیشوایان قوم اطلاق کنند م الاصطلاحات
نوعروسان نوروز درختان کوشکفته ونهال کل
مع الشین نقرس بر مرضدر که اکثر اکابر واغنیانک
ایاقلرنده پیدا اولور وانک سببی رقاب ناسه بعد قلرندن
اولور بر مرض انلره مخصوص اولدیغی دیمشلر • نعاس بالضم
اویقو که اویخونک اولنه دیرلر اول النوم معناسنه یقال
نعس نعسة فهو ناعس • نعوس بالفتح ایم اغنجی وشول
دوه که سودی چوق اوله • نکس والمنکوس باشی اشغه
ایلمک ومنه نکس رأسه وکنیت ناکس والولد المنکوس
ای یخرج رجلاه قبل رأسه • نخاس خناس وزننده اسیر
صاتیجی ودلاله دیرلر • ناکس نکسدن بذر اسم فاعلدر باشی
اشاغی ایدوب سطور معنه دیرلر • نسناس علماجوق
قیل وقال ایلمشلردر بعضیلر نسناس یاجوج وماجوجدر
دیمشلر وبعضیلر دخی صورت ناسده برنوع خلقدر بعضی
انلره مشابه وبو نسنی ایله مخالفدر دیمشلر وبنی ادم کبی
دیمشلر وبعضیلر دخی ادمدر دیمشلر وبعضیلر ادم خوارلردر

مطلب نسناس

ادم شکلنده بر نوع مخلوقدر دیمشلر وباخود نصف ادم
کبی بر کوزی وبر الی وبر اباغی وار بر نوع طایفه دردیو تحقیق
ایلمشلردر و بو حدیث شریف ایله استدلال قیلمشلردر که
قال النبی صلی الله علیه وسلم ان حیا من عاد عصوا رسولهم
فمسخهم الله نسناسا لکل رجل منهم ید ورجل من شق واحد
ینقزون کما ینقز الطائر ویرعون کما ترعی البهائم کذا فی
النهایه لابن الاثیر • نش اغزک اطرافنه دیرلر واغزنک
اجروسنه وطشره سنه دخی دیرلر وبو کولقدن کنایه
ایدرلر بیت همچو سک قصاب بنیاید شکم سیر • در
خنده زیر حرص وکشو تا نهد نش • نوش بوزن کوش
نوش فرخ • نعاش بکسر نون بمعنی خوش باشد یعنی
بی تشویش وبی فراغت • ناموس شخص از شخص که
مخصوص کرد انیده شد واورا اطلاع بر سر خود از
سایر ناس واز این سبب اهل کتاب جبرئیلرا علیه السلام
ناموس کفته اند • نمش بفتحتین راز پنهان داشت
نسیس تشنکی وباقی جان • مع الشین نبش کهن
باز کرد نبش البقل والمیت من باب نصر ومنه النباش
ناعش رافع معناسنه در • ناموس کوش وصف ترکیبیدر
ناموسه سعی ایدیجی دیمکدر • نفش فتح نون ایله یالمق ودخی
کیجه ایله طوار یاتوب جویاینه او تلمقدر نتکه نفشت الغنم
والابل دیرلر اذا رعت لیلا بلا راع • ناغوش ضم غین
معجمه ایله صوبه طالوب غوطه کبی بیت در ازاب ناغوش کردن
رواست که یک مرد بالا بود ار راست • نیایش کسر نون
وپاجلی ایله حمد وثنا جمیل معناسنه در بیت نهانش بنیز دان
ستایش کرفت • جهان آفرینرا نیایش کرفت • وعبادت

یوکسکش معناسنه در کلور و تفرع و یلواریق معناسنه در کلور
نکوهش فتح نون وضم کاف عربیله نکوهیدندن اسم مصدردر
ذم و عیب ایلمک معناسنه در • نیوش ضم نون و یا حطی ایله
فعل امردر ایشت و دیکله دیمکدر نیوشیدندن مصدردر بیت
فرستادم را گفت نیکو نیوش بگو آنچه بشنیدی ای تیز هوش •
نش بفتح نون سایه باشد • نوش انجبات و چیزی
شیرین و تریاک و بمعنی امر نیوش و نوشنده بمعنی
فاعل • نغاش بکسر نون و بتاء فوقیت بمعنی خوش باشد
یعنی بی تشویش و بی فراغت • نشیش جوشیدن شراب •
ناغش شتربچه • مع الضاد ناف ارض کعبة الله
نهوض بالضم قیام • مع الطاء نمط بفتحتین جماعتی از مردم
که در کاری متفق باشند النمط فرش من النوع و الطریق
و قسم و تحبس • مع العین نزع کشیدن • نبع بر دن آمد
آب • مع الغین نغنغ بضم نکم و سیوم پیمانه شراب و پیمانه
که بدان غله پیمایند تا زیش غضنر نامند • نفاغ بالکسر
و بفتح نون و فا نیز قدح و آن ظرفی که بدان شراب خورند
مع الفاء نفنف هر دو نون مفتوح زمین خالی • نوف
بالضم آن آواز که از کوه کنبد و عمارت مرتفع شنیده شود
چنه در زبان بانک کنند عرب انرا صدا کویند و صاحب تحفه
بمعنی آواز کوه سک نیز آورده و کفته چنه سک بشب آواز
کند کویند می نوفد • ناف معروف و میان هر چیز که در میان بود
و معالجه شکم • نکاف بکسر نون بازداران بر دست کنند
بهله نیز کویند • نشاف کشاف وزننده اکرچه لغتنده کوردم و یا
نا نیا یهی جولمک الجینه ما تورود اکل ایلمک معنیسنه دیرلر اما
بونده وزنه الجیه تخفیف ایلمش بیعقل اولان وادی شنبه

طمع قیلمق

طمع قیلمق معناسنه استعمال اولنور • نسف بالفتح اورمق و قلع
ایتمک و نفیضه ایتمک یقال نسف الطعام ای نفضه • نشف
ایچمکه دیرلر نتکه نشف الماء حوضنه دیرلر چی حوضی ایچیب
نشف ایچمکه و سکمکه و دخول ایتمکه دیرلر • ناصف خد منکار
م الاصطلاحات • نهلاف ای بسیار لاف زننده • مع القاف
نطاق کمر • نهر ایلاق نهر بیت عظیم هر که در آن غسل کند آن
شب احتلام باید کذا فی عجایب البلدان • نودواق نه فلک
نفاق دورویی کار • نوق اشتر ماده • نبق سر کوه • مع الکاف
ناک ادات تکلیف و اتصاف و در غمناک کبی اولور و خداوند
و فیل معشوق ید بمعنی مرکب استعمال کنند و مشک غیر خالص که
در وی حکر سوخته خلط کرده باشند • نوک فتح نونله ضم ایله در لغتدر
هر نسنه نک سوری او جنه دیرلر که تیز اوله و سر تیغ آهنی که بر
بن نیزه جهت محکمی زنند و قلم و پیکان و خار • نارنک
نارنج و ترنج در • نیم لنک بکسر نون و فتح لام ایله قربان و
کماندان معناسنه در که پای ظرفیده رشفا و شکادحی لغتدر
تیرکش و تیر دان معناسنه در • شمس فخری بو کلمه ده غلط ایدوب
کمان معناسنه دردیوب بو بیتی نظم ایتمیش نظم به بیک تیر با فلک
شل کند • اگر بر کشا مد بکلین نیملنک • نغاک بادان و انکه
و مهمان حرام اده که انرا سغند و سغندره و بچه کعد نیز کویند • نکک
بالکسر ارک و صاحب تحفه بمعنی آلو کشته یعنی شده آورده
و در ادات دانه شلغیت باشد • نارکوک بسکون را و ضم
کاف و نارخوک بضم خاء معجمه هر دو نام افیون باشد • نموک
نشانه تیر • نرک بفتح نون و سکون راء مهمله رده و بره بود که جهت
شکار زنند تا شکاری بوقند فرو د • نواک بالفتح غنی و مخنث •
نهنک بالفتح دریای محیطده ساکن بر نوع عظیم جانوردر که اندن

بیوک جانور اولمز ایمش عجایب مخلوقاتده مسطوردر که بو عالمده کسه
هند تکمیننه کروب کیدرکن بر طاغه راست کلوب اهل کمی
دیدیلر که سبحان الله بوندن طاغ یوغیدی بونه حکمتدر دیو
تکمیدن طشره چقدیلر اول طاغک اوستنده انسانلر یاقوب
بمکلر پیشوردیلر بعد زمان اول کوه عظیم حرکته کلوب دریا
ایچنه کتمکله بتلدوغنی کوردکلری کبی درحال قاچوب تکمی‌یه
کیردیلر کوردیلر که اول کوه عظیم دریا ایچنه غایب اولوب
کتدی اهل کشتیدن خبردار اولنلر دیدیلر که بوکا نهنک
دیرلر بحمد الله تعالی اغزی جانبنده بولنمادق اکر اغزی جانبنده
نیجه بیک تکمی اولسه اکا نسبت بو بوک کیاه قدر اولمزدی
دیدیلر پس حضرت مولانا قدس سره الاسنا عاشق خدا اولنلری
نهنکه تشبیه ایدوب بیورلرکه بونه بلبلدر یعنی بلبل دکلدر
بلکه بو عاشق آتشه منسوب نهنکدر جمیع ناخوشلق انک
عشقندن خوشلقدر و ذوقدر و ذلتلکلر عاشقان
حق و مشتاقان جمال مطلق کل شئ من الحبیب حبیب
مقتضاسنجه محبوب حقیقیدن لطف و قهر و عداوت و مهر و
تریاق و زهر هر نه کلورسه مقبول کورلر نعمت و محنت
مقابله‌سنده نیجه شکر قیلورلر ایسه نقمتی دخی نعمت و محنتی
عین منحت بیلوب اوله شکر قیلورلر بلایی و لا جفایی
صفا بیلورلر کما قال ابن الفارض **نظم** وکل اذی فی
الحب منک اذا بدا جعلت له شکری مکان شکیتی •
وما حل بی من محنة فهی منحة • وقد سلمت من کل نقد عزیمتی •
ومنک شفائی بل شفائی منة • وفیک الباس البوس اسبغ نعمة
نسک بفتحتین مرحمک **نوزناک** بالضم نور لودیمکدر
نان جواک جیم فارسی مضموم نان که در روغن می پزند **ناوزنک**

میان سنگ **فی الاصطلاحات نهنک فلک** برج سرطان
نان سپید فلک ماهتاب **نتیجه سنک** لعل و جواهراست
و انش و اهن • **ناصیه داران پاک** اولیا و زهاد و عباد
و اتقیا و ملائکه **نشیمن چو خاک** با ارام و حلم و خوار و سر افکنده
نشیمن **نثار اشک** کریستن و اب چشم ریختن • **مع اللام**
نیل بالکسر نام کیاهیست و نام دریا در نزد مصر و سپید
سوخته که بودر کشند برای دفع زخم چشم انرا لام نیز کویند
و رود در که از کشور زنکبار بمصر بکذرد و رنکی معروف که نیلوفری
خوانند و بالفتح یافتن که لغت عربیست • **نقل** بالضم چیزی که
مستان خورند خارج از طعام از کباب و جز ان در وقت
شرابخوارکی • **نال** نی باریک باشد و دیکر ریشه اندرون قلم
باشد و در نسخه میرزا نام مرغکی خرد نیز باشد و بمعنی امر
بنالیدن نیز اید و بمعنی ناله کننده نیز امده باشد **بیت**
کر باغ بان زود چنین کشته خند خند • چه ابر نال نال چنین با بکا
شدکت • **نخجیر وال** نخجیربان باشد یعنی صیاد • **نشل**
بفتحتین با شین معجمه بر چیزی زدن و در او نخین باشد
و در مؤید بمعنی دو چیز باشد که بیکدیکر دوزند • **نغل**
بضم نون و فتح فا کننده باشد در بیابانها که شب مردم
و کوسفند از دران روند و در نسخه وفایی بمعنی عمق و غور
هر چیزی نیز امده **نول** بضم نون نشان باشد یعنی کرد اکرد دیار
و در مؤید بمعنی منقار هر پرنده که باشد و نایژه صراحی
و مشربه و ابریق و امثال ان **نغول** نون مکسور یوکسک سر
ز دبان باشد بر باجها سازند **نهال** فتح نونله دیکلمش بار
فدان در ارام و استراحت معناسنه کلور نهالی و نهالیچه
اکا منسوبدر بستر و دوشک و سایه دوشنه جک نسنه معناسنه

که اوزرینه استراحت اولنور نهالهدر که کمینگاه صیاددر
اکا منو بدر صیاد استراحت ایچون کرلنور تا صید
انی کورمیه اوزرکینه نیال کسر نون و یاء حطیله حال حیانده
اولان ولی عهد معناسنه در تونگک جمله ریشلرینه اولور
کوک پادشاه کوکک دیمکدر کذا فی تاریخ العتبی النفل
فی العبادة ما کان زایدا علی المعروضة المقدرة والجمع انفال
ونفول وجمع النافلة نوافل یقال النافلة عطیة من
غیر وجوب والنافلة ولد الولد نکول بوزن دخول یمیندن
رجوع ایتمک معناسنه در نبیل بالفتح بزرک و نیک و عاقل
فی الاصطلاحات نخل بنی هلال نام نخلستان براه مکه است
نفس کل بضم الکاف عرش نقطه کل مرکز عرش نیل بحر و
اثنین نیل اسمان نیم هلال لب معشوق نون و دال
پنجاه و چار مع المیم نشیم بالکسر و شین معجمه آشیان
مرغ و جانشین وان مقام که همیشه انجا باشند و انرا
نشیمن کویند ناتمام نیمکار و احمق و درکار نارسین
نژم بالکسر و زاء فارسی ساکن چیزی است مانند دود که
هوا را تاریک کرداند و در لب الشعرا بازار تارز میدر جنت
نسیم بالفتح انجا که آفتاب نیفتد نظام نام یکی از
ملوک که یکی از کرما بود خاقانی کوید بیت جعفر کرم و نظام
بخشش ... دور رکاب وار خشش و مروارید
رشته کردم و شعور استی کار وکسی که کار بد اورست
شود نغنت تو حذر اصم یعنی نعمت تو بهشت بهشت
نعیم نعمت و ناز نغام بفتحتین زشت و تیره کون نقشش
بحرام یعنی اگر کسی قد و قامتی دارد و سخت کامل بود
و در سخن وایانتش بغرب میل کوینده نقشش بحرام نغم

بفتح نون و سکون غین کاویدن و سوراخ کردن بعربی
نقب کویند و بمعنی سوراخ و راهی که در زیر زمین برند
نیز آمده نغم بالفتح ایضا مع الغین نهیدن بکسر نون ایله
نهادن فوق معناسنه در اندیشه کردن و غم خوردن
معناسنه در کلور ناسودن اصلی نیاسودن در قرار و استراحت
ایتمکدر یا حذف اولنمشدر بیت با موش کر کسی سافین
شب و روز ناسوده از بافتن ناویدن وا وایله بغمور و
چه با غمقدر و برنسنه یی مجوف ایتمکدر رفتن و خرامیدن
معناسنه در ناوانیدن متعدیسیدر نویدن دورت
معناسی وار در بری بکی و جدید اولمقدر و بری نالیدن و
زاری کردن و بری جنبیدن و حرکت کردن و لرزیدن
و بری اکلمک و انحنا معناسنه در نوان بو معیدر دن صفت
مبالغه در نالان معناسنه بیت همه بیشه و اب هار روان
بهر جای دراج و قمری نوان و جنبان و لرزان معناسنه در
و خمیده و منحنی معناسنه در کلور نظم شب و روز در پیش یزدان
پاک نوان بودم و دلشده چاکچاک نون بالضم شمدی
معناسنه در کنونیدن مختصر در و ماهی و تنه درخت و بمعنی
دولت نیز آمده و بمعنی حرف ود ذات و کرانه شمشیر
و چاه زنخ و شمشیر تازیست و نام شهر و شب ... کنونه
نازیدن فخر ایلمکدر رشک ایلمک معناسنه در کلور غونه
غبطه دینور نظم یکی جشن کردند کز چرخ و ماه ستاره نثارند
در جشنگاه نواین نو ایله آیین دن مرکبدر طرز و اسلوب
جدید معناسنه در یعنی بدیع و طرز جدید زبانی دکر کون
بهر کوشه در فشی نو ایین بر و نوشته و زینت و آرایش
و بهترین و منزبانی که بجهت خانه کنند و فاضلترین از چیزی

نیسان بکسر نونله تاریخ رومیده التی شهور فصل ربیعدر و
فارسیده یلان و مخالف سوز معناسنه در بیت ز انکاه
سوکند نیسان خورم کردن ملکت ز جنت پر وان برم • نونک
اصلی ایسا اندر • نیوشیدن ضمتین ایله دیکلمک اصغا معناسنه در
نوفیدن ضمله بیقو لنمق یعنی طاغدن صدا کلمک و
چکلمک و اوتمک معناسنه در بیت بنوفید گیتی چو کوس کر
بر اند بروز اندرون روشنایی نماند • نشاختن مثل نشاندن
یعنی اغاج دیکمک • نواختن اوخشامق و ساز چالمق معناسنه در
و بانک زدن و برادر سیدن و رسانیدن • نیاکان کاف
فارسیله جمع نیا در دده و جد معناسنه در بر کلمه نک که اخری
الف اوله یا ها رسمی اوله حالت جمعده و تصغیرده والحاق
یاده بر کاف فارسی مزید اولور بوکا کاف توصل دینور نیاکان
و خدکان و بندکی و تشنکی کبی بیت ز شهر نیاکان جدا ز
شهر خویش • یکی تازه اندیشه افکند بیش • نوشتن
فتحتینله بوکمک و دورمک و پیچیدن و طی ایلمک معناسنه در
راهرو و غیرنده استعمال اولنور ضم و اوایله و کسر له ده لغتدر
نوردن و نوردیدن کلاهما بفتحتین پیچیدن و طی کردن معنین کوید
بیت اکر خشم کیرد بکردار زشت • چو باز امدی ماجرا در نوشت
ناردان راء موقوفه دانه انار که خشک کنند بجهت چاشنی
طعام و انشدان • نازدین با راء موقوف سنبل رومی زرد •
نارون راء موقوف درختیست راست دراز بالابخت
چوب منقش سقدشاهدان که تیشه دران ازانه دسته
تیشه و تبر و امثال ان سازند و نیز نام بیشه ایست در
ایران زمین که انرا بیشه نارون کویند • نامشیدن از
جهان کامی ندیدن • نخجیدن طلا بر اهم فلان چیز بنخجید یعنی بپیچید

نخجروان صیاد • نخجیرکان باسیوم و ششم فارسی و راء موقوف
نام توانیست و لحنی • نوکان بالفتح باد کوم مشدد کدایان
یعنی کدایان شوخ و بیشرم • نسیدن بالفتح نهادن • نوازن
نوازنده و نوا زننده و بنواز • نوابیدن بانک کردن •
نهازیدن بالفتح ترسیدن • نوژان بضم نون و بازاء فارسی
رودخانه باشد یا بانک مهیب و سهمناک • نانیوشان
بفتح نون دوم و ضم باء حطی با شین معجمه ناکهان باشد نظم
ناکهانم در خیال روی او امد بچشم • تا نیوشان دوش
نوش وصل او امد بکوش • نوزهان بفتح نون و راء مهمله فرح کامی
باشد • نوابان نیز بمعنی فرح کامی و عطا شعر نیز امین
بیت طراز نوانکیزم اندر جهان • که خواهد ز هر کشور نوزهان
نوبان بضم نون و باء حطی و نوبین پادشاه زاده باشد
و توکان سلاطین و ملوکرا باین نام خوانند • نوانیدن
بکسر نون دوم بوزنده رسانیدن نالیدن باشد و نیز
جنبیدن اکو بکند و بمعنی اکاه شد نیست • نالان
همان کوه نالان کوهی است درمیان شیراز و کازرون
و نالنده • نوشین شیرین • نیلکون کلی است و قیل
بنفشه • نکون نون مکسور کاف فارسی مضموم خمیده و فرود
افکنده که نکونسار کویند چنانچه نکون بخت ای بد بخت
نوردن از بیرون کشیدن • نکین کاف فارسیله کسریله
بهادر معناسنه در کاه حیله و مکرده بهادر اولمق معناسی
مراد اولور • فی الاصطلاح نیل خم اسمان یعنی نخونست
فلک • نسیم نان بوی نان که در دماغ کرسنکان خوش اید
نقطه زرین افتاب کویند زیرا چه افتاب از زر است
بیت صفر زنور رهد از نقطه زرین ماه • سال الفی راکه درو

در و علين بو صورت دال الف ابش رتبت سر حمل انقلاب
مرغان نون مضموم همان ابسرغان وان مقابيت در
شيراز نرم كودون بالفتح نرمانسر ومطيع ومتواضع •
نوبت خوبى بزن اى در ملك حسن پادشاهى بكن نوازدكان
بستان كلها وشكوفهاى نو برامده وظهالهاى نونشانند
نوعروسان چمن كلها ودرختهاى نوخيز • نقش پوكاركن
باء فارسى كل مخلوقات كه در امركن فيكون مأمورند مع الواو
نشو بالفتح برامدن • نارخو راء موقوف كل انار وانركلنار
نيز كويند • نو بالفتح جوان وانكه خطش هنوز تمام ندميده
باشد وضد كهنه وتجديد ونيز امر از نوميدن كه بمعنى ناليدن
است وخرماى تر • نيلكاو كاف فارسى بهيمه ايست دشتى
نسو بفتح نون وضم سين مهمله ومعجمه نيز امده هموار و
ونرم كه در رود درشتى نباشد بيت نسو بود از ان كونه ديوار او
كه مانند آيينه بنمود روى • نوشدارو سيوم موقوف شرابرا
چون جمشيد ساخته نوشدارو نام نهاده ونيز ترياك نفيع
فادزهر • نيو بالكسر بوزن ديو دلير ومردانه معناسنه در نيرو
قوت باشد • نيشو بكسر نون وسكون ياء حطى وضم شين
معجمه نشتر حجام كه نعاز نيش مبضع خوانند • نازو نام درخت
كاج كه بعربى صنوبر كويند • ناو قطره وطمله وناو واخ
معناسنه در من الاصطلاحات نشيمن نو يعنى دنيا
نمكدان نو يعنى دهن تو مع الهاء ناوه ناو لفظنه
منسوبدر ناو وانه معناسنه در وهر ايكى اوجى اوبولش مجوف
اغاجه اطلاق اولنور اولوق وتكنه كبى بالچق طاشيدقجى
تكنه دخى ديرلر   زحل نه كه شرف ناوه زشكل هلال
بساخت تاكه كوكل بنه بر ادنيش معناسى دخى وارديو

اوكورغه وصلب معناسنه در • ثانى دكرمن صندوغيدر كه اندن
بغداى دكرمنه يايبار دكرمندادر • ثالث ناوك معناسنه در
كه ايچنده اوق اتيلور • رابع جادر كهنه بزبان نيسابوريان ماش
بومكان اسميدر • نايژه زاء فارسيله اكن بالوريدر كه بوغملى
اولور اوزرنده بيرق بتبر والكا مشابه اولنه دخى اطلاق اولنور •
چولهه ماسوره سى وابريق لوله سى وچشمه لوله سى كبى • نبهره
فتح نون وباء عربيله هر نسنه نك مغشوشى كوموش والتون كبى •
نظم چنانم تو انديشه خواه • كه سيم نبهره نيابد زكاه •
ناسره مثلله سره جيد وخالص معناسنه در نا نفى اكويدر •
نهاله منجله يوصو وكمينكاه دركه ايچنده دشمن باصيا دكير اتور •
نظم بدشمن كنون روز نتوان نمود • نهاله بسازيم شبكير زود •
نستوه قورقوسز وجنكده ومخاصمه ده عاجز اولميان كمسه در
ستوه ايله نون نافيه دن مركبدر ستوه عاجز ديمكدر • بيت
كجاجاى بازور نستوه بود • بافسون وتنبل بران كوه بود • بازور
بر سجان جادو اسميدر • نوشته فتح نون وواو ايله دورلمش
ومطوى معناسنه در ضم واو ايله ده لغتدر • بيت ولكين
سرانجام كشته شود • نكو نامش اندر نوشته شود • نوشه
ضم نون ايله شاد وخرم وخوشحال معناسنه در انوشه دخى
دنيلور بيت همى افرين خواند بر شهريار كه نوشه بزى تا
بود روزكار • والچمه معناسنه نوشيدن دن اسم مصدر دخى
كلور كويه وخنده كبى ومقام دعاده ماكولات ومشروبانه
نوش معناسنه كلور كه عربيده هنيئا مريئا ديلور بيت
مى وهرچه خوردى ترا نوشه باد • روان ترا راستى توشه باد •
وقوس قزح معناسنه كلور بيت زبانى دكركونه هركوشه
درفشى نو ايين بر نوشه • نوسه سين مهمله ايله بودخى

نوسی قوقدر که یغمورلی کونلرده اولور بیت زباران واز برف
ازنوشه • یکی چرکه زد در میان دو راه • نمونه معروف
زشت وبا زشت منقسنده کلور • بیت کتاب وکلک همه
کاتبان نمونه شوند چو کلک او بنگارد صحیفهای کتاب •
عربی انموذج خوانند • وبازگونه ومانند • نشکرده بکسر
نون وسکون شین معجمه وفتح کاف عربیده تشمیجی وسنج
بجقسیدر که انکله دری کسرلر • بیت بنشکرده ببرید او را
کلو • تفو بر چنین کار باد اتفو • نومه شول جاروبه دیرلر که
بوکاریسی انشیوب کیمش همان دسته سی قالمش اوله
نیفه بالکسر ایچ طونه بغه سنه دیرلر • نادیه انجمن دیگر در
نائبه مصیبت وشدت ومشقت جمعی نائبات و
نوائب کلور یقال نوائب الدهر ای مصائبه وشدائده
ناتراشیده یعنی بی ادب وناساز وبی اصول • نخکله
بالفتح جوزکه بسهولت نتوان شکست وانرا کردکان
نیز گویند • نوه بالفتح موج آب که از ان خیزد وخراب
وکوهها ازان نیز گویند ودر ادات الفضلا ونداته کلید
وتشدید در اکداش شوخرا گویند • نول پرستنده یعنی
نعمت خوار ودوستدار نعمت وطالب بهشت • نعل
زده نعل بسته یعنی ایاغ سفر ساخته کرده • نغوله
بالفتح وضم غین معجمه زلف وکلاله زلف پرشکن • نفایه
بضم نون مع الفا درم ناسره • نکرده بفتح کاف وکسر
کوزه ومشربه سفالین ودر لسان الشعرا بازاء تازی
مرقومست • نواجسته بفتح یکم وچهارم باغ نوشانده
ودر لسان الشعرا نواخسته با خاء معجمه مرقومست • نواخانه
بندیخانه یعنی زندان • نوباوه بالفتح بادمیوه که اول رسیده باشد

بوری باگوره

بوری باگوره باشد وچیزی که دیدنش بچشم خوش آید بتازیش
طرفه خوانند ودر لسان الشعرا مرقومست که تحفه را گویند •
نوجبه بفتح یکم وسیوم سیلاب نیز • نورده بفتحتین بنه پیرامن
وپیچیده • نوشته فریاد وگریه بکلو وگریه باشد اما هیچ
کدام اشعار بجمکنش نکرده اند • نوکواره بالفتح با کاف
فارسی نکسود لبسیار گوی ودر نسخه وفائی بجای واو دوم ها آمد
یعنی نوکفان • نونده بفتحتین لب ونوند نیز گویند
ودر نسخه وفائی وتحفه بمعنی مردم تیز فهم نیز آمده وبمعنی
فهم سخنان وادراک اورده • نهانخانه بالکسر خانه که در
زمین راست کنند وتابستان باشند • نه ده زیور وارایش
نیازنده نیفکننده • نیوشنده شنونده • نیوه بوزن کیوه
ناله وخروش ونوحه • نوم بفتح نون ودال فرزند عزیز
باشد اما شمس فخری نورد را بدین معنی نوایسه اورده
وصاحب تحفه نیز نودم آورده • ونورد را بمعنی نواب
آورده که فرزند زاده باشد • ناخنه پوستی که از گوشه چشم
بدمد وبه تدریج تمام چشم را فرو گیرد وسهل نیز بدفع
این مرض نافعست • نغوشه بفتح نون وشین معجمه وضم
غین معجمه دل کبیر اشکستن وکسر ادل داده واین از
لغات اضداد است وبمعنی حقیقه گوش داشتن
که ببینند چه سخن میگذرد ونیز آمده • بیت خم درین سبق
در فضای خدای بنغوشه سنان در دریا • نیشه بوزن
تیشه الوطری که یکی از اقسام آلو است • نویلم بوزن
دو یده لرزیدن وجنبیده ومعنی نالیدن نیز آمده • نژه
بفتحتین وزاء فارسی تیر سقف باشد • ودر نسخه میرزا
بزاء تازی آمده • نامیه سبزه نورسته وفصل بهار و

وزر و استعمال شعرا بر سبیل استعاره است و قوافی رسیده •
بیت شاه انجم چو مشرف کند ایوان حمل • عامل نامیه را باز
فرستد بعمل • نشیده بکسر نون غزل و سرود • نیفه بکسر نون
ای خارها که در باغ وکشت برای محافظه واد بکشند و
ترو زبان وجای انداختن ازار بند • نیمه بالکسر بتخفیف
طرف و سوی و نیز برقع که نیمی از وی بپوشد و جامه که نیمه تنرا
بپوشد • من الاصطلاحات • نوشین باده نام نوایی ولحنی
ناف هفته شنبه • نوردام امر حرمت وعظمت ورحمت
دام و زیور دام • نعمتکده بهشت • مع الباء نرکسین
بالفتح جامه است نقشهای مثل گل و نرکس در و بافته باشند
و در اصطلاحات بسحاقیه دیک بلغمی که از طعامیست مشهور
نو بهاری نام نوایی ولحنی و نوع از پیاله و اصطرلاب
و نام چنکی است • نمیدن نومید کلفظنده مخففدر یاس
معناسنه • بیت ز تنشان نمید بر در وان بکم دیدم خدای
جهان • نهالی فتحیله نونله دوشنه حکه لسنه و کنک اوی بستر
کبی نهالیه مصغودر • نهال لفظنه منسوبدر نهال راحت و
ارام معناسنه در تنکه حضرت مولانا قدس سره الاسنا بو رز مثنوی
جانه ما روز تاب افتاب • شب نهالی و لحاف از ماهتاب •
نهی تحریمی ای فاعل وجر تکب اولان کمسنه ثواب شر عقابه
مستحق اولور تکه • ولا تقربوا مال الیتیم • نهی تنزیهی کبی
نهی تنزیهی اولورکه الحق تنزیه وتطهیر لازم کلا ورد فی
الحدیث قال النبی علیه السلام من اکل الثوم والبصل
فلا تقربن المساجد • نارای نارام مهلهٔ مکر و زشت باشد
و ناشایسته و فکر • ناجوی کدا وطالب و نیاز • ناوک سحری
اد و دعاء علیه سحرگاه • نای معروف و کلوکه تنازلش حلقوم

خوانند وقافه که مسعود سلمان در این بحر کوس بوده و نیز بوق که
در روز جنگ نوازند فردوسی فرماید • بیت بفرمود کوس و
نعالیدنای • تو کویی عالم بر امد براند رجای • نوآموزی یعنی
ابتدای تعلم • نهنک هندی تیغ هندی • نشوی بفتح نون و سکون
شین معجمه و کسر واو نام نخجوانست • بیت بار دیکر چنانکه مطلوبست
بر سلام بخطه نشوی • نوبتی اسب جنیبت باشد و یعنی
نوبت زن نیز امده و در مؤید یعنی خیمه که پاسبانان در و
بنوبت خویش باشند • شیخ نظامی کوید • بیت شنیدم که
بی یار هوسناک • بهنگام نوبتی زد بر سماک • نوداراتی
صله شعر و شاکردانه باشد • نوی تازکی و تجدید نو جدید
در ضم نونله ده لغتدر • واخرنده کی یا مصدریه در و یعنی
زاری کی نیز امده و یعنی متحرک و لرزان شونی تیز باشد •
بیت راه دین رو که همچو شاخ از بر هنه کی نه نوی ها
من الاصطلاحات • نقش خاک کوهری کاف دوم فارسی ای
صورت مردم اصیل صالح • نان آتش روی نانی که سرخ
پخته باشد • نجم سفلی زهره • نادان مردم کوی از نادانی
که سخنان لا یعنی و بیهوده و پریشان و بی فایده • بیت
حذر کن ز نادان مردم کوی • چو دانا یکی کوی و پرورده کوی •
نافه بوی آنکه بوی او همچو بوی مشک باشد و نیز عبارت
از کنده دهان باشد • و نیز تمام سخن چین را کویند که سخن
پراکنده کند چنانکه نافه بوی را پراکنده کند • باب الواو
مع الالف • والا بلند معناسنه در کوک مقدار
کوکده نشیمن اوله • بیت اسیر ند کشتی نه والا بود نشست
است جایی که بالا بود • وا افعال و مصادر اولنده تحسین لفظ
ایجون مزید او لنور واکرد واخورد کبی واچوك معناسنه کلور

راه دین جو ره رو

وجمیع اطعمه یه دخی اطلاق اولنور اسم جنبد رعون والبی بیت
کورت نزهت همی باید بصحرای قناعت شو که آنجا باغ در باغست
وخوان در خوان و وادر واه ورا اکا وانی دیمکدر و برادن مخففدر
وی اشارتدر غایب ایله ضمیر غایب بینینده مشترکدر ویدا بفتح واو
یکمشدر که گویند بیت چو نسل آدمی انست کو لنت
باقی چو شخص اهرمنان باد دشمنت ویداه ویرا بکسر واو
باراء مهمله در نسخه میرزا بمعنی یادگیرنده وصاحب حافظه باشد
وایا بمعنی حاجت باشد ورقا کبوتر خاک رنگ طیرانه
واصاعده سایر حمامه دن اسرع اولدوغیچون ویرا بوزن
پدید آید او هویدا بعمله و درد که بتازیش الم خوانند
وبمعنی نقصان نیز آید وزرا وزیرک جمعیدر وزیر فعیل
وزننده کسر واو ایله وزر دن ویا فتح واو ایله وزر دن ماخوذ
در وزردن اولیجق یوک ... دیمک اولور
فعیل بمعنی فاعل اولور فتح واو ایله وزردن اولور
خلقک ... دیمک اولور فعیل بمعنی مفعول اولور
وزیر اصلنده ازیر در ازردن مشتقدر ازر قوته دیرلر
همزه واوه قلب اولنوب وزیر اولدی فعیل بمعنی فاعلدر
قوت ویریجی ومعین اولیجی دیمکدر پس آوزر وزرا
اعظم وزرا دیمک ... اولور دعا بالفتح بانک
سخت من الاصطلاحات ولد الزنا حرامزاده وپروانه و
کودها که در شکال پیدا اید بطلوع سهیل بمیرند و بروند
نظامی گوید بیت ولد الزنا ست حاسد منم آنکه اختر من
ولد الزنا کش آمد چو ستاره یمانی مع الباء وریب
بوزن فریب کج ومحرف باشد بیت ز آنی بر و کار بستی
فریب که نادان ... راست بینید وریب وراب

هم گویند

بسر گویند مع الثاء وخشت بالضم چهارم روز از روزبان
خمسه مسترقه گویند بتازی وبجای خا ها هور نیز گویند ورت بفتح واو
وسکون راء مهمله بمعنی تهی از پوشش وبرهنه باشد ورغست
بوزن برگشت از لغا هیست بهاری که بخورند دش وشت فتح واو
وسکون شین معجمه ایله بر صوت ونغمه درکه استهزا زماننده یا
تخفیف و دریغ ایلمک وقتنده آغزدن صقلق کبی ظهور ایدر
انکچون نعمة الله وشت کوده طوار صوایچرکن صغلق ویوبکی دیرلر
دیمش وویل معناسنه دخی استعمال اولنور وشات واشنی نک
جمعیدر واشی غمازه دیرلر ونمامه ورنک ایدیجی کمسنه
دخی دیرلر الوطأة بالکسر وضع القدم علی الشئ مع الجیم
وتاج بالفتح گیاهیست که در آب روید برگ او روی
باقتاب دارد از افتاب برگشت ونیلوفر نیز خوانند ونیلوپر
هم گویند وازنج بسکون زاء معجمه وکسر نون وسکون یا
ریسمانی باشد که در ایام عید آویزند وبران نشینند وانرا
بادپیچ نیز گویند وازیج خنبه که انگور برا و انداز ند یعنی
از تاک وانجا که انگور رسیده باشد وقیل با جیم فارسی
یا فارسی مع ونج بوزن زنج گنجشک باشد ورج بفتح واو
وراء مهمله بزرگی وشکوه باشد وقیمت وقدر وعزت
ارج دخی دینور مع الحاء وقیح بیشرم وجح اکثر رحمت وشفقت
محلنده استعمال اولنور بعضی محلنده ویل ایله کلمه عذاب اولور
وضوح بالضم روشن شدن مع الخاء واخ کمانی که ببقین
پیوندد بیت کمان ام کهن وبیلکی باید باقیست ... بعدد
دلیل مرهمن کمانه بشد واخ وسخ چرک مع الدال
ود بالفتح دانا وحکیم وانرا ودنیز گوشند ورستاد
بفتحتین آنچه بدان روز بگذرانند بتازیش وظیفه خوانند

ووستاد نیز لغتیست ورشاد نیز با یمعنی امین وستاد
وشتاد کلاهما بالفتح بسیار از هر چیزی ورد بالفتح لشکر
ودرخت وتبار گل وید بالفتح بید آوز زرکب وبسیار
وهو بیدا ازین گرفته اند ویدانیز ولید بالفتح بالاشم
یمن وبتاز بچه ای طفل یا بالغ وشیرخواره وفود جماعت
معناسنه در وفدک جمعیدر الحی به دخی دیرلر نتکه وفد
فلان علی الامیر دیرلر ورور رسولا علیه معناسنه کلور لر وصید
آستانه درایشی قپو آستکینه دیرلر وهد بالفتح زمین
فرود وکوه ورد کسر واوایله حاضر اولمق معناسنه کلور
من الاصطلاحات ورای بیت ولبد ایرون اسمان زبان
وعالم لاهوت وعدم درق باد زبان قیل وقم چنانچه جامی گوید
بیت حمد خدا بیست که از کاف کن بر ورق باد نویسد سخن
مع الواء مع الواء ویر بکسر الواو خاطر وقوت حافظه
معناسنه در گویا حافظه سر اولان کیمسه تیز ویر دیرلر ویرا
شدید الحفظ معناسنه وصف ترکیبیدر ویرایله آی دل
مرکبدر بیت یکی مرد ویرا بباید نخست که گوید نیوشیده
مارا درست وهر فتح واو وسکون ها ایله توران
زمینده ولایتدر وبیک شالی وحینی ودهی سیاه
دیگر گونه خوش در گوکون کلاه وار مانند ومثل دیمکدر بیت
جز مدح تو گر نقش کنم بر رخ کاغذ باداز کفم انگشت قلم وار
شکسته ونیز بمعنی بار باشد گویند اشتروار وخروار
وجرکو بفتح واو وجیم وکاف فارسی مغتی اشد یعنی قوادینه
وخشود بفتح واو وسکون خاء معجمه وضم شین معجمه بمعنی
باشد واتو بفتح تا قرشت یعنی دور تو گویند بای باتر
نهد یعنی پا برا دور تر نهند واتکر تا موقوف پوستین دوز

ور بالفتح

ور بالفتح بمعنی خداوند جز در ترکیب نیاید چنانکه هنرور ونامور
وبمعنی وانگو نیز آید وبر بفتحتین سیوم روز از ایام عجوز و
پشم شتر وپشم بزکه ترکی تفتک گویند واکمیر با کاف
فارسی ای دریغ مدار وباز مگیر وباز مستان وبامیم موقوف
قرض بکسر ووام گیرنده وکو بفتح واو وکسر کاف للنزع درکوه
یادر درخت وزر بالکسر گواهی وآلت رزم وگونه از
پیرانه وگناه وقور بالضم درخانه نشستن مع الزاء
وایس فغر زاء فارسی بازپس وورزا صطلی بذر در زرع
وکشت معناسنه وماوراء النهر باشد ونیز بمعنی ادمان
یعنی پیاپی کار کردن وبمعنی دباغت نیز امده ویژ
کسر واو وزاء فارسیله محض وخالص معناسنه ورکه غیری نسنه
ایله مخلوط اولمیه بیت هنر ش ویژ گفتی که سعدانش شداست
بود بار ولیش بسل دیدانش شد نیست یعنی باشی محض وصرف
سعد اندر وراز بفتح واو وتشدید راء مهمله خوک بود
باشد که گراز نیز گویند وع جوراز وخوکست خوشروی
وچابک ورساز نام ولایتیست وهو سنان
وجوان وورپوند بمعنی خداوند سار نیز امده وظریف
ورعنا رانیز ورستا گویند ونکر بفتح واو وکاف و
سکون تا قرشت دانه انگور باشد واز بمعنی ک
وباز مع السین واس بسیار وکثیر معناسنه در بیت
مرا رنج پیوسته واس این است مرا راه رفتن بکاخ الهدی است
وورسنجه وجایی خوشه گندم باشد وادی عوس
نام ولایتیست بر راه کعبه الله والای فانوس جامه که بالای
فانوس می اندازند وان اکثر از حریر میباشد ورس
بالفتح وتل بفتحتین بند وریسمان وحوالی بود که

در معنی اشتر گفتند کذا فی التحفه والیس کلبی که ندیم و انیس اسکندر
ولیس بالفتح نام معشوقه رامین که ویسه نیز گویند و رامینرا
و رامینرا رام نیز گویند وکس بفتحتین بقال وکس فلان ویرید
فی تجارته خسران معناسی ضرر ایدر مع الشین وش بالفتح
مانند معناسنه در ماه وش و پریوش و حور وش و در مؤید بمعنی
دنباله دستار و نام شهری منسوب بخوبان و جامه که آنرا
اطلس وشی نیز گویند وعیش بفتح واو و کسر غین معجمه و سکون
یا انبار و انبوه باشد و استعمال این در غیر دو تجوع کنند
چون مال و علم و پیشه و غیره نعلم جاه دولت و دین آنکه کرد
بار کهش و زنغیر تست نراحم ز دولتت بیشی مع الطاء
وطواط بالفتح شب پرک و مرغ دیده دل بیت شاه را
خواجه بس عجب بیناست شب چو عصفور و روز چون وطواط
مع العین وضیع بالفتح فرومایه و خوار و ضد شریف ولع
سخت حریص شدن مع الغین ورغ بفتح واو و سکون
راء مهمله بند رود و بند آب و کشت از چوب و خاشاک
و نیز بمعنی نور و فروغ باشد بیت کلاه چه بود خیزد از دم
کلاب زن مهر اجه ورغ باشد از صد چراغدان وارغ
بالضم و فتح راء مهمله آنچه تارک را بان بندند و بزاء
معجمه نیز آید بمعنی آنچه از درخت خرما ببرند کذا فی المؤید
دراغ بفتح واو با ذال مهمله شعله آتش باشد وروغ
بالضم و راء مهمله بادی که از گلوی مردم بخوردن فقاع و
یا چیزی گوارا با آواز بر آید و آنرا آرغ و اراغ و اجل و راجک
نیز گویند وغوغ بفتح واو بن آواز وزغ باشد
مع الفاء واف در نسخه میرزا نام بلبل باشد که
آنرا زندواف و زندخوان گویند و تازیش عندلیب خوانند

وفاق

وفاق بالفتح موافقت و بمعنی التوقیف نکته حضرت مولانا
قدس سره الاسنا مسطور در مثنوی زانکه لقمان گرچه بنده زاد بود
خواجه بود و از هوا آزاد بود یعنی از قید شهوت و غضب
آزاد بود پس کسی که از اینها خلاص شده باشد آزاده است
اگرچه در صورت بنده است و کسی که در قید اینها باشد
بنده است اگرچه ظاهراً شاه باشد خواجه لقمان زیرکی
لقمانرا امتحان کرده روزی لقمانرا گفت ای غلام گوسفندیرا
بکش و مرا بهترین عضوش بیار لقمان رفت و گوسفندرا
بکشت دل و زبان گوسفند را پیش خواجه آورد متعجب شد
وقتی دیگر خواجه لقمانرا گفت گوسفندیرا بکش و مرا بدترین
عضوش بیار لقمان گوسفندیرا بکشت و دل و زبانش
بیاورد خواجه از وی پرسید لقمان گفت در بدن ذی روح
بهترین از این دو عضو نیست اگر نیک شوند و بدترین
از این دو عضو نیست اگر بد شوند وقوف بالضم باز
ایستادن و دانستن وریف درخشیدن نبات از
تازگی وصیف خادم و پیشکار مع القاف وثاق
بالفتح بند و بالکسر خانه وشاق بالضم و قیل بالکسر
خدمتکار و درویش بمعنی غلام نیز آید یعنی پسر ساده
واثق جایگاه محکم مع الکاف ورکاک
فتح واو و سکون راء مهمله ابله مرغیست بزرگ و درشت
و مردمخوار و در ادات الفضلا بزن آمده است درشت و اورا
شیر کنجک نیز گویند وردک بفتح واو و دال
مهمله و سکون راء مهمله بمعنی جهیز باشد و در مؤید در دو
آمده بوزن مفلوک وزک بفتحتین بمعنی وزغ باشد که
عرب ضفدع گوید وتک بفتح واو و تاء قرشت نام مرغ

سلطان اولیاء حضرت لقمان علیه

باشد که او را بعربی سلوی گویند • وشمك بوزن چشمك
با افزار چرمین باشد • ونك یعنی نیکبخت بعربی و تحکه گویند
ونیز بمعنی وای آورده بیت گردون فلك شکایتی ار دکسی ز شاه
یا سنج خوش تنشوه آلا که ونك وونك • وصاحب تحفه بمعنی وای
و دعاء علیه که ضد نیك بیت ماده کفتا هیچ نه مثبت نیست
ونك • پس سکبا رینه بدادند به نیك • ونیدانك بکسر واو
وسکون یا حطی وفتح نون نافهٔ مشك باشد • ونابنك
بفتح فا و سین مهمله همیان باشد و دهن دره وفاش
وفاژ نیز گویند • ونك بفتح واو ونون اول وسکون
دوم خوشهٔ انگور باشد که خوشه آب انار خورد بیت
شاد باش ای دو چشم دشمن تو • سال و ماه از گریستن چو ونك •
ونیز بمعنی سرباك این اوردی • و در نسخهٔ میرزا بمعنی ریسمانی
آمده که هر سر او بر جایی ببندند و انگور از ان اویزند و انرا
اونك نیز گویند • وزنك بفتح واو و راء فارسی وسکون
نون پیوند وارایش جامه و پوستین باشد که انرا اوریز
نیز گویند اما در ... پارچه باشد که بر جامه دوزند بعربی
رقعه خوانند • ونك بوزن رنك تهی وخالی باشد بیت
ما از شما دادو معانیم تنگدست • گر معصیت توانگر وار طاعتیم
ونك • بمعنی گدا نیز آمده بیت نهال باغ ظلال ترا است
گود و نیز بوك ز گنج عطاء تو است فارون دنك • وشنك
بفتح واو وشین معجمه وسکون نون آن مثل باشد که جلاهان
پنبه دانه از پنبه بان جدا کنند • بازرنك بزاء معجمه و
فتح راء مهمله وسکون نون ترنج باشد و باد رنك نیز
گویند • وشفنك بسکون شین معجمه وفتح فا بوزن فرسنك
خرقه باشد که بعربی فرخ گویند • مع اللام • ویل بالفتح لفظ

لفظ عربیدر وای معناسنه وکسر ایله فارسیدر فرصت بولمق
و مراد او زره مظفر اولمق و افسوس معناسنه اسم مصدر در •
وَجَل بفتحتین بمعنی خوف • وَحَل بالتحریك صیوق بالچق
طین رقیق که اول یره موحل دیرلر جمعی وحول واوحال
گلور یقال وحل الرجل اذا وقع فی الوحل • وایل اصل لغتده
بر قبیله نك باباسنك اسمیدر که الحا وایل ابن قاسط دیرلردی
صکره بعضی قومك باباسی معنیسنده استعمال اولندی صوی
وقت واکنت حدیبیه بذل دولت انا فتحنا زد دهل
حدیبیه دن ذل وانکسار ایله رجوع وقتی یعنی رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم مکه یه قریب حدیبیه نام موضعدن انکسار
ونا امیدلك ایله رجوع بیوردقلری حینده انا فتحنا دولتی طبل
چالدی یعنی سورهٔ فتح شریفه نازل اولوب فتح وظفر دولتی
ظهوره گلدی بونك تفصیلی بودر که اهل تفسیر بو سورهٔ
شریفه ده تحریر بیورمشلر که هجرت نبویه نك التنجی سنه سنده
حضرت نبی محترم صلی الله علیه وسلم واقعه لرنده گوردیلر که بعض
اصحابیله مسجد حرامه داخل اولوب عمره ادا قیلورلر بو رؤیایی
اصحابه تبشیر بیوردقلرنده اصحاب کرام ظن ایلدیلر که اول
واقعه نك ظهوری همان اول سنه ده واقع اوله پس حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم کعبهٔ مکرمه نك زیارتینه حاضر
اولوب دوشنبه گونی اول سنه ذی القعده ایند مدینهٔ منوره دن
کعبهٔ مکرمه جانبینه سفر قیلدیلر و قربان ایتمکیچون یتمش عدد
دوه گتوردیلر و عمره ایچون احرام گیدیلر اول
حضرتك زیارت کعبه یه عزیمتلرینك خبری مشرکان مکه یه واصل
اولدقده مشرکان مکه اول حضرتی زیارتدن منع ایلمکه اتفاق
ایلدیلر بلدح نام موضعه چیقوب سفر شوطوردیلر پس حضرت

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بونلرک اتفاقندن خبر الوب حدیبیه
نام موضعده اصحاب کرام ایله نزول بیوردیلر و کف رجا جانبندن
عروة بن مسعود ثقفی نام کمسنه‌یی حضرت سید کائنات علیه افضل
التحیات طرفنه کوندردیلر تا اول جانبه کلمکلرندن خبر الالریس معلوم
ایلدیلر که اول حضرتک داعیهٔ حرب طوتمز بلکه کعبه‌نک زیارتنه
کلمش ایمش کلوب قریشه خبر ویردی قریش قومی حمیت جاهلیه‌لرک
مقتضاسنجه اول حضرتک مکه‌یه کیرمسنه و کعبه‌یی زیارت
قیلمسنه راضی اولمادیلر پس حضرت صلی الله علیه وسلم عثمان بن
عفان رضی الله عنهی مصالحه ایچون مکه قومنه ارسال بیوردیلر
انلر انی اخذ ایتدیلر پس حضرت صلی الله علیه وسلم انک قتلی خبری
کلدی بو سببدن تحت شجره‌ده بیعت رضوان واقع اولدی القصه
کفار مکه اول بیعت خبرینی استماع ایدوب متوهم اولدیلر
و ایلچی سهیل بن عمروی حضرت جانبنه کوندردیلر اهل مکه ایله
اول حضرتک مابینلرنده صلح واقع اولدی اول وجه اوزره که
اول ییل اهل اسلام ایله کفار مابیننده محاربه و قتال
واقع اولمیوب ظاهر و نهانی بربرلرینی رنجیده قیلمیه‌لر
و مؤمنلر اول سنه کیدوب سنهٔ آتیه‌ده کلوب عمره‌یی
قضا ایده‌لر اکثر اصحاب کرام بو صلحدن ملول اولوب حضرت
علیه السلام حدیبیه‌ده مکث بیورمشلر ایدی تا مبارک
باشلرینی تراش ایتدیلر و اصحاب دخی کیمی تراش ایدوب
کیمی صاچلرینی قرقدیلر و دوه‌لرینی قربان ایتدیلر و بعضی
دوه‌لری دخی ناجیهٔ اسلمی ایله مکه‌یه کوندردی تا مروه‌ده
انلری قربان ایلدیلر و انده اولان فقرایه کیفیه بذل قیلدیلر
حضرت صلی الله علیه وسلم یکرمی کون حدیبیه‌ده قرار بیوروب
اول انکسار ایله مراجعت وقتنده بو سورهٔ شریفه نازله اولدی

پس حضرت صلی الله علیه وسلم اصحابه تبشیر ایدوب بیوردیلر که
بو کیجه بکا بر سوره نازل اولدیکه دوست‌تر طوتارم بن انی اول
شیلردن که کونش انلرک اوزرینه طالع اولور پس سورهٔ
فتحی اصحاب کرامه اوقیوب انا فتحنا لک فتحا مبینا
بیوردیلر وکال بفتح واو و کاف فارسی انگشت مردم باشد
وژول بفتح واو و زای فارسی بمعنی تقاضا و انگیز باشد و در
نسخهٔ میرزا بمعنی شور باشد ورل فتح واو و راء مهمله جانوریست
مانند سوسمار که در خرابه باشد و اطراف او منقش باشد
وال ماهی ورم دار و بزرگ باشد مع المیم وشم بورون
فهم بخاریکه از آب کرم و دیگ بخیزد و از زمین عفن خیزد
وام بورج قرض معناسنده در و رنگ معناسنده کلور لکن
مرکب استعمال اولنور فام کبی کلفام و کلفام و بربرلز نادراً
وصم غیبه دیرلر وهم حواس خمسهٔ باطنه‌دن بر قوت
مدرکه‌در که جزئیاتی ادراک ایلر و ادراکنده دخی اکثر
خطا و غلط ایلر وهم ادراک معانی جزئیه قبیلندن شول
کوقیاس و غلط شیاسدرکه دائما عقله و عقلک حکمنه
منازعه و مخالفت قیلور و عقلک جائز کورمدوکنی اول
جائز کورر حتی بعضی انسانلر بو مرتبه غالب قیلورکه یاوهمندن
خسته اولور و یا خوفندن اولور وهمک هلاکه اوسنده
بو حکایهٔ عجیبه ذکر سهلات ایلر حکایت بر نقابت
استاد طبیب بر پادشاه بیکک حضورنده علی طریق
المخاصمه مباحثه ایلرکه بو برلر نقابت استاد طبیب ایدی
و برین هم حکیم و هم طبیب ایدی حکیم استاد طبیب حاذق
ایدی زیرا که زهر قاتلی ایچه و بر معالجه ایتسه که زهرک ضرریتی
اندن رفع ایله طبیب دخی دیدی که بن حکیم اول کمسنه دیرم که

هر کسه زهر قاتلی ایچه درحال اکا صحت بولدرن وایسه سه
هر کسه بی لازم ولا قهر بو بدنه نافع شئی ایله اولدن
پادشاه بو سوزدن تعجب ایدوب دیدیکه بو قوینکری
فعله کتوروک ودعواکزی صدقه یتوررک پس طبیب
حکیمه ایکی مثقال زهر قاتل وسم هلاهل ویردیکه بر قطره سن
ایچن هلاک اولور ایدی اول حکیم انی نوش ایتدی و دوا
ایلیوب درحال صحت بولدی و پادشاه اکا تحسین ایلدی
پس کوردیکه بر خرده بر پاره نان طور رانی الدی و بر مقدار
الفوز صیقدی و بکنده پنهان قیلدی واول طبیبه اکل ایت
شونی دیو النه ویردی و اول دخی انی اکل ایلدی و بر مقدار
فکره واردی انک وهمی اکا دیدیکه بونده زهر موقت وار در
مبرد طبیعت وقتی کلمزدن اول فلان حار معجونی یتمک
کوک دیوب خانه سنه کلدی و اندیشه وافر ییدی و اکا حرارت
مستولی اولدی و انی خسته قیلدی وهم و خوف دخی هر جانبدن
غالب اولدی های بیلمدم خطا قیلدم کورکورکه حرارت زهری
معجون ایله ازاله ایدن جک قدر بر بارد دوا لازمدر دیوب
بر دوای بارد ایچدی محصل دوای مخالف ایله سقیم و وهم
وبیمله معذب والیم اولوب صباحه دک کندودن
کچدی پادشاه اول حکیمه دیدیکه اول زهر نه زهر درکه انک
کثر طبیب دوا ایمدی حکیم دیدیکه کندی وهمی بنی خصم
زعم ایلدی و ایمک ایچنده البته زهر وار در دیوب کندی
کندوی خوفله هلاک قیلدی دیو پادشاهه سویلدی
وشیم علامت و داغ کردن وسیم حاجب دکدر و نکو
علامت مع النون ورستان فتح واو کسر را ایله
امت واتباع معناسنده در وارون نحس و برکشته حالی معناسنده در

چه خبر در سیحون وجیحون تو • وزبان شکو دیو وارون تو •
ویژه کان جمع ویژه در محض و صرف معناسنده که یک جنس اوله
مجازا صداقتی متمحض و مخلص اولان کمسه معناسنده در بیت
سپهر را چنین صف کشیدن بمان • تو با ویژه کان سوی دریا بران •
وعدکون زراع ملکون ترلاسنه واروب بر طرفدن کیروب
هم بو ترلایه دیوکه شمدی سبزه صوویروب صوسز لعکری کیدرم
دیو دولاشور تخم وتوبسا ابتدا اکلیوب وعدایتدیکی ترلایه کلدکن
کوررکه ترقیانی اولمش بولور ایمدی وعن سنه وفا ایتمین
کمسه یه وعن سنه وعدکون برلوحی شعرا ایراد ایتشلردر
نظم قد کنت عن عن الایام فی شغل • فالیوم شهری لوعد منک
معدود • الام اغدو وکلمون بمزرعة • اذ فانه الا اغنیة المواعید
حالتی • حرم صباح اوت باشیم مقن نه کوزل امید در نظم
خون ایتدی درون دلنی خلق جهانک • شول وعد کرم کیم
اثری اولمیه آنک • انسانی دکل شمدی بنم ظنم اودر کیم •
کوبی بیله الدایم ظن اکار دیکر حالی قوری وعد ایله بولو
نشو ونما دو غمشدر کشتزار املم مزرعه کمونه •
وسن بفتحتین خواب وخواب سبک یقال الوسن
والسنة النعاس واجیدن جدا کردن وبمنقار
کرفتن وحرخ دانه وجید از ردی جدا کردن • ودخین
بالفتح جانوریست ابی چشم ندارد کوده دراز باریک دندانه
و دراب تیره وسوراخ قرار کیرد • ورسن بوزن تحزن بند و
رشته • ورزیدن دعا کردن درکاری واختیار کردن •
ویدین چاه چستی وارن بفتح را مهمله بندکاه دست
باشد میان ساعد وبازو که بعربی مرفق کویند و در نسخه
حلیم بکسر رانیز امده • ورفان بفتح واو ورا مهمله مشدده

شفیع ای خواهش کیننین بیت دادم بده و گونه کنیم داد خوشتن
مدح امیر گویم و دارم بورغان وادیان بادبان باشد والان
بوزنه باران همان وادیان باشد وان نگهبان هیچو
گله وان و دشتوان و بان نیز گویند بعربی حارس گویند
نظم لیکن شرف وان مثل شروان نیست خیر وانست
و شرف وان حکیم وژولیدن بضم واو و ژاء فارسی و کسر
لام تقاضا کردن و برانگیختن بجنگ و کارو غیرهما وزکن براء
مهمله و زاء معجمه گونه پراب باشد وشکریدن بوزن پریدن
جست کردن و ساختن ورهین بفتح واو و ها و کسر میم
و سکون راو یا تائی باشد ازارد گندم و جو بهم آمیخته باشد
بعربی علیث گویند بوزن حدیث وابیین باء فارسی باز
پسین وام زمین یعنی از ذرّه خاک که در ذات حر دم
مرکبست حیوانی و نباتی و کانی هر یکی وام زمین است
ورشان بفتحتین کبوتر صحرایی وزوهیدن بالفتح چکیدن
آب باران از سقف و غیران وثن بفتحتین بت وهن
بفتحتین ضعیف یقال وهن الشیء او وهنته ای ضعیفا
واو مفتوح و هاء ساکن قریب نصف اللیل و الوهن من
الابل الکثیف من الاصطلاحات ولایت کستان سین
مکسور اولیک الهد و پادشاه اقلیم وجود سار معادن لعل
وشاقان چمن بالضم نهالهای نو نشانده و درختان گل و
باغ مع الواو ورکاو براء مهمله بوزن بدگو نام شهریست در
خراسان که در بالای سنگی واقعست و از طرف آن سنگ چشمهای
آب روانست کذا فی المؤید وحش رو وصف ترکیبیدر
بوزن وحشتلو و شکلی موحش معناسنده در مع الها ویژه محض
معناسنده در که بر شی اخلاله فارشمش اولیه و مختلط اولان

نسبته

نسبته یی ایوب حبشی و احد انکه دنبود و مخصوص صحیح و علی الخصوص
معناسنده در کلور بیت کنون گزیمه و ویژه یار منند بدل سر بسر
دوستدار منند ویزاء عربیه اولمق لغت قلیله در بیت
جهان از بدی ویژه او و اشتی بوزرم اندرون نیز او واشتی
ویشه اصلی بیشه در او رمان معناسنده وارونه منحوس و شوم
و بدبخت و اژگون معناسنده و ترس و مقلوب معناسنده در کلور
ویله فتح واو ایله ویل وای دیگر در بیت ببالا بر آمد جهانگوی مرد
بیجو رعد غرو شان یکی ویله کرد ونامه اصلی بو نامه در عنوان
مکتوب معناسنده که مکتوب ظهرینه یازیلور بیت چو زان
نامه و نامه بر خواندند سخنهای نغزش بر آفاق نذندند واقعه
قاف مکسور مقامیست در سر دریا و بیابان مکه مکرمه وله
بفتحتین خشم و سر گشتگی و حیرت و دیوانگی تشدید لام نیز
وشکردم کو و نیرو و توانایی و جست و ساخته وشینه بوزن
خزینه از جوشن ولانه بالفتح ریش که عربی جراحتش خوانند
ویوه بالکسر درخت خرزهره والغونه و ولغونه سرخی که زنان
بر رخ مالند تا رنگ رویشان سرخ نماید و انرا غنجار
و گلغونه و گلگونه نیز گویند وایه حاجت و آیند رابیت
و تلنگ و تلنه و نیاز و اباهم ادف است ویشکله بالفتح
دانه انگور وریم دو معنی دارد اول چیزی که گویند بدست
کشیده باشند چون پوست و امثال آن دوم کسی را گویند
که عمارت کند بکاری درواره غرفه یعنی خیمه ای بام بلند
یعنی بالاخانه ولوله آشوب و شور ویده بالفتح فارچینه
باشد ویشیده بوزن بهیچیده بمعنی گسترده باشد واخیده
بوزن پاشیده از هم جدا شده وژولیده بضم واو و زاء
فارسی تقاضا کننده و برانگیزنده بجنگ و کارد و غیرهما

مطلب فی تعریف الولی

مع الیا ولی مثنوی واحد کالالف که بود ان ولی
بلکه صد قرنست آن عبد العلی الولی هو الفانی فی الله
والبقی بالله وعلمکله تعریف اینمشلر عبد الله القاسانی
رحمه الله اصطلاحنده بو کونه تعریف ایدوب دیرکه الولی
من تولی الحق امره وحفظه من العصیان ولم یخله ونفسه بالخذلان
حتی بلغه فی الکمال مبلغ الرجال قال الله سبحانه وتعالی
وهو یتولی الصالحین وعبد العلی شول کیمسه دیرلرکه
انک قدری اقرانندن عالی اوله وهر عالی اولان رتبه یه
حائز اولوب هر فضیلت سنیه یه بالغ اوله کما قال القاسانی
فی الاصطلاح عبد العلی من علی قدره عن اقرانه وارتفعت
همته فی طلب المعالی عن همم اخوانه وحاز کل رتبة علیة
وبلغ کل فضیلة سنیة ولکن بیتدن مراد بو بیتده حضرت
نوح علیه السلام درکه تهی بی ولید ربغیر عکس قرن
سکسن سنه یا اوتوز سنه دیرلر بوندن زمان واحدک
اهلی مراد اولور تعقید کلام بو ایله ویکا اولورکه قوت و
قدرتده بولمه بیک کیمسه کبی دکیلدر اول ولی بلکه اول علی
وکبیر اولان خدا انک بنده سی یوز زمانک اهلیدر یعنی یوز
زمانک اهلی قدر انک قوت وقدرتی واردر بلکه جمیع
عالمک قوت وقدرتی انک وجودنده جمع اولمش وجمیع
عالمی اولکه کاملک باطنی احاطه قیلمشدر بیت
لیس علی الله بمستنکر ان یجمع العالم فی واحد واهی
سست وضعیف وتباه وعاجز وانی ممتلی ونشی
نشو ایدیشیلی منقش بزدر ترکستانده وتیش شهرینه
منسوبدر اصلی تخفیفله در نظامی بیت زرکین علمهای
دیبای روم وشی بوش کشته عجم زد لوح واهی بکسر میم

بمعنی درمانده باشد وردی بونده سردی ای کلوش واسب
کلکون ورماندکی بونده درماندکی در رشکم ودرد وورم و
احشا باشد وریجی بفتح واو ورا مهمله وسکون خا وکسر
جیم رشتی باشد وی بمعنی او باشد ودر نسخه وفا بی وای
نیز آمده وسمی بالفتح باران واشی غماز وغی بالفتح باد
کوفتن وپوشیده شدن ولی رودی یکیسی اورودن وبیت
بکر دانیدند وری بنی دم وفی ووافی یاد ونزدیک
وآنکه بی کفتن اوکار رها کند وبی دعوی معنی نماید همیشه
باب الها مع الالف هانا بکزر معناسنه در
ظنده استعمال اولنور مانستندن مأخوذدر هرا فتح ها و
تشدید را مهمله ایله ایکی معناسی وار در بری سسی واواز
معناسنه در نظم نه آواز مرغ ونه هرای دد زمانه زبان
بسته از غنک وید بری دخی آنک هر صنع ابوی ورقی
معناسنه در سینه بند ولجام کبی بیت لوندی نوبوش بهرای
زر فروزان بدیدار اوزیب وفر هلا فتح ها ایله کلمه
حث وتحریض در ترکیده هاید نیور بیت هلا تیغ وکوپالها
برکشید سپرهای چینی بسر برکشید ونیز ندا ست
از برای تنبیه ها اینک هزاوا بلبل که بعربی عندلیب
کویند وهزار بالضم نیز خوانند هبا اینجه غبار دیرلر
وخانه ایچره کونش دوشدکده انده کورینن ذراته دخی
دیرلر هجا بالفتح ملایمت هویدا بالضم سخت آشکارا
ومبین وروشن باشد همارا یعنی هموار وهمیشه باشد
هجا بالکسر نکوهیدن خلاف للمدح هوا بالفتح میان
زمین واسمان که فرقست ودوست داشتن وارزو و
کام وخواست بالجمله شاید وشهوت وفرو افتادن از بالا

وبگذاشتن رود هیونی بر شدیدکه حام سنه ومحلنه واصلنه
دیولرم الاصطلاحات هفت اژدها بازاء فارسی سیارات
سبعه هفت رقعه خضرا هفت آسمان مع الباء هزار
اسب خوارزم قوین طرف غربیده بر کوچك شهردر
تاریخ دولتشاهده مذکوردر که سلطان سنجر کندی طرفندن
خوارزمه حاکم اولان عسکر بیشمار ایله توجه ایدوب
هزار اسب قلعه سنی محاصره ایتدکده انوری بو رباعی یی نظم
ایدوب بعضیلر اوق اوزرینه یازوب قلعه یه آتدیلر رباعی
ای شاه جهان ملك جهان حسب تراست ٭ وز دولت واقبال
جهان کسب تراست ٭ امروز بیك حمله هزار اسب بگیر ٭ فردا
خوارزم وصد هزار اسب تراست ٭ رشید وطواط دخی
قلعه ایچنده بو بیتی روانه ایلدی نظم گر خصم تو ای شاه بود
رستم گرد ٭ یك خر زهزار اسب نتواند برد ٭ هم آفتاب
یعنی هر روز هر ب کوکتیی هلاب باد و باران سخت
هلب سختی هلبوب شیر قوی ونام مرد لیست ولنیز ٭
من الاصطلاحات هفتاد اب عبارت از کمال طهارت
مع الف هوجست ٭ از دو فرشته که درچاه بابل معذبند
جادوی ازان اموزند هر هفت یعنی زیب وارایش
باشد اصلح نسا بوندلکه بر مدی ... در که مجموعی بودر
حنا وسمه گلگونه سفیداج زرک غالیه سرمه
اما زرك التون ورقدر هفت درهفت دخی دینور بیت
ششی با نو بر بیر کردم هر هفت عالم زنو دیدم هفت در هفت
بوکانه دخی دینور هم توی وفتح دال الکرا في مجمع الفرس
هفت هم دخی دینور هفت وبه دخی دینور میرخسرو گوید نظم
هفت ونهش کرده چو ماه تمام جلوه دهم در نظر خاص وعام

هفت در هفت

مطلب احوال حضرت داود علیه السلام

هفت در هفت یعنی زیب وارایش وهفت خاصیت
در هفت عضو وهفت ستاره که در هفت کشور در هفت
زمین ٭ مثنوی هیچ داود دم بود نغمه مراست طمع در نغمه حریفم
هم نجاست سوره ص اولانده واقع اولان آیت کریمه یه اشارتدر
حضرت داود علیه السلامك حکایه سنه تلمیح بیورلور ٭
حکایت اهل تفسیرك بعضیسی بو منوال اوزره ایراد
ایلمشلر که حضرت داود علیه السلامك عورتنك خاتوننه
میلی واقع اولوب حضرت داود علیه السلام اندن
اول خاتونی تزویج ایدوب حضرت سلیمان علیه السلام اندن
ظهوره کلدی وحضرت داود علیه السلام اوقاتنی تقسیم
ایلمشلر ایدی بر کون نصیحت و بر کون حکومت و بر کون
کندی مهماتنه اشتغال ایدرلر ایدی پس عبادت کوننده
حضورینه کیمسه داخل اولمز ایدی ونوابلری اچری قومزلر ایدی بو
کون حق تعالی حضرتلری جبرائیل ومیکائیل علیهما السلامی
نیجه ملائکه ایله انسان شکلنده ارسال ایلیوب ناگاه
محرابدن ایچری کیردیلر حضرت داود علیه السلام بونلردن
خوف ایدوب دهشت ساری اولدی بونلر دیدیلر که قورقمه
بز ایکی کروه بری بریمزله خصمز بعضمز بعضمزه ظلم ایلدی پس
حکم ایله بزم مابینمزده عدالت ایله وحکومتنده جور ایتمه دیدیلر
حضرت داود علیه السلام دیدیکه سویلك نه دعواکز وار گوریم
ان هذا اخی دیدیکه شو کیمسه بنم قرنداشمدر دیدی و صحبتنه
له تسع وتسعون نعجة انك طقسان طقوز قیونی
واردر ولی بنم ایچون واردر نعجة واحدة بر دیشی قیون
نعجه قیون دیشیسنه دیرلر بو زاهد مرید کنایدر فقال
بکا دیدیکه اکفلنیها اول نعجه یی بکا تملیك ایله وبن اکا

کفیل اولام تحت یدینه اولان کمسه‌یه کفیل اولدوغم کبی
ویاخود انی بکا کفیل قیل یعنی نصیب قیل دیمک اولور.
وعزّنی فی الخطاب وبکا غلبه ایلدی مخاطبه‌ده اویله که انک
ردینه قادر اولمادم قال لقد ظلمک بسؤال نعجتک
الی نعاجه حضرت داود علیه السلام دیدی اکر حال بو منوال
اوزره ایسه الله تعالی حقیچون سکا ظلم ایلدی سنک نعجه‌کی
کندی نعجه‌سنه اضافت ایتمکله سؤال مصدر در مفعولنه مضافدر
والی ایله مفعول اخره تعدیه‌سی اضافت معناسنی متضمن اولدوغیچوندر
کانه قیل باضافة نعجتک الی نعاجه وان کثیرا من الخلطاء
لیبغی بعضهم علی بعض تعدی ایدر تحقیقا شرکادن چوق
کمسه یعنی مالده بری برینه مخلوط قیلدیلر ایدی تعدی وتجاوز
ایدر بعضیسی بعضی اوزرینه وحقندن زیاده طلب ایدر
الا الذین امنوا وعملوا الصالحات الا انلر یعنی عدوان
ایتمزلر که ایمان کتوروب عمل صالح ایشلیه‌لر وقلیل ما هم
وحال بوکه بونلر قلیلدر هم مبتدا قلیل مقدم خبر و ما زائد
در ابهام ایچون وظن داود انما فتناه ظن بوراده مستعار
در علم استدلالیه بینهما ده‌مشابهت اولدوغیچون ای علم
ما جری فی مجلس الحکومة یعنی داود علیه السلام بیلدی اول
حکومتده اولان ماجرایی که تحقیق بز انی ابتلا و امتحان ایلدک
فاستغفر ربه پس ربندن مغفرت طلب ایلدی
وخر راکعا واناب وجهی اوزره سقوط اولدی ساجد
اولدیغی حالده سجوده رکوع تسمیه اولنماسی سجوده مبتدا اولدوغی
ایچوندر واناب رجوع ایلدی توبه ایمکله حتی سجوده قرق
کون قالوب کوزینک یاشی روان اولدی واوتلر بتدی دیو مرویدر
همدست کسی که در کار برابر باشد بدیکری و همسر در مرتبه

و در قوت

و در قوت و عظمت همنشین هیبت با آواز بلند کسی را
بخواند هفوت بالفتح خطا و غافل شدن هش شت
و بشاشت خوشحوی و کشاده روی من الاصطلاحات
هفت پوست هفت اسمان همه کلزار پر از بیکانیست
همه کلزار پر از شکوفها و کلهاست و پر از غنچه‌هاست
هرچه خوشترست ای بغایت نیک خوشترست و بغایت
خوب و پسندیده نرست طاهر کوید بیت کفتار تلخ زان
لب شیرین نه در خورست خوش کن عبارتی که خطیب
هرچه خوشترست مع الجیم هیلاج بالفتح سال و
عمر منجمان و لیل عمر را کویند و این هندویست مستعمل
در فارسی شده و قوت حیات بیت بمهر و ماه که تا شبر
بخشی هیلاجند دوام عمر تو دارد عطیه کبری هیج
بالفتح راست کردن چنانچه علم و نیزه یعنی نصب نیزه
و علم و مانند آن و اکر چیزی بر زمین افکنی و راست باشد
کویند هیج کرده است بضم ها و جیم فارسی نیز هیدج
اسب نیکو و تند و جلد ای اسبی از ختلانش آرند و در
لسان الشعرا با خا هیدخ نیز آمده هیج فتحله قوی عمق و حرکت
ایمک معناسنه در هیخ بوزن ریخ کشیدن باشد هیج شتر
مست مع الخا هزار میخ خرقه را کویند که در آن بسیار
بکمنه زده باشند و از او هزار میخی نیز کویند هفتاد و دو شاخ
یعنی ملت مع الدال هرمزد بضم نیم و یوم ستاره است
سیاره در اسمان ششم که قاضی فلک است و خانه در برج
قوس و حوت دارد و منجمان سعد اکبر کویند و آنرا اورمزد
و هورمزد و هرمزد نیز خوانند تبار نیش برجیس و مشتری
نامند و هندو برسست کوید و نیز اول روز بار سیانست

از ماه وان دوزرا روز هرمزد روز پنجشنبه را گویند همانند بالفتح مختصر هم مانند همزاد همسن وفرزند که برابر فرزند زاده شود و یک اشکم هنکارد تند باشد هیرمند با واو معروف نام رودی در سرحد ولایت نیم روز که رستم ولایتیدر و بجای اسمند بیت جهانجوی بگذشت بر هیرمند جوان سرفراز جوشن و بلند هوید بوزن دوید کلیمی باشد اکنون که کودا کود کوهان شتر دراز بند هند فتح ها و سکون نون لوله هستند معنی کسند در معنی وار لودر و یکدر بیت که براث او دراز من بهار نیک و بد هند انباز من هیم دهی دیبور تحتنیله هیم معنی کسنه هیچ دهی دیبور فتح ها و کسر یا ابله هیتی معنی کسنه و هست ها ابله است دنم و کیتدر هشومند هوشمند معلوم بود هماورد جنگ عدل و همتا اولان کسه در که عربی قرن دیبور او ر دجنگ معنی کسنه در هلد بکسر ها و سکون دال و فتح لام یعنی بگذارد حضرت مولانا قدس سره الاعلی سوز ر مثنوی علت ابدنا بدنرا نکسلد تاغمام هیمه کورا واهلد هامد جای که نبات بزوید و فرو مردن آتش هنجد بوزن سنجد یعنی بیرون کشد هبید بوزن قید چیزی باشد که بان برزگران خرمن بباد دهند تا کاه از دانه جدا کند و در مؤید بفتح ها و بای موحده نیز باین معنی امده فی الاصطلاحات هرزه دزد دزد که زیم نیز زند هزار نقش برآرد یعنی هزار قضیه پیش آرد هفت رصد یعنی هفت کشور هفت مرد یعنی اصحاب کهف و اخیار مع الولاء هشوار ضم ها و کسر شین هشیار و عاقل معنی کسنه در هژیر فتح ها و کسر زاء فارسیه پسندیده و نیکو معنی کسنه در و در نسخه وفایی جایی باشد بیت ترا نبدم هیچ هژیر بوخیز و راه سر خویش گیر

هور

هور لغت پهلوی افتاب و مشتری معنی کسنه در بیت چو از باختر بر زند تیغ هور زکان شبه سر برآرد بلور شبه فره بو نخقدر کتیبه ستدان و المشد بلکه بللور گویند و مستعار در هورستان اولق اعتباریله بخت و طالع معنی کسنه در کلور نیکه ستان واختر بو معنایه کلور نظم زبیژن فزون بود هوبان بزور هنر عیب کود چو برگشت هور و در ضمیر گوید هور ستاره است که بعد سی هزار سال طالع شود هار رشته مروارید و در نسخه وفایی بمعنی متحیر و در مابین نیز امده و در نسخه میرزا بمعنی چهار امده هرهر عو عو کلاب معنی کسنه در هستر نفتحتین کرنج که بتازیش حمد و جلید خوانند هفت پیکر در سفر سیارات سبعه در سیر همبر هم کنار و همجنس و قرین هموار همیشه و چیزی که در ان کژی نباشد و بمعنی اول هموار نیز امده هنجار بالکسر راه غیر جاده باشد و ترک کردن راه و برابر راه رفتن و سمت اما نظامی مطلق راه و جاده آورده و گفته نظم زهنجار دیگر در آمد بروم فرو ماند گنج اندران مرز و بوم و ریسمان بند هندوبار یعنی هندوستان و دوات هنگامه گیر بازیگر هیر بوزن تیر آتش هودر بفتح دال مهمله زشت باشد هدیو بانگ کردن اسب هدر بفتحتین ضایع و ناچیز باشد فی الاصطلاحات هوا یشت بلغار هوا از کثرت ابر همچو پشت بلغار گوناگون گردد هفت حجله نوزای هفت برج خشم هفت طفل جان شکر شین معجمه بکسور و کاف فارسی فلک هفت کوه بار ابر باد خود را آراسته و زرد زلور هفت پوشیده هوا افشان در باران هوا انقاطر کرده هفت دختر از ستاره صف زده که متصل و یکجا نقش اند

مع الزاء هاژ حیرانه وفرومانده وسرکشته هنز مختصر هنوز
هنباز اصلی انباز در ها همزه دن بدلدر شریک اوی وزباق معناسنه
هنز بالفتح جنبانیدن باخ کوسنه مع الیاء هممنفس
یعنی محب وموافق در جمیع امور هواس بالکسر مخففست و
اما مشهور بالفتح است بمعنی ترس وبیم ودرکفته هاس
نیز بابیعنی امن من الاصطلاحات هفت خراس هفت
فلک هفت خوار کوش ایله مع الشین هش بالضم
مختصر از هوش است که عربی ذهن خوانند وهلاکی هنوش
نوعی از الات زراعتست هوش اوچ معناسی واردر
بری اولدر که عقل خلقیدر عربی تمییز الله تعبیر اولنور انکله
خیر شردن ونفع ضرردن فرق اولنور هوشمند وهوشیار
بوندندر مرکبدر واو حذف اولنوب ذکر اولندیغی کبی هش
دینور ثانی روح وجان معناسنه در ثالث لغت
پهلویده موت وهلاک معناسنه در بیت بدین کو بود هوش
اسفندیار توان جوی خوار ما به مداره هراش وخراش
بوزه هراس کلاهما بالفتح ساغ نظم خوار سالی که ازابادی
تو فتاده است زلس امتلا بر از هراش هستویش
بفتح ها وتا فوقیت وسکون شین معجمه ویاء حطی وکسر واو
پنجم روز از ایام فروردجان که خمسه مسترقه باشد هیش
بکسر ها وسکون یا چوبی باشد که کاو اهن را بر سر او
کنند هندوکش کابل وبدخشان اراسنده بر کوه در من
الاصطلاحات هفت فرش هفت زمین هوا خفتان
کوش یعنی هوا ابر پاک باشد مع الطاء هفت خط یعنی
هفت اقلیم هفت محیط هفت فلک مع العین
هر سه نوع یعنی هر سه موالید هفت قطع یعنی هفت زمین

هجوع

هجوع بالضم خفتن وپادشاه بزرک هلوع سخت بخیل و
وبد شوری وزاری کنندن مع الفاء هف بفتح ها کارکاه
جولاهی که لغتی نیز کویند هف هف هر دو ها مضموم بانک سک
که بتندی زند هتف آواز دادن مع القاف هست مطلق
وجود مطلق معناسنده در مثنوی هم سما را آفرین هفت طاق
قوله سبع سموات طباق یعنی حق سبحانه وتعالی سمای یدی طاق
خلق ایلدی اسمان اولی ابدن خلق ایلدوب ایکنجی سمای طوچدن
اوچنجی سمای دمردن دوردنجی بی کومشدن بشنجی سمای
التوندن التنجی سمای اینجودن یدنجی سمای یاقوت احمردن
خلق ایلدی حتی بانجی زاده مرحوم محمد نیده نظم ایلمشدر
دنیا کوکنی زبرجددن ایدوب / آدینی وردی رقیعا باردو
بعضی برقیعا دیدیلر اسمنی / موج مکفوف دیدیلر جسمنی
دزدری ایکنجی قزل یاقوتدن / کورنه ظلمت کدسترلاهوندن
یارادوب قیدوم دیو آدینی / غایت احسن ایلدی بنیادینی
بعضیلر دیدیکه مرمردندر / شویله ابیض صانکه جوهردندر
دوزدی اوچنجی صاری یاقوتدن / کورنه صنعتلر قیلور ناسوتدن
بعضیلر ایتدی دمردندر دیدی / اکشوکوکک آدینی ماعون قودی
رابعینی اق کومشدن ایلدی / بعضیلر اندن صاری طوچدن دیدی
دوزدی بشنجی کوکی التوندن / بعضیلر دیراق کومش موزوندن
دوزدی التنجینی اق اینجودن / ادی رفعا قبه وطاق اینجودن
بعضیلر دیدی قزل التون ایدی / زنکی صافی قبهما مثلی قنی
دوزدی یدنجی کوکی واسع نطاق / آدینی وردی غریبا بوجه طاق
بعضیلر اپی نوراز قرندن دیدی / بعضیلر یاقوت احمردن دیدی
اندن سکانی همو روحانیلر / قندن کورر انلری جسمانیلر
پس کواکب سیاره بیدی وهفت تن بونلردر کواکب سیاره سبعه یکی اولی

مطلب احوال السبع سما

قمردرکه بودنیا فلکنده در ایکنجیسی عطارددرکه ایکنجی کوکدر
اوچنجیسی زهره در دوردنجیسی افتاب بشنجیسی مریخ التنجیسی
مشتری یدنجیسی زحلدرکه بونلرک هر بریسی بر اسمانده مقامکم
طوتمشلردر واولو العزم انبیاء عظام صلوات الله علی نبینا
وعلیهم السلام دخی یدیدر اولا حضرت نوح علیه السلام ثانیا
حضرت ابرهیم ثالثا حضرت داود علیهما السلام رابعا
حضرت سلیمان خامسا حضرت موسی سادسا حضرت عیسی
سابعا حضرت نبینا محمد المصطفی صلی الله علیه وعلیهم السلام
حضراتیدر وبو یدی صاحب سعادت حضراتلرک هر بریسی کواکب
سبعه فلکلرینک دورنده جهانه کلمشلردر محققین دیمشلرکه
حضرت نوح زحل دورنده حضرت ابراهیم مشتری دورنده
حضرت داود مریخ دورنده حضرت سلیمان آفتاب دورنده
وحضرت موسی زهره دورنده حضرت عیسی عطارد دورنده
محمد المصطفی صلی الله علیه وعلی جمیع الانبیا قمر دورنده تشریف جهان
بیورمشلردر ومن الاصطلاحات هفت رواق هفت
زمین وهفت فلک هفت پردهٔ ازرق هفت آسمان
مع الکاف هک وهک بر دربدر هزاک بالضم وبراء
معجمه ابله ونادان که آنا فرنقمه شوخ هیرک بالکسر بچه
هباک فتح ها وباء عربیه میان سر یعنی باشک دیه سعیدر
بیت یکی کرز زدم در ابر هباک کو اسب ابدر اید بماندم نجاک
هفتورنک نبات النعش کبرا معناسنه در هنک بوزنه
سنک دورت معناسی واردر بری بوغازدرکه افراسیاب
کیخسرودن کوریزان اولوب بو دخی دانکنده اول غاره پنهان اولدی
هوم زاهد اول غاری اکی طوتوب کیخسروه تسلیم ایلدی ثانی اعرف
ولنکر معناسنه در ثالثی زور وقوت ایله تعبیر ایتمشلردر سبب

جزم رایش

جزم رایش قوت هنک رفیعی می نهد عزم سیرش سرعت
طبع زمانی میدهد مجاز اوقار معناسنده وتمکین معناسنه
کلور کما قال مولانا قدس سره الاسنا مثنوی تنک
منم سرهنک هنکت بشکنم ملک تنامش نام ونکش بشکنم
ثالث هوش معناسنده در رابع ادب معناسنه در سبب
تعظیم پدر کی افرنکست کاهنک خلاف ترک جنکست
هوشنک ثانی ملوکک پیشدادیاندر ابن سیامک ابن
کیومرث در هوشمند وعادل اولمغله هوشنک ایله تسمیه
اولنمشدر وغایت معدلتندن پیشداد ایله ملقب اولدی
وانک بعدنده اولان سلاطین انکا نسبت اولنوب
پیشدادیان دینلدی وعلم حکمتده جاویدان خرد انک
تالیفیدر قرق بیل پادشاهلق ایلدی شهر سوس
وشهر بابل انک بناسیدر وابتدا اسلاح ودمیری
پیدا ایدن وتاج مرصعی باشنه وضع ایدن بودر وحضرت
ادریس علیه السلام انک عصرنده ارسال اولندی هلناک
بفتح ها وسکون لام وبعد از لام نون بمعنی برف باشد
هسک بفتحتین وبسکون سین نیز این غله ایست که آنرا
انواجیح نیز کویند وقیل آنکه بدان غله انداز ند تاکاه ازدانه
جدا شود هکک بکسر وفتح کاف فوق باشد هبک
بفتح ها وباء موحده بمعنی کف دست باشد هولک
بفتح ها ولام وسکون واو آبله باشد وهلاکت را نیز کویند
وبمعنی موتر نیز آید کذا فی التحفه ومن الاصطلاحات
هندی فلک یعنی زحل مع اللام هال قرار وراحت
معناسنه در اصلی نهالدر هول فتح ها ایله قورقمقدر
بمعنی هایل معناسنه در هال نظیر ومثل معناسنه در

هپال بالکسر اصلی با مال در الف حذف اولنمشدر اصلنده شرکت
وانباز معناسنه در بیت ابن انسی وابن یعقوباک ودکر
اب هوجا موافق نه پکجای نه با مال ٭ هرقل بفتح یکم
وکسر سیوم پادشاه روم راگویند هرکه باشد ودر بیت
انوا دید هرقل خوانند تعارضش بکسر یکم وفتح سیوم هرقل
خوانند هفت اصل یعنی طبق زمین وقیل هفت کشور
همیتحال با موقوف بمعنی بهمه حال علی الدوام هبل بالکسر
بکذار وفرو کذار هلهال ایچه بداز اردی بیزند انرا پرویزن
نیز گویند تعارضش غربال نامند هلاهل اول مفتوح و
چهارم مکسور زهر سخت قاتل که بعد ریک کشد ٭
هیطال بالفتح حوضی بزبان بخارا اوردی باشد ماهوی
بازل دو یدیم هیکل بالفتح بتخانه دار وکلیسا وبتخانه
وبنیاد بلند واستوار واسب بزرگ ودراز هبل
بی فرزند شدن مادر هاطل ابر پرباران وآب ریزان
نیک بارنده ونام کوهیست مشهور هذیل اواز قمری
وغیران هلال حق سبحانه وتعالی حضرتلرینک خالص و
مخلص بنده سی ایدی وتقلیدیند صاحب بصیرت ایدی
اما مخلوقاتک بیننده پنهان واختفا قیلمش ایدی
عجزدن دکل بلکه مصلحة ایدی تاکه اعمال حضرتلرینه
کمسنه بیلمکی مصلحت ارتکاب ایتمش واتک
بیلکی النده مختفی ایلمشدر ونیچه صاحب سعادتلر
بیلکی اختیار قیلمشلردر وبعضی اولموق تحتنده مختفی
اولمشلردر مثلا اولیادن خیر النساج حضرتلری که
اولدخی بو کمسنک قوللغی اختیار ایلمشدر وبو قصه
نفحاتده مسطوردر حکایه بویله روایت اولنور که خیر النساج

اوایل حالنده ریاضتکش وتارک دنیا مشایخ عظامه خدمت
قیلمش ومرید ومحب صاحبی اولمش بر کمسنه ایدی آخر زمانده
مقابر مسلمینی زیارت ایدوب همیشه کورستانلرده ایکن
کوزدی بر آخر شهرده بو کمسنه قول قاچوب شیخک ساکن
اولدوغی شهرده اول عبد الله خیر النساج وانی بوملغه عزیمت
قیلدی واول شهرک کنارینه کلدیکی کوردیکه کورستانلرده
بر کمسنه کزرایکندو بنده سنه بکزدوب یانینه واردی
حکمت الهیه شیخی کندونک بنده کرتمه سی صانوب آکا
سن بنم قولم دکلمیسن دیو سؤال ایلدکده شیخ دخی کمال
لطفندن لا دیمیوب نعم ان عبد الله دیمش اول کمسنه دخی
بنم صحیح قولم دکل ایسه بو دخی آکا بکزر بونی آلوب بر بینه
طوتارم دیوب منزلنه کتورمش واول کمسنه نک هلاهلر
بوکاهی وار ایمش شیخی انک بریشه قویوب بونلری طوقو
سایوبنده کرکبی ومدام ایلمش شیخ دخی اول خدمتی اوله
نیچه زمان مقید اولمش تاکه شیخک بعضی خلفاسی اول
شهره کلورلر واندن اولان خلقی تربیه وارشاد قیلورلر
ایمش پس اول زماندن هم شیخک بر خلیفه سی اول شهره کلمش وشیخی
بیلکه اتخاذ ایلین خواجه واروب اندن بیعت وانابت
ایتمش وکندو خانه سنه انی دعوت ایلمش بعد الطعام شیخک
خلیفه سی اول خواجه دیمشکه کارکسنک نه یوز دوندر
خوله دیمشکه بر قاچ جلاه نسجنا هام واردر وبر قاچ بنده لرم
واردر انلر بز طوقورلر انی فروخت ایدوب انکله کچینورم
دیمش شیخک خلیفه سی انک کارخانه سنی کورمکه رغبت
ایتمش کارخانه سنه کلمش کورمشکه کندو شیخی انک بنده کی
ایچنده نسج ثیاب ایله مقیدر ... دوشمش خواجه انک تعظیمی

کوروب حیران قالمش و دیمشکه بو کیمدر که سز انك النزوا اباى
اویوسز اولدیکه بونم شیخمدر دیمش خواجه دخی حقیقت حاله
واقف اولیجق تکرار انك دخی بنده و مریدی اولمش و جمله کارخانه سی
و مال و ملکنی شیخنه تسلیم ایتمش و اول کیجه اولان بنده سی
دخی بولمش بو حکایتله اول عزیزك یعنی خیر النساج
قالمش رحمة الله علیه هیچ جان هلال حضرتلری دخی اولیاء
اللهدن ایدی آنا براهیمك بنده ساییسی ایدی و آنك ایسه
واستربنه خدمت ایدر ایدی ولیکن معنی ده سلطان
و باطن بنده ایدی بونلرك نامنك الناس اختفا ایتمش
ملوك معنویه دنهر صاحب سعادت ایدی کما قال فی کتاب
التعرف والهلال عبد کان لمغیرة بن شعبة فی حیات
النبی صلی الله علیه وسلم هلال حضرتلری بامر الله تعالی
رنجور اولدی و هلاله دوشنبه کیجه نقصان بولدی و سلطان
انبیا علیه اتم التحایا حضرتلرینه وحی الهی نازل اولدی
مرحمت حق آکا غمخوار اولوب ای نیکا حبیب و خسته دل
اولانلرك طبیب سنك فلان مشتاقك بیمار اولدی
خسته و شکسته لکدن هلال کبی ضعیف و نزار اولدی
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری دخی در حال هلال حضرتلرینك
خاطرنی صورمغه کیتمه اول امرك خاطرنه سعادت ایله
عزیمت و روانه اولدیلر اول ماه معنوی دخی الهینك خورشیدی
ایزندن روانه اولدی آفتاب وجه حقه تابع اولوب
و اندن نور استفاضه قیلوب انك اردنجه سیر قیلدی
و اصحاب دخی اول ماه معنوینك اردنجه کواکب سیار کبی روان
اولدیلر لیس تحت رسالتك شاهی و فلك نبوتك ماهی
صلی الله علیه وسلم حضرتلری بیورر که اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم

اهتدیتم

اهتدیتم یعنی بنم یارانم انجم کبیدر ای بنم امتم بونلردن هر قنغیسنه
سز اقتدا ایدرسکز مهتدی اولورسز و مطلوبه یول بولورسز
حق تعالی حضرتلری بونلری مصابیح وجودلریله فلك شریعتی مزین
قیلمشدر و بونلرك وجود منیری بو عالم ظلمتده غفلتی والغرو
سالك راه حق اولنلر اکینه معتقد اولمانی و باغی اولنلر ایچون
رجوم اولمشلردر انلرکه شیطان سیرت و ابلیس طبیعتلردر
بونلرك انوار قلبیه سی شهاب ثاقب کبی انلری فلك دینه و صعوده
یقینه استراقه قیلمقدن منع و طرد ایدرلر بونلره تابع اولمیوب و
اقتدا قیلمیوب لاعبین دنیادن مهتدی اولمیوب و مطلوبه یول
بولمیوب جهنمك اسفلنه کیدرلر هلالك خواجه سی اولان
امیره مبشرلر کلوب دیدیلرکه سلطان کائنات و اشرف موجودات
علیه افضل الصلوات حضرتلری بو جانبه ایرشدیلر اول امیر
فی الحال شادلغندن بیدل و جانی بدنده صیغمیوب ظن
ایلدی که اول ماه فلك رسالت کندونك زیارتیچون سیر و حرکت
قیلمش اوله همان غرفه دن اشغی کلدی و قصر عالیسندن نزول
قیلدی و بشارت اجرتنده سیم و زر ویرمك عادت ایکن
سرو تندن جانی نثار ایتدی حین لقاده رعایت خدمت
ایدوب قدمنی بوس ایتدی و دیدیکه یا رسول الله سنك مبارك
قدمك ایله بو انجمن بو فردوس اعلا اولدی و بو جانه وجوه
لطیفك رونقندن جنت اعلا کبی رونق و شرف بولدی
سنك قدم وضع ایتدیکك خانه اسمان اوزره تفاخر ایلسه
لایق و سنك بران مشرف قیلدوغك مسکن زمینی و
زماندن اشرف و اعلادر دیسه صادقدر اول امیره عتاب
بیوردیلر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری بیوردیلرکه ای امیر
بن سنی کورمکیچون کلمدم امیر دیدیکه یا رسول الله جانم حقکه فدا
اولسون بو تکلف کیمك ایچوندر و کیمك ایچون مبارك قدم شرف ویرمشکز

زنجیر بیوردیکز تا کیم بن اول لکمه نک جانکیانی اولایم چونکه
امیر کبیر وکخوبی قوبوب تواضع و مسکنت ایله عرض
عبودیت ایلدی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری عتاب
آمیز تعریض و توبیخ اقربیه ملایمت ولطفله آکا بیوررلرکه
اول عشقک ملکلکی فنی اول ریشا هیدرکه بنم لکن پنهان
اولمشدر اهل دنیا انک ظاهرینه باقوب وانی حقیر بنم
غلام صانوب شاه معنوی و شهنشاه اخروی اولدوغندن
غافل اولمشلردر ای میرسن دیمه که اول هلال زمرد منظر
بنم مزدوربونی بیل که گنج ویرانه لرده در دخی مغنیم بو گنج
الهی وخزینه اسرار نامتناهیدر ولکن بوبله خرابلقده گزنمشدر
دیمنم لک ایچبه مستور و پنهان اولمشدر عجبا خسته و رنجورلغی
هلال نیجه در نه اران بدر انک یا بالبدر یعنی نیجه بدر منیر کبی
عالیقدر وصاحب صدر اولان بکسه لر انک ایاغینک ترابی
اولمغه لایقدر اول هلال بر عالیقدر ونا یقدر امیر حضرت رسول
اکرم صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یا رسول الله انک رنجورلغندن
بنجا آکاه ایلدی بوقدر وانک خسته اولدوغندن خبردار ایتمدی ولیکنی
بوقاج کوندرکه کورنمز اسمه بسیدر انک منزلی بو آخوردر دیدی
حضرت نبی اکرم صلی الله علیه وسلم هلال حضرتلرینی عیادت ایچون
آخوره کیدوب آخور زیاده قرانکولق و وحشت ایدی هلالی طلب
ایچون جست و جو بیوردیلر هلال حضرت پیغمبرک آخوره ایچه
کیردکلری کبی مشام جانیله بو لطیفه بوی استشمام ایدوب خوابدن
صچرایوب نظر قیلدی آستورلرک آیاغی آلتنده رسول اکرم
صلی الله علیه وسلمک دامن پاکلرینی کوردی کندی جانبنه کلورلر
هلال حضرتلری آخور بوجاغندن بی مجال وبی تاب سورینی
سوریتی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینک مبارک پای
شریفلرینه یوزینی کوزینی سوروب توکل ایتدی وسلطانک کوبکی و

رسول الثقلین

رسول الثقلین صلی الله علیه وسلم حضرتلری هلالک یوزینی و
کوزینی اوپدی ومبارک یوزینی انک یوزینه قودی و حال و
خاطرینی صوروب بیوردیلرکه ای عشقک غریبی نیجه سن حالک
نیجه در خوشمیدر سن بیوردقلرنده هلال دیدیکه بوندن مقدم
زیاده عطشان و تشنه لکدن غمناک بالجمله بالار وانکله مقدار
دفع عطش ایلرکن شمدی سلطانم آب حیات معنوی کلوب
بن تشنه یی ریان ایلدک و مطلوبم اولان بحر حقیقی جانبنه
واصل ایدوب مستغرق لجات قیلوب عطشدن خلاص ایلدک
دیدی تم من الاصطلاحات هفت هیکل نام دعاییست
هفتخال ای همه حال مع المیم هاشم استخوان سر
هوم بوزن روم ای نام مردی از آنها فریدون که در ویرانی
میبود واورا افراسیاب درون غار زیر کرفت هوم
بوزن سموم بر شهر اسمیدر که حالیا بروع دیرلر بیت مهروش
لقب بود زاغار کار کنون بروعش خواند آموزکار هم بالفتح
یکجا ویکدیکر و همه و بالتشدید اندوه و قصد کردن و تیمار داشتن
و اندوهکین کردن همدم محب و موافق همقدم همراه و همسفر
و هم طلب همکام بالکاف فارسی وقت وکاه وکه مترادف
انیست هیسم بفتحتین ابستم و هی بمعنی هست ای موجود
هوام پشه و مکس وماننده آن هام فسیح ها ایله کثیر الهمه و جلیل
العزیمه اولان کمسه ویرلر همام بالتشدید دارنده نیک و
قصد کننده و دلیر هایم شکفته هشیم کیاه خشک
هضیم لطیف هشیم بالفتح نان در کاسه شکستن
تم الاصطلاحات هفت طارم هفت فلک هفتم خوان عجم
از هفت عقبه راه در روئین که خراسفندیار و رستم
از آنها زنده نکذشته اند هم نعل فکنده هم سم انکه از سر

باز ماند و سیر نتواند؛ مع النون هان حرف تنبیه و تأکید
در البته معناسنه هین مثله و ادات تحریک و تحریضدر،
بیت چو بشنید زاول شه این گفتگوی بجم گفت هین جام
خویش جوی، همدستان موافق و متابع معناسنه در همدست
دخی دینور حافظ گوید بیت کی دهد دست این غرض یارب
که همدستان شوند خاطر مجموع ما زلف پریشان شما همیدون
همچنین و بو حالین دیمکدر اصلی هم ایدون در یا که ایدون دخی
دینور بو معنایه، همگنان بفتح ها و سکون میم اکه همه و
جمیع معناسنه در، هیون بفتح ها و ضم یای حطی بیوک دوه
در که لبعرک دینور بوکرک و دونه دوه یه دخی اطلاق
اولنور که قاصد اکا بنوب سرعتله خبر کتورر بیت سخنها ز هر گونه
ساختند هیون تکاور برون تاختند، مجازا کاه قاصد
دخی هیون دینور زیرا که الاغ و نونه اصلنده قاصدک
بندوکی ات در مجازا قاصده اطلاق اولنور بیت هیونی
دلاور بر زال سام بیامد فرستاده و دادش پیام، هاروت
فی یعنی ساحر و جادو، هاریدن نگریستن و گریستن،
هامن و هامون زمین هموار و دشت و دامن کوه، و در تحفه
بمعنی صحرا و زمین نشیب است چنانکه دامن کوه، و گویند زمین
سخت که باران قبول نکند، و صحرای بیدرخت نیز چول
هزمان مخفف هر زمان هشتن بالکسر بوزن رشتن فرو
گذاشتن و بمعنی آویختن نیز آمده هشیدن مثله هازوبیدن
بضم زای فارسی و کسر یای حطی اول حیران شدن و فروماندن
هازونیدن فروماندن و حیران شدن هفت آهن
آنکه هفت پرکاله زمین بطریق تعویذ در حمایل بچگان می
اندازند هفت تنان یعنی اصحاب کهف و نیز هفت
اخیار که قوام عالم از برکت ایشانست و ایشان مخصوص

نامزوند برای آبادانی و قوام عالم را و احباس ایشان اینست
غوث و قطب و اخیار و اوتاد و ابدال و نقبا و نجبا
و اصطلاحا ایشانرا هفت مردان نیز استعمال کنند هلیدن
بوزن دریدن فرو گذاشتن باشد هفت رخشان سبعه سیاره
همایون بالضم مبارک و میمون و فرخ و فرخنده مترادف
ایند و نیز نام معشوقه همای هوای سنجابگون یعنی هوای ابرناک
هوختن با موقوف بیرون کشیدن و آمدن و پیدا شدن
هوشازیدن بغایت تشنه شدن دواب، هوکن
بفتحتین و نیز بالضم و قیل بسکون دوم زمین گشت شیار
کرده یا کلوخ هیناهین آواز هجوم مردان بیت رخنه کرد نظم
عالم از چنان دار و گیر هینا هاهین، هنجیدن بوزن رنجیدن
سر فرو کشیده باشد، هویشتن قمه هامیان کیسه باشد
که همیان و امیان نیز گویند شیخ سعدی فرماید بیت
هامیان از سیم و زر پرداختن، بر که سنگ منجنیق انداختن،
هطالتین هطالرنک تثنیه سیدر هطاله مبالغه ایله
آقیجی دیمکدر و یاش دوکیجی معناسنه در، هطل دندر هطل
کسر طا ایله سیلان ایدیجی دیمکدر الهون الرفق و اللین
و السکینة و التواضع و الوقار یعنی یمشون دون تکبر و
احتیال، مثنوی هیجنان کاینجا مغول حیله دان گفت
میجویم کسی از مصریان یعنی حیله بیلیجی تاتار عسکری روم
ولایتنده بن مصرلردن بر کمسنه استرم سزه ضررم یوقدر جمله کز
طشره کلک دیو مصرلو بو طرفه جمله سن کتوررک بانهم
اولکه کتلار نمدر انی بولدقدنصکره جمله کزی ازاد ایدرم زر دیدکی
ایلردن هر کیم کلدیسه بو دکلدر دیدی تا بو گونه حیله و خدعه ایله
اولدیارا اهلاک گوزینده کسن بو بره جمیع ایلدی و جمله سن قتل ایلدی

مالارینی یغما ایلیوب غارت ایلدیلر بونلرک قتلنه سبب و بادی
کندو کرک شو ایلدی که بانک نماز جانبنه که اللهه داعی اولان
موذننه توجه و اطاعتلری یوغیدی یعنی موذن حی علی
الفلاح دیو بونلری اللهه عبادت ایلمک جانبنه داعی اولسه
بونلر انک دعوتنه اجابت ایتمزلر ایدی و عذاب خدادن نجات و
فلاح جانبنه کیتمزلر ایدی پس بو داعی حقه اجابت ایتمدکلری و
بانک نماز طرفنه کیتمدکلرینک شامتی انلری قتله لایق ایلدی
شرعا دخی بونلر قتله مستحق اولدی زیرا حین شهرک طلوعی
اذانه اجابت ایتمیه لر و نماز قیلمغه کیتمیه لر امام انلری تأدیب
ایلیه اکر موذن سا اولمزلر ایسه قتل ایلیه کذا فی قاضیخان و مختصر
النقایه مثنوی دعوت مکارشان ای ندر کشید الحذر از مکر
شیطان ای رشید پس دعوت مکار یعنی خدعه مغول انکار
بو اهل مصری قهر و قتله چکدیر پس قصه دن حصه بودر که سن دخی حذر
ایله مکر شیطاندن ای رشید اولان کمسنه داعیان راه هدایت
سنی صلاحه و فلاحه دعوت ایدرلر تا که حی علی الفلاح دیرلر
ارجعوا الی الفلاح و اقبلوا و تعالوا مسرعین دیمکدر و شیاطین
طریق ضلالت سنی عدم اجابته و ترک صلوته ترغیب و تحریض
ایدرلر و فی الحقیقه بو دعوت غول حیله مغولدر که سنی البته قتل
و هلاک ایلر و شیاطین انس و جنی کندویه خلیل اتخاذ ایلمیه
که آخر الامر بو آیت کریمه نک مفهومی اوزره حسرت و ندامته
لایق اولورکما قال الله تعالی یا ویلتی لیتنی لم اتخذ فلانا
خلیلا لقد اضلنی عن الذکر بعد اذ جاءنی وکان
الشیطان للانسان خذولا اغنیا و اموال وارزاقه
مالک اولان کمسنه فقرا و محتاجانک صداسنی و سؤال رجاسنی
کوش ایدوب قبول ایله تا که مخذول اولان نفس و شیطانک بانکی

سنک کوشک طوتمیه و سمع باطنک صاغر ایتمیه حذر ایله
که ناسک نهایت شریرلری اولمیه سن کما قال النبی صلی الله علیه
وسلم الا اخبرکم بشر الناس رجل یسئل بالله و لا یعطی به
انبیای عظامک بابته ارشاد ایتدکلری وقت ادبلری اولدر که
بالمثل فهم بوکمسنه لری تعبیر ایلمزلر و نفرت و وحشت حاصل
اولمسون دیو صراحة بر آدمک عیبنی یوزینه قارشو سویلمزلر
مکر سویلمسنه امر الهی اوله بلکه ذات شریفلری یاکندی نفسلرینه
خطاب ایتمکله یاخود بر آخر قومی تعبیر و تعییب ایدوب
مستمعینه تعریض و ایما ایتمکله ارشاد و نصیحت ایلمکدر
کما قال الله تعالی حاکیا عن حبیب النجار ومالی لا اعبد
الذی فطرنی و الیه ترجعون فعدل عن مقتضی
الظاهر دفعا للوحشة و کما یقال نبینا صلی الله علیه و سلم
اذا وعظ للناس ما بال اقوام یفعلون کذا و کذا و صاحب
شرعه دیوکه و من السنة ان لا یبادروا بالتثریب بالمثل فهنه
تعبیر ایلمکه تثریب دیرلر و روبرو بر کمسنه نک عیبنی یوزینه
سویلمک وقتا که انبیاء عظامک خصوصا سلطان
انبیانک صلی الله علیه وسلم سنتی و آداب شریفی اولماد
اولیا کرام دخی اول اثره کیدوب و بالمثل فهم تصریح بالذکر
ایتمکی ترک ایدوب علی قانون اسلوب الحکیم بر کمسنه نک
حالنی و یا بر قومک اوصاف باطنی اخر قومک حکایه سی کلنده
ایراد ایدرلر و علی طریق التعریض او الکنایه و یا اول قومه
سوء حالنی و قبیح خصالنی اعلام ایدرلر عاقل اولان اول
قصه دن حصه الور من الاصطلاحات هفت خاتون سیارات
سبعه یه مسمی ایتمکه دیرلر هفت پستان هفتاینه خود بین
هفت پستان هندو دریانشین قلم هندو مارک بین زحل

هلال منظران از محبوبان که در حسن و جمال مشار بالبنان باشند
مع الواو هریو هرات که شهری مشهوریست هازو
فرو مانده حیران هو بالفتح ها زیم و زرد اب یعنی چرکی
باشد که از جراحت رود اما در رساله لا اسامی [؟] باشد
که اب در جراحت افتد گویند که این جراحت را هو بردم است
یعنی اب در اندرونش افتاده هژو مرد دلیر هشو بشین
معجمه هوش و خرد باشد و حصرا نیز گویند هو لفظ هو
اشارتیدر ادراک ابصاردن غائب اولان ذاته وعبارتیدر
شول موجود ازلی دن که صفت جمال و جلال و کمال الله متصف
و متفرد در و کنایتدر احدیت مطلقه دن من حیث هو
هو لا بشرط النسب والاضافة بل بشرط النسب والاضافات
وهو اسم اعظم روایات صحیحه ایله مرویدر که عن علی رضی الله عنه
قال رأیت الخضر فی المنام قبل بدر فقلت له علمنی شیئا
انصر به علی الاعداء فقال یا هو یا من هو یا من لا هو الا هو
فلما اصبحت قصصتها علی رسول الله صلی الله علیه وسلم
فقال لی یا علی علمت الاسم الاعظم وروی قرأ علی یوم
بدر قل هو الله احد فلما فرغ قال یا هو یا من هو یا من هو
یا من لا هو الا هو انصرنا علی القوم الکافرین وروی کان
علی یقول ذلک یوم صفین فقال له عمار یا امیر المؤمنین
ما هذه الکنایات قال اسم الله الاعظم وعماد التوحید
من الاصطلاحات هندوی تو ای بنده تو هندوی او یعنی
چاکر او و تبع او و بنده او مع الهاء هجنه بالفتح
بدنژاد هرواه بیمارستان هه اواز بر اوردن هم
از دهن و حلق هام و هموار بالفتح همیشه هروانه
بوزن پروانه عقوبت و اشکنجه در هروانه گاه اشکنجه

ایتدکلری هم در

مطلب هو

ایتدکلری بیر در اصلی هروان بیمارستان و دار الشفا
معناسنه در بیت هست دیوانه حکم کن شاها تا بندش
بسوی هروانه هاله خرمن ماه و افتاب هامراه یولداش رفیق
معناسنه در اصلی همراه در الف مزید اولنمشدر بیت سگ و گرگ
همسایه و هامراه بدزدندش همه ساله یوبان براه هماننده نظیر
همتا معناسنه در مانند گبی هنخته ضم خاء و سکون نون معجمه ایله
هو ختنه دن اسم مفعول و مخففدر هوخیدن دخی دینور کشیدن
دیمکدر و اوردن معناسنه در هنخته زهار مخفی چقورلمش چیواندن تعبیر
بیت سگ سواران چو شیران هنخته زهار که باشند بر چشم دون
شکار کشیدن زهار دخی دینور هزینه فتح ها و کسر زاء معجمه ایله
خرج و مصرف و نفقه معناسنه در و اندازه و مقدار دخی
دینور هاینه بوزن اینه ناچار جستن یعنی هر اینه باشد
یعنی بی شک هده بالضم ثابت و حق باشد و بیهده بمعنی
ناحق و باطل بیت مهر خواهی ز من و بیهوده ای همی خواهی ز من
و بیهده هراوه چوب دستی هروزه پیوسته و وظیفه
و از اهرینه نیز گویند تعالیش ورد خوانند هشته
بالکسر فرو گذاشته نتکه حضرت مولانا قدس سره الاعلی
سوزر مثنوی هیچو فرعونی که موسی هشته بود طفلکان خلق را
سر میبرید هفت ادم بکسر دال هفت اقلیم هفت ده
بفتح دال اراسته و زر و زیور پوشیده کرده باشد کذا فی
المؤید هم هفت کرده مثله هفت و نه ارایش و زیور
و اسباب عروسی هنگامه بالکاف فارسی انجمن بعربی معرکه
گویند و مجمع بازیگران و افسانه گویان و قصه خوانان
هوشاژم اسبان و شتران بغایت تشنه باشد
هوبه بالضم و سکون واو و بالفتح نیز با باء موحده دو شکه

انوا الكتف نيز گويند وبمعنى حمايت نيز امده ودر ادات الفضلا
هوبه بابا اورده است هزارچشمه مرض مهلك كه بعربى سرطانش
گويند هم رف شده بفتح ها وراء مهمله وسكون فاء اسبى را گويند
كه داخل در پنج شده باشد وهمه دندانهاش برامده هوژه
بضم ها وفتح زاء فارسى اصفهانيان چكاوك را گويند كه بعربيت
بعربى قبره گويند هليله بين الاطبا معروف ادويه دن بر جنسدر
بر قاج نوعدر هليله كابلى هليله اصفر وهليله اسود كابلى ايله
اصفرك غذائى اخراج اولنوب قشرى استعمال اولنور هليله اسود
بوتون سحق اولنور اطريفلك جزء اعظمى هليلجاتدر معروفه متعلق
اولان ادويه نك جزء اعظميدر هليله اسود قورى قبلجغه بكزر وصغرى
مدور وكابليسى اوزون ودانجه زيتونه مشابه در هزه بكسر ها ايله
تخفيف وتحريك ايلمك معناسنه در هم وله بالفتح سرعتله گيتمك
هاويه جهنمك يدنجى دركه سنك اسميدر يوقارو دركه زبانيه تعبير
حماحال اسدگى • واما من خفت موازينه فامه هاويه وما
ادريك ماهيه نار حاميه • من الاصطلاحات هواجب شده
طالب وعاشق شده هم هى امده از بهر شب امن مع اليا
هم توى همچو وهم روش هوازى بارگاه وبمعنى ناگاه وبيخبر باشد
بيت بمهمان هوازى شاد كردم زدل رنج وغم ازاد كردم •
وبزاء معجمه نيز هكوى بالفتح سرگشته وشراب ومتردد هاياهاى
شور وغوغا وواقعه زدگان يعنى ماتميان هاماهوى شور وغوغاى
شادمانى وميزبانى وهاى وهوى وهيا هو هم مترادفاتند •
هاى وهوى بمعنى زود زود وشور وغوغاى مردم گاه هى بالفتح
هست وبمعنى تاكيد وزجر نيز ايد وتحسين واستهزا و
تقبيح • ودر نسخه وفائى بفتح ها كلمه ايست كه در مقام تهديد گويند
واگاه اول مجله ايچه معناسنه استعمال اولنور انوز گويند بيت

گفتم

گفتم این را دلیل باید گفت • گفت دانی که چه میگویی هی هامی
بکسر میم سرگردان باشد هدی بفتح ها وسکون دال کشتی
باشد که از باران اب خورد همبوی همخوی وهمروش هبی بفتح
وسکون با ماهتی هزارمیخی خرقه درویشان ومرقع را گویند
هرگزی ابدی وبی زوال هشنی بالفتح گوازن من الاصطلاحات
همسایه عیسی وهمخانه عیسی وهمخانه مسیحی همه بمعنی افتاب
هزاران جلی ستارگان • باب الیاء مع الالف
یکتا یکتوی جامه وجنسی از جامه معروف که بندهالش در نعل بندند
یغما بالفتح غارت • ونام شهریست در ولایت ترکان
منسوب بخوبان بیت زهی ستان خوبان خلخ ویغما بدلبری
دل ما را همیکند یغما • یارا زهره ومجال وقوت وطاقت و
توانایی • یوناختا یلدا بالفتح شبی است تاریک ودرازترین
شبهاست وان در تمام سال یک باشد ودر زفاف شب
یازدهم برج جدی افتاب در جدی باشد وان شب درغایت
نحوستست وگویند که اخرین درجه ایست از قوس وان
درازترین شبهاست وتاریک شیخ سعدی فرماید بیت که
در هند رفتم بکنجی فراز چو دیدم چو یلدا سیاهی دراز برکمیه
سؤال ایلکه شب یلدا نه مرتبه دراز اولور صاحب زیج الغ
بک جواب ویروب اشارت ایلدیکه یلدا مقداری دراز اولور
یعنی مقدار عددی استعمال اولندیغی اوزره لفظ یلدا ابجد
قرق بشدر قرق بش درجه اوچ ساعتدر یعنی بلاد روم
اوچ ساعت زیاده تطویل اولورمش یاراباه محل تعجب عجبا
معناسنه استعمال اولنور مع الباء یعسوب بالفتح شاه
زنبوران که لقب حضرت امیر المومنین علی رضی الله عنه ایمان
اوردم لیوه یشب بالفتح گونه از سنگهای یوب بضم با در نسخه

مطلب

میرزا بساط و فرش کرانمایه باشد **بب** بالفتح تیر باشد
یباب بالفتح هلاک **مع الف یاقوت** سنکی است
سرخ و زرد و کبود اما سرخ از همه نیکو و بیش بها بود همه
جواهر بشکند و کداخته شود مکر یاقوت رمانی و لعل طبع وی کرم
و خشکی است بدرجه چهارم هر که با خود دارد از طاعون ایمن
کردد و نام خط اطیبت و باستعاره لب معشوق را نیز کفته اند •
یخ درهشت نام حلوا ییست **یک نشست** یعنی موافق و یار
یکدیکر • **یکدست** بر کره و بو دفعه دیکدر • **مع الجیم برخج** بفتح رخج
باغ باجمقدر که غربیم کا اوس دیر با غ ایله دخی و بدر
یافوج فا مضموم تارک سر **یخیج** کلمه ایست که هنکام نخیز
در خشتران کویند و سخنی پنهان کفتن چنانکه کسی معلوم نکند
که چه میکوید مردمان عامه یج یج میکنند اما میرزا ابراهیم بجای دو
جیم دو خا اورده **یفتنج** بوزن زرسنج ماری که بیشتر در
باغها بود و بکزد و زهر ندارد و قتل ماری بود که کزد و اکر زخم
و زهر ندارد **یفنج** مثله **یوج** بالضم نام جانور لیست از
چرندکان **یفشنج** باشین معجمه بوزن هم جیند مهتر قوم
و دانشمند مغان و مهیب بزرک و تعریب او یعنی بکسر
زنج بوزن زنج لعاب دهن **مع الخا یولخ** بالضم جای فراخ
باشد • **مع الدال یهود** جمع یهودی و زنجی و رومی للواحد
یهود و زنج و روم للجمع و القوم • **یارد** یارستندن فعل
مستقبلدر یارستن قدرت و کوج یتمک معناسنه در **نظم**
ف باید که کودا ان بدوی که یارد شدن بیش او جنکجوی
یازد یازیدندن فعل مستقبلدر یازیدن کشیدن و دراز کردن
معناسنه در • **واو** جمکک و میل و قصد ایتمک معناسنه در **یعود**
با را مهمله بوزن محمود نام جایی و چوب نازک و شاخ نازک

یالکند

یالکند یاقوت یک بورد یکطرق **مثنوی یوسفان ازکمی**
اخوان در چهمند کز حسد یوسف بکرکان می نهند اخوانک حسدندن
یوسفلر چاهه اتجه دورلر حضرت یوسف علیه السلامی قورد لوه
ویردلر نتکه یوسف علیه السلامی چاهه اتدقلری و دخی فاکله
الذئب دیوب دیابه بهتان ایتدکلری مشهور و سوره
یوسفده حکایه سی مسطوردر که نتکه واقعه سنی بر کمسه
قورد کورسه حسود ایله تعبیر ایدرلر و حسود اولان کمسه حشر
کوننده قورد صورتنده حشر اولوردیرلر حضرت یوسف علیه السلام
ایکوندن حسود اولان معنا کم کلرندن خوف ایدرلر ایدی ظاهرده
اولان کرکک حضرت یوسفک اطرافنده ولتمادیکی کرک معنوینک
ضرر و تأثیری کورک ظاهر کرک ضررندن زیاده در نتکه حضرت
مولانا قدس سره الاسنا بیوررلر **مثنوی زخم کردانی کرک**
وز عذر لیق امده کانا ذهبنا نستبق سوره یوسفده اولان
بو ایه کریمه یه اشارتدر **قصه سی بودر که** حضرت یوسف علیه السلامک
قرنداشلری هر ار حیله و خدعه ایله حضرت یوسفی یعقوب علیه
السلامدن صحرا سیرینه اجازت ایله کیدوب غیابه جبه
القا ایلدکلرندن صکره **وجاءوا اباهم** یا بابالرینه کلدیلر **عشاء**
یبکون بکا و کریه ایلدکلری حالده ینسو وقتنده حضرت یعقوب
علیه السلام یوسفک قنی یا دو بکالرین کوش ایدوب دیدیکه
ای یوزدن لرم نولدی سزه که فریاد ایدرسز **قالوا یا ابانا**
دیدیلرکه ای بزم بابامز **انا ذهبنا نستبق** حقیقتا بز واهب
اولوق عدو کده و ریمی در بری برمزی نسابق ایلدوکمز حالده
افتعال بابیله تفاعل بابی کاه اولور که بری بری معناسنه
استعمال اولنور **وترکنا یوسف عند متاعنا** بز یوسفی
قودق عند متاعمزک قتنده کتدک **فاکله الذئب**

پس لنه قورواکل ایلدی وما انت بمؤمن لنا حال بوکه سن بزه
مصدق دکل سن بیلورز ولو کنا صادقین اکرچه بز صادق
ایسکم • حضرت مولانا اهل حسدی اخوان یوسفه تشبیه
بیوردیلر • مع الراء یکسر بالفتح برادرخوردنه و دفعه دیمکدر •
یادر دهم روز از ماه یار معروف و مانند و اعانت کننده و
اجازت و قبول معناسنده ده کلور • یافر بفتح فا بازکر باشد لیسار
توانکری و دست چپ • یاتق دار پاسبان • مع الواو یوز بالضم
پارسی که بوینجی جیوانیدر عربیده فهد دینور و چستی چنانچه کویند
راه یوز چاه یوز و رزم یوز و در ولایت پارسی کویند که چون
کبک در سوراخ خود اندر نشستند تا کبک را از سوراخ بدر آرد و
انرا یوزک کویند و در فرهنگنامه این لفظ را ای کریختن
هم امده است • یاز قصد و دراز و در نسخه وفایی این که درختی
بدر آرد کویند یازید • و چون کسی کسی دست دراز کند کویند
یازید یازیدن ایاغ ایله اوچمک • و اوملاق معناسنده ده کلور •
یاز بوندن ماخوذ اسمدر • ازم معناسنده فارسیده کام و عربیده
خطوه دیرلر • سریع الخطوه و بطی الخطوه یه تند یاز و دیر یاز
دینور • نظم • نشست از بر بارهٔ تند یاز • بهی رفت با وی بسی رزم
ساز • یغماناز نام دختری خاقان چین که بهرام در حباله خود
آورده بود • و نام ستاره ایست • یاتیز • خم • یلغر تنها و آب
باغ را نیز کویند • مع الباء یابس نومیدی • مع الشین یشن
بالفتح طرف بکر که جین کنند • یرنش نام شهری • یلنش تیر او
یارش بکسر راء معجمه بمعنی قصد و آهنک باشد • بیت •
نه دراز و دراز یارش او • امل خصم را کند کوتاه • و بمعنی درازی
نیز امده • مع الغین • یالغ اوکوز بوینوزندن قدح در که انکله شراب
ایچرلر یاء عربیه دخی وبیدیر • یوغ • بو بوندر قدر که اوکوزک بوینونه

قوشوب

قوشوب جفت سوررلر • مع القاف • یلمق قبا • یخلق
روشنایی • یرنداق رودکانی و دوال کفشکر و نیز دوالی
باشد سفید و نرم و پاک یاب الات زین ابدند • یرمسق
سالوس • یغناق بالفتح زبوریست که انرا بغلتاق و بغلطاق
نیز کویند و نیز جامه ایست • یغشلق بخشش • یمق اف
یوق بفتح یا وضم واو نزدیک • یناق بفتح یا حطی یاسی
و پاس داشتن • یرمق بفتح یا و میم و سکون راء مهمله درم با
حکیم سنایی کوید • نظم • یا حکیم زمانه احمق شد • دل و عشق با ز
یرمق شد • مثنوی • یا دده مارا سخنهای دقیق • که ترا رحم
آورد لایق ای رفیق • ای خدا سن بزه یعنی خاطر عزه لطیف و دقیق
سوزلر الفا ایله که اول سوزلر ایله سنکا ایدیجی استغفار رحم کوره
یعنی اول کلماتی احسان ایله که اول کلمات ایله بن لرک سکا
مناجات و تضرع ایدیجی ترحم این کن رفیق یوننده رفق
و ملایمت ایدیجی معناسنده در حضرت خدایه رفیق اطلاقی حدیث
شریفده واقع اولمشدر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم
ان الله تعالی رفیق یحب الرفق و یعطی علی الرفق ما لا
یعطی علی العنف • حکایت • بنی اسرائیلدن بر صالح کمسه وار
ایدی بر کون بر فاسقک حقنده الله حقیجون الله تعالی بو فاسقه
مغفرت ایلمز دیدی اول عصرده پیغمبر زمانه وحی الهی وارد اولدی
کدین اول فاسقه مغفرت ایلدم و اول صالحک جمیع اعمالنی
باطل قیلدم • حکایت اخری • بر درویش خالدنک یحیانک حضورنه
کلوب کندی فقر و احتیاجنی اظهار و عرض حالی کوستردی و معاشندن
او نور نیاز ایلدیکه سکا حضرت حقی شفیع کتوردم یحیی بن
خالد کندی ارکان و اعیاننه ایتدی حوبکه بو فقیر معاشی الحجینه
خدای تعالی حضرتلرین شفیع کتوردی لایق دکلدر که انک شفیعی اکوه

بوکاوا او وظیفه تعیین اید وزهر زمان کلوب صردن
وظیفه سن السون دیدی چونکه اول فقیر برمدت وظیفه
معینه سن الدی اول فقیر ایچون غنی اولدی اهمل الضعاف اولمغله
کندی کندوسنه دیدیکه حق تعالی بکا غنا احسان ایتدی [illegible]
عبث یره بو قدر مالی بیت المالدن آلام بعد الیوم وظیفه
المغه کلمدی تحیایه بو خصوصی عرض ایتدیلر بورودکه چون اول
فقیر حضرت شفدای شفیع الحاذ المستدی ایتدی شفیعی الحون
وظیفه سن قطع ایلیم اگرچه اول فقیر زرم احسانمزدن مستغنی
اولدیسه بزانک شفیعنده مستغنی اولمق محالدر دیو هر کون
وظیفه سن خزینه دن اخراج ایتدیروب بر یره وضع ایدک
نه زمان کلورسه السون دیو تنبیه ایلدی تحیا خود بر عاجز مخلوق
ایکن کرمنده رجوع ایتمدی اکرم الاکرمین وارحم الراحمین
اولان خدای لایزال منع سیبی نیاز باش اولدقده کرم واحسانی
نه مرتبه اولور • مع الکاف یزک بفتحتین فوج سواران
اندک که مقدمة الجیش باشند واز لشکر خصم باخبر بوند
یعنی قراول • و در نسخه وفائی بمعنی نوبت و پاس آمده •
یشک بالفتح یکی از چهار دندان تیز چه از آن آدمی چه از آن
جانوری تباز نیش ناب خوانند • یکانک یعنی ناگهان
و یکان یکان • یلک کلامیست مخصوص بمالک و سلاطین
یمک نام شهری و نیز نام ولایتی که منسوب بخوبرویان
و نیز پادشاه الغور را گویند هم که باشد • یکرنک یعنی
بی نفاق و مخلص و بی ریا • ینک بالفتح بوزنه جنک شکل و
مانند و طور و در نسخه وفائی جانوریست که در میان گیاه
باشد و برنک [illegible] • یماک نام پادشاهی و نام غلام
ترکان • یوزک بضم یا و زاء معجمه مصغر یوز و نیز سک بچه

کوچک

کوچک که به یوز اخبار رود و کنک جسته را بیرون آورد • یارک
مصغر یار و نیز پوستی که بر شتر بچه پیچیده باشند چون بزاید •
مع اللام یال بویون و کردن معناسنده در جمله حیواناتک
بوینونه اطلاق اولنور نظم سپهبد چو بشنید گفتار زال برافراخت
کوش و فرو برد یال • و بویون و یینه دخی اطلاق اولنور که آدموزه
ملاصقدر نظم خود و کیو و کودرز و چندی سران نهادند بر یال
کوز کران • و انک بوینده اولان قیللره دخی اطلاق اولنور •
نظم سر از خیل ببر آهنی دریدند دم و یال ستوران ابا بریدند •
و آل و حیله معناسنده دخی کلور • و قول و بازو معناسنده دخی کلور •
بو معنا با عربیله دخی مرویدر • و بمعنی منت و سست و شیر اید
یل بفتح یا مبارز و پهلوان و در تحفه یعنی رها کرده مطلق
العنان نیز آمده • و خسیس و وفائی بمعنی چیزیکه از چیزی نو بر اید
و ملی نیز که از اندیشه فارغ باشد و نیز بمعنی محکم اید •
یلسال بفتح یا بمعنی مهمان لباک باشد یعنی تاج از
ریاحین در روز عشرت بر سر نهند کذا فی التحفه • یکینل
سنجق کاه • مع المیم یام اسم استرا گویند که در راههای
دور در هر منزل نکه دارند قاصدی که بسرعت رود براه
سوار شود ابن یمین گوید نظم خرکه چون عیسی نیارم بیجوی
رفتن براه هر زمانم دیکری کیرد چو اسب یام الاغ • یغام
بعد از یاغی یعنی معجمه بوزنه طعام غول بیابانی را گویند کذا فی المؤید •
یجکم بفتح یا و سیوم نامی ترکانرا و خانه تابستانی با
دیوارهای مشبک که آنرا چجری نامند • مع الاصطلاحات
یرقانی شده عالم ای عالم زرد و خزان زده شده و بی
تاب و بی طراوت گشته • مع النون یقین اطمینان
کلمه و استقرار علمه برلر یقن الماء فی الحوض دیرلر یخین خوصین

است مستعمل اوله ویقین اوچ نوع اوزره در علم الیقین عین
الیقین حق الیقین اجمالیسی العلم الیقین ماکان من طریق النظر
والاستدلال وعین الیقین ماکان من طریق الکشف والنوال
وحق الیقین ماکان بتحقق الانفصال عن نقش الصلصال
ومکمله تعریفا ولذی کذا قال السهروردی فی العوارف
یاختن با خا موقوف قصد کردن وزدن وانداختن
وبیرون کشیدن تیغ وغیره واشکارا کردن ورسیدن
یازیدن مثله وبلند شدن ودست بچیزی دراز کردن و
یازدن نیز گویند یاریدن توانستن یارستن مثله
یازان قصد کنان ودراز کنان یقطین درخت کدو
یکران بالفتح با کاف فارسی اسب که هیچ اشقر بود اما
فش وذنب او سپید اگر چنین نبود یوز باشد یون
بالفتح بمعنی زین ونون نیز گویند یونان بالضم ولایتی
اکثر حکما انجا بوده اند ودر مردمان اهل حکمت وصاحب
عقل وفراست وکیاست بوند سکندر این ولایت را
بدریا غرق کرده یکون بفتح یا وضم کاف در نسخه وفائی
جامه باشد از حریر یکسون بوزن افسون بمعنی یکسان
یکان بفتح یا وکاف فارسی یعنی یگانه یریان برای مهمله
شهری سمرقند را گویند یرغان بالفتح بمعنی ارمغان
باشد یلکن بفتح یا وکاف فارسی یعنی یگانه منجنیق باشد
یاوندان بفتح واو وسکون نون تا دال مهمله یعنی
پادشاهان جهان باشد یمن ویمان کلاهها نام ولایتی
است که ستاره سهیل ازان جانب خیزد وگویند سهیل
یمانی وبرق یمانی ملا جامی گوید بیت هم از در کهت گشته ام
سر بلند چو ماه از ختا وسهیل از یمن یلان ویلانیان

کلاهها نام پهلوانی تورانی که بدست بیژن گیو
معارزه اولنوب کشته شد من الاصطلاحات یاقوت
روان ای سرخ واشک خونین ویاقوت ازان
جان ای ناخورش جان یوسف من ای فرزندم ومعشوق
من ومحبوبم یوسف زنبین رسن اشارت بافتابست
مع الواو یرو بفتح یا گیاهیست مردم گیاه باشد که
انوا استرنگ وسابیزک وگیاه سگ کن نیز گویند
ویبروح معرب اوست مع الهاء یاره دورت معناسی
وار در بری اباوج دیدکلری وار ودر ایاره دخی دینور یا ثانی
زنگله بلازک معناسنه در ودر حالة قول باغ ودر تکاپو در بیت
همان طوق کیخسرو وگوشوار همان یاره گیو گوهر نگار یا ثالث
جرات معناسنه در یاره دخی دینور رابع رشوت معناسنه در
بو معنی یا فارسیله دخی مرویدر نظم هر انجا که یاره شد از در درون
شود استواری ز فرزند دل یافه ویاوه ایکی معناسی
وار در بری بیهوده وبیهوده سوزدر نظم کنون امدی شاه
کو کین زراه زبان بوز یافه روانه بگناه یا ثانی گم شده
وضایع اولمش معناسنه در خواجه حافظ گوید بیت
زبان مور براصف دراز گشت ورواست که خواجه خاتم
جم یاوه کرد وباز نجست یخچه مصغر یخدر بوز معناسنه
وطولو معناسنه دخی کلور که گوکدن نیار بیت زباران و
از یخچه وباد سرد جهان گشت چون دیو در روی مرد
یوبه ضم یا وفتح بای عربیه وبر عکس حرفلین فتحی مرویدر
ارزو ومندلک واشتیاق معناسنه در بیت زبس یوبه
که اندر دل شاه بود دبیر فرامرز را خواند زود یله فتحله
صالمه ورها کرده مطلق العنان معناسنه در بیت

بیاورد چوبان بمیدان کله نماند ایچ بدشت اسب یله • یازنده
بوزن سازنده قصد کنندہ • یافته با فاء موقوف محبت و حظ
واصل • یک اسبه یعنی تنها سوار و افتاب • یکدله یعنی موافق
بی ریا • یک‌لخته یکحال • یکرو یعنی بی ریا و بی نفاق و بمعنی
یکبار • یوزه بالضم تند درخت وارزو مند • یغزه استر نر
یلبه باد بیزن • یبه اسب • یوله چنین • یانه بزرگ را
گویند که از و روغن گیرند • یاخته نافتی یاخته • یازه بفتح
زاء معجمه لوزه باشد کذا فی المؤید • یاله بفتح لام شاخ کاو
باشد • یکدانه یعنی گوهر بیمانند مروارید که بعربی عقد
گویند حکیم خاقانی گوید **نظم** یکدانه افتاب نی نو در گوهر
اسمان میبینم • یکسونه یکسان باشد کذا فی المؤید • یوسه
بضم یا و فتح سین مهمله بمعنی اره درود گران • یشمه
بوزن چشمه پوست خام که از ان زکان و زین باشد و نیز
بمعنی چرم خام باشد • یازنده قصد کننده و اندازنده و بیرون
کشنده • فی الاصطلاحات • یکتنه ای تنها و مجرد و از یک
کوهر و یک خاندان • یاقوت بسته ای دهن معشوق و لبهای
خموش نیز • مع الیاء یاوری یاری • تباتی بالفتح با سین
یاری آشنایی و دوستی و نیز دو برادر که دو زن داشته
باشند هر کدام دیگر را یاری گویند • یارگی براء مهمله توانایی
باشد • یخنی آنچه بدارند از مال و اسباب تا وقت حاجت
بکار اید تا زیش فی ضره خوانند • و طعامیست که نه خورده
بخشیست نظامی گوید **بیت** مخور غم بعیبی که نا کرده
که یخنی بود هر چه نا خورده • و نیز چیزیست از گوشت
پخته کذا فی المؤید • یکرنگی یعنی اخلاص که در و شایبه نفاق
و ریا نبود • یکرویی بی ریایی • یکفدی سیحون کوه • یک‌بسی

بفتح یا و باء موحده و سکون کاف یکباری باشد •
یاخی بوزن سخی یعنی بیرون کشید تیغ او غمزه دود و سه
گوید **بیت** زمانی تا زمانی دست بر یاخی سر شکش بر دگرگاه
بینداختی • و بمعنی قصد میکرد و می انداخت هم باشد و بمعنی
مخاطب نیز میتوان بود • یارای مجال و قوت و قدرت
و توانایی • یازی قصد کنی و باندازی و بیرون کشی • فی الاصطلاحات
یکبارگی راء موقوف و کاف دوم فارسی بیکبار و
ناگهانی و بی آگاه و یک اسب بارگیر **بیت** مراد داد
ممدوح بیکبارگی • نه یکباری بلکه صد بار کی •
تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب
برای خاطر افصح ارباب المعارف والکمال
صاحب المجد والاقبال اسمعیل ابید الدفتردار لقا
نوشته شد بقلم شکسته بسته افقر الوری
الحاج شیخ محمد المولوی البشکطاشی فی اوایل
شهر رجب المرجب لسنة ثمان عشر
و مائة و الف اللهم صل و سلم
علی سید الانبیا محمد مصطفی
صلی الله علیه و سلم و اله
و صحبه اجمعین
آمین